BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XVI
D
1
NAPOLI

Digitized by Google

Digitized by Google

PRAELATVS
REGVLARIS
OPVS

IN QVO CVM DIGNITAS
PRÆLATVRÆ; TVM CONDITIONES
IN PRÆLATO AD EAM DIGNE
EXERCENDAM;
TVM RATIO PERFECTI
REGIMINIS REGVLARIVM: ET
Officia Prelati Regularis erga eoſdem exactè
proponuntur, expenduntur, & probantur
ex ratione Regiminis Chriſti, & ex
mente ſanctorum, & doctorum.

Auctore Patre Fratre BRVNONE CHASSAINO *Ordinis Fr. Minorum Recollectorum Prouinciæ Immaculatæ Conceptionis B. Mariæ Profeſſo, & eiuſdem quondam Prouinciali Miniſtro: Nec non etiam quondam Romæ Papæ Pœnitentiario.*

BVRDIGALÆ,
Apud IACOBVM MONGIRONEM MILLANGIVM, Typographum Regium.

M. DC. LIV.

ILLVSTRISSIMO ET COLENDISSIMO DOMINO

MEO DOMINO LVDOVICO

DE LA ROCHECHOVART

Comite de Maure Magno Aquitaniæ, Seneſcallo & Proregi; Nec non etiam Regis Chriſtianiſſimi à Conſiliis, &c.

Prælatum Regularem tibi Siſto Comes Illuſtriſsime.

MAGNVM, *vt opinior ſpectantibus ænigma, ſi non intelligant, cur viro politicam ſapientiam, & arma profitenti rē ſacram addixerim. Et quidem mihi ipſe non parcerem, ſi minus inter te, & operis huius grauitatem conueniret; ſed quia meæ fœlicitatis fuit, vt te quantus es, agnoſcerem; continuò credidi religionis arcana, nulli fidentius, quàm tibi poſſe committi. Vt enim ab illa parte, quam nouit vniuerſa Gallia exordiar, præfigo more ſcriptorum, operi meo tui ſanguinis, & familiæ dignitatem, quæ paucis ſecunda, quidquid in nobilitate magnum eſt, capit. Certè nullibi firmior Quàm tua domus nobilitas ſtetit. A Principio enim inter Equeſtres Reipublicæ Romanæ familias nata, vetera monumenta fidei indubitata teſtantur; Cum Roma defluxit, & lilia floruerunt, nihil illa à ruina perpeſſa, altiùs caput erexit, ac vicinos primùm principatus affi-*

1 Dynaſtia de la Rochechobart vicecomitatus titulo toti Galliæ antiquiſſimo gaudet, cui quæ nunc adepta eſt, cū Lemouicēſis comitatus cum eſſet Terræ huius tanta capacitas, vt in prima quæſitorum vectigalium erectione ſatis fuerit integro dominio fuditū iuriſdictioni. Filius natu minor Comitis Lemouicēſis ex antiquis Regibus noſtris Legitimo connubio ortus, ductā in vxorem filia Vicecomitis de la Rochechouart familiæ totius hærede, nomen & inſignia eius aſſūpſit. Heredes eiuſdem familiæ duo, vnus quidem filiam regis Hyberniæ duxit vxorem. Alter nobiliſſimā virginem illius familiæ illuſtris cuius poſteri potiſſimè Britannicæ maioris imperio potiti ſunt allata pro dote Baronia de Mottemar Tā e ſtirpis ramus florentiſſimus extitit ſub titulo Dñi de Motte-.

nitate complexa, mox, Regio ſanguini fœliciùs immixto. Deinde in exteras etiam diffuſa nationes, vbique gloriam aut collegit, aut ſparſit. Sic tuam familiam fortuna fouit, cum eam virtus exigeret, virtus inquam, non illa plebeia, ſed quales illos Heroas decuit maiores tuos, qui primi inter Aquitanos fidem ab Apoſtolo Martiali ſumpſerunt, quam deinde nepotes, alij fuſo per ſacra bella ſanguine: multi magnifica in Eccleſiam liberalitate: Plures ſacrarum dignitatum miniſterio: Omnes inſuperabili in Catholicam fidem conſtantia illuſtrarunt. Quæ pietatis auitæ inſignia genus tuum latè populis oſtentat, ſeu quoddam Galliæ ſydus, vetuſta quidem, ſed incorrupta, & adhuc viuaci luce perfuſum. Spectant illa tuæ Proſapiæ famam, & aditum prælato regulari in domum maximè religioſam ponunt. At tui ſingularis ratio, & mihi ſuauior eſt, & tibi dignior. Nec enim vmbras tantùm, & imagines tuorum in operis mei firmamentum appello: ſecurior ſim in tuæ virtutis, fideique tutela. Nam cum pura tibi ſit virtus & fides integerrima, certè in tuis ædibus peregrinari non videbitur, homo religioſus, ſi maligna ſtrepet ad aures meas inuidentia, quod prophanam domum ingreditur, morum tuorum inuiolabilis pudor (Comes integerrime) mihi ſcribet Apologiam. Quippe ille idem es, qui iam ab annis triginta, & amplius circumfers vndequaque Chriſtianæ ſapientiæ vultum, fœderatam magnis animi, corporiſque dotibus pietatem, quo cœli beneficio factum eſt, vt inter aulæ delicias caſtus, inter vtriuſque fortunæ turbines firmus, in hac ætatis noſtræ nequitia pius viueres. Roma iuuenis ad-

mar, aſſignata ea terra filio nati me noris confluentibus deinde, in eam opibus, & firma, adeò creuit, vt vulgò Mortemarij Barones Pictauiæ Reges appellarentur: Iam Ducatus titulo & auctoritate potitur, Gaſpar Mortemarij Dñs, duxit vxorẽ Ludouicã comitiſſam de Maure in britãnia minori, fœlici vtrique fortuna, cum & ea cõiunctione affines ſibi fecerit Regias familias Valeſiam, & Borboniã, & pari fœlicitate ſuſceperit filios Gabrielẽ hodie Mortemarij Ducem, & Ludouicum Comitẽ de Maure quos Henricus IV magnus ad ſe vocatos Delphino, qui fuit Ludouicus XIII. Iuſtus, vitæ, & educationis ſocios iũxit. Qui multis retrò annis eorumdem, matrem Comitiſſam (quam ẽ Illuſtriſsimo conſobrinæ titulo palã decorabat) parte illius vita functo ex cõſilio Regni Cãcellarij principum & aliorum affinitũ vnà coram ſe cõgregatorum tutelæ Illuſtriſsimi Comitis de Lauauguion tradiderat. Nomen primi Equitis Chriſtiani Maiores ipſius familiæ obtinuerunt, Multi in ſacris expeditionibus, quò Reges noſtros ſequebantur accubuerunt Celeberrimus fuit ille, qui in fœlici pugna, qua Rex Ioannes ab Anglis captus eſt, lateri ſui Regis conſtanter inhærens, & fortiter pugnãs occiſus eſt. In Regijs fundationibus Eccleſiarũ, & monaſteriorum vnà cum Regum nomi-

huc agebas, vt merito putabant multi, purpura candidatus, & in illo mundi theatro circumſpectante virorum illuſtrium cœtu, ſic oculis ſummorum placebas, vt multitudinis etiam ingenio reſponderes. In vrbem, vt fatear mundi caput, & arcem Religionis, multa gentium exterarum vitia, per priuatos homines inferuntur, fato certè non tolerabili, vt hic interdum crimina vigeant, vbi potiſſimum abolentur. At tu quaſi legatus Galliæ illuc noſtræ induxiſti tantùm candoris patrij, puritatem, modeſtiam, integritatem: ſic vt gentis noſtræ gloria, Curiæ Romanæ commune ſpectaculum euaderes, quo in loco, quanti te faceret ſummus Eccleſiæ Prælatus Paulus V. omnibus notumfaciebat eà in te illius beneuolentià, quæ ſupremam eiuſdem Maieſtatē impellebat ad totum caput ex ſuo curru tui ſalutandi cauſa proferre, quoties fortuna dederat, vt tu ei in viâ occureres. Cum autē te patriæ reddidiſti, quocumque te Regis imperium, & famæ decus inuexit, in Caſtris, in Aula, in Conſilijs, in negotijs, vbique par nomini tuo veterem famam recentibus factis ornaſti. At hoc quàm paucis nobilibus contigit, vt ſine labe pietatis, aut famæ diu viuerent? Tu per arma ſæpe cucurriſti ad gloriam, nec ſine vulneribus, in diuerſo præliorum genere tuum animum, quantus eſſet, oſtendiſti, ità tamen vt ſemper fortitudinem modeſtia temperares, & ſolis hoſtibus fermidabilis, exteris omnibus temperatiſſimus eſſes: Cùm autem à Caſtris ad otia magnarum mentium tranſiſti, & in cætibus virorum Principum ſententiam protuliſti, tibi tam familiaris ſapientia fuit, quàm exquiſita dicendi ratio. Quam vim gerendæ pacis, & bel-

ne inſcribũtur ſæpe de la Rochechouart Dynaſtæ, Regiæ liberalitati coniuncti, ſingularis eſt ac notiſſima, munificentia, qua montemartij Dominus cum Cardinali ex eius dominatione orti, fũdauit in ſuæ domus cõſpectu, tria monaſteria Cartuſianorum, Eremitarum S. Auguſtini, Carmelitarum, extructa in medio baſilica, in quam continenter viri religioſi Dei laudes inſerrent, cum quibus aliæ domus ſtãt cum Collegio & Xenodochio pro pauperibus illius terræ infirmis, & ſtudentibus eorũdem liberalitate fundatis. Gemma totius familiæ pretioſiſſima eſt calix ille ſacratiſſimus, in quo Chriſtus primùm in cœna ſanguinem ſuum cõſecrauit: quem in Turre maiori religioſiſſimè aſſeruatum venerantur.

li hauſiſſe, primùm ab ardua natura, & inſitâ preclaræ mentis magnitudine. Deinde à ſelecta, & magno viro dignâ ſcientiâ, tum à multiplici, quam expertus es, fortunæ varietate, ſed maximè à Chriſtianæ virtutis eximia fortitudine, cuius (vt noſti) munus eſt humanam frænare ſapientiam; ne cùm ſtandum eſt, cadat; cum remittendum eſt, erigatur. Et in hac arce purioris ſapientiæ ſtas inexpugnabilis: hûc cæteras virtutes tuas dirigis, & illam maximè vigilantiam, firmamentum, & columen rerum, quam cum ferè reliqui Duces voluptatibus, auaritiæ, ſomno corrumpunt, tu qui excubias humani pectoris facis, ſecurus apud te, certiùs aliena diſponis. Hinc & præſtantiſſima, & numero plurima profluxere juſtitiæ, & æquitatis tuæ argumenta; vt omnes à te veram rationem iuſtitiæ, & certos æqui boni limites doceri poſsint. Addo & opera tua fœliciter factum vt nouiſſimæ cenſuræ 5. propoſitionum à ſummo Pontifice ſancitæ, debitâ reuerentiá & obedientiá à nonullis preſtaretur, quorum nonpauci ſuſpicabantur mentẽ non adeò veritati facilem & oportuné futurã fauẽntẽ Hæc meritorũ tuorũ amplitudo (vir illuſtriſsime facit) huius operis mei, ſanctioris diſciplinæ te patronum aſciſcam. Quò etiam me currentẽ, & Euangelizantem impulit mihi toties exhibita tuæ beneuolentiæ ſingularis humanitas, quã inter ea bona poſsideo maximã, quæ à viro paupertatis aſſecla haberi ſine vitio poßunt. Tuæ beneficentiæ rependo, quod meum eſt, fætus ſcilicet aliquos ingenii, & doctrinæ, quos vbi aliqua aſtudiorum contentione emiſi, ſtatim animo fixum, firmumque fuit, illos eruditis ſimul & amicis manibus committere: Addo etiam me aliquandiù in hac cogitatione

deſixum ſtatuiſſe, rem tibi fore non ingratā ſi quæ diſputaui de iuribus Prelati regularis, ea tuæ prudentiæ, quæ magna eſt ſed Chriſtiana, commendarem. Miraberis autem, vt arbitror, in noſtro viuendi genere, quod in tuo frequenter vſurpas, modeſtam, & ſimilem in multis ſeruituti poteſtatem. Qui enim in ſacris religionibus imperant, illuc ex Chriſti ſententia adducuntur, vt exiſtiment non tam ſe electos, vt ipſis miniſtretur, quàm vt ipſi miniſtrent alijs, quod de ſeipſo Prelatorum maximo Chriſtus profitetur: In eo præpotenti Deo non abſimiles, qui dum noſtris vſibus ſeruit, regnare perhibetur: Hoc ipſum Eccleſiæ principibus, & patribus, hoc eſt, Epiſcopis Paulus luculenter predicat. Quam inhoneſtū ergo foret dominari Regulares in Clauſtro, cum & Epiſcopi dominari vetentur in Clero? Summus certè viſibilis Eccleſie Prelatus, ſe ex eo ipſo profitetur ſeruum ſeruorum Dei. Ego quidem tàm procul ab imperii affectu cui nec animus meus, nec ætas, & infirma valetudo pareret in poſterū, quàm ab omni ſeruitutis metu, in hoc opere, quod amplitudini tuæ deuoueo, limites figam legitimæ, & regularis poteſtatis: Et efficiam vt intelligant vniuerſi, quàm ſuaue ſit Chriſti Domini iugum quādiu iugum Chriſti manet corruptæ naturæ dominatione aggrauatum. Munus, vt vides [Comes maxime] ex meis quidē viribus exiguū, at ex ſubiecta materia religioſum; ex diuerſo ordinum ſpiritu multiplex: ex aliena virorum ſanctiſſimorum ſapientia luculentum: Ex tui nominis dignitate, & meritis immortale Vale.

Illuſtriſſimæ dominationis tuæ

Humillimus & obſequentiſſimus ſeruus
F. BRVNO CHASSAING Minor Recollec.

ADMONITIO AVCTORIS AD LECTOREM.

EXAMINATO poſt impreſſionem hoc opere, cui titulus prælatus Regularis quædam reperi ad quæ illud legendo attendere debeas ac 1. § 3. pag. 206. non eſſe meæ mentis velle damnare conſtitutiones Ordinum, quæ iubent Lectoribus certos doctores in ſcholis legere, eorumque opiniones defendere, ſed tantum oſtendere quod libertas ſequendi opiniones diuerſas eſt maximè vtilitatis in Dei Eccleſia ad veritatem indagandam & reperiendam, & quod autem durius dictum eſt id reuocatum habe. Interpretationem à me datam cap. 7. primæ Regulæ S. Franciſci pag. 224. de antiquâ Eccleſiæ forma prædicandi attentius conſideratam reuoco. In §. 2. pag. 245. de caſibus reſeruatis ea ibi à me dicta non ſic intelligas ligare Prælatum, vt non poſſit aliquando negare facultatem à caſibus illis abſoluendi per alium, vt eam negando ſemper peccet, ſed quod eam negando aliquando peccet. Pag. 308. vbi agitur de cauſa indulgentiarum, in qua hæc quæ ſequuntur verba habentur *quod nulla reperiatur indulgentia conceſſa, in qua cauſa ſufficiens non ſemper interueniat*, legendum eſt, quam ſemper interuenire præſumendum eſt. pag. 319. in qua egreſſio Monialium ex monaſterio ob infirmitatem agitur, reſecanda ſunt verba duriuſcula quæ ſequuntur *quæ ratio ſi expenderetur non tam ſæpe contra ius naturale peccaretur & conſequenter contra Deum eius auctorem.* Non enim ſemper de peccato damnandi ſunt, prælati licentiam exeundi è monaſterio ob illam denegantes ei, quæ extra monaſterium ex iudicio Medicorum forſan ſanari poſſet.

Extraict du Priuilege du Roy.

PAR Grace & priuilege du Roy: Donné à Paris ce dix-huictieſme iour de Septembre l'an de Grace mil ſix cens cinquante quatre; Il eſt permis à IACQVES MONGIRON MILLANGES Imprimeur ordinaire du Roy, à Bourdeaux, d'Imprimer, vendre & diſtribuer vn liure intitulé *Prælatus Regularis*, compoſé par le R. P. Bruno Chaſſaing Religieux Recolé de la Prouince de la Conception, & deffences ſont faites à tous autres Imprimeurs, & autres perſonnes de quelque qualité & condition qu'ils ſoient, d'Imprimer, vendre ny diſtribuer dudit liure, d'autre impreſſion, que celle qu'aura fait ou fait faire ledit IACQVES MONGIRON MILLANGES, ou autre ayant droit de luy, & ce, pendant le temps de neuf ans entiers & accomplis, à peine aux contreuenans de quinze cens liures d'amende, & de confiſcation de tous les exemplaires, ainſi qu'il eſt porté plus amplement par leſdites Lettres de Priuilege. Signé par le Roy en ſon Conſeil Pepin, & ſeellé de cire jaune.

¶

APPROBATIO DOCTORVM THEOLOGORVM.

NOS infra ſcripti de mandato Reuerendi admodum Patris Prouincialis noſtri Prælatum Regularem authore Reuerendo patre Brunone Chaſſaing patre Prouinciæ Recollectorum Immaculatæ Conceptionis B. Mariæ Virginis in Aquitania at ente perlegimus in quo nihil Orthodoxæ fidei, & bonis moribus aduerſum vidimus ſed omnibus non ſolum Regularibus, ſed & Eccleſiæ ſanctæ Prælatis vtiliſſimum, cum non ſolum Regiminis perfecti ideam præ ſe ferat, ſed & abſolutam Paſtoris Chriſtiani formam complectatur, & exponat: Ideoque Prælo mandari poſſe teſtimonio, & approbatione noſtra declaramus. Bourdigalæ in Conuentu B. Mariæ de Gratiâ Recollectorum die 28. menſis Maij anni Domini 1652.

Fr. Ant. Deltrvieu
Lector iubilatus ſacræ Theologiæ.

F. Franciscvs Ialovstre ſacræ Theologiæ
Lector & Præfatæ Prouinciæ deffinitor.

Facultas R. Patris Prouincialis Recollectorum Aquitaniæ.

EGO Frater Gregorius Delçaurdy Fratrum minorum Recollectorum Prouinciæ Immaculatæ Conceptionis B. Mariæ Virginis in Aquitaniâ Miniſter Prouincialis, & totius Ordinis ſeraphici exdeffinitor Generalis; Facultatem facio vt Prælatus Regularis, à Reuerendo Patre Brunone Chaſſaing eiuſdem Prouinciæ patre compoſitus, & à quibuſdam Theologiæ Lectoribus Ordinis, & Prouinciæ noſtræ de Mandato noſtro perlectus, examinatus, & approbatus Typis mandetur. Datum in Conuentu noſtro ſanctæ Mariæ de Gratiâ, Bourdigalæ die 28. Maij anni Domini 1652.

Fr. Gregorivs Delçavrdy
Miniſter. Prouincialis qui ſupra.

PREFATIO.

RATIONI maximè conſentaneum, & æquiſſimum, arbitrabitur Lector, nullo maleuoli animi aculeo incitatus, ſi ego D. Franciſci filius tantum patrem debita veneratione proſecutus, Seraphici viri de vitæ regularis gubernatione ſenſus hic proponere maluerim, quàm cuiuſquam aliorum Regularũ Ordinum Inſtitutoris; Nam præter quam, quod boni filij eſſe videtur, optimi parentis famam pro illius merito ab omni defectus ſuſpicione vẽdicare, illi certè aliũdè tales ſunt, tantiſque diuini luminis radijs perfuſi, vt non putem, mihi timendum eſſe, ne alicui mihi ipſi, & Ordini meo ex Philautia videar adulari, ſi dixero mihi perſuaderi non poſſe hactenus propoſitam eſſe ab aliquo meliorem aliquam: & perfectiorem regularis vitæ ideam, ea, quam vir ille, nullis humanis literis multùm imbutus, ſed peculiari Dei lumine plenus propoſuit, ſi ea ſpectentur, in quibus potiſſimum vitæ regularis perfectio poſita eſt. Nam & ſi nolim inter ſe committere ea media, quibus varij ordines ad perfectionem & ſibi, & alijs comparandam vtuntur, in quibus inter ſe diſcrepare videntur, in vera tamen regularis vitæ forma effingenda, nihil exiſtimo hactenùs magis appoſitè dictum, atque ſancitum, quàm quæ nobis Franciſcus à ſe relicta voluit. Quare me operæ pretium facturum putaui, ſi ex illius mente de legitima, ſuaui, & paterna auctoritate, & dignitate ab omni ſuperbæ dominationis ſpecie aliena, deque illius iure, vſu, ac muneribus ea in lucem proferrem, quæ in ſeceſſu ex lectione cum ſcripturæ ſacræ, tum ſanctorum patrum ac doctorum, tum Franciſci Regulæ, teſtamenti, aliorumque eius ſcriptorum aut ex ipſo vſu prælaturæ, longaque experientia didici, expenſis etiam aliorum Regularium ordinum Regulis, & Inſtitutis. & ſi verò Philoſophus, in quo maximè humanæ rationis lumen effulſit plurima propoſuerit 4. de Repub. cap. 10. & 11, quibus acutè, & ſubtiliter, legitimæ, rationabilis, & temperatæ poteſtatis Characterem effinxit, quem cum Tyrannicæ, & infinitæ humanæ Charactere commiſit, ita vt ex vtriuſque intuitu facilè ſit videre, in quo legitima Auctoritas ab illegitima, & intolerabili differat, a tamen cum ex innata corruptę naturæ inclinatione in dominatum, ſolius arbitrij Dominantis ductui relictum contingere poſſit, vt etiam poteſtates in humilitate primò fundatæ, ament in infinitum excreſcere, eumque conatum miro coloratorum prætextuum obtentu adumbrare ſoleant. Idcircò veram legitimæ auctoritatis regularis effigiem hic deſcribere placuit, qualem ſuo penicillo diuina manus in Franciſci mente efformauit.

Ea itaque in hoc volumine ex Franciſco proponenda duxi, & explicanda, ex quibus quilibet Legitimæ auctoritatis, & religioſæ gubernationis naturam facilè intelligere poterit. & eam à Tyrannica, violenta, aſpera, & nullis repagulis coercita diſtinguere: Expendimus enim qualis eſſe debeat, & quanta regularium prælatorum auctoritas, & quibus dotibus & virtutibns adornata. Quali gubernandi modo prælati vti debeant in eos, qui volentes, & ex deſiderio ſeruiendi Deo ſpontè, & liberè eorum ſe ductui manciparunt, quæ officia in eos exercere, vt ſuum proprium, communemque Ordinis finem aliquandò obtinere valeant, & quibus medijs ob idem

intentum vti Quos perfectioni obices amouere, ne illi ab ea conſeqnenda impediantur, quæ omnia quanta ſagacitate Franciſcus penetrauerit, exijs, quæ ex eo adducemus luce meridiana clarius affulgebit.

Cæterum ſi quid in hoc opere Lector iudicauerit conuenienter propoſitum, & diffinitum, ſi quid voluminis titulo dignum, ſi quid vtile, & quod eius menti ſatisfaciat, id totum ad Dei gloriam, in D. Franciſci honorem, reliquorum ordinum religioſorum Parriarcharum commendationem referat, documentis in eo contentis vt ab illis propoſitis vtatur. Si quid verò in eo irrepſerit, minùs expensè, & caſtigatè dictum, & quod ei non probetur, id in meam vnius inſcitiam, & incapacitatem referat, qui non potuerim ea documenta ad veritatem mentis Franciſci adducere. Si quid denique in eo illi minimè arridet, ſapientius ipſe ſentiat, & Auctori ignoſcat, qui nihil aliud in mentè habuit in hoc qualicumque opere concinnando quàm, vt diuinæ gloriæ, & religioſorum hominum paci, ſaluti, & perfectioni inſeruiret, & hic qualiſcumque labor ei vtilis eſſet apud Deum ad æternam ipſius miſericordiam conſequendam.

CAPVT PRIMVM.

DE NECESSITATE, ET DIGNITATE PRÆLATORVM SEV SVPERIORVM.

NEC NON DE CONDITIONIBVS IN SVSCIPIENTIBVS MVNVS PRÆLATVRÆ REQVISITIS.

§. *PRIMVS.*

NECESSARIA EST INTER Homines Prælatura ſeu Superioritas.

NVLLI dubium eſſe poteſt, quin Deus cuius Potentia ſumma eſt, homines, quos ſolus in hanc lucem produxerat, per ſemetipſum abſque alterius auxilio, immediatè regere potuiſſet, noluit tamen, ſua ſapientia, quæ omnia ſicut fortiter, ita & ſuauiter diſponit, dictante, & imperante, ſed illis ſibi ſimiles, eiuſdemque naturæ homines præfecit, vt ab eiſdem regerentur. Hanc autem Dei diſpoſitionem neceſſariam fuiſſe ex duobus, quæ in homine reperiuntur facilè conſtabit.

Primum eſt dignitas ipſius humanæ naturæ quæ colligitur 1°. ex eo quod homo ſimilis eſt Deo; Nam ſicut Deus optimus maximus ſpiritus eſt, immortalis, intelligens, liber in voluntate, vbique præ-

ſens totus, & trinus licet vnus, ac demum licet non videatur, non audiatur, & non moueatur, tamen ipſe omnia bona, quæ in creaturis recipiuntur, confert. Sic homo ſuo etiam modo, quoad animam ſpiritus eſt immortalis, intelligens, liber; in toto ſuo corpore totus, & vbiquè in eodem præſens: Vnus in ſubſtantia & trinus in 3. Potentijs, intellectu ſcilicet, memoria, & voluntate, quæ licet non videatur, audiatur, aut moueatur in corpore, ipſa videre, audire & mouere facit, & omnia bona quæ in illo ſunt, ipſa facit, & operatur. O magna hominis, magna animæ dignitas? quam demiratus Bernardus cap: 67. de inter. domo: Animam ipſam his verbis alloquitur. *Intelligè dignitatem tuam nobilis creatura, quoniam non ſolum inſignita es Dei imagine, verum etiam decorata ſimilitudine*, & infra. *Quid maius his tibi facere potuit, quam vt ad ſimilitudinem ſuam conderet factor tuus. Attende igitur diligenter primæ conditionis tuæ excellentiam, & venerandæ Trinitatis imaginem in te ipſa agnoſce.* Qui in quo verè conſiſtat hæc hominis ad Deum imago eodem loco luculenter declarat ſic ſcribens. *Conſidera nobilitatem tuam, quod ſicut Deus vbique eſt totus, omnia viuificans, omnia mouens & gubernans: & ſicut Deus eſt, viuit & ſapit, ita tu ſecundum modum tuum es, viuis & ſapis: & ſicut in Deo tres ſunt Perſonæ, Pater, Filius, & Spiritus Sanctus; ſic tu habes tres vires ſcilicet intellectum, memoriam & voluntatem.* Vnde ex eo quod homo ſit Dei imago ab omnibus creaturis reueretur, vt Deus loquens Noemo Gen. 9. teſtatur, dum ſic fatur. *Terror veſter ac tremor ſit ſuper omnia animalia terræ, & ſuper omnes volucres cæli.*

Ex eo Angeli ei miniſtrare, & cœli ſuum famulatum præſtare inceſſanter non dedignantur.

Ex eo dæmones eum lædere, & licet in Deum rebellem, aliæ creaturæ inſurgere, nullatenus audent.

Hæc eadem imaginis ratio illum quoque bonorum Domini ſui diſpenſatorem facit, ac denique tantæ virtutis eſt, vt creaturæ omnes quantælibet ſint perfectionis, hominis appetitum minimè replere poſſint, ſed Deus ſolus, cuius imago eſt.

2o. Dignitas humanæ naturæ colligitur ex eo quod filius Dei pro rationali anima paſſus & mortuus eſt. Quod non ſatis æſtimari poteſt; Deus enim cum ſpiritus ſit, & immortalis, factus eſt caro & mortalis, vt ſua morte & ſanguine animam redimeret, quam antea creauerat, vnde Deus æſtimationem, quam habebat de anima ſatis oſtendit, quam Bernardus expendens exclamat Serm. 1o. de aduentu. *Mira quærentis Dei dignatio, magna dignitas hominis ſic quæſiti, in qua ſi gloriari voluerit non erit inſipiens: non quod aliquid eſſe videatur tamquam à ſeipſo, ſed quod tanti fecerit ipſe, à quo creatus; omnes enim diuitiæ, omnis gloria mundi, & quidquid in eo conſpicitur, minus eſt hac gloria,*

Imò neque eſt aliquid in comparatione eius. Hæc Bernard. Qui non minus doctè prædictam animæ dignitatem complectens, ſic exclamat. *O anima Dei inſignita imagine & decorata ſimilitudine, redempta ſanguine, deputata cum Angelis, capax beatitudinis, hæres bonitatis, rationis particeps*, & infrà. *Totus quidem iſte mundus ad vnius animæ pretium æſtimari non poteſt, non enim pro toto mundo animam ſuam Deus dare voluit, quam pro anima humana dedit; ſublimius ergo eſt animæ pretium, quæ non niſi ſanguine Chriſti redimi potuit, &c.* & infrà. *Aſpice mortalis, pro te datur hoſtia talis. Agnoſce homo quam nobilis eſt anima tua.* Egregiè etiam Chriſoſt. in cap. 1. Epiſt. ad Corinth. hanc dignitatem illius profitetur, cum dicit. *Nihil eſt enim quod animæ poſſit æquiparari; nec vniuerſus quidem mundus.*

Cum ergo ex tot titulis anima dignitatem illam ſublimem à Deo conceſſam poſſideat, ne ſicut Angeli per ſuperbiam & inobedientiam periret, & in baratrum, vt illi, detruderetur, neceſſe fuit, vt illi aliquis præficeretur, ſub quo humilitatem & obedientiam exerceret, qui eam regeret, tueretur, & in ſua dignitate conſeruaret, ac ad maiorem promoueret, alioquin periculum fuiſſet, ne quilibet homo, qui in præfata dignitatè æqualis eſt alijs, in diuerſas opiniones & ſententias abiret, & ſic inter ipſos in via ſalutis æternæ adipiſcenda, confuſio diuiſionem generaret, diuiſio charitatem ſcinderet, & ſciſſa Charitas damnationem, vice ſalutis operaretur, cuius periculi damna per ſuperiorem, qui eiſdem præſit, & ſenſus ſubditorum diuerſos in ſuum reducat, & redigat, facilè deuitantur.

Secundum ex quo colligitur neceſſitas habendi ſuperiorem eſt hominis miſeranda calamitas quæ 1°. talis eſt in illius anima mille erroribus in intellectu ſubdita, neſciente ſæpiſſime, quod ſe ſcire exiſtimat, cuius ſcientia vt plurimùm non eſt ſcire, ſed falli, vt notum eſt de illis ſapientibus antiquis, quorum ſcientiæ, plus de falſo & de fabulis, quam de veritate ſapiebant.

Talis quoque eſt calamitas animæ, vt paucorum recordetur, ſic vt ipſius memoria ſit potiùs theſaurus prauarum cogitationum, & rerum, quæ à ſalute propria procuranda amouent, quam eorum, quæ ad Dei gloriam, & ad ſalutem propriam ſpectant: ſic miſera vt ſtatim obliuiſcatur, quæ Dei ſunt, & facilè quæ mundi & carnis ſunt recordetur. Obliuiſcitur beneficiorum ſibi collatorum ne benefaciat, & recordatur acceptarum iniuriarum, vt iraſcatur, & vltionem aſſumat.

Talis denique eſt miſeranda calamitas animæ in voluntate, tanta infirmitate laborante, vt ſummè ſit facilis & prona ad mala & noxia eligenda, quod ſi poteſt, velle & nolle, vel velle & non velle; non tamen eſt potens efficere quod vult, vel vt non fiat, quod non vult,

etiam in ſeipſa, quantò minus in cæteris. Audi Apoſtolum lamentantem in Epiſt. ad Roman. cap. 7. *Non quod volo bonum hoc facio, ſed quod nolo malum hoc ago.* Et quis noſtrum hoc non experitur? volo attentè orare Deum, & iubeo imaginationi meæ, dum ad orandum aſſiſto, vt numquam euagetur, nec me trahat ad alia cogitanda: & eam retinere non poſſum, ac dum minùs de hac re ſollicitus ſum, inuenio me ab imaginatione deluſum, oratione intermiſſa ad alia cogitanda delapſum. Volo non concupiſcere, & non iraſci præter ordinem rationis, & impero per liberum arbitrium iraſcibili & concupiſcibili facultati, quæ in me ſunt, ac rationi iure ſubditæ eſſe debent, vt rationis imperio omninò ſubiaceant, nec ſe ſinant à ſenſibus corporis vllo modo ſeduci, & ſæpè non obeditur, nec fit quod volo, ſed quod nolo. Sed quod prorſus admirabile, & miſerabile eſt, imperat animus corpori, & paretur ſtatim, imperat animus ſibi, & reſiſtitur. *Vnde hoc monſtrum* inquit Auguſtin. lib. 8. confeſſ. cap. 9. *Imperat animus, vt moueatur manus, & tanta eſt facilitas, vt vix à ſeruitio diſcernatur imperium, & animus eſt, & manus corpus eſt. Imperat animus, vt velit animus, nec alter eſt, nec facit tamen, ſed non ex toto vult, non ergo ex toto imperat. Non igitur monſtrum, ſed ægritudo animi eſt, quia non totus aſſurgit veritate ſubleuatus, conſuetudine prægrauatus.*

2°. Hæc miſerabilis calamitas talis eſt ex coniunctione animæ cum carne; nam caro concupiſcit aduerſus ſpiritum, & ſpiritus aduerſus carnem. Quam egregiè Franciſcus hanc inimicæ carnis malitiam depinxit referente Piſano cum alijs, conf. 12. cap. 10. his verbis. *Maximus hominis inimicus eſt caro, nihil recogitare malorum nouit, vt doleat, nihil vt timeat præuidere, ſtudium eius eſt abuti præſentibus: quod autem peius eſt, bona cuncta ſibi vſurpat, ipſa in ſuam gloriam transfert; & quod non illi, ſed animæ datum eſt, ſibi impudēter arrogat. Illa de virtutibus laudē, de vigilijs, & orationibus fauorem carpit extrinſecūs nihil animæ relinquēs, quærit & de lachrimis obolum.* Sic Franciſcus. qui non minus doctè, quam ſubtiliter ſerm. apud Vading. in opus. 6. poſt commendatam animæ curam, cum vna in vnoquoque ſit, & non plures, ſicut oculi & pedes, qui in vnoquoque bini ſunt; ſic fatur. *Aſt vnam tantum infirmam & languidam accepimus animam tribus validiſsimis concuſſam inimicis, & fortiſſimis mundi carnis & diaboli telis expoſitam; cui nec vno die ſecure requieſcere licet, ſed omnibus in Luctam & Paleſtram oportet deſcendere. Continuum eſſe hoc certamen nobis Apoſtolus expreſsit, non enim bellum, ſed luctam appellauit, dum dixit: Non eſt nobis colluctatio aduerſus carnem & ſanguinem; ſed aduerſus principes & poteſtates. In bello aut prælio quandoque militibus corpora refocillandi, arma deponendi, à laboribus feriandi, & virium repetundarum tempus conceditur, nec ſub dio, aut cœli*

inclementia pernoctare in hyeme compelluntur; imò ſub tecto hibernandi, in ciuitatibus commorandi libera aliquando præbetur facultas. Sed inter colluctantes tunc ſolum in luctamine reſpirare licebit, quando vno victo & in terram colliſo, alter triumphator abſcedit noſtrorum inimicorum lucta numquam ceſſat: luctæ tempus, tempus eſt vitæ; finis viuendi, requiei erit initium; & ſolum poſt mortem dæmon luctator recedet, qui in ipſa morte fortius nos proſternere molitur. Quid melius de miſerabili animæ conditione dici poterat? nihil profectò. Ex qua neceſſitatem colligere licet, habendi ſuperiorem, qui regulas luctandi cum illis hoſtibus edoceat, præcedat animo & exemplo, ad luctam animet, debiles & infirmos confirmet, remedia ad tentationes & mentis euagationes repellendas applicet, & cætera peragat, quæ neceſſaria ſunt ad animas ſaluandas, & ad paradiſi patriam perducendas.

Hanc neceſſitatem ex duabus illis cauſis, & alijs cognoſcens Deus, hominibus ſuperiores ſeu Prælatos in lege naturæ, & Moyſaica inſtituit, & Chriſtus in lege gratiæ, vnde laudata ſæpiùs obedientia, vt potè melior quam victima, ex voluntate propria oblata, cum voluntas propria facilè poſſit decipi, non illa quæ dirigentibus & præcipientibus Prælatis victimam offert Deo.

Nec debet durum videri hominibus à natura liberis ſibi iugum Prælaturæ neceſſitate impoſitum, nam præter quod ad fœlicitatem propriam neceſſaria eſt, ipſi ex tanta dignitate à Deo accepta, videlicet quod ſint imago Dei, & à Deo empti, ſui iuris non ſunt, ſed iuris Dei, ipſiuſque poſſeſſio, ac propterea poteſt illis iuſtè iugum Prælaturæ imponere, ne in alienam (diaboli videlicet) poſſeſſionem tranſeant. Quod optimè docet Anſelmus dùm ſic fatur. *Qui emptus eſt, non eſt ſui arbitrij ſed eius, à quo emptus eſt, vt non ſuam, ſed illius faciat voluntatem, ideò propenſiùs ſeruite Domino, qui vos emit de manu inimici, ne offenſus à vobis, reddat vos eidem vaſtatori, verè non eſtis veſtri ad faciendum quidquid placuerit, quia empti eſtis ad Dei ſeruitium.*

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATVRA IN HOMINES EST admodum ſublimis ac propterea Prælatus debet eſſe pluſquam homo.

Ex dictis in præcedenti §. colligitur quantæ ſit excellentiæ Prælatura, cum enim ipſa ſit, quæ homines regit & gubernat, & præcipuè animarum eorumdem curam agit, ſintque homines Dei imago, & creaturæ propter

quas Filius Dei in mundum venit, & mortuus eſt, procul dubio ſumma excellentia potitur; vnde antiqui patres Prælaturam, ſeu regimen animatũ artem artium nominant poſt. Greg. Nazianz. orat. 17. Ex quo etiam ſequitur prælatum debere eſſe ſupra hominem. Quod Plato optimè cum ſuo Ariſtotele pronuntiauit, & hac ſimilitudine probauit. *Sicut enim oues non cuſtodiuntur, & gubernantur ab alijs ouibus, ſed ab animali, quod ſit pluſquam animal ſcilicet homo, ita homo non poteſt cuſtodiri ab alio homine, ſed ab aliquo, qui ſit pluſquam homo, & per conſequens homo diuinus.* Nec illud ignoranter pronunciauit Plato, cum longè ante illum Deus Prælatos hominum vocauerit Deos, maximè autem in Exod. cap. 7. vbi Moyſem, quem ſuperiorem Pharaoni præpoſitum faciebat, Deum Pharaonis apellauit; & in Pſal. 81. præpoſitos hominibus apellat Deos *Ego dixi dij eſtis*, quem textum Chriſtus adduxit Ioan. 10. vt ſuam aduerſus Iudæos diuinitatem defenderet. Denique ipſemet Chriſtus apud Matth. 16. idem nomen Dei, Apoſtolis hominum vniuerſorum prælatis tribuiſſe videtur; nam cum eos rogaſſet, quem diecerent homines eſſe filium hominis, poſteà ſubdit, audito priùs hominum ſenſu, *vos autem quem me eſſe dicitis.* Vnde Hieron. in illa verba ſic ait. *Prudens lector attende, quod ex conſequentibus textuque ſermonis Apoſtoli nequaquam homines, ſed dij apellantur cum enim dixiſſet quem dicunt homines eſſe filium hominis! Subiecit vos autem quem me eſſe dicitis? Illis quia homines ſunt, humana opinantibus, vos qui eſtis dij, quem me eſſe exiſtimatis.* Atque hæe eſt ratio cur Deus acta à prælatis, aut aduerſus ipſos patrata, vt à ſeipſo facta, & aduerſus ipſum patrata exiſtimet, vt patet ex colloquio Dei cum Samuele prælato 1°. Reg. 8. his verbis. *Audi vocem populi in omnibus quæ loquuntur tibi; non enim te abiecerunt, ſed me, ne regnem ſuper eos*, Et ex Chriſto loquente prælatis, Luc 10. *qui vos audit, me audit, qui vos ſpernit me ſpernit.* Quod optimè Paulus oſtendit dum ſic ait, Epheſ. 6. *Serui obedite Dominis carnalibus cum timore & tremore in ſimplicitate cordis veſtri ſicut Chriſto, non ad oculum ſeruientes, quaſi hominibus placentes, ſed vt ſerui Chriſti, facientes voluntatem Dei ex animo, cum bonâ voluntate ſeruientes ſicut Domino, & non hominibus.* Quocirca Bernardus in tract. de præceptis & diſpenſat. ait. *Deus prælatos ſibi quodammodo æquare dignatus, ſibimet imputat illorum, & reuerentiam, & contemptum.* Quam ſententiam à Caſſiano, & à patre ſuo Benedicto, & ab eodem Paulo ſæpiùs id docente didicerat, qui exactè commendat omnem honorem, & obedientiam illis etiam diſcolis exhibendam, ſicut Deo. Et iure merito cum præfectura ſit res ſacra, & honore digna. Nam ſi teſte Seneca Epiſt. 41. *Magnorum fluminum capita veneramur, coluntur aquarum calentiùm fontes: & ſtagna quædam vel opacitas, vel*

vel immenſa altitudo ſacrauit. Quantò magis homines, quos dignitatis amplitudo & præfecturæ ſublimitas reuera verendos efficit, veneremur.

Franciſcus huius ſcientiæ minimè neſcius erat, cum palàm profitebatur ſe ita paratum eſſe obedire nouitio vnius horæ, ſi ei in prælatum præficeretur, ac cuilibet alteri prælato ex fratribus ſui ordinis antiquiſſimo & diſcretiſſimo: & cum in ſuo teſtamento dicebat, *& firmiter volo obedire generali miniſtro huius fraternitatis, & illi guardiano, quem ſibi placuerit mihi dare, & ita volo eſſe captus in manibus ſuis, vt non poſſim ire vel facere vltra obedientiam & voluntatem ſuam.* Reddenſque tam ſtrictæ obedientiæ & reuerentiæ erga infimum prælatum localem videlicet, vel guardianum, rationem, adiunxit: *Quia Dominus meus eſt*, quem titulum generali prælato dare ſolebat. Ac denique eius eſſe ſententiæ teſtatus eſt Franciſcus, cum in cap. 10. ſuæ regulæ ſuis fratribus ſic præcipiebat: *Firmiter præcipio eis, vt obediant ſuis miniſtris in omnibus quæ promiſerunt Domino obſeruare, & non ſunt contraria animæ & regulæ noſtræ* quibus hic ſanctus eamdem obedientiam & reuerentiam vult prælatis à ſubditis exhiberi, ac Deo, cum nullam materiam excipiat, quam prælati non poſſint eis præcipere, niſi illam, quam Deus in ſuis præceptis excipit; non enim Deus hominibus præcipit vt faciant contra ſuam animam & regulam, ſed conformiter ad eam. Apertius in quadā collat. apud Vading. 4 his verbis. *Subditus prælatum ſuum non hominem conſiderare debet, ſed illum pro cuius amore eſt ſubiectus*, & ſerm. apud Vading. 5. euidētiùs *qui verè obſequitur prælato, ipſi Deo ſe ſubdit.* Ex quibus manifeſtè patet Franciſcum prælatorum dignitatem quid diuinum ſenſiſſe, ac ſuos ſubditos, & alios docuiſſe vt in ea diuinitatem agnoſcerent.

---

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI DEBENT PIETATE pollere.

NON ſufficit in prælatis hæc repreſentata diuinitas, niſi diuinæ perfectiones, vt pote ad regendos ſubditos penitus neceſſariæ, in eiſdem reperiantur, prælati ergo maximè regulares (de illis enim ſolummodo in hoc opere agimus) debent omnibus perfectionibus ſeu virtutibus pollere, quæ in ſubditis eſſe agnoſcuntur, aut requiruntur: ac etiam multis alijs, ac ferè omnibus; nam quemadmodum caput ſupremum corporis membrum, & quaſi illius prælatus omnes

ſenſus per corpus diſperſos, & inſuper alios in ſe habet, ſic prælatus omnes virtutes ſubditorum, & alias eminentiores debet habere, quas optimè Chriſtus loquens diſcipulis, in prælatos totius orbis aſſumendis Matth. 5. vt potè eiſdem neceſſarias, proponit, eaſque numero vniuerſitatis. (Octonario videlicet) comprehendit, dum ſic fatur, *beati pauperes ſpiritu, &c.* quas etiam in eodem capite exprimere adhuc voluit, dum eos ciuitati comparauit; nam ſicut ciuitas plus eſt, quam ciuis & ipſa omnes ciues, & aliquid amplius eſt, & repræſentat, ſic prælati omnes perfectiones ſubditorum, & alias eminentiores poſſidere & in ſe repræſentare debent. Quocirca Syl-ueſt. tit. Elect. quæſ. 6. Peirin. de ſubdito quæſt. 1. cap. 31. §. 1. & Miranda tom. 2. quæſt. 23. art. 3. concl. 3. aſſerunt talem debere eligi in prælatum, vt in comparatione cœteris ſint, & eſſe videantur veluti grex & bruta pecora ſiue animalia, quæ verba ſunt maximè notanda, quia fundantur in cap. 1. diſtinct. 25. vbi dicitur quod qui eligendus eſt ad dignitatem Eccleſiaſticam talis eſſe debet, vt illius comparatione cæteri grex dicantur.

Verum licet omnes prælatis huiuſmodi ſint neceſſariæ, potiſſimum autem octo. Quarum prima eſt pietas in Deum, pietatem verò ex Auguſt. in Enchi. cap. 2. vocamus *cultum Dei* quem colimus fide, ſpe, & charitate, eumque nobis amicum & propitium efficimus. Franciſcus illam pietatem ſuis Minoritis cap. 2. Reg. commendat cum non ſolum prælatos & cæteros fratres verum etiam ſeculares ad ſuum ordinem venientes iubet eſſe catholicos, & pro fidei veritate ſuſtinenda mori paratos, quæ ſine cultu Dei, fide ſcilicet, ſpe, & charitate haberi non poſſunt. Idipſum etiam in ſuo teſtamento commendat, dum deſiderat ſuos ſic firmiter inhærere catholicæ fidei & Eccleſiæ Romanæ vt non ſolum ſui ordinis hæreticos; ſed etiam illos qui vellent ordinem ipſius Eccleſiæ in horis canonicis recitandis aliquo modo variare, iubeat vinctos cum arcta cuſtodia ad Cardinalem ſui ordinis protectorem caſtigandos adducere. Demum eamdem ſic ſtudioſè ſuis commendat, vt eam cuiuis labori & operi etiam pijſſimo ab eis præferendam ſtrictè iubeat. cap. 5. & 10. quam ſub nomine *ſpiritus Domini*, & *ſanctæ eius operationis*, & ſub nomine *ſpiritus orationis*, *&* *deuotionis* eiſdem proponit. Exactiſſime tamen illam pietatem in prælatis generalibus requiſitam proponit. in 4. capitulo generali Aſſiſij ab ipſo 1221. celebrato interrogatus quibus perfectionibus ornatus eſſe deberet ſui ordinis generalis. vt inferiùs videbimus.

§. *QVARTVS.*

§. *QVARTVS.*

PRÆLATI DEBENT PROFESSIONEM emiſſiſſe in illo ordine, cui præſunt.

SECVNDA perfectio, qua neceſſe eſt P. R. ornari, eſt profeſſio vitæ regularis per votum ſolemne: & illius profeſſionis non interrupta obſeruãtia. Illã in ſuis Minoritis, cap. 1. & 2. Reg. Minorum poſtulatã, maximè in generali prelato totius ſui ordinis commendat Franciſcus, cap. 8. eiuſdem Reg. cum præcepto ſpeciali ſuos obliget ad illum eligendum qui ſit ex ſuâ Religione, & certè admodum diſſentaneum eſt P.R. eſſe diſparis conditionis & profeſſionis à ſuis ſubditis, ac ſic iudicat Clem. V. Clement. 1. de Elect. dum ſic ſtatuit. *Cum rationi non congruat quod homines diſparis profeſſionis vel habitus ſimul ſocientur in eiſdem monaſterijs, firmiter prohibemus, ne religioſus aliquis alterius religionis vel habitus de cætero in Prælatum eligatur & multo minus regularis.* De qua materia vide Roderic. tom. 2. quæſt. 52. artic. 9.

Parum tamen eſt in P.R profeſſionem emiſiſſe ac habitum illius ordinis geſtare, ſi cum illis profeſſionis & diſciplinæ regularis obſeruantiam non coniungat, hanc enim maximè in ſuis optat Franciſcus, cum illis paſſim paterno diceret affectu, *incipiamus fratres* & alibi *magna promiſimus, maiora promiſſa ſunt nobis, ſeruemus hæc ſuſpiremus ad illa,* præcipuè autem hanc obſeruantiam ſe deſiderare oſtendit in 1. cap. ſuæ Regul. & in fine ſui teſtamenti dum 1. in illa non per votum aut profeſſionem Euangelij & virtutum obedientiæ, paupertatis & caſtitatis, ſed per eorumdem omnium actualem obſeruantiam Regulam ſuam diffinit his planè verbis, *Regula & vita fratrum minorum hæc eſt ſcilicet obſeruare ſanctum Euangelium Domini noſtri Ieſu Chriſti, viuendo in obedientia, ſine proprio, & in caſtitate.* Dum 2. in teſtamento pręcipit per obedientiam omnibus clericis & laïcis, ne aliter Regulam, niſi purè & ſimpliciter iuxta litteram intelligant, *& cum ſancta operatione obſeruent;* ac propterea camdem purè, & ad litteram obſeruantibus impartitur Dei, ſuamque benedictionem.

Quod ſi hanc obſeruantiam deſiderat Franciſcus in omnibus pręcipuè tamen in prælatis, vt conſtat in deſcriptione, quam fecit virtutum Prælatorum Prouincialium, de qua infrà, his verbis *tales denique eſſe vellem, quorum vita cæteris eſſet ſpectaculum diſciplinæ,* & certè non immerito eam diſciplinę obſeruantiam in eis deſiderat ſanctus; nam ea exiſtente Radix boni Regiminis, & quaſi totum ipſius com-

plementum ſubſiſtit,& eâ deficiente,nec imaginem boni regiminis in eiſdem depictum, ſed confuſum, Babilonicum & inanimatum regimen eſt reperiri. Ea eſt enim conditio & natura obſeruātię Regularis exemplaris in P. R. vt plus agat quam verba & verbera. Quod optimè nouerat Paulus ſcribens ad Titum Prȩlatum Epiſcopum, Tit. 2. 7. dum illum hortatur ad vitam exemplarem his verbis, *in omnibus teipſum præbe exemplum bonorum operum*, & 1. Thimoth. 3. dum hortando Timothęum dicit, *oportet Epiſcopum irreprehenſibilem eſſe ſobrium, prudentem, ornatum, pudicum, &c.* In quę verba ita Chriſoſtomus Homilia 12. *Eum quippe, qui regendos alios ſuſcipit, decet tanta virtutum gloria excellere, vt inſtar ſolis cæteros velut ſtellarum igniculos in ſuo fulgore obſcuret: debet huiuſmodi vitam habere immaculatam, vt omnes in eius vitam veluti in exemplar aliquod excellens intueantur.* Sunt equidem prȩlati poſiti quaſi ſignum ad ſagittam, vt docet Innocent. cap. *Qualiter & quando.* De accuſat, nam ſicut ſagitta ſagittarij ſemper intendit ad ſignum: ſic oculi ſubditorum ſemper intendunt ad ſuperiorum exemplum; ita vt ſi probi & exemplares ſint prȩlati, probi & exemplares erunt ſubditi, ſin autem praui, & vitę indiſciplinatę, vtique etiam & ſubditi, vnde Gregor. in Paſtor. 1. part. cap. 2. ſic de malo exemplo paſtoris loquitur, *in exemplum culpa vehementer extenditur, quando pro reuerentia ordinis peccator honoratur.* Propterea optimè Petrus 1. Ep. cap. 5. vult prælatos eſſe formam gregis factos ex animo; nam ſicut bona forma dat rei, cui forma eſt, bonum eſſe, & forma praua ſimiliter dat rei, cui forma eſt, prauum eſſe, prauamque naturam, ſic boni prælati virtutum, & regularis obſeruantiæ ornamentis præditi, virtutum earumdem & regularis diſciplinæ decore ſubditos ornant. Praui autem vitijs ſuis eoſdem dedecorant. Vnde Hieronim. de hac vita exemplari prælatorum loquutus ſic ſcribit epiſt. 43. *Vt quidquid agant, quidquid loquuntur doctrina ſit inferiorum.* Plura de hac materia in ſequentibus.

§. *QVINTVS.*

PRÆLATI DEBENT ESSE PRAEDITI virtute humilitatis.

TERTIA præfectio maximè prælatis neceſſaria eſt humilitas, quam Eccleſiaſticus cap. 32. deſiderat in prælatis, dum ſic ſcribit. *Rectorem te poſuerunt noli extolli, eſto in illis quaſi vnus ex ipſis.* Eamdem Chriſtus Apoſtolis commendauit enixè, cum ad prælaturam aſpirarent, Matth. 23.

dicens, *qui maior eſt veſtrum erit miniſter veſter*, & Matth. 20. aſſerit ſe ea virtute pollere, dum ſic fatur, *ſicut filius hominis non venit miniſtrari, ſed miniſtrare, & dare animam ſuam redemptionem pro multis*. Ac certè illuſtre huius virtutis habemus exemplum in illo, qui licet meritò eſſet paſtorum primus & princeps, attamen cum admiranda penitus humilitate diſcipulorum pedes lauit, iure optimo ab omnibus prælatis imitandum, maximè cum lotione peracta dixerit Ioann. 13. *Exemplum dedi vobis, vt quemadmodum ego feci vobis, ita & vos faciatis.*

Hanc ſummè expectandam virtutem prælatis ſui ordinis maximè commendauit Franciſcus in regula 1. cum eos in obligatione præceptorum pares & æquales ſubditis fecit, præcipuè in præcepto altiſſimæ paupertatis, qua omnibus rebus, quoad dominium & in multis quoad vſum priuantur: pares quoque in præceptis habendi habitum vilem: non equitandi: non recipiendi denarios: non portandi calceamenta plures tunicas, & plura capucia: & in cæterorum huiuſmodi præceptis. Adiunge quod in eadem regula ſæpiùs vocat prælatos & ſubditos fratres; nec inter eoſdem diſtinguit, eo nomine inter ipſos æqualitatem conſtituendo.

2. Cum generales, & prouinciales prælatos miniſtros, & Prælatum localem Guardianum nuncupauit, & nuncupari voluit, quæ nomina ſunt humilitatis inſignia: ac etiam cum in 1. Reg. cap. 6. prohibuit, *vt nullus ex fratribus ſuis, ſiue generalis, ſiue prouincialis, ſeu alius vocaretur magiſter, ſed fratres Minores, & alter alterius lauaret pedes.*

3. Cum etiam prælatis præſcripſit, vt ſubditorum vocarentur ſerui, vt potè bis ſerui, cum nomen miniſtri & ſerui idem ſignificent.

4. Cum eorumdem prælatorum ſubditos apellauit dominos cap. 10. Reg. Audi verba illius humillimi ſancti aureis literis exaranda. *Et tantam familiaritatem habeant ſubditi circa ipſos prælatos miniſtros vt dicere poſſint eis, & facere, ſicut domini ſeruis ſuis; nam ita debet eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium fratrum.* Quid humilius quæſo quam prælatos eſſe miniſtros, & ſeruos? ac taliter ſeruos, vt ſubditi circa ipſos poſſint facere; & dicere, ſicut domini circa ſeruos ſuos? in quo tum ſuos, tum alienos prælatos docet, quanti facere debeant humilitatis nomina, quanti humilitatis virtutem; exercitia, & officia, præcipuè dum agitur de regimine ſubditorum; vnde ſe ipſis exhibere debent non vt ſtatuæ immobiles, mutæ & ſurdæ, non vt leones in aliorum animalium medio, ad quorum rugitum omnia tremunt, non vt aquilæ inter alias aues rapaces, quæ ad illius intuitum etiam tremunt, ſeque abſcondunt: non dedignantes eos alloqui, & audire, non indignabundi, ſed humiles ſubditos humilitate præuenientes: eoſque humilitatis exercitijs, ſuperantes: vnde etiam

eis non ſemper, ſed ſæpè rationem ſuarum actionum reddere debent maximè cum dubitatur de poteſtate eorumdem ad illas, aut cum in ordine, in quo degunt, non ſunt ordinariæ.

Vnde inſuper debent illos ſæpè participes facere rerum tum agendarum; tum actarum in eodem ordine; alioquin durum nimis eſſet ſubditis degere in ordine & ignorare omnia, quæ in eo geruntur, & eſſet in prælatis maximæ ſuperbiæ indicium aliter agere. Vnde vltimo debent humiliter præbere aures ſubditis, dum ab illis monentur, ſiue in ijs, quæ ad illos ſpectant, ſiue in alijs, quæ fratres alios & communitatem reſpiciunt, cum membra ordinis ſint, & ad id ius habeant, ne defectu monitionis detrimentum patiatur ordo.

---

§. SEXTVS.

PRÆLATI MANSVETVDINE, ZELO iuſtitiæ, & patientia pollere debent.

QVARTA perfectio in prælatis requiſita eſt, manſuetudo iuncta cum zelo iuſtitiæ, & patientia, ſi quidem Deus omninò odio habet prælatos illos, quibus deeſt mãſuetudo in gubernãdo ſubditos, vt legere eſt apud Ezechielem, cap. 34. & in 2. lib. Paralip. cap. 13. in quo Roboam arguitur, quod in regendo populum non eſſet manſuetus, & ideò inimicis non potuiſſe reſiſtere; ſic enim habet textus, *Roboam erat rudis, & corde pauido, nec potuit reſiſtere eis.* Ea eſt enim conditio hominum illorum, qui ad alios homines regendos aſſumuntur, vt ſi ſint prauæ indolis, & natura inquieti, nimis melancolici, & ſcrupuloſi, ſeipſos, ſuoſque ſubditos perturbent, & ex illorum inquietudine & perturbatione à Monaſterijs pax & requies penitus exulet. Sin autem ſint bonæ indolis, & virtute manſuetudinis & benignitatis polleant, pace & quiete monaſteria potiantur. Hanc virtutem in prælatis penitus neceſſariam commendauit Chriſtus Apoſtolis Matth. 10. dum illos vt prælatos hominum in vniuerſum orbem mittens, voluit non leonum, ſed ouium animalium manſuetorum naturam exprimere, audi illum: *Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum*, ipſeque princeps prælatorum in huius virtutis exercitio voluit à diſcipulis, futuris prælatis, præcipuè exprimi, dum eos ad illam amplectendam ſic hortatur, *diſcite à me quia mitis ſum & humilis corde.*

Hanc manſuetudinem apertè edocere voluit prælatos Franciſcus, dum in vniuerſa ſua regula pecccantibus nullam pœnam impoſuit.

Et cap. 7. vult, vt prælati cum miſericordia iniungant peccantibus pœnitentiã, prohibetque illis, ne propter peccatum alicuius iraſcantur & conturbentur, & cap. 10. præcipit eiſdem vt fratres ad ipſos recurrentes benignè recipiant.

Demum hæc virtus quæ maximè à bona naturæ indole iuuatur; hoc habet vt longa gubernatio ſit pars ſuæ mercedis, ſic ſentit Hieronimus ad Theophilum aduerſus errores Ioann. Hierofolimitani, dum ſic ait. *Dux ille Moyſes, &c. inter cunctos homines, quos tunc terra generauit mitiſſimus: & ideo per 40. annos obtinuit principatum, quia poteſtatis ſuperbiam lenitate & manſuetudine temperabat.*

Verum ne hæc virtus in puſillanimitatem declinet, neceſſaria eſt in prælatis virtus zeli iuſtitiæ, de qua Moyſes in deuteron 1. 16. *Præcepitque eis ideſt principibus, ſeu prælatis dicens, audite illos, & quod iuſtum eſt iudicate, ſiue ſit ciuis ille, ſiue peregrinus, nulla erit diſtantia perſonarum. Ita paruum audietis, vt magnum: nec accipietis cuiuſquam perſonam, quia Dei iudicium eſt,* in quo vides prælatos debere ſententiam proferre in fauorem iuſti, & non rei. Nec debere eſſe acceptatores perſonarum, ita vt pauperibus & diuitibus, paruis & magnis iuſtitiam æqualiter adminiſtrent, quia Dei, cuius vices gerunt iudicium eſt non ſuum, qui æquus eſt, nec perſonarum acceptator; quam perſonarum acceptationẽ cum aperto religionis exitio vſurpãt ij, qui primas & ampliores poteſtates obtinent, vt ſeipſos cenſuræ ſubducant, dum ijs, qui inferiores prælaturas obtinent, omnia impunè abire ſinunt, eorumque paſſioni inferiores ſubmittunt cum ſummo animarum malo; hinc enim deſficiendi occaſionem accipiunt, cum videant nullum ſibi in perſecutionibus relinqui refugium, dum ſuperiores prælati culpas inferiorum prælatorum impunitas relinqunt, colorato ac ficto motiuo authoritatis eorum conſeruandæ, licet ipſi oppoſitum inde effectum naſci non dubitent, norintque iniuſtitia non legitimam auctoritatem ſtabiliri, ſed tyrannidem foueri, religioſo ordini pernicioſam. Longè ab hac perſonarum acceptatione aberat Moyſes, quocirca iuſtitiæ zelum ſuæ manſuetudini iungebat. Vt patet ex libro exodi. hunc etiam Dauid adamauit, licet ita manſuetus eſſet, vt precaretur Deum recordari ſuæ manſuetudinis, *Memento Domine Dauid & omnis manſuetudinis eius*, cum aduerſus Ioab & occiſorem Saulis, & alios zelo iuſtitiæ animaduertit. Hunc Chriſtus etiamſi omnium mortalium manſuetiſſimus & manſuetorum prototypus admodum dilexit; cum multoties illo vſus eſt, & præcipuè cum vendentes, & ementes è templo eiecit: ſibique iudicium omnium hominum vltimum reſeruauit. Hunc denique Franciſcus Chriſti crucifixi imago aduerſus ſubditos ſuos hæreticos, & alios peccatores exercendũ in ſuo teſtamento: nec non etiam alibi mãdauit, &

Digitized by Google

in regula cap. 10. præcepit, & præcipuè in deſcriptione quam fecit de qualitatibus prælati generalis, de qua infra, vbi ſic loquitur. *Talis debet eſſe generalis qui retinendorum honorum cupiditate vniuerſalem iuſtitiæ formam nullatenus labefaciat, non tamen vt ex ſuperflua manſuetudine torpor naſcatur: nec ex laxa indulgentia diſſolutio diſciplinæ*, & certè ea virtus ita prælatis eſt neceſſaria, vt ſi eam debitè non exerceant, bonos tabeſcere faciant, & animo & zelo in via diſciplinæ, & quietis regularis obſeruandæ deficere, malos autem in ſummam audaciam & proteruiam erigant: ac denique bonum religionis peſſundent.

Verumtamen ne hæc virtus in exceſſum eat vt in multis prælatis ire experientia docet, patientiæ fræno indiget; quocirca Paulus optimè docet Rom. 15. *Debemus nos firmiores imbecillitates infirmorum ſuſtinere & non nobis placere*, & ad Galat. 6. *alter alterius onera portate*, vnde Bernardus ſic fatur ad quemdam prælatum, epiſt. 75. *Hoc onus animarum eſt, & infirmarum; nam quæ ſanæ ſunt portari non indigent, ac per hoc non onus ſunt.* Optimè hanc patientiæ artem in prælatos neceſſariam contemplatus Chriſoſt. ait Hom. 15. in epiſt. ad Timot. *Prælatus linguis innumeris prappoſitus nd Lacerandum: alius culpat, alius laudat, alius detrahit, alius compoſitionem in ius trahit, magnaque illi conſtantia ad iſta toleranda opus eſt.* Quibus vides non ſolum vituperantes, ſed etiam blandientes & laudantes onus eſſe, & prælatos ad hæc toleranda multa patientia indigere, Franciſcus experientia illius oneris edoctus mirabiliter hanc artem prælatis neceſſariam referente Bonauent. cap. 6. leg. proponit, dum reſpondens cuidam ex ſocijs ſic loquitur. *Non me iudicarem fratrem, niſi in ſtatu quem tibi depinxero. Ecce pro mei officij ratione; & vt prælatorum mos eſt, vado ad capitulum, conuenio fratres ibi congregatos, propono eis Dei verbum; commoneo de defectibus quibuſcumque, quibus expletis inſurgunt contra me fratres, & dicunt: Non conuenis nobis, nec ſatis es idoneus generalis, aut ſuperioris officio: Quid enim nobis rectè præcipere, quomodo bene gubernare poterit homo illiteratus, elinguis, idiota, & ſimplex! vnde de cætero non præſumas, te noſtrum nominare prælatum. Tandem eijcior cum opprobrio, irriſus & vilipenſus ab omnibus, Dico tibi: niſi eodem vultu, eadem mentis lætitia & eodem ſanctitatis propoſito hæc verba audiero, ac alia quæcumque placentia, vel quæ in honorem meum proferuntur, me fratrem minorem nequaquam iudicabo.* Mira equidem patientia Franciſci prælati, ſuos ſubditos vt onus grauiſſimum conſiderantis. Quam fratribus ſuis prælatis imitandam propoſuit, voluitque propterea cap. 7. Reg. patientiam erga ſubditos, quando ſunt onera operari dum ſic ſcribit, *& cauere debent, ne iraſcantur & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira & conturbatio impediunt, in ſe & in alijs cha-*

ritatem. Nec abs re hæc patientia prælatis commendatur, cum ea deficiente Regulares in perpetua conturbatione verſentur, & paradiſus religionis in inferni imaginem mutetur.

§. SEPTIMVS.

PRAELATI DEBENT SCIENTIA, ET amore erga ſubditos præſtare.

QVINTA virtus prælatis neceſſaria eſt ſcientia cum amore erga ſubditos, hæc autem ſcientia, non debet eſſe diſcipulorum ſcientia, ſed Magiſtri, cum tanta ſufficientia ſicut Concil. Trident. ſeſſ. 22. de reform. cap. 2. docet, vt ſint capaces docendi ſubditos, ſunt enim prælati medici animarum: & quemadmodum corporum medici multis Pharmacorum generibus ad corpora ſananda vtuntur, quorum naturam & effectus, ac ſimul morbos cognoſcere debent. Sic medicis animarum & morbos eorumdem & remedia illorum, quæ in ſcriptura ſacra & Theologiâ recondita ſunt, cognoſcere neceſſe eſt, vt animabus iuxta morborum naturam applicentur. Hæc enim ſunt vera illarum Pharmaca, non corporea quæ in Apotechis Medicorum reconduntur, hæc ſunt quæ animabus dant ſanitatem, non herba aut Malagma, vt optimè docet Salomon, ſap. 16. dum ſic loquitur, *etenim neque herba, neque Malagma ſanauit eos, ſed tuus Domine ſermo, qui ſanat omnia* in illo ergo ſermone ſeu diuino verbo prælati debent eſſe docti, vt ſciant reprobare malum, & eligere bonum, ignorantiam à ſuis ſubditis expellere, inobedientiam comprimere, vitia extirpare, virtutes in cordibus eorum ſeminare, & irrigare, hoc optime nouerat Paulus ſcribens Thimotheo Prælato, epiſt. 1. cap. 4. dum illum ſic hortatur, *dum venio attende lectioni, exhortationi & doctrinæ*, & eidem etiam ſcribens cap. 3. epiſt. 2. hortatur vt permaneat in doctrina ſacrarum litterarum, in qua poſtea ſic concludit *omnis doctrina diuinitus inſpirata, vtilis eſt ad docendum, arguendum, ad corripiendum, ad erudiendum in iuſtitia, vt perfectus ſit homo Dei ad omne opus bonum inſtructus*, prælatos hac ſcientia præditos promiſerat Deus Ierem. 3. dum ſic fatur, *dabo vobis paſtores iuxta cor meum, & paſcent vos ſcientia & doctrina*, quàm perfectè Franciſcus verbo Dei paucerit ſuos ſubditos teſtatur eius regula, & teſtamentum, quæ nihil aliud ſonant quam ipſum Dei verbum, vt in pluribus videbimus.

Demum prælati debent ſicut in cæteris virtutibus in hac ſcientia Dei ſuos ſubditos tanquam doctores diſcipulos ſuperare. Hanc

virtutem Franciſcus maximè commendauit dum ſuo tempore diuum Antonium in Doctorem Theologiæ Cathedraticum inſtituit: dum voluit ſuos eſſe Euangelij per vniuerſum orbem concionatores, cap. 9. Reg. & cap. 12. ac ipſe & alij fratres ſuo tempore, tum apud Catholicos, tum apud infideles verbum Dei Miniſtrauerint: tantique faciebat miniſtros illius verbi, vt dixerit in ſuo teſtamento, *& omnes Theologos, & qui nobis miniſtrant verba diuina ſanctiſſima debemus honorare & venerari, ſicut qui nobis miniſtrant ſpiritum, & vitam.* Docuit ergo Franciſcus neceſſitatem illius ſcientiæ in prælatis, ignarus quidem ſcientijs humanis, ſed doctus diuinis. Scientia autem parum prodeſt, imo ſæpiſſimè nocet, ſi non illi adiungatur amor ſubditorum, optimè enim diuus Bernardus de his duabus virtutibus ſic fatur, *lucere tantum vanum eſt, ardere tantum parum eſt, lucere & ardere perfectum*, quem non mediocrem ſed magnum eſſe neceſſe eſt; *Bonus enim Paſtor ait Chriſtus*, Ioann. 10. *animam ſuam dat pro ouibus ſuis*, & ipſemet Chriſtus opere complendo quod ſermone docuerat, de ſe ſeipſo ſic fatur: *Ego ſum Paſtor bonus, & animam meam pono pro ouibus meis* illius certè imitator erat Ioannes cum in epiſt. 1. cap. 3. volebatque alios ſibi eſſe in hoc ſocios, dum ſic loquitur. *Nos debemus animas pro fratribus ponere*, vnde Chriſoſt. in epiſt. ad Roman. ſerm. 29. ſic ait. *Initium ſumendum à proximi dilectione, vt paſtor id muneris accipiat*, probatque Deum poſuiſſe Moyſem ſuper ſuum populum, & Dauidem ſuper eumdem populum, poſtquam dederant teſtimonium magnæ dilectionis in eumdem, & non anteà. Franciſcus hanc quoque dilectionem in ſuos ſubditos ſæpiùs oſtendit, vt teſtantur eius vita, regula & teſtamentum, in quibus illos ſæpè dilectiſſimos & chariſſimos fratres, & filios apellat: ac tribus aut quatuor præceptis obligantibus ſub mortali vult, vt prælati teſtimonia dilectionis in ſubditos demonſtrent, de quibus in hoc opere ſermo prolixior. Laborent prælati ſupra hominis vires, faciant quæcumque voluerint & potuerint erga ſubditos, hoc vnum tamen ſciant ſe illorum cor non poſſeſſuros, & ex conſequenti parum eis fore vtiles; niſi illos cordis ſui Dominos per dilectionem fecerint.

§. *OCTAVVS.*

PRAELATI DEBENT PRAESTARE magna prudentia.

QVEMADMODVM omnes ſolem intuentur, neque tamen de natura illius, atque magnitudine vna eſt omnium opinio, cum alij *quintæ ſubſtantiæ particulam* dixerint, alij *lapidem*

lapidem flamma lucidum, quidam etiam *vaſtum ignem*: *Bipedalem* quidam *Occeano, & Terra maiorem*: ſic docti in prudentiæ virtutis lucem intendentes, rem tantam & tam longè latéque patentem variè deſcripſerunt, alij etiam eam dixerunt; *inueſtigationem veritatis*, alij eſſe *virtutem; qua futura ex præteritis & præſentibus iudicamus*, quidam *eſſe conditionem rerum appetendarum, & fugiendarum*, nonnulli eſſe *rectam rationem agendorum*, quorum omnium deſcriptiones imperfectè deſcribunt, alij & perfectiùs & vberiùs vt Ariſtoteles lib. 6. Eticor. cap. 5. vocant *habitum vera cum ratione actiuum, circa ea, quæ & bona & mala homini ſunt.*

Verum in explicanda prudentiæ natura altiùs mentem noſtram attollit Salomon, prouerb. 9. dum *Scientiam Sanctorum prudentiam* vocat, ſicut etiam Sap. 10. & meritò; quoniam ſancti illa virtute gauiſi ſunt, præcipuè Apoſtoli, quibus Chriſtus dixit, *eſtote prudentes ſicut ſerpentes.*

Solebant primi Chriſtiani Baptizatis ſtatim poſt lotionem mel & lac guſtandum porrigere; vt ſic Chriſti prudentiam, quam (ait Toſtatus per Butirum & mel Iſayæ 7. ſignificatam fuiſſe,) imitarentur. Qui enim illo cibo ſæpè vtuntur ingenij acutiſſimi ſunt, idcircò antiquitus etiam teſtante ſcriptura lib. 4. Reg. 10. prudentes *videntes* appellabantur, & quia antiquitus Chriſtiani erant valde prudentes & ſic videntes, idcirco *piſciculi* vocabantur, quorum illud proprium eſt habere ſemper oculos apertos; vnde valdè ad propoſitum Greg. Nyſſen. in Hierio. vocat prudentem *pluribus oculis inſignitum.* D. Thomas 2. 2. qu. art. vn. & qu. 49. art. 8. octo oculos in prudentia agnoſcit videlicet memoriam, intelligentiam, docilitatem, ſolertiam, rationem, prouidentiam, circumſpectionem, & cautionem. Et Clem. Alexand. adhort. ad gentes, vocat prudentiam, *Clariſſimam & multa luce fulgentem.* Auget Chriſoſt. lib. 2. de Sacerd. dum docet paſtorē tanta debere pollere prudentia vt ſexcentis debeat pollere oculis, vt videlicet vndique humani animi habitum, & affectionem circumſpicere poſſit. Neſcio tamen ſi maior illius laus excogitari poſſit, illa, quam ei dat idem Chriſoſt. in Pſal 13. dum illam vocat, *lucernam animæ, reginam cogitationum, magiſtram eorum, quæ bona, pulchra & honeſta ſunt.* Non mirum ergo ſi Peripatetici aiebant prudentiam in omnibus virtutibus *vt ducem, præſidemque omnium, imperatricemque dominari?* Eſt enim velut ſol in mundo, & vt in naui gubernator, per illam reges regnant, principes imperant & potentes decernunt iuſtitiam, ac proptereà *beatus homo qui affluit prudentia*, prouerb. 3.

Hanc virtutem neceſſariam eſſe regularibus vt perſonis priuatis, ad fœlicem æternitatem acquirendam nemo dubitabit, nam cum

cœleſtis ſit eorum profeſſio, & vitæ genus ad perfectionem compoſitum, quod in terris beatas mentes æmulatur, multa prudentia opus habent, vt illi vocationi reſpondeant. Deinde ſi cogitemus, quot & quantæ ſint ſcelerum occaſiones in mundo latè ſparſæ, & diſſeminatæ, dæmonis præſtigia, & artes; humani imbecillitas animi, nuſquam tuti, ſecurique, niſi cum ab hac miſeriarum valle, & quotidiana pugna ad fœliciorem vitam migrauerit, proculdubio prudentia ſingulari ôpus habent, vt docet Bernard. Serm. 3. de Circumc. dicens *eſſe illis neceſſarium prudentiæ radium.*

Maximè verò neceſſariam eiſdem regularibus, vt prælatis & perſonis publicis, quam Ambroſ. lib. 1. offi. cap. 27. vocat, *primū officij fontem?* Illa enim in agendo primas obtinet, quam ducem & veluti reginam ſequatur omnis chorus pulcherrimarum virtutum. Hæc eſt virtus quæ, vt ait Chriſoſtomus lib. 6. de Sacerd. cap. 4. facit prælatum *varium* non verſutum & diſſimulatorem quemdam; dolo & fallacijs inuolutum, ſed induſtrium & ſolertem, in omnem partem intentum, acerrimo iudicio præditum, ſingulari acumine ingenij ad excogitandum, ad omnia promptum & excitatum, qui ſe ad omnes facilè accommodat. Quo in genere præſtitit omninò Paulus, quem vocare lubet *maximè varium*, vt ipſemet de ſe expoſuit 1. Corinth. 9. *Omnium me ſeruum feci, vt plures lucri facerem:* & *factus ſum Iudæis tamquam Iudæus, vt Iudæos lucrarer, & ijs, qui ſub lege ſunt, quaſi ſub lege eſſem, &c. factus ſum infirmis, infirmus, vt infirmos lucrifacerem, &c.* Denique vt cœleſtem varium audiamus. *Omnia omnibus factus ſum, vt omnes facerem ſaluos.*

Varia & diuerſa eſt regularium conditio, alij enim infirmi ſunt & debiles; alij fortes & magnanimi, ſed acres & acerbi; multi ſuprà modum tentati, plurimi ſcrupulis & anxietatibus agitati, & perturbati: Nonnulli multis imperfectionibus, ac etiam vitijs irretiti: idcircò P. R. medicos ſpirituales agere tenentur, illos ſic apellat Auguſt. Hom. 12. ex 50. & alij. Medicorum autem eſt, (quos ita prudentia excellere exiſtimat Hippocr. lib. de habit. vt non vereatur dicere, *medicus Philoſophus eſt Deo æqualis*,) 1. habere rationem ætatis, nam vt ait Celſus, lib. 3. cap. 7. *Non ſic pueri, ac viri curari debent.* Prudentes Medici non omnibus ægris eadem adhibent medicamenta; nam vt ait idem Celſus, lib. 3. cap. 1. *non omnibus ægris eadem auxilia conueniunt*, quanta igitur prudentia prælatos pollere opus eſt, vt cuique religioſo opportuna adhibeant remedia? quapropter Alexander Trallianus, lib. 1. cap. 10. Hyppocratem illud Aphoriſma laudat *variare quantitatem oportere*, reſpiciendo videlicet ad ætatem, anni tempus, regionem, habitum corporis, & temperamentum.

Præterea cum tria in ægrotante conſideranda ſint ſcilicet Cauſæ, Morbus, & Symptoma, quod ex eo conſequitur: in vnoquoque prope infinita cognoſcenda ſunt, quorum ignoratio ſæpè damnum ægris perniciemque importat. Itaque Medici, qui hanc artem debitè profitentur, vt corporis valetudinem ægram, & debilitatem reſtituant, inter initia curationum hoc imprimis cognoſci aiunt opertere, quis acutus morbus, quis longus ſit? Sic enim Græci morbos diuiſerunt, vt alij ſint acuti, qui propter impetum violentum, & inſignem commutationem, vel citò tollunt hominem, vel citò ipſi finiuntur: alij longi, ſub quibus neque ſanitas in propinquo, neque exitium eſt. Ad hæc videndum an morbus increſcat, an conſiſtat, an minuatur? quod quædam remedia increſcentibus morbis, plura inclinantibus conueniunt. Innumera ſunt eiuſmodi monita in re medica quæ excellentiam, & prudentiam in medicis declarant. Verum à morbis corporis ad animi ægrotationes tranſeuntes, quis neſcit operoſius eſſe negotium, & maiorem requiri cognitionem, & illuſtriorem prudentiam in P. R. ad medendum infirmitatibus & morbis ſubditorum Regularium? Quam ſubtiliter animorum medici, quam exactè inquirere debent in morbi cauſas, in euenta, in ſymptomata, & expendere imprimis an acutus ſit vehemens & periculoſus, in quo ſalus in dubium vocetur, qui ferro & flamma, & aſperis medicamentis ſanandus videatur: an lentus & longus, qui leuioribus ſit coercendus? Quanta prouidentia naturæ ipſius venam tentare: atque in intimas animæ affectiones introire debent, vt cognoſcant num patienter cauterium admittant, & ſcalpellum bonorum Prælatorum amicè ſæuientium? Quanta prudentia vt ſciant an ſint phrenetici, & audaces, & ad omnia vitioſa proiecti? Multum intereſt agnoſcere an cum adoleſcentibus facilibus ad vitia flecti, an cum viris matura iam ætate robuſtis, qui callum obduxerint, quique acribus & potentiſſimis rationibus, vt medicamentis ſint cōmonendi?

Celſus lib. 3. cap. 4. Officium medici eſſe pronuntiat, *vt tutò, vt celeriter, vt iucundè curet.* Verum P. R. qui tamquam Iſaias ad vnumquemque ſanandum mitti videntur diuinitus, dum feſtinant, dum euolant, dum nimium celeriter agunt, multos ſempiterna vita ſpoliant. Dum verò in ſanando negligentia vtuntur, dum ſuauiter nimium volunt agere, dum diſſimulant, & conniuent, & fratrum potiùs beneuolentiam, quam Dei gratiam emereri cupiunt, illorum libidinem ſæpè augent, & duces ſunt ad miſerandam & deplorandam calamitatem. Contra verò durities aliquorum & aſperæ mentis contumelia in ægrum incidens, haud paucos in deſperationem, aut iracundiam violentam impulit, quæ remedia omnia excuteret & repudiaret, vt non ſine cauſa in prælatis genus quoddam pruden-

Digitized by Google

tiæ reconditum & omnibus ſuis numeris abſolutum requiratur.

Solent prudentes medici curaturi grauioribus & periculoſis morbis ægrotantes, alios ad conſilium conuocare, vt examinatis & inueſtigatis morbis, & eorum cauſis, communi iudicio remedia ægrotantibus ſalutaria adhibeant, fallitur enim etiam excellentiſſimi iudicium, quia homo eſt, quod ab alio etiam minoris ſæpiùs medici notæ medico corrigitur. Haud ſecus in rebus ardus ad ſubditos curandos aliorum conſilio indigent prælati, nam cum fraus & caligo in humanis ſæpè rebus dominetur, & facilè in errorem impellamur, ad illum vitandum alieno conſilio, opus eſt. Egregiè Ambroſ. lib. 4. Hexam. cap. 6. *Mentitur noſter aſpectus, nolo ergo fidele eius æſtimare iudicium, &c.* & paulo poſt, *quemadmodum rotunda apparent de aſperis, ſpiſſa de raris:* In mente atque intelligentia fraus maior, errorque ſæpè contingit. Tenue lumen in ea oſtenditur: & ſicut veſpertilionum oculi ſe habent ad diei lumen & ſplendorem, ita noſtræ mentis acies ad ea, quæ alioquin per ſe clariſſima ſunt, & nos tamen effugiunt, vt docet Ariſtoteles lib. 2. Metaph. cap. 1. Quare Salomon, ſap. 9. *Cogitationes mortalium timidæ, & incertæ prouidentiæ noſtræ.*

Adde quod præcipiti ſæpè affectu voluntas rapitur in damnum ſuum, & ſibi nocet, dum videtur ſibi conſulere, de qua illud iuris pronunciatum vere dici poteſt. C. de Sponſ. lib. 4. *Plerumque etiam in ipſius fœminæ propria commoda inuenitur laborare conſilium.* In quo mihi non diſſimulanda videtur quorumdam ſuperbia, qui tumefacti opinione ſui, confidunt ingenio ſuo, ſeque omnibus anteferunt: nec vllius audire conſilium patiuntur, qui non ſolum à ſapiente, & ab Apoſtolo redarguuntur, ſed etiam ab Ariſtot. mali vocantur iudices, & Homines Nihili. Poteſtque de illis optimè pronunciari illud Tertuliani aduerſus Valent. cap. 2. *Nocentiſſimi qui non ſimplices, ſicut ſtultiſſimi, qui non ſapientes.* Et meritò tales nuncupari poſſunt, cum nullam cogitationem ſuſcipientes dignam prudentia fatuorum more impetu quodam feruntur in negotium, adeò vt caſu potiùs & fortuna, quam iudicio & ratione duci ad agendum videantur. Qui cum fine ſæpè fruſtrentur ſuo, in eorum ſera pœnitentia auditur illa vox imprudentium hominum, *non putabam.* Aberat à mente Sidonij Apollinaris Pontificis hæc præceps agendi ratio, cum lib. 2. epiſt. 6. prouerbialiter docet, *ſæpè moram eſſe meliorem*, & cum lib. 4. epiſt. 6. pronuntiat: *Ego huiuſmodi conſilio album calculum minimè apponam, cuius temeritas abſolui nequit, niſi beneficio fælicitatis.*

Temeritatem verè vocat præcipitem actionem, ſicut prudentiam vocamus actionem conſilio factam. Prudentes erant Romani, qui propterea conſilio mundum vniuerſum ſuo imperio ſubiugarunt,

Digitized by Google

prudens erat Aſſuerus de quo Eſter 1. 13. cui de more regio ſemper aderant ſapientes, *quorum faciebat cuncta conſilio, ſcientium leges ac iura maiorum.* Prudens erat Theodoſius Iunior Imperator, qui referente Niceph. lib. 14. cap. 10. inconſultò nihil ſibi agendum ducebat.

Non ſufficit tamen adhibere conſilium, niſi probos conſultores adhibeant prælati, ſicut non ſufficit medicis conuocare conſilium niſi in arte peritos & probos medicos adhibeant, docet illud Eccleſiaſticus, cap. 37. & poſt ipſum egregiè Rabanus in Gloſ. illius cap. *Præuidenda eſt conſiliarij prudentia, fides, voluntas, religio.* In artè medica periti quando morbos curare volunt, non conſulunt pictores, nobiles, & ſutores. Nec duces in re militari peritos medicos: ſic prælati ſe gerant, quærant viros probos experientia & religione doctos, non improbos & inſcios, & vt vno verbo dicam adhibeant prudentes; nam vt ait Ariſtoteles lib. 6. Etic. cap. 13. *Fieri non poſſe, vt quis ſit prudens, quin idem ſit vir bonus.* Quare ſi conſtiterit aliquem eſſe vitio mancipatum, ſceleri amicum, negligentem religionis, odioſum Deo, illius conſilium fugiendum, vt calamitatis illicium & funeſtum. E turbido fonte quis vitream aquam haurire poterit? Quis lumini & honeſtati locus eſſe queat, vbi totum iniquitatis nox, & tenebræ occupauerunt? Quomodo bono meo conſulere illum putem, qui ſuo non conſulit? Certè prælati qui piè atque probè ſubditos regere deſiderant, eos adhibebunt in conſilium, qui & ipſi ſint virtute præſtabiles, ſcienteſque earum rerum, quæ ad Dei, & Chriſtiani hominis, & regularis officium pertinent. Prudenter propterea Benedictus in ſua Reg. cap. 3. præſcripſit Monaſteriorum præfectis, vt omnes ſubditos ad conſilium conuocarent, cauſam autem illius conuocationis reddit dicendo, *quia ſæpè minori Dominus reuelat, quod melius eſt.* Confirmat hanc legem eadem ratione fultus Petr. Bleſenſis epiſt. 44. Idipſum ferè omnes ordinum ſacrorum inſtitutores, excellenti prudentia præditi ordinarunt, & vt cæteros taccam ſic prudentem fuiſſe Franciſcum omnibus notum eſt, vt ipſe ſoleret petere conſilium à minoribus fratribus & à virgine Clara, de quo Bonauent. in eius vita, cap. 12. ſic loqnitur: *Non erubeſcebat à minoribus parua quærere, qui magna didicerat à magiſtro ſupremo.* Nec immerito prudentem prædicamus, cum de eius prudentia in legibus condendis glorietur Eccleſia, quæ ſuas leges non ſolum regularibus viris, ſed etiam Eceeſiaſticis & Sæcularibus vt Canones ſacros propoſuit, cum illas intra ſeriem eorumdem incluſit. Notum etiam eſt Franciſcũ cætera prudentiæ officia maximè in conuocatione proborum conſiliariorum in rebus arduis exequendis, debitè miniſtraſſe, vt etiam in decurſu huius operis videbitur, conſtatque apertè

At inquies & Prælati Regulares homines ſunt, ijs obnoxij infirmitatibus, quibus & ſubditi, ijſdem paſſionibus, eidemque mentis caligini; imò & ſæpiſſimè minùs docti, minus rerum ſpiritualium periti, nec oppoſitum cum vlla veritatis ſpecie ſupponi poteſt, quare non ita conſentaneum videtur, vt oculatiores, doctiores, & prudentiores regimini minori luce præditorum committantur? verum huic dubitationi ſequentibus capitibus ſatisfiet pleniſſimè, intereà tamen etſi non exiſtimem iudicium prælatorum tale eſſe, vt ei eo modo quilibet ſuum ſubdere debeat, quo ſi illud à principio infaillibilis auctoritatis oriretur, (quod qui volunt, ſi qui ſint, minus rationabiliter volunt,) reſpondeo parum nos ab ea obiectione vrgeri; nam prælati eum potiſſimum in finem præficiuntur, vt regulas, conſtitiones, & ſancita à capitulis generalibus ſeruari curent, & vt ex illorum ductû ac principio gubernent, quæ enim ad purè internum ea non ad eos ſolos pertinent, cum ea poſſint communicare cum confeſſarijs, cum religioſis ſpiritualibus, cum ſenioribus, cum viris doctis, & notæ ſanctitatis ac prudentiæ, ad huiuſmodi enim potiſſimum, inſenſibilis animæ œconomia ac directio ex prelati mandato ſpectat, neque enim ita prælati ſe humilitatis legibus ſolutos putant, vt ſuum iudicium peritiorum iudicio, ac prudentiorum præferri velint; cum enim ex Philoſopho, cuique credendum ſit in ea artè, in qua peritior eſt, & negari non poſſit, quin ſæpiſſimè plurimi ſint in vno conuictu viri docti & experientiæ probatæ, cum quibus in his dotibus prælatus conferri nequeat, conſequens eſt, vt cum aliundè ille nulla ſit infaillibili authoritate præditus, is in iudicando de rebus, quarum minus peritus eſt, prudentes ſequatur, & ſuam potiſſimum auctoritatem in exigenda regularum & conſtitutionum ordinis obſeruantia exhibeat, & in diſtribuendis officijs alijſque ſimilibus. Ex quibus liquet in ijs, quæ prudentiæ ſunt, nec regulis diffiniri potuerant, nullo modo minus lumen maiori præfici debere, id enim cum recta ratione minus congrueret.

CAPVT SECVNDVM.

DE NECESSITATE PRAELATORVM

IN ORDINE REGVLARI: DE GENERALI PRÆLATO ORDINIS REGVLARIS: ET DE QVIBVSDAM AD EVM SPECTANTIBVS.

§. *PRIMVS.*

NECESSARII SVNT PRÆLATI IN omnibus Regularibus.

NECESSITAS Prælatorum Regularium ſufficienter colligitur ex neceſſitate prælatorum in omnes homines, quam tamen in hoc §. ſpecialiùs probare intendimus ex duabus ſimul iunctis de regulari perfectione Chriſti Domini ſententijs. prima Luc.13. vbi ſic hortatur, *Contendite intrare per anguſtam portam; quia multi quærent intrare, & non poterunt.* Altera Luc. item 9. *Si quis vult poſt me venire; abneget ſemetipſum; & tollat crucem ſuam quotidiè, & ſequatur me.* Primam autem magis auget Matth. 7. dicens, *Quam anguſta porta & arcta via eſt, quæ ducit ad vitam, & pauci ſunt qui inueniant eam.*

Quibus video anguſtam eſſe portam & viam ſtatus regularis, & paucos eam inuenire, vnde colligo neceſſariò habendum eſſe ductorem; qui eam non ſolum inueniat: ſed & per viam, vbi facilior ſit in anguſtam portam aditus, deducat. Quinimò tunc maior neceſſitas eſt ductoris, cum ad arctam peruentum eſt portam, quando difficilior reddi videtur ipſi regulari in eam ingreſſus ob Crucem ex Chriſti mandato quotidiè, ſemperque in vitæ præſentis geſtandam itinere, ideſt toto tempore vitæ ſuæ.

His

His adde quod ſi & ſemetipſum abneget, operæ pretium eſt, quod æquè ac ſibi moriendum eſt, iuxtà illud Apoſtoli. Coloſſ. 3. *Mortui eſtis, & vita veſtra abſcondita eſt cum Chriſto in gloria.* Quod ſi mortuus, & motum, vt in illam arctam portam ingrediatur, habiturus ſit, proculdubio indiget ductore, qui manu illum trahat ad ingrediendum. Quod cuidam admiſſionem petenti in ordinem Minorum demortui corporis Franciſcus ſignificauit exemplo.

Deinde quomodo etiamſi reuera in corpore ſuo viuens ſit, Chriſtum ſequetur, quem illi tantum viderunt, qui eum ſequi meruere, cum mortalem in terris degeret vitam, niſi ducem habeat per Chriſti veſtigia viam ſibi facientem.

Duas vias; vitij vnam, alteram virtutis ſæpiùs apud prophanos reperies, & in earum medio Herculem adhuc adoleſcentem ancipitem conſtitutum; quam arriperet, vtriuſque profectò duces illi oblatas mulieres aſſerit Baſilius orat. ad adoleſcent. Præclarè autem Ambroſius in Pſalm. 1. ambas hiſce deſcribens, ex quibus domini confirmantur relata ex Euangelio verba, ait. *Graue & iniquum certamen aduerſus delectationes præſentium. Hic libertas eſt cupiditatum; illic ſeruitutis iniuria; facere quæ non vis; & ab ijs, quæ deſideraueris abſtinere. Hic conuiuium; illic ieiunium. Hic intemperantia gaudiorum, illic perſeuerantia lachrimarum: Hic ſaltatio, illic oratio. Hic cantus dulces, illic gemitus graues. Scriptum eſt quidem. Cor ſapientum in domo luctus, & cor ſtultorum in domo epularum.*

Solitum eſt iter agentibus, vbi contigerit anguſtos lubricos, aſperos; aut imperuios ingredi calles aut vias, expertum aliquem eius regionis aſſumere; quem tutò ſequantur ducem, ne alioquin in itinere pereant. Et ad ſyllæ & carybdis euitanda pericula; nihil tutius obſeruandum eſt, quam ex eorum finibus ducem illius nauigationis peritum ſequi. Multò igitur magis idipſum ſeruandum eſt, in mari ſpirituali; vbi via regularis calcanda adeò anguſta eſt, vt vix à paucis rectus illius callis inueniri poſſit, vbi & innumera ſunt hoſtium lapſuum, errorum, mortiſque animarum pericula. Quocirca optimè Hieronimus ad Ruſticum, *mihi quidem placet, vt habeas ſanctorum contubernium, nec te ipſe doceas, & abſque ductore ingrediaris viam, quam numquam ingreſſus es, ſtatimque tibi in partem alteram declinandum ſit, & errori pateas, pluſque aut minùs ambules, quam neceſſe ſit, ne aut currens laſſeris, aut moram faciens obdormias.*

Denique conſtat Dei eſſe morem certum perpetuum & fixum; vt cum ipſe vel per ſe, vel per Angelos illuminare omnes poſſit vt in 1°. §. primi, cap. ſuppoſuimus, malit tamen homines ab hominibus doceri, ſiue vt ea ratione mutuam charitatem inter membra deuinciat, ſiue vt alterum alteri ſubijciendo humilitas exerceatur.

D

Quod exemplo Samuelis, Cornelij Centurionis, & Sauli demonſtrat quos etſi Deus per ſe aut per Angelos edocere poterat, eos tamen ad homines edocendos & regendos miſit, primum ad Heli, ſecundum ad Petrum, tertium ad Ananiam. Quod meritò miratur Bernard. ſerm. de conuerſ. Pauli, dum ſic fatur: *O ſapientia ſuauiter verè vniuerſa diſponens cui tu loqueris, erudiendum de tua voluntate mittis ad hominem, vt ſocialis vitæ commendetur vtilitas, & edoctus per hominem diſcat & ipſe ſecundum datam ſibi gratiam hominibus ſubuenire.* Idem quoque confirmat Auguſt. in prol. de doctr. Chriſt. qui cum eadem exempla Cornel. & Pauli commemoraſſet, hæc adiungit *poterant hæc omnia per Angelum fieri, ſed abiecta eſſet humana conditio, ſi per homines verbum ſuum hominibus Deus miniſtrare nollet. Deinde ipſa caritas, quæ ſibi inuicem homines nodo caritatis aſtringit, non haberet aditum refundendorum; & quaſi miſcendorum ſibimet animorum, ſi homines per homines nihil diſcerent.*

Debere autem illos prælatos, eſſe regulares ſatis in præcedenti capite probatum eſt, in quo oſtendimus profeſſionem Regulæ eorum, quibus præſunt, emiſiſſe debere, vt ſic amore & experientia regularis diſciplinæ, in ſubditos ſuauiùs, & magis doctè influant.

Perfectè hanc neceſſitatem agnoſcentes, Inſtitutores Ordinum omnes, ſuis ſectatoribus prælatos præfecerunt, præcipuè vero Franciſcus, qui imitatus Hierarchiæ Cœleſtis ordinem; in quo alij beatorum ſpiritum primum, alij verò medium, & alij denique vltimum poſſident locum, ac ſimul imitatus Ordinem Hierarchiæ Eccleſiaſticæ, in quo primi, medij, & vltimi, ſicut in omni bono ordine habetur ratio, prælatum ſupremum videlicet generalem, primum tenentem locum ſuo ordini præfecit, medium prouinciales & cuſtodes, & vltimum prælatos locales, ſeu guardianos, vt ſic ſuus ordo ordinem vtrumque Hierarchicum, cui famulatum præſtare continuum volebat, repreſentaret. In quo etiam vides Franciſcum ſuperaſſe in politica plures Regularium Ordinum inſtitutores, qui independentiam inter ſe, & ab vno ſupremo, in ſuo ordine agnouerunt, nec ſubordinationem prælatorum in Hierarchia ſtabilitam ſunt imitati. Vnde non leuia incommoda in ordinibus illis exorta, quibus Pontifices ſuis conſtitutionibus finem impoſuere.

§. SECVNDVS.

VNVS ET NON PLVRES DEBET ESSE cuiuſlibet Ordinis Prælatus generalis temperatam habens auctoritatem.

ARISTOTELES 3. & 4. lib. de Republica fusè de hac materia diſputat ; ac tandem imperium, in quo vnus ſupremam obtinet dignitatem omnibus alijs præfert, dummodo is ſit ſummis virtutibus, & potentiam habeat legibus temperatam, à quibus ipſi non liceat pro mero ſuo arbitratu diſcedere ; nam cum nullus mortalium ſit qui pluribus erroribus obnoxiùs non ſit, quique pluribus paſſionibus non perturbetur, quas virtutis ſpecie colorare poſſit, hinc fit, vt ſoli Deo imperium ita abſolutum conueniat, quod nullis obicibus debeat temperari. Quare in eo Tyrannicum imperium à regio & legitimo diſtinguit, quod prioris menſura nulla alia ſit, quam merum dominantis arbitrium, tale vt nullis legum & ordinationum iuribus coerceri poſſit, cum qui hac conditione præeſt, ſe iure ſuo poſſe illa omnia ſpernere exiſtimet, & quod ipſi libitum fuerit, ſequi.

Alterius(verò videlicet) regis menſura præcipua ſit id, quod aut legibus & conſtitutionibus ſtatutum eſt, aut quod prudens conſilium optimum ſuaſerit & cenſuerit expedire in bonum totius communitatis, ac propterea legitimæ ac regiæ auctoritatis eſſe aſſerit, 1°. quantum id negotiorum ratiò patitur ſequi leges, & ex illis gubernare, 2°. Plurimarum etiam grauiſſimarum rerum ſupremum iudicium alijs permittere, quo modo iuſtitia adminiſtrari ſolet à ſupremis iudicibus, rege huiuſmodi negotijs penè numquam ſeſe immiſcente ; quo modo etiam tum in arte militari, mercatoria, & alijs ſimilibus omnibus à præpoſitis iudicibus per homines cuiuſlibet ordinis electis, ſolent iudicia grauiſſima ferri. Imo Reges ita temperatam deſiderant auctoritatem ſuam, vt nolint edicta ſua vim obtinere, niſi priùs in ſenatibus ſupremis ſint probata. Qui etiam ciuitatibus omnibus facultatem ſinunt eligendi depùtatos, qui apud ipſos expoſtulare poſſint, & leuamen petere, ſi in aliquo ſe grauari putent ipſorum edictis, & inde fit, vt reges paternò imperent animo, & moderatam ament gubernandi auctoritatem, cum tamen regia auctoritas inter legitimas poteſtates & ſupremas iure merito numerari debeat, cum in temporalibus ſit abſolutè ſuprema & independens.

Quæ moderatio ſi conuenientiſſima ſit etiam temporali populo-

rum & imperiorum gubernationi, cui videtur tamen maiorem requiri amplitudinem propter magnam negotiorum molem, multò magis temperata eſſe debet ea auctoritas, quam homines liberi ex pio motiuo,& ad animarum ſuarum bonum ſibi præeſſe voluerunt, vt non ab ea impunè vexari poſſint, aut quiete, aut pace, quam meritò ſperare debuerunt, priuari, ſine vlla ſpe refugium aliquod inueniendi; quare ſi quæ reperiretur huiuſmodi, ea nec ex natura ſua, nec ex voluntate ſubditorum ſubſiſteret. Itaque non maior debet eſſe auctoritas ſuprema quæ vni in quolibet ordine religioſo competit, quam neceſſe ſit ad gubernationem paternam; longè aliam ab ea, quam vituperat Paulus, cum nequidem Epiſcopis vult ita ſuis diœceſibus præeſſe vt ſint velut dominantes in Clero, quæ tamen gubernatio fieri poteſt huiuſmodi, ſi vnius hominis mero arbitrio deffiniatur, aut potiùs infinita permittatur. Hanc voluiſſe eos qui illegitimas olim occupabant dominationes teſtatur Ariſtotel. 4. de rep. vbi docet ijs ſolenne fuiſſe in eum finem 1°. curare vt ſui ſubditi ſpiritus humiles & abiectos haberent 2°. vt mutuò ſibi inuicem diffiderent, dum alij aliorum inſidias timerent 3°. vt nihil omninò poteſtatis haberent, quam ab ipſis immediatè non obtinerent.

Supponendo itaque nullam eſſe in regularibus ordinibus auctoritatem, quam ego vel leui à me cenſura perſtrictam velim, qui quibus, quæque rationibus aut motiuis inſtituta ſit, expendere nec volui, nec debui, in vniuerſum tamen quia doctores grauiſſimi, de varijs gubernandi rationibus diſputare ſolent, & expenſis rationibus alij aliam, ſententia ſua meliorem iudicare, poſt illos non verebor & ego quod ſuper ea difficultate ſentiat Franciſcus, & ego cum ipſo paucis exponere, habet enim quæcumque gubernationis ratio, ſeu forma ſua commoda, habet & ſua incommoda, eam enim reperire, cui nihil deſit, quod & optandum eſſet, fieri nequit in hac hominum infirmitate, & propè infinita morum & inclinationum diuerſitate, vt nihil de erroribus, ac paſſionibus dicam, quibus prælati ſicut cæteri omnes obnoxij ſunt.

Itaque duo poſſe eſſe gubernationis religioſæ genera mihi notum eſt, primum eſt cum in aliquo ordine ſic vnus toti ordini præeſt vt ex legibus ſeu conſtitutionibus temperatam habeat auctoritatem, ita vt multa non poſsit per ſe deffinire; ſed cum adiuncta aliquorum ſententia vim deffinitiuam habentium; cuiuſmodi ea ſunt inter alia, quæ in totum ordinem obligationem inducunt: & in ijs ordinibus cum proportione idem de prouincialibus & prælatis localibus dici poteſt, à quibus ad votorum pluralitatem plurima diffiniuntur, cuiuſmodi ſunt prælatorum electiones, quas prouincialis ſe ſolo facere nequit, nec ipſe generalis.

Eius autem gubernationis hæc ſunt commoda 1°. quod non eſt in arbitrio generalis ſuos ſubditos nouis & nouis ordinationibus, ac ſtatutis pro ſuo libito onerare, ac ita ſi durior fuerit, & zelo minùs ſecundum ſcientiam compoſito, iugum imponere non poterit quod ferri non poſſit.

2°. Quod ſi fuerit vir Laxioris diſciplinæ, non poſſit pro libito totum ordinem diſpenſationibus perdere, & vim conſtitutionum, ſeu regularum, earumque ſeruandarum morem infringere.

3°. Cum vbi plura fuerint conſilia, ibi ſit ſalus, vt docet ſcriptura, dummodo ea iure ſuo præualeant & ſeruentur, inde oritur, vt ſalutaris ſit ratio gubernandi, & toti ordini, & cuilibet particularium.

4°. In gubernatione, cum ea, quæ fortius ſperari aut timeri poſſunt à particularibus, non à ſolis prælatis pendeant, ſubditi in capitulis & congregationibus liberiùs & ſinceriùs ſententiam dicant nullo humano reſpectu impediti.

5°. Hinc etiam fit vt prælati non ex gratia aut fallacia cuiuſquam eligantur, ſed ab ijs qui eorum mores cognitos, & capacitatem perſpectam habent, quod bonum quantum ſit, vix dici poteſt.

6°. Hinc etiam fit vt in religione ſuæ locus detur iuſtitiæ, nec ſubditi impunè poſſint vexari & opprimi à prælatis, cum de ijs in capitulis expoſtulare poſsint, ac iuſtitiam petere, quam à ſolis prælatis exigere in vanum fieret, cum enim quiſque in ſe ferri velit, quidquid ipſi libuerit in ſubditos audere, id nequaquam in alijs comprimet, aut puniet, quod in ſe puniri nollet. At communitas, à qua iuſtitia exulat, neceſſe eſt, vt innumera patiatur grauamina contra rationem, contra ius naturale, contra charitatem & iuſtitiam & vt ijs, qui in illa opprimerentur, nullum in hoc mundo perfugium commodum reliquum ſit, vt ſe à malis liberent, quàm illud, quod ſine ſæcularium ſcandalo vſurpare vix poſſunt, & ſine ſuo magno dolore, nec erit vllus in tota communitate, qui in ipſorum fauorem mutire audeat, ſi in ea prælatis perſuaſum fuerit ſubditos omni iure etiam naturali excidiſſe: nec fieri poſſe, vt ipſis à prælatis iniuſtitia fiat.

At negari non poteſt, quin in gubernatione ſic temparata, aliqua tamen incommoda reperiantur, quæ non parui momenti ſunt 1°. enim periculum eſt ambitus directi vel indirecti in omnibus prælatorum electionibus, cum enim electores noti ſint, & familiares in eadem domo aut prouincia, ijs, qui ſe eligendos putant, datur locus captandæ eorum gratiæ, varijs officijs ac beneficijs, & obſeruantijs.

2°. Hoc modo videtur non parum minui auctoritas exigendi conſtitutionum & regularum obſeruantiam ab omnibus, cum prælati quodammodo ab ijs pendeant, in quorum iure eſt illis prælaturam prorogare, aut iterum eos eligere.

Digitized by Google

3°. Periculum eſt, vt minor ſit locus iuſtitiæ in diſtributione officiorum, ac munerum, quæ à prælatis pendent, maiorem enim rationem habituri ſunt (ſi naturam ſequantur) eorum, aquibus ſe eatenus pendere putant.

4°. Hinc etiam videtur contingere poſſe, vt factiones naſcantur variæ, dum alij alios ſibi iungunt, vt alijs præualeant. Verum ijs malis mederi poſsunt graues cenſuræ, ac pœnæ, illis propoſitæ, qui huiuſmodi culparum rei euincerentur, cum licitum ſit eos iuridicè accuſare coram ijs iudicibus, qui ſint omni exceptione maiores. Vbi autem viget iuſtitia, periculum non adeò magnum eſt, ne in aliquo alicuius momenti peccetur, at ibi timenda omnia, vbi illa deeſt, & criminum punitio prorſus eſt arbitraria.

Secundum itaque gubernationis genus eſſe poteſt, ſi generalis ita totum ordinem arbitratu ſuo gubernandi ius habeat, vt eius beneplacito, nemo in toto ordine ius intercedendi habeat, aut ſeſe opponendi, quidquid ipſi libuerit audere, & idem cum proportione, alijs etiam prælatis, in ſua cuique prouincia, aut domo regulari competat: in eo itaque gubernationis genere, generali ordinis prælato hæc competant neceſſe eſt. 1°. Vt pro ſuo libito toti ordini ſtatuta condere poſsit, alia & alia, nemine ius habente ei obſiſtendi.

2°. Vt pro ſuo arbitratu cui libuerit prælaturas conferre poſsit, nulla habita ratione eorum, qui à prouincijs proponuntur, aut petuntur.

3°. Vt iure poſsit ſuo contra quorumcumque aliter ſententium iudicia agere, & ſuum ſenſum illorum ſenſui in quocumque negotio gerendo præferre, quod & in ſuis prouincijs aut domibus ſeu conuentibus cuique aliorum prælatorum competat, quorum cuilibet fas erit ſuum iudicium præferre iudicio omnium ſuorum conſiliariorum, quantumcumque illi ætate maiores, experientia peritiores, doctiores, ac prudentiores fuerint.

Et hoc quidem gubernationis genus aliqua videtur habere commoda propter quæ approbari poſſit. 1°. Etenim generalis tanta ea auctoritate præditus, potenter curare poteſt ea, quæ toti ordini profutura iudicauerit, cum eius beneplacita ſancta ſint toti ordini, & prælatis ſubalternis, vt potè ab vno eo pendentibus commoda.

2°. Facilius etiam ea impedire poteſt, quæ ordini videt fore nociua, & perniciosa, niſi comprimantur, ea enim ſtatim decreto ſuo ita comprimere poteſt, vt nullus ei obſiſtere poſſit.

3°. Cum ipſe nulla familiaritate, aut peculiari amicitia ſit cum ijs, qui in prælatos proponuntur, coniunctus, ex paſſione electiones non faciet, nec ex gratia, quam illi, qui ab eo abſunt, ambierint.

4°. Ex eo iure eius eligendi prælatos omnes fit, vt alij prælati

maiorem etiam in ſubditos ſuos auctoritatem habeant exigendi ab illis regularum & conſtitutionum obſeruantiam, cum ab illis nihil ſperent aut metuant, ſed omnia generali accepta referant, à cuius, (quod conſequens eſt,) nutibus abire non poſſunt, ſi prælaturas ſuas conſeruare velint, & ſibi perpetuas facere.

Atque hæc conſideratione digniſſima ſunt, & ab ordinum huiuſmodi inſtitutoribus plurimum obſeruata, & expenſa, qui aliundè cum ſancti ipſi eſſent, arbitrati ſunt ſanctos etiam futuros eos, ad quos hæc munera peruenirent, omnibuſque ornatos dotibus, ſine quibus hanc fortaſſe auctoritatem tantam ſtabilire noluiſſent. Verum omnibus eo modo, quo contingere ſolent, conſideratis, & expenſis humanis & affectibus & paſſionibus, non deſunt aliqua quæ in eo gubernandi genere videri poſſunt eſſe incommoda.

1°. Enim generalis cum nemo eius placitis ius habeat intercedendi, & ipſe poſsit quemcumque ſibi reſiſtentem, ſtatim loco, officio, & præfectura mouere, ſi aliquando voluerit laxare diſciplinam regularem, id facilè poterit, & gemitus interea omnium bonorum contemnere.

2°. Poterit omnes ſubditos ſuperiorum aliorum arbitrio permittere diuexandos, vanuſque erit ad illum recurſus, in alijs enim feret, quæ in ſe ferri vult impunè & inexpenſe, & ita iniuſtitia in toto ordine graſſabitur, cum ſubditorum ipſius pernicie, nec ſine apertis inimicitijs & ſimultatibus.

3°. Neceſſe eſt vt prælatos, quorum capacitas ipſi prorſus incognita ſit, eligat, aut non aliam, de eorum moribus, ac talentis habens cognotionem, præter eam, quam ab eo acceperit, qui ſuos ſibi confidentes proponet, quorum informationes ab ipſorum amicis, ac familiaribus confici curauerit, iiſque, quos ſcit tales daturos, quales ipſe vult. Et hinc factiones, ſimultates, contemptus prælatorum minus idoneorum naſci poſſunt, & indignationes eorum, qui hanc prælaturas diſtribuendi peruerſitatem vident.

4°. Neceſſe eſt vt ſit in eius arbitrio gubernare ex legibus & regulis, aut ex propria phantaſia, quod videtur non paruum incommodum. Sic enim ſtatuta ac decreta irrita facere poteſt quantumcumque ſancita fuerint cum prohibitione quidquam in eis immutandi, & cum obligatione ea ſeruandi, verum ſi ille oppoſitum faciat, nullus erit, qui ei obſiſtere aut poſsit, aut audeat.

5°. Ne quidem capitulum generale ordinis ei obſiſtere poterit, ſi in aliquo peccet, cum nemo in eo, coram eo auſurus ſit quidquam contra ipſius arbitrium mutire, maximè ſi culpæ ſuæ conſcios, & participes, aliquos ex illis habuerit, qui ipſi adeſſe ſolent, & eius auctoritatis ſunt participes.

6°. Ne quidem eo viuente cogi poterit capitulum generale, ſi ipſe nolit, ne forte ab eo compeſcatur nimia eius potentia, aut potentiæ abuſus. Atque ita neceſſe erit vt intereà totus ordo grauiſſima patiatur detrimenta, niſi enim id relinquatur iudicio prouinciarum, ſi plures fuerint, qui illud velint (quod omninò neceſſe videtur) ſed id paucorum particularium iudicio relinquatur, quorum quilibet iudicium ſuum iudicio totius prouinciæ ſuæ præferri poſsit, numquam ſperari poterit, vt ab ijs contra generalis mentem ſanciatur, à quo ſciunt, ſi ei adhæſerint, ſe certò conſecuturos eſſe prælaturas.

7°. Etiamſi capitula generalia cogantur, nihil tamen eo præſente proponetur, quod ei diſpliceat, aut ſi propoſitum fuerit numquam contra eius mentem deffinietur, & ſi aliquis ſolius Dei gloriam quærens id tentauerit, is minus prudens, & muneribus ordinis impar iudicabitur, & habebitur ſupremæ illius auctoritatis hoſtis.

8°. Facilè ea gubernatio, cum omnia ad ſe reuocet, & de omnibus iudicium ſibi relinqui velit, abſtinebit à commiſſarijs, ſeu viſitatoribus per prouincias mittendis, quod ſine totius religionis pernicie accidere nequit, vt liquet etiam ex praxi, quæ inualuit primis inſtituti cuiuſque ordinis temporibus.

9°. Ea gubernatio in eo deſſicere videtur, quod ſi aliquis prælatus particulare aliquod negotium temporale conficere velit contra bonum ordinis, prouinciæ, aut conuentus, nemo ſit, qui ius habeat illud impediendi, cum factum teneat; ex quo contingere poteſt, vt moneſtaria indè grauia patiantur detrimenta, quæ ineuitabilia ſint, cum ſuperior ius habeat iudicium ſuum iudicio aliorum omnium præferendi, & nemo ſit, qui ius habeat obicem ponendi eius arbitrio.

Ex ijs videtur colligi aliquod aliud gubernandi genus, niſi fallor eligibilius eſſe, & magis eum recta ratione, ac naturali iure conſonum; atque ideò à prælatis etiam auctoritatem nonniſi rationalem amantibus, magis expetendum, ſubditis certè omnibus longè tolerabilius, & fortè ipſorum paci conducibilius. Tale arbitror eſſe illud Franciſci, vt in multis infra ponendis §. §. videbimus, nunc autem videndum eſt, quid ſenſerit circa ordinis ſui ſummam præfecturam ſic enim ſcribit, cap. 8. ſuæ Regulæ, *Vniuerſi fratres vnum de fratribus iſtius religionis teneantur ſemper habere in generalem miniſtrum & ſeruum totius fraternitatis*, quibus vides primò hunc ſanctum voluiſſe in ſuo ordine vnum prælatum generalem & meritò; Nam ea prælaturæ ſupremæ vnitate ſtatus regularis imitatur 1°. vniuerſitatis huius mundi totius rectorem, qui vnus eſt, vt potè omnis ſapientię fons 2°. vt ea vnitate ille idem ſtatus imitaretur ordinem generationis hominum

hominum omnium,qui vt ab vno Adamo Patre promanarunt; ab eoque recti ſunt, ſic regularis ſtatus ab vno ſupremo parente generali prælato promanaret, ab eoque gubernaretur. 3°. Quia ſicut in quolibet hominum cætu licet exiguo omnes qui in illo viuunt, & agunt, ab vno pendent, & ſicut ab vno gubernatore vna vrbs, ab vno rege vnum regnum, vna Eccleſia ab vno capite, ſic ab vno generali regularem ſtatum debere pendere iudicauit Franciſcus, nec in hoc prudentiſſimo iudicio à dictamine naturæ indito declinauit, cum hæc vnitas principatus ſit illi connaturalis; nam vt ait Cyprianus de idolorum vanitate, *Rex vnus apibus, dux vnus in gregibus: & in armentis rector vnus*, & Hieronimus ad Ruſtic. Monach. epiſt. 4 oſtendit ferarum greges, & muta animalia, & cætera, quæ enumerat,ſuos habere ductores & principes, quibus regantur, quoſque vt principes ſequuntur, vnde illud naturale lumen ſequentes Etnici vt Homerus, Plato, Ariſtoteles, Seneca, Iſocrates, Plutarchus, & Herodotus vnum Monarcham, vnamque Monarchiam, non verò alias gubernandi formas Ariſtocratiam ſcilicet vel Democratiam, vt potè infirmas & multis ſeditionibus & partialitatibus comitatas amplectendam docuerunt.

Ex eo autem quod debeat eſſe vnus, qui in ſubditos vt caput in membra influat, ſufficienter conijcitur non debere eſſe plures prælatos ſupremos, quoniam vnitas multitudini opponitur. Accedit quod pluralitas diuiſiones & ſeditiones parit, vt regiminis plurium capitum Romanos docuit experientia, dum populus, & tres viri eos regerent, quod enim vni placet, alteri diſplicet, ac rariſſimè plures in vnam mentem, & voluntatem coeunt, & conueniunt; Nam hoc eſt humanæ ingenium naturæ, vt ſibi quiſque credat, velitque, vt alius ſuum ſub ſuo iudicium captiuet, eique pareat, ac ea propter & alia huiuſmodi Democratiam,quæ plurimorum eſt gubernatio, antiqui ſic deteſtati ſunt, & præcipuè Ariſtoteles, 8. Ethic. vt illam iure meritò apellarint *peſſimam inter homines gubernandi formam.*

Non putes tamen Franciſcum ſic voluiſſe in ſuo ordine vnum generalem, vt Monarchicam gubernandi formam in ſuos ſubditos penitus ageret; nam aliter iudicauit; voluit enim eam cum aliqua Ariſtocratia copulari, quod manifeſtè oſtendit dum eligendum generalem à Miniſtris prouincialibus & cuſtodibus, vel ab eiſdem, ſi iudicarent, deponendum, dumque capitula generalia, & cuſtodialia ad reſeruationem caſuum, &c. & ad cætera huiuſmodi facienda in pluribus ſuæ Regulæ capitibus, de quibus ſuo loco agetur, conſtituir. Quod etiam fecit cum ſuum ordinem, ipſumque generalem per votum ſpeciale obedientiæ Papæ, & Eccleſiæ Romanæ ſuppoſuit: &

deſtitutus. Accedit quod ipſemet Deus non agit deſpoticè in ſubditos, ſed dependenter ab eorũ libertate, ſicut etiam caput Eccleſiæ, quod non niſi cum Eccleſia, aut ſaltem cum Cardinalibus ſubditos regit.

---

§. *TERTIVS.*

DEBET ELIGI GENERALIS ORDINIS Regularis à quibuſdam grauibus perſonis illius Ordinis cuius eſt.

FACVLTATEM eligendi prælatos ad Deum merito ſpectare (qui ſcrutator eſt cordium & renum) nemo non iudicabit: qui antiquitus ſæpius illa poteſtate vſus eſt, vt omiſſis alijs videmus factum in Moyſe, Samuele, Saule, & Dauide eligendis, & in nouo teſtamento in Petro, Apoſtolis, & Paulo. Hoc tamen miniſterium Deus & Eccleſia hominibus reliquerunt, vt ſic, qui à prælatis hominibus regi & gubernari deberent, eoſdem ſibi benè viſos, cognitos, gratos, & amicos; non vero inimicos, incognitos, diſcolos, & ingratos, vt iugum libertati humanæ ſatis durum, ſuis humeris portandum, ſibimet liberè imponerent. Modumque eligendi ſeu inſtituendi eoſdem ſibimetipſis præſcriberent.

Franciſcus boni regiminis amicus libertate hominibus, ſibique conceſſa vtendo, modis alijs inſtituendi prælatos ſupremos electionem prætulit, eamque prælati ſupremi ſui ordinis, fratribus eiuſdem ordinis non omnibus, ne confunderet ordinem, ſed præcipuis ſeu maioribus videlicet prælatis prouincialibus, & cuſtodibus commiſit. Sic enim ſcribit, cap. 8. ſuæ Reg. *quo ſcilicet generali decedente electio ſucceſſoris fiat à miniſtris prouincialibus & cuſtodibus in capitulo Pentecoſtes.* Et quidem iure merito electionem per certum numerum fratrum in ſuo ordine maiorum, vt formam inſtituendi ſupremum Prælatum Franciſcus in ſuo ordine obſeruari præcepit; nam hæc forma cæteris inſtituendi formis perfectior eſt & melior, ea enim eſt quam obſeruat vniuerſa Eccleſia in ſupremo ſuo principè augurando, ea quæ ſeruatur in Imperatore inſtituendo, quæ propterea perfectior eſſe debet, & melior cæteris, cum ſit adinuenta ad ſupremum in ſpiritualibus vniuerſi orbis principem, & ad ſupremum maioris partis orbis principem ſecularem inſtituendos, quæ adhuc talis conſtabit ex comparatione cum alijs formis inſtituendi prælatos.

Electio enim vt ab illius diffinitione incipiamus ſecundum Ho-

ſtienſem & Ioannem Andream, *eſt idoneæ perſonæ ad dignitatem, vel fraternam ſocietatem ſeruata forma canonica facta vocatio.* Vtilius autem ad hæc huiuſmodi quis vocatur per electionem quorumdam ex grauioribus vocalibus, quam ſi à tota turma omnium regularium vocaretur; quoniam 1°. non poſſet fieri hæc electio ſine confuſione, vbi enim multitudo ibi confuſio, 2°. ferretur ad incognitos, qui enim fieri poſſet, vt tota hæc turma poſſet agnoſcere digniores ordinis patres ad generalatum Eligendos, 3°. quia magna experientia, prudentia, & iudicio pollere debent Electores, & ſimul agnoſcere neceſſitates ordinis, vt illi prouideant de capaci, quæ omnia in turma Regularium non reperiuntur; 4°. quia facilius ſubditi & infirmi fratres ſubornarentur promiſſis & alijs huiuſmodi, quam prædicti miniſtri, & cuſtodes.

2°. Vtilius per hanc formam electionis quis ad dignitates, &c. vocatur, quàm ſi fieret per nominationem, aut præſentationem, vel inſtitutionem; nam huiuſmodi formæ, quæ ad vnam aliquomodo reducuntur, ordinariè pendent ab vno, qui poteſt facilius decipi, quam plures, quique precibus, muneribus, aut affectu indiſcreto faciliùs poteſt moueri ad eligendum, aut ad remouendum ab electione, quam grauiorum regularium numerus ad eligendum deſtinatus; vnde Petro Apoſtolorum principi, antequam extremum clauderet diem, nominanti Clementem in ſucceſſorem non adhæſit Eccleſia, ſed Linum nominauit, & hoc defuncto Cletum.

3°. Vtilius per hanc formam quis ad dignitates, &c. vocatur quam per acceſſum; nam illa liberè abſque verecundia, & timore fit, ſecus autem acceſſus; nam ſæpè fieri poteſt, vt infimo vocalium accedente, alij cum ipſo præ verecundia, aut timore quaſi coacti accedant. Franciſcus ergo hinc hæc, & alia inconuenientia huiuſmodi formarum; ac inde vtilitates electionis meditatus, reſpuendo cæteras vocationum formas vnicam videlicet electionem prælati generalis per prælatos prouinciales ac cuſtodes ſub præcepto ad lætale obliganti inſtituit.

Infertur præterea ex dictis 1°. quid dicendum de illis formis eligendi generalem prælatum, quæ in quibuſdam ordinibus per ſuas conſtitutiones eſt in praxi, videlicet quod illi ſoli eligunt, qui ſunt de monaſterio, quod eſt caput ordinis, in quo ſolet reſidere prælatus generalis; nam hæc forma poteſt eſſe illis ordinibus admodum nociua; Generalis etenim volens ſibi ſucceſſorem præparare, diſponit in illo religioſos ad eligendum, quem vult: & amouet ab illo omnes, quos ſuæ menti non adhærere iudicat, vocatque ad illud Religioſos, quos ſperat ſibi fauturos ſiue boni ſint, ſiue mali, ſiue apti, ſiue inepti. Infertur 2°. quid dicendum de illa forma electio-

nis, quæ reſtricta eſt ad certum perſonarum eligendarum numerum; illa enim dat, & præbet quaſi manu occaſionem eligibilibus, promiſſis precibus, munuſculis & alijs modis indebitis ſibi præparandi eligentium voluntates; vnde multa mala oriuntur, aut oriri poſſunt, omitto alias rationes, & inconuenientia, quæ ex illis formis vocandi ad generalatum oriri poſſunt.

§. *QVARTVS.*

GENERALIS ORDINIS REGVLARIS debet eſſe magnis virtutibus ornatus.

OMISSIS ijs quæ ad hunc §. probandum diximus in præcedenti capite, dum de virtutibus prælati in communi egimus; Franciſcus aperte, & optimè hanc veritatem docet, dum proximus morti à quodam fratre rogatus qualis eſſet aptùs in ordine ſuo ad generalatum, poſt mortem ipſius aſſumendum reſpondit miſcens cantus verba ſuſpirijs terminis ſequentibus aureis litteris exarandis.

Tam magni & multimodi exercitus ducem, tam ampli & dilatati gregis paſtorem nullum (fili) ſufficientem intueor, ſed volo vobis vnum depingere, in quo reluceat, qualis eſſe debeat huiuſmodi familiæ pater. Homo (inquit) debet eſſe vitæ grauiſſimæ, diſcretionis magnæ, famæ laudabilis. Homo qui priuatis amoribus careat, ne ſi in parte plus diligit, in toto ſcandalum generet. Homo qui ſanctæ orationis ſtudij ſit amicus, qui certas horas animæ ſuæ, certas gregi ſibi commiſſo diſtribuat; nam primo manè miſſarum ſancta debet præmittere, & longâ deuotione ſeipſum & gregem diuino tutamini commendare, poſt orationum vero ſeipſum in publico ſtatuat ab omnibus depilandum omnibus reſponſurum. Homo qui perſonarum ſordidum non faciat Angulum, apud quem tam minorum, & ſimplicium cura vigeat, quam ſuperiorum & maiorum. Homo cui ſi conceſſum eſt litteratura à Domino præcellere, plus tamen in moribus piæ ſimplicitatis imaginem ferat, faueatque veritati. Homo qui execretur pecuniam noſtræ profeſſionis & perfectionis præcipuam corruptelam, homo qui noſtræ Religionis caput imitandum ſe cæteris præbeat, nullis vnquam loculis abutatur. Sufficere debeat huic pro ſe habitus & libellus: pro fratribus verò ſcriptorium & ſigillum. Non ſit aggregator librorum, nec ſit lectioni multum intentus, ne detrahat officio quod erogat ſtudio. Homo qui conſoletur afflictos cum ſit refugium, vel bonum tribulatis, ne ſi apud eum remedia defecerint ſanitatum, deſperationis morbus in infirmis præualeat. Vt proteruos flectat ad manſuetudinem ſe ipſum proſternat, &

aliquid ſui iuris relaxet, vt animas lucrifaciat Chriſto. Ad refugias ordinis vt reducunt oues quæ perierunt viſcera pietatis non claudat, ſciens tentationes eſſe præualidas, quæ ad tantum poſſunt impellere caſum, non oportet eum arridere honoribus; nec fauoribus pluſquam iniurijs delectari. Promptiorem cibum, ſi quo indiget non in abditis, ſed in publicis locis ſumat, vt alijs tollatur verecundia, debilibus prouidendi corporibus. Ad eum maxime pertinet latentes diſtinguere conſcientias, & ex occultis venis eruere veritatem, aureſque non afferre multiloquijs. Talis denique debet eſſe qui retinendorum honorum cupiditate vniuerſalem formam iuſtitiæ nullatenus labefaciat. Non tamen vt ea ſuperflua manſuetudine torpor naſcatur, nec ex laxa indulgentia diſſolutio diſciplinæ; ſicque ab omnibus timeatur vt ab ipſis timentibus diligatur. Hæc eſt deſcriptio prælati generalis, quæ reperitur in actis 4. capituli generalis à Franciſco Aſſiſij celebrati, qua manifeſtè patet Franciſcum verè docuiſſe, qualis debeat eſſe non ſolum ſui ordinis, verum etiam aliorum ordinum prælatus generalis; ſed quis eſt hic, & laudabimus illum; etenim teſtatur Franciſcus ſuo tempore, quo ordo minorum velut ordo Apoſtolorum florebat, in eo non reperiri talem, ac propterea etiam ex diuina reuelatione vt habetur in eiſdem actis prædicti 4. capituli generalis Franciſcus fratrem Eliam etiam religioſum ſatis imperfectũ, prædictiſq; qualitatibus minimine ornatum, in vicarium generalem ſui ordinis, reaſſumpſit, qui poſtea in capitulo generali Romæ 1227. celebrato in prælatum generalem illius ordinis omnibus vocalibus ad Franciſci exemplum, in eum concurrentibus; etiam cum diſpenſatione, vt poſſet equitare, & lautioribus vti cibis propter corporis debilitatem aſſumptus eſt. Si ergo illo tempore in quo zelus religionis, & virtutum exercitium in illo ſeraphico ordine tronum fuerat, deficiebat, qui diſpoſitionibus ad prælaturam generalatus aſſumendam polleret, quantò magis his vltimis ſeculis, in quibus facilè eſt torpere zelum, & virtutum exercitium, & vtinam non torperet. Quidquid autem ſit manifeſtè conſtat, quod docente & iubente Franciſco Prælatus generalis eligendus prædictis qualitatibus, ſi fieri poteſt, debet eſſe ornatus, & quod non exiſtente in ordine qui illis polleat alius eligibilis eſt, vt ſæpius, & nimis ſæpius fieri poteſt in ordinibus Regularibus, quod tolerandum, ac etiam licitum foret, ſi inter omnes eligibiles, qui pluribus ex præmiſſis qualitatibus decoratus eſſet, ac proindè capacior, eligeretur; nam in hominum etiam regularium ſocietate, in qua non reperitur capax, licitè incapax eligi poteſt vt doctores communiter exiſtimant; dummodo minus incapax eligatur.

§. QVINTVS.

PRÆLATVS GENERALIS ORDINIS Regularis debet eſſe perpetuus, ſi caſus aliquos excipias.

DOCET hanc veritatem Franciſcus cap. 8. ſuæ Reg. dum ſic fatur, *quo decedente electio ſucceſſoris fiat, &c.* meritò autem hanc perpetuitatem in generali voluit Franciſcus; nam 1°. per eam imitatur in miniſterio ſuo omnium prælatorum primum prælatum (videlicet) Papam, qui & vnicus, & perpetuus eſt, ſicut enim cauſæ naturales, ſubordinatæ imitantur quantum poſſunt primam cauſam; & cauſæ morales ſimiliter ſuam primam cauſam; ſic prælatus generalis, qui eſt vera cauſa moralis influens in ſubditos, debet ſuam primam cauſam in perpetuitate imitari.

2°. Quia perpetuitas tribuit generali maiorem in ſubditos authoritatatem, cognitionem eorumdem, & amorem erga ipſos; vnde perfectiùs & potentiùs in illos influit, quam ſi illorum non eſſet perpetua, ſed temporanea duratio, hæc enim inobedientes, ſubditos, & parum erga illum affectos, expectanteſque eiuſdem, à miniſterio exitum facilè efficere poteſt: ac ex aduerſo prælatum generalem modicè de ſubditis ſollicitum: in viſitationibus, monitionibus, & correctionibus faciendis timidum, & aliquandò nimìs aſperum: parum denique de eiſdem, deque ordine ſibi commiſſo reformando curantem; quippe cum non debeat eſſe pater eorumdem perpetuus, ſed temporaneus; ac propterea periculum eſt ne ſe gerat erga ipſos ſicut tutor, & actor ſe gerit erga hæredes, & alios filios ætate minores, cui cura eſt, ne eorumdem bona gubernans in proprijs iacturam faciat, vel in eiſdem penitus deficiat; vnde potius timore iacturæ bonorum, aut amore ſui, quam amore erga ſibi commiſſos, eorumque bona impoſitum ſibi onus exerceat, & exequatur; ac exiſtimet ſibi ſufficere, quod illæſus in miniſterio tranſierit.

Dixi generalem debere eſſe perpetuum, ſi caſus aliqui excipiantur, in quibus hæc perpetuitas eſſet nociua ordini, cuius eſt generalis prælatus, vt docet Franciſcus præmiſſo capite his verbis: *& ſi aliquo tempore appareret vniuerſitati miniſtrorum prouincialium, & cuſtodum prædictum miniſtrum non eſſe ſufficientem ad ſeruitium & communem vtilitatem fratrum, teneantur prædicti fratres, quibus electio data eſt, in nomine Domini alium ſibi eligere in cuſtodem videlicet genera-*

lem. Quibus videre eſt Franciſcum excipere à perpetuitate prælatum generalem, ſi non ſit ſufficiens ad ſeruitium & communem vtilitatem ſubditorum. Hæc autem inſufficientia multis modis poteſt in dicto prælato reperiri 1°. ſi ſit deprauatæ vitæ, vel diſciplinæ regularis diſſipator, vel ſit ſubditis ſcandalo, & ruina ædificij, cui præeſt, in quo caſu Diuus Antonius perpetuitatem in fratre Elia ordinis Minorum diſſipatore abrogare, eumque à generalatu deponere per Romanum Pontificem procurauit.

2°. Si fiat demens, aut ita infirmus, vel ſenio confectus, vt ſuo munere fungi minimè valeat, vel etiam ſi illud munus exercere non poſſit abſque tranſgreſſione præceptorum regulæ; tum ex parte ſui, tum ex parte ſubditorum illum comitantium. In illis ergo caſibus, & alijs ſimilibus non vult Franciſcus perpetuitatem in generali. Mihique videtur doctores in hac materia contradictoriè opinantes de hac moderata à Franciſco perpetuitate, non multum diſcrepare, vt eorumdem rationes conſideranti manifeſtum fiet. Ex quibus 1°. colligo non eſſe contra Minorum regulam, nec contra mentem Franciſci ſtatutum illud, quo generalis illius ordinis non poſſit vltra ſexennium ſuum munus exercere, ſed illo expleto ſtatim ab illo abſolutum exiſtere; nam cum generalis ſenex eligatur: debeatque tum ex regula, tum ex exemplo Franciſci viſitare, monere, & corrigere ſuum gregem admodum numeroſum, deficit vt plurimum à debita ſufficientia præ ſenio, fatigatione, labore, & corporis debilitate ad ſeruitium & communem vtilitatem fratrum, & ſic neceſſe iudicatum fuit ab vniuerſitate prouincialium, cuſtodum, ac aliorum ſubditorum, & à Papa generalem ſexennalem non eſſe ampliùs ſufficientem ad illud munus debitè exercendum; ac ſic celebrandum generale capitulum ad nouam electionem faciendam; alioquin ſtatutum illud eſſet contra Regulam, & ex conſequenti diſpenſatiuum, quod nondum in ordine illo factum eſt, vt illius ſtatuta declarant.

Colligo 2. non eſſe contra eamdem regulam & Franciſci mentem, quod vltra generalem illius ordinis ſit commiſſarius generalis, qui ex duabus familijs videlicet ciſmontana & vltramontana, quæ in illo ſunt, vnam ex illis eadem authoritate, qua generalis regat & moderetur; nam præter quod ille commiſſarius pendet à generali, licet non poſſit illum, niſi reum, & conuictum de crimine graui deponere; habet hæc praxis exemplum in Franciſco, qui ſuo tempore (ſcilicet) in primordijs ſui ordinis, in Vicarium generalem fratrem Eliam, vt regeret ſubditos in partibus occidentalibus morantes, ſibi orientalibus reſeruatis, conſtituit; eoque à vicariatu depoſito fratrem Petrum Cataneum in ſuum etiam Vicarium generalem, ſeu vt alij aſſerunt Prælatum generalem, aſſumpſit, quo poſteà defuncto

defuncto, eumdem Eliam etiam in vicariatum, eo modo quo ſuprà dictum eſt, & habetur in actis 3.&. capit 4. general. reſtituit.

Colligo 3°. ex dictis in hoc §. & alijs non eſſe etiam contra regulam, & mentem Franciſci, vt defuncto generali eligatur Vicarius generalis recturus ordinem vſque ad proximum Capitulum generale, quolibet ſexennio celebrandum; nam præter quod poſt Franciſci obitum, ſic fuerit factum: non enim generalis fuit electus, niſi poſt octo menſes, peracto (ſcilicet) ſexennio à Capitulo generali precedenti, illud docet Franciſcus in dicto capite Regulæ, dum dicit, *quo decedente electio ſucceſſoris fiat à miniſtris prouincialibus & cuſtodibus in capitulo Pentecoſtes.* Ex quibus colligitur, quod debeat eligi Vicarius ad regendum ordinem vſque ad illud Pentecoſtes tempus.

Vnde etiam Colligo 4°. magnam interuenire differentiam inter tempus electionis ſucceſſoris defuncto generali, & tempus electionis ſucceſſoris pro generali inſufficiente reperto: nam Franciſcus determinat tempus, in quo illa facienda eſt, pro hac autem nullum tẽpus præſcribit, in quo fieri debeat, ratio autẽ huius differentiæ eſt, neceſſitas electionis nouæ, poſita inſufficiẽtia generalis prælati: ac proptereà neceſſitate ſic vrgente, quolibet tempore fieri poteſt, vt prouideatur huic neceſſitati, quæ ratio non reperitur poſt generalis deceſſum, nam iure ordinario ſubſtituitur Vicarius generalis, gaudens ea authoritate, qua generalis.

Colligo 5°. non eſſe contra regulam & mentem Franciſci illud ſtatutum eiuſdem ordinis, quo paſſiua facultas ad electionem reſtringitur ad vnam ex duabus familijs ordinis Minorum videlicet Ciſmontanam & Vltramontanam; ita vt vno ſexennio non liceat eligere generalem, niſi ex vltramontana: & altero, niſi ex Ciſmontana, ratio eſt quoniam Franciſcus circa eligendos nihil determinauit, ac propterea reliquit diſpoſitioni iuris, ſedis Apoſtolicæ, & ordinis, à quibus hoc eſt legitimè ordinatum, 1°. ad pacem, & iuſtitiam in ordine conſeruandam, vel acquirendam, nam vt ait D. Thom. lib. 3. de regimi, princip. cap. 5. *Conſonum videtur naturæ, vt dominium ſit conceſſum pro pace, & iuſtitia ſeruanda, & iurgijs & diſcordijs reſecandis:* vnde ſi Eccleſia ad pacem illam & iuſtitiam conſeruandam, vel ad dirimendas lites, rixas, cæteraque incommoda, quæ teſte experientia iam ſunt orta, & facilè oritura, abſtulit à Clero & populo poteſtatem eligendi Epiſcopum, & à quibuſdam familijs Regularium, vt ſuum eligerent ſuperiorem, ac denique ab alijs extra collegium Cardinalium, ne poſſint aſſumi ad ſupremum Pōtificatum: cur non poterit id feciſſe ob eamdem rationem in ordine Minorum, & alijs ordinibus vt alternatim generalis prælatus ex vna, & non ex alia familia prædictis eligeretur.

2°. Quia cum menſura digniorum deſumatur non ex qualitatibus perſonarum, ſed ex maiori vtilitate religionis, quæ talis eſt, dum ſedantur odia, tolluntur inuidiæ, ceſſant murmurationes, fugit diſcordia, vniuntur animi, aufertur occaſio vni nationi ſe eleuandi in ſuperbiam aduerſus aliam nationem, ea autem omnia fiunt per huiuſmodi alternatiuam electionem.

3°. Quia eadem ratio, quæ facit, vt Epiſcopi aſſumantur ab Eccleſia ex eadem natione, cuius illi ſunt, & digniores extraneis habeantur, reperitur in hoc ſtatuo, illa autem eſt mutuus amor, qui reſidet inter homines eiuſdem nationis, quique fouetur, imò & augetur, dum paſtor ex illa aſſumitur. Accedit, quod per illam alternatiuam inter nationes diuerſas reciprocus amor excitatur, eo quod nationes ad inuicem votis ſe præueniunt. Ex quibus conſtat rationi, & iuſtitiæ conuenire hoc ſtatutum à ſede Apoſtolica etiam emanatum; confirmat hanc veritatem D. Thom. ex Ariſtot. 1. 2. qu. 150. artic. 1. dum ait: *Bona ordinatio principum eſt, vt omnes aliquam partem habeant in principatu, per hoc enim conſeruatur pax populi, & omnes talem ordinationem amant, & cuſtodiunt.*

§. SEXTVS.

PRÆLATVS SVPREMVS ET EIVS ſocij debent eſſe munerum & pecuniæ execratores.

DOCVIT hanc lectionem Franciſcus in deſcript. qualitatum prælati generalis, dum ſic fatur de prælato generali: *Sit execrator pecuniæ, quæ noſtræ profeſſionis & perfectionis eſt præcipua corruptela & tamquam caput & exemplar imitandum ab omnibus, nullis vmquam loculis abutatur,* de ſocijs autem ſic loquitur, *nihil de labore ſuo recipientes, niſi puram corporis neceſſitatem.*

Quàm ſæpiſſimè hic ſanctus ſui inſtituti viris pecuniæ vſum interdixit, proindè non immeritò prælatis eorumdem illam prohibet, vt membris caput cohæreat, & eiuſdem cum ſubditis ſe probet inſtituti prælatus; nam ſi aggregandis pecunijs attendat, quis eum putabit eiuſdem religionis cum pauperibus ſubditis, qui nec à longè poſitam pecuniam reſpiciunt? Quis etiam dignum putabit pauperis gregis paſtorem locupletem; locupletem quidem non ad ſubleuandas ſubditorum miſerias, ſed ad ſuas explendas concupiſcentias? Quis Prælatum pecunioſum non dixerit ſuæ pœnituiſſe profeſſionis,

Digitized by Google

ſtatúque mutaſſe, dum eum videt in ſubditi humilitate pauperculum: in præfecturæ celſitudine diteſcentem? Sub pecunioſis prælatis tota facilè deflectet à paupertate Religio: nam quidquid contra paupertatem committitur, vel ab imperfecto ſubdito admittitur, non poterit palàm à diuite prælato reprehendi. *Nemo etenim fidenter reprehendit, in quo ſe eſſe irreprehenſibilem non confidit. Siquidem humanitatis eſt omnium, in quò ſibi quiſque indulget, alijs non vehementer iraſci*, ait Bernardus in Apolog. ad Guilhelmum Abbat. & de huiuſmodi tranſgreſſionibus Franciſcus ſic loquitur, *non poterit abſque ſui confuſione, præiudicio & condemnatione, de illis alios admonere*, vt refert ſpecul. vitæ Franciſci, cap. 72.

Non ſufficit prælatis bonos eſſe & pecuniam execrare, requiritur vlterius, vt probos habeant ſocios, & pecuniæ execratores docente Franciſco. Qui in ſe bonus eſt prælatus, ſed malos habet ſocios, ſimilis eſt ei, qui ſano gaudet capite, ſed infirmis dolet lateribus. Bene dixit Bernard. epiſt. 91. iuuenem malis addictum omnibus *latera dolere*; nam dum lateribus aſſident mala, ex hac parte ſanitas non eſt. Bonus erat, quem Chriſtus elegit Eccleſiæ prælatum Petrus, attamen nauis in quam diſcipuli aſcendunt, fluctuauit; non Petri demeritis, ſed Iudæ iniquitate bonus rector Petrus, malus ſocius Iudas: nauim non turbat Petri ſanctitas, ſed Iudæ malitia, nam quam ſanctè prælatus intendit, perturbat ars fraudulenta quietem, audi in hanc rem Ambroſium lib. 4. in Lucam; *non turbatur nauis, quæ Petrum habet; turbatur illa, quæ Iudam habet: & ſi multa illic diſcipulorum merita nauigant, tamen eam adhuc perfidia proditoris agitabat. In vtraque Petrus; ſed qui ſuis meritis firmus eſt, turbatur alienis.* Non ſufficit prælati virtus dum officit ſocij malitia; plura bona ſua acquirit induſtria, ſed dolo perdit alieno, maximè autem ſi ſocios habeat ad munera, mercedem & pecuniam pro labore attendentes. Sunt procul dubio plures Elizei & iuſti rectores, qui munera reſpuunt, qui purè & ſincere ſua exercent officia, ſed poſſunt habere apud ſe pueros Giezi, ſocios aſſumere, qui vel conniuentibus prælatis, ſeu illis inſcijs, accipiant munera, mercedes & pecunias, nec ſine illis pauperum ſubditorum cauſas, niſi tepide & moleſtè ſuſcipiant. Sciant vero prælati ſibi non ſufficere ſuam innocentiam, niſi puram exerceant ſocij iuſtitiam. Non ſufficit Ioſuæ ſanctitas in expugnatione Hai, dum habet in comitatu Achan; nam paſſus eſt Ioſue opprobrium, & populus exitium propter illius vnius cupiditatem, Ioſue 7. Chriſtũ pauperem ex intimis laudo quod Iudæ, & Giezi auaritia prælatos & ſocios Minorum Recollectorum non infecerit, nec alios, vt certum mihi perſuadeo.

F 2

CAPVT TERTIVM.

DE PRÆLATIS PROVINCIALIBVS CVSTODIBVS,

ET GVARDIANIS SEV PRÆLATIS LOCALIBVS.

§. *PRIMVS.*

GENERALIS PRÆLATVS DEBET habere ſub ſe alios Prælatos.

NON eſt corpus morale ſeu Politicum eiuſdem naturæ ac Phiſicum; nam hoc, vnum dumtaxat caput influens in omnia illius membra, eaque gubernans patitur; at vero Politicum plura capita non ſolum patitur, ſed etiam deſiderat (ſubordinata tamen) vt gubernatio illius corporis ritè &rectè adminiſtretur; nam cum Prælatus generalis non ſit vbique præſens, influere in fratres abſentes vrgente neceſſitate minimè poteſt, pateretur que admodum ordo regularis ſi prò quacumque neceſſitate occurrente, recurrendum eſſet ad generalem Prælatum, quod probè agnoſcens Franciſcus, præuidenſque ſuum ordinem diffusè per vniuerſum orbem multiplicandum, illud in diuerſas prouincias & conuentus ſeu domos diuiſit, vniuerſoque ordini prælatum generalem, quem miniſtrum generalem appellauit, præpoſuit: & præter illum vt caput ſupremum in omnes ſubditos influens, eiſque præcepta imponens, alia capita videlicet prælatos prouinciales, qui præeſſent prouincijs, cuſtodeſque, qui quibuſdam conuentibus prouinciarium regendis incumberent, &

Guardianos ſeu Prælatos locales, quibus conuentus ſingulares committerentur, habendos docuit, & ſuis haberè præcepit, imitatus in hoc 1°. Deum optimum maximum, qui licet ſit caput & Prælatus omnium, vult tamen ab Angelis, & à quibuſdam melioris notæ hominibus, vt à capitibus, ſeu prælatis ſubalternis, & ſibi ſubordinatis, illos gubernari, 2°. imitatus Hierarchiam Eccleſiaſticam, in qua præter caput ſupremum ſcilicet Papam influentem in omnes fideles, alia capita ſubordinata, videlicet, Patriarchæ, Archiepiſcopi, Epiſcopi & Parochi, etiam in eoſdem fideles, pro ſuo quique territorio influunt, eoſque regunt. Imitatus denique politicam temporalem regni, in quo præter Regem ſupremum illius caput, præpoſiti prouinciæ, & vrbium præfecti vnà cum ipſo, & dependenter ab ipſo, vniuerſum regnum dirigunt, atque gubernant.

---

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATVS PROVINCIALIS MVLTIS dotibus pollere debet.

HÆC veritas licet ſatis conſtet ex dictis in 1°. cap. dum de perfectionibus prælati regularis in communi ageretur, attamen illam ſpecialiter Franciſcus docet, 1°. in epiſt. ad prouinciales ſui ordinis ſcripta his verbis, *in regimine veſtro fratres miniſtri duo vos deprecor: Primum, quod non ſitis perſonarum acceptatores: Secundum quod non præcipiatis facilè per ſanctam obedientiam: quia hoc eſt ſtatim gladium euaginare, quod non debet fieri, niſi matura conſideratione, & magna occaſione: in mandatis moderati, in peccatores miſericordes, in condonando faciles, in victu abſtinentes, in veſtitu pauperes, in verbis manifeſti, Deo & officijs veſtris fideles eſtote, &c.* 2°. hæc veritas conſtat dum dotes prouincialium deſcribit his verbis. *Vellem etiam prouinciales Miniſtros affabiles eſſe minoribus, & tanta beneuolentia placitos, vt eorum affectui non vereantur ſe committere delinquentes, vellem eos moderatos eſſe in præceptis, propitios in offenſis, ferre magis peccatores, quam inferre iniuriam, hoſtes vitijs, medicos vitioſis. Tales denique eſſe vellem, quorum vita cæteris eſſet ſpeculum diſciplinæ: ſummis eos præmijs apud Deum reputarem eſſe dignos, qui tali forma, talique lege creditas ſibi animas gubernarent. Vellem etiam eos habere ſocios præditos honeſtate, qui ſe omnibus præberent bonum exemplum, rigidos aduerſus voluptates, fortes aduerſus anguſtias, tamquam conuenienter affabiles, vt omnes qui conuenirent ad ſe, ſancta cum iucunditate reciperent.* Hæc Franciſcus, quæ referuntur in actis

4. Capituli generalis Minorum, quibus vides eximias dotes, quas requirit in prouinciali prælato, & certè ſi generali prælato, tot dotes requiſitæ ſunt, vt ſuperiùs diximus, qui raró cum ſubditis verſatur,& communicat intentus maioribus,& vniuerſalioribus negotijs ſui ordinis peragendis, non quidem minoribus, ſi non vniuerſalioribus,Prælatus Prouincialis, Cuſtos, Guardianus, ſeu localis prælatus, pollere tenentur, cum ſemper cum ſubditis verſentur, & eiſdem in omnibus quotidiè reſpondere, ac in quantum fieri poteſt placere debeant. Maximè autem fidelitatem in officijs ſuis exercendis illis commendat Franciſcus poſt Chriſtum, qui non vacuum exercere debent miniſterium, ſed illud exercendo implere, *Miniſterium tuum imple*, dicebat Paulus docendo diſcipulum prælatum. Suum habent officium prælati, ſuum habent & diuites: illi doctrinam miniſtrent, ſuos regant, & inſtruant; illi diuitias diſpendant, pauperes alant, & cibent. In omnibus officijs fidelitatem efflagitat Dominus dicens Matth. 24. *quis eſt fidelis ſeruus?* Cui reſpondere videtur Chriſoſt. Hom. 78. in cap. 24. Matth. *fidelem apella; qui nihil ex rebus Domini ſibi attribuit, nec incaſſum quidquam expendit. Nec doctoribus ſolum aut prælatis, ſed diuitibus etiam hoc dicit Dominus, cum vtrique diuitias ſuas crediderit, maximas illis, iſtis non paruas.*

§. *TERTIVS.*

PRAELATVS PROVINCIALIS, CVSTOS & localis Prælatus, eligendus eſt à generali Prælato, adiunctis quibuſdam conditionibus.

FRANCISCVS quoad electionem horum Prælatorum nihil in Regula poſuit, ſupponit autem illam electionem, dum vult, vt in ſuo ordine, ſint Prouinciales, Cuſtodes, & Guardiani ſeu locales prælati, qui à ſeipſis fieri non poſſunt; conſtat tamen ex primo capitulo generali per Franciſcum tunc generalem Aſſiſium 1216. conuocato, eumdem Franciſcum in eodem inſtituiſſe prædictos prælatos, habentur enim in vno ex actis illius hæc verba; *pro omnium fidelium partibus miniſtri & prælati ad vniuerſas fermè Europæ regiones fratres deſtinati & aſſignati fuerunt*; Conſtat inſuper ex litteris obedientialibus, quas Religioſis Franciſcus ad hæc munera exercenda impartiebatur, quarum tenor refertur in actis ſecundi Capituli generalis; in quo expeditæ fuerunt, celebrati per eumdem Aſſiſij 1219.

his verbis: *Ego frater Franciſcus miniſter generalis præcipio tibi fratri Agnello de Piſa per obedientiam, vt vadas ad Angliam, ibique facias officium Miniſteriatus. Vale, &c. Fr. Franciſcus de Aſsiſio.* Conſtat denique ex teſtamento Franciſci ad generalem ſpectare inſtitutionem Guardiani ſeu Superioris localis, ſic enim in eo ſcribitur, *& firmiter volo obedire miniſtro generali huius fraternitatis, & alij Guardiano, quem ſibi placuerit mihi dare*, ipſe autem Franciſcus, dum eſſet miniſter generalis, & alij generales ſucceſſores in primordijs ordinis per ſe immediatè in Capitulo eligebant prædictos Prouinciales, Cuſtodes, & Guardianos, cum eis tunc temporis facilimum eſſet agnoſcere religioſos illorum munerum capaces, & ita refert Vadingus de Franciſco loquens ad ann. Chriſti 1216. Qui etiam refert ad annum eiuſdem ordinis Minor. 24. Prælatum Generalem miſiſſe Ioannem Anglicum in Prouincia Pariſienſi commorantem, in Miniſtrum prouicialem prouinciæ Saxoniæ, & Bartholomæum item Anglicum ibidem morãtem, vt in dicta prouincia legeret Theologiam. Atque hoc ius inſtituendi prælatos meritò ad generalem pertinere dicimus, ſicut ius inſtituendi prælatos ſæculares in Diœceſi ad Epiſcopum, ſi nullo iure ſpeciali prohibeatur, vt nullo generalis prohibetur. Poſtmodum vero dilatato per vniuerſum orbem ordine Generalis per ſe immediatè, aut per ſuos commiſſarios in capitulis adhibita informatione, & maiorum quorumdam fratrum conſilio, & aſſenſu qui religioſos illorum munerum capaces agnoſcebant, eos inſtituit, vt ex patentibus litteris inſtitutionis eorumdem & ex illius ordinis conſtitutionibus manifeſtum eſt; vnde videre eſt, quam egregiè Franciſcus modum electionis Prælatorum ſubordinatorum generali prælato, inſtituerit, quam perfectè Monarchicam poteſtatem prælati generalis in electionibus faciendis temperauerit, & docuerit omnes regulares perfectum prælatorum ſubordinatorum inſtitutionis modum; vt ſic omnes ab vno capite penderent; ab eoque influxum beneficum acciperent. Ex quibus omnibus colligitur 1°. quam multum diſtet à perfectione huiuſmodi electionis modus ille, qui apud quoſdam ordines regulares eſt in praxi quoad electionem Prælatorum localium, quo facultas morantibus in conuentu religioſis conceditur eligendi ſuum prælatum localem; nam hic modus, qui ad Democratiam, & ambitionem tendit, à dependentia prælati generalis deuiat, eſtque varijs ſubornationibus, diſſidijs, & litibus habendis occaſio. Et denique proxima relaxationis diſciplinæ regularis cauſa; ea enim eſt infirmitatis humanæ imperfectio, vt non ſibi quærat prælatos aſperos, & rigidos, ſed admodum mites, & vt ita dicam puſillanimes, quibus non eſt animus monendi, & corrigendi ſubditos, illos præcipuè, à quibus in prælatos aſſumpti ſunt, exiſtimantes pro accepto beneficio ſe

vicem gratitudinis quoad hoc erga illos repẽdere debere, quæ omnia præbuerunt occaſionem Pontificibus derogandi huic modo eligendi apud quoſdam, qui tamen pluribus capitibus iuris communis ſtablitus erat.

Colligitur 2°. modum illum, quo ſoli generali illud ius eligendi, non vt ſupra temperatum tribuitur, licet ad illum Franciſci accedat, multum tamen ab illo diſtare; nam præter quod non eſt alligatus capitulis, in quibus informationes de capacibus ſumi poſſunt, non ſumit informationes, niſi de vnius conſiliariorum ſuorum manu, qui eas accipit petitas ab ijs, quos qui eas petit, nouit addictos eſſe ijs, quos ipſe vult præfici, quare ſæpè non tam ex merito, quàm ex paſſione vnius aut alterius electiones fieri, contingere neceſſe eſt, cui malo prælatus generalis abſens mederi non poteſt. Itaque patitur hic modus incommoda non leuia; nam in prælato generali requirit Spoliationem (quod difficilimum eſt,) ab omni affectione, alioquin periculum eſt, nec hic electionis modus licet prudentes habeat conſiliarios, in tyrannidem tranſeat, tum quia non eſt tyrannus adeo iniquus, quin ab aliquibus conſilium poſtulet, tum quia reluctantibus conſiliarijs adhuc ſuperioris voluntas manet, & ſubditi manent in eodem periculo multas patiendi iniurias, & ſi vellent iuſtè reclamare, poſſet illis ianua ad generalem claudi, & tunc inciperent ſeditioſi haberi. Accedit quod valdè timendum eſt ne conſiliarij, ſi plures ſint, cum ordinariè vnus ſolus ſit ex qualibet natione, per quos generalis poteſt informari de capacitate eligendorum in ſuis prouincijs, fuerint factionarij, non benè affecti erga bene meritos, ſed erga ſuos, vel ita ſint affecti erga prouinciales, vt nullas niſi ab eis capiat informationes, quas ipſi iuxta mentem ſuam fieri curauerint: quique in ſua prouincia, per illos informatores, quos ipſi intellexerint dicturos de meritis eorum de quibus fiunt, qualia ipſi voluerint, eaſque ſic compilatas mittere pro ſuo libito temperatas. Vnde oriri poteſt, quod tantum pauci à generali hac via cogniti, ad regimen admittantur, cum aliorum contemptu, qui ſuos annos pro religionis ſplendore publice legendo, concionando, decertando confeſſioneſque audiendo conſumpſerunt, & ſic hoc electionis modo, poteſt religio reddi iugum nimis durum, & vltrà vires ſemper ſuper humeros inuita voluntate ferre. Laudat Suares hanc electionis formam, ſi Suaris eſt, & non alterius illa laudatio, laudarem ego vtique, ſi generalis non eſſet dumtaxat ſemper ſanctus, ſed etiã eſſet Angelus, cognoſcens perfectè totum ſui ordinis, & religioſorum ſtatum, & dotes; non tamen (quod abſit) illam vitupero, ſed quædam ex multis incommodis, quæ ex ea oriri poſſunt, expono.

Colligitur 3°. formam electionis, quâ prouincialis cum diffinitoribus

ribus non dependenter à generali, vel ab eius commiſſario, niſi pro forma, eligit prælatos locales, multum diſtare, ab electione, quam Franciſcus docuit; nam plurimis incommodis; imo maioribus, quam duæ precedentes formæ, ſubiecta eſt, vt conſideranti eſt manifeſtum: paratque viam ad violandam iuſtitiam diſtributiuam, & commutatiuam: ac etiam ad veram tyrannidem; nam prouincialis ſi factionarius ſit poteſt ſibi venales facere diffinitores, vt his, & non illis dent votum: excludant hos licèt bonos à prælatura, & hos licet malos, quia ſuos, ad eam admittant, & mille artificijs & nodis faccre, vt nulli, quod ſui non ſint, ad illam euehantur; vnde ad hunc eligendi modum euitandum prudenter, & iuxtà mentem Franciſci in ordine Minorum conſtitutum eſt, vt nullum capitulum, aut congregatio fieri poſſit ad electiones faciendas, quin in ea generalis, aut eius commiſſarius ſit præſens, & præſideat, habeatque vocem in electionibus. Imo Clem. *Exiui* de verb. ſignif. ad euitanda præfata incommoda, & alia huiuſmodi determinauit prælatum generalem, aut etiam commiſſarium poſſe etiam ex priuata cognitione huiuſmodi electiones ſic factas, abrogare, & annullare.

Fateor tamen nullam formam eſſe ita vſquequaque perfectam, vt careat inconuenientibus, illam tamen, quam Franciſcus præſcripſit minus illis ſubiectam eſſe. Quod ſimiliter de illa dicendum eſt, quam obſeruabat Franciſcus, & quam etiam obſeruabant Generales in ſuo ordine in primordijs illius, ac etiam nunc ſeruant in Italia, & quibuſdam alijs partibus, ſcilicet præficiendi prouincijs prouinciales & lectores, aſſumptos ex alienis prouincijs, ſicut etiam obſeruant Regulares ſocietatis Ieſu, ſic enim euitantur factiones & partialitates, quas poſſent facere huiuſmodi Officiarij.

Non multum differt conſtitutio & praxis Fulienſium, in ſuis electionibus ab illa Franciſci, qua vocales in capitulo generali congregati eligunt præpoſitum generalem, duos aſſiſtentes, duos item viſitatores, & vnum procuratorē generalem, ad quos ſolos in eodem capitulo ſpectat prouincialium, Abbatū, & Priorum electio, & ſic factiones, quas poſſent facere prouinciales, ſi electio dictorum prælatorum localium eis committeretur, impediuntur, & ſi factæ eſſent reſecantur.

Vnum dumtaxat hic dicendum ſupereſt, videlicet à quo eligi debeant officiarij locales Monaſterij, Benedictus in ſua reg. cap. 65. vult electionem illorum ab Abbate pendere, vt ſic vnitas & pax inter electos & Abbatem conſeruetur. Sicque Deus voluit faciendum à Moyſe, dum noluit Septuaginta viros in regimine coadiutores eligere, ſed eorumdem electionem Moyſi commiſit Num. 11. *ſi enim Moſes illos non eligeret*, (inquit Oleaſter) *quando ei vellent obtemperare? Conſultò ergo Dominus voluit virum ſanctum eos deſignare,*

vt poſtea cognoſcerent ſe ab eo in regimine dependere. Et ſic pacificè cum illo degerent, non caret tamen ſuis inconuenientibus hæc forma, nam valde aduerſatur regimini Hierarchico, & parat viam ad ſchiſma inter prælatos maiores, & prælatos locales, & monaſteria. Accedit quod eſt nociua ſubditis non habentibus aſilum in monaſterijs, ad quem fugiant, ſi prælatus localis in illos ſæuiat, cum omnes officiarij ab eo in ſuorum officiorum poſſeſſione, & exercitio pendent.

§. *QVARTVS.*

ELECTIONES HVIVSMODI A PRÆScripto tempore & loco pendere debent non autem depoſitiones.

DIXIMVS in præcedenti Capite Franciſcum determinaſſe tempus, quo electio generalis facienda eſt, non autem, quo eius depoſitio, locum verò Capituli pro hac electione habenda celebrandi determinauit quidem in 1ª. reg. cap. 18. ſicut & tempus; at vero in 2ª. regula illud prælati generalis arbitrio reliquit. Nunc autem videre eſt, quid fecerit circa tempus & locum electionum prouincialis, & Prælatorum localium. Inuenio quidem Franciſcum determinaſſe tempus congregationum habendarum à prouincialibus, & cuſtodibus in ſuis prouincijs, & cuſtodijs, nam ita habetur in cap. 8. ſuæ reg. *Poſt capitulum vero Pentecoſtes Miniſtri & Cuſtodes poſſint ſinguli, ſi voluerint, & eis expedire videbitur, eodem anno in ſuis cuſtodijs ſemel fratres ſuos ad Capitulum conuocare*, non tamen inuenio, quod hæc conuocatio fuerit conceſſa ad electiones faciendas, vt ex dictis ſuperiùs patet, ſed ad negotia prouinciarum, & cuſtodiarum examinanda, & debito fine terminanda, vt etiam videre eſt loco citato præfatæ 1. reg. vnde concludo Franciſcum tempus & locum huiuſmodi electionum faciendarum reliquiſſe diſpoſitioni prælati generalis; nec quidquam circa hoc determinaſſe: nec circa modum electionum earumdem, vt patet ex Clement. *Exiui* præcitata edita in Concilio generali Viennenſi, in qua explicatur, & declaratur prædicta Regula, quocirca hic Pontifex reliquendo determinationem temporis & loci pro habendis huiuſmodi electionibus prælato generali, determinat modum, quo fieri debent quoad Prælatum prouincialem dumtaxat, ac ſtatuit Prælatum generalem poſſe aliquando pro quibuſdam prouincijs per ſemetipſum adhibito conſilio diſcretorum ordinis, eligere prouinciales prælatos; at vero pro ali s electionem committit capitulo prouinciali, & eiuſdem electionis

Digitized by Google

confirmationem, prout de iure, Prælato generali, niſi in certo caſu, in quo vult eam électionẽ ad dictum generalem omnimodè ſpectare.

In quibus videre eſt Franciſcum prudenter ſe geſſiſſe; nam experientia compertum habetur peſtilentiam, famem, bellum, & cætera huiuſmodi ſic aliquando determinatas ciuitates & regiones ad effectum electionum faciendarum opprimere, aut depopulare, tempuſque ad eaſdem determinatum, ita eſſe huiuſmodi Comitijs prouincialibus agendis quandoque ineptum, vt impoſſibile ſit ad illas accedere, & neceſſum habeatur ad alia tempora, & loca eadem comitia transferre. Quoad verò modum electionis Cuſtodum, & pælatorum localium Franciſcus nihil penitus expreſsè determinauit, ſed tantum in praxi habuit eos eligendi in capitulis vel congregationibus vim capituli habentibus, quam illius ordo approbante etiam ſede Apoſtolica conſeruauit, ac modum eos eligendi præſcripſit; quem ab ipſo Franciſco originem ducere credendum eſt, cum in ſtatutis antiquiſſimis reperiatur, quo videlicet generalis aut eius delegatus cum prouinciali Guardianis & diſcretis in capitulis prouincialibus eligunt Cuſtodes: & in congregationibus ſolus generalis, ſeu eius commiſſarius vnà cum prouinciali & diffinitoribus, qui etiam tum in capitulis, tum in congregationibus eligunt prælatos locales.

Quod autem ſpectat ad depoſitionem & ceſſationem Prælatorum Prouincialium, Cuſtodum, & Localium, nihil etiam, nec quoad tempus, nec quoad locum, & modum præſcripſit Franciſcus; niſi in prima regula cap. 5. vbi vult, vt prouinciales, qui poſt trinam monitionem vitam emendare noluerint, in capitulo Pentecoſtes denuncientur, & in eo deponantur. Quem propterea id feciſſe crederem, quia licet voluerit, vt prælati ſubditos delinquentes caſtigarent, pœniſque eos afficerent, vt in 1°. cap. diximus, nilominus tanta clementia & benignitate pollebat, vt nullam pœnitentium pro commiſſis delictis in ſua regula taxauerit: volueritque, vt alibi videbimus, miſericordiam non ordinariam erga deliquentes exerceri. Video tamen præfatum Clementem Clement. citata, quoad prouinciales ſic decernere, *in deſtitutione verò miniſtrorum prouincialium ſeruari volumus, quod ſuper hoc hactenus de ipſo extiterit obſeruatum*, Conſtitutiones autem illius ordinis prouident, tum circa prouinciales, tum circa cuſtodes & prælatos locales de duratione eorumdem in ſuis muneribus gerendis: deque deſtitutione ab eiſdem, ſi deliquerint, & praxis etiam illius ordinis oſtendit, quod certis temporibus ceſſant: & quibuſdam exceſſibus commiſſis à ſuis officijs deponuntur.

Videre igitur poterunt ex prædictis ſupremi regulares prælati, quomodo in prælatorum ſibi ſubordinatorum electionibus faciendis, &

in eorumdem ceſſatione, & depoſitione ſe gerere debeant, quoad tempus, locum, & modum eas faciendi.

§. QVINTVS.

NVLLVS EX PRAEDICTIS PRAELATIS debet eſſe perpetuus.

DOCET hanc veritatem Franciſcus in regula, quam ipſe Tertiarijs, ſeu ſuo Ordini tertio præſcripſit, cap.15. dum ſic ſcribit: *Officium autem cuiuſlibet certi temporis ſpatio limitetur. Nullus miniſter inſtituatur ad vitam: & eius miniſterium certum tempus comprehendat. Aliqui enim videntes* inquit Dioniſ. Carthuſianus, ibi artic. 23. *ſe confirmatos in ſuis officijs, cornua ſibi aſſumunt, & propria commoda quærunt ſuperflua, immoderanter quoque ſecuri ſunt, & negligentiùs agunt, aut quoſdam præ alijs, vel affligunt, vel palpant, vt pote perſonarum acceptores effecti.* Nihil timet ſemper ſuperior, & illi licet quidquid libet, facilè præcipit multa, ſegniter obſeruat pauca: inconſideratè iubet, quæ nec ipſe valuit, aut voluit portare, faciliter imperat, qui longuo dominatu iam obliuiſcitur quanti conſtet obedire, *Chriſtus Dominus didicit ex ijs, quæ paſſus eſt obedientiam*, Hæbr. 5. Quidam verò prælati longua præfectura dediſcunt etiam ſuis inſtitutis obedire. Multos videbis ſub aliena obedientia humiles, ſuo iam imperio tumentes; & quos timor Regularis diſciplinæ mites ſeruauit, in prælaturæ faſtigio euaſiſſe ſuperbos. Horum animi faſtum præuenit ſapiens ſano Conſilio Eccl. 32. *Rectorem te poſuerunt noli extolli, eſto in illis quaſi vnus ex ipſis*, benè ad inſolentes prælatorum huiuſmodi mores corripiendos & corrigendos aduertit Bernardin. Senenſ. dum dicit, *Rectorem non raptorem, rectorem non deſtructorem, & quaſi patrem, non carnificem, quaſi miniſtrum, non tyrannum, quaſi diſpenſatorem, non diſſipatorem, vel vſurpatorem; vt paſtorem, non mercenarium, & corruptorem, vt tutorem, non deuoratorem, debere eſſe prælatum*, Quot vero inuenies, qui ex quo vident ſolium ſuum erectum firmatum & confirmatum ſuper fratres ſuos, ſtatim contra ſapientis conſilium animo extollunrur, & ſe fratres eſſe obliuiſcuntur, nec in illis ſunt ex illis, vt alterius pures inſtituti ſubditos, diuerſi prælatos, & cum, vt docet idem Bernardin. diſp de obed. art. 3. lim. 3. tom. 3. propter obſeruantiam Regulæ tanquam propter finem principalem ſint prælati in religionibus inſtituti, nihil minus videbis huiuſmodi curare viros, quam ne ſancta negligantur inſtituta, quod ſi aliquando in ſubditis regu-

ſarem diſciplinam zelant, eam relaxant in ſeipſis, & plus ſuo nocent exemplo, quam proſunt ſermone.

Noluit propterea Franciſcus officia dari in perpetuum; ſed ad determinatum tempus, vt cautius & circumſpectius adminiſtrarentur, & expleto dominandi curriculo, vitam viuant aliorum, & qui præfuit, etiam aliquãdo ſubſit; & qui timeri voluit, alios ſciat reuereri. Vnde iuxta illius mentem omnes ſui ordinis prælati, determinato in ſuis miniſterijs clauduntur tempore extra quod illa exercere non poſſunt, ſed ſubijci alijs, quibus imperauerunt, coguntur. Propterea ſapienter, & cum ſummo illius ordinis bono Innocentius X. ſanciuit vt Prouinciales & Rectores in ſocietate Ieſu, (ſicut alij Pontifices in ferè omnibus ordinibus ſimiliter fecerant) exacto triennio, præfectura abirent; & vt non niſi poſt ſexquiannum in ſuperiores eligi poſſent. Quod certè nemini incommodum videri poteſt, qui ex voto ſancti illius inſtituti viuat, in quo nec directè, nec indirectè quiſquam ſuperioritatem ſibi procurare poteſt, niſi votum de eo ſpeciale lædere non vereatur, quod nequaquam putandum eſt.

CAPVT QVARTVM.

DE OBSERVANDIS A PRAELATIS IN ADMITTENDIS VENIENTIBVS AD ORDINEM REGVLAREM.

§. *PRIMVS.*

ADMISSIO VENIENTIVM E SECVLO ad Regularem Ordinem eſt maximi ponderis.

STATVM Regularem eſſe magnum & potentem exercitum, in quo dux generalis, alijque duces ſubordinati, & milites ſub eorum vexillo militantes reperiuntur, teſtatur Franciſcus vt in 2°. cap. vidimus; cum ergo in tribus præcedentibus capitibus de ducibus, quos prælatos nominant, egerimus. Nunc de militibus in illum exerci-

tum, ſeu religioſum ordinem admittendis agendum eſt.

Illa autem admiſſio magni ponderis eſſe nemo, qui norit quantæ perfectionis ſit ſtatus regularis, ignorabit; cum enim ſit illuſtris portio gregis Chriſti, admittendus in illum magnis dotibus pollere debet. Ac ſi ad alios quoſuis ſtatus, etiam militiæ temporalis admittendus, dotibus non paucis potiri neceſſe eſt, ac etiam per examen à plurimorum ſtatuum præfectis probari; à fortiori admittendi ad hunc ſtatum perfectiſſimum examine probandi ſunt, vt de aptitudine, aut ineptitudine ad illum, iudicium certum feratur, ne ſi inepti reciperentur ſtatus ille grauaretur, & admiſſi onus illi eſſent, ac militiæ ſpirituali gerendæ inhabiles & ſtolidi haberentur.

Hanc veritatem docet Franciſcus, dum in principio ſuæ Regulæ exponens qualis ſit ſtatus ſui ordinis, pronuntiat: *Regula & vita fratrum Minorum hæc eſt (ſcilicet) obſeruare ſanctum Euangelium Domini noſtri Ieſu Chriſti, viuendo in obedientia ſine proprio & in caſtitate*, quid autem ſit vita illa cum ſit obſeruatio Euangelij Chriſti, niſi vita Apoſtolica: nec non etiam vita Chriſti, quam etiam licèt non ita perfectè, alij ſtatus regulares profitentur.

Tanti autem faciebat hanc vitam Franciſcus, vt ab anno 1209. quo ſuum ordinem inchoauit, vſque ad annum 1216. quo ſuam regulam ab Innocent. III. viuæ vocis oraculo approbare fecit, nulli committere voluerit facultatem ad admittendum, ſed ipſe ſolus, vt inſtitutor, & generalis ſui ordinis admittebat. Et certè prælati hanc admiſſionem admodum ponderare & conſiderare tenentur; cum ab ea pendeat ſtatus regularis conſeruatio; nam ſicut ſemen in oleribus ſi optimum ſit, olera etiam optima producit, ſin autem prauum praua, licet terra, in qua ſeminatum fuit, ſit optima; ſic etiam admiſſus in ordine Regulari, indole, & moribus bonis ornatus, fructus in eorum virtutum & gratiæ in eiuſdem ordinis vtilitatem abundè producit; ſin autem malignantis naturæ, ac moribus peruerſis imbutus fuerit fructus malos in eiuſdem ordinis ſummum dedecus, & deſtructionem profert. O quot & quantis anguſtijs & doloribus ex praua huiuſmodi admiſſione ſacri Regulares ordines torquentur. Quot diffamationibus, illorum admiſſorum prauis & verecundis actionibus diffamatur! O quanta regulæ & diſciplinæ regularis diſpendia ex illorum indiſciplinata vita patiuntur; vnde ex huiuſmodi praua admiſſione ſuum ordinem ſuo tempore fædari cernens Franciſcus, ac prophetico ſpiritu gnarus futuris temporibus in peius caſurum viris huiuſmodi, ſui ordinis peſtibus, ſic imprecabatur: *A te pater ſanctiſſime, & à tota curia cæleſti, & à me pauperrima creatura maledicti ſint, qui ſuo prauo exemplo deſtruunt, quod tu ædificaſti, & ædificare non deſinis per bonos huius ordinis Religioſos.*

Digitized by Google

Ex quo non venialiter damnandi ſunt Regulares votum in receptionibus nouitiorum habentes, qui ex quolibet ligno Mercurium fieri exiſtimantes, calculum ineptis & fere beſtijs, vt admittantur impartiuntur, prætextu ſalutis animarum eorumdem procurandæ, non aduertentes, quod non pro ſola ſalute propria illorum; ſed etiam pro communi ſalute Religionum & Eccleſiæ inſtituti ſunt ordines; vnde ad vtrumque finem in receptionibus reſpiciendum eſt, & quod ad vtrumque procurandum admittendi ſint apti, vt infrà videbimus.

§. *SECVNDVS.*

MAIORES PRÆLATOS NON AVTEM alios facultate ordinaria ad admiſſionem huiuſmodi pollere neceſſe eſt.

QVEMADMODVM in vno corpore omnia mẽbra non eumdem actum habent, ſed diuerſa diuerſos. & nobiliora excellentiores, vt caput & cor nobiliores, & excellentiores actus operantur. Ac ſimiliter ſicut in Hierarchia Eccleſiaſtica, quæ eſt corpus politicum idipſum experimur, ſic etiam in Ordine Regulari, tanquam in corpore ſpirituali omnia membra non eumdem actum habere debent, ſed infima membra videlicet ſubditi pro dignitate ſua humiliora miniſteria exercent: Prælati locales maiora; at vero generales, & prouinciales prælati excellentiora; inter quæ, vnum eſt admittere ad ordinem, quod optimè agnoſcens Franciſcus, cum non poſſet vbique adeſſe ad admittendum in ſuum ordinem, ſolis prælatis prouincialibus hanc facultatem commiſit cum tanto rigore, vt eos ad id magis ritè agendum pluribus præceptis obligantibus ad mortale ſubiecerit, ac etiam ſubditos eorumdem prælatorum, videat lector quomodo ſcribat, cap. 2. ſuæ regulæ. *Si qui voluerint hanc vitam accipere, & venerint ad fratres noſtros; mittunt eos ad ſuos miniſtros prouinciales, quibus ſolummodo & non alijs recipiendi fratres licentia concedatur.* A quo autem hæc licentia conceſſa ſit prouincialibus? dici poteſt quod à Papa, ſed communiter aſſeritur, quod illam habeant à Prælato Generali, vel ab ipſa regula, licèt in ea ponatur verbum futuri temporis videlicet *concedatur.* Vt autem quis clariùs cognoſcat, quam exactè & ſecundum Deum curam admittendi ad ordinem prouincialibus conceſſerit, enumeranda ſunt præcepta in dicto cap. contenta: Primum quod ipſi admittant: & non Cuſtodes, Guardiani, & ſubditi, qui alio præcepto tenentur mittere admittendos ad ipſos prouincia-

les. Secundum quod ipſos examinent eo modo quo in §. ſequenti dicemus. Tertium quod dicant illis verbium ſancti Euangelij (videlicet) quod vadant, & vendant omnia ſua. Quartum quod non ſolliciti ſint de bonis temporalibus admittendorum, ad quod etiam tenentur ſubditi. Quintum quod ſi pro his diſtribuendis conſilio indigeant, Prouinciales teneantur eos mittere ad Deum timentes. Sextum quod ſi capaces repererint concedant eis pannos probationis, &c. Septimum quod finito anno probationis eos ad profeſſionem admittant. O quanta obligatio prouincialibus ineſt obſeruanda in admiſſione Secularium ad ſuum ordinem! Quanta etiam ineſt eorum ſubditis vt ritè fiat!

Scio cæterorum ordinum inſtitutores prælatis magnam in hac admiſſione imponere obligationem & curam, & maximè illi, qui antiquos ordines inſtituerunt, ſed nullus ſic eam exactè præſcripſit & tantam obligationem impoſuit, ac Franciſcus. Cur autem hic ſanctus cum ſpiritu prophetico polleret, ac proindè non lateret ipſum multos celeberrimos prædicatores, eximios in Theologia Doctores, & prælatos prouincialibus ſubditos, ſanctitate & doctrina perilluſtres in ſuo ordine futuros, illos tamen ab hoc munere agendo excluſerit. Certè id meo quidem iudicio fecit, vt oſtenderet, quod capacitatem ad hoc munus, non æſtimabat à ſola eloquentia, doctrina, & ſanctitate (quamuis eæ dotes multum ad hoc miniſterium exercendum conferant) ſed à prudentia, ſagacitate & zelo, ordinis ſtatum perficiendi, quæ omnes dotes ineſſe prælatis prouincialibus præſumuntur. Accedit quod optimè norat huiuſmodi admiſſionem eſſe Superioritatis actum: ac Deum peculiari auxilio prælatos iuuare, & quo Maiores eo maiori auxilio; ac propterea prouincialibus, & non alijs hanc facultatem fieri voluit, in quo omnes Ordinum inſtitutores, ac prælatos generales optimè docuit, quem debeant ad hoc miniſterium exercendum eligere: & quod non conueniat prælatum localem ad illud deſtinare, ob non mediocria inconuenientia, quæ ex conceſſo illis hoc miniſterio oriri poſſunt, quæ rem conſiderantiattentè occurrent. Scio quidem iure communi licere Abbati & Monaſterio venientes ad Religionem admittere, ſed illud ius iure ſpeciali illius Reg. abrogatum eſt, ſicut etiam in pluribus alijs ordinibus ob inconuenientia non pauca, quæ ab illo iure ortum habebant.

§. TERTIVS.

EXACTE EXAMINANDI SVNT AD Ordinem Regularem admittendi.

PLVRIMIS latebris, & denſis tenebris inuolutum cor hominis, homines latere, teſtatur Deus, dum ſibi proprium pronuntiat, *ſcrutari corda & renes hominum*: teſtatur etiam experientia, qua manifeſtè patet etiam ſubtiliſſimi, & acutiſſimi ingenij homines in ſcrutando hominum corde fuiſſe deluſos. Quocirca non mediocriter laborandum eſt prouincialibus, ad cor venientium è ſæculo ad ordinem, ſcrutandum, ne vice filiorum domeſticorum, & fidelium ſubditorum, nothos, & inimicos ordinis recipiant. Franciſcus ad illud cor ſcrutandum examen iubet faciendum, *Examinent eos*, non interrogent dumtaxat, ſed diligenter & exactè examinent eos, non ſolum interrogando; ſed alijs multis modis, quos prudentia religioſa dictat probando.

Sex autem articulos ſuper quibus examē fieri debet:& quibus plerique alij faciendi comprehenduntur proponit, & docet Franciſcus. Primus eſt de fide Catholica. Secundus de Eccleſiaſticis Sacramentis. Tertius ſi hæc omnia credant. Quartus ſi velint ea fideliter confiteri. Quintus ſi velint ea vſque in finem, videlicet vſque ad mortem tolerandam, firmiter obſeruare. Sextus quod non ſint matrimonio copulati, &c.

Primus requirit in illis cognitionem expreſſam articulorum fidei. Secundus cognitionem etiam expreſſam Sacramentorum Eccleſiaſticorum, & effectum eorumdem. Tertius requirit in eiſdem expreſſam & actualem fidem de illis. Quartus voluntatem eam fidem coram hominibus etiam infidelibus, & hæreticis fideliter, & non apparenter, aut deluſoriè confitendi. Quintus requirit vt habeant voluntatem firmiter ſeruandi ea omnia vſque ad mortem, etiamſi tolerandum eſſet Martyrium. Sextus requirit, vt matrimonio non ſint copulati, & carnalibus affectibus, & deſiderijs oppreſſi, aut ſi copulati ſint Matrimonio, ſeruatis de iure ſeruandis, conſenſum ad hoc ab vxore impetrauerint: eas omnes conditiones in venientibus admittendis cognoſcere debent prælati prouinciales Ordinis Minorum ſub pœna peccati mortalis, & ſi vna ex illis deficiat, incapaces ſunt venientes ad admiſſionem, cæteras autem conditiones reliquit Franciſcus prudentiæ prouincialium ſui ordinis, quæ in eorumdem ſta-

tutis enumerantur. Quibus docet Franciſcus omnes prælatos Regulares, quod diſpoſitiones præcipuæ in venientibus requiſitæ ſunt eæ, quæ venientes conſtituunt in ſtatu perfecti Chriſtiani, quæque ex Euangelio deſumptæ ſunt, vt ſunt præmemoratæ. Scio quod in conſtitutionibus aliorum ordinum, aliæ plurimæ enumerantur, & præcipuè in conſtitutionibus ſociet. Ieſu, cap. 3. & 4. ſed pleræque ex his facilè reduci poſſunt ad ſex illas, quas Franciſcus præſcripſit. Et iuxta illas & alias, quæ in ordinis Minorũ conſtitutionibus habentur, venientes tentare debent, videlicet ſi ſint ſani mente, & corpore: bonæ indolis, propenſique ad virtutes morales exercendas: necnon ſi orationi, ſacramentis pœnitentiæ & Euchariſtiæ recipiendis ſint affecti, ac quos fructus ex eorumdem vſu perceperint; nam experientia probamus, illos, qui prauos habitus ad vitia, & tepiditatem ad orationem, & ad illa duo Sacramenta in ſæculo contraxerunt, difficillimè, & quaſi miraculosè emendari. Et qui cerebri debilitate, ac corpore prauè afficiuntur ob ſuam, ad munia Religionis exercenda ineptitudinem, maximo ſibi & Religioni eſſe oneri. Denique vt finem huic §. faciam, debent experiri in venientibus, ſi ſciant non proprio, ſed prælati iudicio acquieſcere, quæ conditio eſt valdè admodum neceſſaria, cuius maximi faciebat Franciſcus, vt ex ſuis colloquijs familiaribus, Colloq. 26. apud Vadingum conſtat; volens enim experientia probare duos iuuenes, ad ordinem recipi enixè orantes, de facilitate ad propriam voluntatem abnegandam, illos ſecum duxit in hortum, dicens venite mecum & pro religioſorum victu plantate eo modo, quo me facere videritis, & plantulis acceptis radices ſurſum agebat, folia verò terræ mandabat, quem plantandi modum vnus ex iuuenibus, verè ſe ſubmittens per omnia obſeruabat; alter verò pro humano captu aliquantiſper ſciolus, tanquam hortorum cultoribus inſuctum redarguebat, & vice verſa caules plantandos aſſerebat. Cui Franciſcus, *fili* inquit *me imitare & quod ego facio fac tu ſimiliter*, quo nolente, quia fatuum ſibi videbatur quod fiebat, ait Franciſcus, *frater video quod magnus es Magiſter; vade viam tuam, ſimplicem, & humilem ordinem, non decent ſimiles Magiſtri, ſed ſimplices & fatui, ſicut iſte ſocius tuus, hic nobiſcum remanebit, te recipere non expedit, vade viam tuam.* Ex Piſano lib. 2. confeſſ. 5. Nec ille modus tentandi poſtulantes debet cuipiam videri abſurdus, cum videamus in vetere & nouo teſtamento fidem aliquorum ſimili modo tentatam fuiſſe, vt videre eſt in cæco Euangelico à Chriſto ſanato ex luto, & in Ezechia ſimiliter ſanato ex remedio morbo ipſius penitus contrario. Antiqui ſeuerius illos probabant, vt narrat Climac. grad. 4. de obedientia; verum hic ſanctus hanc ſeueritatem augendam, aut minuendam diſpoſitioni prouincialis reliquit.

§. QVARTVS.

NOVITII EXACTE PER ANNVM integrum probandi ſunt; antequam ad profeſſionem admittantur.

PROBATIONEM nouitiorum fuiſſe omni tempore requiſitam docet Innocent. cap. *ad Apoſtolicam*, de Regullar. in quo dicit decretam fuiſſe à ſacris Canonibus, tum in fauorem nouitiorum, vt aſperitates Religionis, quæ tota vita illis tolerandæ ſunt, experiri valeant, tum in Religionis fauorem, vt ſic poſſit mores & habitus nouitiorum cognoſcere, illud autem tempus non fuit in omnibus ordinibus vniforme; nam S. Gregor. duos annos probationis ante votorum emiſſionem poſtulabat. Imperator Iuſtinianus ſuo decreto tres ad illam decernebat. Antiqui Monachi maioris tẽporis ſpatium requirebant. Clerici ſocietatis Ieſu in probatione ad vltimam, vt vulgò apellatur, profeſſionem non habent tempus determinatum; ſed tale eſt pro volũtate & diſcretione ſuorum prælatorum, ſicut & militum Sancti Ioannis.

Franciſcus vnum dumtaxat annum probationis integrum decernit, *finito vero anno probationis, &c.* Quod tempus ſufficere exiſtimauit ſedes Apoſtolica, ac etiam Eccleſia in Conc. Laternenſi ſub Innoc. III. & Viennenſi ſub Clem. V. in quo dicta regula fuit explicata. Nec non eadem Eccleſia diuino ſpiritu edocta in Concilio Trident. eam probationem annuam pro omnibus Regularibus Ordinibus ſufficere, ac neceſſariam eſſe iudicauit. Seſſ. 25. de Regular. capite 15. Vnde conſtat Franciſcum optimo iure illud tempus determinaſſe. Cur autem id fecerit examinandum eſt? ac 1º, id feciſſe certum exiſtimo, quia cum probatio omnium aſperitatum exactè fieri debeat, omneſque illas aſperitates poſſint nouitij in integro anno experiri, vt potè ieiunia, vigilias, frigus hyemis, & calores æſtatis, abſtinentias, aſperitatem veſtium, obedientiæ, paupertatis, & caſtitatis, mortificationum, & cæterorum huiuſmodi: nec quidquam noui, vt plurimum alijs annis experiantur, ille annus erat neceſſarius ad illud experimentum, nec maius requirebatur; quocirca anno integro contentus fuit Franciſcus. Nec obijcias plures alias aſperitates experiri poſſe nouitios in alijs annis; Nam reſpondetur non plures communes & ordinarias, licet plures quis poſſit in illis experiri non ordinarias, quas ad probationem rationabilem experiri non eſt neceſſe; alioquin toto vitæ tempore probatio eſſet protrahenda, quia vſque

ad mortem aliqua non ordinaria aſperitatum experientia, viro religioſo ſingulis annis eſſet facienda.

2°. Annum voluit Franciſcus, vt religio plenè & perfectè de nouitij diſpoſitione corporali & ſpirituali poſſet iudicare; vna enim tempeſtate anni, magis mouentur humores in corpore humano, quam alia, vnde in vna ſanitas corporis viget, & in altera (ſi quis eſt habitualis morbus corporis & animæ) deficit, vel ſi non in totum deficiat, ferè impoſſibile eſt, vt tot ſagacibus oculis ad tentandum deſtinatis omninò occultetur.

Quomodo autem probandi ſint Nouitij non dicit Franciſcus; ſed relinquit diſpoſitioni Prouincialium, & docet relinquendum; aliquando enim modus probandi, qui vno tempore, aut in vno Nouitio aptus eſt, alio tempore erga eumdem, & erga alium Nouitium non erit aptus. Vnum dumtaxat vult ad probationem adhiberi (videlicet) geſtationem habitus Regularis, ad quam Nouitij antiquitus non obligabantur, ſed in habitu ſeculari illam complebant, hæc autem non eſt mediocris aſperitas, præcipuè in ordine Minorum, in quo mutatoriæ veſtes prohibentur: debetque Minorita vna tunica aſpeta, vili, & paupere cum Capuccio, & altera ſine Capuccio contentus eſſe: & noctu in medijs pulicibus, & ſæpè inter pediculos ſudans, cum illa quandoque madefacta cubare: nec non in medio ſolis ardore & pluuiarum illuuie, cum illo habitu rudi iter agere pedes. Imo ſic grauem ex experientia per me facta exiſtimo, vt paucæ ſint grauiores; Non abs re ergo Tridentinum contra antiquam probandi Nouitios apud quoſdam Regulares rationem, ſupponit ad probationem geſtationem habitus regularis, tanquam aſperitatem probandam Seſſ. & cap. citatis.

In reliquis vero probandi modis ex Franciſco Prouinciales diſponunt, vt diximus, qui propter varia ſui muneris negotia hoc miniſterium committere ſolent Sacerdoti ſibi ſubdito, quem vocant Magiſtrum Nouitiorum, qui non multò minoribus dotibus ornatus eſſe debet, ac Prouincialis. Crederem tamen, illum debere eſſe doctrina non mediocri præditum, non illa, quæ ſcrupuloſis, aut liberioribus opinionibus mordicùs inhæret, ſed illa quæ communibus ſententijs, & terminis fulcitur, ita vt docendo communi modo, non phantaſtico, & vt vocant, ſupereminenti, loquatur & doceat. Crederem debere illum eſſe, bonæ indolis, & non tenacis & pertinacis iudicij, Philautia, & proprijs laudibus, quæ ex nimia ſui æſtimatione, & vana gloria originem trahunt, prorſus ſpoliatum: debere item diligere Nouitios, non cæco amore, ſed ſancto, & in ordine ad Deum, & ad vtile Religionis; ac propterea debere ſe exhibere patientem, & non iracundum erga illos, qui obiurgant Noui-

Digitized by Google

tios,& dicterijs vellicant,vel eorum prauos habitus publicè aperiunt. Item debere cauere à credulitate nimia, quæ illum excæcare poteſt, vt putet Angelicum in Nouitijs, quod diabolicum eſt, ſolent enim Minorum more fingere ſanctitatem, & ſic deludere ſuum magiſtrum. Item crederem illum debere eſſe ſagaciſſimum, vt internas eorum cogitationes, voluntates, ac propenſiones penetret & cognoſcat, ſemper diffidere de eorum bonitate & virtutibus, quas debet æſtimare, vt flores vernales, non vt fructus autumnales. Crederem inſuper debere illum præditum eſſe non ruſtica ſimplicitate, ſed ſancto dolo, vt illos ad perfectionem regularem acquirendam capere ſit idoneus. Denique ſcientia ſanctorum, pietate, humilitate, zelo Regularis vitæ, & diſciplinæ obſeruandæ, & obſeruantia, debere eſſe præſtantem. Plura de materia probationis nouitiorum, dum de fine Religionis agemus.

§. *QVINTVS.*

PROVINCIALES FINITO PROBATIONIS anno debent Nouitios ad profeſſionem admittere.

SVPERERAT, vt Franciſcus doceret quid poſt annuam probationem Nouitiorum faciendum eſſet; quocirca vt in nullo prudentis prælati regimine delinqueret, docet Prouinciales, vt elapſo anno probationis integro eorumdem, ſi idoneos reperirent votis Religionis emittendis, eos ad ſolemnem profeſſionem ſine dilatione admitterent atque ad hoc agendum ſui ordinis prouinciales ſub mortali ſtrictè obligat, dum ſic pronuntiat, *finito vero anno probationis recipiantur ad obedientiam, &c.*

Quam autem prudenter hanc legem poſuerit Franciſcus, docet Tridentinum præcitato loco, cum id etiam pro omnibus regularibus ſtatuerit, ac quidem iure merito tempus determinatum fuit 1°. vt admittendi, & admittentes profeſſionis tempus ſibi notum habeant, ne vtrique tædio afficiantur. 2°. ne admittendi priuentur bonis religionis, & admittentes auxilio & ope admittendorum, & ſic iuſtitia commutatiua inter vtroſque ſeruetur; videlicet admittendi tradentes ſemetipſos in religionis dominium; & admittentes in ſuorum fratrum ſocietatem, iura, proffeſſiones & priuilegia eos recipientes, & ſic in hac probatione fieret, ſicut in alijs probationibus fieri ſolet; nam hi qui probationem ſui laudabilem ad aliquod munus exercendū de-

derunt ad illud ſtatim admittuntur, niſi aliquod Canonicum impedimentum differat admiſſionem, vt in multis caſibus legitime differri poteſt.

Diximus Franciſcum ſub mortali obligare ad id ſuos prouinciales, quia hoc ſe virtuti Iuſtitiæ debere exiſtimabat. Nam videtur admodum iniurioſum admittendos capaces iudicatos repellere à profeſſione: nam præter quod tædio extra ordinem afficiuntur; & multis peccandi occaſionibus exponuntur, ſæpius coguntur ex hac repulſa plurimas ſuſtinere iniurias, non ſine periculo damnationis, vt multis conſtat experimentis. 2°. videtur iniurioſum Chriſto, quod à ſe vocati repellantur. 3°. iniurioſum ordini Religioſo, qui miniſtris huiuſmodi ſibi vtilibus priuatur. Vnde colligo aduerſus quoſdam qui hanc repulſam in alijs ordinibus abſque ratione factam tantum de peccato veniali damnant, male ſentire; non enim tot iniuriæ irrogari poſſunt ſine mortali peccato.

Ex quibus aperte dignoſcitur quam perfecte Franciſcus legem iſlam de profeſſione emittenda finito anno probationis tulerit, quæ data eſt ab Eccleſia in legem omnibus Regularibus paucis exceptis: & quod optimo iure iuſſerit profeſſionem à ſuis ſequacibus emitti; nam quemadmodum dux exercitus neminem ad militandum ſub ſuo vexillo, niſi poſt examen, probationem, & iuramentum de fidelitate & obedientia ſibi præſtanda, præſtitum, admittit; ſic Franciſcus noluit aliquem ſub ſuo vexillo militare, niſi eiſdem conditionibus præſtitis, ne retrò dum tempus occurreret ad pugnandum, recederet.

Sciat Lector quod probationem annuam & ea finita abſque mora emiſſam profeſſionem laudando, non propterea vſum contrarium reprobo, quo probatio & profeſſio quoad tempus ſunt indeterminatæ, cum illas Eccleſia non reprobet; Scio tamen huiuſmodi vſum non vacare multis incommodis, ſicut ſæpius audiui, ac vt cœtera taceam refrigeſcit inde inter profeſſos & Nouitios mutua, & fraterna charitas: Zeluſque Religioſæ vitæ in Nouitij tepeſcit, ex quo poſt non paucos annos remittuntur ad ſæculum, aut ipſi tædio affecti è Religione ſponte exeunt, non ſine graui ſcandalo, & Religionis diffamatione, ac iniuria, quæ eos ſuis expenſis per illos annos, inutiliter tamen nutrierat, deque neceſſarijs prouiderat, & quod minùs tolerabile eſt, ſæpè ad nuptias in Religiode anteà veterani, omni pudore calcatò, & poſtpoſita egreſſi celeriter conuolant, vt in quibuſdam equitibus Meliſentibus, & alijs regularibus eſt manifeſtum.

CAPVT QVINTVM.

DE HIS; QVÆ DEBENT PRAELATI SVIS SVBDITIS, IN ORDINE AD ILLORVM NECESSITATES.

§. *PRIMVS.*

PRÆLATI DEBENT SVA MINISTERIA fideliter exercere.

FRANCISCVS hoc documentum promulgat in regula fratrum Tertij ſui ordinis cap. 15 *Miniſteria quoque, ac alia officia poſita quiſque ſibi deuote ſuſcipiat, curetque fideliter exercere.* Non enim cuipiam confertur miniſterium, aut commendatur officium, vt ſua curet, ſed vt proſpiciat alienis; non ſeligitur ex multis, vt vnius res agat, ſed vt multorum curas aſſumat. Qui officio præeſt, neceſſe eſt, vt opere proſit; vnde Ambroſ. lib. 1°. de offic. cap. 8. tom. 4°. *Officium ab efficiendo dictum Putamus, quaſi efficium, ſed propter decorem ſermonis vna mutata littera officium nuncupari; vel, certè, vt ea agas quæ nulli officiant, omnibus proſint.* Omnibus prodeſſe debet, qui pro omnibus eſt conſtitutus, & peculiares profectus non tam proprios cenſere, quam reddere communes. Starim vt fideles ſociæ, Salomonis ſponſam, ſibique præfectam audierunt, dicentem, *Introduxit me Rex in cellaria ſua* ſubiunxerunt, *exultabimus & lætabimur in te*, quaſi intellexerint ſuperiori conceſſos honores, ſuos fore profectus; & quæ animatum figurabatur curatrix, non tam de ſuis acturam ſolatijs quam de ſubditarum curaturam remedijs. Id vel ipſius ſponſæ verbis ſpondet Bernardus ſerm. 23. in Cantic. dum ait, *ſola introducta videor, ſed ſoli non proderit, veſtrum omnium*

Digitized by Google

eſt omnis meus profectus. Bonus miniſter eſt qui nobilius de bene perfuncto, quam de ſibi conceſſo gloriatur officio, plus ſtudet alienis commodis, quam proprijs emolumentis, & ſua negligit, vt curet aliena. Ipſa eadem ſponſa dum Cuſtos efficitur alienæ hæreditatis, ſuam non cuſtodiuit. *Poſuerunt me Cuſtodem in vineis, vineam meam non cuſtodiui*, quaſi æquius & fidelius iudicauerit ſuis rebus abeſſe, & alienis adeſſe; quam ſi ſua curaret, & negligeret aliena. *A ſponſa*, inquit Bernard. ſerm. 30. in Cant. *diſcamus vineas proprias non inutiliter cuſtodire, præſertim nos qui videmur deputati cuſtodes in vineis ſponſi Eccleſiæ.* Perfecti viri, quibus aliorum eſt commendata cuſtodia potiorem curam impendunt ſubditorum negotijs, quam domeſticis incrementis, & damnum ſibi volunt potius inferri, quam ſubiectis euenire iacturam. Oppoſuit ſe Moyſes Prælatorum exemplar, Exod. 32. murum pro populo, & licet oblatum eſſet à Domino, quod fieret in gentem magnam, ſi præuaricatorem populum dimitteret, & exponeret diuinæ vltioni, conſtanter tamen renuit, boni prælati fideliter exercens officium, populo multo ob præfecturam, etſi à Deo conceſſam, fortiter deuinctus tenebatur; noluit proinde quod ſibi vtile foret, ſed quod multis.

Magna certè & præclara præſulatus eſt ſarcina, ſed bene portari maiorem gloriam comparat, infideliter autem geſta in immaniſſimam præcipitat pœnam. ait S. Auguſt. Hom. 25. de anniuerſ. Epiſc. ordin. cap. 1°. tom. 10. *Vide quid ſatius ducas, ad maiorem Dei gloriam & tuam, fidelem exercere diſpenſationem; an vero infideliter exercere, & ſic immaniſſimum tibi accumulare ſupplicium.* Oro te iniunctum deuotè ſuſcipito miniſterium, & quâ poteris fidelitate exerceto ſuſceptum; crede mihi ſubditis proderis, & tuæ animæ cauebis.

§. *SECVNDVS.*

PER PAVPERTATEM OPTIME prouiſum eſt Ordinibus Regularibus.

DIXIMVS ordines Regulares eſſe magnos exercitus quibus regendis dux ſupremus, & duces ſubalterni, videlicet Prælati generales, & alij præficiuntur, illorumque curam gerunt, & neceſſitatibus eorumdem prouident, Franciſcus ſui ordinis Prælatus generalis, eidem ordini, ſuiſque militibus, videlicet Fratribus profeſſis, non ſolum per ſolemne paupertatis votum in particulari, vt cæteri inſtitutores ordinum ſuis prouiderunt, ſed per omnem omnino temporalium bonorum, ac maximè

ximè pecuniæ, tum in particulari, tum in communi ſpoliationem, abundè prouidit; ſic enim in ſua reg. cap. 6. ſcribit, *Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum, nec aliquam rem*, & paulò poſt loquens de hac paupertate ſic fatur. *Hæc ſit portio veſtra.* Quibus videre eſt, quod prouiſio & portio, tam magni exercitus, & tot millium militum (videlicet) Ordinis Minorum in communi, & fratrum in particulari, ſit paupertas. Ridebit quis forſitan, quod paupertatem dixerim poſt Franciſcum ſimplicem, & indoctum, illius ordinis, & militum Chriſti eſſe portionem, ſed deſinet mirari ſi audierit doctum Bonauenturam in ipſius vita ſic de Fratrum illius ordinis paupertate ſcribentem. *Faciebat namque ſancta paupertas, quam ſolam deferebant pro ſumptibus, ipſos ad omnem obedientiam promptos, robuſtos ad labores, & ad itinera expeditos, & quia nihil terrenum habebant, nihil amabant, nihilque timebant amittere, ſecuri erant vbique, nullo pauore ſuſpenſi: nulla cura diſtracti, tanquam qui abſque mentis turbatione viuebant, & ſine ſollicitudine diem craſtinum & ſerotinum hoſpitium expectabant, &c. Ipſa quoque rerum penuria ſuperabundans eis videbatur vbertas, dum iuxta conſilium ſapientis Eccleſ. 29. pro magno ipſis minimum complacebat.* Quid melius ad confirmandum, quod per illam paupertatem ſuo ordini ſuiſque fratribus perfectè prouiderat? Idque præter illud teſtimoniũ Bonauenturæ, probat ipſa experientia, videmus enim quod ſicut huius ſæculi homines diuitijs ditantur, ſic Frat. Min. paupertate, quæ effecit, & nunc efficit illos potentiori rege ditiores, quis enim Rex poſſet tot monaſteria ædificare, quæ ædificauit Franciſci paupertas? quis Rex tot fratribus de veſtimentis, alimentis, & alijs neceſſarijs ordini illi & fratribus prouidere queat ſicut facit paupertas? & certè mihi optimo iure perſuadeo nullum ordinẽ, niſi paupertate ditari: nec illa maculari, ſed diuitijs. Vnde licèt multi ordines in communi diuitijs afluant, attamen Eccleſia diuinitus erudita, cum requirat in ſuſcipientibus ſubdiaconatus Ordinem, titulum aliquem, quo de neceſſarijs vitæ ſuſtinendæ prouideri poſſit, ſolum paupertatis titulum in regularibus requirit.

Hanc igitur paupertatem Franciſcus dedit pro portione ſuis fratribus & ſub mortali voluit ab illis vt talem accipi. Docet etiam alios P. R. paupertatem eſſe præcipuum Regularis ſtatus conſeruandi medium, quam ij, & ſubditi totis animæ præcordijs amplecti debent, ij maximè, qui ſaluti animarum procurandæ ſeriò, & ſedulò incumbũt, quibus diuitiæ ſarcinæ ſunt, zelum Dei & animarum ſuo pondere ſic onerantes, vt animus non ſit liber in ſpiritualibus exercitijs: nec valeat ad cœleſtia erigi, vt ipſa experientia illos docet: & vt ad contemptum illarum diuitiarum excitentur, illud attentè perpendant quod ſuos Franciſcus docet in quadã conf. referente poſt alios Piſano

lib. 1°. conf. 12. cap. 15. Collat. 9. *Quantum fratres declinabunt à paupertate tantum mundus declinabit ab eis, & quærent & non inuenient. Si dominam meam paupertatem complexi fuerint, mundus eos nutriet, quia mundo dati ſunt ad ſalutem: commercium eſt inter mundum & fratres; debent enim ipſi mundo bonum exemplum, debet eis mundus prouiſionem neceſſitatum: quando autem ipſi retraxerint bonum exemplum, fide mentita, retrahet mundus manum iuſta cenſura.* Licet enim mundus mendax communiter dicatur, tamen in hoc ſuo pacto fidelem ſe oſtendit, non ſolum Minoritis, ſed etiam alijs, qui verè paupertatem in affectu, & effectu profitebuntur: & ſicut Minoritis ſine ſacculo, & pera per viam euntibus, & in domibus ſuis abſque redditibus degentibus, nihil deficit, ſic procul dubio alijs regularibus, qui ſaluti animarum incumbunt, nihil prorſus deficiet.

§. TERTIVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT ſubditis ſanis & infirmis prouidere de veſtimentis, & alimentis & alijs neceſſarijs.

CVM propria prouidentia per paupertatis votum ſpoliati ſint ſubditi regulares, neceſſe eſt vt illam prælati Regulares aſſumant. Franciſcus huic fundamento innixus prælatis præcipit ſub mortali, vt illam aſſumant ſicut videre eſt cap. 4. Reg. in quo receptione pecuniæ rigorosè prohibita, ſic poſtea pronunciat, *tamen pro neceſſitatibus infirmorum, & alijs fratribus induendis per amicos ſpirituales Miniſtri tantum & Cuſtodes ſollicitam curam gerant ſecundum loca & tempora & frigidas regiones, ſicut neceſſitati viderint expedire.* Quibus verbis ex declaratione Pontificum obligantur prælati illi, prouidere ſubditis de omnibus temporalibus ſibi neceſſarijs, & prohibetur ſubditis, vt ipſi ſibi prouideant, & certè prudenter Franciſcus hanc legem tulit, ne ſubditi ſibi prouidendo occupati, retraherentur ab ſpiritualibus, & diuinis exercitijs, & ex philautia excederent, & in proprietatis labem laberentur; ac ſic omnes P. R. docuit debere habere ſollicitam curam prouidendi neceſſitatibus ſuorum omnium ſubditorum: nec debere illis facultatem facere ſibi prouidendi, ne ad diſſenſiones in conuentibus, diuagationes extra eos, & ad abſentiam à diuinis obſequijs illis oſtia aperirent.

Duas autem neceſſitates recenſuit (ſub quibus cœteras compre-

hendi voluit) videlicet neceſſitatem veſtimentorum, & infirmitatum; quia hæ duæ ſunt præcipuæ, quibus prouidendis illi prælati incumbere debent, ſi pacificè, & in ordine ad Deum, & ad ſuorum ordinum vtilitatem ſuos ſubditos gubernare velint; ſi enim ſubditi in ſui corporis infirmitatibus negligantur, nec de eis curent prælati, quomodo poſſent ab eis dum poſteà beneualent, obſequium non dico ſupererogationis, verum etiam regularis obligationis exigere? numquid illud, ſi non iuſtè denegare, ſaltem aliquomodo excuſare ſe ab illo poſſent, prætextu, ne denuò in infirmitatem laberentur, & in obſequijs, & alimentis debitis negligerentur? Numquid id ſimiliter facere poſſent, ſi eis veſtimenta neceſſaria denegarentur. Agnoſcant ergo Prælati 1°. docente vt ſupra Franciſco, ſi velint ſubditos ſibi liberè in cunctis ſubijci, ac Religioſè perfectioni ſedulò vacare, quod debent illis de omnibus neceſſarijs prouidere; quia tunc ab illis poſſunt in cunctis, quæ ad ſuam Regulam ſpectant, obedientiam iuſtè exigere, ipſique ad eam exhibendam ſe obligatos, & ex regula, & ex gratitudine agnoſcent.

Sciant 2°. docente Chriſoſtomo, Hom. 13. in cap. 6. ad Galat. *Quod quemadmodum diuites ſportulas mittunt egentibus, quod ſi quando & ipſi in egeſtatem inciderint, eadem ab alijs conſequantur, ſic prælatis faciendum eſt*, vt ſcilicet prouideant ſuis ſubditis, ſicut ſibi vellent prouideri, maximè dum qui hodie prælati gerit vices, mane ſubditi ſubire poſſit obſequium, & veriſimiliter in eaſdem incidere neceſſitates. Optimè hoc docet, Franciſcus ſerm 7. apud Vading. in append. opuſc. *Prælati ſubditos eo modo tractent, quo ſemetipſos curant, & eoſdem ſe præbeant, ſibimet, & ſubditis.* Contrariam regiminis formam, quæ eſt aduerſa charitati, quæque in Tyrannidem tranſit abhorrens Franciſcus præter præfatum Prælatis præceptum impoſitum: & facultatem eiſdem factam præcipiendi ſubditis quidquid non eſſet contra eorumdem animam & regulam, ne adhuc vllam poſſent excuſationis cauſam prætendere, ſi in præmiſſis non prouiderent ſubditis. cap. 6. Reg. præcipit ſubditis beneualentibus ſub mortali, vt ex ordine eorumdem Prælatorum ſeruirent infirmis, ſicut vellent ſibi ſeruiri. Voluitque, vt in eius vita ſcribitur, quod ſi eleemoſinæ pro victu & alijs ſibi neceſſarijs non ſuppeterent, calices ad ſupplendum venderentur. Quid præclarius?

Sapienter autem præcipit Franciſcus, vt bene valentes, & vt ſuperiores infirmis eadem procurent miniſteria, quæ & ſibi in pari neceſſitate exhiberi vellent, eſt enim facilè, vt ſuperiores in eo defficiant, aut quod non didicerint experientia morborum incommoda, & infirmorum neceſſitates, aut quod ſibi dum prælati fuerint, nihil omninò defuturum ſciant, quod in ijs ordinibus, in quibus aliqui

Digitized by Google

præuident ſe fore perpetuas obtenturos præfecturas, longè facilius poteſt contingere, maximè reſpectu eorum, quorum morbi ſunt diuturniores. Eſt autem crudele; vt inter eos, quos ſpiritus coniunxit minor charitas reperiatur, quam inter eos, quos caro coniunxit, qui miſerrimi ſint neceſſe eſt, ſi non habeant & die & nocte ſibi miniſtrantes aſſiduos & propinquos, ſed cogantur interdum ſoli obire, nullò ipſi adſtante. Quod ſi in Religioſo ordine contingeret, non deberet id prælatus impunè ferre. Nolim autem putare id in nullo poſſe contingere, in quo charitas vigeat, vt vigere ſolet. Nam ex ea crudelitate impunita, magnæ oriri poſſent occaſiones defficiendi, cum quilibet iure naturali, ita vitæ ſuæ poſſit conſulere, vt non ſit in aperto periculo moriendi defectu miniſterij, & auxilij neceſſarij. Plura de hac materia inferius dicemus, dum de ijs que debent Prælati ſubditis in ordine ad finem communem religionis agemus.

---

§. *QVARTVS.*

P. R. ITA DEBENT DE NECESSARIIS ſuis ſubditis prouidere, vt tamen non ſit exceſſus in Eleemoſinarum quæſtu, & in ſubſidio.

HÆC eſt humanæ naturæ deploranda infirmitas, vt bonis ſibi à Deo conceſſis ſæpiùs abutatur, quid enim melius in Eccleſia militante Sacramentis? Quid virtutibus melius? & tamen illis abutitur homo. Mirantur homines, quod homines ſibi ſimiles abiectis diuitijs; & ſæculi dignitatibus paupertatem, & temporalium bonorum ſpoliationem amplectantur, illudque Heroïcum, vt eſt, meritò laudant, & nilominus reperiuntur homines, qui ea paupertate abutuntur; nam quærere ad vitam ſibi neceſſaria, actus paupertatis eſt, imitatiò vitæ Apoſtolorum, & Chriſti, quærere autem vitæ, alijſque neceſſitatibus ſuperflua, abuſus eſt paupertatis, & furtum? Agnouerat hanc veritatem Franc. qui propterea referente cum alijs Piſano lib. 2. Conf. cap. 4. Fratres quantoties hortabatur, vt inanes diſcurſus, & nimias ſollicitudines in acquirendis, vel colligendis Eleemoſinis vitarent, & omninò quæſtus ſuperfluos abhorrerent, dicens: *Fratres petite tantū victui, & veſtitui neceſſaria, ego de me fateor, & gratias ago Deo, quod numquam fui fur aut latro Eleemoſinarum; ſemper enim minus accepi, quam me contingeret, ne alij pauperes ſua ſorte fraudarentur, quia contrarium facere ſemper furtum reputaui*, & meritò huiuſmodi Eleeſimonarum ſu-

perfluarum quæſtum appellat furtum; Nam furtum verè eſt, quod inuito Domino accipitur, quid autem magis furtum eſſe poteſt, quam quærere & accipere Eleemoſinas intuitu paupertatis & neceſſitatis fictæ? Numquid ſi quis ſe fingeret pauperẽ ac mendicũ & talis non eſſet, furtum committeret Eleemoſinam paupertatis intuitu, & poſtulando, & recipiendo; ita proculdubio, & ſic tenent omnes doctores Ita ſimiliter Regulares qui paupertatis voto ligati, ficta neceſſitate poſtulant Eleemoſinam & accipiunt; Nam ſæculares eam largientes ſunt voluntarij poſita neceſſitate, qua excluſa ſunt abſolutè inuoluntarij, quod manifeſtè conſtaret ſi ſuper hoc interrogarentur.

Aduertant ergo Prælati per ſe, aut per alios eleemoſinas, vt ſuis ſubditis prouideant, quæritantes, vt neceſſaria dumtaxat quærant, & abſtineant à ſuperfluis petendis, ſi velint furti labem euitare, qua proculdubio fœderantur, etiamſi quæſtus huiuſmodi facerent ea intentione, vt infirmi lautiùs & ſplendidiùs, quàm ferat ſtatus Regularis, in quo degunt, alerentur, & curarentur, quem abuſum Tertull. Apolog. aduerſus Gent. ſeuerè damnat loquens de eleemoſinis pietate Chriſtianorum congregatis in egenorum neceſſitates diſtribuendis, vbi ſic fatur: *hæc quaſi depoſita pietatis ſunt: nam inde non epulis, nec potaculis, nec ingratis voratrinis diſpenſatur, ſed egenis alendis, &c.* Multò magis damnandum eſſet de furto, ſi eleemoſinæ pro multis infirmis, aut ſanis poſtulatæ, aut acceptæ pro vno, aut altero, & non pro alijs, neceſſitate cuiuſque non conſiderata impenderentur; nam hoc eſſet eas impendere contra voluntatem dantium, qui ſi interrogarentur, ſuam voluntatem, vt omnibus eſſent communes exprimerent, quam prælati regulares nullatenus mutare poſſunt, eaque poteſtas mutandi voluntatem dantium vix Pontifici ſupremo, poſt dantium mortem conceditur. Æquos ergo erga omnes facultatis acceptæ œconomos oſtendere ſe debent, nec ob affectum non indigenti, nec alicui extra neceſſitatem largiri debent, quod alterius poſtea miſeriæ curandæ deficiat. Quàm egregiè Hieron. Epiſt. ad Paulinum, in huius veritatis confirmationem loquitur: *Præter victum & veſtitum, & manifeſtas neceſſitates, nihil cuiquam tribuas, ne filiorum panes canes comedant, verum Chriſti templum anima credentis eſt, illam exorna, illam veſti, illi offer donaria, in illa Chriſtum ſuſcipe. Iam non ſunt tua quæ poſſides; ſed diſpenſatio, quæ tibi credita eſt. Memento Ananiæ & Saphiræ, Illi ſua timidè ſeruauerunt: tu conſidera, ne Chriſti ſubſtantiam imprudenter effundas, ideſt ne immoderato iudicio rem pauperum tribuas non pauperibus, & ſecundum dictum prudentiſſimi viri*, ideſt Cicer. lib. 2. de Offic. *liberalitate, liberalitas pereat*, fuſius de hac diſpenſatione in ſequenti §.

Aduertãt inſuper Pr, monere quæſtores eleemoſinarum, ne mimos

agant eas petendo, ne fingant neceſſitatem; vt gaudeant ſuperfluitate, ſed aperiant cum ſimplicitate verborum, excluſa omni duplicitate, ſuam veram neceſſitatem; impediant ne Eleemoſinas pro ſuo nutu impendant, ſed ex conſtitutionum Regularium præſcripto, aut ex iuſto & rationabili Prælatorum arbitrio.

Aduertant 3º. Prælati de temporalibus nimis ſolliciti, ac eleemoſinas ſuperfluas quæritantes; & facientes per ſubditos, etiam contra conſcientiam quæritare, ſe non ſolum eſſe ſubditorum paſtores, vt paſcant, verum etiam, vt regant, quod adnotauit Philo lib. *quod det potiori inſid. Ioſephum fratres ſuos quærentem non rogaſſe ſimpliciter vbi paſcunt, ſed vbi regunt; nam qui paſcunt alimenta iſta ſenſibilia omnia præbent bruto, & inſatiabili ſenſuum pecori, per quæ fit, vt impotes noſtri, & infortunati ſiamus, & qui regunt, principum, & moderatorum vtendo potentia, quidquid efferatum eſt, manſuefaciunt, ſedantes cupiditatum magnitudinem.* Paſtores ſuorum domeſticorum ſunt patres familias, qui curant, ne concreditus ſibi grex inuadatur à lupis, ne noxia digrediatur ad paſcua vitiorum, ne frigore algeat aridæ, vel extinctæ deuotionis, ne calore areſiat libidinis; ſed ſolliciti & vigiles ducunt, & reducunt. Si quando domo exire neceſſe eſt, attendunt quò pergit, inquirunt quo flectit in vicos, inueſtigant quas petit & domos, in ſua quid agat examinant; extra vagari non patiuntur, obſeruantiam diuinæ legis inceſſantur inculcant. At Prælati bonorum temporalium inhiantes, & qui ſolum cogitant de veſtiendis & saginandis ſubditis, qui illis vt ait idem. Philo lib. de agricul. *Affatim præbent quiquid deſiderant, pecuarios vocabimus; è diuerſo paſtores dicemus illos, qui delectu rerum neceſſariarum habito, quæ commodiſſimæ ſunt, has eis præbent; reſciſſa & amputata inutili, ſuperfluaque copia, quæ non minus nocet, quam inopia; quique modis omnibus prouident, ne grex neglectus in morbos incidat, &c.* Optimè Franciſcus ſerm. 7. *Magna ſit cura circa corporales neceſſitates, maior autem circa ſpirituales.*

Curent ergo prælati neceſsitatibus ſubditorum temporalibus prouidere; ſed caueant, ne vitæ corporali eorumdem modis indebitis prouidendo, mortem illorum animabus, & ſuæ crudeliter inferant, audiant quod docet Apoſtolus 1. Timot. 5. *Si quis ſuorum maximè domeſticorum curam non habet fidem, negauit & eſt infideli deterior*, & ſic moueantur ad ſubditis debitè prouidendum, & ſciant quod moderatè, & iuxta Chriſti, & ſui ordinis inſtituta, hæc cura eſt ſuſcipiēda, cum iuxta Chriſoſt. Hom. 14. in dictum cap. *Curæ nomine prouidentiam non ſolum corporis, ſed etiam animæ ſignificari.* Aduertant vltimò ne nimio & ſordido affectu procurent temporalia; niſi velint, meritò de ſe audire quod de quibuſdam, qui ex eo quod paupertatem profirerentur renuntiatores nuncupari antiquitus volebant, loquutus eſt Iulianus

Digitized by Google

Apoſtata orat. 7. in Cynicos Philoſophos: *Genus eſt quoddam hominum, quos Galilæi renūtiatores nominant, quorum plerique poſtquàm exiguis ſeſe bonis abdicarunt, admodum multa, aut prorſus omnia vndique corrodunt.* Certe vt inimici Chriſtiani nominis & religionis teſtimonium omittamus, aliud fide dignum viri ſancti Anſelmi ſcilicet lib. de vita Eremit. ad ſororem cap. 5. afferre non pigebit, qui loquens de quibuſdam monialibus, ſic ait. *Aliæ quod ferè vitium per omnes ſerpit incluſas, pecuniæ congregandæ, vel congregandis pecoribus inhiant, tantaque cum hac ſollicitudine cum his extenduntur, vt eas matres vel dominas familiarum exiſtimes non Anachoretas.* Quibus vides antiquibus ita faſcinatos quoſdam monachos, & moniales præſtigijs communis boni, vt aperta auaritia laborarent, vtinam nulli eſſent P. R. qui hac eadem hoc ſæculo fœdarentur, vt ſic illud Iuliani non poſſet illis improperari; Nec Franciſci documentum illis opponi, quo vetat prælatis loculos, ſuoſque ſic vult eſſe immunes ab ijs, vt ſub præcepto ad mortale obliganti illis loculi, & meum & tuum; vt omnium diſſenſionum & litium ſeminarium, poſſeſsiones, cunctaque, bona temporalia, & ad eadem affectum, & deſiderium prohibuerit.

§. QVINTVS.

PRÆLATI DEBENT INTER SE ET ſubditos, & inter eoſdem diſponere de bonis ordinis iuxta menſuram iuſtitiæ diſtributiuæ.

OMNIS poteſtas gubernandi Monaſterium tam in ſpiritualibus, quàm in temporalibus ad Abbatem, vel Prçlatum ſpectat, vt fuſiùs poſt Nauarr. & alios probat Suares, Tom. 4. de Relig. tract. 8. lib. 2. cap. 26. n. 4. non ita tamen, vt in eo reſideat tamquam in domino abſoluto, ſed vt in fideli diſpenſatore, qui præ oculis debet ſemper habere diſtributiuam iuſtitiam, cuius munus eſt diſtribuere & conferre omnia Religionis bona iuxta qualitatem & merita perſonarum, vt tradunt omnes Doctores, & inter illos Valent. Tom. 3. diſp. 5. puncto 1°. Bonacc. de reſtit. diſp. 1. punct. 2. n. 8. q. 1. Leſſ. de Iuſt. lib. 2. cap. 1°. dub. 4. & Benedictus in ſua Reg. cap. 2. ſic ſcribens: *Siue ſeruus, ſiue liber, omnes in Chriſto vnum ſumus, & ſub vno Domino, æqualem ſeruitutem militiam Baiulamus*, in quæ verba Abbas Smaragdus, ait. *Quæ Regularis vita, quæ hic vocatur militia æqualiter eſt tenenda ab omnibus Monachis, & nec à ſeruis, nec à liberis, nec à Prioribus, nec à iunioribus aliquando licenter eſt violanda.*

Ratio eſt quia reſpub. nihil aliud eſt, quam collectio ſuarum par-

tium, & cum bona videantur eſſe partium, Iuſtitia poſtulat vt bona diuidantur in ſuas partes: & vnicuique ſua portio tribuatur iuxta dignitatem & conditionē partium, quas illa iuſtitia recognoſcere debet, vt docet Molina de Iuſtit. tom. 1°. tract. 1°. diſp. 12. verſ. *differunt tert.*

Bona autem, de quibus modo loquimur, videlicet mobilia, ſe habent in duplici differentia, vel enim permanentem habent durationem cum ipſo vſu, vt ſunt veſtes, libri, & ſimilia, vel vſu conſumuntur, vt ſunt eſculenta, & poculenta, & his ſimilia.

Illa ergo bona debent prælati diſpenſare ſecundum iuſtitiam diſtributiuam, ſi peccato Lethali nolint innodari. Probatur 1°. quia illa bona ſunt Religioſorum ſubditorum, & non Prælatorum dumtaxat; ergo non poſſunt ad libitum ſubditis diſtribuere, aut ſibi meliora reſeruare, & frui partibus aliorum cum eorumdem damno: nam vt ait Ambroſ. relatus à D. Thom. 2. 2. q. 58. a. 11. *Iuſtitia eſt quæ vnicuique quod ſuum eſt tribuit, alienum non vendicat, vtilitatem propriam negligit, vt communem æquitatem cuſtodiat.*

2°. Quia faciunt contra votum paupertatis, ea ſibi tamquam propria vſurpantes, & tanquam Domini eis vtentes. 3°. De ratione Charitatis, deque eius neceſſitate eſt, vt interdum ſuperiores diſtribuendo bona communitatis, incipiant ſubuenire prius alijs, quam ſibi: & interdum è conuerſo: ſi ergo prælati negligunt hanc obligationem ſub illa conditione, exiſtimantes in bonorum diſtributione à ſemetipſis, aut ab alijs, qui non indigent, eſſe incipiendum, procul dubio charitatem grauiter lædentes, eamque à cœnobijs ſic abijcientes mortali culpæ, obnoxij cenſendi erunt.

Ex quibus ſequitur 1°. quod prælati ſibi aut alijs maiorem portionem bonorum habitualiter ſine cauſa aſſumentes, quam vnciuique ſubditorum pariter indigentium non concederent, peccare mortaliter; quia ſine cauſa ponerent diſcrimen inter ſe & alios. Accedit, quod tenentur præcedere ſubditos bono exemplo, præcedendo autem illos maiori portione, præcedunt illos malo exemplo, ita vt quilibet, præſertim in hac materia poſſit vſurpare verba illa Auguſtini, lib. de paſtor. cap. 4. *Si præpoſitus meus ſic viuit, ego quid ſum, qui non faciam, quod ille facit.* Dixi ſi aſſumererēt habitualiter portionem maiorem ſine cauſa; nam ſi ſubditis indigentibus maiorem habitualiter cōcedere teneātur, ſic etiam ſibi aſſumere poſſunt. Dixi etiam habitualiter ſumentes peccare; nam aliquando, ſed rarò prælati, & ſubditi poſſunt ſibi maiorem portionem licitè aſſumere; quia nimis dura eſſet hæc lex, quam tranſgredi numquam liceret, eſſetque contra naturam legum humanarum, quæ benignè ſunt interpretandæ.

2°. Colligitur non poſſe ſubditos, quibus cura illa bona diſpenſandi commiſſa eſt maiores portiones, aut Prælatis, aut alijs diſtribuere

buere; quia non maior illis facta eſt poteſtas illa, quæ ineſt prælatis.

30. Colligitur Maiorem poſſe dari portionem bonorum, dummodo ſit modica, & non prohibeant ordinis conſtititutiones, ijs Religoſis, qui multum, & aſſiduè laborant, tum legendo, tum ſcribendo, tum vigilando, & itinerando; vnde illa conſuetudo, non eſt damnanda, qua ob id ſolitum eſt dari Generali, & Prouincialibus, & quibuſdam alijs ſimiliter laborantibus maiorem, quam cœteris portionem, modicum non excedentem, ac ſic ſeruatur Iuſtitia, quemadmodum tempore Apoſtolorum act. cap. 4. vbi ſic legitur, *diuidebant ſingulis prout cuique opus erat.* ſic etiam docet Auguſtin. ſuos ſubditos in ſua Reg. cap. 1. & 2. dum ſic ſcribit, *Victus, & tegumentum non æqualiter omnibus diſtribuatur, quia non æqualiter omnes valetis: ſed potius vnicuique, prout cuique opus fuerit.* Et infrà, *ſint vobis cuncta communia, quæ vobis Abbatis imperio diſpenſantur, non æqualiter omnibus; ſed ſicut ratio diſpenſationis, aut cauſa infirmitatis exegerit:* ſic etiam docet Franciſcus cum vult, vt *Prælati ſubditorum ſollicitam curam gerant ſecundum loca & tempora, & frigidas regiones, &c. ſicut neceſſitati viderint expedire,* cap. 4. Reg. neceſſitas enim vniuſcuiuſque eſt menſura maioris, vel minoris portionis. Hic tamen mi Lector, annotanda veniunr duo ex Cardin. de Lugo, tom. 1o. de Iuſtit. diſp. 3. ſect. 8. append. n. 188. Primum Prælatos in ijs, quæ ſpectant ad victum, & veſtitum ſubditorum, retenta ſemper decentia, & obligatione paupertatis religioſæ; & ſui ſtatus, magis debere inclinare ad liberalitatem, quam ad parcimoniam, cum certiſſimum ſit illud Bernardi pronunciatum, *vbi non eſt abundantia, non eſt obſeruantia*, & quidem maximum eſt inobſeruantiæ, & relaxationis præiudicium, ſi non prouideant ſuperiores ſubditis abundanter, vt ſuprà, ſinguli enim ſtatim attendunr ad prouidendum ſibi, & ſub ſpecie neceſſitatis incipit natura quærere, etiam commoditates.

Væ autem prælatis, & iterum væ, qui quæ ſua ſunr, non quæ Ieſu Chriſti quærentes, paſcentes ſemetipſos, & non gregem, ſuoque genio indulgentes, nolunt, neque in veſtimentis, neque in alimentis, & alijs eiuſmodi prouidere ſubditis, de bonis communitatis, dando eis portionem ſufficientem, & neceſſariam; cum tamen ipſi nolint in aliquo deficere, ſed in omnibus abundare, & lautioribus cibis præ alijs veſci, in quo toto cœlo à ſpiritu Franciſci ſe elonganr, qui teſte Piſano lib. 12. conf. 7. rogatus, cur cum eſſet infirmus, non vteretur lautioribus cibis? Reſpondit, *bene fateor frater, quod corpori meo plura neceſſaria ſunt, nec omnia, quibus indiget, ſemper illi miniſtro; memini namque, me poſitum à Domino in multorum formam & exemplum. Nolo ergo lautioribus, & abundantioribus cibis vti.* Notabat equidem vir ſanctus morem contrarium in Prælatis, & quod ipſe in ſua Reg. non

expreſſerat, in Reg. Clariſſarum exprimit, cap. 4. in quo loquens de Abbatiſſa, & Vicar. ſic ſcribit: *Communitatem ſeruet in omnibus, præcipuè autē in Eccleſia, dormitorio, refectorio, infirmaria, & veſtimentis. Quod ſimili modo ſeruare eius vicaria teneatur.* Noluit Ordo hunc abuſū, dum in ſuis conſtitutionibus illud idem decernit, quod ille pro Clariſſis decreuerat. Verum aliqui in pluribus conſtitutiones ſuas, quæ ferè omnium ordinum ſunt eædem, quoad hoc liberè contemnunt, & ſic ordinem ſuum miſerabili corruptioni, cum euidenti ſuæ damnationis periculo exponunt. Sanctè certè vir ſanctus, & conſtitutiones illud decreuerunt; nam ſub delicato capite non decent eſſe membra ſpinoſa; quibus, membra punguntur abſtinentiæ, ieiunij, mortificationis, & ſtrictæ obſeruantiæ, ſentiat caput ſpinas: Subditis ſe ieiunijs macerantibus, non epuletur lautè Prælatus; duris cubantibus in lectis, in delicatis ipſe non cubet; communem & regularem in menſa, veſtitu, choro, intus, & foris agentibus vitam, laxam & delicatam non agat prælatus: non ſit diſſimilis conuerſatio, quorum non eſt diuerſa profeſſio. Laudanda certè illa Alphonſi Aragonum Regis inter eſurientes milites temperantia; cum enim fugato Iacobi Candolæ exercitu ſub dio pernoctare cogeretur; & Ioannes Enerſitanus Alphonſi ſtudioſus raphanum vnum in tam magna militum inopia, & panem vnum, cum dimidio caſeolo miſiſſet, recuſauit. *Non decere* (inquiens) *Imperatorem ieiuno exercitu manducare.* Vt refert Panormitan. lib. 3. de geſtis Alphonſi.

Secundum annotandum ex eodem de Lugo tom. 2. de iuſtit. diſp. 15. ſect. 5. n. 5. eſt quod ſuffragantes ad electionem non poſſunt licitè, & tutò dare vota ſua illis prælatis, qui non ſeruata iuſtitia erga ſubditos, tyrannicè vt ſupra ſe gerunt.

Tertium, quod venit annotandum ex Franciſco, teſte Piſano lib. 1°. conf. cap. 11. eſt quod fratribus quibus non prouident prælati in neceſſitate conſtitutis, Martyrium imputatur, ſic enim loquitur: *& hæc neceſſitas ſibi à Domino imputatur pro martyrio, & quia fecit, quod ſuum eſt, id eſt, quod petijt humiliter ſuam neceſſitatem, excuſatur à peccato, etiamſi corpus inde grauiùs infirmatur.* Et ſic prælati ſubditis non prouidētes, ſunt velut antiqui illi tyrranni, ſua iniquitate, & immiſericordia ſuos martyres facientes, quod genus martyrij, cum pauci ſint, qui putent ſe teneri ſubire, & cum aliunde docti ſint, fit, vt putent eſſe de iure naturæ, vt ipſi ſibi prouideant, quod licitum eſſe aſſerunt doctores, & ſic declarauit Congregatio Cardinalium decretis Tridentini interpretandis præpoſita, vt refert Armendar. in addit. ad recopilat. legum Nauarræ, lib. 2. tit. 18. & lib. 7. de relig. n. 82. & 83. ſed inde oriuntur Ordinum Regularium pernicies, quarum P.R. Rei habendi ſunt, non verò ſubditi.

CAPVT SEXTVM.

DE

MEDIIS NECESSARIIS QVAE PRAELATI DEBENT ADHIBERE, VT SVBDITI SVVM FINEM, PROPRIAM SCILICET SALVTEM CONSEQVANTVR.

§. PRIMVS.

DIVERSVS EST ORDINVM REGVlarium finis communis.

LICET ſtatus Regularis à Chriſti & Apoſtolorum tempore ſuam originem duxerit, vt optimè probat Thom. Vualdens. de Sacr. t. 9. cap. 83. Clitoueus, lib. 3. de votis Monaſt. cap. 9. & antè illos, & alios Hieron. in lib. contra Iouinian. in Apolog. ad Pammach. & in lib. ſcript. Eccleſiaſt. attamen illis, & alijs multis ſucceſſiuè temporibus, nulla erat ſcriptis mandata regula, quæ modum viuendi Regularibus præſcriberet; ſed ipſi ad formam vitæ Euangelicæ, ſeu conſiliorum Euangelicorum, & iuxtà modum ſibi à ſuis præpoſitis viua voce preſcriptum, viuebant. Et hic viuendi modus perennauit, vſque ad annum 350. quo Baſilius ſuam Regulam ſcripſit. Succeſſiuè ſuam etiam exarauit literis Auguſtinus, poſt ipſum Benedictus in Occidente Tertiam ſcripſit, ſub quibus ferè omnes Regulares degunt.

Omnes autem illi ordinum inſtitutores, & alij, qui poſt ipſos, alios ordines inſtituerunt, vel ſolam contemplatiuam, vel ſolam actiuam

vitam pro fine communi ſui ordinis ſibi præſcripſerunt. Franciſcus verò, ſicut nulli prædictarum Regularum ſe ſubijcere voluit, ſic etiam alium omninò finem ſuo ordini communem præſcripſit (videlicet) vtramque vitam, vt finis omnium ordinum illius tẽporis in fine communi ſui ordinis contineretur, ſicut docet Bonauentura. Canonici enim Regulares Eccleſiarum Cathedralium, & illi Eccleſiarum Collegiatarum Ordinis Præmonſtratenſis, qui ſub Regula Auguſtini militabant, magis contemplatiuæ vitæ, quam actiuæ incumbebant; nam cura animarum potiùs concedebatur perſonis illius Congregationis Particularibus, quam ipſis congregationibus. Monachi verò Cluniacenſes, Ciſtercienſes, Grandis montis, Baſilienſes, & alij ex ſuo inſtituto, ſoli contemplatiuæ vacabant, nec vitæ actiuæ operam dabant, niſi intra ſuorum Monaſteriorum mœnia, & ad propriam, non autem aliorum vtilitatem. Ordines quoque Militares Templariorum, ſancti Ioannis Hieruſalem, & alij ſoli actiuæ incumbebant, cum eorumdem finis illos dumtaxat dirigeret ad Chriſtianorum arte bellica, ſeu armata manu, aduerſus Mahumetanos, & alios infideles defenſionem. Regulares Ordinis ſancti Lazari, fine communi ſuæ Religionis impulſi, in domibus ſuis hoſpitalitijs Leproſis inſeruiebant. Et ſic ſimiliter de omnibus alijs ordinibus dici poteſt, qui aut ſolius contemplatiuæ, aut ſolius actiuæ exercitium amplexabantur, etſi quandoque aliqui illorum ordinum, ad vitam ex illis duabus mixtam vocabantur, hoc ex inſtituto illorum Ordinum non fiebat; ſed ex vocante Eccleſia, indigente illorum opera, ſicut etiam & nunc videmus fieri aliquandò. Sicque per accidens ad ſalutem animarum procurandam laborabant, ſicut & nunc vocati laborant. Franciſcus ergo, cum diuino lumine perfuſus agnoſceret Eccleſiam indigere Ordine Regulari, qui vtramque vitam coniungeret, & exerceret in animarum ſalutem, ipſum inſtituit, quem Minorum Ordinem appellauit, ac ſimul Euangelicum, ſeu Apoſtolicum, ſic ab Eccleſia appellatum, eo quod vitam Apoſtolicam ducat, & officia Apoſtolica operetur; Vnde factum eſt, vt cum antiquitus ad ordines ſacros ſuſcipiendos vocarentur Fratres Minores, Præco Eccleſiaſticus clamabat, *Accedant qui ſunt de ordine Apoſtolorum.* Noluit tamen abſque conſilio id facere, teſtante Bonauentura, cap. 12. vbi ſic introducit Franciſcum ad fratres loquentem. *Quid fratres conſulitis? quid laudatis? an quod orationi vacem, an quod prædicando diſcurram? ſiquidem, ego paruulus ſimplex, & imperitus ſermone, maiorem orandi gratiam accepi, quam loquendi,* quibus addit poſteà, *concordauerunt autem mirabiliter in idipſum, ſuperno eis reuelante ſpiritu, venerabilis ſacerdos Syluester, & virgo Deo dicata Clara beneplaciti (ſcilicet) eſſe diuini, quod Chriſti præco ad Prædicandum exiret.*

Succeſſiuè alij ordines,quos vocant Mendicantes hunc finem ſcilicet vitam mixtam, & Euangelicam amplexi ſunt, quibus illud, quod Chriſtus cuidam dixit, Luc. 7. *Tu autem vade, & annuncia regnum Dei*, poteſt meritò tribui; Nam cum vocaret quemdam Dominus ad vitam Apoſtolicam dicens, *ſequere me*, ille autem dixiſſet, *Domine permitte mihi primum ire, & ſepelire patrem meum*, protulit illam auream ſententiam Chriſtus. *Sine, vt mortui ſepeliant mortuos, tu autem vade & annuntia regnum Dei*. Quibus hunc hominem, ab actiua vita, ad vitam Euangelicam, nec non etiam Regulares mendicantes vocauit: Sic etiam ſæculo proximè præterito vocauit Ignatium de Loyola, dum illi interiùs indixit, vt vitam illam pro ſe, ſuoque ordine amplecteretur, cuius præcepto obediens, ſic ſcribit: *Finis ſocietatis eſt, non ſolum ſaluti, & perfectioni propriarum animarum cum diuina gratia vacare, ſed cum eadem impensè in ſalutem, & perfectionem proximorum incumbere*. In quo conformis eſt quoad finem ſui ordinis communem, cum ſpiritu Franciſci, de quo canit Eccleſia, *non ſibi ſoli viuere, ſed & alijs proficere vult Dei zelo ductus*.

Ex quibus cernitur diuerſitas vocationum ab vno & eodem ſpiritu diuidente ſingulis provt vult, alios ad actionem vocante, vt Martham, alios ad contemplationem, vt Magdalenam; alios ad vtramque vitam, quam Apoſtolicam apellamus, quibus Eccleſia circumamicta huiuſmodi varietatibus, ornata, & decorata præfulget.

Varietates apellat Spiritus ſanctus, non contrarietates, nam in vnum finem vltimum videlicet Deum, & in propriam ſalutem procurandam, hi omnes ordines coeunt, ſuntque velut membra in corpore, quæ non eumdem actum habent, & tamen omnia ad conſeruationem eiuſdem corporis tendunt. Sunt vt Milites in exercitu, quorum non eſt vnum & idem Miniſterium, & Officium, ſed omnes ad conſeruationem illius, pro quo pugnant, ad viriliter pugnandum, & ad reportandam de hoſte victoriam, vnanimiter contendunt.

Verum quemadmodum in corpore humano, quædam membra perfectiorem actum habent: & in exercitu alij alijs perfectiora miniſteria exercent, ſic etiam in prædictis ordinibus alij alijs perfectiores actus operantur, perfectioraque miniſteria exercent, ac propterea nobiliorem gradum in Eccleſia militante ſibi vendicant, vt docet D. Thom. 2. 2. q. 188. art. 6. *Summum gradum in Religionibus tenent, quæ ordinantur ad prædicandum, & ad docendum, quæ & propinquiſſimæ ſunt perfectioni Epiſcoporum. Sicut & in alijs rebus fines primorum coniunguntur principijs ſecundorum. Secundum gradum tenent illæ, quæ ordinantur ad contemplandum. Tertium quæ ad agendum*, & eodem loco ſuam ſententiam apertiùs, & clariùs explicando, cuiuè ex Religionibus præeminentia ſit concedenda, reſoluendo, ſic fatur;

Illa Religio alteri præfertur, quæ ordinatur ad finem abſolutè potiorem; vel quia eſt maius bonum, vel quia ad plura bona ordinatur, ſi verò ſit finis idem, ſecundariò attenditur præeminentia Religionis, non ſecundum quantitatem exercitij, ſed ſecundum proportionem eius ad finem intentum. Videant vitæ Apoſtolicæ profeſſores, quis ſit ſuæ Religionis finis, quæve media ad illum debitè aſſequendum ordinata,&iuſtè de perfectione, & præeminentia eiuſdem iudicent. Vnum tantum dicam de Franciſco, quod eligendo hunc finem mixtum, qui idem eſt ac finis vitæ Chriſti, & Apoſtolorum, is ea ipſa media, quæ Chriſtus & Apoſtoli in ordine ad illum finem elegerunt, ſibi, & ſuis præſcripſit; ac etiam ſub obligatione culpæ letalis. Ea autem,ſunt bonorum temporalium, & pecuniæ abnegatio, Pedum nuditas, Pedeſtris iteneratio, veſtimentorum paupertas, & cætera huiuſmodi, vnde Eccleſia vocat illum Ordinem Franciſci, totum Apoſtolicum; non ſolum quoad finem ſuî inſtituti, ſed etiam quoad media ad illum ordinata.

Ex quibus duos fines vnicuique Ordini Regulari præſcriptos colligimus, vnum ordini communem,alium verò cuilibet particularem, videlicet ſalutem propriam, quorum aſſequutionem ſubditis procurare tenentur Prælati, & media ad hunc effectum illis miniſtrare, in ſequentibus autem §. §. videbimus media à Franciſco propoſita ad ſalutem propriam vniuſcuiuſque conſequendam, quæ item prælati adhibere debent exactè, poſteà acturi de medijs proportionatis ad alterum finem acquirendum, quæ prælati amplecti debent, & conari, vt ſubditi ea etiam amplectantur.

Fuit autem expedientiſſimum Eccleſiam Chriſti eſſe pluribus ornatam Religioſis ordinibus, ſicut probat Thomas 2. 2. qu. 188. artic. 1°. quia cum Regularis ſtatus non ſit aliud, quam quædam perfectionis via, ſchola, ac diſciplina, qua ad perfectionem charitatis, tamquam ad eius finem peruenitur, ſeu perueniri poteſt; & cum plures ſint actus, & opera charitatis, quibus diuerſimodè ſe occupare poſſunt Regulares; ideò pluralitas Ordinum in eadem Eccleſia conuenientiſſima meritò cenſenda eſt: cumque naturæ hominum ſint diuerſæ, & diuerſa appetant, vnus ſolitudinem, alter hominum frequentiam, alter lectione gaudeat, alter oratione, &c. Deus voluit varia ordinum genera inſtituere, & erigere; & vnuſquiſque ad perfectionem charitatis ſuauiter ſecundum propriam inclinationem & naturam tendere poſſet. Et quamuis charitas finis omnium ordinum, vt ait citatus Thomas quod. 2. & 44. ſit vna virtus, & vnicus habitus, duos tamen habet actus, quorum altero Deum, altero vero proximum reſpicit. Ita Ordines vita contemplatiua ſemper Deo adhærere debent, vitaque actiua ſemper prædicatione, confeſſione, alijſque exercitijs ſalutem hominum procurare.

Atque hanc rationem cum alijs auctoribus referente Piſano lib. 1. confr. 10. Franciſcus Dominico his verbis adduxit: *Diuinæ eſt voluntatis amantiſſime frater, quod factum eſt, ab eaque ordinatum eſt, diuerſas à nobis fundari Religiones, vt in vtriuſque veritate, præceptorum diuerſitate, illorum rigore, & horum lenitate, varietati ſubueniatur humanæ infirmitatis; & quibus hæc non placent, illa non diſpliceant; quibus vna dura videtur, altera lenior appareat; & ſic non vnius Religionis anguſtijs Deus animas perdat, ſed alterius capacitate lucretur.*

§. SECVNDVS.

PRÆLATI DEBENT PROVIDERE ſubditis de medijs ad tria vota ſubſtantiala obſeruanda.

NON vertitur in dubium vota obedientiæ, caſtitatis, & paupertatis ſolemniter emiſſa, eſſe de ſubſtantia ſtatus Regularis in communi accepti, pro vt talis eſt, ſicque eſſe illi annexa, vt ſine eiſdem nullatenus ſit ſtatus Regularis nuncupandus, nec dici queat ſtatus perfectionis acquirendæ. Dixi ea vota eſſe de ſuſtantia ſtatus Regularis in communi, nam alia ſunt requiſita, vt dicatur ſtatus Regularis in particulari, videlicet Benedictinorum, Auguſtinienſium, Minorum, &c. & hæc ſunt conſtitutiones ſpeciales ab inſtitutoribus, vel Prælatis Ordinum editæ, quas media dicere poſſumus, ad illa tria vota conſeruanda, & obſeruanda, ſine quibus eſſent ſicut ciuitas abſque mœnijs, ſicut Hortus, Viridarium, & Vinea abſque ſæpibus, expoſita (ſcilicet) prædonibus, & beſtijs ſylueſtribus.

Fateor multos Ordinum Regularium inſtitutores illud optimè conſideraſſe, & conſtitutiones adhunc effectum eximias edidiſſe, verum ſcopum illum perfecte attigiſſe Franciſcum, quod ex enumeratione illarum, & ex vi obligationis earumdem, planè conſtabit.

Votum enim obedientiæ, quod libertati maximè opponitur, facilè poteſt violari, ſi ea libertas non omnimodè vinciatur, huic malo occurrens hic ſanctus, illam totaliter P.R. deuouet, cum ſubditis ſub lethali præcipiat, cap. 10. Reg. vt illis in omnibus obediant, quæ peccata non ſunt: & ipſemet in ſuo teſtamento vult, ſe ita eſſe captum, & vinctum in manibus eorumdem, vt non poſſit ire, vel facere, quod ſit vltra eorumdem met voluntatem: Demum, ne Prælati ab eiuſdem obedientiæ voto declinarent, ſubiecit illos ſub lethali peccato, cap. 1. Reg. Papæ, & Eccleſiæ Romanæ, & cap. 12. Cardi-

nalis protectoris obedientiæ, & imperio, vt ſi ab illa deuiarent, corriperentur, aut ſi opus eſſet corrigerentur; & Denique, ne tum Prælati, tum ſubditi ab obedientia præſtanda fugientes, ad alios Ordines tranſirent, præcepto ſub mortali cap. 2. illos obligauit, ne ex ſuo Ordine exirent.

Maiora his media adhibuit ad tuendam paupertatem, quæ cum à ſæculi ſectatoribus, non modicè deſpiciatur, ac etiam infinitis ferè neceſſitatibus prematur: & humanis artibus, dæmonum aſtutia, & fraudibus impugnetur, ne contingeret eam oppugnari, nonnullis medijs, quaſi quibuſdam Clipeis eam muniuit. Quid enim quæſo viro itineranri pecunia, equo, calceamentis, veſtimentis mutatorijs mollibus, & delicatis, camiſijs, & cæteris huiuſmodi ſuauius? Quid in domo lautis veſci cibis, & in cubilibus lineis poſt laſſitudinem ex itinere, aut aliundè contractam cubare dulcius? Quid poſſeſſione promptuariorum, granis, fructibus, & vinis abundè cructātium, redituum, & dominij multarum rerum gaudere gratius? hæc tamen omnia mundi, dæmonis, & carnis aduerſus paupertatem arma exularunt pluribus Franciſci præceptis, vt hæc virtus promiſſa ſeruaretur intacta, & illæſa in ſuo ordine.

Et denique vir ille ſanctus, ne in caſtitatem promiſſam impingerent, non ſolum ieiunia plurima ſub mortali obligantia, & ea omnia, quæ ad paupertatem ſeruandum iuuant; verum etiam alia præcepta, quæ ex ſe nullam, aut paruam habent obligationem, ſub mortali obligantia impoſuit, vt ſunt Conſilia, & Conſortia mulierum, Compaternitas in Baptiſmo, & Ingreſſus in Monialium Monaſteria. Adde quod hic ſanctus pro conſeruandis ijs tribus votis, multa alia in ſua Regula, & alibi docuit, quæ quis videre poterit, ſi lectioni Regulæ, Teſtamenti, & aliorum operum ipſius incumbat. Nec minuit hanc perfectionem, ſed auget, quod illa media adhibita ſint ſub præceptis obligantibus ad mortale: nam ſicut non minuit, ſed auget perfectionem Obedientiæ, Caſtitatis, & Paupertatis, quod voueantur, vt Doctores affirmant: ſic ſimiliter horum mediorum perfectio non minuitur per obligationem impoſitam, ſed perfectior efficitur, cum per illam ea media fiant efficaciora, quippe quod indè magis firmetur voluntas in debita obſeruantia illorum trium votorum, ad quæ ordinata ſunt. Ex quibus Prælati aliorum Ordinum edocentur, quibus vti medijs illis conueniat, ad illa tria vota, tutò in ſuis ſubditis illæſa conſeruanda: & quod Franciſcus pre alijs Ordinum inſtitutoribus, potiora elegerit, ex quibus aliqua in hunc finem ſelegit Eccleſia, quę pro legibus ab omnibus Regularibus haberi voluit.

§. *TERTIVS.*

Digitized by Google

§. TERTIVS.

PRÆLATI SVPER OMNIA PROcurare debent, vt ſubditi ſuas conſtitutiones Regulares obſeruent.

TRES fines ſibi proponunt viri, qui vitam Regularem amplectuntur. Primus eſt procurare gloriam Dei. Secundus ſalutem propriam. Tertius eſt tendere ad illa exercitia pietatis, ad quæ Religio, quam profeſſi ſunt ſibi proponit. Primum,& Tertium finem poſſunt viri Regulares procurare, & tamen negligere ſecundum, qui eſt propria ſalus, ſed hunc conſequi non poſſunt, niſi etiam gloriam Dei, & finem ſuæ Religionis procurent, vt autem ad id iuuentur, dati ſunt Prælati, quorum curæ eſt, illos ad ſuum finem dirigere, vt docet Bonauent. de ſex alis Seraphin, cap 6. his verbis, *vt Prælati ſibi commiſſos ad vitam æternam dirigant, & ad virtutum merita fideliter promoueant*, quod faciunt, ſi ſedulò inuigilent, vt ſubditi ſuas conſtitutiones obſeruent, cuius muneris exercitium Prælatos ligat ſub lethali. Hanc legem poſuit, & docuit Franciſcus in Epiſt. inter alias Epiſt. ſuas numero XI. ſcripta miniſtro generali, & cœteris Fratribus Ordinis Minorum, his verbis: *Ideòque per omnia rogo, ſicut poſſum generalem Dominum meum Miniſtrum, vt faciat Regulam ab omnibus obſeruari, &c. quicunque autem fratrum hæc obſeruare noluerit, non teneo eos Catholicos, nec fratres meos, nolo etiam ipſos videre, nec loqui, donec pœnitentiam egerint. Hoc dico de omnibus alijs, qui vagando vadunt poſtpoſita Regulæ diſciplina, &c. Exoro ipſos generales, qui poſt eum, qui nunc eſt, futuri ſunt, ac cæteros Cuſtodes, & Guardianos, qui ſunt, & erunt, vt quæ ſcripta ſunt in hoc ſcripto, ſollicitè faciant cuſtodiri, ac diligentiùs obſeruari, & ſecundum beneplacitum Omnipotentis nunc, ſemper, donec fuerit mundus iſte; benedicti vos à Domino, qui feceritis iſta, & in æternum Dominus ſit vobiſcum. Amen.* Quid clariùs, & quid exactiùs obſeruandum potuit commendari? licet autem Franciſcus non apertè dixerit, quod Prælati ſint obligati ſub lethali curam ſollicitam gerere, vt à ſubditis diſciplina Regularis ſeruetur, tamen ipſius verba illud ſatis innuunt. Probatur autem efficaciter quod Prælatos omnes hæc ſtricta obligatio deuinciat; Quoniam prælati obligantur ſub mortali ratione ſui officij ad conſulendum bono ſpirituali, & profectui ſubditorum, & bono communi Religionis; ſed per non obſeruantiam diſciplinæ Regularis, læditur notabiliter bonum com-

mune Religionis, & Religioſorum in particulari: non dubium, ergo quin peccent mortaliter ſi non curent, eam à ſubditis obſeruari; ſed permittant ire in diſſuetudinem, & hæc eſt communis Doctorum ſententia, præſertim Bannis 22. q. 33. à 2. dub. 2. Torris q. 33. diſp. 86. dub. 2. §. deinde Lorcæ, diſp. 41. n. 9. Laymani lib. 2. tract. 3. cap. 7. Caſtr. Paſ. part. 1. de Charit. diſp. 3. p. 3. tract. 6. Turrian. de fide, &c. diſp. 86. dub. 2. Suar. de Charit. diſp. 8. ſect. 2. n. 6. Conin. de Charit. diſp. 28. dub. 3. n. 24. Caſpenſ. tom. 2. de Charit. tract 7. diſp. 6. ſect. 1. n. 8. Cardin. de Lugo de iuſtit. diſp. 6. ſect. 2. tom. 1. Sotus, Baſſei. Mirandæ, & aliorum.

Et ne quis exiſtimet quod ſolum de obligantibus ſub peccato, & non de alijs conſtitutionibus ſit ſermo Lugo Cardinal. citatus conſtitutiones non obligantes ſubditos ad peccatum enumerat, videlicet Præl. mortaliter peccare, ſi permitterét, vt abiret in diſſuetudinem ordinatio prohibens ingreſſum in aliena cubicula, obſeruantiæ ſilentij debitis temporibus: ingreſſus, & egreſſus domo, abſque Prælati benedictione: lectionis ſpiritualis per totum menſæ ſpatium, dum Religioſæ refectiones recipiuntur, horæ conſuetæ ad matutinum: Chori frequentia: aſperitatis, & rigiditatis in veſtibus, & fabricis, alijſque rebus ſecundum ordinis ſtatum. Si etiam permitterent, vt petitiones honorum, ac dignitatum fierent à ſubditis, quæ ambitionem fouerent, ſi etiam permitterent, vt notabilis negligentia in rebus ſpiritualibus introduceretur, & vt ſubditi rebus temporalibus & ſæcularibus nimium ſe abdicarent, vt ambitio præualeret, & vt vnuſquiſque quæreret proprium bonum, & commune negligeret, & miniſteria ad proximi ſalutem ſecundum Ordinis inſtitutum, deſereret, & alia ſimilia, quæ ordinem inficiunt. Hęc Lugo Cardin. Nec obijciendum ſubditos ad hæc obſeruanda non obligari ſub mortali, nec vt plurimum ſub veniali, & conſequenter non plus obligari Prælatos, quam ſubditos; nam ſicut Rectores Ciuitatum tenentur ſub mort. facere, vt ea quæ ad pacem inter ciues, & ad bonum reipublicæ inſtituta ſunt, conſeruentur, & conari, vt ciues illa obſeruent, licet hi ad hæc obſeruanda non obligentur ſub peccato, cum bono communi inuigilare teneantur, ſic P. R. ad hæc prædicta tenentur, licet ſubditi ad ea ſeruanda non obligentur.

§. QVARTVS.

PRÆLATI CONARI DEBENT, VT à ſubditis diuina debitè, & exactè perſoluantur.

DIVINA hoc loco apellamus Orationem vocalem, & mentalem, Auguſtiſſimum Miſſæ Sacrificium, eiuſque auditionem, & Euchariſtiæ ſumptionem, quæ ſunt Regularium ordinaria & quotidiana exercitia Diuina. Quam autem exactè perſolui voluerit Franciſcus, ſigillatim oſtendemus, ac 1°. Orationem verbo, exemplo, & præcepto perfectè docuit. Verbo quidem dum in quadam collat. relata à Piſano lib. 1°. confor. 11. memb. 1°. commendando orationem vocat illam, *lucrum & cumulationem gratiarum, purificationem interiorum affectuum, & vnitionem ad vnum verum & ſummum bonum, cum vigoratione virtutis, alloquutionem ad Deum, & ipſius auditionem, vitam Angelicam, & cum Angelis conuerſationem.* Ac propterea docuit illam ſuper omnia temporalia amplectendam, cap 5 Reg. & ac etiam cap. 10. eiuſdem Reg. in quo docuit, quod Fratres Minores, *attendant, ſuper omnia deſiderare debere, orare ad deum puro corde.* Vnde Bonauent. in vita illius ſancti cap. 10. ſic de illo ſcribit: *Orationis gratiam viro Religioſo deſiderandam ſuper omnia firmiter aſſerebat, nullumque credens ſine ipſa in Dei proſperari ſeruitio, modis quibus poterat fratres ſuos ad eius ſtudium excitabat.*

Non ſolum autem verbo, verum etiam exemplo enixè orandum docuit, audi Bonauenturam citatum de illo ſic ſantem. *Ne foret abſque conſolatione dilecti, ſine intermiſſione orans, ſpiritum Deo contendebat exhibere præſentem. Erat quidem oratio contemplanti ſolatium dum ſupernarum circuitu manſionum, Angelorum conciuis iam factus, feruenti deſiderio quærebat dilectum, à quo ſolus eum carnis paries diſiungebat. Erat & operanti præſidium, dum in omnibus, quæ agebat de ſua diffidens induſtria, & de ſuperna pietate confidens, per ipſius inſtantiam totum in Domino cogitatum iactabat*, & paulò poſt *Nam ambulans & ſedens intus & foris laborans, & vacans orationi, adeò erat intentus, vt illi videretur, non ſolum quidquid erat in eo cordis, & corporis, verum etiam operis, & temporis dedicaſſe, &c. Suſpendebatur multoties tanto contemplationis exceſſu, vt ſupra ſemetipſum raptus, & vltrà humanum ſenſum aliquid ſentiens, quid ageretur circà ſe exteriùs ignoraret. Mens quidem ipſius in cæleſtibus fixa ſplendoribus, varietates non ſenſerat locorum, nec temporum, nec occurrentium perſonarum, &c. Et quia in oratione per-*

ceperat ſancti ſpiritus deſideratam præſentiam tanto familiariùs ſe offerre precantibus, quantò plus inuenit elongatos à ſtrepitu mundanorum; ideò loca ſolitaria quærens, ad ſolitudines, & Eccleſias derelictas oraturus noctè pergebat, &c. Vir autem Dei ſolitarius remanens, & pacatus nem.ra replebat gemitibus, loca ſpargebat lachrimis, pectora manu tundebat, & quaſi occultiùs ſecretarium nactus, confabulabatur cum Domino ſuo. Ibi reſpondebat iudici, ibi ſupplicabat Patri, ibi colloquebatur amico, ibi quoque à fratribus ipſum pie obſeruantibus aliquoties auditus eſt clamoroſis gemitibus apud diuinam pro peccatoribus interpellare clementiam, &c. ſic Bonauent. Quibus vides Franciſcum ſuo exemplo docere faciendam eſſe orationem; & quomodo, quibus locis, quo tempore, & pro quibus ſit facienda: Didicerat illam à Chriſto, ad cuius exemplar eam fundebat. Didicerat ab Apoſtolis, ab antiquis patribus, ab inſtitutoribus Ordinum, & ab aliorum Sanctorum vita & doctrina. Docuit, denique Franciſcus orationem fundendam præcepto ſuis ſubditis impoſito, cap.3. Reg. Ac 1°. Fratribus Clericis his verbis, *Clerici faciant Diuinum Officium ſecundum Ordinem S. Rom. Eccleſiæ.* 2°. Fratribus Laïcis his etiam verbis, *Laïci verò dicant viginti quatuor Pater noſter pro matutino: pro laudibus quinque: pro prima, tertia, ſexta, nona: pro qualibet iſtarum ſeptem: pro veſperis autem duodecim pro completorio ſeptem: & orent pro defunctis.* Quam autem exacte voluerit hanc orationem vocalem fieri, & ſine variatione docet in ſuo teſtamento, in quo ſic ſcribitur: *Et qui inuenti eſſent, qui non facerent Officium ſecundum Regulam, & vellent alio modo variare, omnes fratres vbicumque ſunt, per obedientiam teneantur, &c.* Scilicet eum ad ſuperiorem cuſtoditum die, noctúque ſicut hominem in vinculis mittere, qui per eamdem obedientiam coram Cardin. Ordinis protectore ſimiliter cuſtoditum repræſentare tenerentur. Quàm autem deuotè, & attentè eam orationem fieri voluerit, ipſe oſtendit in quadam Epiſt. quàm referunt multi, ad Prælatum Generalem, alioſque fratres ſui ordinis directa, in qua ſic habetur. *Clerici dicant officium cum deuotione coram Deo, vt poſſint per veritatem mentis placere Deo, & non cum laſciuitate vocis aures populi demulcere; & non attendetes melodiam vocis, ſed conſonantiam mentis, vt vox concordet menti, mens verò concordet Deo.* Nec ſolum hæc docuit facienda Franciſcus; verum etiam ipſemet miro modo perfecit. Etenim, vt ait Bonauent. citatus, *ſolebat vir ſanctus horas Canonicas, non minùs timoratè Deo perſoluere, quàm deuotè. Nam licet oculorum, ſtomachi, ſplenis, & hæpatis ægritudine laboraret, nolebat tamen muro, vel parieti inhærere dum pſalleret, ſed horas ſemper erectus, & ſine Caputio, non gyrouagis oculis, nec cum aliqua ſyncopa perſoluebat, &c. Grauiter etiam ſe putabat offendere, ſi quando orationi deditus, vanis phantaſmatibus interiùs vagaretur.* Vnde idem Bonauent. in legenda

maiori, cap. 10. de eo ſic loquitur, *fecerat quoddam ligneum vaſculum, vt minutias temporis, ne omninò exciderent, occuparet. Quod cum horas canonicas recitanti venißet in mentem, ipſiuſque animum paululum diſtraxiſſet, motus feruore ſpiritus, vaſculum igni tradidit, dicens: Sacrificabo illud Domino, cuius Sacrificium impediuit.* Nec ea pœna, aut ſimili, cum in officio recitando non volens vagaretur, contentus erat, ſed etiam confeſſione expiabat, vt narrat Bonauent. in eius vita cap. 10. dicens, *Cum aliquid tale accideret, non parcebat confeſſioni, quin illud protinus expiaret.* Et quod mirum valde eſt, ſic eam orationem vocalem deuotè, & attentè perſoluendam iudicabat, vir ſanctus totus cum Deo, vt ſe debitæ attentionis, & deuotionis reum exiſtimaret; ac propterea coram fratribus congregatis, de hoc reatu palàm confiteretur. Audi eum in prædicta Epiſt. ſic loquentem, *Confiteor Deo Patri, & Filio, & Spiritui ſancto, & beatæ Mariæ perpetuæ Virgini, & omnibus ſanctis in cælo & in terra, & Generali Miniſtro huius Religionis noſtræ, ſicut venerabili Domino meo, & omnibus Sacerdotibus Ordinis noſtri, & omnibus alijs fratribus meis benedictis, omnia peccata mea, in multis offendi mea graui culpa, ſpecialiter quod regulam, quam promiſi non obſeruaui, nec officium ſicut regula præcepit, dixi, ſiue negligentia, ſiue infirmitatis meæ occaſione, ſiue quia ignorans ſum, & idiota.* Quibus omnibus docet Franciſcus quomodo horæ, Canonicæ ſint recitandæ, & quanta cura & ſollicitudine, inuigilare debeant Prælati, vt ſubditi eas debitè perſoluant, & cum reuerentia, deuotione, & attentione præcipuè in choro, ſtatutis horis; negligentia, & abſentijs, niſi neceſſarijs, penitùs præciſis, eas recitent, ſicut moris eſt in omnibus ferè alijs ordinibus, ex præſcripto inſtitutorum eorumdem.

Exactè etiam 2°. ſubditos incitare debent, vt Miſſas frequenter & debitè, & cum magna reuerentia celebrent, quod Franciſcus licèt non præceperit, ſufficienter tamen indicauit, dum Prælatum generalem volebat frequenter Sacrificium Miſſæ celebrare, vt alibi vidimus, *primò mane, ait, debet Sacrificium Miſſæ præmittere;* à fortiori autem voluit alios ſubditos, qui tot occupationibus, & negotijs non onerantur, Miſſam frequenter celebrare. Quod etiam indicauit in quadam Epiſt. n. 12. apud Vading. ad omnes ordinis Sacerdotes directa, quam retuli in §. de examine Fratrum ad Sacerdotium aſſumendum, hortatoria ad dignè & purè hoc Sacrificium celebrandum, niſi rei haberi velint Corporis & Sanguinis Domini, & maledictionis ſempiternæ, in qua ſic legitur. *Rogo in Domino omnes fratres meos Sacerdotes, qui ſunt, & erunt, & eſſe cupiunt altiſſimi, quod quandocumque voluerint Miſſam celebrare puri, & purè faciant cum reuerentia verum Sacrificium Sanctiſſimi Corporis, & Sanguinis Domini noſtri Ieſu Chriſti,*

ſancta intentione & munda, &c. Sed apertiùs ſerm. 7. de Sacerdotum obligatione apud Vading. vbi illos docet, hortari pœnitentes, ad frequentem peccatorum Confeſſionem,& Sanctiſſimam Chriſti Corporis Communionem. Reddenſque rationis illius frequentiæ, ſic fatur. *Si enim hic cibus eſt animæ, ſine quo languet, & marceſſit, cur non quotidiè ad menſam, in quo proponitur cunctis, cuncti ſedere & manducare deſiderent? Qui itineris fatigatur moleſtia, plus indiget cibi refrigerio. Si ergo omnes ſumus viatores; & ad patriam pergimus, cur pretioſo & ſapidiſſimo cibo confortari non appetamus, Elias hunc in figura comedit, & ambulauit in fortitude illius. Si ſæpius hunc panem, ſicut decet, ſumeremus, magis in via virtutis proficeremus, & ad deſtinatam nobis patriam, robuſtius pergeremus.* Ex quibus hoc conficio argumentum ſi Franciſcus voluit, vt ſui Sacerdotes hortarentur peccatores ad frequentem, & quotidianam communionem ob neceſſitatem illius cibi, ſine dubio eam etiam frequentem, & quotidianam voluit in Sacerdotibus, alioquin ſimiles voluiſſet eos Phariſæis, qui docebant ea, quæ ipſi non faciebant.

Ex quo Prælati docentur, quanto zelo debeant excitare ſubditos Sacerdotes, & alios ad frequentem celebrationem, & communionem, & ſollicitè curare, vt debitè & reuerenter hæc fiant, emendando negligentias, & defectus, qui in eis euenire poſſunt. Vnde laudandi veniunt multi Prælati Ordinum, quorum cura ſit, vt ſingulis diebus Sacerdotes celebrent, quam praxim in Ordinibus reformatis experimur, & certè in hoc vſu magis communem Theologorum & Doctorum recentiorum,& vetuſtiorum doctrinam ſequuntur, exiſtimantium quotidiè Sacrificandum, niſi aliud videatur prudentibus viris. Diſpoſitionem autem, quam ad illud faciendum requirit Franciſcus, traho ex præmiſſa, Epiſt. 2. *Nihil de vobis retineatis vobis, vt totos vos recipiat, qui ſe totum exhibet vobis.* Didicerat hanc diſpoſitionem ab Auguſt. tract. 47. in Ioann. in verſ. 1. Prouerb. cap. 23. *Menſa potentis, quæ ſit noſtis, vbi eſt Corpus & Sanguis Chriſti, qui accedit ad talem menſam, præparet talia: & quideſt præparare talia? quomodo ipſe pro nobis animam ſuam poſuit, & ſeipſum dedit nobis, ita & nos animas noſtras pro illo ponamus, & omnia liberrime, quæ noſtra ſunt, offeramus.*

Quod ſi dixeris Franciſcum noluiſſe plures Miſſas in ſuis conuentibus, ſed vnam duntaxat in die celebrari, quam ſinguli Sacerdotes alijque fratres audirent? ſic enim fatur in præcitata Epiſt. 12. *Moneo præterea & exhortor in Domino, vt in locis, in quibus morantur fratres, vna tantum celebretur Miſſa in die, ſecundum formam Sanctæ Romanæ Eccleſiæ. Si verò in loco plures fuerint Sacerdotes, ſic ſit per amorem charitatis alter contentus audita celebratione Sacerdotis alterius; quia abſen-*

tis & præſentes replet, qui eo digni ſunt Dominus noſter Ieſus Chriſtus. Reſpondebitur reuera hunc ſanctum in dicta Epiſtola ſic ſuos de vna Miſſa dumtaxat in die celebranda monuiſſe, reliquiſſe tamen ſuorum ſubditorum libertati plures poſſe in die celebrare, vt vidimus ex verbis eiuſdemmet Epiſtol. ſuperiùs adductis. Atque hanc monitionem ſuis feciſſe ob maximam erga hoc auguſtiſſimum ſacrificium reuerentiam, qua impulſus ad Sacerdotium aſcendere non eſt auſus, non tamen videmus illum Miſſas priuatas ſuis prohibuiſſe, vt quidam hæretici illi falsò impoſuerunt.

Nec mirum quod Franciſcus ſic docuerit ſuos in dicta Epiſt. & alibi aliter, ſeu contrariè, vt vidimus; Nam ſicut Paulus laudando fidem omnem iuſtificationem hominis videtur illi tribuere, & non operibus; & laudando opera bona omnem illis ſimiliter tribuere, & non fidei, & ſicut Auguſtinus aliquando totam iuſtificationem libertati, aliquando totam gratiæ, ſic Franciſcus conſiderando excellentiam illius Sacrificij, propter reuerentiam ab eo iterando ſuos abſtinere monuit, at verò conſiderando, quam neceſſaria ſit illius ſacrificij participatio, & Euchariſtiæ perceptio ad frequentiam illius ſuos, & alios hortatus eſt.

Deinde quid vetat dicere Franciſcum in principio fuiſſe illius ſententiæ de vna Miſſa celebranda, & poſteà mutaſſe ſententiam, ſicut videmus mutaſſe Auguſtinum, & Bonauenturam qui nimia reuerentiam, qua ab Euchariſtia ſumenda abſtinuerat aliquo tempore, propter miraculum Angeli ſibi Euchariſtiam miniſtrantis, & arguentis emendauit, & poſteà more anteà ſibi ſolito Euchariſtiam frequenter ſumpſit.

Vnum verò in monitione Franciſci notandum venit, Miſſam illam, quam volebat celebrari, debere dici ſecundum formam Romanæ Eccleſiæ, quam nos vocamus Conuentualem, ordinatam celebrari in Eccleſijs collegiatis ab Honorio III. cap. *Cum creaturæ*, de celebr. Miſſar. Quam P. R. cæterique ſubditi Regulares applicare poſſunt pro arbitrio, ſicut cæteras, vt cenſet Diana cum quinque Doctoribus, quos citat part. 5. tract. Miſcellan. 1'. nec video cur aliqui viri, alioquin doctiſſimi, nec canone, nec conſtitutione Regulari fulti exiſtimauerint contrarium.

Licet autem Franciſcus in prædicta Epiſt. moneat fratres ſuos non eſſe Sacrificium Miſſæ faciendum, *pro vlla terrena re, neque timore, vel amore alicuius hominis, quaſi placentes hominibus.* Attamen non prohibuit illud applicare iuxta ſanctam Prælatorum, ac ſæcularium intentionem in occurrentibus neceſſitatibus humanis, ſpiritualibus, & temporalibus; nec prohibuit ſtipendium pro Miſſis celebratis accipere, vt optimè notauit Vadingus in hunc locum, qui illum Fran-

ciſei textum de ſacrificantibus pro quæſtu, & motiuis humanis interpretatur, de qua materia lege Aluar. lib. 2. de planct. Eccleſ. cap. 5.

Cauere tamen debent Prælati, ne plus ſtipendij pro Miſſis celebratis accipiant, quam accipiendum taxauerit Epiſcopus in ſua Diœceſi, aut conſuetudine fuerit taxatum, nec plus quam ipſi dantes cum eis conueuerint; alioquin iuxta Vrbani VIII. declarationem pro grauitate, aut leuitate materiæ mortaliter, aut venialiter peccantes, iniuſtè illud acciperent, & ſub eodem peccato acceptum reſtituere tenerentur.

Cauere etiam debent, ne tot Miſſas celebrandas accipiant, vt intra debitum tempus celebrari non poſſint, licet enim, vt plurimum non ſtatim celebrari debeant, ſunt tamen ſtatim celebrandæ ſub peccato letali, ſi materia grauis ſit, & præſens vrgeat neceſſitas, eſſet autem talis; aliquo periculosè infirmante, poſtulante Miſſas dicendas, non enim ſufficeret Miſſas illas poſt ſanitatem recuperatam celebrare, ſed acceptum ſtipendium tunc tenerentur reſtituere, idque ſimiliter in alijs ſimilibus neceſſitatibus dicendum eſt. Ac ſic determinauit Congreg. Cardin. decretis Trident. interpretandis præpoſita, decreto 5. à ſe edito his verbis. *Eleemoſinas verò manuales, & quotidianas pro Miſſis celebrandis, ita demum ijdem accipere poſſint, ſi oneribus antea impoſitis ita ſatisfecerint, vt noua quoque onera obire valeant; alioquin omninò abſtineant ab huiuſmodi Eleemoſinis, etiam ſponte oblatis in futurum recipiendis, &c.* quod decretum poſtea interpretata declarauit, *illud decretum non prohibere abſolutè recipere noua onera, ac propterea etſi oneribus iam ſuſceptis non ſatisfecerint, poſſe tamen noua etiam onera Miſſarum celebrandarum ſuſcipere, dummodo infrà modicum tempus poſſint omnibus ſatisfacere.*

Nec aliter de ſtipendio accepto pro Miſſis defunctorum dicendis argumentandum eſt, quæ quamcitiùs dici debent, cum neceſſitas ſit grauiſſima putà flammas purgatorias pati, diu enim differre defunctis grauis iniuria eſt, & poſt purgationem factam iniuſtitia, reſtitutione compenſanda. Vnde grauiter peccant Prælati, qui ſtipendium pro quamplurimis Miſſis celebrandis accipiunt, quas poſt annum, aut ſex menſes, vel ſimile tempus celebrare non poſſunt, niſi cum dantibus de tempore conuenerint. Vt etiam citata Congregatio declarauit.

Cauere etiam tenentur Prælati, ne in huiuſmodi Miſſis, & alijs celebrandis, ſubditi ita onerentur, vt periculo ſacrilegij patrandi exponantur, vnde conſultum eſſet aliquot dies ab oneribus huiuſmodi ſoluendis liberos illis relinquere.

5. QVINTVS.

§. *QVINTVS.*

PRÆL. DEBENT FACILE' RECIPERE ſubditos ad ſe venientes, & cauere à vitio acceptionis perſonarum recurrentium.

HANC lectionem quoad primam partem docuit Franciſcus in deſcriptione dotum, quibus Prælati generales pollere debent, dum ait, *ſeipſum ſtatuat ab omnibus depilandum, omnibus reſponſurum, omnibus cum patientia, & manſuetudine prouiſurum, &c.* Valdè admodum neceſſarium eſt vt ij, qui ad Prælaturæ faſtigium promoti ſunt, agnoſcant ſe eſſe electos, non vt dignitatis honore gaudeant, non vt à ſuis ſubditis reſpiciantur; vt ſuis abundè ſatisfaciant deſiderijs, vt ſuam curent cutem, ſed vt commiſſi ſibi gregis neceſſitatibus prouideant: vt eidem inuigilent: vt ſubditis in omnibus ſatisfaciant. Sunt ex Prælatis multi, qui quæ Prælati ſunt emolumenta ſollicitè ſuſcipiunt, imò & exigunt; & tamen quæ Prælati ſunt onera ſubire recuſant. Putant officium conceſſum ad otium; non impoſitum ad laborem; & ita in ſuis feriantur delicijs, nec quidquam curant de ſubditorum periculis.

Accedit ſæpius ſubditus, vt ſuæ mentis curet vulnus, à Prælato petere ſatagit medicinam, nec tamen ad prælati conſpectum aliquandò admittitur, dum plus luxurianti otio incumbere, & curas omnes longius expellere; quam pereuntis ſubditi calamitates velit prælatus audire, prælatis huiuſmodi accommodat Greg. lib. 22. Moral. cap. 16. verba illa Iobi, *Si fructus eius comedi abſque pecunia.* Nam illi prælati officij fructus comedũnt abſque pecunia, qui officij commoda ad vſum corporis percipiunt, ſed vigilantiæ, ſollicitudinis, aut exhortationis miniſterium ſubditis non impendunt; ſubdit ergo Greg. *Exigimus quod noſtro debetur corpori, ſed non impendimus, quod ſubiectorum debemus cordi, &c. cum igitur is qui ſubeſt, ſeruit ab obſequiums reſtat procul dubio, vs is qui præeſt, ſeruiat ad verbum, cum is qui ſubeſt, iuſſis obtemperat; opertet, vt is, qui præeſt curam ſollicitudinis, ac pietatis impendat.* Prælati igitur facilem præbeant ſubditis acceſſum: vtique libenter exaudiant, vt ſic faciliùs, & libentiùs ſuas miſerias ſubditi expandant: & ſuorum vulnerum medicinas, à benignis Prælatis reportent. Depilandum (inquit Franciſcus) ſe ſtatuat à ſubditis, ita vt depilis, ſeu ſine pilis euadat, vt ſubditis afflictis ſubueniat; Notum enim eſt omnibus, quod ſubditorum cura, & ſollicitudo decaluant dominantium capita, & quod pili ſint capitis ornamenta, quia ex

debito charitatis omnem dignitatis prælaturæ faſtum, quæ plurimos inflat, & inacceſſibiles efficit, deponere debent, & ſubditis accedentibus ſe faciles præbere.

Non minùs piè, quàm prudenter, & ſubtiliter quoad ſecundam partem docuit Franciſcus in præfata deſcriptione generalis Prælati, dum dicit: *non debet eſſe acceptator perſonarum*, longè aliter habent Monum. hoc modo. *Homo qui perſonarum ſordidum non faciat angulum, apud quem minorum, & ſimplicium cura vigeat, quàm ſapientum & maiorum.* Quidquid autem ſit de Lectionum varietate, locus hic ſalutarem continet prælatorum doctrinam quam alibi docet prælatos prouinciales in Epiſt. ſua 9. apud Vading. quam ad ipſos dirigit, ſic ſcribens, *Primum quod non ſitis perſonarum acceptatores.* Et Collat. 25. apud eumdem Vading. *habentes æqualem affectionem ad omnes.* Eugenium ad ſupremum Pontificatum euectum monuit Bernard. vt ab hoc peccato caueret, his verbis: *non ſit in te acceptio perſonarum: non parui te reum peccati exiſtimes, ſi facies peccatorum ſumis, & non potius cauſas iudicas meritorum.* Multi poſſunt eſſe prælati, qui ſubditos humiles contemnant, & ſubditos abiectos repellant, tumidos autem, & aliquam nobilitatis, litteraturæ, aut lucentis talenti dono pollentes ſuſcipiant. Aliud nobis ſuo exemplo docuit Chriſtus, qui ad filium Reguli ſanandum, etſi rogatus ire noluit, ad ſeruum verò Centurionis non inuitatus ire promittit, quod benefaciendi, & ſanitatem impendendi diſcrimen expendens Greg. hom. 28. in Euang. ait. *Hoc à Domino factum propter noſtram doctrinam, qui in hominibus non naturam, qua ad imaginem Dei facti ſunt, ſed honores, & diuitias veneramur, redemptor verò noſter, vt oſtenderet, quia quæ alta ſunt hominum, deſpicienda ſunt, & quæ deſpecta ſunt hominum, deſpicienda non ſunt, ad filium Reguli ire noluit, ad ſeruum Centurionis ire paratus fuit: increpata eſt ergo ſuperbia noſtra, quæ neſcit penſare homines propter homines; ſola, quæ circunſtant hominibus, penſat, naturam non aſpicit, honorem Dei in hominibus non agnoſcit.* Bene profectò multis anteà ſæculis hanc Chriſti conditionem prædixit Iſayas, cum dixit cap. 11. *non ſecundum viſionem oculorum iudicabit*, vel vt habent ſeptuaginta, *non ſecundū gloriā iudicabit.* Prophetiam compleuit Apoſtolorum ex infima plebe electio: & Apoſtolicæ præ omnibus dignitatis collatio, non Bartholomæo viro nobili, ſed Petro piſcatori. Prælati ergo, qui Dei locum ſortiuntur, non attendant ad lucentis ſæculi ſubditorum dotes, ſed ad ſuæ ſeruitutis debitum, ſerui enim ſunt ſubditorum, qui *tantam familiaritatem debent habere circa ipſos, vt dicere poſſint eis, & facere ſicut Domini ſeruis ſuis; nam ita debet eſſe, quod miniſtri ſint ſerui omnium fratrum*, docet Franciſcus cap. 10. Reg. ſi ergo ſerui fratrum ſubditorum, non debent erga ipſos perſonarum acceptationem facere,

ſed ad nutum eorumdem obedire, eiſque ſeruitutem debitam perſoluere.

§. SEXTVS.

PRÆLATI DEBENT RECIPERE ſubditos afflictos, & querelas eorumdem audire cum maxima dilectione, & Charitate, & ſecreto ſeruato, eoſque conſolari.

NON eſt Religioſus ſtatus, ſicut cœleſtis, de quo dicitur: *abſterget Deus omnem lachrymam ab oculis eorum: & iam non erit amplius, neque luctus, neque clamor, neque dolor erit vltra.* Et alibi *amodo iam dicit ſpiritus, requieſcant à laboribus ſuis.* In quo nec labores, nec ærumnæ, nec contentiones, ſed quies, conſolationes, & pax imperant; ſed eſt ſtatus tentationibus, laboribus, lachrymis, doloribus, varijſque alijs afflictionibus ſuperabundans, de quo dici poteſt illud Pſalmi, *Euntes ibant & flebant mittentes ſemina ſua*, debet enim Regularis ferre Chriſti crucem, & eum ſequi, & ſub eius vexillo militare. Quanta patiantur in corpore, in conuerſatione cum fratribus, & alijs cognoſcit ſolus Deus. Militia enim continua eſt eius vita, & ſicut milites habent ſæpius conſolari à ducibus, quando ad ipſos in ſuis laboribus, & periculis ſubeundis recurrunt: ſic ſubditi Regulares, cùm tentati, tribulati, & afflicti ad ſuos duces prælatos accedunt, tenentùrque prælati ad hanc conſolationem exhibendam, etiamſi ſit tantum corporalis.

Vera autem ars eos ſic infirmantes curandi, vnicuíque modus ſubditis in his ſubueniendi eſt, vt illis priùs perſuadeant prælati, quas morbis huiuſmodi adhibent medelas, ex dulci prouenire affectu, & vt ait Laurent. Iuſtinian de i ſtitut. & regim. prælatorum. *Ipſi intelligant ſibi compaſſionem exhiberi ex corde, nempè ſi omne erga ipſos perſoluere ſtudueris dilectionis obſequium, ſi vniuerſa eiſdem impenſius miniſtraueris neceſſaria, parum illis feciſti, ſi non etiam querelis, eorum Lamentationibus, eorumque doloribus te erga illos compaſſione cognouerint affectum.* Prudentiſſime Franciſcus hanc legem prælatos docuit, dum deſcribens generalis prælati dotes ſic fatur, *conſoletur piè afflictos, cum ſit vltimum remedium tribulatis, ne ſi apud eum deſint remedia ſanitatis, deſperationis morbus præualeat in infirmis.* Illud etiam idem docuit, dum ſcribens ad Fratrem Leonem, qui ad ipſum tentatus, & conſolandus per litteras acceſſerat, ſic ad illum afflictum loquitur: *Dico tibi*

fili mi, ſicut mater, &c. in quo vides, quod volẽs illum conſolari dulci matris vſus eſt nomine: Nam, vt ait Nazianz. orat. 31. *Nihil eſt materno affectu mollius, nec quod magis afflicti filij excitet confidentiam,* verbum ſuaue, verbum ſine dolo, verbum confidentiæ plenum, illud eſt matris. Bene illius ſe poteſt credere diſpoſitioni afflictus ſubditus, qui verè matrem ſe eſſe promittit: non eſt cur de ipſa ordinatione timeat, vel circa diſponenda reddatur ſollicitus, qui de diſponentis amore redditur ſecurus, plenè confidat ſubditus ſi ſuperiorem matrem agnoſcat; nam vt ait Bernard. 260. Epiſt. *Mater eò affectuoſius compatitur mœrori filij, quò pluris multo eius habet incommodum, & longè ægrius fert, quam proprium damnum.* Nullum eſt filij malum, quod æque matrem cruciet: & licèt filius ictum excipiat, tamen matrem affligit, nec tam geniti carnem, quam genitricis animam pertranſiuit, ſic enim Niſſen. lib. de Virgin. cap. 3. *ſentit chara mater quamdam cordis ipſius præ amore filij, quaſi conuulſionem: etſi complurium liberorum mater eſt, eius animus in totidem curas diſtrahitur, quot illi numero ſunt: tamquam quæ illis accidant, ipſius viſceribus infixa planè hæreant.* Matris affectum erga fratrem Leonem oſtendit Franciſcus in prædicta Epiſtola, Matris affectum erga fratrem Rogerium, cui de deſperatione tentato, & ad eum pro ſubleuanda tentatione recurrenti, ipſe cælitus eam agnoſcens, occurrit in itinere per duos ex ſocijs Maſſeum ſcilicet & Leonem, quibus ante diſceſſum ſic locutus eſt. *Ite obuiam fratri Rogerio, qui me huc viſum venit, & ex mea parte illum amplexantes, dulciter ſalutantes, & oſculantes, dicite illi quod plus cæteris fratribus, qui degunt in vniuerſo mundo totis viſceribus diligo*, quibus ab ipſis exactè completis, & exhinc in via conſolato Rogerio, eique Franciſcum approximanti occurrit ipſe licet infirmus, & languidus, & ad collum procidens paterno affectu ait: *Chariſſime fili Rogeri, inter omnes fratres, qui ſunt in toto mundo, te ex toto corde intimè diligo*, & fronti eius crucis imprimens ſignum, & oſcula eodem loco infigens ait: *Chariſſime fili, hæc tentatio data eſt tibi ad maximum tuum profectum, ſed ſi non vis amplius huiuſmodi lucrum, nulla tibi in poſterum ſuperueniet tentatio, aut afflictio.* Mirabile dictu: præſens ſtatim euanuit tentatio, nec vlla poſtea ſucceſſit afflictio. Hæc Piſan. lib. 1. conf. 8. in vita fr. Rog. in tract. de Prouin. March.

Eodem affectu Franciſcus alium fratrem deſperatione tentatum conſolatus eſt; narrante eodem Piſano conf. 12. cap. 16. dicens: *ne timeas, nec contriſteris. Crede mihi quod nunc plus ſolito te Dei ſeruum iudico, & quò magis tentatum te ſenſeris, magis mihi te noueris eſſe dilectum. Nullus fili, ſe Dei ſeruum reputare debet, quouſque per tentationem, & tribulationem non tranſierit. Annulus eſt quodammodo victa tentatio, quo Dominus ſerui ſui animam ſibi deſponſat, &c.* ſic Fran-

ciſcus conſolabatur tentatos,& tribulatos: ſic omnes ad ſe venientes paterna & materna dulcedine recipiebat, edocens omnes prælatos, vt ſuos ſubditos tribulatos, tentatos, & in anguſtijs & perſecutionibus, tamquam ſcopum ad ſagittam poſitos, benignè, & affabiliter recipiant, & non aſperũ verbis, & minis exaſperent, & ſic magis crucientur; Nam, vt ait Greg. Epiſt. ad Ioan. Epiſcop. Conſtant. Prælati, *Paſtores facti ſunt non percuſſores*. In eo autem puncto contra charitatem peccant ij, quibus (ſi qui ſint) ſi quæ tentatio propria ab aliquo Religioſo ſecretò, vt fit, aperta fuerit, eam ſtatim cum conſiliarijs ſuis, & cum prælatis maioribus communicent, vnde fit, vt ille diffametur, & ex eo maneat penè tota vita ſuſpectus, & ita notatus, vt vix vmquam, ei fidatur; inde enim fit, vt nemo ſe ſentiat obligatus ad tentationes ſuas aperiendas cum tanto damno, atque ita remedio careat ad eas euincendas. Verum hic agendi modus locum habere non poteſt apud vllum prælatum, niſi is huiuſmodi ſit, vt putet ſubditos omni iure naturali ſpoliatos eſſe, ita vt à Prælatis infamari poſſint impunè ſine iuſtitiæ, aut etiam charitatis læſione, in quo ſi quis ita ſentiret; prorſus peruerſa doctrina laboraret, qui ergo monetur vt pater, ſecretum ſeruare debet, & malo per ſe prouidere, ſi poſſit, alioquin non agit patrem, ſed diffamatorem, de Sancto certè Ignatio legitur eum confeſſum eſſe, quod monitus de alicuius culpa, duobus id dixerit, cum ſufficeret id communicare cum vnico.

§. *SEPTIMVS.*

PRÆLATI SVBDITOS PECCATORES ad ſe venientes, etiam refugas ab ordine ſuo, benignè recipere debent.

DEBITIS Prælatorum erga ſubditos ſanos, & infirmos, ac etiam tentationes, & tribulationes patientes expenſis, ſupereſt in præſentiarum examinare, quid debeant peccatoribus ſubditis ad ſe recurrentibus, diximus in præmiſſis ſe debere exhibere, vt matrem erga afflictos, nunc addimus, quod erga peccatores, non ſolum matris affectum exhibere debent, ſed maiorem; nam ſi Franciſc. 6. cap. Reg. vult. *vt vbicumque ſunt, & ſe inuenerint Fratres, oſtendant ſe domeſticos inuicem inter ſe, & ſecurè manifeſtet vnus alteri neceſſitatem ſuam, quia ſi mater nutrit & diligit filium ſuum carnalem, quantò diligentius debet quis diligere, & nutrire fratrem ſuum ſpiritualem*, à fortiori vult, vt maior affectus, quam matris exhibeatur erga peccatores, cum neceſſitates

corporeæ nullius ferè ſint ponderis, relatæ ad ſpirituales, quæ ex peccato procedunt, & mortem animæ inferunt, exhibendus ergo affectus ſpiritualis, & diuinus, qui quidem, quia ſpiritualis eſt, & ex charitate ſupernaturali procedens, maior eſt infinitè carnali matris affectu, qui ex carne procedit. Franciſcus hunc affectum in Prælatis prouincialibus, cap. 7. Reg. requirit, dum ſcribit, quod *ſi qui fratrum inſtigante inimico mortaliter peccauerint, &c. teneantur prædicti fratres ad eos recurrere quàm citiùs poterunt ſine mora. Ipſi vero miniſtri, ſi preſbyteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pænitentiam, &c. & cauere debent ne iraſcantur, & conturbentur propter peccatum alicuius, quia ira, & conturbatio in ſe, & in alijs impediunt charitatem*, vult ergo Franciſcus, vt illi prælati vtantur miſericordia erga peccatores, & ne illa meſericordia, quæ ex charitate erga Deum, & proximum procedit, iracundia, & conturbatione vincta detineatur, vetat eas, quia impediunt effectus charitatis.

Qualem autem & quantam miſericordiam erga illos requirat, oſtendit ipſe in multis Epiſtolis, ex quibus vnam generali prælato ſcriptam ſeligere iudicaui, in qua poſtquam hortatus eſt eum ad patientiam in iniurijs, & verberibus, ſi à ſubditis inferrentur habendam, & ad affectum erga eos licet malos, ſimiliter habendum, ſic ſcribit. *In hoc volo cognoſcere, ſi tu diligis dominum, & me ſeruum ſuum, & tuum, ſi feceris iſtud (videlicet) quod non ſit aliquis frater in mundo, qui peccauerit, quantumcumque potuerit peccare, quod poſtquam viderit oculos tuos nunquam recedat ſine miſericordia tua, & ſi non quæreret, tu quæras ab eo, ſi vult miſericordiam: & ſi ille millies appareret poſteà coram oculis tuis, dilige eum pluſquam me, ad hoc, vt trahas eum ad bonum, & ſemper miſerearis talibus: & iſtud denuncies Guardianis quando poteris, quod per te ſic firmus es facere, & omnes fratres, qui ſcirent eum peccaſſe non faciant verecundiam ei, nec detractionem, ſed magis miſericordiam habeant circa ipſum, & teneant priuatum peccatum fratris ſui.* Quibus vides Franciſcum voluiſſe, vt tanta fieret miſericordia erga peccatores, vt Prælati ſemper facerent illis miſericordiam, & eos pluſquam ſeipſos diligerent, & ſcriberent Guardianis, vt erga eoſdem ſimiliter ſe gererent, cum mandato cœteris fratribus, ne eiſdem peccatoribus verecundiam, & detractionem inferrent, & vt illius peccatum abſconderent. Expreſſius in quibuſdam, eam miſericordiam voluit à ſupremis Prælatis erga ſubditos exerceri, dum ſcribens fratri Eliæ ſuo generali Vicario, ſic fatur: *Plurimum tibi commendo charitatem, & patientiam; multos enim te tolerare oportet, & onus quod humeris portas magnum eſt, & graue (animas videlicet multorum) in lege veteri ſummus Sacerdos portabat in rationali iudicij, quod ex humeris ſuper pectus pendebat, nomina duodecim tribuum Iſraël, ſigni-*

ficans in hoc, quod vt Prælatus ſubditos ſuos in humeris portat, neceſſe eſt, vt eos in pectore geſtet: Nam tolerare non poterit, quos amare deſierit. Ieſus Chriſtus Dominus noſter quando voluit Petro dare Eccleſiam ſuam, priuſquam oues traderet, ille eum de amore examinauit. Vide ergo, ne vllus Fratrum peccet, ſed ſi peccauerit à facie tua non abeat ſine miſericordia. Quid meliùs? ex quibus diſcere poterunt Regul. Præl. quanta miſericordia vti debeant erga peccatores ad ſe venientes, & quod non venientes ad Chriſti imitationem ſollicitare debent, vt veniant, & teſtari nutibus, & factis, quod præteritorum peccatorum non recordantur. Chriſtus autem non ſolum vocat peccatores; ſed etiam vocatos placide recipit, illis indulget, congratulatur, ab impugnantibus defendit, & tuetur, ad ſua colloquia familiaria admittit, hoc factum videmus in multis, hoc in Magdalena, quam benignè recipit, illi peccata cõmiſſa dimittit, illam laudat, tuetur à murmurantibus, & ad ſui familiaritatem admittit. Sic ſimiliter ſe gerere debent Prælati erga peccatores ſubditos; nam benignè, & facilè debent eos recipere, illis cum miſericordia indulgere, eos de pœnitentia, & emendatione laudare, ab oppugnantibus protegere, & eos in ſui familiaritatem, ſicut ante peccatum, admittere, & ſic Franciſcum, & Chriſtum imitabuntur.

Quoad verò refugas ab ordine ſuo benignè recipiendos, non eſt in Prælatis minor obligatio, vt perfectiſſimè Franciſcus Prælatos generales docuit in deſcript. qualitatum illis neceſſariarum, his verbis: *Ad refugas Ordinis velut ad oues, quæ perierunt, viſcera pietatis expandat, & numquam miſericordiam neget, ſciens tentationes illas perualidas, quæ ad tantum caſum poſſunt impellere animam, quas ſi ipſum permitteret Dominus experiri, forte in maius præcipitium laberetur.* Mare ingens eſt procul dubio ſacra Religio; quæ expuit, & euomit corpora mortua; nec patitur in ſe; quos ad ſe videt non pertinere: reijcit in mundi littus, qui mundum potiùs, quam Religionem ſuis moribus ſectantur. Nihil proindè mirum, ſi aliquos habeat Religio apoſtatas, tepidos, & mortuos errones, quæ intra ſe nolit retinere, niſi feruidos, & viuos ſui inſtituti ſectatores. Hos tamen deſertores, dummodò reſipiſcant conſulit Franciſcus benignè, & humaniter recipi, & ad eos viſcera charitatis expandi. Sic Bonauenturam, dum generalem ageret hoc conſilium obſeruaſſe referunt Annales Minorum, vt nulli ad ſe reuerſo miſericordiam denegaret. Atque ob id eum conueniſſe, & taxaſſe grauiores Religionis viros in Comitijs generalibus, quibus hanc rationem reddit. *Ideò benignè Miſellos hos ad pœnitentiam & religionem recipio, quia cum ipſe ratione officij vltimum ſim remedium tribulatis, timeo, ne ſi apud me defuerint remedia ſanitatis, deſperationis morbus preualeat in infirmis: idque libentiùs obſeruo, quo clariùs doctri-*

nam hanc beatus Pater noſter Franciſcus ſuo ad me tranſmiſit exemplo. Ipſe etiam Chriſtus ſua elementia Prælatos inſtruxit, vt veniam petentibus non denegarent Matth. 18. *Debitum inquit omne dimiſi tibi, quia tu me rogaſti.* Inſtruxit, vt illud idem facerent, Eccleſia cap. *Impudicas*, & cap. *Si quis Sacro*, 27. q. 1. Oportet ergo & Prælatos ſui miſereri conſerui, nec debent negare fratri reſipiſcenti pacem, quam eidem iam pœnitentia, ſi vera eſt, & confeſſionis peccati gloria reddiderunt; alioquin crudelitatis, & immiſericordiæ, ſuum labe miniſterium dedecorarent.

§. *OCTAVVS.*

PRAELATI DEBENT ABSTINERE à præceptis, & potius exemplo, quàm rigore ſuis ſubditis præeſſe.

NON dubium quin Regularis vita ſit onus, quod leue redditur per libertatem Dei auxilio fretam, illius, qui eam profitetur, verumtamen ex leui graue admodum fit per imprudentem quorumdam Prælatorum zelum, qui arbitrantur, ſe non exactè ſuo munere fungi, niſi ſubditis vltra præcepta Regulæ profeſſæ, ſua etiam præcepta multiplicent, facientes contra Domini præceptum Deuteron 4. ſic mandantis: *Non addetis ad verbum, quod vobis loquor, nec auferetis ex eo: cuſtodite mandata Domini Dei veſtri, quæ ego præcipio vobis*, vult enim Deus, vt mandata Regularibus data, abſque additione, & diminutione ſeruentur. Franciſcus nolens in ſuo Ordine hunc abuſum introduci, in deſcriptione, quam fecit qualitatum, quibus ornari debent Prouinciales, ſic loquitur: *Vellem eos moderatos eſſe in præceptis.* Fuſiùs hoc documentum proſequitur Oraculo 19. apud Vading. reddens illius rationem, dum ſic ſcribit: *Rarò per obedientiam præcipiendum eſt Prælatis, nec primùm fulminandum eſt iaculum, quod debet eſſe extremum. Ad enſem non ſtatim manus eſt ponenda, qui verò enſem non timet, aut ſubditus, qui obedientiæ obedire præcepto non feſtinat, nec Deum timet, nec homines reueretur, ſi omninò non habet cauſam in obediendo retardandi, Prælatus ergo non debet eſſe temerarius in præcipiendo; nam quid in temerario præceptore authoritas imperandi, niſi gladius in manu furioſi? quid verò deſperatiùs quàm obedientiæ neglector, aut contemptor.* Quid melius dici poteſt ad edocendos Prælatos, vt à præceptis imponendis abſtineant, ne grauent ſubditos, & grauati, ac ſupra vires onuſti deſperent, & omninò pereant? Certè libertas non eſt violentia regenda, ne tranſeat in furorem,

furorem, potiori vti debent conſilio ex Franciſci documento deſumpto, in deſcriptione, quam fecit dotum, quibus generalis Prælatus pollere debet, in qua ſic pronunciat: *Alios plus exemplo, quàm ſermonibus incitando*, & in alia deſcriptione qualitatum in prouincialibus requiſitarum, ſuperiùs memorata, in qua bonum exemplum illis commendat, dum ſic loquitur: *tales denique eſſe vellem, quorum vita cæteris eſſet ſpectaculum diſciplinæ.* Et meritò hic ſanctus præfert præceptis, & ſermonibus bonum Prælatorum exemplum, nam vt docet Seneca epiſt. 6. *plus viua vox, & conuictus, quàm oratio proderit, &c. homines amplius oculis, quam auribus credunt: longum iter eſt per præcepta, breue & efficax per exempla*, ſubſcribit Senecæ Greg. lib. 6 Moral. cap. 5. dum docet, quod *vberes ſuæ doctrinæ fructus colligit, qui ſemina bonæ operationis præmittit*; nam vt ait Bernard. lib. 4. de conſider. poſt initium *pauci ad os legiſlatoris, ad manus omnes reſpiciunt.* Franciſcus hanc veritatem optimè norat, cum in Epiſt. 9. ad prouinciales poſtquam illos monuit, ne facilè per obedientiam præciperent, illam his verbis concludit. *Ex operibus verba, & præcepta eruite, ſi vultis, quod ſubditi ex verbis veſtris facienda depromant, & quod ore præcipitis, illi opere compleant.* Habetur ergo ex Franciſco hoc documentum, quod Prælati Regulares debent potius exemplo ſuis ſubditis præeſſe, quàm præceptis; ſciebat enim magnam vim habere in eoſdem Prælatorum obſeruantiam Regularem; nam ſicut illa Regulares efficit ſubditos, ſic hæc ſubditos indiſciplinatos, & inobedientes parturit. Nouerat hanc artem peſſimus Nabuchodonoſor, Dan 3. cum ne in longum protraheret deſiderium, ſi ſingulos populos ſingulis litteris, & multiplicatis hortatibus ad ſtatuam auream adorandam inuitaret, breuiorem excogitauit viam, aduocauit, vt adorarent Principes Imperij, quorum exemplo obſequerentur & populi. Id adnotauit Hieron. in idem cap. *Principes (inquit) congregantur ad adorandam ſtatuam, vt per Principes ſeducantur & gentes, ſeductis enim magiſtratibus ſubditi populi maiorum exemplo pereunt.* Quantum valeant maiorum mala exempla apud ſubditos, optimè indicant Pauli verba ad Petrum Gal. 2. *Cogis gentes Iudaïzare*, quæ coactio non tam præcipientis imperio, quam conuerſantis exemplo tribuenda eſt, ita vt non tam ſuadere, quàm cogere ſubditos ſuis prauis exemplis videantur Prælati.

Sed obſecro quid nouitius miles, aut tenellus ſubditus in ſuo capite virtute vacuo, ambitione pleno imitabitur? quid à virtutis ignaro docebitur? quod viderit imitabitur, & quod docebitur aprehendet, præſint ergo virtutibus, qui ſibi creditos probis moribus decorare deſiderant. Quod ſi hæc ſanctæ præfecturæ ratio Prælatum ad vitam exemplarem non moueat, moueat ſaltem illum ratio in ſui fauorem, quam affert Chriſoſt. lib. 3. de Sacerdot. *Illum videlicet*

Prælatum conuenit ſtudio acri, ac perpetua vitæ continentia tamquam adamantinis armis circumſcriptum quoquò verſus circumſpicere, ne vbi nudo quis, aut neglecto loco deprehenſo, letale inferat vulnus; circumſiſtunt enim cœteri parati, vt vulnerent, & ſi liceat, ſupplantent, neque hi ex hoſtium & aduerſariorum numero, ſed ex his, qui ſe amicos eſſe adſimulant, Hæc Chriſoſt. quibus vides Prælatos ſe debere virtutibus circumcingere, vt ſibi prouideant, & ſciant quod, quos probi poſſunt amicos virtute exornare, eos ſine virtute ſentient, vt inimicos ferire.

§. *NONVS.*

PRÆLATI DEBENT FACERE ſubditis rationabile mandatum, & ab eiſdem rationabile obſequium poſtulare.

HIC §. inſtituitur, vt expendantur aliqua, quæ inexpenſè ſupponi ſolent, dum doctorum alij ea parùm curant, vt ad ſe minimè pertinentia, alij ea ſupponunt, quia forſan non audent ea expendere, aut de ijs liberè ſuam ſententiam dicere, quia tamen veritas non debet in iniuſtitia detineri, de nonnullis hic ea dicam, quæ rationi conſentanea videntur, ita tamen, vt ea libenter ſubijciam cuiuſcumque iudicio, aliter ex clariori rationis lumine, & exactiori examine deffinienti.

Itaque ſuppono ad Ordinum Regularium conſeruationem imprimis neceſſariam eſſe tum in Prælatis autoritatem ſufficientem ad bonum Ordinis regimen, tum in ſubditis, & Regularum, & ſibi mandatorum executionem, aliter enim fieri nequit, vt Ordo Regularis finem, in quem inſtitutus eſt, aſſequatur; imò fieri nequit, vt iure ea hominum ſocietas Ordo dici poſſit, in qua reperiatur inobedientia, quæ omnis benè inſtituti Ordinis eſt perturbatrix: Verum ex eo non concluditur, vt in ijs Ordinibus aliam, aut maiorem Prælati ſibi vendicare poſſint autoritatem, quàm quæ neceſſaria eſt, quàm vt ex æquo bona Regularum obſeruantia, & finis toti ordini præſtitutus, ex intentione inſtitutoris efficaciter procuretur: nec vt maior apparatus ad non peccandum contra obedientiam requirarur in eorum mandatis exequendis, quàm requiratur ad peccandum contra mandata diuina, quibus doctores communiter ſatisfieri docent, ſi quod præceptum eſt, fiat, etſi non fiat ex motiuo adimplendi præceptum, nec in finem à præcipiente intentum. Ex quo apparet contingere poſſe, vt aliquando homines, qui vitam humilem, & ab omni pompa alienam profitentur, maiori velint cum actuum internorum comi-

tatu peragi, mandata ſua, ne peccetur, quam Deus, Eccleſia, Imperatores, ac Reges, ita vt ſibi obediri non putent, ſi id quod præcipiunt executioni mandetur, niſi id fiat à præclarè ſentienti de ipſorum mandato, & de eius æquitate, ſine vllo examine, præclarè etiam iudicanti, cæco, vt aiunt parendi modo. Etſi verò nolim ire inficias, quin aliquando ille loquendi modus quibuſdam viris bonis, ac etiam ſanctis, & magnis inter ſuos muneribus, & præfectutis perfunctis exciderit, quod iudicatent ſubditorum eſſe, mandata de ſe rationabilia exequi, ſine exacto præcipientis intentionis examine, vt ſæpius excidit Franciſco comparanti verum obedientem corpori mortuo, & homini cæco à cane ducto, tamen fieri poteſt, vt ea locutione recentiores abuſi ſint, vt eius ſenſum non parum à priorum illorum intentione diuerſum fecerint, quicumque autem eorum ſenſus ſit, is certè huiuſmodi eſſe debet, vt à mente Pauli non diſſentiat, ita præcipientis Epiſt. ad Rom. cap. 12. *Rationabile ſit obſequium veſtrum;* quod cum obſequium & præceptum relatiuè dicantur, capi non poteſt, quomodò quis obſequium rationabile præſtare poſſit, atque rationabiliter obedire, niſi rationabile præceptum exequendo. Et huius Pauli ſententiæ fuit Franciſcus, qui reddendo plures rationes cur Deus Religionem Fratrem Minorum conceſſerit Eccleſiæ, in ſecunda ratione fatetur hoc feciſſe, vt Chriſtum in obedientia imitarentur perfectiſſima, perfectiſſimam autem Chriſti obedientiam facit conſiſtere, non ſolum in eo, quod obediuit patri vſque ad mortem crucis, & quod obediuit Matri, & Ioſeph putatiuo Patri, ſed etiam in eo, quod prauis Principibus ſecularibus, & Sacerdotibus ſubditus eſſe voluit, & eis obedire docuit, rationem autem cur ſit malis Prælatis obedientia præſtanda, hanc affert, *Quia quantò contemptibilior præſidet tanto magis obedientia ſubditi placet, & obediens meretur maximè ſi talis obediens non ſit cauſa promotionis, nec continuationis talis mali, & inſufficientis Prælati. Et perfectiſſimus, ac Euangelicus modus & gradus eſt obedire propter Deum talibus & alijs, non ſolum in illis, quæ quis promiſit ex Regula obſeruare, ſed etiam in omnibus quæ non ſunt contraria animæ & Regulæ ſuæ.* Cum ergo Franciſcus exiſtimet ſuorum obedientiam eſſe imitatricem perfectiſſimè Chriſti obedientiæ, qui non ſolum Patri æterno, ſed etiam Matri, & putatiuo Patri, ac etiam malis Principibus, & Sacerdotibus obediuit, cumque obedientia Chriſti, quæ eſt imitabilis, & perfectiſſima, fuerit obſequium rationabile, quod vt ſic præceptum rationabile reſpicit, inde proculdubio colligitur, quod Franciſcus cenſerit, præceptum debere eſſe rationabile; vt ſic obedientia rationabilis ei correſpondeat.

Et certè cum ea auctoritas, qua pollent in Ordinibus Regularibus Prælati, principium ducat à libera eorum voluntate, qui ſe in Dei

gloriam, & propriæ perfectionis ſubſidium, Deo in Ordine Religioſo deuouerunt, conſtat eam non eſſe maiorem, quam neceſſe eſt, ad huiuſmodi finem ſecundum Regulas, & conſtitutiones procurandum, qui finis cum rationabilis ſit, non niſi per media rationabilia comparari aut debet, aut poteſt, ſicut enim mala facere non eſt licitum, vt eueniant bona, ita nec irrationabilia fieri conuenit, vt rationabile quid inde ſequatur; eſt enim rectæ rationi oppoſitum, vt quid irrationabiliter fiat. Et certè finis ſanctus, & diuinæ voluntati conformis exigere nequit media à recta ratione aliena, vt per ea comparari poſſit, non itaque vlla auctoritas ad præcepta irrationabilia danda; quare ſi quæ darentur huiuſmodi, ea non eſſent actus legitimæ vllius auctoritatis, nec eis rationabile præſtari poſſet obſequium, Quare cum obſequium rationabile eſſe debeat, nec vt tale liberè præſtari poſſit, ſi mandati rationabilitas ignoretur, liquet eos qui mandata accipiunt debere, vt minimum nullam videre in præcepto iniquitatem, aut à recta ratione deflectionem. Itaque vt Prælati prudenter, & ſapienter præcipere debent, ita & ſubditi prudenter, & rationabiliter obſequi, nec enim ad hoc magis neceſſe eſt, vt ipſi ſe excœcent, & rationis rectæ lumen extinguant, quam neceſſe ſit ſibi oculos corporis eruere ad ſecuriùs perueniendum ad locum aliquem certum & determinatum, quod ſi qui exigant, videant ne dum ſuis mandatis maiorem volunt exhiberi venerationem & ſubmiſſionem, quam fidei propoſitionibus debeatur, quibus niſi factis credibilibus per augmenta ſufficientia, fides non debetur, plus ſibi arrogent, quam Deus ipſe, qui ne ſibi quidem loquenti fidem adhiberi vult, niſi factum fuerit credibile ipſum loqui, qui nec falli, nec fallere poteſt, quare nemo tenetur, aut poteſt vmquam fidem adhibere obiecto rectè rationi oppoſito, ſeu impoſſibili, nec ſi fuerit huiuſmodi, vt nec notum per ſe, aut euidens, aut aliquo modo probabile appareat, niſi ſufficientibus argumentis credibile factum fuerit. Quod ſi de reuelatis etiam à Deo id dici poſſit, quid dici debet de æquitate & bonitate mandatorum hominis fallibilis, & paſſionibus obnoxij, & magna rerum ignoratione laborantis? Dubium certè eſſe nequit, quin ſit impoſſibile iudicare ea eſſe rationi conformia, & à legitima auctoritate data, quibus conſequenter ſit ſub pœna peccati optemperandum, niſi conſtet ſaltem ea nihil mali continere, aut oppoſiti cum religioſo ſtatu, eiuſque fine, quod qui rationis ſuæ lumen obcœcauerit, præſtare non poterit. Id tamen libenter conceſſerim, & ſi de Prælati aliundè noti, vt probi, & prudentis peculiari intentione non conſtet, nec id ex natura rei præceptæ appareat, nihilominus eſſe optemperandum, dummodò nulla in mandato obliquitas animaduertatur, & in ea debet poni decantata illa obedientiæ

cœcitas meritò amplectenda, non verò in ignoratione bonitatis mandati.

Addo quod cum boni, & prudentes Prælati, quales in Ordinibus Regularibus benè conſtitutis eligi ſolent, nihil niſi æquum, licitum, vtile & conueniens præcipere ſoleant, alioquin eſſent tyranni, vt docet Ortiz. in cap. x. Reg. Minorum, nihil eſt, cur ſuorum mandatorum æquitatem, & bonitatem expendi nolint, cum ſciant ſe non animantibus rationis expertibus præcipère, ſed hominibus, qui tunc tantum cenſentur ſeruandorum præceptorum in conſcientia obligatione teneri, cum ſatis firmum adepti ſunt rationis lumen ad percipienda ea, quæ præcipiuntur, & eorum obligationem, vnde liquet quam neceſſe ſit, vt ij quibus præcipitur non cœco pareant impetu, ſed rationabili motu ex præſuppoſita cognitione exorto. Totam hanc doctrinam Franciſcus propoſuit ſuis ſubditis, & alijs Regularibus, vt conſtat partim ex ſuperiùs dictis, quibus vult vt obediant Prælatis in omnibus, quæ ad Regulam ſpectant, & non ſunt contraria animæ, & ex conſequenti ſunt rationabilia, partim ex cap. 3. de verbis admonit. vbi ſic loquitur: *Ille homo renuntiat omnibus quæ poſſidet, & perdit corpus ſuum, qui ſeipſum totum præbet ad obedientiam in manibus ſui Prælati, & quidquid facit, aut dicit, quod ipſe ſciat, quod non ſit contra voluntatem eius, dum bonum ſit quod facit, vera obedientia eſt, & quando ſubditus viderit meliora, & vtiliora animæ ſuæ, quam ea quæ ſuus Prælatus præcipiat, ſuam voluntatem ſacrificet Domino; quæ autem ſunt Prælati opera ſtudeat adimplere. Si vero Prælatus præcipiat ſubdito aliquid contra animam ſuam, licet ei non obediat, tamen ipſum non dimittat.* Conſtat denique ex quodam ipſius ſermone numero quinto, apud Vading. vbi poſtquam eadem fatus eſt, ſic loquitur: *Non debet perfectus obediens expectare quod ſecundò, aut tertiò idem imponatur præceptum; nam qui ad primum Prælati non obtemperauit imperium, non voluntate illectus, ſed neceſſitate compulſus obediuit. Qui celeriter non obedit, nec Deum timet, nec hominem reueretur, dummodò ſufficientem non habeat cauſam retardandi*, quibus omnibus vides Franciſcum ſupponere 1°. quod ſubditi examinent ſi ſuperioris præceptum ſit contra Regulam & animam. 2°. Quod examinare poſſunt ſi ea, quæ ipſi volunt ſint meliora, & vtiliora animæ ſuæ, quam ea quæ præcipit Prelatus, dummodò ei obediant. 3°. Supponere quod ſuſpendere poſſunt præceptum ſuperioris, ſi ad id faciendum habeant aliquam rationem. 4°. Supponere quod cognoſcant ſi Prælati ſint boni, aut mali, ſi inepti ad Prælaturam, aut ad illam capaces, quæ omnia ſunt actus non cœcæ, ſed clarè videntis obedientiæ, queque oſtendunt ſubditos rationis lumine vti poſſe, & aliquandò obligari, dum Prelatus preceptum exequendum imponit.

N 3

Quibus præſuppoſitis expendendum ſupereſt,quibus affectum, aut comitatum debeat eſſe conditionibus præceptum, vt rationabile dici poſſit, nam obſequio rationabili mandatum rationabile reſpondere debet. 1°. Itaque præceptum debet eſſe de re minimè mala, ſed quæ cum in ſe mala non ſit, in bonum aliquem finem præcipi poſſit, præce ptum enim ſi huiuſmodi fuerit in ſe, rationabiliter ei obtemperari poterit, cum is qui obtemperat meritò præſumere poſſit, ſibi huiuſmodi datum eſſe præceptum in bonum aliquem finem. 2°. Rationabile etiam erit, ſi detur de re pertinente ad Regularum & conſtitutionum obſeruantiam, aut ad finem & intentionem Regularum, & proprij inſtituti. 3°. Si non fuerit oppoſitum maiori alicui præcepto, non enim ſuperiorum præceptum huiuſmodi eſſe debet, vt maius debitum, impediat. 4°. Si huiuſmodi non fuerit, vt vires eius ſuperet, cui iniungitur, nam ſi moraliter loquendo munus aliquod ſic ſuperet vires eius, cui præcipitur, vt illi ſine graui valetudinis, aut vitæ periculo illud exequi non poſſit, idque ita notum ſit, vt is ſit aut communis omnium ſenſus, aut medicorum, rationabile non eſt, vt Prælatus ita eo abutatur, neque iure præſumi poteſt, ad hoc autoritatem habere, aut ſubditos vmquam intendiſſe, talem ei in vitæ ſuæ perniciem autoritatem dediſſe; hominibuſque, vt pecudibus abuti volunt, quicumque ſuam autoritatem erga ſubditos putant nullis coerceri limitibus. Quod ſi ei, qui ſubeſt, & cuius valetudo,& vita agitur,in hac re iudex eſſe non debet, multò minus ille, quem illius incommoda minimè tangunt, & hoc ſeriò expendi debet; experientia enim notum eſt, reperiri interdum Prælatos, qui ſi quem in muneribus &officijs acceptandis faciliorem repererint, numquam ab eo onerando deſiſtunt, donec omnes illius vires fractæ, & debilitatæ fuerint. Et hoc ſæpè contingere poſſe teſtabuntur, quotquot diu vitam Religioſam vixere, à qua culpa, qui eam contraxere, liberi ſunt, ſi dicant ſe hoc malum non præuidiſſe, non enim alia pœna plectuntur, ſicque in alieno corio luditur, vbi illa contingunt. 5°. Vt mandatum rationabile ſit, non debet eſſe huiuſmodi, vt ſubditos ſine neceſſitate in probabiles, & euidentes peccandi occaſiones inducat, quas qui nomen debere Ordinibus Religioſis vitare voluerunt, quare omninò noluerunt ſeſſe auctoritati ſubijcere, in cuius eſſet arbitrio eos huiuſmodi peccandi occaſionibus exponere. 6°. Cum animarum directio, vt ab humano arbitrio pendet, debeat eſſe accommodata humanis viribus, & morali hominum ſuæ ſalutis ſtudioſorum agendi modo, præceptum vt rationabile ſit, de actu Heroïco eſſe non debet, vt communis eſt doctorum ſententia, in quo peccare, & ſine vlla auctoritate vitam ſubditorum mortis aperto periculo culpabiliter exponere poſſunt ij, qui licitum ſibi putant vi-

tam ſubditorum ſuorum exponere in ijs, ad quæ nulla eſt aut totius Ordinis, aut particularium Religioſorum obligatio, vt contingit in ijs, quæ ex ſolo conſilio ſuſcipiuntur, ſine vlla obligatione à Deo ijs Religioſis impoſita, quæque Prælatis proprijs ſæcularium relinqui poſſunt. In ſimilibus itaque, vt laudanda eſt eorum pia petitio, qui libenter ijs ſeſe muneribus offerunt, ita eorum vita abutendum non eſt, qui nullos ad ſimilia munera ſuſpicienda in ſe impetus ſentiunt, cum aliunde ad ea capeſcenda, nullam habeant obligationem, nec ſuperiores auctoritatem, quidquid velle poſſent ſubditis perſuaſum ij, qui auctoritatem ſuam, non alijs deffinirent terminis, quam ijs quibus liberum ipſorum arbitrium deffiniretur, quare ſi eorum opinioni aliquis ſeruire vellet, is ſibi perſuadere deberet, teneri ſubditos ſeſe putri naui ſine velis, & ramis, ſine clauo, & Nauarcho committere, & ſeſe, vndis, ac procellis Occeani credere, ſi ita Prælatus iuberet, cum prudentia tota ad Prælatum iuxta illam opinionem pertineret; Cœcum verò in omnibus obſequium ad ſubditos, quibus nec ſuſpicari quidem licitum eſſet, poſſe aliquid inordinatum, ac temerarium in Prælatorum mandatis reperiri. Verum ſaluo meliori iudicio prudentia conuenit omnibus, cum ſit virtus omnium actionum moralium directiua, nec ab vllo iure peti poteſt, vt in ſuis negotijs, ita alijs fidat, etiam ſæpè minus oculatis, & prudentibus, vt ſibi nefas putet, aliquam de ijs per ſe curam ſuſcipere.

Non probatur certè, & meritò ea illarum gentium opinio, qui ſi Imperator pro ſuo libito ipſis imperet, vt ſe è ſumma Turre præcipites agant, putant ſibi honeſtum eſſe in eo morem illi gerere, at hoc in illis minus ſtupendum eſt, cum ſint homines, qui vt in ea ignoratione viuant, à literarum arceantur ſtudijs, & ſub grauiſſima pœna prohibentur, de iure ſuorum principum diſputare, aut controuerſiam mouere, quæ cautio fecit, vt ius etiam naturæ inexpenſum, & nullatenus examinatum relinquant. At Ordines Regulares, cum viris doctis abundent, facile intelligere poſſunt, quanta ſit ipſorum obligatio, & iuxtà doctorum communem ſenſum, tutą conſcientia, ſi ſic à Prælatis ducerentur, quod verendum non eſt, viuere poſſent.

Itaque nemo iure inficiari vllatenus poteſt, quin multa ſint, ad quæ præcipienda nullam habent auctoritatem Regulares Prælati: In ijs tamen quæ ipſi iure pręcipere poſſunt, ſępiùs poteſt contingere, vt licet ex circumſtantia pręceptum illicitum ſit ex parte Pręlati pręcipientis, ei tamen ſubditus parere teneatur. 1°. enim poteſt Pręlatus aliquando rationabile quid præcipere, cui ſit obtemperandum, & tamen deſpoticè nimis, & vt dominans in Clero, quod nulli prælato licet, præceptum dare. 2°. Si imperet non comodo loco, & tempore, non ex neceſſitate, ſed ex puro ſuo arbitrio, quod certè minùs pru-

denter & paternè fit, cum id ad finem directionis paternæ neceſſarium non ſit, imò ei valdè aduerſum. 3°. Si ſine neceſſitate, ea ijs præcipiat, quæ ipſis grauia futura præuidet, quæque ab alijs ſine naturali vlla repugnantia facilè præſtarentur, hic enim præcipiendi modus parùm ſapit charitatem paternam, quando ex puro arbitratu, & innato quodam humanitatis defectu oriuntur, nullo alio fructu inde enaſcente præter ſubditi moleſtiam; quare qui paternè in Ordinibus Prælaturas gerunt, vt naturales inclinationes, in quo peruerſæ ſunt, ac tortuoſæ inflectere, ac dirigere debent, ita eas ſequi in eo, in quo gratiæ diuinæ obtemperare poſſunt.

Ijs igitur quæ partim in præmiſſis locis partim alibi edocet Franciſcus, ita deffinitis, iam ad ſubditorum obedientiam veniamus, quorum teſte Apoſtolo obſequium rationabile eſſe debet, & paulò accuratius expendamus, quid ab eis iure exigi poſſit, & in quo ipſi peccare poſſint, niſi mandatis obtemperent, 1°. Itaque conſtat, cum obedientia ex voto præſtari debeat, fatendum eſſe eam, quantum moraliter loquendo fieri poteſt, perfectam eſſe debere, eamque ſumma voluntate coli debere, vt ex Franciſco iam diximus, ſi perfectionis ſuæ ſint amantis, & dignitatis filiationis Dei, quam docet idem Franciſcus in præcitato ſerm. 5°. per obedientiæ exercitium acquirendæ: & denique ſi ad immarceſſibilem gloriæ coronam aſpiret; *vir enim obediens loquetur victorias.*

Verùm quia hic de obedientia Religioſa agitur ſecundum ſe, non verò de ijs virtutibus, quæ eam comitari poſſunt, & ex quarum motiuo illa elici poteſt, quod nonnulli confundunt. Etenim ex ignoratione, aut ex perturbato deſiderio, obedientiam ſtabiliendi, qualem, nec Deus ipſe ab hominibus exigit, obedientiæ ſatisfieri non putant, ſed contra peccari, niſi mandatorum executio cum hoc comitatu incedat, ſine quo tamen liquidum eſt, perfectam obedientiam ſtare poſſe, quod certè nec ſecundum ſcientiam volunt, nec æquiori iure id poſtulant, quàm ſi de quocumque alio actu ſtudioſo loquerentur, vt enim alicuius virtutis actus eliciatur, ſufficit ſi ad eam virtutem, vt proprius eius actus pertineat, licèt non eliciatur cum conſortio actuum aliarum virtutum, ſine quibus ipſe ſtare poteſt: fateor quidem ad rationem meriti, adiuncta quædam ſubſtantię actus extrinſeca, neceſſaria eſſe, nihilominus ſi ea deſuerint, actum ex motiuo proprio, ab aliqua virtute elicitum, eſſe proprium illius actum indubitanter exiſtimo. Itaque voto obedientiæ ſatisfieri concludo, ſi id quod præcipitur libere fiat, & multò magis ſi fiat ex motiuo ſatisfaciendi pręcepto, vt in prędicto ſerm. docet Franciſcus: nec peccari vllomodo contra obedientiam, ſi quæ alia deſint, ea enim obedientia præceptum omninò implet, & vera eſt obedientia, non autem

tem obedientiæ larua. Ea igitur contentus debet eſſe ſuperior, nec plura exigere, quàm Deus, aut Eccleſia, aut Principes, aut quàm ipſi aliquando tyranni exigerent.

2°. Conſtat etiam, quod licet actus obedientiæ, ex diuerſis motiuis elicitus ad diuerſas ſpecies virtutum pertinere poſſit, & hoc ſenſu dici actus perfectior, quam ſi ex ſolo obedientiæ motiuo eſſet elicitus, non tamen perfectior eſt in ratione præciſa obedientiæ, quæ ſufficiens ſit ad non peccandum contra præceptum, Prælati autem nil præcipere poſsũt præter actus externos, & eatenus ad illos actus internos, qui præciſè neceſſarij ſunt ad externos morali modo ponendos; non peccatur ergo contra eorum præceptum, ſi quidquid ab eis præcipi poteſt, impleatur, quæ cum clara ſint & indubitata, nihil moror aliquas auctoritates, quas putandum eſt, in feruore quodam quibuſdam excidiſſe, potiùs, quàm ab ijs eſſe exactè, & ex certo examine deffinitas.

3°. Notandum etiam eſt, quod etſi laudabile ſit, Prælatorum voluntatem præuenire, dum conſtat id eis fore gratum (in quo, ex difficili quorumdam natura nil probantium, in quo præcipiendo ipſi auctoritatis ſuæ argumentum non dederint, interdum errari poteſt) hunc tamen actum non eſſe propriè actum obedientiæ, cum præceptus non fuerit, nec conſequenter per eum vlli præcepto ſatisfiat, aut præcipienti obtemperetur, in quo tamen poſita eſt obedientia.

4°. Conſtat inſuper, quod quamuis obedientia bono, & lubenti animo præſtari debeat, vt ſit actus laudabilis, ad eius tamen perfectionem, præcipitationem nullam requiri, vt ſupra vidimus ex Franciſco, dummodò id quod præcipitur fiat intra illud tempus, in quo rem expedit fieri iuxta rationabilem præcipientis intentionem, verbi gratia, ſi cui Prælatus præcipiat, vt paret ſe ad concionandum deſignata aliqua die, is non tenetur ſtatim occupationes ſuas, ſuaque ſtudia, in quæ incumbebat, deſerere, nec ea eſt Regularium virorum praxis, id enim inutiliter, & ſæpè cum magno detrimento fieret, ſufficit ergo, vt tunc ſe ad eam præparandam concionem accingat, cum intelligit neceſſe id eſſe, vt paratus ſit ad concionandum tempore conſtituto. Idem puta de cœteris, & certè nec Deus, nec Eccleſia, nec humanæ Poteſtates aliud exigunt, nec agenda res id poſtulat, itaque hic obediendi modus cuicumque ſufficere debet; obſequium nonniſi rationabile exigenti.

5°. Etſi negari non debeat quin placidior & ſuauior ſit obedientia, ſi ſuperior ita rationabilia mandata det, vt rationabilia ſimul ſubditus iudicet, quod ſemper contingere optandum eſſet, non tamen neceſſe eſt ad obedientiam, vt id ſemper contingat, quod nec forſan poſſibile eſt; nec ſatis rationabile, vt id tamquam neceſſarium ad

non peccandum exigatur; ſupponamus enim Prælatum minùs doctum, prudentem, aut in tractandis negotijs minùs exercitatum aliquid præcipere minùs vtile rei domeſticæ, aut animarum ſaluti, tale tamen, vt ſine peccato præſtari poſſit, an ſi is cui præcipitur, quique & doctior, & prudentior, & rerum peritior, præceptum hoc minùs conuenienter dari iudicet, numquid propterea inobediens cenſeri debebit? minimè, imò nec vllam ſuperbię notam inde contrahet, apud Deum; cum id clarum ei ſit, & apertum, qui itaque tantum tribueret Prælatis, vt vellet cuilibet eorum licitum eſſe præferre iudicium ſuum iudicio plurimorum aliorum, etiam ſæpè ætate prouectiorum, experientia potiorum, rerum agendarum peritiorum, doctiorum, & prudentiorum, profanum verò exiſtimaret, & humilitati oppoſitum, ſi quis eorum cum iudicio Prælati non ſentiret, is Prælatos ab humilitatis legibus, eiuſque praxi liberos putaret, & eam virtutem ſolis ſubditis conuenire aſſereret, quod & nonnulli ſupponere videntur, aut Prælatos ita præponere, vt quilibet ſubditorum perſuaſum habere debeat, eos eſſe infallibiles, quaſi ex eo quod facti fuerint Prælati, alijs omnibus prudentiores euaſerint, ita vt rationabiliter ſuum iudicium poſſint præponere aliorum omnium iudicio, illudque ſequi, neglectis aliorum ſententijs.

6°. Eſt etiam rationabile, vt ſi cui etiam præcipiatur, vt ſe in Abyſſum præcipitet, vt Vrſos, ac Tygrides irritet ad ferociam, ab ijs facillimè deuorandus, is præcepto huiuſmodi non pareat, quidquid narretur aliter factum à viris diuino motu impulſis, & à Prælatis ſanctis ſimili impulſu præditis, ad hoc miſſis, quæ ſi aliquandò contigerint, minùs conuenienter in exemplum afferri ſolent, dum de obedientia, communi rerum ordine ſeruato, præſtanda agitur, ſi cui verò Prælatus præceperit, inuerſo ordine arbores eſſe inſerendas terræ, is ei quidem præcepto parere tenebitur, atque adeò iudicare Prælatum in bonum aliquem finem id præcipere, non tamen credere fore, vt hoc modo radices agant, & fructus ferant; obedientia enim rationabilis, nihil ſcientiæ, aut veræ ſapientiæ, aut veritati, & cognitioni habet oppoſitum, & certè teſte Philoſopho, *melior eſt vel ipſa ignorantia, quàm error.* Quare errorem de ſe nec amplectendum, nec virtutum exercitio vtilem facilè crediderim, nec neceſſe eſſe in ſe lumen rationis extinguere, ad virtutem exercendam, virtutum enim actus ſunt veluti radij è Sole rationis liberè prodeuntes.

Itaque cum ab Apoſtolo rationabile præcipitur obſequium, ità & quod connexum eſt ab eo præcipitur, & à iure naturali, vt mandatum ſit rationabile, cui homines, maximè verò humilitatem præcipuam, vel ipſo habitu, profitentes, debeant cumulatè putare ſatisfactum, ſi ita impletum fuerit, quomodo ſufficeret ad non peccan-

dum, ſi à Deo immediatè datum eſſet, aut à ſummo Pontifice, aut ab vniuerſa Ieſu Chriſti Eccleſia, quare ferri non debet, vt, cum Dei & Eccleſiæ mandatis ſatisfiat, dummodo id fiat, quod præcipitur, aliquis reperiatur, qui peccati accuſet, aut malitiæ, eum qui in Ordine Regulari non plura præſtiterit in implendo pręcepto vnius Pręlati Regularis, quàm in implendo præcepto diuino, mirumque videri poteſt hęc ita communiter omitti ab ijs, qui de lege diuina, de mandatis Eccleſiæ, qui de Regum, & Imperatorum iure agunt, quorum nullus, vt ijs legibus mandatis, & placitis ſatisfiat, nihil eorum exigit, quæ à quibuſdam dicuntur ad obedientiam in Religioſo Ordine præſtandam, ne peccetur, aut vt cum ſufficienti reuerentia exhibeatur; & ſanè cum paterna debeat eſſe in Religioſis Ordinibus gubernatio, conſtat quàm aliena à paterno regimine ea dominatio ſit quæ plura à ſubditis ſuis poſtulat, vt ei ſatisfiat, quàm Deus à quacumque rationali creatura exigat.

7°. Denique, vt obſequium rationabile ſit, nullo prætextu debet eſſe legi æternæ, ſeu iuri naturali oppoſitum, quod cum ſæpè contingere poſſit apud eos Prælatos, qui ſuam auctoritatem ſolis beneplaciti ſui limitibus deffiniunt, idcircò ſi quod mandatum ius illud impetat, idque aduertatur, cohiberi debet obſequium, donec doctorum virorum iudicio deffinitum fuerit, eo mandato ius diuinum, aut naturale non oppugnari, cui iuri, aliud oppoſitum melius dari, vix videtur admitti poſſe, quamuis fatendum ſit in aliquo caſu particulari eas poſſe circumſtantias reperiri, quibus contingentibus, aliter agendum ſit, quàm agendum præcipiat ius naturale, illis non exiſtentibus, quod ſeriò animaduerti debet; nam tunc non tam omittitur ius naturale, quam ſeruatur, ius enim ad id, quod præcipitur cum omnibus adiunctis ipſius ſumptum, comparari debet, quod ſi fieret fortè non videretur fore neceſſe, vt in quibuſdam Ordinibus diceretur in aliquo iuri naturali renuntiari, quod non apparet ita dari in terminis eſſe licitum; Nociuum enim ſit neceſſe eſt ius illud diuinum, & æternæ ſapientiæ iudicium, ſi ab eo diſcedi poſſit, vt homines aliquid ei oppoſitum, vt melius, & conducibilius ſancire, & eligere poſſint, Verum in eo meum facilè iudicium cuicumque meliùs ſentienti libenter ſubmittam. Vnum tamen vereor periculum poſſe reperiri, nimirum, ne creſcente in infinitum dominatione, ab vno recedendo æternæ legis præcepto, tandem non deſint aliqui, qui ſubditis perſuaſum velint, ipſos vniuerſo iuri naturali penitus renunciaſſe, quod tamen nemini licitum eſſe poteſt.

Nec Sanctorum Patrum, & præcipuę Greg. magni, Theodoreti, Bernardi, Caſſiani, Franciſci, & Bonaventuræ deffinitis à nobis derogat auctoritas, nam 1°. non prohibent abſolutè mandati à Prælatis

Digitized by Google

facti diſcuſſionem, nec eiuſdem dilationem; ſed curioſam nimis diſcuſſionem, & dilationem executionis mandati ſine ratione factam.

2°. Non loquuntur de obedientia præcisè ſumpta, ſed de obedientia alijs virtutibus comitata, & aliquando de obedientia impropriè ſumpta, ſeu ſupererogationis.

3°. Non damnant de peccato diſcutientes præceptum prælati; aut ob aliquam rationem illius executionem retardantes, aut ei ob nimiam difficultatem, aut impotentiam illud exequendi, non parentes, ſed tantum de minus perfecta obedientia eos arguunt; quocirca eorum actoritas, quæ ſæpè ſolet adduci à quibuſdam, non bene, & verè de obedientia ſentientibus minimè debet pluris fieri, quam ipſi voluerint, eamque interpretari debent, iuxta eorumdem mentem, & intelligentiam, niſi velint illis iniuriam (videlicet quod non verè de obedientia ſenſerint) irrogare.

§. *DECIMVS.*

PRÆLATI NON DEBENT MVRMVrationibus, calumnijs, & alijs ſubditorum iniurijs offendi, ſed illas patienter ſuſtinere.

QVANTA faciat mala ſuſtinere patienter Paternus, & Maternus erga filios affectus, ſciunt illi, qui filios genuerunt, quanta in cōceptione, quanta in 9. menſium in ventre geſtatione, quanta etiam in lactatione ſciunt matres. Quanta in eis educādis, edocendis, & cæteris huiuſmodi agendis agnoſcunt patres & matres, agnouit Dauid à filio Abſalone inobedientia, coniuratione, & alijs grauiſſimis iniurijs impugnatus, ſed non oppugnatus in affectu; nam illo à Ioab occiſo, ſuam mortem pro illius morte commutandam peroptabat. *Abſalon fili mi, Abſalon; quis mihi det, vt moriar pro te*, aiebat bonus ille pater. Diximus Prælatos Regulares pollere debere in ſubditos paterno, & materno affectu; ac ex conſequenti, ſicut illos multa à ſubditis mala expectare debere. Faſtidiunt multùm homines liberi obedientiam, præcepta, & ſubijci, inde in imperfectis ſolam naturæ inclinationem cōſiderantibus, aduerſus Prælatos murmurationes, detractiones, iniuriæ, & forſan aliquid aliud; ſed quid ſuperabiturne Prælatorum Regularium, qui perfectioni acquirendæ ſe deuouerunt, amor, à ſæcularium parentum erga filios affectu? non equidem; cum hæc filiorum iacula, quæ cor Prælatorum, vt potè parentum, vulnerare nō valēt, ſic faciendum docet in multis locis Franciſcus, maximè verò in quadam Epiſtola ad Petr.

Digitized by Google

Catanewm Miniſtrum generalem in exercitio illius muneris directa, in qua ſic loquitur: *Dominus te cuſtodiat, & in ſancta ſua charitate conſeruet. Patientiam in omnibus operibus tuis, mi frater tibi commendo in tantum, quod cuicumque tibi impedimentum fecerit, ſiue frater, ſiue alij, etiam ſi te verberent, omnia debes habere pro gratia; & ita velis, & non aliud, & dilige eos qui iſta faciunt tibi; & non velis aliud de eis, niſi quantum Dominus dederit tibi. Et in hoc dilige eos, vt velis, quod ſint meliores Chriſtiani.* Quid meliùs ad propoſitum! ſimilia verba habet Bernard. ſerm. 25. in cant. *Cum internum murmur ſubditi, querulæ vocis indicio deprehendunt Prælati, etſi in ipſos, vſque ad conuitia, ad contumelias prorumpentis, medicos ſe, & non Dominos agnoſcentes, parant ſe confeſtim aduerſus phreneſim animæ, non vindictam, ſed medicinam.* Et ſic imitabuntur Apoſtolos, qui primi atque perfecti fuerunt Eccleſiæ Prælati, quorum nomine ait Paulus 1. Corinth. 4. *Maledicimur & benedicimus, perſecutionem patimur, & ſuſtinemus.* Hic Prælatorum ſcopus, hæc ſeueritatis, & lenitatis eorum meta eſſe debet, vt profectum intendant ſubditorum, vt iuxtà Hieronim. Epiſt. 45 *quidquid agunt, quidquid loquuntur doctrina ſit inferiorum.* Optimè ad propoſitum Bernard Epiſt. 75. in hæc verba Pauli ad Gal. 6. *Alter alterius onera portate*, ſcribens ad quemdam Prælatum. *Hoc onus animarum eſt & infirmarum. Nam quæ ſanæ ſunt, portari non indigent, ac per hoc nec onus ſunt, quoſcumque igitur de tuis inueneris triſtes, puſillanimes, murmurioſos, ipſorum te patrem, ipſorum te noueris eſſe Abbatem, conſolando, exhortando, increpando, agis opus tuum, portas onus tuum, & portando ſanas, quos ſanando portas.*

Quàm longè à documentis Franciſci, & horum ſanctorum ſunt 10. illi Prælati, qui non ſolum ad murmurationes, detractiones, & alia huiuſmodi, verum etiam ad minimum excuſationis, repræſentationis, aut aliquando reprehenſionis, aduerſus ſubditos ſuos indignantur, vt crederes illos in ferarum ſicut Nabucdonozor tranſijſſe naturam, ſtatim Latrantes, vt Canes, Vlulantes, vt Lupos, rugientes, vt Leones, & mira & indigna, non dicam homine Prælato, verum etiam homine ruſtico dicentes, & euomentes. Si qui ſint huiuſmodi, quos pauciſſimos eſſe arbitror, redeant ſubitò ad ſanam mentem, vt Nabucdonozor, & ſuum gregem cum dilectione, & patientia paſcant. Sintque propitij in offenſis, & ferant magis peccatores, quam inferant iniurias, vt docet Franciſcus in deſcript. qualitatum Prælat. Prouincialium; fruſtra enim laborat Eliſeus cum per baculum tentat reuocare ad vitam filium Sunamitidis 4. Reg. 4. dum enim incubuit ſuper puerum, & incuruauit ſe ſuper eum, calefacta eſt caro pueri, & reuixit, *Eliſeus* inquit Antonius Patau. ſerm. Dom. 7. poſt Trinit. *Eſt Prælatus qui non virga, id eſt operà diſciplinæ ſed potiùs incuruatione, id eſt benigni-*

Digitized by Google

tate ſuſcitat mortuum, id eſt animam ſubditi ſui reuocat à morte peccati. Diſcat Prælatus impatiens à Bernardo ſerm. 29. in Cant. Quod *neque ſub ſpecie quaſi corripiendi, verbo acuto, & vrenti transfigere audeat animam, pro qua Chriſtus affligi Cruci dignatus eſt.*

Longè 2°. ſunt à mente Franciſci ij Prælati, qui murmur exiſtimant, quidquid à ſubditis aduerſus non legitimum Ordinis regimen, dicitur: quique ferre minimè poſſunt, quod in eo quid mali deprehendatur, aduerſus quos Iſidorus Peluſiota, lib. 2. epiſt. 237. ſic loquitur, *Metuentes, ne quis exiſtat, qui ea, quæ ab ipſis perpetrantur, reprehendat, cum alia omnia bona tum maximè libertatem amolire conantur, vt deinceps liberè, ac ſine metu peccent.* Thomas Cantipratenſis lib. 2°. Apum cap. 12. n. 2. hunc defectum Prælatorum in Religione, in qua agentes malè, potentiores erant, boniſque obturabant ora, ſic exclamat: *O quis veniet! ô quando venturus eſt ſummus Pontifex, cuius æquitate librata miſeria iſta, & inſania corrigatur, ſed dicetur forſitan mihi, quis eſt iſte, qui poſuit os in cælum? & ad arcam fœderis etiam inclinatam manum indignus extendit? iraſcentur fortè mihi, ſed non Dominus, cuius vices ſemper dolui, & dolebo, pro cuius veritate, & iuſtitia vtinam dignus eſſem membris omnibus diſſipari.* Quem Prælatorum agendi morem, ſi qui ſint, qui eum gerant, Tyrannicum exiſtimat Ariſtoteles, etiamſi Etnicus, lib. 4. de republ. cap. 11.

CAPVT SEPTIMVM.

DE MINISTERIIS PRÆLATORVM ERGA SVBDITOS VT AB EISDEM VISITATOS.

§. PRIMVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT viſitare ſubditos Regulares.

OSTENDIMVS in præcedentibus, quid debeant Prælati erga ſubditos ad ipſos recurrentes, in hoc autem capite examinandum eſt, quid debeant ſubditis non recurrentibus, multi enim, aut timore, aut negligentia retrahuntur à recurſu ad Prælatos, propterea aliud remedium adinuenit poſt alios Franciſcus, dum ſic fatur: cap.

10. Reg. *Fratres qui ſunt miniſtri, & ſerui aliorum fratrum, viſitent, & moneant fratres ſuos, & humiliter, & charitatiuè corrigant eos.* In præſenti autem de viſitatione acturi, poſteà de duobus alijs Miniſterijs, quæ viſitationem conſequuntur agemus. Viſitare autem in ſcriptura multipliciter ſumitur præcipuè verò duobus modis, 1°. pro ſalutare, vt cum Maria virgo Elizabeth viſitauit (ideſt) ſalutauit, vnde docentur Prẹlati, quod debeant, viſitantes conuentus, ſuos ſubditos non fronte rugata, elatis ſupercilijs, toruis oculis, & vt dicitur ſuper humeros intuentibus, ſed beneuolè, amicè, & paternè ſalutare; Erat Saul cum ad regiam poteſtatem euectus eſt, ab humero & ſurſum, ſuper filios Iſraël, vt ſic poſſet omnes facilè paterno affectu intueri, & ſalutare, & omnes illum ſic ſalutantem videre poſſent, & amare, ſic debent eſſe Prẹlati ſuis ſubditis maiores capite (videlicet) Prælatura, vt ſic faciliùs, & liberiùs eos valeant ſalutare. 2°. Viſitare ſumitur pro videre & frequentare, ad quos actus Prælati obligantur, cum ſubditos, ac eorumdem mores cognoſcere teneantur. Vnde Franciſcus in deſcrip. qualitatum generalis Prælati ſæpè citata, hanc cognitionem in eodem requirit, dum ſic loquitur: *Ad eum maximè pertinet latentes conſcientias diſtinguere, & ex occultis venis eruere veritatem, omnes accuſationes in principio habeat ſuſpectas, donec veritas ex diligenti examinatione incipiat apparere. Aures etiam non præbeat multiloquijs; & multiloquos in accuſationibus ſpecialiter habeat ſuſpectos: nec faciliter credat eis.* Quid meliùs dici poteſt? vt autem ſubditos veraciter cognoſcant, viſitatio, & conuerſatio, & frequentatio eſt neceſſaria, quæ Prælatos omnes obligat. Huius autem viſitationis præſulum princeps Chriſtus exemplum dedit, dum de eo dicitur, quod ibat per caſtella, & alia loca viſitando populum Iſraël; vndè egregiè Zacharias oſtendens illud ipſius Officium in ſuo cantico, dicit, *Per viſcera miſericordiæ Dei noſtri, in quibus viſitauit nos oriens ex alto*, quidam autem ex viſitatis tempore, quo ſuam viſitationem fecit, eum receperunt, alij vero minimè, vt teſtatur Ioannes in Euang. cap. 1. *In propria venit, & ſui eum non receperunt, quotquot autem, &c.* quam viſitationem antiquitus ſancti deſiderantes clamabant *viſita nos in ſalutari tuo*: Apoſtolorum, præcipuè verò Pauli, & Barnabæ idem erat ſpiritus, vt habetur act. 15. vbi Paulus dicit Barnabæ. *Reuertentes viſitemus fratres per vniuerſas ciuitates, in quibus prædicauimus verbum Domini, quomodo ſe habeant, &c. perambulabat autem Paulus Syriam, & Ciliciam confirmans Eccleſias, præcipiens cuſtodire præcepta Apoſtolorum, & Seniorum.* Et forſan Chriſtus voluit, vt nemo Confirmationis Sacramentum impartiretur, niſi Epiſcopus, vt ſic cogeretur, vt paſtor perſonaliter viſitare ſuum gregem; nam vt habet prouerbium, quod adducit Ariſt. lib. 1. Æcon. cap. 6. *Oculus Domini equum*

impinguat, & ſemita pedis eius terram fœcundat, quocirca optimè, Iob. 1°. *Et viſitatio tua cuſtodiuit ſpiritum meum.* Certè Prælati cauere debent, ne imitentur quaſdam matres, quæ natos filios, vt vacent delicijs, nutricibus tradunt lactandos in locis, quos videre, nòn niſi rarò poſſunt; nam hæc ratio agendi à Chriſti charitate aliena eſt, quæ docet non negligere ſubditos, eoſque ſæpiùs viſitare, vnde Tridentinum à Spiritu ſancto edoctum hanc perſonalem viſitationem Prælatis exactè commendat, Seſſ. 24. de reformat. cap. 3. exiſtimans hanc curam cœteris eſſe præferendam, nec alijs commitendam. Quod ſimiliter præcipiunt conſtitutiones Minorum cap. 6. §. de viſitatione, in quo præſcribitur generalibus Prælatis, vt infrà ſexennium totum ordinem viſitent, & capitulis Prouincialibus omnibus interſiint: & Prouincial. Præl. vt ſingulis annis ſuas prouincias accuratè viſitent. Itaque Prælatis Solis corporei motum, & effectus imitari conuenit, cuius curſus in totum orbem vagatur, vt illum illuminet, purget, & paſcat; per totum ſuæ Prælaturæ orbem currant, vt ſubditos cognoſcant, edoceant, purgent, & paſcant. Quod autem Franciſcus edocuit, & præcepit de facienda viſitatione, hoc ipſe priùs opere compleuit; nam per habitacula ſui Ordinis, ipſe viſitans aſſiduè perambulabat: nec ijs contentus, vt omnes cognoſceret, Capitulum illud magnum, ex pluſquàm quinque millibus ſubditis compoſitum Aſſiſij congregauit. Hunc etiam morem obligati obſeruant Generales, dum non fixi in vno conuentu, ſed ambulantes ſuum Ordinem viſitando, quantum poſſunt circumeunt. Quod ſimiliter faciunt Prælati Prouinciales prouincias ſuas: nec non etiam Cuſtodes cuſtodias viſitantes.

Quod autem hæc viſitatio Prælatorum perſonalis ſit ad propoſitum, Ordinum vtilitatem, & ſubditorum profectum, docet experientia, quâ videre eſt ſæpiùs, deputatos ab ipſis negligenter ſe gerere, viſitationem obiter agere: cauſas eorum, qui eos à Generalibus petierunt, etiam contra ius protegere, & innocentes, & bonos, quia prouincialibus non fidentes, opprimere, multáque alia agere, quæ Religionibus, & Religioſis maximè ſunt nociua. Necnon aliundè ſubditos eiſdem non confidere, nec cor proprijs, aut alienis defectibus, & afflictionibus oneratum aperire: Secùs autem cum Prælati ſuos ſubditos viſitant, nam ſicut natiuus impetus parentum in filios, & filiorum in parentes, cor vtrorumque reſpectiuè aperit, ſic in Prælatis naturalis affectus viſcera paterna, ſubditis patere facit, & ſubditi reciprocè nil occultum gerunt, quod lateat amorem paternum, & ſic veriùs, & ſinceriùs, quàm per commiſſariorum viſitationem illos Prælati agnoſcunt. Accedit quod pauci in prouincijs & ſimiliter pauci in tota aliquo Ordine reperiuntur, qui ad aminiſteriatus generalis

ralis, & prouincialis ſunt capaces, tanta autem, aut ſaltem proximè accedens debet eſſe capacitas ad delegationem pro viſitatione huiuſmodi facienda.

Nolo tamen reprobare vſum quorumdam Ordinum, quo Generales Prælati delegatos mittunt ad viſitandum, ſed tantum aſſero, quod illa forma non eſt ita perfecta, ac illa, quam inſtituit, & qua vſus eſt Franciſcus, & quàm ſeruandam ſtatuit præcitatum Tridentinum.

Reprobarem tamen & merito vſum, ſi quis eſſet in prouincijs mittendi huiuſmodi commiſſarios à Prouincialibus ad conuentus viſitandos, niſi ipſi non poſſent ob infirmitatem, aut ob alias neceſſitates viſitationi incumbere; dummodò ab ipſis Prouincialibus cum ſuis diffinitoribus congregatis eſſent ad hoc munus aſſignati.

Reprobarem vtique ſi Generales Prælati cogerentur ad mittendum illos commiſſarios viſitatores ad petitionem Prouincialium, quia cum ipſi ſint præcipuè viſitandi, debent viſitatores non ſuſpecti mitti, tales autem illi eſſent, vnde ſtatuta Minorum hoc inconueniens præcauerunt, cap. IX. §. 4 in quo ſic habetur. *Confirmatur ſtatutum de non mittendis paſſim commiſſarijs in Prouincias, niſi à Prouinciali Miniſtro, vel Prouinciæ patribus petantur, vel Miniſtro generali pro legitima occaſione, & cauſa aliud viſum fuerit.*

Formam autem viſitationis non vnam, ſed diuerſam eſſe in Ordin. Religioſis minimè ignoro, illam verò quàm præſcribunt citata ſtatuta Minorum, quamue originem à Franciſco ducere non dubito, multùm probo, quæ ſic deſcribitur. *Forma autem in viſitatione ſeruanda hæc ſit: Primò exhortatio de more fiat, in qua Verbum Dei proponatur in Capitulo congregatis, vt iura decernunt cap.* Romana Eccleſia, de Cenſibus in 6. *Deindè verò ante omnia Sacramentum viſitetur, & ſacellum, in quo ornamenta, & Reliquiæ continentur, perluſtretur.*

At deindè totius Conuentus ædificia adeantur, vt Prælatis conſtare poſſit, an quæ ad honeſtatem, & clauſuram pertinent, rectè ſint diſpoſita. Infirmaria ſpecialiter Prælati ingrediantur, proprijs oculis conſpicientes an quæ ſunt ad infirmorum indigentiam neceſſaria, ſint ſufficienter prouiſa: Bibliothecas etiam Miniſtri diligenter, & accuratè viſitent, & librorum innentoria recognoſcant, & de eorum tutela, & conſeruatione ſollicitam curã gerant.

His peractis ſinguli fratres interrogentur à Prælatis ſecretò de omnibus negligentijs vitam communem concernentibus, vt potè, ſi lex Dei, & Regula, & Conſtitutiones, & Concilium Tridentinum obſeruentur in vita communi, & regulari. Inquirentes ſi diſciplina Regularis collapſa ſit, ita vt ieiunia, orationes, diſciplinæ, cultus Diuini Officij, & paupertas detrimentum patiantur. Hæc ergo pro virili magna cum acrimonia ſunt inquirenda. Poſteà capitulum culparum celebrabitur, in quo correctiones ſiant, & quæ ſunt admonenda, & ordinanda proponantur, vt vita Re-

gularis, ſi fuerit collapſa reſtauretur, ſi verò inuioluta fuerit, conſeruetur.

Viſitationes omnium locorum & rerum, cum decretis pro reformatione in ſingulis conuentibus ordinatis, ſcripto mandentur, à viſitatore ſubſcriptæ, & ſigillatæ in libro ad hoc deputato aſſeruentur.

In omnibus his, quæ ad viſitationem, & morum reformationem, & correctionem ſpectant, ex Sacris, & Apoſtolicis Sanctionibus, ius & poteſtatem habent viſitatores ea ordinandi, moderandi, puniendi, & exequendi, iuxtà tamen generalia, ac prouincialia ſtatuta, quæ illis prudenter pro ſubditorum emendatione, ac Prouinciarum vtilitate, neceſſaria videantur.

Nec executionem eorum, quæ mandauerint, & decreuerint, aut iudicauerint in viſitatione, vlla inhibitio, appellatio, ſeu querela, etiam ad ſuperiores interpoſita, quoquo modo impedire, aut ſuſpendere poteſt.

Hic ſub finem huius §. notandum eſt Prælatos maiores à localibus dum viſitant, exactum computum Eleemoſinarum, & pecuniarum exigere debere, ne ipſi in proprietatis labem, quod facilimum eſt, labantur, quod prouinciales Minorum ſeuerè exigunt, & præterea ipſi Prælati locales tenentur ex ſuis conſtitutionibus, cap. *3*. §. 7. ſingulis menſibus in 1. die, duplici, vel feriato non impedita, reddere computum clarum, & diſtinctum de Eleemoſinis largitis, & de modo, quo ſunt elargitæ, & expenſæ coram diſcretis Conuentus, & Syndico, ſub grauiſſimis pœnis, quod non ſolum vidi Romæ obſeruatum; ſed etiam Guardianũ Araeælitanum ſingulis menſibus coram fratribus congregatis exprimere receptas Eleemoſinas, & expenſas, & illud, quod ex illis reſiduum erat. Pralatos autem multipliciter in viſitatione facienda peccare poſſe non eſt dubium, quocirca cautè procedere debent, ne multis peccatis grauibus innodentur, quos ignorantia excuſare minimè poteſt, cum ſcire teneantur, quæ ad ſuum munus debitè exercendum pertinent, de quibus Canoniſtæ latè, & prædicta citata ſtatuta fratrum Minorum, & aliorum Ordinum Regularium.

---

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATI DEBENT MONERE ſubditos viſitatos bonos & malos.

VT Prælati ſubditos debitè moneant, duo in illis requiruntur: primũ eſt doctrina: ſecundum magnanimitas. Doctrinam requirit Franciſcus in monente, cap. 13. Reg. Tertiariorum, dum ſic fatur: *Virum Religioſum, & in verbo Dei competenter inſtructum habere procurent, qui eos ad pœnitentiam, & ad miſericordiæ opera exercenda hortentur, ſollicitè*

moneat & inducat; non enim ſufficit probitas vitæ, niſi ſit coniuncta doctrinæ, ſicut nec doctrina ſine probitate vitę, ſicut enim teſtante Bonauent. in legend. cap. 8. Franciſcus docebat, *prauitate vitæ Prælatos deſtruere, quod veritate doctrinæ ædificauerant*, ſic etiam ignorantia inficiunt, quod laudabili vita pepererant. Quocirca Bernard ſerm. 76. in Cant. ſic quærit: *quomodo in Paſcua diuinorum educet eloquiorum greges Dominicos paſtor Idiota? Sed etſi doctus quidem fuerit, non ſit autem bonus, verendum, ne non tam nutriat doctrina vtili, quàm vita ſterili noceat.* Temerè itaque, & in hac parte hoc onus ſumitur abſque ſcientia, pariter vitaque laudabili. Hæc eadem antea docuerat Iſidor. de ſummo bono, lib. 3. cap. 33. vbi ſubiungit, *quomodo docere potuerunt, quod ipſi non didicerunt? deſinat locum docendi ſuſcipere, qui neſcit docere. Ignorantia quippe præſulum, vitæ non congruit ſubiectorum.* Vnde ad hanc veritatem confirmandam Chriſoſtomus, Hom. 15. in cap. 5. 1. ad Thimoth. tom. 4. ſic loquitur; *ſed fortè dices, vt Chriſtianam Philoſophiam vita doceat exemplo. Friuola, inquit hic ſanctus, hæc ſunt. Eſt enim neceſſarium verborum quoque magiſterium.* Idque non inefficaciter, nec paucis ex Pauli probat doctrina, qui cum ad Timoth. ſcriberet, quales vellet in populorum magiſtro conditiones dixit 1. Timoth. 3. *oportere eſſe continentem, manſuetum, irreprehenſibilem*, iſtudquoque connumerat, additque *doctorem*, vt quid autem doctor appellatur niſi vt doceat? Didicerant hi ſancti, didicerat etiam Franciſcus, quantum profit in Prælatis ad ſubditos gubernandum, doctrina, didicerant vtrique quod ignorantia eorumdem maximè nociua eſt ſubditis, nam vt ait Chriſtus Matt. 15. *Si cæcus cæco ducatum præbeat, ambo in foueam cadunt*; cæci enim ſunt Prælati ignorantes, quia non vident, quæ videre tenentur, & cæcos ſubditos per viam ſuam ducant & proinde in foueam peccatorũ ſimul cadant, neceſſe eſt; quia neſcientes, non docent, quæ ſubditi ſcire tenentur. Præl. ergo ſcientia ſufficienter inſtructi debent ſubditos viſitatos monere, bonos ad perſeuerentiam, & virtutum augumentũ, malos autem ad vitæ emendationem, *ſed non omnes fideliter hoc agunt*, inquit author commentariorum in Epiſt. Pauli apud Anſelmum, cap. 4. 1. ad Corinth. *Sed plerique fraudem faciunt, dum quæ ſua ſunt, quærunt, non quæ Ieſu Chriſti, & Cæleſte miniſterium in vſum terreni lucri conuertunt, nec ſalutem ſubiectorum, ſed propria commoda quærunt.*

Sunt & alij infideles miniſtri docet Ambroſ. in cap. 4. 1. ad Corinth. tom. 3. *qui accepta diſpenſatione, aut verecundia, aut certè commendationis ſuæ cauſa, conſtanter arguere trepidant ſubditorum, aut malos ſenſus, aut mores.* Multi ſunt Prælati, canes muti, latrare non valentes, fiunt ſubditi vitijs in prædam, & tamen tacent, timent quempiam irritare, volunt in ſubditorum damnum ſubditis placere, plus cupiunt mites

dici, & impiè miſericordes videri, quàm vbi pro fidelitate tenentur, eſſe ſeueri. Huiuſmodi, *multi viri miſericordes vocantur, virum autem fidelem quis inueniet?* prou. 2°. Crudelitas eſt, non miſericordia, miſericordem eſſe, vbi ſeueritas eſt neceſſaria, homicidium eſt mitem eſſe, & ſegnem, vbi in ſuam animam ſubditum eſſe crudelem: multum derogat fidelitati Officij huiuſmodi conniuentia delicti: ideò *quæritur inter diſpenſatores, vt fidelis quis inueniatur, 1. Corinth. 4.* qui Officium ſuæ diſpenſationis fideliter exerceat, qui præſcriptam ſibi ſeriem, iuxtà traditam ſibi normam, prout conſcientia dictat, vel vt ſui inſtituti Regula, vel editæ à maioribus conſtitutiones præſcribunt commiſſum gregem gubernet. Hoc Officij exercitium deſiderabat Franciſcus in Prælato generali; ac proindè in cœteris Prælatis, dum in deſcript. qualitatum ipſius ſic dicebat: *Talis denique debet eſſe quod propter cupiditatem retinendi honorem, virilem formam iuſtitiæ, & æquitatis nullatenus inficiat, & relaxet, ita temen quod ex nimio rigore nullius anima occidatur, & ex ſuperflua manſuetudine non naſcatur torpor, atque ex laxa Indulgentia, non proueniat diſſolutio diſciplinæ.*

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI DEBENT SVBDITORVM defectus corrigere, ſed humiliter & charitatiuè.

PRÆLATOS debere corrigere ſubditos publicè peccantes docet Paulus 1. Timoth. 5°. vbi ſic loquitur, *Peccantes coram omnibus argue, vt & cæteri timorem habeant.* Iubent Pontifices id faciendum, & inter alios Innoc. III. in pluribus locis, cuius vnam Sanctionem dumtaxat, cap. *Irrefragabili* extra de Offic. Ordinar. hic referam. *Irrefragabili conſtitutione ſancimus vt Eccleſiarum Prælati ad corrigendum ſubditorum exceſſus maximè Clericorum, & reformandos mores prudenter, ac diligenter intendant, ne ſanguis eorum de ſuis manibus requiratur.* Idem ante ipſum monuerat faciendum Benedictus in ſua Regula, cap. 2°. Illud quoque documentum à Patribus ſanctis acceptum, pro lege poſuerunt Concilia, quod etiam ſuis Prælatis pro lege dedit Franciſcus, cap. x. ſuæ Reg. præſcribendo modum, quo exequi debeat, cum ſic pronuntiat, *humiliter & charitatiuè corrigant eos*, idipſum docet etiam omnes fideles, qui alijs præſunt, in Epiſt. apud Vadingum numero 1. ad eos directa cap. 6. his verbis: *Qui autem poteſtatem acceperunt iudicium cum miſericordia ſemper exerceant: ſicut ipſi vellent à Domino miſericordiam obtinere; iudicium enim ſine miſericordia erit illi, qui non facit*

miſericordiam. Hanc legem longe antea docuerat ſapiens Eccleſ. 7. *noli eſſe iuſtus multùm, neque plus ſapias, quàm neceſſe, &c.* Id ſimiliter Iobus docuit, cap. 29. *Cum ſederem quaſi rex circumſtante exercitu, eram tamen mœrentium conſolator;* ad quem locum Gregor. ſic fatur, *diſciplina, vel miſericordia multum deſtruitur, ſi vna ſine altera minuatur,* habet etiam hoc documentum Tridentinum Seſſ. 13. de refor. cap. 1. *Sin autem ob delicti grauitatem virga opus fuerit, tunc cum manſuetudine rigor, cum miſericordia iudicium, cum lenitate ſeueritas adhibenda eſt;* Optimè denique Auguſtin, lib. 3. Hom. 4. *Benignitas, & facilitas ſine diſciplina, mater eſt vitiorum, diſciplina ſine bonitate triſtis quædam amaritudo viuendi.* Idem Greg. Moral, lib. 19. part. 4. cap. 23. Egregiè ſic in hac materia loquitur: *Sunt nonnulli ita diſtricti, vt etiam omnem manſuetudinem benignitatis dimittant, & ſunt nonnulli ita manſueti, vt perdant diſtricti iura regiminis. Vnde cunctis rectoribus vtraque ſummopere ſunt tenenda, vt nec in diſciplinæ vigore benignitatem manſuetudinis, nec rurſus in manſuetudine diſtrictionem deſerant diſciplinæ: quatenùs nec à compaſſione pietatis obdureſcant, cum contumacem corrigunt, nec diſciplinæ vigorem molliant, cum infirmorum animos conſolantur. Regat ergo vigor diſciplinæ manſuetudinem, & manſuetudo ornet ſermone vigorem: & ſic alterum commendetur ex altero, & nec vigor ſit rigidus, nec manſuetudo diſſoluta.* Idem prorſus Iſidor. Synonimor. cap. penult. Idem Auguſt. in Enchirid. cap. 75. & Leo Papa, epiſt. 82. ad Anaſtaſ. cap. 1. quocirca appoſitè ad hoc Pius Papa II. comment. in res geſtas Alphonſi, ſic de quodam Gaſpare refert. *Vnde Gaſparus Schlix. qui trium Cæſarum Cancellarius fuit, optare ſe dicebat omnes Reges aliquando priuatos, pauperéſque fuiſſe; neque enim ſatis miſeretur, qui numquam fuit miſer.* Vtraque ergo virtus copulanda, vt verum habeat in Prælatis illud Pſalmiſtæ, *Miſericordia, & veritas obuiauerunt ſibi,* ad duo ergo ex Franciſco tenentur Præl. Primum eſt prauos defectus corrigere vindicatiua Iuſtitia. Secundum correctionem miſcere cum miſericordia, & humilitate, quoad primum Prælati debent in zelum transformari, vt magnus ille Prælatus Dauid, qui de ſeipſo pronuntiat: *Zelus domus tuæ comedit me,* Pſal. 68. Sicut enim cibi manducati in manducantem conuertuntur, ſic Dauid manducatus à Zelo totus zelus erat. Vnus autem ex præcipuis zeli affectibus eſt delicta cognoſcere, & cognita caſtigare. Chriſtus hunc zelum in Epiſcopo Epheſino, alioquin prima ſua charitate ſpoliato maximè laudat Apoc. 2. dum ad illum ſic ſcribit; *Scio opera tua, & laborem, & patientiam tuam, & quia non potes ſuſtinere malos, & tentaſti eos, qui ſe dicunt Apoſtolos, & non ſunt: & inueniſti eos mendaces.* Vbi vides quid debeant Prælati facere erga malos; debent enim eorum opera attentiſſimè conſiderare, & ſagaciter indagare, *ab operibus eorum*

cognoſcetis eos ; nam licet ipſi conentur ſua crimina occultare, nilominus ſemper aliquid operantur, quo eorumdem opera manifeſtantur:& Prælati linceis oculis debent eſſe præditi, & ex vno conijcere multa alia, eo modo, docente Greg. 2. p. paſt. cap.10. quo Execchiel. cap.8. qui habita viſione, vt cerneret foramen vnum in templi pariete, & accepto mandato, vt parietem foderet, fodit, & apparuit oſtium, & iuſſus, vt introiret, ingreſſus vidit abominationes peſſimas, quas iſti faciebant hic, &c. Certè veri & zelotes Prælati priùs tenentur fodere peccatorum crimina, ſicut etiam hic Epiſcopus Epheſinus fecerat circa illos, qui ſe dicebant Apoſtolos, quos mendaces inuenit; & poſteà cognita crimina, ſine vlla perſonarum acceptatione, debent corrigere:& ſicut nonnulli Præl. maiores, vt docet Bern. lib.4. de Conſiderat. ad Eugen. debent eſſe Ioannes Baptiſta Regibus, vt Moyſes Egiptijs, vt Phinees impudicis, Elias idolatris, Heliſeus auaris, Petrus mendacibus, Paulus blaſphemis, & denique vt Chriſtus mercatoribus: ſic quoque Præl. Regul. ſuo modo erga ſubditos ſuos ſe gerere tenentur, eorumque crimina, ſi correctio monitoria non profecerit, aut ſi ſcandaloſa ſint, caſtigare, ſeu iudicialiter, & ſeuerè corrigere, *Reſecandæ ſunt* inquit Hieronimus ſuper Exech. à Graticno 24. q.3. relatus *putridæ carnes, & ſcabioſa ouis à caulis repellenda, ne tota domus maſſa, corpus, & pecora ardeant, corrumpantur, putreſcant, & intereant ;* Franciſ. de huiuſmodi ſubditis ſic loquitur in admonitionibus ad fratres, cap. 3. *Hi homicidæ ſunt, & propter mala ſua, multas animas perdere faciunt ;* nam vt ait Auguſt. lib. de ſalutar. docum, *per vnam ouem morbidam polluitur totus grex, & modica pars Fellis magnum dulcorem vertit in amaritudinem:* & vt ait Baſilius, Hom. quod Deus non ſit auctor. *Quemadmodum in peſtilentibus locis ſenſim attractus aër latentem corporibus morbum inijcit, ſic itidem ex praua conſuetudine, & malo exemplo prauorum, maxima bonis mala hauriuntur; etiam ſi ſtatim incommodum non ſentiatur.* Certè timidos, & debiles in hoc genere optimè ſic hortatur ſapiens Eccle. 7. *Noli quærere fieri iudex, niſi virtute valeas irrumpere iniquitates, ne extimeſcas faciem Potentis, & ponas ſcandalum in æquitate tua.* Multa habes de caſtigandis huiuſmodi criminibus apud Greg. Hieron. & Chriſoſtom. relatos à Luca Vadinguo in fine tomi 2. opuſcul. 5. Franciſci, & præcipuè apud Bonauent.

Sic tamen ſunt crimina caſtiganda, vt caſtigatio ſocias habeat miſericordiam, & humilitatem, *humiliter & charitatiuè corrigant eos.* Deus volens oſtendere vindictam, quàm ipſe facturus erat, illam Ieremię, cap. 10. ſub forma vigilantis virgæ oſtendit, hoc modo ſignificans, quod qui virga Iuſtitiæ ſubditos percutit, oculis etiam lachrymantibus, & non aliter percutere debet; nam qui fieri poteſt, vt quis habens oculos in virga, eos percutiat, & non fleant oculi, ip-

ſemet Deus volens homines diluuio caſtigare, hanc miſericordiam oſtendit, dum, & arcam ad pœnitentes recipiendos conficere iuſſit, & dum etiam ſic fatur ſacra Scriptura, *Tactus dolore cordis intrinſecùs, &c. delebo, &c.* nec vlla caſtigatio à Deo facta notari poteſt, quin iũcta fuerit cum miſericordia. Prælati iudices, ſicut ſunt Dei imagines in iudicando, & in zelo caſtigantes, ſint etiam imagines in miſericordia, quæ zelum temperat. Debent ergo caſtigare cum miſericordia, ſic fecit Franciſcus referente Bonauentura in eius vita, cum enim ſemel accidiſſet, vt eidem, quidam frater præſentaretur, qui contra legem obedientiæ aliquid fecerat, diſciplinæ iuſtitia corrigendus, videns autem vir Fratrem illum per euidentia ſigna veraciter eſſe compunctum, ad indulgendum ei, amore fuit humilitatis inductus, ne tamen facilitas veniȩ incentiuum eſſet alijs delinquendi, iuſſit ablatum fratri Capucium, in medium flammarum proijci, vt omnes aduerterent quanta qualique vindicta offenſa ſit inobedientiæ præcellenda, & ſic iuſtitiam cum miſericordia optimè copulauit.

Debent inſuper Prælati humiliter ſubditos caſtigare, dura enim ſatis eſt caſtigatio, etiamadhibita miſericordia, ſed ſi Prælati arroganter inſultent in ſubditos, dum caſtigantur, prorſus eſt crudelis, & intolerabilis punitio, quod multi antiqui, & ex modernis etiam multi Iudices Seculares oſtenderunt, qui dum ſententiam in reos dicebant, aliquandò non verbo, ſed ſcriptis, & dum verbis, non in forma ſententiæ, ſed in forma monitionis in perſona tertia, aut indiuidüa vaga eam proferebant, vt verbi gratia, tu ſcis, qua pœna illud crimen dignum ſit, & aliquando addebant, placeat tibi illam ſuſtinere.

Et certè ſi Prælati Regulares mente Chriſtiana perpendant, quod in hac parte Chriſti vices gerant, quod & ipſi cadere poſſunt, vt ſubditi, quod hi abnegauerunt proprias voluntates propter Chriſtum, quod de ſalute animarum ſubditorum rationem exactè ſunt reddituri, quas per illam arrogantiam, & faſtum perpetuæ damnationi exponunt, ab illa procul dubio abſtinerent, & eos cum zelo, charitate, & humilitate, dum puniendi ſunt, caſtigarent.

§. QVARTVS.

PRAELATI DEBENT SVOS SVBDITOS à ſubditis detrahentibus defendere.

FRANCISCVS ſic odio habebat detractionis vitium, vt præter alia, quæ de illo dicebat in quadam collar. referentibus cum alijs Bonauent. cap 8. legend. Piſano, lib. 1°. confor. 12. cap. 26. ſic illud deſcribit: *Detractionis vi-*

tium fratris inimicum eſt fonti pietatis, & gratiæ, & piiſſimo Deo abominabile, pro eo, quod detractor animarum ſanguine paſcitur, quas gladio linguæ necat, &c. & quomodo non Deo odibile vitium? *quod proles eſt odij, tenuis languor, pinguis & occulta, ac latens ſanguiſuga, quæ charitatis omnem conſumit, ac demolitur ſanguinem, dilectionis ſimulatio, cordis ſordes, ac duritiam parans, caſtitatis exterminatio*, ait Climac. Gradu. 10. Grande & graue malum, horrendum vitium, pacis hoſtis, diſcordiæ ſeminarium, peſtis latens, proximos depaſcens, mortuos exhumans, patens viuorum ſepulchrum.

Duo autem genera detrahentium notat Franciſcus vnum palàm, & publicè ac apertè detrahentium, de quibus Dauid, *Sepulcrum patens eſt guttur eorum*, Pſal. 51. qui euidenter ab omnibus agnoſcuntur, & ita fœtent, vt omnes illos, vt fœtidos, ſpurcos, & abominabiles procul fugiant. Aliud autem eſt eorum, qui vt ait Franciſcus, *ſtudent videri boni, non fieri, accuſantes vitia, non deponētes, ſolos eos laudant, quorum cupiunt auctoritate foueri, ſilentes à laudibus, quas ad laudatum non æſtimant reportare. Ieiunæ faciei pallorem, pernicioſis laudibus vendunt, vt ſpirituales videantur, qui diiudicent omnia, & ipſi à nemine iudicentur. Gaudent ſanctitatis opinione, non opere, Angelico nomine, non virtute.*

Optimè profectò citatus Climacus detrahentes huiuſmodi dicit eſſe ſicut quaſdam adoleſcentulas, quarū aliquæ mala ſine vllo verecundiæ rubore operantur, nonnullæ verò quæ grauiora his, clam, ac verecundiùs faciunt. Sed perfectiſſimè illos depingit Bernard. ſerm. 24. in Cant. dum ſic loquitur: *Alij nudè atque irreuerenter, vti in Buccam venerit virus euomunt detractionis; alij autem quodam ſimulatæ verecundiæ fuco, conceptam malitiam, quam retinere non poſſunt, adumbrare conantur. Videas præmitti alta ſuſpiria, ſicque quadam cum grauitate & tarditate, vultu mæſto, demiſſis ſuperciliis, & voce plangenti egredi maledictionem; & quidem tantò perſuaſibiliorem, quantò creditur ab his, qui audiunt, corde inuito, & magis condolentis affectu, quàm malitioſè proferri. Doleo (inquit) vehementer pro eo, quod diligo eum ſatis, & numquam potui de hac re corrigere eum. Et aliàs, mihi quidem, ait, bene compertum fuerat de illo iſtud, ſe per me numquam innotuiſſet: at quoniam per alterum patefacta eſt res, veritatem negare non poſſum dolens dico, reuera ita eſt, & addit; Grande damnum. Nam aliàs quidem in pluribus valet, cæterum in hac parte (vt verum fateamur) excuſari minimè poteſt.* Hos ergo detractores attentiſſimè conſiderare debent Prælati, quos fortè nimis aliqui in ſuæ Religionis detrimentum diligunt, & illos à ſuo conſortio, & familiaritate arcere debent, & imitari Climacum citatum, qui quoſdam ex eis ſeuera increpatione coërcuit, qui cum ſancto viro ſatisfacere vellent, dicendo, hoc ſe ex charitate, & cura eius, cui detrahebant feciſſe inquit, *Quieſcite, atque ab huiuſmodi charitate*

ritate ceſſate, ne ille iniuſtè feciſſe videatur, qui dixit, detrahentem ſecretò proximo ſuo hunc perſequebar. Acriùs in detrahentes huiuſmodi inuehitur Franciſcus, appoſitè cauſa inuectionis propoſita, vt cum alijs in Legen. cap. 8. refert Bonauent. Audiens enim vir ſanctus quemdam fratris famam denigrantem Vicario ſuo dixit: *Surge, ſurge, diſcute diligenter, & ſi accuſatum fratrem innocentem repereris, accuſantem dura correctione cunctis redde notabilem. Inſtant Religioni diſcrimina, niſi detractoribus obuietur; citò multorum ſuauiſſimus odor fœtebit; niſi fœtidorum ora claudantur. Summa volo cures prouidentia, ne peſtifer iſte morbus latiùs ſe diffundat. Frater qui alium fratrem famæ gloria ſpoliauerit, habitu eſt ſpoliandus, nec oculos ad Deum eleuare poterit, niſi priùs quod abſtulerat, reddiderit.* Ita ille quibus oſtendit quanta diligentia, quantaque ſeueritate liberandi ſint innocentes à linguis detrahentium, quantaque obligatione ad id Prælati teneantur.

§. QVINTVS.

PRÆLATI DEBENT HABERE OMNES accuſationes ſuſpectas in principio, qui propterea tenentur habere probationes.

HOC documentum dedit Franciſcus in deſcript. quam fecit conditionum, quibus inſigniri debet Prælatus Generalis, ſic enim loquitur. *Omnes accuſationes in principio habeat ſuſpectas, donec veritas ex diligenti examinatione incipiat apparere. Aures etiam non præbeat multiloquis, & multiloquos in accuſationibus ſpecialiter habeat ſuſpectos, nec faciliter credat eis.* Idipſum ordinatum fuiſſe in Societate Ieſu refert Suares, tom. 4. lib. 10. cap. 70. n. 22. vbi inter cætera hæc verba habentur extracta ex actis Congreg. 7. illius Societatis *caueant ſuperiores, ne faciles delatoribus aures præbeant, diſquirantque ſingula, donec in delatæ rei cognitionem veniant, vt aut innocentem liberent, aut noxium falſumque delatorem pro rei magnitudine puniant.* Certè multorum nocuit innocentiæ facilitas Prælatorum in credendo: dum enim fidem adhibet accuſanti, bona perit opinio accuſati. Ex hoc vno vitio plura naſcuntur, rixæ multæ, iniuriæ non paucæ, ſuſpiciones malæ, ſententiæ iniuſtæ, maximè ſi in ea praua opinione ſint Prælati, qui exiſtiment omnia ſibi licere, etiamſi ſint contra ſacros Canones, legem naturalem, & famam ſubditorum, vnde multorum periclitatur innocentia, & ſalus, & detractorum creſcit malitia, & petulantia. Eò autem grauius hoc vitium, quo communius, cætera multi fugiunt Prælati, hoc

vno pauci ſunt, qui non valdè laborent. De ſupremis ipſis iudicibus id auſus eſt affirmare Bernardus, lib. 2. de conſid. ad Eugen. cap. vlt. *Eſt vitium, cuius ſi te immunem ſentis, inter omnes, quos noui ex his, qui cathedras aſcenderunt, ſedebis, me iudice, ſolitarius, quia veraciter, ſingulariterque leuaſti te ſupra te, iuxtà Prophetam. Facilitas credulitatis hæc eſt, cuius calliditiſſimæ vulpeculæ magnorum neminem camperi ſatis cauiſſe verſutias. Inde eis ipſis pro nihilo iræ multæ, inde innocentium frequens addictio, inde præiudicia in abſentes.* Non eſt boni iudicis, cuicumque accuſationi ſtatim credere, nec probi viri maleuolas calumnias gaudenter admittere. Mulierem in adulterio deprehenſam accuſarunt iniqui illi Chriſti iuſtitiæ tentatores, nec tamen in eorum facies intentus, vel auribus erectis, ſed & vultum, & aures dimittens, *Inclinauit ſe*, Ioann. 8. Accommodam noſtro argumento rationem reddit Antonius Patauinus Ser. in Sabb. poſt Dom. 3. Quadrag. *Inclinauit ſe Ieſus, vt oſtenderet, quod accuſatio non eſt admittenda cum facilitate. Non enim ſtatim iudex debet porrigere aures cuilibet dicto, nec etiam cum gaudio, ſed cum diſplicentia ſuſcipere.* Licèt immanes fuerint, voces grauium peccatorum Sodomorum & Gomorrhæorum, attamen noluit Deus mala hæc audita tantum, & non diſcuſſa iudicare, ſed dixit Geneſ. 18. *deſcendam, & videbo vtrum clamorem, qui venit ad me, opere compleuerint, an non eſt ita, vt ſciam.* Quomodo quæſo Deus, cui omnia nuda, & aperta ſunt, nec illum vllatenus latent, dubitare videtur, dicendo ſe è cœlo deſcenſurum; vt quid in terris agatur exploret? Optimè Greg. lib. 19. moral. cap. 14. *Nempè, vt grauitatis nobis exemplum proponat, ne mala hominum ante præſumamus credere, quam probare.* Hanc lectionem didicerat, Iob. 29. cap. dum munus iudicis agendo, cauſas iudicandorum diligentiſſimè inueſtigabat; vnde ipſe ſic loquitur. *Cauſam, quam neſciebam diligentiſſimè inueſtigabam*, quem textum expendens citatus Gregor. ſic ait: *Nos ſanè hic locus admonet, ne ad proferendam ſententiam præcipites vmquam ſimus, ne temerè, ac indiſcuſsè iudicemus, ne qualibet mala audita nos moueant, ne paſſim dicta ſine probatione credamus.*

Fieri autem ſæpè poteſt, vt Prælati prætextu boni communis delatores foueant, vnde ij, vt illis placeant, & ſibi aucupentur nomen virorum exactorum, & fidelium, toti ſint in notandis fratrum ſuorum defectibus, eorumque verbis, & actibus malè interpretandis, & contra eorum intentionem. Vnde ex hoc fieri poteſt, vt omninò nulla ſit inter fratres charitas, & vt nullus alteri fidat, ſed eum in hoſtem, à quo cauere debeat, intueatur, nihilque inter eos ſit charitatis fraternæ; quare grauiter peccarent Prælati, qui eas Religionis, & charitatis peſtes fouerent, eſto enim licitum ſit ea deferre, quæ ſunt alicuius momenti, dum quis eis aliter mederi non poteſt, non tamen

propterea fouenda eſt delatorum curioſitas, & temeritas in iudicando de alienis actionibus, nec calumniæ ferendæ, vt facilè fieri poteſt pretextu falſo non impediendi neceſſarias delationes, hoc enim medium inuiſum eſt, & pacis, ac charitatis euerſiuum. Plura de hac materia inferiùs, dum de delationibus occultorum defectuum ad Prælatum agemus.

---

§. SEXTVS.

PRÆLATI NON DEBENT FACERE graues punitiones, niſi de conſilio, & aſſenſu ſuorum conſiliariorum patrum grauiorum.

NON dedit hoc documentum Franciſcus ſuis Minoritis, ex illius tamen praxi, qui ferè omnia in Capitulis generalibus faciebat, ſatis colligitur illum in grauibus punitionibus conſilium petijſſe, & voluiſſe, vt Prælati conſilium peterent, & ſequerentur, quod ſatis manifeſtè colligo 1°. ex cap. 7. ſuæ Reg in quo indicatur, quod reſeruatio caſuum non debet ſolum fieri à Prælatis, verum etiam à fratribus congregatis ſimul cum ipſis. 2°. ex deſcriptione qualitatum ſociorum Prælatorum, in quibus non tot in excellenti deſideraſſet, niſi vt eſſent à Prælatorum conſilijs 3°. colligo ex antiquiſſimis conſtitutionibus ſui Ordinis, in quibus habetur expreſsè, quod nullus Prælatus ſub pœna priuationis ſui Officij, poſſit graues pœnas infligere ſine conſilio, & aſſenſu maioris partis patrum illorum, qui ei ſunt à conſilijs, quam conſtitutionem à Franciſco ortum habere non dubito, cui ſimilem dedit monialibus ſanctæ Claræ, cap. 4. Reg. quam eiſdem præſcripſit, his verbis: *Octo ad minus ſorores de diſcretioribus eligantur, quarum in his, quæ forma vitæ ſororum requirit, Abbatiſſa ſemper vti conſilio teneatur.* Et certè conuenientiſſimum eſt, imò, & neceſſarium, vt Prælati in grauioribes vtantur conſilio aliorum iuxtà Eccleſ. documentum, cap. 32. *Fili mi ſine conſilio nihil facias, & poſt factum non pænitebit*, & quò plures ſunt conſiliarij eo ſaniùs erit conſilium ſalus inquit ſapiens prouerb. 11. *vbi multa conſilia*, vel vt alij legunt: *vbi non ſunt conſilia, populus corruet, & ſalus in multo conſultore.* Conuenientiſſimum dixi; quoniam conuenit Prælatis, vt in iudicio ferendo imitentur ſupremum Eccleſiæ Dei Prælatum, nec non ſupremos Principes temporales, qui in grauioribus iudicijs, & negotijs ſolent petere conſilium, & licet illud ſequi non teneantur, illud tamen ſequuntur. 3°. vt imitentur ſupremæ Eccleſiæ, & poteſtatis Secularis

tribunalia, quorum præſides & conſilium petere, & ſequi obligantur, illudque ſequuntur alioquin nullum eſſet ipſo iure iudicium. Sanè ſatis videtur ridiculum, quod quis petere conſilium teneatur, & non obligetur illud ſequi, ſuppono enim quod à Prælato 30. vocati conueniant, ſintque in conſilio dando vniformes poteritne Prælatus, aliquando his omnibus iunior, minus doctus, & minus prudens ab illo recedere, vel, non? ſi non poteſt, prudentiæ ſtatus illius Religionis dandum eſt, quæ ſenioribus, doctioribus, & prudentioribus ſtandum eſſe præcipit. Si poteſt recedere, videtur ille ſtatus etiam recedere à prudentia, iniuriam facere tot illuſtribus viris, quorum prudens conſilium pro nihilo reputatur. Imò quod maius eſt, ſic datur anſa ſubditis iudicium Prælati ſeriò condemnandi, quod illud prætulerit iudicio tot virorum de prudentia, & Religione benè meritorum aliter iudicantium. Dixi inſuper non ſolum conuenire, ſed etiam eſſe neceſſarium illud petere, & ſequi, tum ex parte Prælati, tum ex parte ſubditorum; ex parte quidem Prælati, vt ſatisfaciat debito virtutis prudentiæ, & humilitatis, & iuri ſeu lumini naturali, quod iubet, vt poſtponat quis ſuum iudicium alieno prudentiori, & meliori, vt ſatisfaciat etiam ſuæ conſcientiæ, quæ alieno conſilio potiùs quieſcit quam ſuo, & denique, vt habeat in facto excuſationem coram maioribus Prælatis, & alijs, ſi quid ſiniſtri ex dato conſilio accidat. Ex parte autem ſubditorum, nam faciliùs, & quietiùs plurimorum, quàm vnius iudicio parent, & magis venerantur, tollitur occaſio ſcandali, & ſciſſionis Religioſæ pacis, & concordiæ. Accedit quod cum Prælatus ſit homo, & non Angelus, humano affectu duci poteſt, vt aliquando intra meritum, aliquandò verò ſuprà culpæ meritum ſubditum caſtiget, quod ex conſilij aliorum vſu, euenire non poteſt. Et hæc omnia dicta ſint non damnando vſum contrarium, ſi quis in aliquo ordine exiſtat, ſed oſtendendo, quod vſus Franciſci magis conformis eſt prudentiæ.

§. SEPTIMVS.

PRÆLATI NON DEBENT SEMPER caſtigare notoriè malos; ſed debent eos aliquandò tolerare.

PRVDENTIAM Prælatis maximè neceſſariam iudicabat Salomon, dum illam, recturus ſubditos, poſtulabat à Deo, Sap. 9. ſic orans. *da mihi ſedium tuarum aſſiſtricem ſapientiam*, ſic etiam exiſtimabat licèt ſolo naturali lumine perfuſus Ariſtoteles, 3. Politic. cap. 3. dum ſic

Digitized by Google

loquebatur, *prudentia propria virtus eſt præſidentis, nam cæteræ quidem virtutes videntur communes tam eorum, qui præſunt, quàm eorum, qui ſubſunt, at prudentia non eſt virtus eius, qui ſubſit*, & Plato ante illum cap. 2. ad Dionem. *Nulla ciuitas ait poteſt eſſe fœlix, niſi vbi cum prudentia ſub iuſtitia viuitur.* Quamobrem conſiderando prudentiam, quæ neceſſariò requiritur in cura animarum, deficio, & firmiter aſſero ad ſolum Deum recurrendum eſſe.

Diuerſimodè ſe gerunt Prælati circa illam curam, nam quidam ſunt, qui pacem communitatis exiſtimant eſſe, quod nulla delicta appareant in foro exteriori, cum tamen plurima fiant pernicioſa, quæ deberent in iudicio puniri, propter bonum communitatis, quod quidem ex eo oritur, quod non vigilant ſuper gregem ſuum, & nullum fraternaliter corrigunt, vnde paulatim ſerpunt vitia per communitatem. Alij verò ſunt per alterum extremum peccantes, qui ſingulis ſubditis inſidiantur per media extraordinaria, vnde fit vt multa veniant ad notitiam ipſorum, quæ relinquenda eſſent iudicio Dei. Deinde, quæ poterant fraternaliter corrigi, cupiunt ſubprætextu communis boni ad iudicium deferri, ibique publicè puniri, vt cæteri timeant, & ſeipſos magnificent, quo fit vt quoſdam ſollicitent ad accuſandum, alios ad teſtificandum, atque ita efficiunt, vt ſubditus publicè infametur, qui ſecretò, aut coram paucis poterat corrigi, & dum communitatis bonum ſe dicunt intendere, potiùs nocent communitati, quam proſint. Quicumque ergo ſint, qui inter extrema medium ſe ſecuturos confidunt, nimis de ſua prudentia ſibi promittunt, quocirca in hoc extremo poſiti ad Deum recurrere debent, & potiùs parcere quàm caſtigare, ſic docet Franciſcus in Epiſtolis ſuperiùs in diuerſis locis citatis, in quibus vidimus hunc ſanctum docere Prælatos, vt faciant miſericordiam etiam ſubditis, quantumcumque peccantibus, & collat. 25. apud Vading. loquens de ſubditis peccantibus, ſic fatur: *Poſtquam autem ipſa emendare, & corrigere prædicatione, admonitione, & exemplo non poſſum. nolo carnifex fieri ad puniendum, & flagellendum, ſicut poteſtates huius ſæculi.* Secutus in hoc Gregorium lib. 8. Regiſt. epiſt. 16. in diſtinct. 3. vbi ſic loquitur: *Plerumque plus verum habet diſcreta in correctione remiſſio, quàm in exequenda vltione diſtrictio, adeò vt nonnunquam hæc fideliorem, & ſubiectum, illa verò obſtinatum faciat, & æmulum.* Optimè in hac materia Auguſtin. Serm. ad fratres in Eremo. 26. tom. 10. *Melius eſt, vt redarguamur de miſericordia, quàm de crudelitate in die nouiſſimo, ſuperexaltat enim miſericordia iudicium.* Hinc Guillelm. Pariſien. in ſuo tractat. de moribus cap. de zelo triumphat, dum ſic docet: *Quoniam parcere, & punire contraria ſunt, erit diſciplina eadem, & eadem virtus, quare, qui, neſcit parcere neſcit & punire, & ſicut eius non eſt parcere, ſic*

nec punire, quare non Miniſtri Dei ſunt, qui punire ſolummodò, & norunt, & volunt; falsò ergo zelatores nominantur quidam, quorum totum ſtudium, & officium eſt punire, qui non deberent eſſe, niſi in inferno, vt eſſent adiutores miniſtris tormentorum, vbi nemo eſt, qui de manu torquentium, quempiam eripiat, aut qui eis reſiſtat. Et certè valdè ad propoſitum, cap. *Epiſcopum*, diſtinct. 45. dicitur, quod Prælati illi, qui volunt potius verberibus timeri, quàm verbis, meritò ab officio deponendi iudicantur.

Dices melius eſt Religionem carere vitioſis ſubditis, quam illos in ſuis viſceribus, vt viperarum filios, ſuam matrem trucidantes continere; ſed per punitionem vitioſi à Religione reſecantur. Melius igitur eſt illos punire, quàm peccata eorumdem incaſtigata relinquere. Reſpondetur nequaquam melius eſſe Religionem carere vitioſis, quàm non carere ob eorum expulſionem à reliquis; quia ſic humana prudentia ſecundum ſe conſiderata obſtaret diuinæ ordinationi, quæ ſtatuit neceſſarium eſſe bonos inter malos viuere quàm ſatis publicauit Auguſtin. in Pſal. 24. dum dixit: *quoniam neceſſe erat, vt inter malos viueremus.* Idque probat exemplo Chriſti, & Apoſtolorum, qui Iudam peſſimum à ſuo conſortio non expulerunt. Et ne quis putet Auguſtinum non idem ſenſiſſe de Congregationibus Regularibus ſic fatur, in Pſal. 54. *In omni Congregatione multitudinis neceſſe eſt, vt inueniantur mali, Deus enim, qui nouit exercendos, nos miſcet nobis, & non perſeueraturos, aut certè ita ſimulatos, vt nec inchoauerint, in quo perſeuerare debeant.*

Fateor attamen Prælatos Regulares debere ſeuerè caſtigare ſubditos peccatores, quando obſeruantia eſſentialis Religionis periclitatur, vt tenent cum multis Miranda, Tannerus, & Villalobos. Nec non etiam quando peccata eorum ſunt ex grauioribus, & enormibus, præſertim ſi eorum notitia eſſet apud Sæculares, vt cum multis tenet Leſſius de Iuſtit. lib. 4. cap. 4. n. 41. Peirin. & Roder. Item ſi peccata committantur à perſona in dignitate conſtituta, ne ab inferioribus trahantur in exemplum, cap. *præcipuè*, c. 11. q. 7. ſuper quo vide Barboſam in collect. Item ſi ſubditi ſint maligni, & refractarij, qui aliter in Officio contineri non poſſint. Item ſi delicta non ſint ex fragilitate, ſed ex pura malitia, vt docet citatus Leſſius. Item ſi ſubditi ſint iuuenes, nimia enim licentia in iuuenili ætate conceſſa, ſolet ſemper afferre maximum damnum Religioni, vt docet Roderic. tom. 3. qu. 34. art. 7. Ac denique ſeueritate vtendum, ſi id magis iudicatur expediens, vel ad emendationem delinquentis, vel ad diſciplinam publicam ſanciendam, hic eſt enim punitionis finis, ac proindè ab eo menſura vindictæ eſt deſumenda. Et huius mentis fuiſſe Franciſcum licèt admodum miſericordem, vt vidimus, manifeſtè patet; nam cum

apud infideles eorumdem animas Deo lucraturus moraretur, & acceſſiſſet per fratrum litteras Eliam Vicarium ſuum generalem à puritate obſeruantiæ ſuæ Regulæ, non ſolùm ſibi indulgendo, ſed etiã in præiudicium Ordinis multa agendo deuiare, ſubitò redijt ad ſuos, & licet referente cum alijs Piſano, lib.2 conſotm.6. Elias eſſet homo tanta ſapientia humana præditus, vt ad magna negotia peragenda videretur ab ipſa natura progenitus, neque in Italia æqualis ei in hoc exiſteret. Vnde omnibus Principibus charus, & in pretio à cunctis habitus erat; attamen Franciſcus nihil eorũ pertimeſcens, eum à Vicariatu Generali animosè amouit, & prophetico ſpiritu illi prædixit, à generalatu ſui Ordinis, ad quem poſt mortem ſuam aſcenſurus erat, deponendum fore, & extra eumdem ordinem moriturum, quæ omnia euentus probauit.

§. *OCTAVVS.*

PRÆLATI MINORES, ET SVBALterni debent iuuare ſubditos, dum volunt de iure ad Prælatos maiores recurrere.

NON eſt minoris momenti obligatio Prælatorum ad iuuandum ſubditos in recurſu ad Prælatos maiores, cum ex ea bene, aut malè adminiſtrata pendeat ſubditorum conſolatio, aut deſolatio. Scite igitur tenentur dicti Prælati, iure naturali recurſum ad Prælatos maiores, dum deficiunt remedia apud minores Prælatos, debitum eſſe ſubditis, quod nemo ſanæ mentis negabit, cum & gentiles, imò etiam bruta animantia id nouerint, ipſa enim in neceſſarijs inſtinctu naturali ad ſuos progenitores, aut ad illos, à quibus iuuari poſſunt, difficultatibus, & impedimentis non leuibus ſuperatis, recurrunt, nec quieſcunt, donec illorum præſentia, & auxilio fruantur, quod eſt ſignum ius illis ad hoc à natura factum eſſe. Triplicem autem recurſum ſubditis debitum reperio: Primum dum neceſſitatem in corpore, aut anima patientes, cui mederi non poſſint, aut nolint minores Prælati, eas maioribus, vt prouideant, exponere deſiderant. Vel cum ab eiſdem grauantur, aut cum Regularis diſciplina in conuentu, in quo morantur, declinat, & deficit, aut aliquid ſimile occurrit, & tunc prædicti Prælati literas ſubditorum ad maiores Prælatos diligenter, & fideliter mittere obligantur, & reſponſa Prælatorum accepta, eis etiam ſimiliter tradere, ac ſi neceſſitas poſtulet, eos ad ipſos perſonaliter mittere. Secùs facientes peccato letali ſubijciuntur, & aperientes, & legentes, aut

retinentes eorumdem literas in peccatum reſeruatum impingunt.

Secundum recurſum, minores Prælati debent concedere ſubditis, cum ij ab eorumdem Minorum grauamine ad Prælatos maiores appellant. Vbi notandum eſt multis modis poſſe Prælatos minores ſubditos grauare in iudicijs ferēdis, ac 1°. in ijs quæ diuini iuris ſunt, vt cum in eos ſententiam ferrent, ſine vllo præuio accuſatore, aut ſine eo, qui eius vices gerit, videlicet denuntiatore, ſeu exceptore, ſeu infamia; ac cum in eos ſine citatione, & interrogatione procederent, aut cum ſuſpecti, & perſonarum acceptatores, & ſine pluralitate teſtium, & inauditos eos damnarent.

Notandum 2°. Prælatos grauare poſſe ſubditos in ijs, quæ ſunt iuris naturalis, vt cum inimici, ſuſpectique à ſubditis recuſati, non ceſſarent à confectione proceſſus, & à ſententia ferenda: cum non acceptarent legitimas defenſiones, quæ etiam excommunicatis, diabolo, & brutis debentur: cum diſpoſitiones teſtium ſuſpectorum, aut inimicorum, vel debito vſu rationis carentium aduerſus eos exciperent, & alia huiuſmodi contra iuris naturalis præſcriptum facerent.

3°. Cum aduerſus eos procederent non ſeruatis iuris communis Canonibus, tūc enim interpoſitæ appellationi à ſubditis eo modo, quo in præcedentibus iuris diuini, & naturalis diximus, Præl. Min. deferre tenerentur: ſicut etiam maiores Prælati, ſi non ſeruatis prædictis iuribus, aduerſus ſubditos procederent, tenerenturque dare Apoſtolos (videlicet) literas dimiſſionis cauſarum aduerſus eos ſubditos, & eos ad maiores Prælatos deſtinare ſub peccati mortalis labe, vt optimè docent omnes Theologi.

Obijcies 1°. Regulares cedere poſſe iuri naturali, & de facto renunciaſſe naturalibus iuribus libertatis, poſſidendi temporalia, & nubendi, per vota obedientiæ paupertatis, & caſtitatis; ergo libertati recurrendi per apellationem ad Maiores Prælatos, cum appellatio ſit vnus ex actibus libertatis.

Obijcies 2°. eſto quod Prælati Regulares teneantur ſub mortali iura diuina, & naturalia ſubditis debita, illæſa conſeruare, non tamen illa iura, quæ ex Sacris Canonibus eis debentur, alioquin Sacri Ordines iurgijs, litibus, & proceſſibus opprimerentur, & pax, ac concordia ab eiſdem penitus exularet, ſicut illam extra Ordines illos proceſſibus exulare videmus.

Verum ad primam obiectionem reſpondemus poſſe quidem Regulares, alicui iuri naturali perſonali renunciare, non tamen omni, vt verbi gratia iuri ſuæ tuendæ, & conſeruandæ vitæ. Dixi perſonali, nam etiam iuri naturali, quod ita perſonale eſt, vt etiam ſit communitatis, ſeu reipublicæ (vt exempli cauſa iuri tuendæ famæ, & honoris, quorum amiſſio, licet perſonalis ſit in rempublicam redundat) non

poſſe

poſſe renunciare certum eſt. Ad illud autem quod dicitur renunciaſſe Regulares iuri libertati, concedimus in ijs videlicet, quæ Prælati iuxtà Regulam præcipere poſſunt, & non, in ijs, quæ ſunt ſuprà, aut contra Regulam, vt ſunt alia quædam, quæ iuris naturalis ſunt; nulla autem eſt Regula, quàm ego viderim, quæ facultatem det Prælatis Regularibus, vt faciant contra ius naturale debitum ſubditis, & quod declaret ſubditos illis debere parere, ſi contra illud ius faciant, & præcipiant. Ergo remanet penes ſubditos ius apellandi à ſententia Prælatorum, ſi faciant contra illud ius naturale.

Vt ſecundæ obiectioni fiat ſatis, probandum eſt, Prælatos Regulares teneri in iudicijs procedere iuxtà ſacrorum Canonum Regulas, non ſecundum illa, quæ ad ſolemnitatem iudicij inſtituta ſunt, vt ſunt citatiò die non feriata: libelli porrectio in ſcriptis: litis cõteſtatio: Teſtium multitudo: longæ dilationes: Teſtium poſt publicatas atteſtationes receptio: & Sententiæ prolatio ſedendo; ſed ſecundum ea, quæ ad iudicij vim, ac eſſentiam ſpectant. Illa autem omnia ſunt, quæ in Clement. *Sæpè*, de verb. ſignific. enumerantur; Videtur itaque eſſe contra rationem, & aliquam ſpeciem tyrannidis ſapere, non ſolum ſubtilitates, & cautiones illas exactioris iuris negligere, ſed & eſſentialia, & velle omnia mero ſuperioris arbitrio permitti contra omne ius.

Probatur ergo 1°. nam iuxta eorumdem ſacr. Canonũ decreta, omnes ad illorum obſeruantiam, ipſis Regularibus minimè exceptis, obligantur, cap. 1. de conſtit. quod in Trident. Seſſ. 25. cap. 18. de reformat. confirmatur, id etiam conſtat ex cap. *Si Romanorum*, diſtinct. 19. & cap. *Si quis omnem* 1. q. 7. Neque aliter cap. *Qualiter & quando*, de accuſat. docetur contrarium; ſed in Regularium iudicijs, non ita exactè, ſicut in aliorum iudicijs, procedendum eſſe ibi permittitur, vt habet Gloſa, cap. *Moniales*, de Purgat. canon. & Abbas in cap. *Ea quæ* de ſtatu Monach.

Probatur 2°. ex compend. priuileg. Mendic. Verb. *appellare*, in annot. Capuc. num. 2. his verbis: *Non eximuntur Regularium Superiores à iure communi, nec ab eis, quæ ſunt de ſubſtantia, & eſſentia iuris, vt ſunt teſtes idonei, legitimæ probationes, exceptiones, ac legitimæ defenſiones: quia ſine ipſis iudicium eſſet iniquum, vbi audiretur impugnatio, & non defenſio*, ſic etiam tenet Victorin. de Auerſa in modo procedendi in cauſis Regul. cap. 3. n. 4. vbi ſic loquitur: *Leges nobis ſunt ſacri Canones, cap. 1. de conſtit. & cap. Ea, quæ*, de ſtatu Monach.

Neque dicendum eſt nomine Monachorum ſolos fore Monachos intelligendos; nam in conſtitutionibus Pontificijs nomine Monachorum veniunt quilibet Regulares, vt tenet Abbas in cap. *Ex parte*, de poſtulat. maximè cum ſimus in fauorabilibus per cap. *Quia* de

Reg. iur. in 6. imò quandoque in odioſis Monachorum nomine intelliguntur Canonici Regulares, vt in prædicto cap. *Ex parte*, Regulares enim Canonici Monachis æquiparantur Gloſ. ibidem ver. *Item iudicium*, licèt non ita abſolutè in odioſis auderem affirmare, at verò in fauorabilibus ſemper, niſi textus expreſsè contrarium dixerit. Canonum autem obſeruatio in Regularium iudicijs fauorabilis eſt, tum iuſtitiæ pro facti veritate ritè inueſtiganda, tum ipſis Regularibus pro legitimis defenſionibus faciendis. Quare in omnium, & quorumcumque Regularium cauſis iudicandis Canones ſacri obſeruandi ſunt. Hoc ſenſiſſe videtur Nauarr. comment. 2. de Regular. n. 61. & 62. & comment. 3. eod. tit. n. 50. & ſequent. multoque magis in conſil. conſil. 9. de conſtit. & conſil. 4. & 5. de appellat. tom. 1°. & conſil. 3. & 4. de accuſat. tom. 2. & in alijs plurimis, in quibus pro perſonis Regularibus conſulit ex iuris communis præſcripto, quod minimè præſtaret, niſi in eorum iudicijs ius commune obſeruandum fore iudicaret. Villagut. lib. 6. pract. crimin. Canon. cap. 20. per totum hanc eãdem tuetur ſententiam. Et Sayrus in Claui Reg. lib. 12. cap. 17. n. 57. Poteſtque argumentum validiſſimum deduci ad id probandum ex Trident. Seſſ. 25. citata, cap. 8. quo loco præcipit Regularium Prælatos in ſuæ Congregationis Monaſterijs viſitandis, illa obſeruare debere, quæ in ſacris Canonibus, & in eodem Concilio decreta ſunt.

Ea tamen intelligenda ſunt, cum quadam reſtrictione (videlicet) vt ſemper ea decreta ſacrorum Canonum ſint obſeruanda, niſi obſtent inſtituta Regularia, Regula ſcilicet, & conſtitutiones Regulares, quas ſibi pro iure gentium habere debent, vt notat citatus Victorin. cap. 7. n. 4. his verbis: *Nobis autem pro iure gentium habenda ſunt inſtituta Regularia, ſiquidem omnibus Monachis, vel Regularibus communia ſunt.*

Quocirca in iudicandis Regular. iuris Regulis omiſſis, Præl. Regul. iuxtà inſtituta procedere poſſunt, ac etiam debent, in reliquis verò, de quibus eadem inſtituta non faciunt mentionem, iuxtà ſacros Canones procedere tenentur, vt etiam præſcribunt Minorum conſtitutiones. Nec aliud volunt Priuilegia Regularium relata in compend. Priuileg. citato verb. *Correctio fratrum* n. 6. & n. 8. in quibus habetur, vt *Regulares non corrigantur, & puniantur ſecundum iura, ſed iuxtà eorum conſuetudines, & generalia ſtatuta facta, & fienda*, quæ præponenda ſunt iuri communi, & ſacris Canonibus in eodem inſertis.

Ex quibus reſponſio ad ſecundam obiectionem conſtat, nec ex ea ſequitur ſacros Ordin. Reg. ex Canonum obſeruantia litibus, & proceſſibus opprimi, & ab illis pacem & concordiam fraternam exulare; nam ea poſſent quidem inter illos oriri, ſi ſolemnitates iuris, de quibus ſupra, ſeruarentur; non autem obſeruando eſſentialia, & alia,

quæ in citata Clementina exprimuntur, imò pax ſumma per illorum obſeruantiam conſeruatur, & ſi amiſſa ſit, procuratur.

Conſtat igitur Prælatos minores debere ſubditis concedere ad maiores Prælatos recurſum, qui per appellationem poſtulatur, licèt eius ratio dubia ſit, quæ non propriè appellatio apud Regulares vocanda eſt, ſed defenſio iure naturali illis debita, in ſe appellationem includens. Peccarentque mortaliter Prælati illum denegantes, eſſentque caſtigandi: & ſubditi, non admiſſa appellatione, ſeu defenſione ab eiſdem, aut violentiam ab eis timentes, pro appellantibus reputarentur; dummodò publicè proteſtarentur, vel coram aliqua honeſta perſona apellarent, Leg. *cum quidam*, ff. de apell. cap. fin. aqua honeſta perſona deberent tribui Apoſtoli, ſeu dimiſſoriæ teſtimoniales ipſi apellanti, vt tradit Silueſt. Verb. Apellatio, n. 13.

Tertium recurſum, quem Prælati minores ſubditis concedere tenentur, eſt recurſus per modum querelæ, quæ vocatur, extraiudicialis, eſtque prouocatio ab inferiori iudice ad ſuperiorem præſentis, aut futuri grauaminis ratione, & cauſa; extra iudicialis autem vocatur, quia extra iudicium fit, vt in electione, cap. *Conſtitutus*, de Apellat. & illum recurſum denegantes Prælati, eo modo peccarent, & venirent caſtigandi, quo dictum eſt ſuprà; Non debent autem expectare, quod ſubditi apellationem, & ipſius cauſas in ſcriptis illis exponant; nam ſufficit id facere Verbotenus, vniuerſa tamen in ſcriptis à cauſæ Notario, ſeu Scriba, continuò tradenda ſunt. Vt docet Berti in praxi crimin. tit. 27. de apellationibus.

Debent inſuper Prælati minores ſeu inferiores ſcire, ſubditos non facere illis iniuriam in huiuſmodi recurſibus, cur iure ſuo vtantur L. non videtur ff. de Regul. iuris, ſed ſibi ipſis imputent Prælati, qui ſubditos grauare minimè verentur.

Iniuſtè tamen & iniquè facerent Prælati huiuſmodi, ſi ſubditos recurrentes intuitu recurſus vexarent, vt ſic recurſum legitimum impedirent, ſi recurrentes arctiùs cuſtodirent, obſeruarent, aut facerent obſeruare, ſi deſpicerent, loco mutarent, communicationem inter eos, & Prælatos maiores retardarent, aut impedirent, & cætera huiuſmodi quæ tyrannidem ſapiunt, in ſubditos agerent. Longéque aberrarent à ſpiritu Franciſci, quibus illum recurſum permittendum, vt in præcedentibus vidimus, commendauit. Eſſentque de numero illorum Prælatorum, de quibus hic ſanctus conqueritur referente Piſano, lib. 1°. conf. 12. his verbis: *Sunt quidam de numero Prælatorum, qui dum eis antiquorum exempla proponuntur, alia conſulunt, & aliò ducunt, & trahunt, mea præcepta flocci pendunt, & ſalutaria monita contemnunt, &c. dicentes: Iſta ſunt tenenda, quæ ego contemnenda puto; & quæ ſeruare iubeo, tamquam inania, & negligenda deſpiciunt.* Certè illi

deſpicerent antiqua legis naturæ, & diuinæ præcepta, deſpicerent ſacros Canones, & Franciſci conſilia, & præcepta, quæ volunt beneuolè, & amicè hos recurſus permitti. Quos etiam pacatis animis à præfectis Curiarum ſæcularium quotidiè permitti videmus.

Dices ſubditos poſſe cedere iuri apellationis, ac etiam alijs iuribus in iure Canonico contentis. Reſpondetur poſſe quidem iuri apellationis cedere, quando priuatum eſt, ſi tamen ceſſio illa in publicum Religionis damnum verteretur, non poſſe, quod ſimiliter reſpondendum eſt de alijs iuribus Canonicis, inter quæ, reperiuntur quædam, quæ ita in vtilitatem publicam ſunt facta, vt priuatus non poſſit illis cedere, vt verbi gratia, non poteſt cedere iuri, quod præſcribit, vt in iudicijs, teſtium pluritas adhibeatur, ac proindè non poſſunt illis præcipere, vt iuribus huiuſmodi cedant, aut aduerſus eos, contemptis huiuſmodi iuribus, procedere, quia propria non ſunt, ſed communitatis, vt latè in lib. cui titulus priuilegia Reg. 1ª. propoſit. quod non poſſint Regulares renunciare priuilegijs, fusè oſtendimus.

§. *NONVS.*

PRÆLATI NON DEBENT SVBDITIS aliquid præcipere quod ſit contra ſuam animam, & regulam.

SVBDITI voto ſacro ſolemni ſe obedientiam præſtituros obligant in ordine ad ſalutem animæ, & Regulæ obſeruantiam, & non aliter, alioquin votum non eſſet ſacrum, ſed diabolicum; Franciſcus hanc veritatem agnoſcens docet Prælatos Regulares, *vt non præcipiant eis quidquam, quod ſit contra eamdem animam, & Regulam*, cap. 10. Reg. in prima autem Regula expreſſiùs id explicat, dum ſic loquitur, cap. 5. *Si quis autem miniſtrorum alicui fratrum, aliquid contra vitam noſtram præceperit, vel contra animam ſuam, non tenetur ei obedire, quia illa obedientia non eſt, in qua delictum, vel peccatum committitur.* Etenim, vt rectè definit Iouinianus, lib. de obedient. poſt princip. *Obedientia à iuſtitiâ trahit originem, & eſt habitus parendi præceptis omnibus, quæ à ratione proficiſcuntur, vel habitus parendi præceptis illorum, atque imperijs, quibus lege iuréque parere teneantur &, vt pareamus recta dicat ratio*, vt verò quis peccet, aut aliquid contra Deum committat, nulla dictat ratio, imò ipſi rationi omninò contrarium eſt, quantumcumque accedat ſuperioris præceptum; vnde Auguſt. Serm. 6. de verb. Domini, *ſi iubetur quod non debeas facere, hic ſane contemne po-*

teſtatem, &c. nec exindè contemnis poteſtatem, ſed eligis maiori ſeruire, nec hinc debet minor iraſci, ſi maior Prælatus eſt, &c. Imperator carcerem, Deus Gehennam minatur, ſic Auguſt.

Prælati ergo qui præcepta ſubditis imponerent contra animam, & regulam, tyrannicè imperarent, imitarenturque illos Imperatos tyrannos, qui præcipiebant Chriſtianis idola colere, & alia huiuſmodi agere, quæ fidei Chriſtianæ aduerſabantur, *non cuſtodentes* ex mandato Franciſci in 1. Reg. cap. 5. *animas ſuas, & fratrum ſuorum, nec ex hoc timentes incidere in manus Dei, quod horrendum eſt*, vt idem ſanctus addit. nec ſeruantes illorum exemplum, qui iuxta illud Pauli Hæbr. 13. *Peruigilant quaſi rationem pro animabus reddituri*, vnde D. Thom. lect. 3. in illud caput, ait: *quod maximum eſt de factis alterius rationem reddere, qui pro ſuis non ſufficit 3. Reg. 20. Cuſtodi virum iſtum, qui ſi lapſus fuerit, erit anima tua pro anima illius. Reddent enim Prælati in die iudicij rationem de ſibi commiſſis, quandò ibi fiet illa quæſtio, Ier. 13. vbi eſt grex, qui datus eſt tibi, pecus inclitum tuum*: à fortiori ſi præceptis iniuſtis animas illorum occiderint, de illis exactam reddent rationem.

Non putes tamen Prælatos ita habere poteſtatem ligatam, vt nihil contra Regulam præcipere valeant; nam cum agitur de charitate erga proximum, Religionem, & ſemetipſum exercenda, & de alijs huiuſmodi, poſſunt contra Regulam præcipere ſubditis, ſi in Regula poſſunt diſpenſare, vt multi poſſunt, ſi tamen ea huiuſmodi fuerint, vt ad finem Regularum pertinere videantur, nec à ſtatu Regulari abhorreant, cui omnia Regularium acta, congruentia eſſe debent, iuxtà cuiuſcumque Ordinis conſtitutiones, & ſpiritum, nec enim Carthuſiano benè præciperentur ea, quæ Societatis Ieſu Religioſo conueniunt, & ita de reliquis, & multò minùs, quæ ſtatui Sæculari propria eſſe debent, vt omittam actus heroïcos, qui cum communem animarum conatum ſuperent, ſub humanam obedientiam non cadunt.

§. DECIMVS.

PRÆLATI REGVLARES TENENTVR ſubditis pacem procurare.

COGNITVM ſatis eſt apud omnes illud Axioma D. Thom. in cap. 11. de diuin. nomin. lect. 3. *quod naturale eſt cuilibet rei, vt vnitatem deſideret*, & aliud Axioma eiuſdem ſancti 1°. lib. de Reg. Princ. cap. 15. *quod illa vnitas eſt pax*, quod autem Prælati ſint inſtituti ad pacem conſeruandam, aut reſtaurandam, apud eumdem ſanctum, & alios certum eſt, au-

diat illum lector, lib. 3. de Regim. princ. cap. 5. vbi ſic loquitur: *Nihil pernicioſius Ciuitati, quàm diuiſio, & nihil melius quàm vnio, & ideò natura voluit, vt præeſſet quis, qui arte, induſtria, ac imperio, bono communi occurreret, reſecando diuiſionem, vnionemque amando*, & lib. 1. cap. 2. *bonum autem, & ſalus conſociatæ multitudinis eſt, vt eius vnitas conſeruetur, quæ dicitur pax, &c.* Hoc igitur eſt, ad quod rector multitudinis intendere debet, vt pacis vnitatem procuret. Quibus videre eſt Officium Prælatorum eſſe pacem ſubditis procurare, atque ad illam procurandam ſub mortali teneri; quia vnuſquiſque ſuo munere fungi obligatur; hoc autem eſt munus Prælatorum, ſicut eſt Rectorum Ciuitatum in illis pacem procurare, quod docet Concil. Trident. cap. 3. Seſſ. 24. de reform. vbi ſic loquitur de fine Prælatorum viſitationem ſubditorum facientium, videlicet, *Sanam doctrinam inducere, bonos mores tueri, prauos corrigere, & cohortationibus, & admonitionibus ad Religionem, pacem innocentiamque accendere.* Duobus autem modis ad pacem accendunt Prælati 1°. illam conſeruando, quod ſatis eis facilè eſt, ſi timoratæ ſint conſcientiæ. 2°. Illam amiſſam reſtaurando, quod ſatis eſt difficile; nam magnum planè opus eſt, inter ſe conciliare ſubditos, magnique meriti, ad quod tamen Prælati tenentur, ac per illud Christi exercent Officium, & filiorum Dei obtinent nomenclaturam; quocirca optimè Chriſoſt. de prodit. Iudæ ante fin. ſic fatur: *cum hoc nos facimus, Chriſtus facit ſuo nos vocabulo nuncupari, beati inquit pacifici; quoniam filij Dei vocabuntur, hoc enim facis, quod filius Dei fecit, ſi & tibi, & alijs pacis volueris author exiſtere*, & Homil. 3. in Epiſt. ad Coloſſ. tom. 4. *Filij Dei vocantur, qui pacem efficiunt; nam filius Dei ad hoc in terram venit*, hanc pacem Deus deſiderat quærendam à Prælatis, Ierem. 29. dum ſic hortatur: *quærite pacem ciuitatis, ad quam tranſmigrare vos feci, & orate pro ea ad Deum, quia in pace illius erit pax vobis*: O Prælati, quærite pacem Religionis, quæ verè ciuitas eſt, ad quam de mundi deſerto vos tranſmigrare fecit Deus, & continuis precibus pulſate pro ea ad Deum; quoniam ſi illa pace fruatur, & vos vtique pace gaudebitis *Ordines* enim inquit Liranus in dictum, caput Ier. *Ciuitates ſunt, vel ciuium vnitates: nam omnis Religio habet ortum ab eo quod dicitur, Act. 4. Multitudinis credentium erat cor vnum, & anima vna, turbata autem Religione, turbatur, quilibet habitans in ea.* Ne ergo turbemini Prælati, nec ad vos perueniat diſcordiæ peſtis, ſed ſtatim vt diſcordes ſenſeritis fratres, ad pacem, & vnitatem eos inuitate: facite, vt quod pulchrum, quod ſublime in perſonarum diuinarum Trinitate relucet, in veſtris Ordinibus refulgeat. Pulchrum certè, ſublimè profectò bonum in tribus perſonis vnum velle, vnum nolle, vnam omninò eſſe voluntatem, reciprocum amorem, vnicum conſenſum, à quo in terris omnis pacis,

& cõcordiæ bonum emanat, vt benè docet Nazian.zenus orat. 13. quæ eſt 3 de pace, n. 27. tom. 1. dum ſic fatur: *Concordiæ bonum, à Trinitate quidem exortum, cui nihil æquè proprium eſt, ac naturæ vnitas, & concordia*, vide eumdem orat. 13. n. 6. & orat. 12. n. 30. qui hanc rationem fusè extendit. Hanc pacem, hanc concordiam inter ſubditos, ſic optabat Franciſcus in collatione 22. apud Vading vt non ſolum inter eos eam voluerit, ſed etiam iuſſerit omnibus annunciare, dum ſic loquitur: *Pacem omnibus annunciate dicentes, Dominus det tibi pacem: ſed ſicut annunciatis, ſic in cordibus veſtris pacem, & ampliùs habeatis. Nullus per vos prouocetur ad iram, vel ſcandalum; ſed omnes per manſuetudinem veſtram ad pacem, benignitatem, & concordiam prouocentur.* Si ergo Prælati, qui pacem inter ſubditos diligunt, & promouent, Trinitatis vnitatem, & concordiam imitantur, & filij Dei nuncupantur, quid dicendum de illis Prælatis, qui directè fouerent diſcordias, eaſque in ſubditis procurarent? certè illud quod Greg. in paſt. part 3. admonit. 24. videlicet: *Si filij Dei vocantur, qui pacem faciunt, procul dubio ſatanæ ſunt filij, qui confundunt*, & verè; nam ſicut ſatanas omnium diſcordiarum eſt ſeminator, & pater omnium criminum, quæ ex diſcordijs hominum oriuntur, ſic eſſent huiuſmodi Prælati.

Dixi, qui directè fouerent diſcordias, aut procurarent; nam multi poſſent indirectè illas fouere, & procurare, qui licet non eſſent ita damnabiles, ac alij, lætaliter tamen peccarent, ac ſi ſi facerent in ſuo Ordine factiones, quarum vna, aut plures, partes illorum agerent, & alteri, aut alijs partibus aduerſarentur, quia ſeditionem cauſarent; cum ſeditio ſit diſſolutio vnitatis, & paucis multitudinis. Seditio autem eſt peccatum mortale, vt docent in ſumm. Caiet. Silueſt. Tabien. tit. Seditio; vnde propriè ſecundum D. Thom. 22. qu 42. a. 1. Antonin. part. 2. tit. 4. cap 8. §. 1. de diſcord. Farin. de crim. Læſ. Maieſt. q. 113. inſp. 5. *Seditioſus dicitur, qui diſſenſiones animorum facit, & diſcordias gignit*; ergo non eſt dubium, quin Prælati huiuſmodi talia agentes mortaliter peccarent, quare Auguſtinus in Ioan. tract. 12. cap. 3. tom. 9. hanc veritatem agnoſcens, in illa verba minis plena feueris prorupit: *Væ illis, qui oderunt vnitatem, & partes ſibi faciunt in hominibus.* Et iure merito eis maledicit, cum Tyrannicum ſit, has diſcordias, & partialitates facere, aut nutrire, maximè ſi hæc faciant dominandi ſtudio; vnde D. Thom. lib. 3. de Reg. Princ. cap. 11. ait: *Regnum non eſt propter Regem, ſed Rex propter regnum, quia ad hoc Deus prouidit eis, vt Regnum regant, & gubernent, & vnumquemque in ſuo iure conſeruent, & hic eſt finis regiminis, quod ſi aliud faciunt, in ſeipſos commodum retorquendo, non Reges, ſed tyranni ſunt.*

2°. Peccarent mortaliter ſi bonorum honorificorum, vt potè præſtantiorum, videlicet prælaturarum, & dignitatum partem maiorem

ſuis amicis, cognatis, & cæteris huiuſmodi conferrent. Item peccarent mortaliter ſi ſtuderent certum numerum ſubditorũ ad illas dignitates promouere. Item qui diſponerent Religioſos in conuentibus in ordine ad talem, vel talem eligendum. Item qui diſponerent omnia in Religione, vt ipſi in dignitatibus Religionis, in perpetuum ſubſiſterent. Denique peccarent mortaliter, ſi viciſſim ſibi manus darent, vt ad Prouincialatus, aut ad aliud munus aſſumerentur; nam hæc omnia procul dubio pacem, & concordiam Religionis notabiliter lædunt, graues diſcordias, & ſeditiones, imò & inimicitias in Religione generant; & inſuper ſunt directè contra iuſtitiam diſtributiuam in materia graui, ad quam ſeruandam ipſi ſub mortali obligantur, cum hæc ſint bona Religionis communia, ad quæ Religioſi ius habent iuxtà merita, ſibi à Deo conceſſa, & non ex conſideratione amicitiæ, patriæ, aut cognationis, & aliorum huiuſmodi: & ita tenent Euſtach. 3. part. diſp. 2. q. 5. Delugo de iuſtit. diſp. 1. ſect. 3. tom. 1. & tom. 2. diſp. 34. ſect. 1. n. 3. Auerſa part. 2. q. 114. ſect. 12. Leſſ. de iuſtit. cap. 22. dub. 3. n. 15. lib. 2. Bellarm. de Princip. Chriſt. lib. 1. cap. 10.

Dicet aliquis non ſunt munera, ac officia tribuenda æmulis, & inimicis, ſed beneuolis, & amicis; alioquin daretur illis enſis, quo dantes ferirentur. Reſpondetur, vel bona illa ſunt priuata bona prælatorum, & conferuntur ex propria voluntate; vel ſunt bona Religionis, & communitatis, & ex aliena voluntate conferuntur: ſi ſunt bona primi generis, non tenetur quis inimicis conferre, quia non tenebatur iiſdem conferre, priuſquam eſſent inimici, & inimicus non eſt factus melioris conditionis ob inimicitiam, quamuis ſi excluſio inimici ab honoribus ſcandalum pariat, excludi non poſſit, vt docent. Valent. tom. 3. diſp. 4. punct. 5. Tolet. lib. 4. cap. 10. Bannes 22. q. 23. dub. 4. Abulenſ. in cap. 5. q. 348. quem citat, & ſequitur Reginald. lib. 17. n. 121.

Si ſunt ſecundi generis, vt ſunt omnia munera Religionis, ad quæ ex vi contractus profeſſionis, Religioſi ius habent ſecundum meritorum proportionem, tenetur Prælatus diſtribuere inimico, aliàs vitio acceptionis perſonarum damnandus eſſet, & iuris aliorum, quod ſine peccato lethali negligi nequit, violator. Sic Thom. 22. q. 25. a. 5. & ipſius commentatores ibidem. Nauarr. cap. 14. n. 25. & Bonac. in prim. præcep. decal. punct. 3. q. 4. n. 7. Seriò etiam videre debent ſupremi Prælati, ne, dum ſatagunt, vt ſuam auctoritatem in prouincijs maiorem efficiant, cum totius Ordinis ſcandalo, præcipuas præfecturas tribus, aut quatuor in qualibet Prouincia tribuant, quibus ſolis in omnibus fidant, nulla, aut propè nulla habita doctrinæ, prudentiæ, ſenectutis, & antiquitatis ratione, quod hinc naſcuntur indignationes,

indignationes, & Prælatorum contemptus, hinc ſcandalum patiuntur alij, cum videant non ex meritò Prælaturas diſtribui, ſed ex factione. Hinc & ſuſpiciones in animis ingenerantur, ne tale regimen illicito quodam commercio foueatur, & huic certè malo aliquandò obnoxia fieri poteſt gubernatio, quid enim ijs denegent ij, qui ſe continuis præfecturis, quaſi beneficijs ornatos vidēt, à quibus eas obtinēt? aut quibus non officijs, & alijs eorum fauorem ſibi conſeruare cōtendent? quorum nihil contingere poteſt, ſi omnium merita pōderentur, nec habeatur ratio ſolius iudicij quatuor aut quinque, qui nūquam proponent aliquos, quos non intellexerint ſibi deuinctos, quare hic agendi modus, ſi aliquandò contingat, neceſſe eſt, vt cum magna iniuſtitia, pluriumque offenſione, & animorum diſiunctione contingat, & tandem cum totius Ordinis euerſione.

Perpendant igitur ſeriò Præl. Regul. quibus ex officio incumbit inferiores Prælatos eligere, & ad alias dignitates, & Officia Religionis ſubditos promouere, quantum onus ſuſcipiant. Examinent attentè illud, cuius ſunt rationem reddituri exactam. Spolient ſe, ſi eo ſint induti, veterem hominem, & induti nouo, videlicet ſtudio vtilitatis Religioſi, quem profitentur, ſtatus, digniores ſubditos, amicos, vel inimicos, cognatos, vel extraneos eligant. Attendant ad verba Bernardi, lib. 4. de Conſider. dicentis, *in monaſteria admittuntur homines ſpe proficiendi: at Officia bonos potius recipiunt, quam faciunt. Quare ad ea viros probatos oportet deligi, non probandos:* Certè apud Lucam legimus Dominum pernoctaſſe in oratione antequam Apoſtolos deſignaret. Et in Eccleſia more ab Apoſtolicis temporibus deducto, non fiunt ordinationes, niſi præuio ieiunio, & oratione, nempe in 4. temporibus, vt illis duobus medijs Eccleſia impetret dignos Sacerdotes, & præſules. Imitentur Eccleſiam, vigilijs, orationibus, & ieiunijs, gratiam à Deo impetrent, vt poſſint digniores cognoſcere, & eligere, qui pacem diligant, & foueant, & diſcordias, ac diſſenſiones eradicent, & euellant. Caueant à vindicta, tamquam à lethali culpa aduerſus ſubditos, qui ad mentem ſuam in electionibus, & in alijs actibus Religionis ſuffragari renuerunt, ſinant illos libere agere in ijs, in quibus libertas ex ſuo inſtituto ipſis eſt conceſſa; & ſic in benedictione, & pace erit gubernatio illorum. Pace interna in anima gaudebunt, meritis plurimis donabuntur in terris, & ſumma mercede in cœlis: Illuſtre ſibi apud ſuos acquirent nomen, qui eos filiali proſequentur dilectione: Et denique fulgebit in ſuo debito decore, & ſplendore ſibi commiſſa Religio, & laudabitur, & glorificabitur in ipſa Deus, quem ſuum auctorem, ſicut & remuneratorem profitetur.

§. *VNDECIMVS.*

PRÆLATI SERIO' INVIGILARE debent, vt nihil à quocumque impunè fiat, quod fraternæ charitati aduerſetur.

EGIMVS in proximè poſito §. de obligatione, quam habent Prælati ad pacem inter ſubditos procurandam, & de quibuſdam, quæ pacem & dilectionem inter ipſos diſſoluebant. Nunc operæ pretium eſt examinare, quænam media adhibere debeant ad illam pacem & dilectionem conſeruandam, vel ad deperditam reſarciendam. Primum ergo medium meritò exiſtimo illud (videlicet) quod ſeriò Prælati inuigilent, de quo obiter aliquid tetigimus, vt nihil à quocumque impunè fiat, quod fraternæ charitati aduerſetur, nec ſinant vllas ſimultates, aut animorum diſſenſiones inter ſuos; vel vnius ſpatio horæ reſidere, ſed ſi quid ab aliquo inculpabiliter, in alium peccatum ſit, id abraſo omni amaritudinis ſenſu, quàm primùm condonari curent, & animos reconciliari. Si verò quis alteri ſciens, & volens iniuriam intulerit, ſeriò curent, vt innocenti debita, & conueniens abeo ſatisfactio fiat, aut toti communitati, ſi culpa illius pluribus innotuerit, ita tamen, vt in omnibus ſuæ ſeruetur locus charitati, quod fiet, ſi prudenter, & cum debita humanitate omnia peragantur. Atque ita, ſi fieri poſſit, vt læſus potiùs deprecatoris locum teneat, quàm accuſatoris, quod facilè fiet, ſi Prælatus ei oſtenderit ſinceré, ſibi curæ eſſe, vt ei ſatisfiat; hoc enim plurimùm facit ad animos emolliendos, qui facilè è contra irritantur, ſi videant ſe permitti impunè iniurias inferentibus. Illud omnes Ordinum Patriarchæ ſæpiùs commendarunt, & præcipuè Franciſcus, cuius doctrina, & tota regula præceptis, & terminis dilectionis, & pacis referta eſt, habetque ſpeciale mandatum corrigendi fratres, qui in delicta lapſi fuerint. Expreſſiùs tamen de hac re legem poſuit in Reg. S. Claræ, cap. 9. in quo ſic legitur: *Si contigerit (quod abſit) inter ſorores verbo, vel ſigno occaſionem turbationis, vel ſcandali aliquando ſuboriri, quæ turbationis cauſam dederit, ſtatim antequam offerat munus orationis ſuæ coram Deo, non ſolum humiliter proſternet ſe ad pedes alterius veniam petens, verum etiam ſuppliciter roget, vt pro ſe intercedat ad Dominum, quod ſibi indulgeat. Illa verò memor illius verbi Domini, niſi ex corde dimiſeritis, nec Pater cæleſtis dimittet vobis, liberaliter ſorori ſuæ, omnem iniuriam ſibi illatam dimittat.*

Et quoniam inter Prælatos, & ſubditos, offenſæ, & iniuriæ poſ-

ſunt faciliùs contingere, niſi caueatur; cum tamen inter eos charitas maximè vigere debeat; cum Prælati locum teneant parentum, ſubditi verò filiorum, idcircò mediati ſuperiores omni ſollicitudine ſatagere tenentur, ne ſubditi ab immediatis ſuperioribus impunè vexentur, aut iniurijs afficiantur; nihil enim eſt, quod vehementiùs ſubditos ira & amaritudine impleat, aut etiam in deſperationem agat, quàm ſi intelligant nullum ſibi relictum eſſe perfugium, ſi iniurijs & vexationibus à ſuis immediatis Prælatis afficiantur; quare niſi in ordine in quo viuunt, in protectionem habeant ſuperiores, & aliundè non poſſint ad ſummum Pontificem recurrere, tum quod opibus, ad hoc neceſſarijs careant, tum quod intelligant (ſi hoc fecerint) Prælatos ipſorum ſupremos, pro ea auctoritate, qua Romæ valent, eos apud illum innumeris figmentis, & æquiuocis oppreſſuros, id vnum illis reſtat, aut innumera mala tota vita ſua iniuſte illata perferant, aut ad iuſtitiam ſupremorum Principum, vt ſæpè vidi fieri, omnium ſuorum ſubditorum protectorem, cum ſummo ſæcularium ſcandalo recurrant. Et licèt ego libenter his auctor eſſem, vt omnia prorsùs mancipiorum inſtar, paterentur, quàm vt ad extremum illud remedium confugerent, illi tamen iure ſuo naturali vtentes, meo iudicio ſtare minimè teneri videntur. Quare ne ſubditi ad hæc extrema cogantur, aut ad defectionem ſtatus Religioſi, omninò neceſſe eſt, vt in Ordine Religioſo in quoſcumque iuſtitia exerceatur; eſt enim ea ferè omnium, qui ſtatum Regularium deſerunt, querela, ſe vti iure ſuo ſ.eum nemo obligare ſe intenderit ad viuendum in ſtatu, in quo nulla via ſe ab iniuſtis vexationibus poſſet liberare.

At dicet aliquis, cauendum eſt, ne quid de Prælatorum auctoritate imminuatur, itaque ſatiùs eſt, vt ſubditi ab illis impunè vexentur, quàm, vt in aliquo eorum auctoritas cohibeatur. Hoc ego verò minimè verùm puto, nam nemini licitum eſſe debet iniuſtè agere, ſi non deſit auctoritas, quæ ipſius iniuſtitias cohibere, ac punire poſſit; quid enim eſt tyrrannicam ſtabilire poteſtatem, quàm eam ſtabilire, cui etiam per Prælatos impunè fas ſit iniuſtitias perpetrare? Itaque ſi quis nonniſi legitimam velit poteſtatem, is non aliam exoptabit, quàm talem, vt ei licitum non ſit ea abuti impunè. Tantum abeſt autem, vt ea, quæ abuſum poteſtatum impediunt, eas deſtruant, vt eas potiùs ſtabiliant, & diuturniores præſtent; quamobrem nihil efficacius eſſe poteſt, ad ordines in ſuo vigore continendos, quàm ſi in illis iuſtitia in omnes viguerit, nulla habita perſonarum acceptatione. Itaque charitatem ſubditorum erga Prælatos ij apertè deſtruunt, qui ab Ordinibus Religioſis reſpectu eorum, qui præſunt, iuſtitiam eliminant; in vniuerſum enim ab antiquo ſapienter dictum eſt, *Regna ſine iuſtitia, eſſe aperta latrocinia.*

S 2

§. *DVODECIMVS.*

PRÆLATI ITA ÆQVI ESSE DEBENT, vt nihil omninò, aut pauciſſima gratiæ tribuant, plurima verò, ſeu omnia meritis.

HOC ſecundum dilectionis, & pacis conſeruandæ medium ſatis propoſuit Franciſcus, dum qualitates eorum, qui in præfecturas, & alia officia aſſumendi ſunt, expreſſit, & ad illa inhabiles expelli voluit, vt ſuperiùs vidimus, quod efficaciſſimum arbitror ad mutuam dilectionem, & pacem conſeruandam. Fieri enim nequit in hac humani ingenij infirmitate, vt non illis doleat, quorum cum merita aliorum meritis paria ſint, ipſi tamen videant alios ſibi ex ſola gratia, & inordinato affectu præferri in omnium munerum, ac Officiorum diſtributione; etſi enim optandum eſſet (quod & Prælati, vt plurimùm libenter optarent) vt nullus eſſet in ſubditis Religioſis prælationum huiuſmodi ſenſus, tamen vix fieri poteſt, vt ſubditi ingenio pollentes, ea non videant, in quibus contra ius ipſorum, & contra æquitatem peccatur, & vt ſibi perſuadeant iuſtè à ſe exigi animum mundo mortuum, ab ijs, quos vident, & factis comprobant peculiaribus affectibus agi, & in munerum diſtributione gratiæ, & priuatis affectibus indulgere. Itaque etſi certum ſit eſſe veri regularis, infima quæque expetere, vbi maius Dei obſequium aliud non expetit, & parum curare, quomodo de ipſo ſuperiores diſponant; certum etiam eſt eſſe veri Prælati ex æquo & bono munera omnia diſpenſare, idque cogitare, fieri nullomodo poſſe, vt quis mentis compos ſibi perſuadeat, æquum eſſe, vt ipſe ità ſe in omnibus docilem & morigerum præbeat, vt ne quidem ſibi licitum eſſe putet, vel leui aliquo mentis intuitu aduertere, an factum, aut an præceptum rationabile ſit; fateor tamen fore id Prælatis commodum, ſi ita fieret, ſic enim pro mero ſuo arbitrio omnia ſecuriùs, & faciliùs exequerentur, vt non mirum ſit poſſe tales reperiri, quorum prima & præcipua cura ſit, id ſubditis ſuis perſuadere, vt homines ingenio præſtantes, de rerum veritate non ſentiant, pro cuiuſque earum merito. Itaque faciliùs ſuam ſubditis probabunt Prælati gubernandi rationem, ſi in omnibus æquitatis & iuſtitiæ fuerint obſeruantiſſimi; tunc enim ad benè iudicandum de eorum gubernatione, non erit opus, vt ſubditi conniueant, aut mentem ſuam excæcare contendant: Nec fieri poterit, vt ſi ipſi ſe humanis affectibus mortuos præbeant, ſubditi non eorum exemplo ſe inordinatis affectibus exuere ſatagant.

Dixi in §. quod Prælati non debent tribuere gratiæ Religionis Officia; nam ſi ea muneribus, & pecuniæ tribuerent, profectò peſſima Simoniæ labe fœdarentur: nec excuſandi eſſent dicendo, quod hæc munera beneuolentiæ, aut charitatis titulo accipiant; nam vt quidam ex recentioribus doctor ſcribit: *Hæc munera nullatenus ad merum teſtimonium charitatis Religioſæ pertinent, cum ijs magnatibus dantur, penes quos eſt ſumma rerum; dantur igitur, vt mollitus accipientis animus, refundat quod habet ad manum; etenim affectus muneribus delinitus, intellectus lenocinatus bonum & amabilem, atque adeò promotione dignum exhibet huiuſmodi datorem: Eſt itaque illa munerum largitio, & acceptio pretextu neceſſitatis, & charitatis, colorata mera dignitatum emptio, ac venditio, nec in re diſcrepat à pura puta Simonia. Quare qui eam exercent, attentè inuigilant, vt negotium lateat, vel alio quopiam titulo, quaſi tectorio obducatur.* Verum cur quærimus recentiorum Iudicium? cum Antiquos habeamus in teſtes, & præcipuè Anſelmum, lib. 3. epiſt. 120. qui eodem ſtilo, & terminis loquitur de his, qui muneribus honores Eccleſiaſticos captant ab illis, qui eos habent ad manum. Cur illorum etiam iudicium apellamus? cum ſæpè Spiritus ſanctus in ſacris paginis eam munerum largitionem, & acceptationem damnet. Fateor ad meam notitiam nondum veniſſe, quod illa peſſima corruptela aliquem Ordinem Regularem inuaſerit; mihi tamen notum eſt, quemdam ex recentioribus doctorem, in aliquam tacito nomine hac peſte fœdatam agere Religionem, & ſupremorum, ad hanc exturbandam, Eccleſiæ excubitorum, & ipſius Principis vigilum expoſtulare opem & animaduerſionem. Pauaent ſibi, ſuæque ſaluti, ſi qui ſint Prælati Regulares, qui hoc vitio laborent, & Franciſci documentum, qui loculos ſuis, & ex conſequenti munera huiuſmodi prohibuit, ſollicitè amplectantur.

---

§. *DECIMVS-TERTIVS.*

PRÆLATI REGVLAR. SERIO' CVRARE debent, ne vllus ea facultate abutatur, quam ſubditi habent in certis tantum caſibus defferendi ad ipſos aliorum peccata.

CVM fieri poſſit in Ordine Regulari, vt aliqui Prælati aliundè parùm occupati, omnia etiam minima curioſè nimis, & inutiliter ſcire velint, eoque fine oſtendant ſe beneuolos ijs, à quibus frequentiùs de aliorum quibuſcumque defectibus admonentur, ideircò de eo

hic agendum duxi nam ita, ſic ſubditi faſcinari poſſent; vt nullam occaſionem defferendi ad ipſos prætermitterent; imò ſæpiſſimè accidere poſſet, vt minus oculati hanc licentiam ex errore, in quo ſic fouerentur, loco præcepti haberent, totique eſſent in aliorum defectibus annotandis, & denunciandis, ſiue illi veri eſſent, ſiue ità imbecilli eorum imaginationi viderentur; & inde fieret, vt ſæpè ſæpiùs nihil niſi fictum, falſum, aut exageratum, vel in prauum ſenſum detortum referrent, vnde fieret, vt tamquam coram iniquiſſimis hoſtibus quilibet ſemper ſtare deberet, qua viuendi ratione nulla moleſtior, & à ſocietate humana, omnique beneuolo conuictu alienior excogitari poſſet, quid enim moleſtius, quàm cum fratribus cogi ſemper agere non aliter, quàm cum hoſtibus & ſycophantis.

At inquies ex veteri affato habetur, *neceſſe eſſe ita cum amicis agere, quaſi mox futuri ſint inimici.* Verum ita ſenſerunt Euripides, & Sophocles lèuiſſimi homines, illud tamen damnat Philoſophus, lib. 2. Rhetor. vbi ſic habet: *Non eſt amandum, tamquam aliquando ſis oſurus, vt quidam dicunt, ſed ita exercendum odium, tamquam ſis aliquandò amaturus.* Quarè ſi cui ſanctorum oppoſitum aliquandò excidit, inexpensè illud effudit, quod nec à Biante quidem dictum Scipio in animum ſuũ potuiſſe inducere, teſtatur eloquentiæ Romanæ parẽs, lib. de amicitia, cuius hic aurea verba inſerere non pigebit, ſic enim ait: *Negabat Scipio vllam vocem inimicitiorem amicitiæ potuiſſe reperiri, quàm eius, qui dixit, ita amare oportere, vt ſi aliquandò eſſet oſurus, nec verò ſe adduci poſſe, vt hoc quemadmodum putaretur à Biante, dictum eſſe crederet, qui ſapiens habitus eſt vnus è ſeptem, ſed impuri cuiuſdam, & ambitioſi, aut omnia ad ſuam potentiam reuocantis eſſe ſententiam, quomodo enim quiſquam amicus eſſe poterit, cuius ſe putabit inimicum eſſe poſſe; quare hoc quidem præceptum cuiuſcumque eſt ad tollendam amicitiam valet.* Ita ille: ſapienter profectò, ex quo patet importunam illam in miniſtris quibuſcumque delatorum cenſuram, eſſe fraternæ charitatis & ſocietatis humanæ, & placidæ deſtructiuam, ac contra doctrinam à Franciſco in pluribus locis poſitam, & præcipuè in quadam inſtructione, quam ſuis fratribus dedit relata à pluribus & maximè à Bonauentura, cap. 8. leg. vbi inter alia ſic ſcribit: loquens de huiuſmodi delatoribus. *Hi veluti porci in immunditijs volutantur, & ſpurcitijs, vel defectibus, quos in fratribus curioſè quærunt, vel fortè falsò ſe inueniſſe, aut vidiſſe affirmant, ſe ingurgitant, & aluntur immundorum more animalium, in conſcientijs ſuis immundiores,* & Paulò inferiùs ſic loquentem huiuſmodi detractorem introducit excellenti modo: *Vitæ mihi perfectio deeſt, ſcientiæ vel peculiaris gratiæ facultas non ſuppetit, ac per hoc nec apud Deum locum inuenio, nec apud homines. Scio quid faciam, ponam maculam in electis, & apud maiores gratiam promerebor. Scio Prælatum meum ho-*

minem eſſe,eodemque mecum quandoque vti officijs,quò ſucciſis cedris ſolus videatur ramus in via. Eia miſer humanis corporibus veſcere, & quia viuere aliter non potes, fratrum viſcera corrode. Quid melius ad inſtitutum & propoſitum dici potuit? certè nihil; vnde ſibi ſemper ſimilis hic ſanctus legem ſequentem protulit, in cap.6.Reg.vbi ſic loquitur: *Et vbicumque ſunt, & ſe inuenerunt fratres oſtendant ſe domeſticos inuicem inter ſe, & ſecurè manifeſtet vnus alteri neceſſitatem ſuam, quia ſi mater nutrit filium ſuum carnalem, quantò diligentius debet quis diligere fratrem ſuum ſpiritualem.* Qui autem fieri poſſit, vt fratres ſint domeſtici inuicem inter ſe, & ſecurè vnus manifeſtet alteri neceſſitatem ſuam; & denique diligat fratrem ſuum ſpiritualem, magis quam mater filium carnalem, ſi continuò ſibi ſint inuicem in inſidijs poſiti? Quis audebit domeſticè agere cum ſuo inſidiatore? Quis ſuas neceſſitates futuro aliquandò inimico aperire? Quis magis diligere fratrem ſuum ſpiritualem, quàm mater diligat filium ſuum carnalem, quem occultum agnoſcit hoſtem paratum ad letaliter vulnerandum? Certè nemo! Exulet igitur à cœtibus Regularibus huiuſmodi diuiſionum, & inimicitiarum ſeminarium, ſi quod ſit iam in aliquo introductum, vt dilectio quàm Franciſcus, cœterique inſtitutores Ordinum apud ſuos exigunt, cum ſorore pace perpetuo potiatur imperio.

• Fatendum tamen eſt neceſſe eſſe, vt in rebus alicuius momenti libertas ſit in Ordinibus Religioſis ſubditorum peccata ad Prælatorum cognitionem deferri, quoties aliter delator fraterno malo mederi non poteſt; id enim nec contra iuſtitiam pugnat, nec contra charitatem aut, aliam virtutem. Verum hic ordo omninò ſeruari debet. Primò vt ſi priuata monitio ſit ſufficiens, ea iuxtà Chriſti præceptum præmittatur, vt docet D. Thom. quodl. 11. art. vlt. vbi ſic ait: *Si ego ſcio, quod frater per me corrigatur, tunc non debeo denunciare Prælato*, hunc doctorem ſequitur Tanner. in 2.2. diſp. 2. q. 5. pro qua ſententia citat Adrianum, Silueſt. Sotum, Bannem, Nauarr. Valent. Humbert. Hugnon. Victor. quibus Diana, qui eam ſequitur addit Roderic. Thom. à Ieſu, Ioann. de la Cruz. Lorcam. Mirandam, Sayrum, Ledeſmam, Philiarc. & Academiam Salmantic. quæ de eo decretum edidit die 29. Aprilis 1627. ratio autem huius ſententiæ eſt 1°. quia Chriſtus ita ſanciuit Matth. 18. 2°. quia vt communiter fatentur Theologi, eſt id de iure naturæ, vt frater quantum fieri poteſt cum minima iactura ſuæ famæ corrigatur, iniuſtitia enim ei fit, ſi ſine neceſſitate auferatur ei aliquid famæ ſuæ. 3°. quia etiamſi non extaret vllum tale ius, ratione cuius contra iuſtitiam peccaretur, peccaretur tamen contra charitatem, quæ exigit, vt frater cum minimo ſuo damno in bonis inferioris ordinis, corrigatur, nec ad vllam infamiam procedatur, ſi abſque hoc ſatis corrigi poſſit. 4°. quia ex illa imme-

diata delatione ad Prælatum ſine neceſſitate exacerbantur animi reorum, qui ſe ſine neceſſitate infamari vident apud eum, cuius approbationem maximè exoptarent. Vnde conſequens eſt Prælatis non eſſe licitum hanc ſuis ſubditis ſine neceſſitate qualemcumque infamiam procurare, & in eo contra iuſtitiam, & charitatem peccare, & in re graui, culpabili curioſitatis peccato ſeſſe maculare. Eamdem ſententiam tandem adſtruere cogitur etiam Suares, tom. 4. de Relig. lib.10.n.17. vbi fatetur priuatam monitionem ſine peccato omitti non poſſe, ſi contingat vt penſatis omnibus circumſtantijs prudenter iudicetur notitiam ſuperioris, nec neceſſariam, nec vtiliorem fore; *Nam tunc (inquit) ſi lapſus ſit occultus, abſtinendum eſt ab ea denunciatione, tunc enim vrget ratio charitatis, vt ſubueniatur proximo in maioribus bonis, cum minimo, vel nullo incommodo in bonis inferioris ordinis. Itaque (inquit) ſi ſine rationabili cauſa fiat illa denuntiatio, omiſſa priuata monitione ſufficienti, non poteſt excuſari à culpa; nam quotieſcumque occultum peccatum fratris alteri (quicumque ille ſit) ſine iuxtà cauſa reuelatur, vitium eſt detractionis iuxtà doctrinam communem cum D. Thom. 2. 2. q. 23. art. 1. & 2.* ſic ille.

Ex quibus patet ſecundum Suarem nonobſtante illa, circà id naturalis iuris, renunciatione, quam ille probat, quod etiamſi non peccetur contra iuſtitiam, peccetur tamen contra charitatem, & vitio detractionis, quod pluſquam ſufficit, vt id non fiat, & certè hoc ita eſt euidens, vt tantus doctor id negare auſus non fuerit, quare ſi qui id negent; quomodo id negare poſſint non video; niſi quod id inexpensè examinatum negauerint.

2°. Crediderim tamen cum D. Thom. licitum eſſe priuatam monitionem omittere, ſi duo concurrant. 1°. Si conſtet hoc melius fieri poſſe per Prælatum, hoc eſt in maius diuinæ gloriæ, & eius, qui peccauit bonum. 2°. Si conſtet Prælatum eſſe virum pium, diſcretum, ſpiritualem, & nullum habentem rancorem aduerſus ſubditum, ſic docet D. Thom. cit. quodl. 11. qui rationem hanc reddit, *Quia tunc denuncians non dicit Eccleſiæ, quia non dicit ei, vt Prælato (ideſt iudici) ſed ſicut perſonæ proficienti ad correctionem proximi, & emendam.* Sic ille, qui dum ad illam denuntiationem ſecretam vt patri, requirit, vt ille iudicetur pius, &c. non cuicumque vult, etiam in eo caſu fieri, ſed illi, tali à denunciante perfectè cognito. Quare prorſus perſuaſum habeo, illam rationem omittendi priuatam denunciationem à nullo ſummorum Pontificum, aut Bulla aliqua, aut viuæ vocis oraculo approbatã fuiſſe; niſi ita ipſi res propoſita fuerit, vt intellexerit eam non omittendam, niſi ſi ita id exigeret neceſſariò emenda rei, aut bonum commune, & ſuperiores tales futuri eſſent, quales exigit D. Thom.

Itaque ex ijs ſatis liquet, eam denunciationem, quæ fit, vt patri,

qualeſ

quales debent eſſe omnes denuntiationes, quarum veritas teſtibus probari non poteſt, debere apud Prælatum ſecretam manere, alioquin ille grauiſſimè peccaret, fratrem ſuum ſine ſufficiente probatione diffamando apud alios, per ſe itaque ſolùm eius malo mederi debet, ſi id vllo modo fieri poteſt: idque exigit ratio monitionis paternæ, quæ probatione non eget per teſtes. Addo quod benè notat Diana ex communi Theologorum ſenſu, non eſſe licitum propter maius alicuius bonum ſpirituale, illius famam, & fortunas lædere, quia ſi ille non obligetur ad maius illud bonum ſibi procurandum cum diſpendio famæ, ac fortunarum, vt fit in illis, quæ ſunt tantum conſilij, neque alter eo inuito poteſt ei cum diſpendio famæ ipſius, aut fortunarum maius illud bonum procurare, quod ſeriò notari debet, multa enim, quæ falsò præſupponi ſolent pro veritate, falſa probantur.

Ea porrò doctrina putãda eſt aliquos ex auctoribus induxiſſe ad improbandam exigentiam renunciationis iuris naturalis in hoc puncto, quorum meo iudicio hæc fuit ratio, quia prætcrquam quod incommodum videtur petere ab aliquo, vt iure ſuo cedat, vt ſine iniuſtitia ei fama adimi poſſit, adhuc difficile eſt videre, quo fine id fiat; nam vel illa renunciatio iuris naturalis eſt neceſſaria, quando priuata monitio ſufficit, aut cum illa non ſufficit, non primum; nam tunc ex D. Thom. & Suare adhibenda eſt priuata monitio: non ſecundum, quia tunc poteſt denunciatio fieri Prælato vt Patri; ergo numquam. Addo ſublata obligatione ex iuſtitia, nihil fieri, cum ſemper remaneat obligatio charitatis ad præmittendam priuatam monitionem, ſi ea ſufficiat.

Cæterum vt nihil diſſimulem, quidquid dicatur de monitione facta vt patri, deque eius obligatione, vt Prælato ad ſe gerendum, vt Patrem, conſtat innumeras paſſim audiri querelas ab ijs, qui ſine probatione vlla iuridica, aut peremptoria ex monitione, vel ab vnico facta vt patri, ita vexati ſunt, vt expoſiti ſint non ſolum infamiæ domeſticæ, ſed ſeculari, etiam & publicæ, cum mala omnium ædificatione, quod in conſcientia non puto fieri poſſe, cum id dammet omne ius naturale, diuinum, canonicum, & ciuile; ſine certa enim probatione quempiam grauiter punire iniquum eſt: nihilque magis accedere ad Tyrannidem dici poſſe exiſtimo, quàm eſſe aliqua peccata de quibus pœna ſit infligenda ex ſola accuſatione probationibus deſtituta, quis enim innocens fuerit, ſic accuſatio ſola nocentes faciat?

Nec mihi probatur, quod à nonnullis dici ſolet, videlicet illam particularium diffamationem in bonum totius Ordinis fieri, cuius fama, vel vnius culpa labefactatur. At hoc ſæpiſſimè purum commentum eſt; ita enim vt plurimum peccatur à particularibus, vt pauciſſimi id

animaduertant, idque vel etiam è domeſticis, abſque eo, quod vel aliorum vllius etiam eiuſdem domus fama lædatur, multò verò minùs fama totius Ordinis, imò ſæpiſſimè contingit eorum culpa, qui præſunt, vt quæ incognita remanere potuiſſent, tandem fiant publica, cum totius familiæ infamia, & cum magna charitatis, & iuſtitiæ læſione, id enim iuſtitia poſtulat, vt nullus puniatur publica infamia, cuius peccatum certis teſtibus probatum non fuerit, nec eſt in cuiuſquam poteſtate, vt ſine grauiſſimo peccato aliter agat.

Quod autem attinet de denunciatione facienda Eccleſiæ, aut Prælato, vt iudici, quæ ſecreta contineri non poteſt. Ea nec ſine teſtibus fieri debet, aut admitti; eſſet enim id apertè, & contra iuſtitiam, & contra charitatem, nec niſi præmiſſa monitione priuata fraterna, vt ex Octau. Spat. in pract. de modo corrig. Regular. tract. 5. 19. notat Diana tract. 2. de dub. Regular. reſolut. 37.

Ex quibus omnibus prolixè examinatis conſtat manifeſtè, Prælatos debere prudenter ſe gerere in receptione denunciationis defectuum ſubditorum, vt cōcordiam inter eoſdem adinuicem conſeruet & augeat, & ſuæ, & ſubditorum conſulat conſcientiæ.

§. *DECIMVS-QVARTVS.*

PRÆL. REGVL. CVRARE DEBENT vt omnes ſubditi ſeruata moderatione cuiuſcumque ſtatui conueniente ſeſe honore proſequantur.

HVNC certè honorem mutuum ita Chriſtianis omnibus commendat Apoſtol. Epiſt. ad Rom. cap. 13. vt velit eos conari ſeſſe in eo mutuò ſe præuenire: *honore inuicem præuenientes*. Quod viri Religioſi facilè exequuntur, ſi interno affectu conſilium ſequantur eiuſdem Apoſtoli ad Philipp. cap. 2. *In humilitate ſuperiores ſibi inuicem arbitrantes.* Franciſci mens eadem erat, quæ Pauli; volebat enim vt fratres ſui Ordinis ſubditi eſſent omnibus, & ſubditi & Prælati ſibi inuicem eſſent Domini, & ſubditi, vt ex eius teſtamento Regula, & Epiſtolis manifeſtum eſt, quod procul dubio ſine mendacio fieri poterit, ſi quiſque ſeſſe conſideret in eo, in quo alteri eſt inferior; in eo enim illum ſuperiorem habet, ita Paulus ſe ex eo alijs Apoſtolis inferiorem putabat, quod ipſe aliquandò Dei Eccleſiam eſſet perſecutus. Sic Greg. Hom. 10. in Ezechiel. notat electos, vt ſe humilient in alijs ſemper attendere, quod illi meliùs acceperunt, quam ipſi, vt eos ſibi in co-

gitatione præferant. Ita Thomas 2. 2. q. 161. art. 2. ad 2. ſic habet: *Verè iudicamus & æſtimamus poſſe eſſe aliquid occultum in alio, quo nobis ſuperior ſit*, ſic etiam hic Doctor lect. 2. in cap. 2. ad Philipp. Ita & Auguſtin. de ſancta Virginit. cap. 43. tom. 6. vbi ſic loquitur: *Virgo ne ſe coniugatæ præferat, cogitet occulta dona Dei, quæ nonniſi interrogatione tentationis etiam ſemetipſum cuique declarant: vt ergo quiſque non infletur ex eo quod videt ſe poſſe, cogitet fortè alios poſſe aliquid, quod ipſe non poteſt, ita ſaluabitur non fallaci, ſed veraci humilitate, honore mutuò præuenientes, & alterutrum exiſtimanter ſuperiores ſibi.* Si ille. Ita Franciſcus, vt omnibus notum eſt, omnes ſibi ſuperiores exiſtimabat: ſeque omnium peccatorum maximum veraciter profitebatur, ac exiſtimabat illud obſequium, quod ſibi inuicem ſubditi, atque Prælati hoc motiuo exhibent eſſe veram Chriſti obedientiam, cap. 5. primæ Reg. vbi eam vocat veram obedientiam, veram quaſi excellentem, & ſupererogationis, qua non ſolum ſuperiori obedientia præſtatur, verùm etiam æquali, imò & inferiori, Chriſti etiam obedientia dicitur, qua ſuis parentibus licèt ſibi inferioribus obſequium præſtabat: propterea ab Ambroſ. in Luc. cap. 2. hæc obedientia vocata eſt, *non infirmitatis, ſed pietatis ſubiectio.*

Quare cum nimia familiaritas pariat contemptum, & contemptus ſit apertum ſeminarium contentionum, & ſimultatum, ſummo conatu Prælati contendere debent, vt ſubditi grauiter inter ſe, & cum honore debito conuerſentur, & ne nutibus, aut geſticulationibus, aut dicterijs, vel verbis ſale diſcretionis minimè conditis inter ſe vtantur, ſic quidem vult Franciſcus ſuos ſimul, & cum exteris verſari, vt *ſint mites, pacifici, & modeſti, manſueti & humiles, honeſtè loquentes omnibus ſicut decet*, cap. 3. Reg.

Debent inſuper Prælati contendere, vt ſubditi mutuis ſeſe officijs, & charitatis argumentis deuinciant: nullaque ratione permittant, vt vel leui verbo aliquis, etiam abſentem peſtringat, vt pluries docuit Franciſcus, curentque potiùs, vt alij aliorum præclarè facta abſentium debita commendatione proſequantur.

Illud autem maximè commendatum habere debent, vt nullatenus inter eos diſcordiarum ſeminatorem ferant, qua peſte, nulla poteſt in domibus Regularibus nocentior, & periculoſior graſſari, vt vix vllus caſus poſſit contingere, in quo vtiliùs paterna ſeueritas exerceri poſſit. Cur enim ipſi ferant, quos ſcriptura teſtatur cor Dei ferre non poſſe, Apoſtolus certè Epiſt. 2. ad Corinth. cap. 13. primos illos Chriſtianos monet, vt feriò caueant, ne ſint inter ipſos contentiones, æmulationes, animoſitates, diſſenſiones, detractiones, & ſuſurrationes, quod vltimum vitium cæterorum eſt facilè cauſa, ſuſurrones enim aliorum minùs cogitanter dicta, ad eos, in quos dicta ſunt,

deſſetendo facillimè amicitias diſſociant,& ſimultates pariunt. Quod ſi vt pateſt, homines Religioſi, procul abſint ab huiuſmodi vitijs: nec niſi leuiter in ea materia peccare doceat experientia, tamen ne id quidem minutum, ſi quod ſit, permittendum eſt, ſed radicitùs extirpandum, vt dilectio & pax in domibus Regularibus conſeruetur.

Debent denique ſumma ſollicitudine contendere, vt quos Relig. Chriſtiana per Baptiſma, & Chriſti fidem coniunxit, & quos vota eadem, eademque profeſſio fratres effecerunt, non diſiungat diuerſitas nationum, & prouinciarum, ita vt non ſit diſtinctio Iudæi, & Græci, nam vnus Dominus omnium, vnaque Religio, ſeu Ordo, qui eſt ſua profeſſio, & vita quæ non diſtinguit inter Italos, Gallos, Germanos, & Hiſpanos, quos omnes vult fraterna charitate inuicem diligi: fratreſque mutuò inter ſe nuncupari. Ridiculum ſanè, & graui cenſura damnandum foret, ſi Itali, Germanos, Hiſpanos, aut Gallos, vt Nothos in ſuis reciperent conuentibus, & è cõtra; Curent ergo Præl. vt omnes extranei, in Prouincijs, & Conuentibus ſicut domeſtici recipiantur, eiſque eadem charitate, ſicut illis in neceſſitatibus ſibi occurrentibus prouideatur, vt ſequ. §. pleniùs dicetur.

§. *DECIMVS-QVINTVS.*

PRÆL. REGVL. DEBENT EISDEM charitatis, & Religionis Officia erga ſubditos hoſpites exercere, ſicut erga ſuos ſubditos.

TANTA erat diuiſio in lege veteri inter homines eiuſdem, & diuerſæ Religionis, & linguæ, vt nec Matrimonij vinculum, nec familiaris conuerſatio, aut ſimilia huiuſmodi inter eos licerent. Non ſic in lege noua, in qua Chriſtus diuiſionem Præputij, & Circumciſionis, Græci, & Iudæi penitùs ſuſtulit, quod Paulus, cap. 2. Epiſt. ad Epheſ. ſignificat iiſdem Epheſijs anteà Gentilibus, quos Iudæi, non pro fratribus, ſed pro hoſpitibus, & hominibus immundis habebant, loquens, vbi ſic fatur: *Ergo* videlicet vos ad Chriſtum conuerſi, *iam non eſtis hoſpites, & aduenæ, ſed eſtis ciues ſanctorum, & domeſtici Dei, &c.* Quam conſequentiam ducit hoc modo, vt videre eſt in dicto, cap. videlicet, *memores eſtote quod aliquandò vos gentes in carne, qui dicimini Præputium. ab ea quæ dicitur Circumciſio in carne, manu facta: quia eratis illo in tempore ſine Chriſto, alienati à conuerſatione Iſraël, & hoſpites, & ſine Deo in hoc mundo. Nunc autem in Chriſto Ieſu vos qui aliquando eratis longè, facti eſtis propè in Sanguine Chriſti, &c.*

& medium parietem maceriæ ſoluens, &c. vt duos condat in ſemetipſo in vnum nouum hominem. Quibus vides omnes Chriſtianos, ſiue ex Gentibus, ſiue ex alijs, ſoluto pariete diuiſionis intermedio, non eſſe corpus diuiſum, ſed vnum in Chriſto, & ex conſequenti nullos eſſe hoſpites, & aduenas, ſed omnes eſſe ciues ſanctorum, & domeſticos Dei in ſua domo videlicet Eccleſia manentes, ac proptereà neminem in Eccleſia Chriſti, vocari conuenit hoſpitem, ſed domeſticum, & vt domeſticum excipi debere; quod ita rigidè in Eccleſiæ exordijs obſeruabatur, vt omnia inter Chriſtianos eſſent communia, quæ diuidebantur ſingulis, prout vnicuique opus erat.

Regularis ſtatus ſupra communem hanc fraternitatis Chriſtianæ agendi rationem, perfectionem maiorem addit, videlicet, quod ex voto ſolemni cuiuſlibet, nullus habeat, quidquam in particulari, ſed omnia bona illius, ſint illi communia, ad quæ quoad vſum ius habeat pro neceſſitate ſibi occurente, iuxtà ſui Prælati diſpoſitionem; vnde nullus poteſt dici extraneus, aut hoſpes in Monaſterio, quoad bona illius, ſed domeſticus, ad quem, quoad vſum iuxtà neceſſitatem præſentem pertinent, quod optimè docuit Franciſcus, dum cap 6 Reg. præſcribit, vt *vbicumque ſe inuenerint fratres oſtendant ſe domeſticos inuicem inter ſe, & vnus alteri manifeſtet neceſſitatem ſuam, &c.* quaſi diceret: vbicumque ſiue Romæ, ſiue Pariſijs, ſiue Matriti ſe inuenerint fratres mei, oſtendant ſe eſſe eiuſdem domus, ſeu conuentus, & in bonis illius ſint participes, ſicut alij; quapropter ſuam neceſſitatem victus, veſtimentorum, & aliorum huiuſmodi aperiant fratribus inibi commoranibus, quia vt ait, ſicut mater ex dilectione filij, illi in omnibus prouidet de bonis domus ſuæ, à fortiori fratres, qui ratione profeſſionis eiuſdem, & Spiritus diuini, cui communicant, ſunt tales, ex dilectione fraterna illis prouidere tenentur. Quod ita fuit in intimis Franciſci viſceribus infixum, vt Prælatos ſui Ordinis ſub præcepto ad letale obliganti præſcripſerit, vt ſuorum ſubditorum, non diſtinguendo inter hoſpites, & alios, ſollicitam curam in prouidendo eorumdem neceſſitatibus haberent, & ita in toto ſuo Ordine, vbi ſaltem in Reg. obſeruantia viuitur, inuiolabiliter obſeruatur. Et equidem valdè abſurdum eſſet, vt qui communis profeſſionis, & diſciplinæ Regularis obſeruantiæ, & Religionis onerum, ac etiam fauorum, & Priuilegiorum ſunt participes, priuarentur in neceſſarijs ad victum, veſtitum, & ad cætera huiuſmodi, bonis temporalibus Conuentus, ſeu domus, ad quam hoſpites accedunt; vnde non laudandus, ſed multum videretur damnandus mos ille, qui niſi Superiores ſupremi Ordinum inuigilarent, facilè induci poſſet apud Religioſos, ex anguſtia cordis eorum, qui domorum, & monaſteriorum rei familiari præficiuntur, (quales ſunt Sindici, ſeu Procuratores, quos

Digitized by Google

optandum eſſet ex motiuis ſpiritualibus agere, viros eſſe ſpirituales, & à ſæcularium tenacitate erga bona temporalia plurimum abhorrentes) vt nimirum vno, aut altero, aut tertio die elapſo eorum, qui ex alijs prouincijs ventitant ex obedientia, non aliam rationem haberent, quàm eam, quæ à Cauponibus haberi ſolet, qui non ſolum contenti non ſunt, ſi tantum ab hoſpitibus accipiant, quantum ipſi in eorum vſum expenderunt; ſed inſuper ab illis lucrum reportare volunt, qui mos, ſi in domos Religioſos, induceretur, quid eſſet illa peregrinos Religioſos excipiendi ratio aliud, quàm turpe commercium? Id certè quàm ab intentione Patriarcharum Regularium Ordinum procul abhorreat, cõſtat ex Franciſci citatis locis, ipſaque praxi eorum apud quos illius Regulæ, & ſpiritus viget, & colitur obſeruantia, à qua etiam agendi ratione ita abhorrebat Ignatius Societatis Ieſu fundator, vt quoſcumque peregrè aduenientes velit cum ſumma excipi charitate, & eodem eſſe iure, quo alios, eodemque modo à Superioris obedientia pendere, nilque inſcio Superiore agere, eorum, ad quæ agenda miſſi erunt. Nollem tamen damnare, ſi quæ domus aliorum Ordinum ab illo Franciſci, ab externarum Prouinciarum fratrum in ea diutiùs degentibus, ne ipſa obrueretur, & plures quà ipſa poſſet, ſæpè alere cogeretur, non ſine neceſſitate contrahendi, æris alieni, tantum eatenùs præcisè acciperet, quantum ipſa in eorum vſus impendiſſet, ſed id exigere cum fœnore, cum lucro, cum prouentu, id ego ferendum non exiſtimo, maximè verò apud eos Religioſos, qui ex inſtituto ſuo tenentur ex ſolis eleemoſinis viuere, non autem ex vllo lucro, aut bonorum nundinatione, nec à graui crimine eos Prælatos eximerem, qui id in domos ſibi ſubditas induci paterentur. Quæ quidem à me ita dicuntur, vt nullum Ordinem ea turpitudine laborare putem, nam ſi quis eſſet huiuſmodi, fruſtra hæc à me dicerentur, & ſine vlla ſpe malo huic medendi: cum enim aliquos Religioſos, non obſtante paupertatis voto, & non obſtante inſtituto oppoſito, animus auaritiæ inuaſit, ſæcularis cupiditas habendi innumeris falſis prætextibus coloratur, & cum è rei familiaris bono ſtatu, quomodocumque ille, modò ſubſiſtat, laudantur & in pretio habentur ij, qui rei familiari præſunt, ſperandum non eſt, vt ab ea agendi ratione deſiſtant, minùſque ſperandum eſt, vt ab immediatis Superioribus coërceantur, qui inde ſuam gubernationem faciliorem, & fœliciorem putant, mediatorum itaque Superiorum eſſet, ijs malis mederi, & immediatorum voluntati in ijs, neſcio qua ex ſpe, & expectatione nullatenùs velificari: & licet fatear ſupremos Prælatos maximè cum omnium cognitionem ad ſe reuocant, vix omnibus malis prouidere poſſe in tam infinita negotiorum mole, quæ eos cogat neceſſe eſt, dum omnibus inuigilare volunt, pænè dormitare in omni-

bus, in hac tamen parte, quæ tanti momenti eſt ad charitatem fouendam, eos eſſe vigiles opportere, nec omnino quidquam ſimile pati. Et certè ſi ex charitate ageretur, quiſque Religioſus pari in omnes ſui ordinis domos affectu eſſe deberet, nec ſibi perſuadere quidquam ſibi deperire, ſi quæ in domos alterius Prouinciæ beneficia conferrentur, & hoc ſanè de Religioſis hominibus ſentiunt Sæculares, qui ſi aliam eorum agendi rationem putarent, meritò multum de eorum æſtimatione minuerent. Putant enim Religioſorum ex Regula viuentium, eſſe cor vnum, & animam vnam, atque ita ſi amicorum, multò magis, & fratrum omnia communia eſſe debere, eorum potiſſimum, qui vitam ab omni peculiari rerum caducarum affectu alienam profitentur, cum qua profeſſionē vtinam veritas coniuncta reperiatur, vt debet, itaque id omnino Religioſo ſtatui conuenire contendo, vt hoſpites ex eadem Religione cum charitate, & ſine vllis impenſis proprijs excipiantur ſi domus, quas adeunt, id ferre poſſint, ſi verò hoc onus ſubſtinere non poſſunt, eæ ſaltem contentæ ſint, ea ab illis præciſe exigere, quæ verè in eorum vſum, & victum expenderint, ſi ſecùs fiat, in eo certè charitas Religioſa lædi videtur non leuiter, quæ *non eſt ſterilis*, vt ait Baſilius, Serm. de Beneficentia, & vbicumque eſt magnos exercet effectus, vberrimos producit fructus, proximorum ſtudet vtilitati, condolet alienis neceſſitatibus, & quidquid eſt obſequij, ſollicita & ſedula ſemper impendit, nec foraneum, & extraneum fratrem ſuum exiſtimat, & habet, ſed domeſticum. Ita tamen charitas alijs impertitur, vt ſibi non pereat; communicat non diſperdit; feneratur, non alienat; mutuatur alijs, quod cum fenore ſe accepturam poſteà confidit; etenim ait cit. Baſilius, *Nemo qui fratrem aluerit, ſuæ timeat diſpenſationi; quandoquidem ſibi Dominus imputat, quæ in fratres expenſa ſunt. Quod ſi dediſti Domino, non eſt cur te ab eo accepturum diffidas. Potens eſt Chriſtus reddere, quæ ſibi data ſunt, idque non æqua tantum menſura, ſed multò copioſiore. Feneremus Domino ad vſuram multam.* Communicet frater fratris vtilitati, quod ſuæ ſupereſt neceſſitati, *& quidquid habet, habeat ad miſericordiam*, ait Bernard. Serm. 2. in Cant. Diſcant igitur Prælati ex Franciſci, & Bernard. documentis fratres ſuos, non vt foraneos, & extraneos, ſed vt fratres domeſticos in domibus ſuis Regularibus, charitatiue, benignè, & affabiliter excipere. Quanti autem ſit meriti Hoſpitalitas docet Abrahami, & Lot charitatiuæ receptionis hoſpitum exempla. Docent ſacræ Paginæ, quæ illam maximè commendant; illaque Deum promereri pronunciant, quid ergò illo merito maius, cum Deo nihil excellentius, nihil ſublimius, nihil maius excogitari poſſit; debent ergo Prælati ſaltem meriti adipiſcendi ſpe ſtudioſè, & charitatiuè fratres hoſpites, ſicut ſuos in ſuis domibus Religioſis recipere.

Digitized by Google

§. DECIMVS-SEXTVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT contendere, vt alia charitatis Officia, erga fratres hoſpites exerceantur.

EX documentis Franciſci in precedenti §. poſitis, & ex illis, quæ in eo diximus, hic §. concluditur, non enim charitas in ſola hoſpitum ſine expenſis proprijs receptione conſiſtit; nam ſunt alia, in quibus erga hoſpites elucere debet, & in quibus etiam eius violatio reperiri poteſt, debent enim 1°. fronte hilari, ac beneuolè admitti, ac etiam peculiari aliqua ratione, conuenienti tamen ſtatui Religioſo excipi, vt hoc modo intelligatur ex communi & fraterno affectu, non autem vi, aut quaſi neceſſitate charitatis illis ſigna præberi, contra quod omninò peccarent illi, qui minùs beneuolè, & libenter eos exciperent, & ex auaritiæ interioris ſpiritu ita in eos ſe gererent, vt tertio die elapſo, aut expreſsè, aut ſufficientibus ſignis illis diſceſſum indicerent, quo nec durius erga milites importunos, illi agerent, qui inuiti eos ad tertium vſque diem hoſpitio excipere tenerentur, eæ itaque ſordes ſi in aliquo monaſterio aliquandò contingerent, id immediatis ſuperioribus à mediatis impunè abire non deberet.

2°. In eo etiam fraterna charitas maximè ſplendere poteſt, ſi Prælati hoſpites ad negotia ea gerenda, ad quæ venerunt, pari ſtudio adiuuent, atque ſi de monaſterio, cui ipſi præſunt, bonis ageretur, in eo enim appareret, agi eos Superiores ex motiuo diuinæ gloriæ, & boni communis totius Ordinis, non verò ex amore proprio, & priuatis ſuis commoditatibus, quo motiuo ij clariſſimè agi conuincerentur, ſi qui reperirentur huiuſmodi, qui è contra hoſpitum negotijs aduerſarentur, & bono eorum ſucceſſui obicem ponerent, impediendo ne illi gratia, ac fauore amicorum monaſterij vterentur, ne tantum ipſis deperiret, quantum erga eos ab amicis gratiæ, ac fauoris impenderetur, quod malum facilè apud eos graſſari poſſet, qui ex neceſſarijs litibus ad ea Monaſteria ſe recipere coguntur, quæ in ijs vrbibus ſunt, in quibus ſupremi iudices commorantur, & ius dicunt: Sed maximè ijs in locis vbi Principes degunt, quos homines ſui amantes, parum Religioſo ſpiritu præditi, multùm autem ſpiritu nationabili, vellent in aliarum Prouinciarum Monaſteria nulla conferri beneficia, vt ipſi facilius, & cum minori importunitate, ab ijs ſua commoda obtinerent. Ac hoc quam alienum ſit à charitate communi,

muni, & toti Ordini debita, ita manifeſtum eſt, vt tanta vinculi perfectionis oppugnatio à ſupremis Ordinum Religioſorum, capitibus ſine graui culpa tolerari non poſſit.

30. In eo etiam oſtenditur in Ordinibus Religioſis vigere fraterna charitas, ſi magna ſit inter Prouincias operariorum communicatio, ita vt quælibet æquo animo ferat, ex alijs ad ſe vocari Doctores, & Concionatores, quoties illi cum fructu in ea ad Dei gloriam operam ſuam conferre poſſunt, nec vlli licitus eſt, ex ſpiritu amaritudinis, ſuperbiæ, aut inuidiæ in eos hoſpites ea agere, quibus cum aliquo dedecore in ſuas Prouincias remeare cogerentur, quæ licet non credam poſſe aliquandò contingere apud homines mundo mortuos, & nullo vano, & caduco motiuo agi ſolitos, quique Deo ſoli viuunt, vnicamque illius gloriã intendunt, quales omnes Religioſos ſui inſtituti cultores eſſe mihi perſuadeo, ac certò ſcio, hic tamen notata volui, vt ſi labentibus ſæculis, & refrigeſcente ſpiritu Religioſæ charitatis, & incaleſcente mundano, quidquam ſupremorum Superiorum incuria ſimile attentetur, illi eorum recordari poſſint, ſi forte aliqua ad eos huius diſputationis cognitio peruenerit, ipſorum enim eſt communem charitatem ab omni incuria vendicare, & vt cum Franciſco & Societatis Ieſu fundatore loquar, nil permittere, quod ei aduerſetur, & certè in eo maximè deſudare deberent Capitula Generalia, & particularia; vt efficaciter media quærerent, & ſancirent, quibus ea cum inter ſubditos ipſos, tum inter Superiores, & ſubditos aleretur, quod fieret, ſi ea directè ſtatuerentur, quibus caueretur efficaciſſimè, ne ſubditi eam impunè violarent, & multò minùs Superiores, quibus tyrannicum eſſet permittere leges charitatis impunè violare, ex peſſimo pretextu conſeruandæ eorum authoritatis. Verùm impunitas violatæ charitatis, non eſt medium ad authoritatem legitimam, & rationabilem conſeruandam, ſed ad deſpoticam, violentem, irrationabilem, & conſequenter non tolerandam, fouendam, & ſtabiliendam. Quam verò neceſſario ſit hæc fraternæ charitatis protectio, vel ex eo patet, quod experientia liqueat (nonobſtantibus ſtatus Religioſi mortificationibus,) monaſteria fore domicilij Beatorum ſuburbia, & ſanctæ Paradiſeos voluptatem, ſi in ijs charitatis leges ſeruarentur; nam & ſi non deſint, qui tantam Superioribus authoritatem tribuere videantur, vt velint ſubditos iniurias illatas, aut pœnas ab illis ſine cauſa, & ſine vlla ſubditorum culpa impoſitas libenti animo ferre, parum tamen charitati & iuſtitiæ ſeruirent, qui hac agendi ratione vterentur, & omninò ferri non deberent; nam & ſi ſubditi patienter iniqua ferendo, benè ſuæ ſaluti conſulant, fieri tamen vix poteſt, vt hoc illis non doleat; quo cum dolore vix intelligi poteſt, quomodò fraterna charitas conciliari poſſit, & ea pax, &

V

tranquillitas animi conſerueri, quæ Religioſorum ſtatum in hac vita beatum efficit, multò verò minùs capi, quomodo qui in ſubditos leges charitatis non ſeruat, fraterna poſſit pollere charitate, Superioris enim Religioſi, & vera cum humilitate, tum charitate præditi eſt, libenti, & propenſo animo ſubditos beneficijs deuincire, ad eos autem contriſtandos, non niſi prope inuitum, & neceſſitate charitatis impulſum deſcendere, & puro animo eos in ſpiritualibus adiuuandi. Quæ omnia facilè Superior ille præſtabit, qui non ex priuato vllo affectu, aut vlla animæ perturbatione, ſed ex puro motiuo ſeruiendi ſaluti, & perfectioni ſui ſubditi, ſicut decet virum ſpiritualem, operabitur, zelo ſemper ſecundum ſcientiam temperato, cuius defectus occaſione Paulus zelum Iudeorum improbat, Epiſt. ad Rom. cap. 10. *Teſtimonium enim perhibeo illis, quod æmulationem habent, ſed non ſecundum ſcientiam.* Quod diligenter viri, qui ſe ſpirituales putant expendere debent, facilè enim eſt, vt quis cum Iudæis, fratres ſuos perſequendo, & moleſtijs, ac etiam iniurijs afficiendo, & ſuæ acerbitati, ac melãcholiæ velificando, arbitretur, non tamen ſine graui ſua culpa, obſequium ſe præſtare Deo. Quod eo faciliùs Præl. impunè preſtant, quod varijs prætextibus, & ſpecie boni ſuam illam aſperitatem colorent, in quo eis facilè eſt multos decipere, & cum Superiores ſint, eos authoritate ſua adducere ad deffendenda ea, quæ ab ipſis in alios iniuſtè fiunt, atque ita id aſſequuntur, vt à mediatis Superioribus cum aperta fraternæ charitatis extinctione omnia illis impunè abeant.

Nolim tamen indiſcreta dilectione ſubditos, & Prælatos erga hoſpites ferri, ſic vt hi eos diſciplinæ Regularis obſeruantiam impunè violare permittant; nam ſicut deuincit Prælatos obligatio ſub letali, vt faciant eam à ſubditis ſeruari, vt alibi diximus: ſic etiam ab hoſpitibus illam exigere ſub eadem culpa tenentur, ex quo facilè colligitur, quod ſi permitterent hoſpitibus, vt ordinariè abeſſent à choro, ab orationibus, refectorio, ſilentio, & alijs Religionis exercitijs, ita vt apud eos hæc irent in diſſuetudinem, mortaliter Prælati peccarent. Nec hoſpites ab eodem peccato excuſarentur, non quidem ratione tranſgreſſionis conſtitutionum præcisè, ſed ratione ſcandali, quod ſuis fratribus præberent; etenim quemadmodum fratres domeſtici, ſic ſe habentes ea labe ſcandali fœdarentur, ſic etiam forenſes, maximè ſi vtrique eſſent alicuius grauis notæ in Ordine, qui propterea ad bonum exemplum alijs præbendum tenentur. Vnde graues doctores exiſtimant, quod ſi ſemel aut bis patrẹs ex grauioribus contra aliquam conſtitutionem in viridi obſeruatam, publicè faciant, ita vt factum trahatur in exemplum, peccent mortaliter. Debent tamen Prælati in gratiam hoſpitalitatis magis curialiter ſe habere erga hoſpites, quàm erga ſuos, vt moris eſt apud ſæculares.

Digitized by Google

§. DECIMVS-SEPTIMVS.

PRÆLATI MAIORES DEBENT DIVIſiones, & factiones Prouinciarum ſopire, & curare, vt electiones debitè fiant.

CVM paci conſeruandæ eamque deperditam procurendæ ex munere ſui Officij incumbere teneantur omnes Prælati, magis tamen Prælati maiores, cum maiori polleant poteſtate, habeantque media efficaciora ad illam conſeruandam, & ad amiſſam reſarciendam. Duo autem ſunt, quæ paci conſeruandæ, & acquirendæ maximè nocent. Primum eſt diuiſiones, & factiones Prouinciarum. Secundum, indebitæ electiones, electionumque modus. Quantum autem noceant huiuſmodi diuiſiones, & factiones planè conſtabit ex deſcriptione quam facit Peirinus de factionarijs, quæſt. 2. §. 3. cap. 3. de Prælato. *Odio enim (inquit) in ſe inuicem habent, continuò murmurant, alter alterius notat actiones, inueſtigat, ſpeculatur, in calendario ſcribit ne obliuiſcatur, & ſocijs nuntiet, vt ſuo tempore Superioribus propalet, interim diuulgat, curat adhibere teſtes; ſemper alter in alterum machinatur, irridet, ſubſannat actiones, & quidquid à quocumque factionis contrariæ factum fuit, culpat, maculat, & profitetur ſe aduerſarijs non credere, niſi cum dicunt Domine non ſum dignus: conatur vnuſquiſque in ſuam factionem trahere nouitios, ſuos vnumquodque factionis caput defendit, eorum vitia occultat, protegit ne puniantur, imò fouet ſecundum inclinationem, ne ab eo reſiliant, & ad aduerſariorum factionem tranſeant, ijs, qui non ſunt in aperto malo vtitur tamquam ſcuto inexpugnabili ad factionis ſanctitatem, ac idoneitatem defendendam, probando, quod ea ſit aggregata ex melioribus, & dignioribus, & quod ſolum ſit aggregata in bonum commune, & ad reſiſtendum aduerſario illud deſtruere conanti: ſi Superiores maiores errantem ſubditum ſecundum regulam & Deum, punire voluerint, illicò accurrit caput, vel errorem excuſat, ſi poteſt, vel ſi non poteſt, excuſat fragilitate, iuuentute, gratiam petit, fidem facit de futura emendatione, ſi verò ſubleuare voluerint alterius factionis caput, accurrit & alterum caput, & loquitur, plagas mortuas exſuſcitat, ignotas aperit, falſas fingit, teſtes ad omnia adhibet, ſi Superiores reſtituunt, proponit articulos, iuſtitiam petit: infinita prætereo quæ præ anguſtia cordis enarrare non valeo lugenda ex iniqua cogitatione, quæ nequeo exprimere calamo.* Ita Peirinus. Quibus videmus apertè mores huiuſmodi factionariorum, ex quibus nonniſi grauiſſima nocumenta in Ordinibus Regularibus, ſi quos huiuſmodi homines ha-

beant, à quibus ſua miſericordiſſima bonitate Deus noſtrum, alioſque Ordines, vt credo, hactenùs cuſtodiuit, oriri poſſunt, & pax, ac concordia, quæ Ordinis Regularis eſt veluti anima, penitus extingui.

Secundum quod maximè Regularibus Ordinibus nocet eſt indebita electio, multipliciter autem fieri poſſunt indebitæ electiones, 1°. ſi non ſunt liberæ, ſed coactæ, coactas voco, dum timore etiam rêuerentiali fiunt, quia ſicut ille timor facit matrimonium, & votum Religionis ſolenne nullum, & iniquum, ſic etiam electiones, ab huiuſmodi timentibus iniquas, & nullas efficit. Talis eſſet ille timor incuſſus à viro graui, & in Prouincia aliqua potenti, qui per ſuos mitteret ad ſuffragantes, vt ſuum votum darent Maſſæo, à fortiori ſi minis, aut alijs iniquis modis ad ſuffragandum induceret.

2°. Tales eſſent indebitæ electiones, ſi potentes factionarij, aut capita factionum eſſent in electionibus ſuffragiorum ſerutatores, qui poſſent manualem caracterem ſuffragantium diſcernere, nam tunc ij timore, ne noſcerentur, impulſi, ſuum ſuffragium iuxtà eorumdem intentionem ferrent, & ſic non liberè ſed coactè.

3°. Tales eſſent etiam electiones ſi experientia ſuffragantibus compertum eſſet, ſe iniuriam & damnum paſſos ab ijs, ad quorum arbitrium ſuffragium non tulerant, atque hæ omnes electiones eſſent, non tantũ nullæ, ſed etiam iniquæ ex parte eorum, qui timorem huiuſmodi incurrerent; nec non ex parte ſuffragantium, licet notabile damnum incurrerent, ob non datum ad arbitrium eorumdem ſuffragium; nam ſuffragantes non ſunt Domini votorum, ſed adminiſtratores, & diſpenſatores, quare fideles, eſſe nequirent, ſi eligerent ad arbitrium huiuſmodi hominum, nam diſcutere tenentur ſub mortali eligendorum mores in Ordine ad vtilitatem & neceſſitatem Religionis, in qua degunt, vt exiſtimant Panormitan. in cap. *Bona*, de Poſtul. Præl. & in cap. *Scriptum* de elect. Abulenſ. cap. 32. Matth. quæſt. 118. Armilla tit. elect. n. 22. & Sigiſm. à Bonania de elect. dub. 55. n. 1. p. 1. Nec excuſarentur ſuffragantes ſi dicerent ſe ſtare iudicio capitum factionis; nam eorum iudicium non poteſt eſſe ſanum ſed perturbatum ab affectione Dominij, & ab immoderatis animi affectibus, quare nec ipſi, nec alij dicentibus factionarijs credere deberent. Vnde Greg. hom. 26. in Euangelia optimè dicit. *Iudicare dignè de ſubditis nequeunt, qui in ſubditorum cauſa ſua, vel odia, vel gratiam ſequuntur.*

2°. Electiones indebitæ fieri poſſunt ſi contra ſacros Canones celebrarentur etiamſi liberè fierent, 1°. ſi ſubornationibus, promiſſionibus, muneribus, & alijs huiuſmodi medijs ſuffragantes inducerentur vt votum ferrent in fauorem huius, aut illius.

2°. Si non legitimè congregati ob defectum poteſtatis congregandi capitulum ſuffragantium, ſuffragantes eligerent.

3°. Si non omnes, ſed aliqui congregarentur, & eligerent, vel etiam indebitè aliquibus fieret poteſtas ſuffragia ferendi, & ferrent, & eorum ſuffragia efficaciter ad electionem concurrerent.

4°. Si ſibi inuicem ſuffragium ex promiſſione conferrent, aut propoſitioni de ſe factæ ad futuram electionem conſenſum præberent.

5°. Denique ſi contra omnem aliam formam in iure, aut ſtatutis poſitam huiuſmodi electiones fierent via facti, ſub ſpe confirmationis obtinendæ.

Quanta autem mala hæ, & aliæ huiuſmodi electiones afferrent ſacris Ordinibus, ex dictis ſatis conſtat; Equidem eæ eſſent origo diuiſionum, oppoſitionum, apellationum, recurſus ad ſæcularia tribunalia, & corruptionis diſciplinæ Regularis: Præberentque multis occaſionem deficiendi à ſtatu quem profeſſi eſſent, vel ſaltem faciendi contra vota Regularia.

His duobus nocumentis videlicet factionibus, & electionibus quæ peſtes Ordinum Regularium ſunt, occurrere tenentur Prælati Generales, ſub pœna peccati mortalis, ſi illa inuenerint; quod ſatis maifeſtũ eſt ex alibi dictis, & probatis, & confirmatur à ſimili; nam ſi diſtinct. 90. cap. Diſcordantes Clericos Epiſcopus, vel ratione, vel poteſtate ad concordiam eos trahere tenetur, & ſi negligens fuerit in reuocando diſcordes ad concordiam peccabit mortaliter, vt docent Marc. Anton. Genuenſ. Man. Paſt. cap. 43. n. 1°. Bellet. diſquis. Cleric. tit. de diſp. Cleric. §. 15. n. 96. referens Felin. in cap. 1. n. 5. de Treuga & pace, & Barboſa de off. & poteſt. Epiſt. alleg. 79. n. 1. à fortiori Prælati Generales ſub mortali obligantur illa nocumenta à ſuis Ordinibus expellere, cum multis titulis ſint perículoſiora.

Nec dicas poſſe illa in ſuis Ordin. permittere Præl. Generales ſicut meretricium permittitur à Principibus, & à Papa in Eccleſia Iudæi, & eorumdem ritus permittuntur; nam reſpõdebitur permittere mala eſſe quemdam actum legis, quare ille, qui non eſt auctor legis, vel cuſtos non dicitur permittere mala, ideò inter præcipuas legis virtutes permiſſio connumerari debet, vt docet Thomas 1. 2. q. 92. art. 2. & poſt ipſum alij doctores. Cum ergo permiſſio mali non ſit per ſe mala, imò bona, conſiderandæ ſunt cauſæ, ex quibus ipſa bonitas exoriri videtur, quæ ad duas, vt docet idem Thomas 2. 2. q. 10. art. 11. reuocari poſſunt, vel ad bonum præponderans, ne ſcilicet impediatur, iuxtà illud Matth. 13. *Sinite vtraque creſcere, ne fortè eradicetis cum eis & triticum*, vel ad malum etiam præponderans in ratione mali, ne videlicet fiat iuxtà illud Auguſtini, lib. 2. cap. 4. de Ordine, tom. 1. *aufer à rebus humanis meretrices turbaueris omnia libidinibus*, vbi verò neutra cauſa iſtarum concurrit nullo modo huiuſmodi permiſſio eſt concedenda. Sic Valent. tom. 3. diſp. 1. quæſt. 10. part. 7. Hinc eſt

Digitized by Google

quod Miranda tom. 2. quæſt. 25. art. 12. ſubſcribens quod aliqua delicta ſunt diſſimulanda, nilominus docet peccata grauia, & publica omninò eſſe punienda, idem docet Roderic. tom. 2. quæſt. 34. art. 7. Ac ſic conſtat non eſſe parem rationem inter permiſſionem meretricij, & huiuſmodi diuiſionum, & huiuſmodi electionum permiſſionem. Conſtat etiam non eſſe parem rationem inter harum huiuſmodi diuiſionum, &c. & Iudæorum eorumdemque rituum permiſſionem; nam hi poſſunt permitti, vt ait Thomas proximè citatus propter fidei noſtræ confirmationem, cuius figuram continent, imò addit Auguſtin. de Ciuit. Dei. lib. 18. cap. 49. non fuiſſe Iudæos à Deo extinctos, ſed per mundum diſperſos, vt viuum argumentum, & verum teſtimonium noſtræ fidei ab inimicis noſtris haberemus. At verò ex permiſſione prædictarum diuiſionum, &c. nec bonum præponderans, ſperatur, nec malum præponderans in ratione mali timetur; quod ex non toleratis huiuſmodi diuiſionibus, &c. naſceretur; & ideò Prælati maiores eas reſecare tenentur.

Media autem, quibus illa reſecare valeant, ſunt in duplici genere primùm eſt leue: ſecundum eſt ſeuerum. Adhibendum eſt primum antequam deueniatur ad ſecundum; quocirca Caietanus apud Roder. tom. 2. q. 53. art. 4. monens Prouincialem Prouinciæ Luſitaniæ ipſum ſuper reformatione Ordinis in eo regno conſulentem, bene aiebat, *Coge intrare mare per fluuium*, ſignificans paulatim, & ſuauiter, ſi fieri poteſt, & non ex abrupto vltimam reformationem eſſe introducendam, cuius ſententiæ eſt Cardinal. de Lugo, cum Nauarro. Debent itaque priùs huiuſmodi factionarios monere, arguere, & obſecrare, ac ſic monitos, ſi mores non mutent, benignè corrigere, & leuibus pœnis plectere, quod ſi his adhibitis non emendentur, ſeuerum adhibendum eſt remedium, quod duplex eſt, vnum ordinarium, & aliud extraordinarium, Ordinarium eſt illud, quod communiter in Eccleſia in contumaces infligitur (videlicet) excommunicatio, quæ eſt mors ciuilis, & ſpiritualis hominis, & pœna maxima, quam Eccleſia imponere poteſt, vt habetur apud Farin. de delict. & Pœius, quæſt. 19. n. 35. & præter illam poſſunt aliæ pœnæ infligi, vt in Trident. Seſſ. 24. cap. 3. legitur, in quo omnium pænarum fit cumulatio.

Quod ſi adhibitis huiuſmodi remedijs emendationis ſpes non affulgeat, extremũ remedium adhibere tenerentur dicti Prælati, non quod ordinariũ non fuerit quibuſdam ordinibus? nec quod nunc non etiam ordinarium ſit in aliquibus? ſed quod communiter non ſit in praxi. Illud autem triplex eſt, Primum non confirmare electos factionarios in Prouinciales, quod poſſe certum eſt, vel conuocare de conſenſu partium, aut etiam ſine earum conſenſu, ſi opus ſit, ex alienis Prouincijs Prouinciales, vt Prouincias ſic diuiſas regant, & gubernent, vt fa-

crebat Franciſcus, & ſucceſſiuè primis temporibus Generales Prælati ſui Ordinis; ac nunc etiam fit in eodem ordine in partibus Italiæ, ac etiam in vniuerſa ſocietate Ieſu. Conuocare etiam Lectores ex alienis Prouincijs vt ſtudentes illarum doceant, vt etiam in præmiſſo Ordine Minorum fiebat, & etiam hodie in Italia, ſimiliter fit, & mittere ſtudentes vnius Prouinciæ ad alias Prouincias, vt etiam fit in Italia; nam, vt omnibus, qui has diuiſiones, & indebitas electiones patiuntur notum eſt, hæc mala ab his duobus Officiarijs, & ſtudentibus originem ducunt.

Secundum quod ſeuerius eſt huiuſmodi factionarios à ſuffragijs ferendis, & recipendis in electionibus, debita priùs informatione facta, de eorumdem factione, excludere.

Tertium quod extremum eſt, huiuſmodi factionum capita à Prouincijs eijcere, & in alienas Prouincias mittere, vt ſic Prouinciæ huiuſmodi peſtibus liberatæ, ſanæ & incolumes Deo quietè famulentur, cui perpetuum famulatum deuouerunt. Quod autem hæc Prælatis maioribus liceant probatur, 1°. quia tenentur omnia ſcandala, ac delicta à Religione remouere, hæc autem talia ſunt, à quibus omnia mala exordium ſumunt. 2°. quia vt probat Barboſa in 6. de elect. cap. *ſi compromiſſos*, compromiſſarius, qui non bene ſe gerit in electione Prælati priuandus eſt, iſti autem factionarij ſunt compromiſſarij huiuſmodi, nec bene ſe gerũt in eligendo; ergo, &c. 3°. quia compromiſſarij ſunt nudè miniſtri, & executores deputati, vt tenet Sigiſm. à Bonon. de elect. part. 1. dub 22. miniſter verò, qui non rectè agit, vt iſti factionarij, ſui negotium domini, priuandus eſt officio. Ergo, &c. 4°. quia huiuſmodi electiones partiales factionariorum, non tenetur Religio acceptare; nam vt bene aſſerunt Silueſt. tit Electio, q. 53. & Miranda, tom. 2. q. 23. ex varijs textibus, poteſtas data compromiſſarijs eligendi Prælatum, ſeu officialem, intelligenda eſt de idoneo, ita vt ſi electus non ſit idoneus, electores non teneantur recipere, iſti autem factionarij, non ſunt idonei; ergo, &c. Hæc omnia his ſeptem §. §. latè ſatis diſcuſſa, ſunt media efficaciſſima ad pacem in Ordinibus Regularibus conſeruandam, & augendam, ac ad deperditam in integrum reſtituendam, quam licèt ipſi ſupremi Ordinum excubitores dare non valeant, cum ſolius Dei ſit illam impartiri Eccleſia id docente, attamen ſicut Deus ſe ſolo cum poſſet, noluit ſaluare homines, ſed eos in ſuæ ſalutis acquirendæ cooperatores adhibere: voluit ſic quoque Prælatos maiores ad pacem in ſua Religione conſeruandam, & ad perditam recuperandam, quorum zelus, & prudentia quoad hoc eſt præcipuum Dei inſtrumentum.

Digitized by Google

CAPVT OCTAVVM.

DE PROVIDENTIA PRAELATORVM CIRCA RECIPIENDOS, IN ORDINE AD FINEM SVÆ RELIGIONIS CONSEQVENDVM.

OStendimus in præcedentibus ea, quæ Prælati debent ſubditis; vt ſuum finem ſalutem ſcilicet propriam conſequantur, ſed quoniam ille finis eſt particularis vniuſcuiuſque: Religiones habent alium finem omnibus communem præter illum, vt alibi diximus, videndum igitur eſt in præſenti, & ſequentibus capitibus, quæ Prælati exercere debeant erga ſubditos, in ordine ad illum finem conſequendum.

§. *PRIMVS.*

STVDIVM PROCVRANDI SALVTEM animarum eſt præſtantiſſimum. Quod Prælati ſuis ſubditis commendare debent.

PRÆSTANTISSIMVM eſſe ſalutis animarum ſtudium ex multis fiet manifeſtum, ac 1°. Quoniam cum ſit ſumma Chriſtiani dignitas, ſe quàm ſimillimum Chriſto efficere, illumque imitari, meritò ſancti Patres Chriſtianos omnes ad hanc animàrum functionem propoſito Chriſti exemplo, veluti excellentiſſimarum actionum menſura perfectiſſima vrgent, vt iam non ſibi, ſuiſque commodis, & vtilitatibus, ſed proximi ſaluti viuant, optimè Chriſoſt. in illa Apoſtoli verba hom. 25. in Epiſt. ad Corinth. *Imitatores mei eſtote, ſicut*

ſicut & ego Chriſti. Hæc (inquit) perfectæ charitatis Regula eſt, hic certiſſimus terminus, hoc ſupremum omnium cacumen, quærere quæ communem omnium comprehendant vtilitatem, quod ipſe Paulus ſignificans addidit, ſicut & ego Chriſti. Nihil enim poteſt nos adeò Chriſti imitatores facere, vt proximorum cura. Idem Chriſoſt. hom. 34. in Matth. Illud idem docet Auguſtin. propoſito Chriſti exemplo, quo ad charitatis vincula fidelium excitat animos; explicans enim locum Ioann. Omnis qui natus eſt ex Deo non facit peccatum, ſic fatur: *Accipere Calicem ſalutarem, & inuocare nomen Domini, hoc eſt ſatiari charitate, & ita ſatiari, vt non oderis fratrem, ſed paratus ſis mori pro fratre. Hanc charitatem docuit Chriſtus in cruce moriens. Hanc docet Paulus dicens: Ego libentiſſimè impendar. Hanc imitatus eſt Stephanus, orans pro lapidantibus ipſum: propter eos volebat Paulus viuere, pro quibus paratus erat mori. Et Petro dixit Chriſtus Petre amas me, paſce oues meas; quaſi dicat, hæc eſt perfecta mei dilectio, vt pro fratribus facias, quod ego pro te feci.* Quibus videre eſt quàm excellentiſſimum ſit ſtudium ſalutis animarum.

2°. Præſtantiſſimum iudicari debet ſtudium ſalutis animarum ex eo quod vincit cœteras virtutes, virtus eſt ſine dubio in filio ſepelire patrem mortuum, virtus quoque eſt homini renunciare bonis temporalibus, noluit tamen Chriſtus hæc bona opera fieri, ſed voluit ſtatim, nulla interpoſita mora, vt procurandæ ſaluti duo, qui ad eum venerant, incumberent, cum illud ſtudium ſit opus maioris excellentiæ cæteris alijs charitatis operibus, & ſtudijs. Quam Egregiè excellentiam huius zeli expendit Chriſoſt citata hom. 25. vbi poſtquàm corporis macerationes, & cæteros huiuſmodi virtutum actus, relatiuè ad zelum animarum parui fecit, ſic fatur. *Tu igitur (mi frater) quamuis humi taceas, quamuis cinerem comedas, quamuis ſuper lachrimis madeas, & nihil cuiquam proficias, nihil magnum facis.* Expendit fuſius excellentiam huius zeli orat. 5. contra Iudæos. At quid mirum, ſi cætera bona huius temporalis vitæ, & ſpiritualia variarum virtutum officia ſint relinquenda, & contemnenda, cum Filius Dei Cœlum, Angelos, & Patrem propter hominum ſalutem reliquerit. Paulus etiam cum in cœlum tranſuectus eſſet, ſummo honori duxit ad terram reſtitui, vt homines ad veritatis agnitionem adduceret. Vnde Cyrill. Hieroſolim. Catech. 14. dixit. *Audiuit ſanè ineffabilia verba, quæ non licet hominibus loqui. Deſcendit autem Paulus rurſus, non quod dignus non eſſet conuerſatione tertij Cœli, ſed vt guſtatis ſupercœleſtibus, & honoratus, deſcendens Chriſtum prædicaret.* Tanti enim eſt zelus animarum, vt ipſi cœlo præponi poſſit. Ipſeq; Apoſtolus paratus erat ipſum quodammodo relinquere Chriſtum, dum fratres ſuos lucrifaceret, pro quibus anathema eſſe optabat.

Nec mihi quis opponat Martyrium eſſe illo ſtudio excellentius;

Digitized by Google

Nam habebit reſpondentem Chriſoſtomum, hom. 78. in cap. 24. Matth. dicentem. *Ponatur quempiam ieiunare, & martyrium comprobare, ac cremari, alium verò ad ædificationem proximi martyrium differre, nec differre modò, ſed etiam abſque martyrio diſcedere: vter igitur poſt hanc peregrinationem maior erit? non eſt nobis multis in hoc loco rationibus opus, cum beatus Paulus magna voce ſententiam iam protulerit, dicens: Cupio diſſolui, & eſſe cum Chriſto, melius mihi autem in carne adhuc permanere propter vos.* Hæc Chriſoſtomus, cuius menti adhæret D. Thomas 2. 2. q. 124. art. 3.

Non opponat quis iterum gratiam miraculorum, & eleemoſinam ſuperare ſtudium conuerſionis animarum, nam quoad primam reſpondebit Chriſoſt. tom. 4. hom. 24. *Paulum propterea admiramur non propter mortuos, quos excitauit, nec propter leproſos, quos mundauit, ſed quoniam dicebat! Quis infirmatur, & ego non infirmor? Nam etſi decem millia ſigna ad hæc adieceris, nihil dices, quod eis poſſit conferri, nam ipſe quoque dicit magnam ſibi repoſitam eſſe mercedem, non quoniam fecit ſigna, ſed quia infirmis fuit tamquam infirmus, &c. & quandò ſe præponit Apoſtolis, non dicit: Plura quàm ipſi feci ſigna, ſed pluſquam ipſi laboraui.* Eiuſdem mentis eſt Greg. in 3. Dialog. lib. cap. 17. & Richard. Victor. lib. 1. de præparat. in cant. cap. 44. Non recedit à ſuo ſenſu Chriſoſt. Hom. 4. vbi dicit præſtantius eſſe animæ mederi peccatis emortuæ, quam cadauera rurſus ad vitam excitare.

Quoad verò ſecundum videlicet Eleemoſinam reſpondebit, idem Chriſoſt. in Epiſt. 2. ad Corinth. *Nihil eſt enim, quod animæ poſſit æquiparari, nec vniuerſus quidem mundus. Itaque etſi immenſas pecunias pauperibus eroges, plus tamen efficies, ſi vnam conuerteris animam, &c. Magnum ſanè, & laudabile eſt miſereri pauperum, ſed magis errantem ab errore reuocare.*

Meritò igitur pari omnes patres aſſenſu in hoc conſpirant, nihil Deo gratius eſſe, quam animarum zelum, & ſollicitudinem ſaluandi homines: ſic Beda, cap. 26. Paradiſi. Nazianz. in 5. Lumina. Greg. lib. 5. ſuper Ezech. hom. 12. Abbas Bergomenſis, Serm. de vno confeſſore. Chriſoſt. hom. 79. in Matth. Hom. 40. in Geneſ. Hom. 3. & orat. de Philogono.

Verum videamus quid circa illum zelum cenſerit Franciſc. Bonauent. in eius vita, cap. 9. ſic de illo ſcribit. *Non ſe Chriſti reputabat amicum, niſi animas foueret, quas ille redemit. Saluti animarum nihil præferendum eſſe dicebat, eò maximè probans, quod vnigenitus Dei pro animabus dignatus fuerit in cruce pendere. Hinc ſibi in oratione luctamen, in prædicatione diſcurſus, & in exemplis dandis exceſſus.* Quibus videmus quanti fecerit ſtudium ſalutis animarum, de quo ipſe ſolebat dicere lucrum animarum eſſe Deo gratiſſimum, & Officium Prædicationis,

quod ad illud dirigitur, eſſe Patri miſericordiarum omni ſacrificio acceptiùs, vt videbimus inferius. Hortabaturque ſæpiſſimè ſubditos ad illud ſtudium amplectendum, & conſeruandum; ac propterea voluit habere Cardinalem protectorem, vt ſuus ordo in illius ſtudij exercitio conſeruaretur, etiam per coactionem, ſi opus eſſet, vt ex vltimo cap. ſuæ Reg. colligitur.

Quem animarum zelum in Franciſco, & ſubditis teſtantur tres Pontifices Romani: primus Innocentius III. de quo Bonauent. cap. 3. in vita Franc. ſic loquitur. *Approbauit regulam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & Laïcis fratribus iuſſit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberiùs prædicarent.* Secundus Pontifex eſt Honorius III. cuius hæc ſunt verba, *Cum dilecti filij frater Franciſcus, & ſocij eius de vita & Religione Minorum Fratrum, elegerint vitæ viam, à Romana Eccleſia meritò approbatam: ac ſerendo ſemina verbi Dei, Apoſtolorum exemplo, diuerſas circumeant manſiones. Vniuerſitatem veſtram rogamus, &c.* Tertius eſt Gregor. IX. ſic fatus, *Quoniam abundauit iniquitas & refriguit charitas plurimorum, ſacrum Ordinem dilectorum filiorum fratrum Minorum Dominus ſuſcitauit, qui non quæ ſua, ſed quæ ſunt Chriſti quærentes, tam contra profugandas hæreſes, quàm peſtes alias peſtiferas extirpandas ſe dedicauerunt Euangelizationi verbi Dei in abiectione voluntariæ paupertatis.* Quorum Pontificum teſtimonium zelum animarum in Franciſco, & in ſuo ordine indubitatum reddunt.

Ex quo Prælati omnes, maximè vero mendicantes poterunt colligere quanti facere debeant zelum animarum, & quàm exactè illum ſubditis commendare debeant. Audiãt quæſo cum ſuis ſubditis Chriſ. Hom. 24. ſibi alloquentem. *Scitote quia mercenarij ſumus conducti: Si ergo mercenarij ſumus cognoſcere debemus, quæ ſunt opera noſtra, mercenarius enim ſine opere non poteſt eſſe: opera autem noſtra ſunt opera iuſtitiæ, non vt agros noſtros colamus & vineas: non vt diuitias congregemus, & acquiramus honores, ſed vt proximis proſimus, & quamuis hæc ſine peccato facere poſſimus, tamen non ſunt opera noſtra, ſed diaria noſtra, ſicut ergo nemo ſic conducit mercenarium, vt hoc ſolum faciat quod manducet: ſic & nos ideò vocati non ſumus à Chriſto, vt hæc ſola operemur, quæ ad noſtrum pertinent vſum; ſed ad gloriam Dei, & ſicut mercenarius qui hoc ſolum facit, quod manducat, ſine cauſa ambulat in domo, & ſic nos ſi ſola hæc fecimus, quæ ad noſtram pertinent vtilitatem, ſine cauſa viuimus ſuper terram: & ſicut mercenarius prius reſpicit opus ſuum, deinde diaria ſua: ſic nos ſi mercenarij Chriſti ſumus primum debemus aſpicere, quæ ad gloriam Dei pertinent, proximique profectum, quia charitas, & verus amor erga Deum non quærunt quæ ſua ſunt, ſed ad libitum amati cuncta deſiderant perficere, deinde quæ ad noſtram vtilitatem*, debet autem hic zelus ſicut in Franciſco, qui ſuis fratribus (Incipiamus) continuò dicebat, vſque

in finem, mortem ſcilicet perſeuerare; nam bonus & fidelis mercenarius, niſi priùs occumbat ſol, etiamſi multum corpore fatigatus, laborare non ceſſat; Quam egregiè hanc lectionem didicerat quidam Diaconus nomine Beniamin, de quo narrrar Nicephorus, quod captus, & carceri incluſus, eo quod ſaluti animarum procurandæ incumberer, cui, cum inſtante Romanorum apud Saporem regem oratore, vt è vinculis liberaretur, & Rex illius precibus inclinatus libertatem promitteret, dummodò & ipſe polliceretur à procuranda animarum ſalute in futurum abſtinere, maluerit libertati, & vitæ penitus renunciare, quàm illi charitatis exercitio valedicere; vnde crudeliſſimo, & pro honeſtate non nominando mortis ſupplicio damnatus fuerit, quod ingenti animi magnitudine libentiſſimè ſuſtinuit. Talis deber eſſe Regularium, & præcipuè eorumdem Prælatorum zelus, maximè ſi illorum ordines ad ſalutem animarum procurandam ſint deſtinati, qui nec debet habere finem, niſi per mortem.

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATI REGVLARES DEBENT prudenter conari, vt ſubditi multiplicentur.

CVM meſſis ad quam Regulares paucis exceptis miſſi ſunt, ſit multa, operarij autem pauci, orare debent ad Deum Prælati Regulares imitando Apoſtolos, vt mittat operarios in Ordines ſuos, laboraturos in meſſe Chriſti. Orauit Franciſcus, & poſt orationem verbis conſolatorijs ſuos fratres, qui numero ſex dumtaxat erant, admonuit, paruum gregem in magnam familiam à Domino dilatandum reſte Bonauentur. in eius vita, cap. 3. ſed audiamus ſuper hoc Franciſcum in collat. 1. apud Vading. ſic fratres ſuos alloquentem ex reuelatis ſibi in oratione ad Deum, *confortamini Chariſſimi, & gaudete in Domino, nec quia pauci eſtis efficiamini triſtes: nec vos terreat mea, vel veſtra ſimplicitas; nam ſicut à Domino mihi in veritate oſtenſum eſt, in magnam multitudinem faciet vos creſcere Deus, ſuæque benedictionis gratia multipliciter dilatabit, multi conuertentur ad Dominum, & per vniuerſum mundum multiplicabit Deus familiam ſuam, & augebit, &c. vidi multitudinem magnam hominum ad nos venientium, & in habitu ſanctæ conuerſationis nobiſcum volentium conuerſari, & ecce adhuc ſonitus eorum in auribus meis euntium, & redeuntium ſecundum obedientiæ ſanctæ mandatum. Vidi quaſi vias ipſorum multitudine plenas, ex omni ferè natione in his partibus conuenire: veniunt Francigenæ, feſtinant Hiſpani, Teutonici,*

& Angli currunt, & aliarum diuerſarum linguarum accelerat maxima multitudo. Vnde Franciſcus beato Ægidio ſuo ſocio, vt teſtatur Piſanus, lib. 1. conf. 12. hoc propoſuit exemplum. *Religio noſtra perſimilis eſt piſcatori, qui mittit retia ſua in aquam magnam, capiens piſcium multitudinem; maiores eligit, & ſecum adducit, piſciculos vero minores dimittit. In mundi aquas retè hoc mittetur, magnæ ſanctitatis, & virtutis Religio hæc viros ad ſe recipiet, paruos feruore ſpiritus, & in timore Dei tepidos dimittet, vel receptos euomet: tanta erit piſcium multitudo, quod timeam, ne præ nimietate retia rumpi contigerit.* Nec huiuſmodi diſcurſus, & reuelatio fuit inanis, cum tanta hominum multitudo hunc ordinem ingreſſa ſit, vt numero ferè ſuperet omnes omnium Regularium Ordinum profeſſores: nec vllus fermè inueniatur in vniuerſo orbe capax locus, in quo hic ordo non habeat domum. Vnde de illo poteſt optimè illud Iſaiæ, cap. 60. vſurpari, videlicet quod, *minimus erit in mille, & paruulus in gentem fortiſſimam,* quam multiplicationem paucos poſt annos Franciſcus expertus eſt, dum ad Capitulum Aſſiſij congregatum, conuenere ſupra quinque mille fratres, & ſub finem vitæ videlicet 18. annis ab inſtitutione ſui Ordinis, ipſe eum nominet, *magnum & multimodum exercitum*, vt alibi vidimus; quocirca non eſt mirandum, ſi Eccleſia meditata hanc multiplicationem in die Feſto Franciſci oret hoc modo. *Deus qui Eccleſiam tuam beati Franciſci meritis fœtu nouæ prolis amplificas.*

Verum non ſolum oratione vtendum eſt, ſed etiam exemplo, & prudentia ad hanc multiplicationem faciendam; ne exprobetur illud Prophetæ, *multiplicaſti gentem, ſed non magnificaſti Lætitiam.* Exemplum enim maximè mouet; vnde Franciſcus illud exemplum, quod in mortificatione externa tum corporis, tum verborum conſiſtit, vocabat prædicationem, dum fratres ſuos per vicos, & plateas ciuitatum deambulandi cauſa mittebat; ipſa enim mortificatio eſt veluti ſpeculum, in quod adoleſcentes ex oppoſito reſpicientes, illius affectu, & imitationis deſiderio rapiuntur, teſtes ſunt illi duo nobiles curiales, qui legentes vitam Antonij, eamque tanquam ſpeculum inruentes, rapti ſunt ad illam imitandam; teſtes infiniti alij, qui bono exemplo tamquam æſtro perciti, ad Religiones conuolarunt vniuerſas, prout ſpiritus Dei illos vocabat. Requiritur etiam ſecundo prudentia non mediocris in Prælatis, ne facilè, aut è contrario difficilè eos recipiant ad Ordinem, ſed tentent multis experimentis, ſi vocatio ex Deo ſit, an non; & ad Religionis acrementum, vel è contrario, & ſagaciter inquirant, ſi habeant naturales complexiones, mores, & inclinationes ſtatui, Regulari ad ſalutem animarum procurandam deſtinato, vel cuilibet alteri ſtatui Regulari repugnantes, vel conformes, & accommodas, vt faciebat Franciſcus, ſicut alibi diximus, & ſpecialiter

Digitized by Google

erga quemdam iuuenem de illuſtri proſapia è ciuitate Lucana oriundum, referente Piſano, lib. 2. Confor. qui ad Franciſcum per fratres, vt poſtulans ſuorum catalogo ſectatorum aſcribi, adductus, multis profuſis lachrimis, & ficto cum feruore ad ſuum conſortium admitti rogauit, qui externæ fictionis cõſcius, & internæ tepiditatis non ignarus, commoto vultu, & verbis increpatorijs eum ſic excepit: *Miſer atque carnalis, cur ſpiritui ſancto mentiris, & me fallere cupis, carnaliter plangis, & ſpiritus tuus cum Deo non eſt. Vade, ad carnales reuertere, ſpiritualibus non es dignus, quoniam nihil ſpiritualiter ſapis.* Exactè igitur, & prudenter probandi ſunt poſtulantes, nec facilè dimittendi, nec facilè recipiendi, ne forte decepti eos facilè dimittendo, Religio detrimentum patiatur, & ſalus ſic dimiſſorum periclitetur, ac ex aduerſo eos facilè recipiendo oneretur Religio, & vice operariorum recipiat deſides, molles, delicatos, leues, & inconſtantes, &c. & tales quales Franciſcus viuens futuris temporibus ſuum Ordinum intraturos, & per eos corruptum iri, prophetico ſpiritu præuidebat, ſuiſque ſequacibus lamentans annuntiabat.

Fateor apud Regulares nimiam recipiendi nouitios appetentiam, & facilitatem plus illis nocere, quàm non appetentiam; & ideò Prælati cautè procedere debent, & moderari multiplices receptiones ſæpiſſimè inutiles, quas pluries moderati ſunt Pontifices, maximè hiſce temporibus illas temperauit Innocent. X. dum vniuerſaliter Regularibus in Italia degentibus prohibuit admiſſiones poſtulantium abſque ſpeciali ſedis Apoſtolicæ, aut deputatorum ab eadem expreſſa licentia, & facultate, cuius prohibitio in illis partibus inuiolabiliter obſeruatur.

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI RECIPIENTES NOVITIOS in Religione, non debent illos admittere, niſi qualitatibus ad illum finem aſſequendum ornatos.

PRÆLATI, quibus cura promouẽdi Religioſos ad illum finem eſt commiſſa, debent ſagaciſſimè indagare admittendorum genium, hoc facere præcepit Franciſcus, qui cum ſalutem animarum procurandam pro fine generali ſuo ordini præſcripſiſſet, tres in admittendis requiſiuit vt alibi diximus, videlicet profeſſionem fidei Catholicæ, & Sacramentorum Eccleſiaſticorum cum diſpoſitione ad illorum veritatem

ſuſtinendam, etiamſi vita periclitaretur, ac carentiam vxoris, & aliorum, quæ vitam coniugalem conſequuntur, nec non bonorum temporalium abnegationem.

Et certe iure merito illas diſpoſitiones in ordine ad hunc finem poſtulauit Franciſcus, cum eas Chriſtus in Apoſtolis ad eumdem finem conſequendum deſtinatis requiſierit, vt ex Euangelio, & ex conſtitutionibus eorumdem Apoſtolorum eſt manifeſtum, ſuntque valde idoneæ, imò & neceſſariæ ad officium huiuſmodi exercendum. Nam 1°. Qui ſtatũ amplectitur ad alijs fidẽ annunciandam, & obligationem, quam habent illam profitendi, etiam cum periculo mortis prędicandã, illa proculdubio pollere, illãque profiteri, etiam cum penitùs euidenti mortis ſuſtinendæ periculo neceſſe habet; alioquin eſſet æs ſonans, & cymbalum tinniens, & vox, & præterea nihil. Sciebat enim Franciſcus, quod annunciare fidem, ſine fide, nullius erat efficaciæ, at vero magnæ, & ferè infinitæ virtutis eſſe ijs omnibus, qui firmã ex inſtituto fidem diſſeminant. Legerat vt reor illud Hebr. 11. *per fidem vicerunt regna, operati ſunt iuſtitiam*, & alios mirabiles effectus, quos in toto illo capite enarrat Paulus tribuitque firmæ fidei.

2°. Qui ſtatum ingreditur peregrinorum peregrinantium, cauſa ſeminandi Euangelium, & procurandæ ſalutis animarum, diuitijs, vxore, patre, & matre, & alijs huiuſmodi mundi ſarcinis, quæ à curſu prædicandi Euangelium retrahunt, vt docet Spiritus ſanctus, & ſancti Patres ſcribunt, ſe ſpoliare debet, & ſequi Chriſtum præeuntem, qui pro nobis pauper factus eſt, vt nos ſua ditaret inopia, nec non etiam ſequi Franciſcum, qui ſuum Tyrocinium in origine ſui Ordinis ab abrogatione bonorum exorſus eſt, vt omnes ſciunt, quam teſte Bonauentura in eius vita dicebat, *ſui Ordinis fundamentum, cui ſubſtrato primariè ſic omnis ſtructura Religionis innititur, & ipſius firmitate firmatur, & euerſione funditus euertitur, docebat proindè ſicut reuelatione didicerat ſacræ Religionis ingreſſum ab illo fore inchoandum Euangelico verbo, ſi vis perfectus eſſe vade, & vende omnia, quæ habes, & da pauperibus, idcòque nonniſi expropriatos, & nihil penitus retinentes admittebat ad ordinem, tum propter verbum Euangelij, tum etiam ne forent in ſcandalum loculi reſeruati.* Hæc Bonauentura, vnde cum quidam ſæcularis ſuum inſtitutum amplexurus, bonis ſuis temporalibus inter conſanguineos priùs diſtributis ad eum acceſſiſſet, ipſe Franciſcus huiuſmodi bonorum diſtributionem, vt potè carnalem, ægrè admodùm ferens, cum ſic affatus eſt: *Vade retrò frater muſca, quia nondum exiſti de domo tua, neque de parentela, dediſti bona tua conſanguineis, & ſic pauperes defraudaſti, vndè minimè dignus, vt in verorum ſocietatem pauperum admittaris, per carnem cœpiſti, & fundamentum non firmum, ſub fabrica ſpirituali ædificaſti.*

Verum cum Tridentinum hanc bonorum diſtributionem prohi-

beat, ſufficit bona voluntas, quam etiam ſufficere docuit Franciſcus in 2. cap. ſuæ Regulæ, ſi hæc diſtributio fieri non poſſit, docet igitur Franciſcus omnes admittendos ad Ordines Regulares, maximè vero illos, qui ad eos Ordines, qui procurandæ animarum ſaluti incumbunt, ingredi deſiderant, priùs debent facere abnegationem ſuorum bonorum, ſi non effectu, ſaltem affectu, tamquam diſpoſitionem ad illos ſtatus aſſumendos neceſſariam.

Et hic obiter notandum eſt, non deeſſe interdum, qui nulla habita vocationis ratione, an à Deo ſit, vel à ſuaſu alieno, aut vt ſæpè contingere ſolet à melancholia, neglecto capacitatis examine, id vnum conſiderant, an ſit ſpes, vt ille bonis ſuis, aut ſuorum aucturus ſit rem ordinis domeſticam, quod omninò peruerſum eſt; ſit etiam ſæpè, vt dotes corporis, non autem animi conſiderent, in quo magis ſuis paſſionibus, quàm Dei gloriæ velificantur, & hoc malum, vt ſerpere inter Religioſos, ita inter moniales in animarum innumerarum perniciem etiam graſſari poſſunt.

§. *QVARTVS.*

PRÆLATI DEBENT ADHIBERE media proportionata, & efficacia, vt ſubditi communem Religionis finem aſſequantur.

HOC documentum Franciſcus dedit tum exemplo, tum verbis, exemplo quidem, cum enim ſuo Ordini ſalutem animarum pro fine præſcripſiſſet, & *dum die quodam*, narrante Bonauentura in eius vita, *Miſſam de Apoſtolis deuotus audiret, perlectum eſt Euangelium illud, in quo Chriſtus diſcipulis ad prædicandum mittendis formam tribuit Euangelicam in viuendo, ne videlicet poſſideant aurum, aut argentum, nec in zonis pecuniam, nec peram in via, nec duas tunicas habeant, nec calceamenta deferant, neque virgam: quod audiens, & intelligens, ac memoriæ commendans, &c. ſoluit proindè calceamenta de pedibus, deponit bacculum, peram reijcit, & eam formam viuendi tota vita obſeruauit.*

Verbis autem illud documentum dedit, cum eadem media, quæ ſuis Apoſtolis, dum eos in vniuerſum orbem prædicaturos deſtinaret, amplectenda Chriſtus præſcripſit, ipſe à ſuis minoritis etiam amplectenda, & eorumdem aliqua cum maiori obligatione in ſuæ Regulæ ſerie iniunxit, quæ autem media magis proportionata & efficaciora, illis, quæ Chriſtus pro Apoſtolis ad ſalutem animarum totius vniuerſi procurandam ab ipſo deſtinatis elegit? certè nulla.

Ea

Ea autem ſunt ſuperiùs enumerata, & inſuper vilibus vti veſtimentis, non equitare; non gaudere redditibus, & poſſeſſionibus, in omnibus penuriam pati, cum perfecta à prouidenti manu Dei dependentia: & alia huiuſmodi, quæ ex Euangelio exhauſta in dicta Regula continentur. Quod autem hæc media efficaciter diſponant ad ſalutem animarum procurandam conſtat, quoniam hæc omnia à rebus terrenis animum maximè elongant, & ideò illum idoneum, & aptiorem rebus diuinis contemplandis, & actionibus ſacris agendis efficiunt; nam ſicut abundantia harum rerum temporalium magis occupat mentem, eamque magis diſtrahit à ſemetipſa, quàm minor earumdem rerum poſſeſſio, ſic vbi nulla harum rerum temporalium poſſeſſio, vel adminiſtratio, aut vſus, ibi nulla eſt ſollicitudo, nulla cura, nulla importuna occupatio. Videamus quid in hanc ſententiam dicat Chriſoſt. hom. 46. in Matth *Si homines duodecim terrarum orbem conuerterunt, cogita quæ ſit malitia noſtra, qui ne ſubditos quidem noſtros corrigere poſſumus, cum tamen ſimus tam multi, vt decem millibus mundis pro fermento ſufficere valeamus. Sed dices Apoſtoli ſigna habebant. At qui non ſigna mirabiles effecerunt. Multi enim qui dæmones eijciebant, quia peccatores erant, nihil tale fecerunt, ſed puniti ſunt. Quid eſt igitur, quod eos magnos oſtendit? Pecuniarum contemptus, gloriæ deſpectus, ab omnibus vitæ huius negotijs ereptio: quæ ſi non habuiſſent, etiamſi mortuos ſuſcitaſſent, non ſolum nullos iuuiſſent, ſed etiam ſeductores exiſtimati fuiſſent;* Idcircò ad hanc ſententiam optimè Ambroſ. lib. 6. in Luc. *Qualis debeat eſſe, qui euangelizat regnum Dei, præceptis Euangelicis deſignatur, vt ſine virga, ſine pera, ſine calceamento, ſine pane, ſine pecunia, hoc eſt ſubſidij ſæcularis adminicula non requirens, fidéque tutus putet ſibi, quo minus ea requirat, magis poſſe ſuppetere.*

Scio equidem 1°. quoſdam exiſtimare, habere hæc omnia in communi minùs retrahere Religioſos ab aſſecutione finis ſuæ Religionis, quàm mendicitatem, & penuriam rerum, quia hæc corpus nimis agrauant, vireſque illius exhauriunt, & ineptum efficiunt ad finem ſuæ Religionis aſſequendum: ſed multum falluntur, nam præter quod hæc media pro ſe, ſuiſque elegit Chriſtus, pedeſter enim, & nudis pedibus ſine peccunia, pera, & bacculo ambulabat: nec habebat vbi relinaret caput, & circuibat per Caſtella, & loca prædicans regnum Dei, hæc (inquam) media, nec corporis vires, niſi mediocriter minuunt, quæ minutio valdè conſona eſt viris Apoſtolicis, & minimam curam, non dico ſollicitam huiuſmodi inopia profitentibus ingerit. Quinimò ferè nullam, cum duo fratres, quibus hæc cura imponitur, ſufficiant ad prouidendum ſexaginta fratribus de ſibi neceſſarijs, neceſſaria dico, non ſuperflua, non pretioſa, non delicata, quæ viros pœnitentiam agentes, & Apoſtolicos dedecent, ſed quæ ſtatui re-

gulari iuxtà moderatum vſum conueniunt.

Nolo tamen damnare redditus, pecuniam, equitationem, & cætera huiuſmodi in Regularibus, & alijs ſalutem animarum procurantibus, ſed dumtaxat affirmare, quod Chriſtus illa media, prædicaturus, pro ſe non aſſumpſit, nec Apoſtolicis viris præſcripſit, alioquin perperam, & longè à propoſito ad hoc miniſterium elegiſſet pauperes, qui diuites, & principes eligere facilè poterat, qui in bigis, & quadrigis, & in diuitiarum iactantia, & magna poteſtate illud miniſterium per totum orbem exercuiſſent.

Negari tamen non debet, quin eò præſtantior ſit regularis vitæ ratio, quo magis ad modum viuendi Chriſti, & Apoſtolorum accedit, qui nullo magno rerum apparatu regiones, & vrbes peragrarunt pedites, quod ſi qui præſtare non poſſint, habent tamen ita incedere, vt decet homines, qui paupertatem vouerunt, quique non commmodius iter facere velint, quàm communiter homines ſæculares parum diuites, ſi quis enim paupertatem profiteatur, qui intereà curru proprio vehi, & cum comitatu incedere, aut equis magni pretij ferri vellet, inſtar magnatis alicuius, non ſine magnis impenſis, vt liquet, is omninò apertè profiteretur votorum ſuorum tranſgreſſionem, nec in Religione benè ordinata ferri deberet, qua enim fronte poſſet is, ſi quis eſſet, alijs paupertatem ſuadere, aut modeſtiam; morumque reformationem, qui hoc modo incederet? Quare ſi quis iuxtà paupertatis leges iter facere nequit, is ab itinere faciendo abſtinere debet, nec miniſterium gerere, quod ſine omnium ſcandalo exercere nequit, neque in eo minorem culpam contraheret, qui talem hominem alijs præficeret, qui exemplo ſuo longè plus detrimenti roti Ordini ſuo afferret, quàm verbis ſuis commodi, & vtilitatis. Verum tam grauiter peccari nequit in Ordine Regulari, niſi qui peccant certò intelligant, tantam eſſe ſuam auctoritatem, vt nullo bonorum zelo, dolore, aut conatu impediri poſſit, qualis certè in nullo ordine reperiri deberet.

Scio 2°. multos pedum nuditatem damnare tamquam non ſolum ineptam ad ſalutem animarum procurandam, verum etiam eidem procurandæ nociuam, quorum opinionem, vt pote abſurdam, mihi iam facillimum erit refellere. Eis equidem aſperam huiuſmodi pedum nuditatem non dubito, id etiam docente Bonauent. in 2. cap. Reg. Min. dum ſic loquitur: *Fateor pœnam eſſe aſperam pedum nuditatem, in hyeme quidem apparet propter frigiditatem: in æſtate autem grauior eſt propter duritiem maiorem, quia calor plus opprimit terræ glebas, quam frigus, & ſole ardeſcente, cum gelu reſoluitur, in hyeme, exſiccatur ampliùs in æſtate. Calor etiam findit, & frangit grauiter pedes nudos, & tamen ipſi fratres cum Apoſtolo in frigore, & nuditate ibant gaudentes, nec algori-*

bus hyemis, nec ardoribus æſtatis hactenus dimiſerunt, quin nudis pedibus adierint remotiſſimas partes mundi. Quas his vltimis ſæculis cum maximo, & admirabili ſalutis animarum profectu penetrarunt, vt inferius dicetur.

Hoc autem medium ad prædicandum ſalutem peccatoribus eſſe efficaciſſimum facilè oſtendi poteſt 1°. quoniam Chriſtus prædicaturus hoc medium elegit, qui rariſſimè calceamenta detulit, & ab eo tempore, quo prædicare cœpit, & ſeipſum mundo manifeſtum facere, non niſi ſandalijs vſus eſt, imò pedibus nudis inceſſit, vt exiſtimant Toſtat. in q. 68 in 3. cap. Matth Lyran. in 3. cap. Marc. Ianſen. in cap. 16. concord. Euangel. Didac. Stella in 1. cap. Luc. Matth. Toringius aduerſus Burgenſ. in cap. 1. Marc. quam ſententiam Hieron. confirmat in Epiſt. 22. ad Euſtach. dicens. *Moyſes, & Ieſus naue nudis in terram ſanctam pedibus iubentur incedere, & diſcipuli ſine calceamentorum onere, & vinculis pellium ad prædicationem noui Euangelij deſtinantur, & milites veſtimentis Ieſu ſorte diuiſis, caligas non habuere, non enim habere poterat Dominus, quod prohibuerat ſeruis.* Bonauentura citatus eiuſdem mentis eſt cum Hieronimo, dum ſic loquitur, *poſito quod Chriſtus, vel in pueritia, vel antè trigeſimum annum calceamenta habuerit, non tamen ea habuit, poſtquam eorum vſum diſcipulis inhibuit, qui cœpit facere, & docere,* quibus in probationem eius ſententiæ eodem loco addit, quod cum Magdelena in Phariſæi domo lachrimis pedes Ieſu lauerit, capillis terſerit, & oſculata fuerit, credendum eſt nudum fuiſſe pedibus, nec rationabiliter putandum eſt, Magdalenam è pedibus ipſius calceamenta extraxiſſe, quod proculdubio Euangeliſtæ ſcripſiſſent, cum minimas illius actionis circumſtantias notarint. Minùs etiam putandum, quod Phariſæus fecerit illi calceamenta deponere, vt lauaret illius pedes, iuxtà conſuetudinis antiquæ conuiuiorum praxim; nam vt ait idem Bonauentura, *obſecro ſi Chriſtus nudis pedibus minimè inceſſiſſet, qualiter rationabiliter de Phariſæo conqueſtus fuiſſet dicens: aquam pedibus meis non dediſti, &c.* quod ſi hæ omnes Patrum, & Doctorum authoritates deficerent, ſufficerent veſtigia nudorum pedum ipſius, quæ in diuerſis Paleſtinæ locis vſque in hunc diem, teſtantibus omnibus, viſuntur, ad probandum, quod nudis pedibus inceſſerit, qui autem videre voluerit argumentorum in contrarium ſolutionem legat Mallonium in cap. 19. de ſacra Sindone.

Probatur 2°. quia prædicatio, quæ fit iuxtà formam, qua illam per totum orbem prædicarunt Apoſtoli eſt aptior ad Euangelium propagandum; hæc autem facta eſt nudis pedibus, vt conſtat ex ſcriptura & patribus; nam Matth. 19. Chriſtus eis calceamenta prohibet, & Marc. 6. illis ſolummodo permittit deferre ſandalia, vt iuxtà litteram Patres interpretantur. *Diſcipuli* ait Hieronimus ad Ageruchiam Ep.

11. *toto orbe peregrini non æs in zona, non virgam in manu, non caligas habuere in pedibus*, & in cap. 2. Amos, *Apoſtoli nudis pedibus iubentur incedere.* Chriſoſt. Homil. vlt. in Matth. *Apoſtoli abſque calceis, vnica tunica contenti mundum circumierunt, & omnes ſuperauerunt.* Ambroſ. in lib. de fuga ſæculi ſic loquitur, *Ieſus diſcipulos ſine calceamentis, & pecunia miſit, ne ſecum terrena portarent.* Nec obſtare poteſt illud Angeli ad Petrum. *Calcea te caligas tuas;* nam vt ait Beda ſcribens in hæc verba, *pro caligulis, vel caligis, vt quidam habent, græcus habet ſandalia, hoc enim genus calceamentorum in Euangelio legitur Apoſtolis fuiſſe permiſſum.* Hæc expoſitio eſſet extra propoſitum, ſi Papias Grammaticus non diceret. *Caligæ, vel Caligulæ, id eſt ſandalia dicta ſunt à callo pedum, vel quaſi à colligando, quia ad pedes ligantur.*

Probatur 3°. ex praxi diſcipulorum, Apoſtolorum, & aliorum qui ſaluti animarum procurandæ incumbebant, qui nudis pedibus Euangelizarunt, vt legere eſt in vitis Martialis, & Frontonis, & multorum aliorum, inter quos Antonius à Padua, & Bernardinus à ſenis, & in hoc vltimo ſæculo Martinus à Valentia, cum ſocijs apud Indos, & Franciſcus Xauerius ſocietatis Ieſu, qui in illis partibus ſimiliter nudis pedibus Euangeliſauit, teſte Ribadeneira. Et quoad hoc imitantur antiquos Anachoretas, qui nudis pedibus incedebant, niſi ijs temporibus, quibus nimius vrgebat calor, & frigiditas, vt teſtatur Caſſianus, & Petrus Damian. qui in lib. Reg. de Eremitis montis Apennini aſſerit, quod extrà Eremitoria, & intrà nullum calceamentum in pedibus deferebant. Hieronim. de Ioanne loquens in vitis Patrum, de ſemetipſo, & alijs monachis teſtatur, quod nudis pedibus incederent, his verbis, *Ita omnia illa exaſperante loco, vt non ſolum nudos pedes, vt eramus nos, ſed & calceamentis munitos terebret, & ſecet*, & in Iouinianum Monachum Apoſtatam inuehens, illum arguit, quod calceatus incederet, cum antea pedibus nudis ambularet; & certè ille vſus antiquis temporibus ſic erat in praxi, vt Baron. ad annum 57. dixerit, quod aliqui Chriſtianorum nudis pedibus incedebant, vt legimus de Martha, & Maria Magdalena.

4°. Non parum peccatores ducit ad pœnitentiam hæc pedum nuditas, vt experientia docet, vnde Bonauentura in Apolog. pauperum ſex rationes affert, quibus hæc nuditas à viris Euangelizantibus, vt ſunt Minoritæ, vt pote peccatoribus proficua, in pretio, praxi, & profeſſione habetur. Vnde videmus aliquos Ordines, aut reformationes Ordinum de nouo ad ſalutem animarum inſtitutas, nuditatem pedum ſtudioſè ſuſcepiſſe.

Scio 3°. damnari à quibuſdam vilitatem in veſtimentis tanquam ineptam ad conuerſionem peccatorum faciendam; Verum maximè falluntur; nam præter quod hic fuit vſus Prophetarum à Deo Miſſo-

rum, & præcipuè Ioannis Baptiſtæ, hæc veſtium aſperitas ad perſuadendam pœnitentiam in prædicante illam, non mediocriter iuuat, docente Chriſoſt. Hom. 33. in Math. *Antequam apparuiſſet Ieſus prædicabat eum Ioannes Baptiſta, vt facilè ſuſceptibile eſſet teſtimonium, ipſo apparente, & in vili veſtimento innoteſcente, ita enim vili veſte annunciabatur forma communi omnibus Chriſtus, vt Samaritanæ meretrices, & publicani cum magno auſu auderent ei appropinquare, & loqui.* Delicatæ enim veſtes in corpore, & aſperum pœnitentiæ verbum in ore monſtrum, verbo cohæreat veſtis, vita ſermoni. Prudenter igitur Franciſcus ſibi, ſuiſque ſequacibus ea media efficacia ad ſalutem animarum procurandam præſcripſit, & alios Regulares, qui hunc finem amplexi ſunt, docuit, vt aliquandò, dum meſſis parata eſt, & vrget neceſſitas ea non eſſe aſperanda, ſed ſuſcipienda, quod Deus voluit docere eos, dum bellica veteri lege Deuteron. 20. iubebantur excedere è Caſtris ij, qui vel domum nouam ædificaſſent, vel nouam vineam confeciſſent, vel etiam vxorem recèns deſpondiſſent, aut denique ob aliam cauſam formidoloſi eſſent, quia ſunt ad ſtrenuè bellandum impedimenta; ſic etiam debent excedere à Caſtris Euangelicis & ab Apoſtolico exercitu, qui huiuſmodi ſarcinis temporalium rerum onerantur, & quaſi opprimuntur.

§. QVINTVS.

PRÆLATI DEBENT CONARI, VT ſubditi ad ſalutem animarum procurandam deſtinati, ſint bonæ, & laudabilis conuerſationis exemplaria.

APOSTOLORVM virorum eſt, non ſæcularium mores induere, ſed potiùs ſuos, nimirum ſanctos, & diuinos illis communicare; debent ergo ijs decorati ad tractandum cum hominibus ſæculi accedere, vt quocumque acceſſerint, eò lucem virtutum, & ſanctitatem intuliſſe videantur. In quo æmulari conuenit Chriſtum, quem Nazianz. orat. 31. ait ideò loca mutaſſe, vt locis pluribus ſanctitatem impertiret. Debent enim eſſe ſal terræ ad ſaliendam ſtultorum intelligentiam: debent eſſe ſol mundi, vt in omnibus bona & laudata conuerſatione præluceant. Balemeris Gotthus, pater Theodorici Italiæ Regis, de ſuo corpore ſcintillas aliquando iaciebat, vt ſcribit Damaſcius. Vtinam omnes Regulares in omni conuerſatione, in omni cœtu, & congreſſu, toto ex ore, atque vultu, & modeſtiſſimis ſermonibus, ſcin-

tillas honeſtatis vbique emitterent, ad pium in omnibus ardorem excitandum. Qui (vt vtar verbis Franciſci) *à magno illo Rege electi ſunt, ad edicta, quæ ex eius ore procedunt, populis demandanda.* Debent vbique lumen circumferre, & Deum, qui lux æterna, & vera eſt, in corpore ſuo ſemper portare, vt ſubdant aculeos ſæcularibus ad Deum cognoſcendum, ad Deum amandum, vt in foro, in domo, in officinis, in circulis, & vbique ſint Dei præcones. Talis erat Ionas, qui in naui Etnicis cœpit de Deo loqui eis annuncians, quod Dominum Deum Cœli, qui fecerat mare, & aridam ipſe timeret. Itaque nauem Religionis ſcholam fecit, ait Baſilius Seleucius. Talis erat Guilhelmus Senonenſis præſul, quem in Cœlum vſque extulit Rothrodus Archiep. Rotomag. referente Petr. Bleſenſ. ep. 28. quod illius modeſta in omnibus conuerſatio, plus Angeli, quàm hominis exhiberet. Talis Thomas Cantuar. referente eodem Petr. ep. 27. cuius tota conuerſatio erat ſchola honeſtatis, morum ædificatio, & ſtructura ſalutis. Tales infiniti Prælati Sæculares, & Regulares, infinitique ſubditi. Talis Franciſcus, vt eius vita, geſtaque, & ſcripta teſtantur, qui ſuos ad conuerſandum cum ſæcularibus ex inſtituto deſtinatos modeſtam illam, & Angelicam conuerſationem docet, his verbis, cap. 3. Reg. *Conſulo vero, moneo, & exhortor fratres meos in Domino Ieſu Chriſto, vt quando vadunt per mundum non litigent, nec contendant verbis, nec alios iudicent, ſed ſint mites, pacifici, & modeſti, honeſtè loquentes omnibus, ſicut decet, in quamcumque domum intrauerint primum dicant, pax huic domui, & ſecundum Sanctum Euangelium de omnibus cibis, qui apponuntur eis liceat manducare*, & cap. 2. *quos meos fratres moneo, & exhortor, ne deſpiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus veſtimentis, & coloratis indutos, vti cibis, & potibus delicatis. Sed magis vnuſquiſque iudicet, & deſpiciat ſemetipſum.* Et quoniam inter itinerantes hoſpitalitas, charitas, & liberalitas debet ſedulò exhiberi, ideò cap. 6. addit. *Et vbicumque ſunt, & ſe inuenerint fratres oſtendant ſe domeſticos inuicem inter ſe, & ſecurè manifeſtet vnus alteri neceſſitatem ſuam, quia ſi mater nutrit, & diligit filium ſuum carnalem, quantò diligentiùs debet quis diligere filium ſuum ſpiritualem*, & quia fratres, vt homines caſuri erant in corporis infirmitates, ne perfectæ charitatis officia deficerent addidit præceptum ſub mortali videlicet, *ſi quis eorum in infirmitatem ceciderit, alij fratres debent ei ſeruire, ſicut vellent ſibi ſeruiri.* Sciens autem quantum otioſitas hominibus ad ſalutem animarum deſtinatis noceat, & quantum ad illam conſequendam virorum, ſic deſtinatorum proſit bonum exemplum, ſic illos docet. *Fratres illi, quibus dedit Dominus gratiam laborandi, laborent fideliter, & deuotè, ita quod excluſo otio animæ inimico, ſanctæ orationis, & deuotionis ſpiritum non extinguant, cui debent cætera temporalia de-*

ſeruire, de mercede vero laboris pro ſe, & ſuis fratribus corporis neceſſaria recipiant præter denarios, vel pecuniam, & hoc ſimiliter ſicut decet ſeruos Dei, & paupertatis ſanctiſſimæ ſectatores, & in ſuo teſtamento ſic ſuis fratribus moriturus alloquitur. *Et ego manibus meis laborabam, & volo laborare: & omnes alij fratres mei firmiter volo, quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honeſtatem, & qui neſciunt addiſcant, non propter cupiditatem recipiendi pretium laboris, ſed propter bonum exemplum, & ad repellendam otioſitatem.*

Quanto autem honore voluerit Sæculares in conuerſatione à fratribus coli, oſtendit in eodem teſtamento, dum ſic loquitur: *& poſteà Dominus dedit mihi tantam fidem in Sacerdotibus, qui viuunt ſecundum formā ſanctæ Rom. Eccl. propter ordinem ipſorum, quod ſi facerent mihi perſecutionem volo recurrere ad ipſos: & ſi haberem tantam ſapientiam quantam Salomon habuit; & inuenirem pauperculos Sacerdotes huius ſæculi in Eccleſijs, in quibus morantur, nolo prædicare contra voluntatem ipſorum; & ipſos, & omnes alios volo timere, amare, & honorare, ſicut meos Dominos, & nolo in eis conſiderare peccatum, quia filium Dei diſcerno in eis, & Domini mei ſunt, &c. & omnes Thologos & qui miniſtrant nobis ſanctiſſima verba diuina debemus honorare, & venerari, ſicut qui miniſtrant nobis ſpiritum, & vitam, &c. & ſatis libenter manebamus in Eccleſijs pauperculis, & derelictis: & eramus Idiotæ, & ſubditi omnibus.* Et collat. 2. apud Vading ſic loquitur de ſæcularibus delicatè, curioſè, & ſuperfluè viuentibus, *Tales ergo revereamur, vt fratres, & Dominos noſtros, fratres enim ſunt, in quantum ab vno creatore creati; Domini vero ſunt, in quantum bonos adiuuant ad pœnitentiam faciendam, eis neceſſaria corporis miniſtrantes.*

Denique cum in viris ad alios ſaluandos deſtinatis odio maximè habeantur ſuperbia, vana gloria, inuidia, auaritia, detractio, murmuratio, & impatientia, ſic illos docet Franciſcus, cap. 10. Reg. *Moneo vero & exhortor in Domino Ieſu Chriſto, vt caueant fratres ab omni ſuperbia, vana gloria, inuidia, auaritia, cura, & ſollicitudine huius ſæculi, à detractione, & murmuratione, &c. & attendant quod ſuper omnia deſiderare debent habere ſpiritum Domini, & ſanctam eius operationem, orare ſemper ad Deum puro corde, & habere humilitatem, & patientiam in perſecutione, & infirmitate, & diligere eos, qui nos perſequuntur reprehendunt, & arguunt, quia dicit Dominus diligite inimicos veſtros, &c.* Multa alia documenta ſuis ſubditis dedit Franciſcus, vt eos dignos miniſterij Apoſtolici efficeret operarios, de quorum aliquibus agemus in ſequentibus, docet tamen in præmiſſis alios aliorum Ordinum Regulares, quales conuerſando cum Sæcularibus eſſe debeant.

Digitized by Google

§. SEXTVS.

PRÆLATI DEBENT STVDERE vrbanitati extra clauſtra, & conari, vt ſubditi illi ſtudeant.

VIDIMVS in præcedenti §. Franciſcum docere ſuos laudabilem cum Sæcularibus conuerſationem, ex cuius documentis ſufficienter colligimus illum etiam docuiſſe ſuos Vrbanitatem, ſeu Curialitatem, quàm ſic deſcribit, referente Piſano, lib. 1. Confor. 12. cap. 40. *Curialitas eſt vna de proprietatibus Domini, qui ſolem ſuum, & pluuiam, omniaque ſua ad vitam neceſſaria ſuper iuſtos, & iniuſtos curialiter adminiſtrat. Eſt enim curialitas ſoror charitatis, extinctrix odij, & ſeruatrix amoris*, ac propterea non eſt dubitandum eam eſſe virtutem, & vnum ex medijs efficacioribus ad conuerſionem animarum procurandam. Illa enim docet, quomodo ſe gerere debeat Regularis erga ſæculares ad ſalutem eorumdem procurandam, quod Officij genus Chriſoſt. Hom. 11. in Epiſt. ad Coloſſ. eleganter expreſſit in morati hominis forma delineanda, cum æque duo extrema fugienda monet videlicet frontem caperatam, triſtem, vultuoſam, & auſteram: & nimium diſſolutam, & diffuſam. Vtrumque fini videlicet procurandæ ſaluti vehementer nocet, quem Religioſi intueri debet in communi cum hominibus vſu. Quibus enim propoſitum eſt virtutis amplificare dominatum, dulces debent adhibere ſtimulos ad diuinum timorem, & comiter ducere ad Chriſtianos mores & fœlicitatem, quod nulla ratione conſequi poſſunt, niſi apud eos gratiam & fidem obtineant, cum quibus agent. Tollit gratiam, & beneuolentiam imminuit, ſi ſeueri toti ſint, & in agendo horridiores, vt quaſi patrui duri, & inhumani ſemper arguere velle videantur, Quod merito Chriſoſt. vocat ijs, qui adſunt iniucundum, & moleſtum. Parum proficiunt in eorum cætu, quos offendunt. Quique non conciliati, ſed auerſi importunos monitores fugiunt, & abhorrent.

Sic contra nimia ſolutio index leuitatis, atque iuuenilis animi, non ſatis ad modeſtiam compoſiti, fidem eleuat monitorum, & monentium authoritatem. Condienda eſt illa nimia auſteritas Vrbanitate, & hæc leuitas grauitate; Vnde Iſocrates orat. ad Nicodem. illum ad excellentiam vitæ inſtituens, præceptum hoc illi impoſuit. *Stude eſſe Vrbanus, & grauis.* Sed duarum iſtarum rerum coniugationem difficillimam eſſe non dubito, ſi naturæ motus, & impetus conſideremus,

ſideremus, quàm tamen virtus, & maximè conſiderati animi prudentia frænare poteſt, & cum diuino auxilio componere.

In quibus autem deſideranda ſit hæc compoſitio, exprimit Sapiens Eccli. 19. dum ſic fatur: *Ex viſu cognoſcitur vir, & ab occurſu faciei cognoſcitur ſenſatus, amictus corporis, & riſus dentium, & ingreſſus hominis annuntiant de illo.* Fuſiùs hanc compoſitionem, quàm Vrbanitas producit in corpore, explicat Bonauent. 1 part. ſpec. cap. 19. & ſequentibus. & Ignatius in tractat. de nou. inſtruct. cap. 12. Qui mirà de hac compoſitione dicunt, à Regularibus cum ſæcularibus conuerſantibus, ſi eis prodeſſe velint, ſummo affectu amplectenda, ſic enim Vrbanitatem cum grauitate, duritiem, & auſteram agendi rationem, cum nimis ſoluta component.

Verum cum illa compoſitio ſit admodum difficilis, & periculum immineat, ne regularis in vnum illorum extremorum labatur, tolerabilius eſt, ſi in illud primum incidat; nam durities illa maior, & auſteritas, oratione, atque vultu ſignificata, non vulgaris ſapientiæ, & ſanctitatis opinione ſubleuatur, quàm quis ſibi claris anteactæ vitæ facinoribus peperit. Sed aliud extremum omni ſtudio, & contentione vitandum eſt, ne quis animi indecorè ridiculi leuitatem in conuentu hominum obijciat, dum videri vult bellus, & feſtiuus. & faceti gloriolam aucupatur. Quod ſi patres iure aſſeruerunt ſacrorum hominum vitam, atque ordinem eſſe, *Deificam profeſſionem*, certe male de communi Hierarchia meretur, qui inepta, & curioſa conuerſatione ſplendorem vitæ obtenebrat, & profeſſionem Regularem dedecorat. Neque enim ad viros Deo dicatos, & ad ſalutem aliorum deſtinatos ſpectat, de prophanis mimorum more erigere ſcenam ad captãdum riſum, & petulantiam commouendam. Quibus Franciſ. maledicebat, vt refertur in cap. 20. verborum admonitionis eiuſdem ſancti, his verbis: *Væ illi Religioſo, qui delectatur in verbis otioſis, & vanis, & inanibus, & cum his perducit homines ad riſum*, & meritò hic ſanctus, ſic illis maledixit. Quid enim magis alienum eſt à dignitate virorum Regularium, aut fortiùs, grauiuſque ſapientum oculos ferit, cum potiùs ſua præſentia, & inſigni grauitate inconſideratam aliorum omnium leuitatem, & petulantis animi inſolentiam comprimere oporteret? Sed audiamus Hieronimum Epiſt. 8. de nugis, atque ridiculis mentem ſuam aperientem, *Rideri* (inquit) *& ridere ſæcularibus derelinque, grauitas tuam perſonam decet*. Quod ſi iocãdum aliquando videatur, hilariuſque agendum, id fiat ea temperatione, vt fugiatur immodeſtia, & dignitas retineatur. In eo genere fuit Iob mirabilis, quem in cœtu loquentem, & nonnumquam etiam iocantem audiebant omnes cum honore, & reuerentia. Ita enim de ſe prædicat, cap. 29. *Qui me audiebant expectabant ſententiam, & intenti*

tacebant ad conſilium meum. Si quando ridebam ad eos, non credebant, & lux vultus mei non cadebat in terram. Hoc eſt ſi quando iocabar putabant me ſeriò loqui, & lux vultus mei (ideſt) oris decor, & honeſta ſpecies grauitatis, quàm præ me ſemper, vt in vita, ſic in ſermone ferebam, non imminuebatur: auctoritatem meam non ſpernebant, me nihilominùs reuerebantur. Origen. in Iob, ita hunc locum illuſtrat, cum ſic loquitur: *Nec effuſus eram, nec triſtitiæ ſeueritatiſque ſtudioſus, illud enim leuitatis ſignum eſt, hoc ſolitudinis, priuationiſque ſocietatis.*

Aureum eſt illud Chriſoſtomi de Sacerdot. lib. 6. cap. 4. monitum, quo docet Apoſtolicos viros ad vtilitatem communem animarum multa indigere condeſcenſione, hoc eſt cum in omni hominum ordine illos verſari oporteat, debent quodammodo ſubmittere ſe ad alienos mores, atque ad varias hominum inclinationes ſe accommodare. Et ſcire perſonas omnes inducere, vt omnes Deo, & virtuti lucrifaciant. Non igitur ſe immittent cum terroribus, & fronte caperata, & aſpera in florentium iuuenum cætũ, qui multùm ſenſibus, & voluptati obſequuntur, ſed læto, & amico vultu: Primum ſi fieri poteſt, bonam omnium gratiam, & beneuolentiam colligent, vt illo aditu patefacto, eorum vitia comprimere valeant.

Ruſticanos & ſimplices ingenij viros aggredientes, non ſubitò de Chriſtiana perfectione loquentur, ſed priùs de ſatis, de pecoribus, deque familia inquirent, vt familiari poſito fundamento ad cæleſtia illos dirigant. Denique ſapientum illud conſilium obſeruare debent videlicet, vt in conuerſatione cum ſæcularibus, ab ijs quæ propria illorum ſunt incipiant, & in ſuis ſcilicet diuinis deſinant. De qua re Ignatius, & Bonauent. multa.

Cauere tamen debent Prælati, ne ipſi, & ſubditi in nimiam Vrbanitatem impingant, & eius occaſione vitia ſæcularium induentes ſint ſicut homines de vulgo, familiares vt illi, verbuloſi, ſcurriles, indiſcreti, immodeſti, & immortificati, vt illi; proptereà non ſine cauſa Tertull. de orat. cap. 11. vocat hanc peſſimam Vrbanitatem, *conuerſationis humanæ inquinamentum*, inquinat enim Regularium vitam Apoſtolicam, & ſanctam Vrbanitatem, quid dico inquinare? imò hæc Vrbanitas confundit Chriſtum in ipſis; nam cum Chriſtus è ſæculo illos ſelegerit, & in ſuam ſortem, & principatum traduxerit, ipſi pro eo legatione apud ſæculares fungentes, cum ipſis in moribus confunduntur, ac ex conſequenti confunditur Chriſtus. Conari profecto debent viri Regulares placere ſæcularibus, ſed non ita, vt illis fiant ſimiles; nam vt ait Paulus ad Galat. 1. *Si hominibus placerem Chriſti ſeruus non eſſem*, ſuper quæ verba Hieronimus, *ſi fieri poteſt, vt pariter Deo, & hominibus placeamus, placendum eſt, & hominibus. Sin autem non placemus hominibus, niſi Deo diſpliceamus; Deo magis quàm*

hominibus placere debemus. Alioquin & ipſe (ſcilicet) Paulus infert quomodo, & cur omnibus; & per omnia placeat, non quærens inquiens, quod mihi vtile eſt; ſed quod multis, vt ſaluentur. Qui autem, ex ea charitate, quæ non quærit quæ ſua ſunt; ſed quæ aliena, placet omnibus, vt ſaluentur, vtique Deo primùm placet, cui ſalus hominum curæ eſt. Iſti verò confundunt Chriſtum in hoc ipſo, quod cum ſeruitutem Chriſti, quatenus Regulares ſunt, profiteantur, adeoque, & illi placere ſtudeant; iſtud tamen omne in eo confundunt, quod magis ſatagunt placere hominibus propter gloriam, vtilitatem, atque voluptatem propriam: & per conſequens per hanc prauam placendi commixtionem, iam nec Chriſti ſunt ſerui, ſed hominum, quos ipſi Deo præferunt.

Dico iterum conari debere Prælatos, & ſubditos Regulares placere Sæcularibus; ſed non confundendo, & commiſcendo ſeculum, & quæ ſeculi ſunt cum Religione, & cum ijs quæ Religionis ſunt, ſibi ipſis nimirum, & ſecularibus placere ſatagentibus, magis quàm Deo, vt potè Religioſi ſimul, & ſeculares, quàm Vrbanitatem, vt potè ſimilem canibus, & ſuibus ad vomitum, & volutabrum reuertentibus iure meritò damnat Iſidor. Peluſiota Epiſt. 32. Vnde fit vt adulatores, & non oratores erga magnates agant, mentientes, vt eorum vanam aucupent gratiam, blandiantur peccatis, & peccatoribus, vt Vrbani apud eos habeantur, & mille laqueis irretiantur, & tandem iuſto Dei iudicio, qui totam mentem ad placendum applicuerant, in finem diſplicent, & vt homines nihili ab eiſdem, quibus placere ſatagebant, contemptibiliter deſpiciuntur, fiuntque apud ſeculum in prouerbium. Verum hoc parum eſſet, ſed quod peius eſt, Chriſtus eos confundetur, quoniam eſt Chriſtus in ipſis confuſus eſt; nam certiſſimum eſt eodem Chriſto pronuntiante, quod *qui me confuſus fuerit, & verba mea in generatione iſta adultera, & peccatrice, & filius hominis confundetur eum, cum venerit in gloria patris ſui cum Angelis ſanctis. Marc. 8.* Optimum ab huiuſcemodi Regularibus aſſumendum eſt Franciſci conſilium, quod ſuis ſubditis ad diuerſas mundi plagas, ex obedientia euntibus propoſuit. *Verba otioſa, & inutilia non nominentur in vobis, licet enim ambuletis, tamen conuerſatio veſtra, ſit ita humilis & honeſta, ſicut in eremitorio, aut in cella eſſetis. Nam vbicumque ſumus, & ambulamus habemus ſemper cellam nobiſcum frater enim corpus eſt cella noſtra, & anima eſt eremita, quæ moratur in cella ad orandum Dominum, & meditandum de ipſo. Vnde ſi anima non manſerit in quiete in cella ſua, parum prodeſt Religioſo cella manufacta. Talis ſit veſtra conuerſatio inter gentes, vt quicumque vos audiet, vel videbit, glorioſum Patrem Cæleſtem, & Deum laudet deuotè. Nullus per vos prouocetur ad iram vel ſcandalum, ſed omnes per veſtram manſuetudinem ad pacem, benignitatem, & concordiam prouocentur; nam ad hoc vocati*

Digitized by Google

ſumus, vt vulneratos curemus, alligemus confractos, & errones reuoce-mus. In quibus vides Franciſcum conſulere ſuis, vt viuant apud ſeculares ſicut Eremita in ſuo Eremitorio, neminem prouoeantes ad iram, & ſcandalum, ſed omne ad gloriam Dei prædicandam, & ad propriam emendationem anteactæ vitæ procurandam, ſuis hortationibus, & exemplis incitantes.

Quocirca Pralati mittentes ſubditos ad conuerſandum eum ſæcularibus ſciant ſe teneri habere moralem eertitudinem de eorumdem probitate & Vrbanitate, ſciant etiam ſubditi huiuſcemodi miniſterijs occcupati, quod tenentur cuſtodire animam in ſui corporis cella, ne euagetur in irruentes ſeculi cogitationes, in illicita deſideria, & in illecebrarum mundi memoriam. Gubernent dominantes inferiores potentias, ne quid in corpore contra corporis hoſpitem conſpirent. Etenim *ſic prudens, & Deo deditus animus habere ſe debet in cella ſua in conſcientia ſua, ſicut prudens pater familias in domo ſua? Non habeat ſicut Salomon dicit litigioſam carnem ſuam, ſed ad ſobrietatem moderatam, & aſſuefactam ad obedientiam, & ad laborem paratam, vtique inſtitutam, & eſurire, & ſaturari, & abundare, & penuriam pati. Habeat ſenſus exteriores non duces, ſed ſeruientes; interiores ſobrios & efficaces. Habeat omnem omninò domum, vel familiam cogitationum ſuarum ſic ordinatam, & diſciplinatam, vt dicat huic vade, & vadat; & alij veni, & veniat, & ſeruo corpori fac hoc, & abſque contradictione faciat. Qui ſic ſemetipſum ordinat, & regit in conſcientia ſua, optimè ſibi credendus, & committendus eſt in cella ſua,* ſic Bernard. Epiſt. de vita ſolit. Similes illi quem depinxit hic iſte ſanctus debent eſſe mittendi ad ſæculares, non vitioſa vrbanitate infecti. Tales mittere debent Prælati, & alios coërcere, & retrahere à ſæcularium conuerſatione, vt pote eiſdem ſibique, & Religioni nociua, & docere nondùm ad illud miniſterium deſtinatos ſanctam vrbanitatem, vt amplectendam, & immoderatam vt fugiendam.

Scio multos Vrbanitatem in animarum ſalutem ſic colere, vt illius ſalutis ſtudio exiſtiment commorandum in Curijs ſupremorum Principum, & in magnatum Palatijs, cuius ſententiæ praxim legimus in multis ex Regularibus (vt cæteros taceam) ſocietatis Ieſu, Dominicanorum, & Minorum, imò his nouiſſimis temporibus Beatum Petrum, Ioannem Baptiſtam, in ſanctorum numerum, ab Vrbano VIII. relatum, ex hoc vltimo Ordine in Curia, & Palatio Imperatoris Indiarum, eodem ſtudio commoratum legimus, & hanc praxim laudabilem faciunt, tot ſanctorum & virorum zelo ſalutis animarum percitorum exempla, & ratio; quoniam hac ſub eodem tecto conuerſatione faciliùs Regulares ad illos, cum quibus morantur conuertendos accedunt, & illi è conuerſo minori difficultate, & pudore, qui

ſæpiùs huiuſmodi homines à ſuſcipienda ſaluris ratione remouer, eos adeunt, mentem aperiunt, & beneuolentia erga eos afficiuntur. Quæ eſt velut oſtium, quo lumen diuinæ gratiæ, intellectum illorum inchoat illuſtrare. Ommitto, quod ea viuendi ratione verbo, & exemplo ſaluti illorum proximiùs incumbunt, & genium illorum perfectiùs agnoſcunt, quod non eſt minimi momenti medium ad conuerſionem illorum operandam.

Hanc ſententiam, & ipſius vſum non reprobo, ſi tamen liceat iudicium meum proponere, dicam quod optarem Regulares à Principum, & magnatum Curijs & Palatijs longè abeſſe: & in illis nullam moram niſi tranſeundo, & quatenùs actu opus eſt, & in ordine ad illorum ſalutem procurandam, facere, ducor exemplis, & rationibus. Exemplis quidem. Nam quotquot hanc artem procurandi aliorum ſalutem amplexi ſunt, inuenio longè abſuiſſe à Curijs, & Palatijs Principum & Magnatum, lego Moyſem Curiæ Regis Pharaonis valèdixiſſe, deſertum incoluiſſe, & ex illo vocatum à Curiam Pharaonis mandata Dei præconizanda, Regique intimanda, vt pareret, non tamen in ea moram feciſſe. Lego Prophetas à Deo è deſerto vocatos, vt Regibus & populis pœnitentiam, & conuerſionem prædicarent, non tamen video illos Palatia Regum, & Magnatum habitaſſe. Videbat frequenter Ioannes Herodem, eique pœnitentiam, & emendationem vitæ prædicabat, non tamen lego; niſi carceratum in Palatio ipſius commoraſſe. Sed in deſerto Chriſtus, qui forma fuit ſalutem Euangelizantibus, non legitur apud Reges, & Principes habitaſſe. Nec auditur quod vllus Apoſtolorum, hanc conuerſandi rationem amplexus ſit. Franciſcus ſicut vitæ Chriſti, & Apoſtolorum imitator extitit, ſic eorumdem conuerſandi rationem ſupernè edoctus, eſt ſequutus, cum enim rogatus à Domino Leone Cardinale, tit. S. Crucis, vt ſecum aliquantulum moraretur in vrbe acquieuit humiliter ob petentis reuerentiam, & amorem. Prima verò noctè cum poſt orationem quieſcere vellet ſuperuenerunt dæmones, in Chriſti militem atrociter inſurgentes: quem cum diu, & durè verberaſſent, quaſi ſemineceem reliquerunt. Diſcedentibus illis, ſocius vocatus acceſſit, cui cum vir Dei rei narraſſet euentum, ſubiungens ait: *Credo frater, quod dæmones, qui nihil poſſunt, niſi quantum prouidentia ſuperna diſponit, ideò in me nunc tam ferociter irruerunt, quia non bonam ſpem præfert manſio mea in curia magnatum, &c. Ideò melius iudico eum, qui in aliorum ponitur exemplum curias fugere, & humiliter inter humiles in locis conuerſari humilibus, vt ſuſtinentes penuriam, fortes efficiat, ſimilia ſuſtinendo.* Summo ergo manè ſurgunt, & excuſatione propoſita, Cardinali vale dicunt. Hæc cum alijs Bonauent. cap. 6. legend. referunt, quibus omnibus exemplis, & doctrina conſtat Curias, & Palatia Principum

non eſſe aptas viris Apoſtolicis manſiones ad conuerſionem animarum faciendam.

Quod etiam rationibus fiet ſatis manifeſtum; nam 1°. requiritur ex parte eorum, qui in vitam meliorem ſunt mutandi, vt habeant ſublimem de viris Apoſtolicis opinionem; quàm facilè deponunt, dum experiuntur eis homines eſſe quemadmodum & alios, maximè ſi quoſdam naturales, vel morales defectus in eos deprehendant, à quibus omnibus alienos eſſe vix poſſibile eſt.

2°. Naturalis ingeniorum antipatia ſeu contrarietas, quæ ſæpiùs inter ſimul commorantes inuenitur viam ad conuerſionem ſæpiùs occludere poteſt, hæc autem vt plurimum habetur, inter perſonas diſſimilis, & diſtantiſſimæ originis, conditionis, & viuendi modi, vt ſunt huiuſmodi Regulares, & Magnates.

3°. Quia licet Regulares huiuſmodi, vt viri diuini à dictis magnatibus haberentur, eſſentque apud ipſos irreprehenſibiles, & cum ipſis ſimpatici, attamen Curiales eorumdem impatienter illos in curia ferentes, calumnijs aduerſus eos mentem illorum, & affectum opprimunt, & ſic operam eorum ad ſalutem procurandam inutilem reddunt, vt ſæpiùs factum videmus, & præcipuè in memorato Petro, Ioanne Baptiſta, cum ob huiuſmodi calumnias, beneuolentia Imperatoris erga ipſum, in tam crudelem tranſierit tyrannidem, vt eum dira crucis morte damnarit.

4°. Quia ſicut diſpoſitio ad ſalutem amplectendam magnatum requiritur, ſic etiam ex parte eorum qui conuerſionis eorum operandæ incumbunt, quæ proculdubio minor eſt in illis, cum ſit in terra ſuauiter viuentium, in qua ſapientia non habitat. Accedit quod ea eſt naturæ humanæ infirmitas, vt vix quis etiam inuictiſſimæ virtutis, inter delicias, & vanitates huius ſæculi, & peccatores continuò degens, non adhæreat aliquantulum delicijs, & vanitatibus, & mundus ſit à peccatis. O quot (vt vereor) in hac caribdi naufragium patientes perierunt. Propterea conſulerem Regularibus longè abeſſe à curijs Magnatum & Principum, nec in illis moram gerere; niſi in quantum neceſſitas ſalutis eorumdem poſtulat, ſed in ſuis conuentibus reſidere: ibique moram immobilem figere, imitantes Solem ſummũ Planetam, qui fixus, & in ſuo Cœlo immobilis non indeſinẽter orbem vniuerſum illuſtrat, ſuoque calore viuificat, ſed modò hanc, modò illam orbis Regionem, alternatiſque vicibus ſeſe nunc retrahendo, & poſteà palàm faciendo. Ac ſic agentes debitæ Curialitati, & Vrbanitati operam dabunt, plurimam meſſem in Paradiſi horrea, vt operarij prudentes congregabunt. Debent igitur Prælati in hac viuendi, & conuerſandi ratione concedenda ſaltem morem gerere, nec facilè, niſi neceſſitate vrgentiſſima, ſuis ſubditis illam permittere. Quod ſi

aliquando Prælati ſuos cogantur tradere magnatibus, vt eorum conſcientiam regant, nullomodo tamen permittere debent, vt illi ſæculares, & aulicos mores induant, aut rebus illis immiſceant, quas Paulus prohibet viris Deo ſacris, & negotia ſæcularia vocat. Imò niſi quibus illi inſeruiunt, vt eorum vita illis, vt canibus mutis exprobari non poſſit, omninò ſunt ab eo miniſterio amouendi; ex eo enim quod eos, bonis moribus non informent, ſatis intelligunt omnes illos, non aliud in eorum domibus, & miniſterio quærere, quàm ſæcularem libertatem, & effugium eorum, quæ in domibus Regularibus ſunt in praxi. Itaque Prælati, qui eos quocumque prætextu tolerant, complices ſunt culpæ eorum, & ſcandali, quod ſæcularibus hominibus datur.

§. *SEPTIMVS.*

PRÆLATI DEBENT VITARE NImiam Vrbanitatem intrà clauſtra, & docere ſubditos, vt ab illa abſtineant.

PLVRIMVM damnandam oſtendimus Vrbanitatem Regularium extra clauſtra, dum verſantur cum ſecularibus, nunc videamus, qualis ſit eorumdem Vrbanitas nimia intra clauſtra, dum cum fratribus ſuis Regularibus verſantur.

Vrbanitatem nimiam intrà clauſtra dicimus ſtudium, quo Prælati, vel ſubditi in conuerſatione externa, Hilaritate, & Vrbanitate ſua omnibus etiam inobſeruantibus, & diſcolis ſuæ Religionis fratribus placere ſatagunt, vt ab eiſdem diligantur, quorum agendi modum, vt potè malitioſum, in ſingulari perſona deſcriptum, video Ier. 2°. *Quid niteris bonam oſtendere viam tuam ad quærendam dilectionem. Quæ inſuper, & malitias docuiſti vias tuas?* Explicari enim vix poteſt, quot ex iſtiuſmodi eorum conuerſatione, ita erga illos afficiantur, vt ſumma cum voluptate eius conuerſandi rationis amplectantur inſtructionem. Quos optimè depictos, vt eos deteſtemur ponit ob oculos Bernard. tract. de gradu humilitatis, de grade ineptæ lætit. *Illum, qui eiuſmodi eſt, aut numquam, vel rarò gementem audies, aut lachrymantem videbis. Putes ſi attendas, aut ſui oblitum, aut ablutum à culpis. In ſignis ſcurrilitas, in fronte Hilaritas, vanitas apparet in inceſſu, pronus ad iocum, facilis, ac promptus in riſu, &c.* Verum non ſiſtunt ibi iſtiuſmodi Religioſi; nam 1°. deſiſtunt ab ijs, vel ab eorum aliquo, quæ neceſſariò in Regulari ſui Ordinis obſeruantia ſeruanda ſunt, ducti

aliquandò ex timore prauorum aliquorum fratrum, ne per illos aliquid ſibi proueniat damni, aliquando verò ex tædio, & pœnitentia ſtatus Regularis aſſumpti, quem libenter dimitterent, niſi pænas in Religione impoſitas dimittentibus, vel parentum, & conſanguineorum ſuorum reuerentiam pertimeſcerent, de quibus illud populi Iſraëlitici meritò dici poteſt, num. 21. *& tædere cœpit populum itineris, & laboris*, quàm autem ſit malum illud tædium, & illa pœnitentia mala, deſcribit Caſſian. lib. 10. cap. 2. & 3. de inſtitut. Monac.

2°. Delinquunt huiuſcemodi Vrbanitatem nimiam profitentes, erubeſcendo ſtudio perfectionis incumbere, mortificationi mentis, & corporis, ſilentio, ſolitudini, orationi, alijſque Regularibus obſeruantijs vacare. Quibus poteſt rectè applicari illud Greg. Hom. 10. in Ezech. *Qui erubeſcit bona facere à ſtatu rectitudinis cadit, atque ad damnationem tendit, ſicut per redemptorem dicitur. Qui me erubuerit, & meos ſermones: hunc filius hominis erubeſcet, cum venerit in Maieſtate ſua,* Fuſiùs hanc erubeſcentiæ peſtem deſcribit Bonauent. 1. part. lib. de Reformat. ment. cap. 31. dum ſic loquitur: *Pudor eſt homini datus ſive eum pudeat indigna agere, vel egiſſe, gradu ſuo hæc peccaſſe, & ſeruum peccati eſſe, & mancipium Diaboli, & omnis turpitudinis, & inhoneſtatis, & ſegnitiei, & vilitatis. Modò autem pudet nos ſeruitutis Dei, cui omnia ſeruiunt, vel non voluntariè, vel neceſſariò: Pudet imitari Dominum in humilitate, patientia, paupertate, Religione, obedientia, & deſpectione, & contumelijs, & confuſione: cum non ſit Deo dignus, qui cum erubeſcit cum hominibus confiteri, vel imitari, & gloria magna ſit ſeruo Dei, ſequi Dominum ſuum bonum.* Ridiculoſum planè eſſet: videre Prælatos, & ſubditos otio, vt vanis loquutionibus, riſuique, & alijs huiuſmodi dies integros impendere, abſtinere ferè ſemper à choro, orationibus, mortificationibus, & ab alijs corporis, & animæ Regularibus exercitijs, tamquam ab immunditijs. Sed omni prorſus odio deteſtandum eſſet, eoſdem nedum malis vitæ ſuæ exemplis, ſed & abuſu generali quarumdam per ſe quidem bonarum propoſitionum, prauam diſſeminare doctrinam, vt verbi gratia, quod ad ſalutem ſat ſit, ſi Dei ſeruentur præcepta, dicente Domino, *ſi diligitis me mandata mea ſeruate*, tacentes congruentiorem, magiſque Religioſis propriam alteram eiuſdem propoſitionem. *Niſi abundauerit iuſtitia veſtra, pluſquam Scribarum, & Phariſæorum, id eſt ſecularium, non intrabitis in regnum Cœlorum:* Tacentes quod Regularibus peculariter mandatum eſt, *Intrate per anguſtam portam, regnum Cœlorum vim patitur, & violenti rapiunt illud.* Prædicantes inter fratres, quod ſine tot mortificationibus, bonis quidem, poſſe quemqam nilominùs ſaluari; reticentes verò dictum de Regulari perfectionis ſtudio, *qui vult venire poſt me, abneget ſemetipſum, & tollat crucem ſuam, & ſequatur me.* Aſſerentes per ſapientem

tem

tem dictum, *Noli eſſe multum iuſtus*: & tacentes maledictionem ijs, præſertim Religioſorum, qui faciunt opus Domini negligenter. Dicentes neceſſarium non eſſe tam ſedulum, & crebrum orationis ſtudium, dicente in Euangelio Domino, *Orantes nolite multum loqui*: & tacentes obligationes eorumdem ad orandum, cum comedant peccata populi: & quod ijſdem potiſſimum dictum eſt ab ipſomet Domino, *Oportet ſemper orare, & numquam deficere.* Dicentes ſilentium quidem bonum, & ſeceſſum in cellam; at neceſſariam, vel perfectis quibuſque Religioſis, & animi remiſſionem, & fratrum conſortia, tacentes quæ de bono Religioſo per Ieremiam aſſeruntur? *Sedebit ſolitarius, & tacebit: quia leuabit ſuper ſe.* Dicentes denique Epicheia interpretandam eſſe Regulam: nec Regularium inſtitutores tantum in illis intendiſſe rigorem, cum tamen id illis referendum eſſet, quod Bernardus aſſerit Apolog. ad Guilhelm. Abbat. *Dicitur, & veraciter creditur ſanctos Patres illam vitam inſtituiſſe, & vt in ea plures ſaluarentur, vſque ad infirmos Regulæ temperaſſe rigorem, non Regulam deſtruxiſſe. Abſit autem, vt credam tantas eos, quantas video in pleriſque monaſterijs vanitates, ac ſuperfluitates præcepiſſe, vel conceſſiſſe.*

Certè Vrbanitatis huiuſmodi profeſſores tepidos, auertentes ab obſeruantiæ Regularis ſtudio alios Regulares ſubditos, vel confratres, ijs ſimiles dixerim prauis Sacerdotibus, filijs Heli, qui retrahebant homines à ſacrificio Domini, retrahunt enim alios ſuis exemplis, & locutionibus à ſacrificio Regularis vitæ, quam Deo obſeruandam promiſerant, & ſicut illorum, *Grandè nimis erat peccatum*, 1°. Reg. 2. ſic horum ſimiliter peccatum grandè nimis eſt, quod feruentes in tepidos, zelatores Religionis, & diſciplinæ Regularis obſeruandæ in diſſipatores conuertit.

3°. Delinquunt huiuſcemodi Vrbanitatis nimiæ profeſſores, introducentes in Religioſos Ordines Sæcularium mores, loquentes, vt ſæculares, eorumdem iuramenta vſurpantes: molles in veſtibus, & lectis, delicati in cibis, & potibus: ludis, cantilenis, & recreationibus inſolitis incumbentes: Secularium inceſſum, & geſticulationes imitantes, & denique ſolo Religioſi amictu Regulares, in cœteris interiùs, & exteriùs pœnitus ſæculares, ij ſi qui ſunt in Regularibus Ordinibus, verè negant Chriſtum coram ſuis fratribus, quem in vita ſua imitandum, voto propoſuerant, iugum ſeruitutis Chriſti excutientes, amicitiæ illius gratiam contemnentes, & filiationis eius hæreditatem repudiantes: & quas dignitatum excellentiſſimarum huiuſmodi prærogatiuas per profeſſionem, & Regularis diſciplinæ obſeruantiam adepti erant; quaſque veri Regulares poſſident, penitus amittentes.

Vnde miſeri illi, & deteſtandi homines, ſi qui ſint in Regularibus

Digitized by Google

Ordinibus, in multos culparum laqueos ſe implicant, addunt enim culpis culpas, de quibus propterea illud Iſaiæ 34. de deſolata Iudæa dictum pronuntiari poteſt, *Oriuntur in domibus eius ſpinæ, & vrticæ, & paliurus in munitionibus eius: & erit cubile draconum, & Paſcua Struthionum, & occurrent Dæmonia Onocentauris, & Piloſus clamabit alter ad alterum.* Nam eiuſmodi homines ſterilitate bonorum operum ſignificata in ſpinis, & vrticis feriuntur: & vbertate malorum per tot monſtrorum habitationem deſignata agitantur. Duæ autem cauſæ à Propheta indicantur, cur in hoc genere imperfectorum multiplicentur culpæ. Vna eſt ex parte dæmonis adiuuantis, & occurrentis inordinatis affectibus. Altera ex natura ipſa prauarum affectionum, & culparum, quæ viciſſim prouocantur, & mutuis increſcunt ſubſidijs, vbi liberum cordis campum inueniunt. Priorem ſignificant illa verba, *Occurrent dæmonia Onocentauris,* quæ ſic explicat Greg. lib. 7. Moral. cap. 12. *Onocentauris autem occurrunt dæmonia, quia maligni ſpiritus, valdè eis ad votum deſeruiunt, quos de ijs gaudere conſpiciunt, quæ flere debuerunt.* Sicut enim Angeli aſſiſtunt, & occurrunt pijs Sanctorum deſiderijs, vt ad exitum illa perducant: Sic dæmones aſſiſtunt, & adiuuant deprauatas voluntates, vt executioni mandentur, & ſicut Angeli diligentius cuſtodiunt bonos, & feruidos Regulares: Sic dæmones liberiùs tentant imperfectos, & ſuæ profeſſionis oblitos. Poſteriorem cauſam indicat Propheta per illa verba, *Et Piloſus clamabit alter ad alterum.* Videlicet vnus defectus alium trahit, vna culpa aliam circumligat, hoc enim ingenium eſt malitiæ. Quam benè citatus Gregor. illud docet, dum ſic fatur: *Piloſus autem alter ad alterum clamat, cum perpetrata nequitia, ad aliam perpetrandam malitiam prouocat, & quaſi quadam cogitationis voce, commiſſa iam culpa, culpam adhuc, quæ committatur inuitat.* Certè huiuſmodi Vrbanis nimis Regularibus accidit, vt defectus ſilentij, & quarumdam aliarum minimarum ſui Ordinis Regularum otioſitatem prouocet, otioſitas priuatas detractiones, & familiaritates, hæ charitatem minuant. Inde plures aliæ maiores appenduntur culpæ, ſic immodeſtiam ſequitur diſſolutio cordis, diſſolutionem cordis ſequitur diſſolutio corporis, vtramque orationis diſtractio, diſtractionem prauæ cogitationes, & deſideria peruerſa, & denique totalis perditio. Vnde Franciſcus in colloq. 32. apud Vanding. de illis prædixit, quod *de ore Dei citò euomentur.* Heu quot mala generat nimia hæc vrbanitas, maximè ſi Prælatorum animos inuadat? quos ſtatim maiores Prælati à ſuis functionibus amouere tenentur, ſi generoſa, & ſalutaris correctio adhibita non proficiat: Nam ſicut Regis ad exemplum totus corponitur orbis, & ſicut dicebat Nazianz. orat. 20. in funere Baſil. *Vno homine rectè, aut malè ſe gerente nihil hinc reipublicæ portenditur, at republica hoc & illo modo ſe*

Digitized by Google

habente, ſingulos etiam eodem modo affici neceſſe eſt. Vnde Theodoric. Gothor. Rex apud Caſſiod. 3. var. Ep. 12. dicebat: *Faciliùs eſt errare naturam, quam diſſimilem ſui Principis poſſit rempublicam formare.* Et Plato, *Nemo nobis perſuadeat ô amici vlla ratione citiùs, aut faciliùs ciuitatem, leges, moreſque immutare, quam principum exemplo præeunte, neque aliter nunc eſſe, nec in poſterum vnquam futurum.* Sic ad Præl. exemplum omnes ſubditi formãtur, & ita tota Religio paulatim corrũpitur.

Si autem nimium Vrbani ſint ſubditi, ſubitò Prælati eos corrigere obligantur, & hanc peſſimam virtutis, & diſciplinæ Regularis peſtem à Religione profligare. Docuit Franciſcus modeſtam Vrbanitatem eſſe ſibi multùm dilectam, dum fratrem Pacificum admodum virtuoſè vrbanum, conuerſationi incumbere faciebat, aliam autem ſummo odio proſequebatur; Vnde aduerſus fratrem Eliam nimiæ vrbanitati famulantem, ſic acerbè ſe geſſit; ac eidem ſimiles, nec fratres ſuos vocare, nec videre volebat, nec ipſis loqui, vt conſtat ex 11. Epiſt. apud Vading. ſcripta ad Prælatum Generalem, & alios ſui Ordinis fratres, & in Benedictione apud eumdem, benedixit ſalutem animarum zelantibus, & diſciplinæ Regularis obſeruandæ ſtudioſis, & è contrario alijs non ſtudioſis maledixit, qui tot documenta tum in Regula, tum alibi aduerſus illam vrbanitatem ſuis ſubditis propoſuit. Quem Bonauentura ſecutus, tot etiam documenta in præced. §. citatus in inſtructione nouitiorum illis præſcripſit.

Diſcant Religioſi huiuſmodi quod negantes Chriſtum coram fratribus ſuis, negabit eos Chriſtus coram Patre ſuo, negabit illos eſſe ſeruos ſuos, amicos, & filios, ac ex conſequenti negabit illis hæreditatem ſuam. Cogitent illi Religionum diſſipatores, ſi qui ſint, quanta hæc, & quam grandia ſint. Attendant quod ambulant tota vita in vacuum, & ſic ambulantes peribunt, vt de quibuſdam dicit Iob, cap. 6. dum ſic loquitur: *Inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorum, ambulabunt in vacuum, & peribunt.*

Sanè inuolutæ ſunt ſemitæ greſſuum eorũdem, dum partim ea quæ Religionis, & virtutis ſunt exercitia, parrim peccata operantur, & ex conſequenti ambulant in vacuum, & cum certò pereundi periculo. Quis non videat moleſtiſſimum eſſe, cum nocte aliqua obſcura, & procelloſa, iter paragens in montibus, & eremis, vnde procul abeſt oppidum, viam amittit? & hinc inde oberrans fruſtra vagatur, vociferatur, fatigatur, & poſt totiùs diſcurſum noctis, longiùs quam vndè diſceſſit, ſe inuenit abeſſe illinc, quò ire intenderat, & ſine hoſpitij vllius ſolatio, ſine refrigerio, ſine habitu, penè amiſſis quandoque rebus neceſſarijs, quas contulerat ſecum, totus madefactus. Accidit interdum in ipſo excurſu vago prærupta aliqua offendentem in præceps ire, aut in latronum manus, vel ferarum vngues venire, aut ful-

Digitized by Google

gure ici. Huic igitur labori, & periculo comparabat Iob aptiſſimè viram iſtorum Regularium, qui ſimiliter digredientes è via Regia Cœlorum, hoc eſt ab anguſta perfectionis, & vitæ Regularis ſemita, ambulant in vacuum, & peribunt.

Cogitent quod diuina vocatio, qua vocati fuerunt ad Religionem, non fuit, vt hoc veſtitu iuducrentur, vr in his clauſtris continerenrur, vt habitarenr in eadem domo cum alijs, ſed vt corpus, & animus Regularem vitam ſeruarent, vt animo, & corpore mundum relinquerent, nec ad illum regrederentur, imò nec reſpicerent, nec cogitarenr illum. Cogitenr miſeri, quod illud Euſebij Emiſſ. Hom. 4. ad Monach. veraciter dicere poſſunt. *Qui extra mundum eſſe nos credimus, per diuerſarum paſſionum vitia mundum intra nos incluſum tenemus; ita vt qui putabamus nos precibus noſtris ſæculo ipſi poſſe ſuccurrere, penè ſit, vt videamus nos magis ſæculi interceſſionibus indigere? Dubium quippè non eſt, quod illa anima, quæ per concupiſcentiam ſæcularium voluptatum poſſeſſio efficitur mundanæ conuerſationis, non poteſt effici regnum diuinitatis. Ideoque fratres videte vocationem veſtram. Venire quidem ad Eremum ſumma perfectio eſt; ſed non perfectè in eremo viuere ſumma damnatio eſt.* Cogitent denique illud Hieronimi, epiſt. 13. ad Paulinam, quod *non Ieroſolimis fuiſſe, ſed Ieroſolimis bene vixiſſe laudandum eſt*; & illud Chriſti, Luc. 11. *qui non eſt mecum contra me eſt, & qui non colligit mecum diſpergit?* Et reuerrantur ad cor, & ad diſciplinæ Regularis obſeruanriam, ad quam eos prouocare debent Prælati.

---

§. *OCTAVVS.*

PRÆLATI DEBENT IMPEDIRE, NE ſubditi litibus, aut alijs huiuſmodi in Curijs Sæcularibus implicentur.

MVLTIPLICITER accipitur curialitas, 1°. eodem modo quo vrbanitas, de qua in duobus præcedentibus §. §. 2°. accipitur pro ea viuendi ratione, quæ aliquis nexibus curiæ ligatus, Principibus adulatur, de qua cap. *Nonne*, diſtinct. 37. & cap. *Qui in aliquo*, diſtinct. 51. & hi propriè curiales vocantur.

3°. Sumirur pro exercirio eorum, qui aduocatorum, procuratorum, & officialium curiarum funguntur miniſterijs, de qua curialitate habes, cap. *Aliquantò*, & cap. ſequent. eadem diſtinct. 51. & de hac curialitare 2. & 3. modo ſumpta hic agimus. Quam prohibitam fuiſſe antiquis Monachis manifeſtè conſtat ex cap. *Monachus*, 10. q. 1. ex

cap. *Si cupis*, ex cap. *Si placuit*, ex cap. *Quidam Monachi*, ex cap. *Probinum*, & ex cap. *De præſentium*. 16. q. 1.

Dixi antiquis monachis prohibitam, quod colligo ex verbis huius vltimi capitis, in quo ſic ſcribit Pelagius Papa, *De præſentium portitore quod defenſor factus non eſt, nulla vobis animi moleſtia ſit, quia ſatis valde amariſſimum habeo, de iſto propoſito ad aliud officium homines deduci, in quo nullo modo, quæ à monachis Deo promiſſa ſunt, valeant adimpleri: omnimoda enim eſt illius habitus, & iſtius officij diuerſitas; illuc enim quies, oratio, labor manuum; at hic cauſarum cognitio, conuentiones, actus, publica litigia, & quæcumque, vel Eccleſiaſtica inſtituta, vel ſupplicantium neceſſitas poſcit: faciat autem Deus, vt tales ſint hi, vel qui à nobis in iſto habitu nutriuntur, vel in monaſterijs creſcunt, vt prouecta ætate, & vita probata, non ad litigiorum officia, ſed ad Sacerdotium valeant promoueri.* Hæc Pontifex, quæ vt intelligas aduertere debes Antoninam patriciam à Pelagio, Monachum petijſſe, vt ſuarum cauſarum eſſet defenſor, noluit Pontifex petitioni inclinare ob vitæ litigantis, & Monaſticę diuerſitatem; nam illius vitæ ratio ob negotiorum huiuſmodi occupationem, ab exercitijs Regularis diſciplinæ litigantem Monachum amouet, & à ſuſcipiendo Sacerdotio arcet. Huius autem vitæ exercitia Monachum ad Sacerdotium ſuſcipiendum diſponunt; dummodo in ijs agendis probatæ vitæ, & ætatis prouectæ inueniatur. Quibus vides Monachos antiquitus, nonniſi prouecta ætate, & multis annis probatæ vitæ Regularis experientia, potuiſſe ad Sacerdotij dignitatem aſcendere, quod ſæculis ſuccedentibus quoad ætatem fuit abrogatum.

Longè poſt hunc Pontificem ſeptingentis videlicet annis, Innoc. IV. Quoad Monachos, & Canonicos Regulares ſimiliter animaduertit, & ſucceſſiuè pluriès Alexander III. & poſt ipſum Clement. V. Clement. 1. de ſtat. Monach. aduerſus prædictos Monachos, & Clericos ſeuerè animaduerterunt. Non reperio tamen in iure illud prohibitum in ſpecie alijs Regularibus, verum cum Regulæ iuris ſint omnibus leges communes, & alij regulares in fauorabilibus communicent, non video cur in ijs odioſis, ſicut illi, non veniant.

Conſtat igitur ex præmiſſis, quod huiuſmodi curialitas Regularibus eſt rigidè prohibita, vt potè multum eiſdem nociua. Hoc nouerat Franciſcus; quocirca, cum ſubditos rebus temporalibus, & iure ad eas poſſidendas ſpoliaſſet, adhibuit inſuper in ſuo teſtamento, ne pro aliqua alia re ad Curiam, etiam Pontificis accederent, ſic enim fatur: *Præcipio firmiter fratribus vniuerſis, vt vbicumque ſunt non audeant petere aliquam literam in Curia Romana per ſe, vel per interpoſitam perſonam, neque pro Eccleſia, neque pro alio loco; neque ſub ſpecie prædicationis, neque pro perſecutione ſuorum corporum.* Ex quibus video Franciſcum curiali-

tatem huiuſmodi odio habuiſſe, & ſuis ſubditis illam prohibuiſſe, & ne facilis ad Curiam Romanam eiſdem pateret aditus, neuè ſubditi Curiales fierent, noluit dum viueret, domum ſibi Regularem Romæ fabricari, pro hoſpitio camera, (quæ adhuc ſuperſtes eſt in capellam conſecrata) in domo hoſpitali pauperum contentus. Eamdem curialitatem Regulares congregationis Caſſinenſis oderant, dum in declaratorio Regulæ Benedicti ſuper caput 67. num. 13. ſic ſtatuunt: *Prohibemus autem fratribus noſtris negotia, & lites conſanguineorum affinium, aliorumque ſæcularium amplecti, & præſertim ne ad tribunalia quæuis accedant, niſi ex vrgentiſſima cauſa à Prælato cognoſcenda*, & iterum in declarat. eiuſdem Reg. ſuper cap. 10. *Ordinamus quod temporalia Monaſteriorum negotia per ſæculares, aut commiſſos potiùs, quàm per Monachos tractentur.*

Peccant igitur Prælati aduerſus tot Pontificum decreta, & ſanctorum præcepta, & conſilia dum 1°. ſubditis ad huiuſmodi Curias acceſſum multò magis, dum in eiſdem moram facere permittunt: peccant dum quoſlibet, & ſine delectu ad eas mittunt: peccant dum permittunt ſubditis conſanguineorum, affinium, imò & extraneorum negotia in illis agere, quoniam præter quod ea vitæ ratio contraria eſt eorumdem inſtitutis, quid in illis diſcant, non video, niſi litigioſos agere? vitia ſæcularium imitari? mente vagari? deuotionis ſpiritum extinguere? & dum peractis negotijs coguntur in monaſterio moram gerere, alios hanc peſſimam viuendi rationem docere? & in ſeipſis exercitia Religionis agentes, ex diſſuetudine contracta perpetuum martyrium ſuſtinere?

Taceo quod curiales huiuſmodi vitam procuratorum, & aduocatoram degentes, ſæpè ſuis actionibus Religionem dedecorant; ſæpiùs aduerſus ſuos Prælatos inſidias, & lites moliuntur, & aliquandò ſui inſtituti perturbationem, aut mutationem intentant, & in medijs ambitionis fluctibus, ipſi in ambitionem merguntur, conantes ad ſtatum altiorem aſcendere, ſeu ſi id non poſſint, ſuam conditionem in aliam regularem, aut in quid aliud ſibi beneuiſum per fas, & vtinam non per nefas mutare.

Peccant 2°. dum importunis ſæcularium præcibus inclinati, ſuos ſubditos ad iudices mittunt, vt eiſdem lites eorumdem commendent, in quo, & multis etiam ex amicis graues inferunt iniurias: & ſuos Ordines ſcandalo ſæcularium patere faciunt, qui non poſſunt non mirari, dum vident regulares, qui ne negotijs ſæcularibus implicarentur, omnia propter Deum reliquerant, pro negotijs ſæcularium temporalibus, ſollicito affectu coram iudicibus inſiſtere. Vtinam Pontifices, & ſupremi Principes huic malo prouiderent, ſicut prouiſum eſt Auditoribus Rotæ Romanæ, quibus prohibitum eſt, nec quempiam

ſollicitantem audiant, niſi partem, & illius procuratorem, ac aduocatum, ſic enim huic malo opportunè prouiſum foret, & Regulares quietiùs Domino famularentur.

Non tamen ex dictis colligere debes Regularem in nullo caſu debere curialem agere; nam ſtante neceſſitate, & egeſtate parentum id legitimè poteſt, ſi aliundè non poſſit illis prouidere: ſicut etiam ſtante neceſſitate ſui Ordinis, cui aliter per ſæculares fideliter, & efficaciter ſatisfieri non poteſt, quod ſimiliter dicendum in caſu propriæ famæ, ſeu honoris tuendi.

§. *NONVS.*

PRÆLATI DEBENT RECEPTIS AD Ordinem ſtabilitatem in ſua vocatione commendare, & præſcribere.

FRANCISCVS hanc ſtabilitatem ſuis ſequacibus maximè commendauit, & impoſuit, dum eam ſub præcepto ad mortale obligandi, præſcripſit in Reg cap. 2. vbi ſic loquitur: *Et nullo modo licebit eis de iſta Religione exire iuxtà mandatum Domini Papæ, quia ſecundum Euangelium, nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retrò aptus eſt regno Dei.* Hanc etiam ſtabilitatem in pluribus Epiſtolis, & moriturus in ſuo teſtamento commendauit. Quibus Franciſcus Regulares omnes multa docet, ac 1°. quod exitus ab Ordine ſuo, vt iterum in ſæculo, vel in alio laxiori ordine degatur, eſt prohibitus, & ille, qui ſic exit, retrò reſpicit, eſtque Apoſtata ex Bonauent. Thoma, & alijs: nec non ex conſtitutionibus Pontificum præcipuè Pauli, & Pij IV. qui cum excommunicationis gladio percutiunt. Et inſuper idem Paulus in conſtitutione, quæ incipit *Poſtquam diuina bonitas* huiuſmodi exeuntem ab Ordine, decies Apoſtatam nominat, vt ſic oſtendat eum vere, & non ſolum apparenter talem.

Docet 2°. omnes Regulares, quod exitus è ſuo Ordine eſt communiter retrò reſpicere, etiamſi cauſa ingreſſus in ſtrictiorem fiat, niſi quis exeat, vt ad Epiſcopatum, aut ad Purpuram aſcendat; quoniam vt ait D. Thom. 2. 2. q. 189. art. 8. nuſquam laudabile eſt, & ſine peccato, niſi ob notabilem neceſſitatem, aut vtilitatem, quæ in D. Anthonio erat manifeſta, qui cauſa ſeminandi Euangelium, & pro fide Chriſti ſuſtinendi martyrium, à Canonicis Regularibus Sancti Auguſtini ad Minoritas, qui ampla ſeminandi illud, etiam in partibus infidelium tunc potiebantur facultate, tranſiuit, cum apud ſuos ea facultas

non vigeret, & hanc ſuam ſententiam probat 1°. quia ex Conſilio Apoſtoli 1. Corinth. cap. 9. vnuſquiſque permanere debet in vocatione, ad quam vocatus eſt, quod in ſtatu perfectionis acquirendæ maximè locum habet. 2. Quoniam mutatio Ordinis cuiuſcumque Regularis ſcandalum, & infamiam illius, à quo fit exitus ordinariè operatur. 3°. Quia experientia docet, quod Regularis vtilius operatur in Ordine, in quo aſſuetus eſt, quam in alio, quod confirmat authoritate Abbatis Neſtorij, qui dicebat referente Caſſiano in 14. Patrum conferentia, cap. 5. *Cuique vtile eſt, vt ſecundum propoſitum, quod elegit, ſummo ſtudio, ac diligentia ad operis accepti profeſſionem peruenire feſtinet: & nequaquam à ſua, quàm ſemel elegit profeſſione diſcedat*: Hanc ſententiam cum contrariæ ſententiæ graui cenſura Laurent. Iuſtin. de Diſcipl. & perfect. Monaſt. conuerſat. amplectitur, ſic ſcribens, cap. 3. *Eligentes in alio ſtatu, quàm in eo, ad quem vocati fuere, Domino militare, ingenti nempe crimine tales reos ſe fecere, hi etenim tacitè Deum calumniauerunt inſipienter egiſſe, ſe ſtatum arripere non congruentem ſibi, talis eorum opinio omni vacua eſt ratione; imò iniquitate, & cæcitate plena, &c.*

Docet 3°. profeſſionem vitæ Regularis in aliquo Ordine, & maximè in ſuo, eſſe manum mittere ad aratrum, inſtrumentum quod ad aliud non eſt deſtinatum, niſi ad ſulcandam terram, eamque præparandam, vt apta ſit ad ſemen recipiendum, vt ſic oſtendat Regulares per profeſſionem ſuæ Regulæ, & maximè fratres Minores, ſuos ſequaces per profeſſionem ſuæ Regulæ deſtinari ad laborandum, & ad præparandas peccatorum animas, vt gratiam Dei recipiant, & faciant fructus dignos pœnitentiæ, ſic enim loquitur ad ſuos Collat. 2. apud Vading. *Conſideremus fratres chariſſimi vocationem noſtram, ad quam vocauit nos miſericors Deus, non tantum pro noſtra, ſed pro multorum etiam ſalute, vt eamus per mundum exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendam pænitentiam de peccatis ſuis, & ad habendam memoriam mandatorum Dei.* Et in Prophetia num. 7. apud eumdem reſpondens Cardinali Vgolino, *Domine vos putatis quod ſolummodò propter iſtas Prouincias Dominus miſerit fratres Minores, ſed dico vobis in veritate, quod Dominus eos elegerit, & miſerit propter profectum, & ſalutem animarum totius mundi, & non ſolum in terris fidelium, ſed & infidelium, & paganorum benignè recipientur: & multas animas Deo lucrabuntur*, & denique Collat. 12. apud Vading. eumdem, *in adiutorium clericorum miſſi ſumus (fratres chariſſimi) ad animarum ſalutem, vt quod in illis minus ſuppleatur à nobis, quilibet recipiet mercedem, non ſecundum authoritatem, ſed ſecundum laborem: ſcitote fratres, quod Deo gratiſſimum eſt animarum lucrum*, quod conſiderans Gregor. Homil. 12. in Ezech. ſic pronunciat: *nullum omnipotenti Deo tale eſt Sacrificium, quale eſt zelus animarum.*

Docet 4°. ſuos ſequaces nullmodo poſſe è ſuo Ordine exire: neque

que ad hoc, vt tranſeant ad Carthuſianos; quoniam difficilior, & auſterior eſt hic ordo cæteris omnibus Ordinibus, vt probat Bonauentura in hoc cap. qui concludendo probationem, ſic loquitur, *Profeſſo ad hanc Religionem impoſſibilis eſt proceſſus ad altiorem gradum: quod niſi Papa ſupponeret in Regula præmittens; & nullomodo licebit eis de iſta Religione exire, non ſubiungeret iuxtà mandatum Domini Papæ; quia ſecundum ſanctum Euangelium: nemo mittens manum ad aratrum, & reſpiciens retrò, eſt aptus regno Dei, ſi igitur non licet exire, quia non licet retrò aſpicere; ergo omnis alia Religio huic eſt retrò.* Nec obſtat licentia mendicantibus conceſſa tranſeundi ad Carthuſianos à Martin. V. extrauag. quæ incipit, *Viam ambitioſæ cupiditatis*, quia non habet clauſulam reuocatoriam præcepti Regulæ Minorum obligantis ſub mortali, quod erat neceſſarium. Si quis hanc materiam latè diſcuſſam videre deſiderauerit legat expoſitionem illius cap. 2. apud Victorinum Pouilhiot.

CAPVT NONVM.

DE IIS QVÆ PRÆLATI REGVL. FACERE DEBENT ERGA SVBDITOS RECENS PROFESSOS: ET ERGA STVDENTES ANTEQVAM AD SACERDOTVM PROMOVEANTVR, VT HABILES REDDANTVR AD ILLVM FINEM.

§. PRIMVS.

PRÆLATI DEBENT CVRARE, VT PROfeſſi fiant Docti in Sacris Litteris, dummodo non extinguant deuotionis ſpiritum.

HOC ſalutare documentum dedit multoties Franciſcus, ſed præcipuè in quodam colloquio, quod refert cum alijs, Piſanus lib. 1. confor. 12. cap. 20. Audientes enim quidam ex ſocijs eius, Lutetiæ Pariſiorum Doctores quàm plures, alioſque multos in Germaniæ, Italiæ, & Galliarum plagis, Minorum habitum

ſumpſiſſe interrogauerunt Franciſcum, an ſibi placeret, quod fratres Sacræ Scripturæ ſtudio intenderent, quibus ait: *Mihi quidem placet, dum tamen Chriſti exemplo, qui magis oraſſe legitur, quam legiſſe, orationis ſtudium non omittant, nec tantum ſtudeant, vt ſciant qualiter debeant loqui, ſed vt audita faciant, & cum fecerint alijs facienda proponant. Volo enim fratres meos diſcipulos Euangelicos eſſe, ſicque in notitia veritatis proficere, quod in ſimplicitatis puritate concreſcant, vt ſimplicitatem columbinam à prudentia ſerpentina non ſeparent, quas Magiſter eximius ore ſuo benedicto coniunxit,* quid melius in hac materia dici poteſt? Vnde conformem huic ſuæ ſententiæ Epiſtolam ad B. Antonium ſcripſit, qua illi facultatem facit legendi fratribus ſacram Theologiam huius tenoris, cum alijs referente Rodulph. lib. 1. hiſt. Seraph. Relig. in vita D. Anthon. *Placet mihi quod ſanctæ Theologiæ literas fratribus interpreteris, ita tamen, vt neque in te, neque in cæteris (quod vehementer cupio) extinguatur ſanctæ orationis ſpiritus iuxtà Regulam, quàm profitemur; vale.* Vnde illud Regulæ, cap. 10. intelligo vbi Franciſcus, ſic loquitur: *Et non curent neſcientes literas, literas diſcere, ſed attendant, quod ſuper omnia deſiderare debent habere ſpiritum Domini, & ſanctam eius operationem, &c.* Non enim Franciſcus his verbis voluit prohibere literarum ſtudium, ſed nimiam curam illas addiſcendi, & magis commendare curam, & deſiderium rerum ſupernarum, cuius mentem illius ſequaces agnoſcentes in origine ſui ordinis ſtudio literarum ardentiſſimè incubuerunt. Ex quo factum eſt referente Vadingo ex annalibus Saxoniæ ad annum OrdinisFranciſci 24. ſex ſcilicet annis poſt ipſius mortem, vt tanta eſſet copia Theologorum, vt Miniſter generalis illius Ordinis elegerit Ioannem Anglicum in Prouincia Pariſienſi commorantem, Prouincialem dictæ Prouinciæ Saxoniæ, & Bartholomæum item Anglicum, & inibi morantem, vt in eadem Prouincia fratribus Theologiam doceret, creuitque in tantum poſt paucos annos eximia Theologorum turma, vt ipſi ad Græcam cum Latina Eccleſiam vniendam deſtinati fuerint, vt Pontifices in præcipuis Eccleſiæ difficultatibus illorum conſilium poſtulauerint: illudque ſecuti fuerint.

Perſeuerauit in eodem ordine eadam Franciſci mens, vt teſtantur infiniti Theologi ex illo orti, eorumque volumina in lucem edita, & ſcholæ vbique terrarum ad literas docendas, & ediſcendas erectæ; non enim ignorabat Franciſcus ſcripturarum ſtudium eſſe laborem honeſtum, & ſanctum & Religioſorum proprium, quo iuxta Damaſ. 4. Ortodox. fid. cap. 18. *Nihil præclarius, nihil animarum ſaluti conducibilius eſt; quemadmodum lignum plantatum ſecus decurſus aquarum, ita etiam anima diuinæ Scripturæ fluentis irrigata ſaginatur, fructumque tempeſtiuum, hoc eſt rectam fidem profert, ac perpetuò virentibus folijs,*

id eſt Deo gratis actionibus exornatur. Si quidem hoc afferunt ſcripturæ ſanctæ, vt ad probas & honeſtas actiones, & ad puram contemplationem nos componant: nam in eis & cohortationem ad virtutem, & ab omni vitio dehortationem inuenire eſt. & ideò volebat Ftanciſcus, vt ſui ſectatores ei ſtuderent; dummodo ſtudium, & lectio ab oratione inciperet, vel ſaltem non ſepararetur, & ſtudioſa luxuria ſanctum orationis ſpiritum non extingueret, aut ſuffocaret; nec immerito: nam iuxtà Iſidor.3.de ſumm.bon.*Orationibus mundamur lectionibus inſtruimur. Oratio tamen potior*, vnde Franc. in Reg. cap. 10. iubet fratribus ſuis, *vt attendant ſuper omnia habere ſpiritum Domini, & ſanctam eius operationem, orare ad Deum puro corde*, Illud quoque docet Radulph.lib.1.in Leuitic.c.3. dum ſic fatur. *Hæc eſt enim vera ſcientia, de qua Salomon ait, qui apponit ſcientiam, apponit & dolorem, vera eſt illa, quæ intelligit vbi ſit, quæ dicere cum Pſalmiſta poteſt, tribulationem & dolorem inueni, quæ æternæ metu damnationis ſemper ſollicita eſt*, Idem etiam docet Bernard de donis Spiritus ſancti, cap.3. *vera ſcientia eſt ſcire nos mortales, & caducos, & fragiles eſſe, & in hoc exilio, & in hoc ergaſtulo, in hac peregrinatione, in hac valle lachrimarum dolendum, & lugendum eſſe*; Nam ſcientiæ, quæ oratione, pœnitentia, & virtutibus carent, vanæ omninò ſunt, quia, vt ait Hieron. Epiſt. 146. ad Damaſ. tom. 3. *In illis nulla ſaturitas veritatis, nulla refectio iuſtitiæ reperitur, ſtudioſi earum in fame veri, & virtutum penuria perſeuerant.* Quocirca Franciſcus eas ſæpiùs damnat, & præcipuè in quadam Collat relata à Piſano, lib.1. confor. 11. & 12. cap. 20. *Fratres qui ſcientiæ curioſitate ducuntur, in die tribulationis inuenient manus ſuas vacuas, ideò vellem eos magis roborari virtutibus, vt cum tempus tribulationis venerit, ſecum haberent Dominum in anguſtia, &c.* Nec dicendum eſt quod ſtudijs peractis orationi, pœnitentiæ, aliiſque virtutibus vacabunt; nam Franciſcus citatus de talibus ſic pronuntiat. *Continget illis, quod vnde putabant magis imbui, ſeu impleri deuotione, & accendi amore, & illuminari Dei cognitione propter intellectum ſcripturæ, inde occaſionaliter remanebunt intus frigidi, & vacui, & ſic ad priſtinam vocationem redire non poterunt, quia tempus viuendi ſecundum vocationem ſuam in vano, & falſo ſtudio amiſerunt.* Debent igitur Prælati maximè incumbere, vt ſubditi Theologiæ, & ſacræ Scripturæ ſedulò incumbant, & contendere, ne ſpiritus ille in ſtudentibus extinguatur, & ſcientia cum illo ſemper coniungatur. Hanc coniunctionem in hominibus vitæ mixtæ commendat Auguſtin. Serm. 38. ad fratres. *Fratres mei, quandiu in hac infirma, & vana vita fuerimus, hanc ſapientiam diſcere, & ſapere tota mente curemus. Quid enim homo ſine literis reputatur, quid enim eſt, nunquid pecus, vel hædus, nunquid bos, vel aſinus, nunquid equus, vel mulus, quibus non eſt intellectus? Eia fratres chariſſimi, qui Paſtores rationabilium ouium nuncupa-*

mini, feſtinate rapere, non ſophiſmata paganorum, non carmina Poëtarum, non fabulas Philoſophorum, de quibus doctores, & auditores ſunt reddituri rationem, ſed illam dulciſſimam ſapientiam ſapientiarum, quæ hæreditas Dei, & filiorum eius chara poſſeſſio nuncupatur. Hæc eſt illa doctrina ſuper omnia diligenda, quam Prophetæ prædixerunt, quam Patriarchæ diuinitus hauſerunt, quam Dei filius poſtquam in terris viſus eſt, & cum hominibus conuerſatus eſt, aperuit, & declarauit, & quid tenendum, & quid vitandum eſt, apertiſſimè demonſtrauit, & per ſuos Apoſtolos nos ipſam docendo illuminauit. Hæc eſt, quæ docet nos amare cœleſtia, & terrena deſpicere, hæc eſt mater fidelium, quæ nos quotidie docet quomodo credamus Deum omnipotentem, quomodo ipſum videbimus in ſede maieſtatis venientem, quomodo bona bonis, quomodo mala malis tribuet. Hæc eſt lucerna pedum noſtrorum, & via ſalutis noſtræ, in qua inſtruimur quomodo Deum primò præ omnibus diligamus, quomodo animam noſtram, poſtmodum animam proximi ſicut quid propinquius, quomodo poſtmodum corpus proprium, quomodo poſtmodum corpus proximi velut noſtrum diligamus. Hæc eſt illa ſacra Scriptura, & ſapientia, quæ ex ore Altiſſimi prodijt, Philoſophis abſcondita, ſed groſſis, & rudibus piſcatoribus reuelata. Nunquid & paruis hominibus hodie reuelatur? Hæc eſt enim doctrinarum, & ſapientiarum magiſtra, & domina, quæ etiam nos docet exterius blandos, & interius fraudulentos cognoſcere. Hæc eſt illa ſcientia ſcientiarum, Angelorum ferculum, Archangelorum pulmentum, Apoſtolorum gloria, Patriarcharum fiducia, Prophetarum ſpes, Martyrum corona, Virginum pulchritudo, Monachorum refectio, Epiſcoporum vacatio, Sacerdotum cellarium, puerorum principium, viduarum doctrina, coniugatorum pulchritudo, mortuorum reſurrectio, & viuorum ſempiterna protectio. Hæc eſt per quam fide ordinamur, ſpe confirmamur, & charitate roboramur. Hæc eſt, quam qui inuenerit, inueniet vitam, & hauriet ſalutem à Domino. Hæc eſt labrum vel peluis, quàm Moyſes poſuit in tabernaculo, in quo lauarentur Aaron, & filij eius, cùm ingrederentur ad Sancta Sanctorum. Sed dices quid per magnum Sacerdotem Aaron intelligere debemus, & per filios eius? Dico vobis, ô fratres mei, quod per Aaron ſummum Sacerdotem intelligere debemus, & per filios eius alios Sacerdotes minores; & per labrum legem Domini intelligo, in qua omnes Sacerdotes, tam magni, quàm parui ſtudendo, corda noſtra per compunctionem mundare debemus, & ad Sancta Sanctorum, id eſt, ad ſecreta Dei, & Scripturarum per purificationem ingredi, vt Deum inueniamus. Et ideo fratres mei attendite, quòd ideo vas paratum habemus, in quo oportet mentis fœditatem abluere, & munditiem mentis in eo præparare. Ecce enim lex ſancta, & Scriptura immaculata parata eſt, vt virtutibus decoremur. Sed væ nobis, deberemus eſſe exemplum veritatis, & ſumus exemplum erroris. Vnde hoc, niſi quia idiotæ ſumus, ignorantes legem, & etiam legem faſtidimus, & tamen cathedram,

& curam animarum gerere quotidie procuramus. Quid ergo mirum ſi iudex, cæcorum eſt, & cadit Sacerdos, qui non ſubleuat delinquentes, qui legem Domini conculcauit, & deſpexit vt mortem? Sed qui dilexit, quid procurauit, quod toto affectu concupiuit? Vxorem vel concubinam tenere, equos velut miles in ſtabulo poſſidere, canes pro venotione nutrire. Et tamen velut equus & mulus quibus non eſt intellectus, cupit honorari in cœnis, & ab hominibus vocari Rabbi. Ecce quomodo cadit Sacerdos. ecce quomodo viuit. Sed ſi ceciderit, qui ſibi columna videbatur in templo, quanto magis populus peribit. Si Deus in Angelis reperit prauitatem, quanto magis in his, qui inhabitant domus luteas, & qui terrenum habent fundamentum. Diſcite ergo legem Sacerdotes, ne ſurdo maledicatis. Tunc ſurdo maledicitis, quando conſilium propter ignorantiam dare neſcitis, tunc verò cæco ponitis offendiculum, quando falſa pro veris oſtenditis. Itaque fratres nolite iam pigreſcere, ſed legite Scripturam, diſcite eam filioli, ſæpe legite eam, quia lenior oleo, auro ſublimior, purior argento. Hæc eſt, quæ præcipuè Deum prouocat diligere, corda illuminat, purificat conſcientiam, animam ſanctificat, fidem confirmat, animas frigidas calefacit, lumen ſcientiæ oſtendit, tenebras ignorantiæ expellit, iuſtitiam ſæculi extinguit, lætitiam Spiritus ſancti accendit, ſitienti potum tribuit. Hæc eſt Scriptura ſancta, lex noſtra immaculata, quæ de inſipientibus ſapientes facit, primos de nouiſſimis ponit, de minimis magnos efficit, nobiles de ignobilibus commutat, naturam frænat, prohibet leuitatem, temperat dolorem, confert ſpem, coronat ſenem, docet iuuenem, mitigat didignantes, inſtituit errantes, ſanat ægrotos, roborat infirmos, brutos facit ſenſatos, menti ſtabilitatem donat, ſomnolentos excitat, otioſos increpat, pigros incitat, credentibus gratiam dat, Reges humiliat, humiles exaltas; rectat vias indicat, eleemoſinam temperat. Hæc eſt ſcientia ſcientiarum quæ ſapientiam dat, gloriam exaltat, honorem multiplicat, humilitatem leuat, ſuperbiam caſſat, charitatem, obedientiam, & manſuetudinem docet, & intellectus bonus eſt omnibus facientibus, & diligentibus eam. Hæc eſt, quæ abſtinentiam, caſtitatem, largitatem, & voluntariam paupertatem ſeruat, poſtremò doctrinam omnibus, fœlicitatem, ſuauitatem, gaudia, ſtabilitatem cordis, & ſobrietatem, & compunctionem veram, & humilitatem, & charitatem fraternam implet, Domini timorem accendit. Quamobrem fratres mei, qui hanc ſapientiam diligit, & diligenter legem implet, maximus vocabitur in regno Cœlorum, & principatum Eccleſiæ poſſidebit, & præmia, & munera pretioſa reeipiet in nouiſſimo. Quid meliùs dici poterat ad inſtitutum? certè nihil; inuigilent igitur Prælati, & ſeriò contendant ſubditos ad eam coniunctionem ſcientiæ Scripturarum cum deuotionis ſtudio promouere, vt ſic fiant operarij habiles ad dignè, & cum copioſo fructu Euangelium deſſeminandum.

§. SECVNDVS.

PRÆLATI DEBENT SVBDITIS ſtudentibus prouidere de idoneis Lectoribus, Conuentibus, & locis.

NON eſt dubium, quod qui vult apud ſuos ſtudia, & literarum diſciplinam, ex conſequenti velit hæc tria, vt poté ad hunc finem neceſſaria, cum ergo Franciſcus voluerit ſtudia apud ſuos fieri, proculdubio etiam voluit hæc tria præmiſſa. Lectores voluit cum beatum Antonium in illud munus vocauit, libros etiam habere aptos, & loca etiam apta, vt inferiùs oſtendemus. Quales autem Lectores Prælati dare debeant ſtudentibus denotat Franciſcus in præmiſſis literis obedientialibus ad beatum Antonium directis, in quibus ſic legitur. *Ita tamen vt neque in te; neque in cæteris (quod vehementer cupio) extinguatur ſanctæ orationis ſpiritus*, ex quibus tria colligo primum Lectores debere eſſe ætate maturos, & doctos, vt erat Antonius, & habere Spiritũ ſanctæ orationis, & zelum eiuſdẽ ſpiritus in ſtudentibus cõſeruandi. Diceș in naſcentibus Ordinibus Lectores inſtitutos fuiſſe multum iuuenes, vt Bonauenturam, Thomam, Scotum, & alios, fateor ita fuiſſe factum; nec damnarem hiſce temporibus, ſi qui Lectores iuuenes inſtituerentur moribus graues, & docti, habentes ſpiritum deuotionis, & potientes zelo illum Spiritum in ſtudentibus conſeruandi, vt erant prædicti Lectores: Sed admodum damnarem ſi relictis præmiſſis dotibus ornatis Prælati, iuuenes affectu particulari, & quatenus ſuos, illis dotibus deſtitutos, ad hoc munus promouerent: nec eos à lætali peccato excuſarem, ſicut non excuſant doctores citati in illis §. §. in quibus de iuſtitia diſtributiua rerum, & munerum Religionis egimus. Quocirca aduertere debent Prælati, ne in hac diſpoſitione errent, præferentes leues, imperfectos, iuniores, & indoctos cœteris, quia ſibi gratioſiores, in omnibus enim debet haberi meritorum ratio, & iuſtitia diſtributiua ſeruari, à qua diſcedere nemo iure poteſt. Quod ſi quis oppoſitum faciat, is eo errore manifeſtè tenetur (ſi tamen ex malitia non agat) vt putet nullum in Religione relictum eſſe locum iuſtitiæ, in ea extinctum eſſe omne ius, nullaque eum teneri Decretorum Eccleſiæ iuſſione, nullo iuris naturalis vinculo, ſed omnia licere Prælatis, & ab eorum puro pendere arbitrio, quæ doctrina apertam ſaperet tyrannidem, & præter peccatum, quo fœdarentur, facerent ſtudentes indoctos, in quibus zelus

diſciplinæ Regularis, & deuotio extincta reperiretur, & ſic Religio non mediocre detrimentum pateretur. Debent præterea aduertere, ne Lectores ſint factionarij, aut partiales, quia ſuos diſcipulos illam artem, Religionis peſtem docerent, & facerent ſibi amicos, quos hoſtes infenſiſſimos Religioni parerent, quod malum ſub letali quantum in ipſis eſt, à Religione auertere tenentur, vt docent omnes.

Secundum quod colligo eſt, quod Prælati debent ſtudentibus de libris non ſuperfluis, ſed neceſſarijs prouidere, vt docet Franciſcus referente Mariano, lib. 1. cap. 15. dum ſic fatur: *In libris fratres quærere debent teſtimonium Domini, non pretium, aut pulchritudinem, paucos etiam habere debent, hoſque in communi, & ad fratrum indigentium neceſſitatem paratos.* Ex quibus colligo quod voluerit ſtudentes habere libros neceſſarios, & illos, qui habent teſtimonium Domini, id eſt continentes legem Domini, res Sacras, & Sanctas non profanas & inutiles; nec etiam illos habere voluit ſuperfluos, curioſos, & pretioſos; nec denique in particulari, ſed in communi, quos Lectores iuxta vniuſcuiuſque neceſſitatem, non autem iuxta ſuum particularem affectum, inter eos diſtribuere debent; Alioquin facerent contra mentem Fráciſci, qui vult, vt libri parati ſint ad indulgentium neceſſitatē.

Colligo 3°. Prælatos debere dare ſubditis ſtudentibus loca, ſeu habitationes ad ſtudendum aptas; nam qui vult finem, media neceſſaria ad illum velle debet; cum ergo Franciſcus voluerit ſuos ſtudere, procul dubio voluit etiam, vt eis de locis commodis prouideretur.

Mirandum tamen prorſus eſt quod in 2. Regula Franciſci, nec Conuentus, nec Monaſterij fiat mentio, ſed dumtaxat in eius teſtamento fit mentio habitationum, & in 1. Regula, fit etiam mentio Eremiroriorum, conſtat tamen quod à primordijs Ordinis quatuor Genera habitationum habuerint Minoritæ, quarum aliquæ vocabantur manſiones, & erant illæ, in quibus non permanenter morabantur, ſed tantum temporibus illis, quibus infidelium conuerſioni in partibus longinquis operam dabant. Secundi generis habitationes vocabantur Eremitoria, ad quæ Franciſcus Euangelizaturus, aut poſt Euangelizationem, & alij ſui inſtituti ſequaces, vt ſedulò orationi, pœnitentiæ, & alijs virtutibus acquirendis, aut radicandis vacarent, ſecedebant, quibus viuendi formam præſcripſit Franciſcus, quam refert cum alijs, Piſanus lib. 1. conform. 12. Tertij generis habitationes vocabantur Conuentus, in quibus ſaltem duodecim fratres morabantur ſub vno Guardiano, & ſic omnes illorum habitationes communiter appellantur. Quarti, & vltimi generis habitationes denominabantur Studia, in quibus ſtudentes ſub vno Guardiano, & Lectoribus, moram trahebant; tales erant Conuentus Pariſienſis, Tholoſanus, Burdigalenſis, Rotomagenſis, Remen-

ſis, Lugdunenſis, Metenſis, Narbonenſis, Maſſilienſis, & alij apud Gallos, alijque apud alias orbis nationes, vt notat Nicolaus Albaſpina in illa verba Reg. cap. 6. *Fratres nihil ſibi approprient, nec domum, nec locum*, & hi conuentus cenſebantur in ordine commodi ad ſtudia ſubditorum facienda, tales ergo, & ſimiles domos Prælati pro ſtudentibus eligere debent, ſed præcipuè facere, vt in illis præſint Prælati locales ſtudiorum zelatores, & maximè pietatis, deuotionis, & obſeruantiæ diſciplinæ Regularis, quorum genium magis ad ſeueritatem, quam ad benignitatem tendat, qui neminem ex ſtudentibus ab obſeruantia diſciplinæ Regularis, & à præſentia chori, ſi Ordo ille chorum habeat, diſpenſent: qui citò præueniant ſtudentium libertates: eaſque introductas viriliter, & efficaciter reſecent: ac delinquentes tum in debito ſtudiorum, tum in alijs irremiſſibiliter caſtigent; facilis enim eſt aditus ſtudentium iuuenum ad libertatem, & ad non obſeruantiam, & ab illa difficilis regreſſus: ac denique iurgia, rixas, & diuiſiones, quæ ex diſputationis feruore, qui etiam inter ſanctos reperitur, aut aliunde oriri poſſent, prudenter præueniant, & impediant.

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI REGVLARES DEBENT relinquere Lectoribus ſui Ordinis libertatem docendi eas opiniones, quas veriores iudicauerint.

LICET lumen naturale, de quo Propheta aſſerit ſuper omnes homines ſignatum eſſe, eiſdem ad prima principia, primaſque veritates naturales cognoſcendas æqualiter luceat, non tamen æqualiter eiſdem lucet ad alias veritates ex illis per diſcurſum cognoſcendas, vnde omnibus ſæculis, tot diuerſæ inter Philoſophos circa res naturales opiniones, ex proprio cuiuſque lumine, & ſpiritu ortæ, quarum veritas indubitata adhuc homines latet, & forſan in perpetuum latebit, vt verum ſit omni tempore dicere. Hanc peſſimam, ſeu laborioſam occupationem diſputandi contrariè de rebus naturalibus abſconditis dediſſe Deum hominibus.

Non diſſimiles parturit effectus lumen illud proprium, ſeu proprius ſpiritus, dum circa res ſupernaturales ratiocinatur; nam cum aſcendere non poſſit ad notitiam reuelatorum à Deo, ſed ad hoc lumine ſupernaturali fidei indigeat illuſtrari, ex illo ad alias veritates Principijs

cipij fidei annexas, aut eis conſequentes cognoſcendas diſcurrendo, ita varius eſt, & diuerſus, vt in oppoſitas ſententias eat, vt videre eſt apud antiquos, & recentiores Theologos, ſicque fuit à Principio, eritque in perpetuum, vt verum ſit dicere etiam in rebus diuinis, & ſupernaturalibus, quod hanc peſſimam, ſeu laborioſam occupationem dedit Deus hominibus, quam vocare poſſumus libertatem opinandi in rebus naturalibus, & ſupernaturalibus, eamque commendat 1º. liberum humanæ naturæ arbitrium. Quod ſub alterius arbitrio, & iudicio non ſe captiuat; niſi in ijs quæ ex fide, aut Eccleſiæ præcepto obligatur; in reliquis libere agens, & iudicans, ſicut lumini proprio videtur iudicandum.

2º. Commendat Eccleſia, quæ illam libertatem omnibus ſæculis Chriſtianis reliquit; approbando doctrinam ſcribentium, etiam ſi inter ſe ſententijs oppoſitorum.

3º. Commendant illam Pontifices Romani, qui diuerſas ſcholas oppoſitè & contradictoriè opinantium erexerunt, & fundarunt, & oppoſitas Doctorum ſententias approbarunt, ſinuntque etiam hiſce temporibus à ſuis Officiarijs approbari, vt omnibus notum eſt.

4º. Commendant illam Cardinales, qui plures ſcholas oppoſitè opinantium erexerunt, inter quos vnus præ alijs memorandus venit beatus Franciſcus Ximenes, Franciſci diſcipulus, qui vt hanc libertatem commendaret Complutenſem vniuerſitatem erexit, & in ea quatuor Scholas in doctrina oppoſitas inſtituit, videlicet vnam doctrinæ Thomæ Aquinatis, alteram Scoti, & duas alias Durandi, & Raymundi Lullij.

5º. Doctores illam libertatem maximè commendant, inter quos eſt Durandus citans Auguſtinum, dum in Præfat. ad 4 lib. ſentent. ſic loquitur. *Et quia interpretatio dubiorum ſacræ Scripturæ ad ſanctam Eccleſiam Romanam, & Catholicam pertinet: omnia opera noſtra huius libri, ac ſequentium eius correctioni totaliter ſupponimus, vt potè qui à pueritia in Fide, & obedientia Romanæ Eccleſiæ nutriti ſumus, & in Romana Curia in Scholis ſacri Palatij veritatem ſacræ Scripturæ docuimus, & per ſedem Apoſtolicam ad Epiſcopalem dignitatem, quamuis immeriti promoti ſumus. Modus autem loquendi, ac ſcribendi in cæteris, quæ fidem non tangunt, eſt vt magis innitamur rationi, quam auctoritati cuiuſcumque doctoris, quantumcumque celebris, vel ſolemnis, ac paruipendatur omnis humana auctoritas, quando per rationem eluceſcit etiam contraria veritas, quamuis enim captiuandus ſit intellectus in obſequium Chriſti, vt in ijs, quæ fidem tangunt, plus acquieſcere debeamus auctoritati ſacræ Scripturæ, quàm cuicumque rationi humanæ, quia diuina notitia, quam exprimit ſacra Scriptura, plus excedit humanam notitiam, quàm humana notitia beſtiales, tamen omnis homo dimittens rationem propter auctoritatem, incidit in inſi-*

pientiam beſtialem, vt comparatus ſit iumentis inſipientibus, & ſimilis factus ſit illis, quis enim, niſi temerarius exiſtens audeat dicere, quod magis acquieſcendum ſit auctoritati cuiuſquam doctoris, quam auctoritati Ambroſij, & Hieronimi, quos celebritate condita Romana Eccleſia ſublimauit, & tamen Auguſtinus inter Doctores celeberrimus dicit de ſeipſo 3. de Trinit. circa principium. Noli meis literis, quaſi ſcripturis Canonicis inſeruire, ſed in illis, & quod non credebas, cum inueneris incunctanter crede, in iſtis autē quod certum non habebas, niſi certum intellexeris, noli firmiter retinere. Et ad Vincent. Victor. lib. 2. *Negare non poſſum, nec debeo, ſicut in ipſis maioribus, ita multa eſſe in opuſculis meis, quæ poſſunt certo iudicio, & temeritate culpari, & recitantur iſtæ auctoritates cum pluribus alijs ad idem pertinentibus diſtinct. 9. in decretis.* Hæc Durandus, quibus oſtendit ſe cum ſanctis Patribus, & Doctoribus, ac præcipuè cum Auguſtino commendare libertatem docendi opiniones diuerſas, & oppoſitas. Commendat quoque illam Franciſcus dum abſolutè vult, ſicut alibi oſtendimus, vt Scriptura, & Theologia in ſuo Ordine doceatur, Theologiam, autem & Scripturam vocamus concluſiones omnes, quas ex Scriptura, aut ex alijs Principijs fidei, licet oppoſitæ ſint, à Doctoribus eliciuntur. Et hanc libertatem coluerunt in ſuo Ordine Alenſis, Bonauentura, Scotus, Ochamus, Lullius, & alij ſublimes Doctores, qui oppoſitis ſententijs Scripturam, & Theologiam docuerunt. Commendat denique, & laudat hanc libertatem totus Ordo Minorum, multitudine virorum, & domorum ſuper omnes alios Ordines maximus in 4. cap. §. 8. ſtatutorum ſuorum, vt inferiùs videbimus. Commendat illam vltimò praxis in vniuerſo orbe, qua videmus difficultates Scripturæ, & Theologiæ oppoſitè diſceptari.

Expedit autem hanc libertatem dari 1°. quoniam Hierarchia Eccleſiaſtica debet imitari quantum poteſt Hierarchiam Cœleſtem, ac propterea, cum hæc præter ſcientiam viſionis Beatificæ, quam ingenerat ciuibus ſuis, quæ ſumma, & euidens eſt, relinquit in eiſdem propriam ſcientiam, propriumque ſpiritum, qua oppoſitè plurima intelligunt obiecta: Sic ſimiliter in illa vnus ſpiritus, vna ſcientia, fides videlicet vna, diuerſi tamen ſpiritus, & oppoſitæ cognitiones, & concluſiones.

Expedit 2°. Nam ſæpè vna ſententia, quæ vno tempore minus probabilis cenſetur, lapſu temporis, oppoſitè exagitata, & diſputata tranſit in magis probabilem, & aliquando in euidenter certam: & contraria, quæ magis probabilis habebatur in minus probabilem, & aliquando in euidentèr falſam, vt poſſem multis exemplis probare, vnde veritas, quæ latebat diſputatione, & diuerſitate ſpirituum prodit in publicum, quod non eſt mediocre bonum, niſi quis dixerit ſatius eſſe ſub tenebris latere veritates diuinas, quod nemo ſapiens audebit aſſerere.

Expedit 3°. ad vtilitatem Eccleſiæ maximam, nam huiuſmodi diſceptatione,&ſpirituum diuerſitate illuſtratur Eccleſia ad veritates diuinas decidendas, & declarandas, vt conſtat ex actis Conciliorum Generalium, quam vtilitatem agnouerant Patres Ordinis Minorum, dum in citatis ſuperiùs ſtatutis, ſic ſcribunt: *Concertatio Scholaſtica inter Doctorem ſubtilem, & alios exorta non inutilis, nec nocua, ſed omninò vtilis, & proficua Eccleſiæ, & Religioni noſtræ ſemper fuit, cum ingenia maximè acuat, ſcholas nutriat, & veritatis vias diligentius inueſtigandi aperiendo, veritatem ipſam foueat.* Et certè mihi omnium minimò hæc vtilitas ex concertatione Scholaſtica Doctorum, ita certò & euidēter conſtat, vt exiſtimem ex illa non ſolum profligatos fuiſſe errores in Doctrina fidei, ſed etiam omnes hæreſes: eſſeque concertationem relatiuè ad Eccleſiam, ſicut Solem ad Lunam. Nam ſicut Sol illuminat Lunam, quæ ſuo lumine parum luceret, ſic concertatio illuminat Eccleſiam, quæ in principio parum lucebat in multis veritatibus, quæ nunc ex huiuſmodi concertatione maximè lucet; Vnde ad hoc Doctores in Eccleſia conſtituit Chriſtus.

Nec huiuſmodi ſpirituum Doctorum Eccleſiæ diuerſitas fidem, & charitatem ſcindit, nam ſicut diuerſus Beatorum Spiritus, non diſſoluit viſionem beatificam, & vinculum charitatis, quod inter ipſos indiſſolubile eſt, vt patet in diuerſo Spiritu Angeli Perſis præpoſito, & Angeli Populi Dei Cuſtodi, qui viginti, & vno die, vt legitur Daniel. X. diuerſis & oppoſitis ſententijs pugnauerunt ſic etiam huiuſmodi contrariarum opinionum, ſeu ſpirituum diuerſitas, nec fidem erga Deum, & Eccleſiam ſcindit, nec vinculum charitatis, quæ inter Doctores eſt, diſſoluit, cum ſummo illius Eccleſiæ præſuli aliter docenti libenter parcant: nec ita ſuo ſenſui ſint alligati, vt à Chriſtiana charitate recedant, & dum aliquandò recedunt, aut periculum imminet recedendi, præſul ille ſupremus ſuis prohibitionibus occurrit, quod tamen raro factum videmus.

Quamuis autem occaſione huiuſmodi diuerſitatis periculum recedendi à fide, & charitate in aliquibus contingeret, non propterea hæc diuerſitas damnanda eſſet, ſicut non damnanda Scriptura ſacra, & Sacramenta, licet eorum occaſione plurimi pereant, quia hoc eſt per accidens.

Ex quibus colligo relinquendam eſſe à Prælatis libertatem Doctoribus, & Lectoribus ſibi ſubditis docendi ſententias, quas iuxtà ſpiritum proprium iudicabunt veriores. Itaque neſcio ſi de bono, opere poſſunt laudari quidam Prælati Regulares, qui ne impingant in Pontificiam prohibitionem, vetantem ne quis Prælatus præter ipſum, & delegatos ſuos quaſlibet opiniones Doctorum ſui Ordinis cenſura notarent, plurimas in ſuo Ordine doceri prohibent; hoc

enim ipſo ſatis eas damnant, cum indignas iudicent, quæ doceantur, atque ita non video quomodo reipſa ſummo Pontifici non reſiſtant, etſi non vtantur nomine cenſuræ.

Hanc autem prohibitionem, non video ſatis bonis prætextibus colorari poſſe, maximè in ijs opinionibus in quibus nil eſt piriculi, & tamen veritati cognitæ contradicitur; nam 1°. veritas in iniuſtitia detineri videtur, vt ait Paulus loquens de quibuſdam antiquis Philoſophis, qui veritatem vnius Dei cognoſcentes, eam veritatem abſconditam detinebant, nolentes eam publicam facere, & profiteri, cum enim in oppoſitis ſententijs veritas lateat, dum vna ſuſtinenda, & docenda prohibetur, veritati abſconditæ indagandæ, & publicandæ non datur locus, ac proindè in iniuſtitia detinetur, non ſecus ac carceratus, ſi de eius lite examen fieri, & carcer apetiri quoquo modo prohibeatur.

2°. Quoniam ea prohibitione cogitur libertas intrantium in Ordinem Regularem, cui hæc prohibitio facta eſt, nam eis clauditur omnis via opinandi contra ſententias, quas ille Ordo, commendauerit, & opinandi in fauorem earum ſententiarum, quas prohibuerint illius Prælati doceri, & ſic libertati non fit leuis iniuria, non multum diſſimilis illis, quas populis nationis Turcicæ per Mahometi leges facta fuit, quibus nec cogitare, nec loqui, nec audire de miſterijs aliter, quàm impius Mahometus prædicauit, ſtrictiſſimè prohibitum eſt.

3°. Fit non leuis iniuria Doctoribus oppoſitè ſentientibus, qui vt in futurum doceant eas, quæ falſas ſecundum lumen, quod in ipſis eſt, iudicant, ſententias, coguntur diſſimulato animo, vt veras docere, & vt eas doceant principia, quibus in ſuis ſententijs nitebantur, penitus immutare, quæ non mediocrem ijs ingerunt mœſtitiam, & eos ad laborem improbum, etiam in ſenecta adigunt.

4°. Hæc prohibitio ſcandalo eſt, tum Religioſis illius Ordinis, tum Sæcularibus; Religioſis quidem; Quoniam aliquando maior pars illorum ſententijs docere prohibitis fauet, & ignorat cauſam illius prohibitionis, illumque potiùs in malam partem, quàm in bonam interpretatur; Sæcularibus autem eſt ſcandalo, quoniam exiſtimant illam prohibitionem fieri, non ſtudio veritatis habendæ, ſed vt alter ab altero Ordine (inter quos, vt plurimum eſt ſententiarum ſeu opinionum diſceptatio) victus non videatur.

5°. Hæc prohibitio exponit ſubditos, vt veritatem luci ſubducant; nam cum inuiti eas opiniones docere coguntur, omnibus modis elaborant, vt falſitatem adornent fucis, ac fallacijs Sophiſmatum, quod qui fieri poſſit, ſalua conſcientia, non intelligo. Addo etiam auctores corrumpi ab ijs, qui nolunt eos aliter loqui, quam ipſi velint,

quod certè vitare nequeunt ij, quorum ſcripta luce donari non poſſunt, niſi priùs probata ab ijs, qui auctoritatem habent, & aliter ſapiunt, nec ſinunt auctores aliter loqui, quàm ipſi velint.

6°. Meritò dubitari poſſe videtur, an vlli mortalium fas ſit iubere veritatis cognitæ diſſimulationem, & præcipere, vt falſitas cognita doceatur, ita vt diſcipuli in errorem inducantur, imò vt vlli fas ſit huic mandato obtemperare; nam ſi in eo peccetur contra rationem & veritatem, non videtur licitum eſſe in eo vlli creaturæ morem gerere; nam & mandatum rationabile eſſe debet, & obſequium. Certè licet Ariſtoteles Platonem plurimum coleret, ita tamen veritatem amplectebatur, vt hoc ſemper in ore haberet. *Amicus Plato, ſed magis amica veritas*, & Auguſtinus veritatis, & inquirendæ, ac ſectandæ amantiſſimus, Epiſt. 48. ad Vincentium contra Donatiſtas loquens de Sanctis Patribus, ſic habet: *Non enim ſic leguntur, tamquam ex ijs teſtimonium proferatur, vt contra ſentire non liceat, ſicubi fortè aliter ſapierint, quàm veritas poſtulat.* Hæc Auſtuginus.

Demum hunc parag. concludam concluſione quam poſuit citatus Durandus in ſua præfat. *Ex quibus patet quod compellere, ſeu inducere aliquem ne doceret, vel ſcriberet diſſona ab alijs, quæ determinatus Doctor ſcripſit, eſt talem Doctoribus præcludere viam inquiſitioni veritatis, & præſtare impedimentum ſciendi, & lumen rationis non ſolum occultare ſub modio, ſed comprimere violenter, attendentes, quod omnibus exiſtentibus amicis ſanctum eſt, prehonorare veritatem, quam omnis terra inuocat, Cælum etiam ipſum benedicit: Benedictus Deus veritatis, Amen*, ſic ille.

§. QVARTVS.

PRÆLATI DEBENT EXACTE' EXAminare ſubditos ſtudentes, antequam ad Sacerdotium, & ad audiendas peccatorum confeſſiones promoueantur.

QVANTI fecerit Sacerdotium Franciſcus conſtat, tum ex alibi dictis, dum egimus de honore, quo Sacerdotes proſequebatur, qui tantus erat referentibus Anton. Florent. 3. part. Hiſt. cit. 23. cap. 2. §. 2. Et Bernard. Senenſ. tom. 1. Serm. 20. art. 2. cap. 5. vt ipſe diceret. *Omni reuerentia honore proſequendi ſunt Dei Sacerdotes, qui omnibus ſunt Superiores, & Digniores, ſunt Patres Chriſtianorum, ſunt Patres Spirituales, & huius mundi ſpiritus vita. Ego ſi viderem per viam Preſbyte-*

rum, & Angelum ad Sacerdotis manus deoſculandas citius me conferrem, & Angelo dicerem: expecta me Angele, quia manus huiuſmodi verbum vitæ contrectant, & vltra humanum aliquid poſſident. Tum ex eo quod ipſemet præ reuerentia noluit ad Sacerdotium promoueri; vnde in quodam Sermone qui numero ſeptimus eſt apud Vadingum, tanti fecit Sacerdotium, vt Sacerdotes hortetur hoc modo. (*Patres Reuerendi*) *Dei familiares & domeſtici eſtis, & illius pane reficiminis veſtram agnoſcite dignitatem*, quam in ſuo teſtamento exaltat per hæc verba, *filium Dei diſcerno in eis, & Domini mei ſunt*: Sed præcipuè in quadam Epiſt. quam refert Vadingus ad ann. 19. Relig. Minor. ad omnes Prælatos, Fratres, & maximè ad Sacerdotes ſui Ordinis directa, in qua ſic eos alloquitur; *Audite fratres mei; ſi Beata Virgo Maria honoratur, vt dignum eſt, quia Chriſtum portauit in ſanctiſſimo vtero ſuo: Si Beatus Ioannes Baptiſta contremuit, & non audebat tangere Domini verticem: Si Sepulchrum, in quo per aliquod tempus iacuit, ſic veneratur, quantum debet eſſe Sanctus, & iuſtus, & dignus, qui non iam moriturum, ſed in æternum victurum, & glorificatum: in quem deſiderant Angeli proſpicere, contrectat manibus, corde, & ore ſumit, & alijs ad ſumendum præbet: Videte dignitatem veſtram Fratres Sacerdotes, & eſtote ſancti, quia ipſe ſanctus, & ſicut ſuper omnes propter hoc miniſterium honorauit vos Dominus Deus, ita & vos propter hoc miniſterium diligite eum, reueremini, & honorate.* Didicerat Franciſcus hanc Doctrinam à ſacra Scriptura, quæ etiam antiquæ legis Sacerdotes, vmbras nouæ legis Sacerdotum, vocat Angelos. Malach. 2. Didicerat à Patribus, qui Sacerdotes exaltant ex trina poteſtate qua pollent, 1. qua conficiunt Corpus Chriſti, 2. qua illud Deo Patri offerunt, 3. qua peccata omnia ſoluunt, ſolius S. Ephrem. Syri, Serm. de Sacerdotio, affero Sacerdotij Encomium, ſic loquentis. *O Miraculum ſtupendum! ô poteſtas ineffabilis! ô tremendum Sacerdotij Miniſterium, Spirituale ac Sanctum, venerandum, & irreprehenſibile, quod Chriſtus in hunc mundum veniens, etiam indignis impertitus eſt, &c.* & ipſemet paulò poſt, *ſcutum ſi quidem eſt refulgens, & incomparabile, turris firma, murus indiuiſibilis, fundamentum ſolidum, ac ſtabile, à terra ad axem vſque Cœli pertingens. Quid dico (fratres) excelſos illos axes contingit! imò in ipſos Cœlos Cœlorum ſine impedimento, abſque labore aſcendit, & in medio Angelorum ſimul cum ſpiritibus incorporeis facilè verſatur! Quid in medio ſupernarum virtutum! quin, & cum ipſo Angelorum Domino, atque creatore, datoréque luminum familiariter agit, & quantum vult confeſtim, quæ poſtulat ſuo iure quodammodo impetrat! &c.* Ecce quanta dignitas Sacerdotum, quam Franciſcus optimè norat.

Si igitur hic ſanctus tanti fecit Sacerdotium, quid fecit circa promouendos ad illud? Certo certius exacto eos examini, tùm quoad

literas, tum præcipuè quoad mores ſubieciſſe credendum eſt, vt ſuæ conſcientiæ ſatisfaceret, qui illud munus ſuper omnia exiſtimabat, & ſummo proſequebatur honore.

Debent ergo Prælati Regulares illius imitatione, & vt ſuæ ſatisfaciant conſcientiæ præmemoratos ſtudẽtes ad Sacerdotium promouendos ſeuerè examinare; vt etiam docet Epiſcopos Sancta Trid. Synodus, quæ poſtquam vocauit Sacerdotes Chriſti Vicarios, præſides, ac iudices, nec non clauium miniſterium habentes, & Sacramentorum ſatores, ac miniſtros; iubet eiſdem Epiſcopis, vt infra Seſſ. 23. de reform. cap. 7. *Epiſcopus Sacerdotibus, & alijs prudentibus viris peritis diuinæ legis, ac in Eccleſiſticis Sanctionibus exercitatis ſibi aſcitis, ordinandorum genus, perſonam, ætatem, inſtitutionem, mores, doctrinam, & fidem diligenter inueſtiget, & examinet.* Debent ergo Prælati iuxta illam formam ſtudentes promouendos examini exacto ſubijcere, ac 1°. de doctrina, in qua neceſſe eſt illos eſſe inſtructos, quæ magna procul dubio eſſe debet, cum Sacerdotium ſit primum, & immediatum munus attingendi finem ſcilicet ſalutem animarum; nam per illud fiunt Regulares Vicarij, præſides, & iudices Chriſti, Sacramentorum ſatores & miniſtri, vt proximè dictum eſt; ac propterea debent ſtudentes ſcire ſaltem rudimenta fidei, & Chriſtianæ doctrinæ, explicata ſcilicet in libello, qui communiter Catechiſmus dicitur (quam memoriter ex laudabili & inconcuſſa conſuetudine, & ex ſuis conſtitutionibus, coram omnibus fratribus inſimul congregatis Nouitij Minores Recollecti Prouinciæ Immaculatæ Conceptionis in Aquitania recitant) antequam Regulam profiteantur. Debent vtique legiſſe ſummam aliquam caſuum conſcientiæ, & denique vniuerſæ Theologiæ operam dediſſe, vt etiam in dicta Prouincia obſeruatur. Sed quia aliquos exactè; aliquos verò non ſatis exactè illi doctrinæ operam dediſſe fieri poteſt, & aliquando fit: ideò ſeuerè examinandi, & præcipuè de fidei articulis, & de Sacramentis, ne facti Sacerdotes, vice veritatis falſum, & à fide Catholica alienum, cum Religionis Catholicæ, & Ordinis detrimento, & multorum ſcandalo doceant, & Prælati obiter examinantes, coram Deo rei habeantur defectuum ſubditorum, per ignorantiam patratorum; & condemnentur à Franciſco, qui docente Scriptura, & patribus volebat Sacerdotes Doctos, cum in dicto Sermone, & alibi, ſupponit illos alios docentium, & inſtruentium munere fungi debere. Debent denique illos examinare de moribus, cum maximè puritas, innocentia, & ornamenta virtutum in illud ſuſcipientibus ſint requiſita, vt ſuprà docuit Franciſcus, & ante ipſum Patres & Doctores vniuerſi. Nec ſufficit eos verbis, & interrogationibus tentare; ſed ſpecialiter à Prælatis viſitandi ſunt in Conuentibus, in quibus morantur, & de

illis ſtricta facienda apud omnes perquiſitio, & informatio, cumque ex Scripturis & Patribus ſex præcipuè virtutibus debeant eſſe præditi (videlicet) immunitate ab omni vitio, vel querela, grauitate, & maturitate morum, caſtitate; ſtudio precandi, & ſacrificia offerendi pro ſe, & populo, libertate ſpiritus ad arguenda hominum delicta: & contemptu diuitiarum, ideo ſpecialiter inquirendum, ſi illas virtutes poſſideant, alioquin Prælatis in hac perquiſitione deficientibus, periculum eſſet, ne vice Sacrificorum, ad Sacerdotium ſacrilegi admitterentur; vnde ne Prouinciales, aut alij ex condeſcendentia, aut ex imperfecto affectu poſſent huiuſmodi ſtudentes ſine hoc præuio examine ad Sacerdotium promouere, Prouincia præfata in ſuis conſtitutionibus prohibuit, ne vllus Prælatus ad Sacerdotium, nec ad alios Ordines Sacros quempiam promoueret; niſi omnium, & ſingulorum Fratrum illius Conuentus, in quo moratur, de bonis illius moribus exhiberetur ſuffragium, & laudabile teſtimonium, & hanc conſtitutionem, vt potè vtilem, & ſanctam optandum eſſet obſeruari apud omnes Ordines Regulares, vt ſi non amore virtutis, bonis moribus incumberent poſſidendis, ſaltem timore pœnæ id facerent.

Quoad vero confeſſarios licet Franciſcus, nec in Reg. nec alibi in teſtamento de illis mentionem fecerit: attamen fratres ſuos illo munere fungi apertè indicauit, cap. 7. eiuſdem Reg. in quo loquens de pœnitentia fratribus peccantibus imponenda. Sic pronuntiat, *Ipſi vero miniſtri ſi Preſbiteri ſunt, cum miſericordia iniungant illis pœnitentiam, ſi verò Preſbiteri non ſunt, iniungi faciant per alios Sacerdotes Ordinis.* Sic etiam indicat in Sermone ſuperius citato, in quo ſic fatur: *Peccatoribus de peccatis pœnitere præcipit Deus, & ea veridica confeſſione pandere Sacerdotibus, quos de peccato redarguere decet. Et peccatores per pœnitentiam ad virtutem reducere: hortari etiam debent pœnitentes ad frequentem eorum confeſſionem.* Apertius indicauit in quodam colloquio relato poſt alios à Piſano lib. 1. confor. 10. mem. 2. vbi loquens de Prælatis Sæcularibus, ſic fatur. *Ipſi vos rogabunt, vt ſaluti populi prouideatis, & omnium confeſſiones audiatis.* Et Bonauent. c. 11. vitæ Franciſci narrat, quod ipſius ſocius audiuit in confeſſione quemdam nobilem apud quem hoſpes acceſſerat, & illud teſtatur in libro, cui titulus, Quare Fratres Minores prædicent, & confeſſiones audiant. Denique apertiſſimè cap. 12. 1. Reg. in quo ſic loquitur: *Sacerdos honeſtè loquatur cum mulieribus dando pœnitentiam, vel aliud Spirituale conſilium*, & ſi hæc, & alia teſtimonia ad probandos confeſſarios in illo Ordine tempore Sancti Franciſci deeſſent, Solus D. Antonius ſufficeret, qui vt in eius vita narratur, erat confeſſarius.

Cur autem Franciſcus non fecerit de hoc officio expreſſam mentionem in Regula? exiſtimo quod ſufficere iudicauerit facere expreſ-

ſam

ſam mentionem de Sacerdotibus, cum illo tempore, qui erant Sacerdotes ſine alio examine, & approbatione à Parochis inuitati poterant licitè, & validè audire Confeſſiones, & à peccatis abſoluere; ac proptereà ſufficiens fuiſſe examen ſuprà memoratum ad aſſumendum Sacerdotij munus, cenſendum eſt; fuſiùs tamen conditiones in confeſſarijs requiſitas exprimit Bonauentura, de quibus agemus infrà, dum de Prædicatoribus erit ſermo.

CAPVT DECIMVM.

DE IIS QVÆ AD OFFICIVM PRAEDICANDI PERTINENT.

§. PRIMVS.

PRÆLATI GENERALES DEBENT admittendos ad Prædicationem Verbi Dei examinare.

QVALE, & quantum ſit Officium Prædicandi Verbum Dei oſtendit Franciſcus in quadam Collat. à Piſano ex Bonau. legenda decerpta lib. 1. conform. 12. cap. 21. in qua ſic loquitur: *Reuerendum certè eſt hoc Officium, & qui illud adminiſtrant ab omnibus reuerendi. Iſti vita ſunt corporis, impugnatores dæmonum, mundi lucerna, &c.* & paulò poſt, *Officium Prædicationis Fratres Patri miſericordiarum omni Sacrificio eſt acceptius.* Acceperat Franciſcus hanc Doctrinam à Scriptura, Patribus, & Doctoribus, qui vocant Officium huiuſmodi exercentes ſal terræ, mundi lucem, lucernam ſuprà candelabrum accenſam, vt luceat omnibus, qui in domo ſunt, & Ciuitatem ſuprà montem poſitam.

Si igitur Prælati tenentur prudenter, & exactè procedere erga promouendos ad Sacerdotium, à fortiori id debent erga promouendos

ad illud Officium, quoniam præter quod promouendi ad illud communiter ſunt Sacerdotes, debent inſuper accipere in homines iuriſdictionis poteſtatem, qua Sacerdotes vt ſic, non gaudent, & prætereà debent non ſimpliciter docere, ſed vt Doctores ex Cathedra, quorum tanta eſt poteſtas, vt Deus dederit eis eamdem poteſtatem, quam dedit Hieremiæ cap. 1. cum ei dixit: *Ecce conſtitui te hodie ſuper gentes, & ſuper regna, vt euellas, & deſtruas, & diſperdas, & diſſipes, & ædifices, & plantes*, conſtituuntur enim ſuper gentes, & ſuper regna, vt ſpiritualiter euellant, deſtruant, diſperdant, & diſſipent, & ædificent, & plantent; Vnde Franciſcus huius Officij onere perpenſo cap. 9. ſuæ Regulæ ſic ſuis Imperat. *Nullus fratrum populo penitus audeat Prædicare, niſi à generali Miniſtro huius fraternitatis fuerit examinatus, & approbatus, & ab eo Officium prædicationis ſibi conceſſum.* Vbi 4. ponit. Primum quod debeat examinari ad Prædicationis Officium admittendus. Secundum quod poſt examen ſit approbatus. Tertium quod Officium Prædicationis ei concedatur. Quartum quod hæc omnia fiant à Prælato Generali, qui procul dubio hanc poteſtatem delegare poteſt, cum illa ei à iure concedatur. In quibus vides Franciſcum docere etiam alios aliorum Ordin. Præl, Regulares modum, quo ipſi ſuos ſubditos ad munus prædicandi promouere debeant, quem Eccleſia in Concilio Lateranenſi ſub Leone X. communem reddidit pro omnibus Sæcularibus, & Regularibus ad illud Officium vocandis Seſſ. 11. his verbis: *Sacro approbante Concilio, ſtatuimus & ordinamus, vt nullus tam Clericus Sæcularis, quam cuiuſcumque etiam mendicantium Ordinis Regularis, aut quiuis alius, ad quem facultas Prædicandi, tam de iure, quam de conſuetudine, vel Priuilegio, aut aliàs pertinet, ad huiuſmodi Officium exercendum admittatur: niſi priùs per ſuperiorem ſuum reſpectiuè diligenter examinatus (in qua re conſcientiam ipſius oneramus) de morum honeſtate, ætate, doctrina, probitate, prudentia, & vitæ exemplaritate ad illud aptus, & idoneus reperiatur.* Cui conformè eſt Tridentinum Seſſ. 26. cap. 2. in quo ſic pronunciatur. *Regulares verò cuiuſcumque Ordinis, niſi à ſuis Superioribus de vita, moribus, & ſcientia examinati, ac approbati fuerint, ac de eorum licentia, etiam in Eccleſijs ſuorum Ordinum prædicare non poſſint.* Verum Bonauent. Franciſci mentem, quoad conditiones in Prædicatoribus, & Confeſſarijs requiſitas, interpretatus in Apolog. lib. contra Ordinis aduerſarios, ſic loquitur: *Is qui ad prædicationis, & confeſſionis officium eſt aſſumendus, vt ſit ad hoc idoneus, præter habilitatem illam, quam confert gratia, quæ etiam eſt efficacior omnibus, quæ non in noſtra poteſtate conſiſtunt, ſed in beneplacitato Dei, ſingulis prout vult dona ſua diuidens, iſta conſiderare in promouendis ſolemus ad hæc officia 1. Quod ſit competentis ætatis, non multùm à trigeſimo diſtans anno, quia quæ fiunt à pueris puerilia reputan-*

tur. 2. Quod non ſit etiam facie & moribus puerilis, quia iſta multùm minuunt authoritatem apud homines, tam dictorum, quam factorum. 3. Quod non ſit valde notabiliter deformis in corpore, videlicet nimis breuis, vel craſſus, vel gibboſus, vel aliter turpiter deformatus, vt per hoc eius prædicatio deſpectui, & riſui haberetur. 4. Quod non ſit etiam valde debilis corpore, cum ex hoc labores huius officij exequi viriliter non valeret. 5. Quod ſit competentis facundiæ, vt poſſit ea, quæ debet, proponere ſine faſtidio auditorum. 6. Quod ſit ſaltem in grammaticâ & ſacrâ Scripturâ, tam ſufficienter inſtructus, quod ſine errore, vel confuſione ſciat coram populo & Clero proponere veritatem; & in conſilijs competenter ſatisfacere requirentibus de cauſis neceſſarijs, & in confeſſione de pœnitentijs iniungendis, imponendis. 7. Quod ſit talis in vitâ & in moribus, quod de ipſo, & Fratres interiùs, & alij exteriùs nihil videant, vel audiant, per quod doctrina prædicationis eius apud audientes quoquò modo vileſcat. Nam cuius vita deſpicitur, reſtat vt eius etiam prædicatio contemnatur. 8. Quod etiam naturali tantum polleat induſtriâ, quod per fatuam ſimplicitatem non reddat contemptibile, quod per acquiſitam ſcientiam apprehendit, vt ſciat ſe honeſtè gerere inter homines, & prudenter in omnibus ſe habere. 9. Quod non ſit minus ad hoc voluntarius, vt ſi ad hoc motu proprio non trahitur, ſaltem propter obedientiæ bonum, proximorum ſaluti intendere prædicando, conſulendo, & confeſſiones audiendo, & alios ædificando, non contentioſè recuſet.

Debent tamen exactiori examine admittendos ad prædicationem tentare illo, quo tentantur, dum ad Sacerdotium, & ad confeſſiones audiendas admittuntur, quod Franciſcus oſtendit 1°. dum non legem poſuit pro hoc examine faciendo, ſed ſolummodò documentum dedit, at verò pro hoc examine legem poſuit, vt ſupra. 2°. Cum non à quibuſlibet Prælatis illud examen fieri voluit, ſed à ſolo generali, aut de eius authoritate, & certè ſapienter admodum ſic inſtituit cum 1°. munus prædicandi ſit vniuerſalius, quippè quod extendatur ad multitudinem hominum conuertendorum, aut confirmandorum ferè infinitam, cum 2°. ſit excellentius, quippè quod ſit munus propriè Epiſcopale, & ſicut exactius examen de Epiſcopi capacitate eſt faciendum, quàm de Sacerdotis, & confeſſarij, ſic, &c. 3°. Non ſolum doctrina potiri debet, quæ à Sacerdotibus, & cõfeſſarijs habetur, ſed maxima, videlicet, Doctorũ ſciẽtia, quippe qui non ſolùm publicè docere debeant populos, ſed & præcipuas difficultates legis Chriſtianæ ſoluere, & rationem eorum, quæ prædicant, in promptu reddere.

Erit autem exactius, ſi interrogentur de præmiſſis qualitatibus, & informationes circa illas ab alijs fratribus ſumantur: eiſque modo excellentiori præditos reperiant, quàm reperti fuerant ad Sacerdotium, & ad confeſſiones audiendas admittendi. Sed ante hoc examen debent etiam probare eos Præl. General. perſonaliter, aut per ſuos

delegatos examine experientiæ, vt cögnoſcant, ſi talento polleant ad prædicandum, poſſunt enim qualitatibus prædictis ferè omnibus pollere, & tamen hoc talento carere; Examinare autem priùs de illis, eſſet inutile, ſi illo talento carerent. Experientia verò illius talenti ſolet ſumi in multis Ordinibus, dum ſtudijs litterarum incumbunt, vt videlicet quater, aut quinquies coram fratribus congregatis prædicent, & vltra hanc experientiam Prouincia Recollect. Immaculatæ Conceptionis in Gallia habet, vt poſt ſtudia annum integrum illis detur, vt pluries experientia fiat, ſi illo talento potiantur, hanc ergo experientiam, ſeu examen facere primò debent prædicti Prælati imitantes Franciſcum, qui antequam ſuos ad prædicandum mitteret diſcipulos, experiebatur hoc modo an idonei eſſent, ſic Bernardum diſcipulorum primum probauit, ſic Petrum Catanæum, & alios, qui in ſua illa tentatiua eximios concionatores ſe oſtenderunt, vt habetur in Annalibus Minor. ad ann. Religionis 4. n. 11.

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATI GENERALES DEBENT repertos capaces approbare: & officium prædicationis eis concedere: & docere formam iuxta quàm prædicare oporteat vt in prædicando ſint vniformes.

LICET Prælati præuio examine poſſint approbationem ſuſpendere: nec non etiam conceſſionem officij prædicandi denegare; cum hæc multum inter ſe differant, quippè quod examen ſit tentamẽtum capacitatis, & approbatio, iudicium & teſtimonium de illa: & conceſſio ſit poteſtas facta prædicandi Verbum Dei; nilominus communiter facto examine ſequitur approbatio, & conceſſio, eſſetque non leuis iniuria Religioſis, ſi capacibus repertis, hæc duo illis denegarentur, debent ergo illis hæc duo liberè concedere, iuxta mentem Franciſci, qui licet examen, & hæc duo inter ſe diſtinxerit, voluit tamen vnum conſequi ad aliud, alioquin in vanum fieret examen, ſi approbatio non ſequeretur: & hæc duo fruſtrà etiam fierent, ſi tertium non concederetur.

Vbi notandum eſt Franciſcum velle, vt illud Officium à Prælato Generali concedatur, vt oſtendat neminem debere hoc Officium quærere; ſed debere expectare, vt ad illud à Deo per Prælatos, ad

quos hoc ius ſpectat, vocetur: ſic vocatus fuit Eſaias 49. *Dominus ab vtero vocauit me, de ventre matris meæ recordatus eſt nominis mei, & poſuit os meum quaſi gladium acutum, in vmbra manus ſuæ protexit me, & poſuit me ſicut ſagittam electam: in Pharetra ſua abſcondit me;* quibus verbis oſtendit Spiritus ſanctus vocationem ad prædicationem debere eſſe à Deo. 2°. Quod Deus ponit in ore prædicatoris ſic vocati, verbum ſuum, vt gladium acutum, viſcera peccatorum penetrantem ad conuerſionem; deniq; vt ſagittam obſtinatorum mentes efficaciter penetrantem. 3°. Quod huiuſmodi prædicator eſt, vt ſagitta in Dei Pharetra, ſeu cuſtodia, & ſub vmbra ſuæ protectionis. Talis erat ille magnus prædicator Antonius, qui licet zelo conuerſionis animarum, & martyrij arderet, attamen ſuum deſiderium, & doctrinæ ſublimitatem nullatenùs palàm faciebat, ſed humilibus Officijs, ſolitudini & orationi continuò operam dabat, & ideo ab omnibus ſpernebatur, & vt vir ignarus ab omnibus habebatur; donec Deus per ſuum Prælatum Generalem, eius capacitate miraculosè anteà propalata, eum ad illud munus vocauit; vnde Eccleſia de illo canit, *verbi miniſterio non iniectu proprio datur, ſed vocatus, à quo ſit hæc datio, fiunt teſtimonia, mors, & incolatus*, ex quo ſequitur quod illud Officium debet concedi, & non poſtulari. Inordinarè autem procul dubio facerent, qui illud quærerent, poſſetque Deus eis improperari illud, quod dicit per Pſalmiſtam; *Quare tu enarras iuſtitias meas, & aſſumis teſtamentum meum per os tuum, tu vero odiſti diſciplinam, & proieciſti Sermones meos retrorſum*, quaſi diceret, quare tu prædicas verbum meum, meaſque iuſtitias: & aſſumis verba ſacræ Scripturæ per os tuum, tu verò odiſti diſciplinam tibi traditam, ne tibi Officium prædicandi procurares, & Sermones meos, mandata mea retrorſum proieciſti, quaſi non eſſem tuus Dominus, qui tibi ea præceperam. Vnde non mirandum eſt, ſi huiuſmodi Prædicatoribus per importunas ſupplicationes intruſis illud accidat, quod olim falſis Prophetis, quibus Deus dixit Hierem. 14. *Falsò Prophetæ vaticinantur in nomine meo, non miſi eos, & non præcepi eis, & non locutus ſum ad eos.* Et certè prædicatores huiuſmodi ex meſſe animarum quæ nulla eſt, aut ſaltem ſterilis, ſatis oſtendunt, quod Deus non eos miſerit, nec præceperit eis, nec ad eos locutus fuerit.

Formam quoque prædicandi docere ſubditos ad dictos Prælatos ſpectat, quam egregiè ſuos, & etiam alios docuit Franciſcus, dum cap. 9. ſic illos hortatur, *Moneo quoque & exhortor eoſdem Fratres, vt in prædicatione quam faciunt, ſint examinata, & caſta eorum eloquia ad vtilitatem, & ædificationem populi annunciando eis vitia, & virtutes, pœnam, & gloriam cum breuitate Sermonis, quia verbum abbreuiatum fecit Dominus ſuper terram.* O egregiam ſanè formam, qua prædicatores

docentur non imparati, & auſu temerario prædicare debere, ſed priùs dicenda attente, & exactè examinare, & examinata, & ſelecta proferre: non impudica, aut ſcurrilia, ſed caſta, Catholica: non erronea, aut temeraria in fide, ſed ad vtilitatem animarum, & ad ædificationem audientium: non ad propriam vtilitatem temporalem, aut gloriam, ſed ad Dei laudem, & honorem. Hùic Franciſci conſilio aduerſarentur ij, qui contra libertatem Eccleſiaſticam, Epiſcoporum auctoritatem, Eccleſiaſticorum, & Regularium honorem prædicarent: Qui inter ſacra prophana miſcendo, diſcurſus de negotijs ſtatus politici temporalis in ſuis concionibus insererent: Qui incerta miracula, vt vera populo proponerent: Qui in aliquem particularem inueherent, & aliquid ſimilè prædicarent; nam hic concionandi modus eſſet potiùs in ſcandalum populi, quàm in eiuſdem vtilitatem, & ædificationem. Cui etiam annuntiare debent non fabulas, non profanas hiſtorias, non antiquitates Etnicorum, ſed vitia & virtutes, pœnam, & gloriam, vitiorum fœditatem, & pœnam, quam merentur, explicando virtutum ſplendorem: earumque merita, & mercedem dignè proponendo, & hæc omnia non cum ambage verborum, aut verbis fuco eloquentiæ opertis, ſed cum breuitate, & claritate ſermonis.

Vnde vt prædicatorum eloquia conformia eſſent huic formæ traditæ, volebat Franciſcus, vt nullis alijs Officijs impeditentur. Sic enim ait in quadam collatione relata poſt Bonauenturam, & alios à Piſano lib. I. conform. 21. *Volo (fratres chariſſimi) miniſtros Verbi Dei tales eſſe, vt ſtudijs intendentes ſpiritualibus, nullis alijs Officijs impediantur; ſatis enim eſt ſi vacantes orationi, & alijs ſpiritualibus exercitijs ſtudeant, quæ prædicare debent, præclarum hoc officium omnibus officijs excellentius, totum hominem requirit: atque vt plures homines homo conuertat, neceſſe eſt, vt vni homini interiori totus incumbat. Terrenis omnibus debet valedicere, qui ad Cæleſtia vult peccatores conuocare.* Dolendum eſt profectò quoſdam proficuos, nec modicè inſtructos prædicatores, adeò in[illegible] duci ambitione in Religionibus, vt potiùs velint in humilibus oppidulis paucis fratribus præeſſe, quam in populoſis vrbibus numeroſæ multitudi prodeſſe. Talentum concionandi non acceperunt, vt præſint, ſed vt proſint, vbi modo ſunt magni illi diuini præcones, qui ne vni alligarentur populo, infulas aſpernabantur Pontificias, & vt iniunctam exequerentur Prouinciam, anguſtas putabant vnius Europæ Prouincias! *Verbum Domini non eſt alligatum*, 2. Timot. 2. Sed Verbi Dei diſpenſatorem ligant, non tam liberè impoſita, quàm imperfectè aliquando requiſita Religionis Officia; Verbi Dei non concionem, ſed concionatorem ligat ambitio, ligat cupiditas, ligat mercedis, ſeu marſupij deſiderium, ligat neſcio quid aliud,

ſed quæſo quod nobilius Officium, quam ex alto omnes docere, ex eminenti loco licere cunctos reprehendere, quod marſupium locupletius margarita inæſtimabili? quis amplior Theſaurus hoc Euangelico, qui abundè valeat omnes reficere? Hæc eſt illa Margarita pretioſa, pro qua emenda danda ſunt omnia, vt liberè poſſideatur. *Pretioſa porrò eſt margarita Prædicatio, & infinitam ſicut Theſaurus, præbet opulentiam: Et prædicatores non tantum oportet omnibus alijs exutos, ſolius prædicationis ſtudijs inhærere, verum & magno id cum gaudio præſtare opus eſt, & facultates calcare, vt qui ſciamus queſtuoſiſſimam id mercaturam eſſe, non damnum. In prædicatione bonorum omnium ſumma. Niſi vendideris vniuerſa non emes.* ait Chriſoſt. in breui enarr. in cap. 13. Matth. Quibus vides Franciſcum cum mente Chriſoſtomi conuenire, & cum illo docere Prædicatores Regulares debere abſtinere ab officijs, & alijs huiuſmodi, quæ impedimento ſunt ſtudijs prædicationis. Quibus toti incumbere debent, & formã ſibi, vt ſupra, vel à ſuis inſtitutoribus præſcriptam obſeruare, vt ſic ſicut in officio ſunt pares, in illius exercitio ſint vniformes, & non diſformes.

---

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI MONERE DEBENT SVBditos Prædicatores de ijs, quæ illos poſſunt iuuare ad ſalutem animarum procurandam: & de ijs quæ eiſdem nocere poſſunt.

MVLTA docet Franciſcus Prædicatores ac 1. in Collatione §. præcedenti citata docet, quod *prius Prædicator haurire debet ſecretis Orationibus, quod poſtea ſacris oſtendat Sermonibus, prius intus caleſcere, quam extra verba proferre.* Didicerat hanc monitionem hic Sanctus ab Auguſtino lib. 4. de Doct. cap. 15. *Prædicator orando pro ſe, & pro illis, quos eſt allocuturus, ſit prius orator antequam dictor.* Præmittat orationem Sermoni, vt oratione caleat, & Sermone proficiat. Omnis feruor Prædicatoris ab intus; niſi cor caleat verba tepeſcunt. Scintillæ dicuntur verba prædicantium, quæ auditorum mentes inflammant; ſed non niſi ex igne crepitant Scintillæ; non niſi ex flamma cordis prodeunt ignita verba docentis; *Ideo Miſſus eſt Spiritus ſanctus in Apoſtolos in forma ignis, vt eos calefaceret, ad alios incendendos; quia qui non ardet, non incendit*, ait Anton. Patau. Serm. 3. de Euang. *Prius neceſſe eſt, vt qui per ſtudium ſacri Eloquij eruditione fulcitur, curet, vt puritate mentis ea quæ diſponenda ſunt contemplando cognoſcat. Dei namque debet*

eſſe docibilis, qui ſuſcepto Prædicationis officio docere cupit, ait Greg. lib. 3. in lib. 1. Reg 1. Scripturæ adaptet omnia, quæ profert, ſed in feruenti oratione eiuſdem ſcripturæ ſenſum ſibi aperiri precetur. *Humani generis redemptor per diem miracula in vrbibus exhibet, & ad orationis ſtudium in monte pernoctat: vt perfectis videlicet Prædicatoribus innuat, quatenus nec actiuam vitam amore ſpeculationis funditus deſerant, nec contemplationis gaudia penitus, operationis nimietate contemnant; ſed quieti contemplantes ſorbeant, quod occupati erga proximos loquentes refundant.* Docet Greg. lib. 6. moral. cap. 17. Ex quibus videre eſt Franciſcum optimè docere Regulares Prædicatores, vt orationem cum Prædicatione coniungant, & vnum ab alio non ſeparent. Vnde etiam in Collat. citata ſic pronuntiat. *Laudandi ſunt Prædicatores illi, qui pro tempore ſibi ſapiunt, ſibique guſtant; illi verò ſciunt malè diuidere, qui Prædicationi totum, deuotioni vero nihil impendunt.* Docet 2°. Prædicatores Franciſcus, vt plus doceant exemplo quam verbo. Audiatur in quadam Collat. relata à pluribus, & præcipuè à Bonauent. in legend. & à Piſano lib. 1. confor. 11. & 12. c. 22. & c. 28. & lib. 2. conf. 6. *Conſideremus (fratres chariſſimi) vocationem noſtram, qua vocauit nos miſericorditer Deus, non tantum pro noſtra; ſed pro multorum etiam ſalute, vt eamus per mundum, exhortando omnes plus exemplo, quàm verbo ad agendam pœnitentiam de peccatis ſuis, & ad habendam memoriam mandatorum Dei.* Rectè equidem in conuerſionis negotio exempla præfert verbis; nam mentes audientium plus exempla fidelium, quam docentium verba conuertunt. Proindè benè admonuit Senec. Epiſt. 9. *Quid faciendum ſit, à faciente diſcendum eſt.* Malè certè, & infructuosè ad Cœleſtia vocabit, qui terrenis inhiat: & ridiculosè ſuperna commendat, qui ipſa electione inferiora præponit: Ad locum vbi eſt, qui vocat, non ad Regionem ex aduerſo poſitam aptè vocare dicetur, *Super montem excelſum aſcende, qui Euangelizas Sion*, Inquit, Iſa. cap. 40. in quem locum ſic Greg. in paſt. part. 2. cap. 3. *vt videlicet, qui Cæleſti Prædicatione vtitur, ima iam terrenorum operum deſerens, in rerum culmine ſtare videatur; tantoque facilius auditores ad meliora pertrahat, quantò per vitæ meritum de ſupernis clamat;* Nam ſi prauè viuat, ait Franciſ. referente Bonau. in leg. c. 8. *Prauitate deſtruit vitæ, quod ædificat veritate doctrinæ*, imò & alios timebit reprehēdere, in quibus ipſe ſit reprehenſibilis. Propterea & ipſe Franciſcus, qui ſui gregis factus eſt forma, & cuius vita perfecta erat norma diſciplinæ. *Quoniam primo ſibi ſuaſerat opere, quod alijs ſuadebat ſermone, reprehenſorem non timens, veritatem fidentiſſimè prædicabat.* Inquit Bonauent. in præfata Legend. cap. 12. idcircò in ſua 1. Reg cap. 17. docet ſuos vt *operibus prædicent.* Vnde ad propoſitum Bernard. excellentiſſimè ſic docet Serm. 59. in Cant. *Bonum opus, ſeu exemplum, tum in alijs multis, tum vel maximè*

in

in hoc negotio verbo efficacius eſt; dabis voci tuæ vocem virtutis, ſi quod ſuades, prius illud tibi cognoſceris perſuaſiſſe, validior operis, quàm oris vox. Fac, vt loqueris, & non ſolum me facilius emendas, ſed te quoque non leui liberas probro, non iam pertinebit ad te; ſi quis dicat. Alligant opera grauia, & importabilia, & imponunt ea in humeros hominum, digito autem ſuo nolunt ea mouere. Sed neque aliud verearis oportet, tu qui alios doces te ipſum non doces.

Docet 3°. Prædicatores Franciſcus, vt prædicent zelo conuerſionis peccatorum, ſæpius vir ſanctus hanc lectionem Prædicatoribus quoad zelum fecit, & præcipuè in quadam Collat. referente præter alios Marc. Oliſſip. 1. p. l. 2. c. 33. in qua diſputat quid magis Deo placeat orare, vel prædicare, & allatis rationibus in fauorē orationis, ſic poſtea in fauorem Prædicationis loquitur. *Vnum eſt in contrarium, quod videtur præponderare his omnibus ante Deum, quod videlicet vnigenitus Dei filius, qui eſt ſapientia ſumma, propter animarum ſalutem, de ſinu Patris deſcendit, vt ſuo mundum informans exemplo, verbum ſalutis hominibus loqueretur, quos ſacri Sanguinis, & pretio redimeret, & lauaret lauacro, & poculo ſuſtentaret, nihil ſibi omnino reſeruans, quod non in ſalutem noſtram liberaliter erogaret. Et quia debemus omnia facere, ſecundùm exemplar eorum, quæ videmus in ipſo, tanquam in monte ſublimi, videtur Deo magis placitum, quod intermiſſa quiete foras egrediar ad laborem.* Debent ergo Prædicatores iuxta lectionem ſibi à Franciſco datam zelo conuerſionis animarum prædicare, & Chriſtum imitantes ſe omnibus commodis ſpoliare, vt animas Deo lucrifaciant, eaſque ad æternæ fœlicitatis paſcua deducant.

Debent etiam fugere inanem ex Prædicatione gloriam, alioquin inutiliter prædicarent, ſibique condemnationem acquirerent, hoc pluries docuit Franciſcus, & maximè in duabus Collat. quas cum alijs refert Marc. Oliſſ. lib. 1. cap. 4. & lib. 2. cap. 24. in quibus ſic loquitur. *Plangendus proinde Prædicator, tamquam vera pietate priuatus, qui in Prædicatione, non animarum ſalutem, ſed propriam laudem quærit, &c. alij etiam plangendi ſunt, qui vendunt ſæpè quod faciunt oleo vanæ laudis, &c. qui cum populo prædicauerint & nouerint aliquos inde ædificari, vel ad pœnitentiam conuerti, inflantur & extollunt ſe de opere, & lucro alienos cum tamen magis in condemnationem, & præiudicium ſuum prædicauerint, &c.* O periculoſum inanis gloriæ crimen, per quod etiam, cum homines benè fecerint peiores fiunt: Benè faciunt Prædicatores, cum doctè ſacri eloquij profundiora miſteria ſuis auditoribus aperiunt; benè faciunt cum ingenti ſtudio, & quotidiano zelo, & clamore ad viam ſalutis peccatores reducunt; ſed dum de compoſito Sermone, aut ornata loquela popularem auram ſectantur, vel de peccatorum conuerſione inaniter gloriantur, & ſibi ipſis laudes attribuunt, quod

alias benefecerant perdunt; & propter tranſitoriam laudem ſempiternas pœnas incurrunt, benè & latè periculum hoc expreſſit Greg. hom. 21. in Ezech. dum docet cauere ab hoc inſidiatore occulto, & facili ſupplantatore, qui eradicat omnia genimina virtutum Philippenſes 2°. monuit Apoſtolus. *Ne quid* inquit *per contentionem, ne quid per inanem gloriam, &c.* Nec quærentes ab hominibus gloriam, neque à vobis, neque ab alijs; qui enim laudem quærit tranſitoriam, quid aliud facit, quam rem magnam vili pretio venundare, imo & propter inſignem laborem æternam ſibi comparare gehennam, vt monet Franciſ. qui addit, *Cum tamen nihil ibi ſecundum veritatem operati fuerint, niſi tanquam inſtrumenta illorum, per quos verè Dominus fructũ huiuſmodi acquiſiuit,* qui etiam adiungit, Deum non illorũ Prædicatione, ſed fratrum ſimplicium lacrimis, & orationibus peccatores conuertere, quibus in confuſionem eorum, in die iudicij mercedem reddet: & denique comparando fratrem ſimplicem cum prædicatore vano, ſic concludit. *Præferendus huic eſt frater ſimplex, & elinguis, qui bono exemplo alios prouocat ad bonum, donec ſterilis peperit plurimos inquit Prophetiſſa, & quæ multos habebat filios infirmata eſt, ſterilis eſt pauperculus frater, qui generandi in Eccleſia filios non habet officium, hic pariet in iudicio multos, quia quos nunc priuatis Orationibus conuertit ad Chriſtum, ſuæ gloriæ tunc iudex aſcribet, quæ multos habebat filios, infirmabitur, quia Prædicator vanus & loquax, qui multis nunc quaſi ſua virtute genitis, gaudet, cognoſcet, tunc ſe nihil proprij habere in eis.*

Cogitent illud, obſecro Prædicatores, cogitent iterum, quod Prædicatione veritas docetur, populus inſtruitur, Dei miſericordia exaltatur, iuſtitia attollitur, imbre gratiæ populus irroratur, propterea Prædicatores à multis nubes vocantur; quod dum latè probauit Auguſtinus enarr. in Pſal. 35 tom. 8. ſubiunxit. *Reuera fratres nubes ſunt Prædicatores verbi veritatis, quando minatur per Prædicatores, Deus tonat per nubes: quando miracula facit per Prædicatores, Deus coruſcat per nubes, terret per nubes, & irrigat per pluuiam.* Prædicatores ergo per quos Prædicatur Euangelium Dei, nubes Dei ſunt. Si ergo nubes, & nubium effectus à ſole ſunt, & non à ſeipſis, procul dubio, & Prædicatores, & eorum opera à Deo ſunt, & non à ſeipſis; quid ergo gloriantur de Prædicatione, quaſi non acceperint? Hæc omnia docuit Franciſcus verbo: docuit etiam & exemplo, vt teſtantur viri illuſtres Thomas Spalatenſis, & Henricus Vuillot illius coæui, Primi teſtimonium ſic habet: *Ego Thomas ciuis Spalatenſis, & Archidiaconus eiuſdem ciuitatis Cathedralis Eccleſiæ, anno 1220. in die Aſſumptionis Dei Genitricis, vidi S. Franciſcum prædicantem Bononiæ, in foro ante Senaculum, vbi tota penè ciuitas coeuenerat. Fuit autem exordium Sermonis eius, Angeli, homines, dæmones. De his autem ſpiritibus ita*

benè & diſtinctè propoſuit, vt multis literarum ſcientia præditis, & ornatis viris, qui aderant, fieret non modicæ admirationis Sermo hominis idiotæ. Non tamen ipſe modum prædicantis ſeruabat, ſed quaſi concionantis, hoc eſt, dimiſſa fucoſa, & ſpecie ſplendida eloquentia, diſciplinæ Euangelicæ ad perpendiculum verba non componebat. Nam tota eius vis & verborum eius ſeries in hoc vno verſabatur, ad reſtinguendas hoſtilitates, & ad pacis fœdera reformanda: cuius habitus ſordidus erat, & incultus, & perſona contemptibilis, & facies indecora. Sed tantam Deus verbis illius contulit efficaciam, & orationis nitorem infudit, vt multas nobilium factiones inter ſe acerbiſſimo odio ſæuientes, & vniuerſæ Reipublicæ perniciem afferentes, ad pacis concordiam & vnitatem ſimul deduceret. Erga ipſum verò tam magna erat hominum pietas & religio, vt omnes ad eum cateruatim confluerent; & beatum ſe prædicabat, quiſquis poſſet, vel fimbriam veſtimenti eius attingere. Nam verbi Dei annuntiationi aſſiduè operam nauans, tantum profecit, vt innumeri naufragi peccatores, in viam iuſtitiæ redeuntes, gregatim viro ſancto, ceu peritiſſime nautæ adhærentes, à tenebris huius mundi in eius puppi ſecuriùs ad cœli portum tranſuecti ſint, ſic illc. Alteriùs autem teſtimonium ſic habet: *Eloquentia eaque ſublimi non caruiſſe, neque in eo doctrinâ minorem fuiſſe, fluens ex ipſius ore oratio abundans ſpiritualibus vberibuſque ſententijs, quæ multitudinem tenebat, demulcebat, mouebat, & in omnem partem flectebat, teſtatur. Etenim ſi effectus eloquentiæ eſt audientium approbatio, certè eam in illo oportuit fuiſſe ſingularem, quæ homines vulgares, atque, vt loquitur Paulus, animales, qui alioquin ſpiritualia faſtidiunt, tamen non modò ad audiendum allexerit, ſed etiam ſuſpenſos retinuerit, atque in eorum animos influxerit, vt alios à turpitudine ad caſtitatem, alios ab illicitis lucris ad æquitatem, ab ira & odijs ad concordiam, & pacem traduxerit, denique etiam non paucos à mundi amore, quo planè abſorpti erant, ad eiuſdem contemptum, & ad terrena omnia penitùs deſerenda impulerit. Memoria dignum eſt, quòd vna Concione 300. altera 500. ita flexerit, vt ſtatim vili hoc leucophæatæ plebis tegmine, ſpretis mundi illecebris, contegi ſe poſtularint, eoſque ſuo ſacro Inſtituto ſtatim initiarit*, ſic ille. Quibus videre eſt quàm rectè, & Apoſtolicè Prædicatores modum efficaciter prædicandi ſuo exemplo docuerit, de quod illud, quod de Antonio canit Eccleſia, veraciter enuntiari poteſt, *Loquens magnis paruulis, veritatis iaculis æquè feriebat.* Vtinam tanti Prædicatoris, concionatores huius ſæculi imitarentur exemplum, proculdubio confeſtim tartari Regnum confunderetur, & ad pedes Confeſſariorum, obſtinati peccatores, ſua peccata expoſituri procumberent, & obſeruantia diuinæ Legis apud homines ſuum thronum firmaret, nec erubeſceret, vt nunc apud multos erubeſcit.

§. QVARTVS.

PRÆLATI NON DEBENT PRÆCIPERE Prædicatoribus, vt eant prædicatum infidelibus, nec petentes ire ad illos, niſi idoneos mittere.

QVAM egregiè hanc lectionem dedit Franciſcus, cap. 12. Reg. in qua ſic ſcribit: *Quicumque fratrum diuina inſpiratione voluerint ire inter Saracenos, & alios infideles, petant inde licentiam à ſuis Miniſtris Prouincialibus. Miniſtri verò nullis eundi licentiam tribuant, niſi eis quos viderint eſſe idoneos ad mittendum.* Sciebat enim vir ſanctus, quod prædicationem apud infideles, vt plurimum comitatur martyrium, cumque illud ſit quid nimis arduum, ideò noluit vniuerſaliter ſubditis præcipere acceſſum ad infideles. Dixi vniuerſaliter, nam in quadam collat. referente Mariano lib. 1. c. 16. cum Marc. Oliſſip. habita ad quinque fidei pugiles anno 1219. miſſos ad Agarenos in Fide Catholica illuminandos, ipſe fatetur ſe habere præceptum à Deo ad illos mittendos illis verbis. *Filioli mei Deus mihi mandauit, quod mittam vos ad terram Sarracenorum ad prædicandum, & confitendum eius fidem, & legem Mahometicam impugnandam*, & vt ducis exemplum eſſet ſtimulus militibus, ſuis ſcilicet ſubditis ſubiungit, *& ego etiam ibo per aliam partem ad infideles.* Quod ipſe opere compleuit, eiſdem etiam ratione, & ſermone vſus eſt in prima illa vniuerſali diſcipulorum miſſione facta. 1216. quando ad roborandos aliorum animos in Galliam tetendit dicens: *Fratres mei chariſſimi oportet me eſſe exemplar, & formam omnium Fratrum: ſi ego miſi Fratres meos ad longinquas Prouincias ad laborem, & verecundiam, famem & ſitim, & quàm plurimas alias neceſſitates ſuſtinendas; iuſtum & bonum mihi videtur, prout humilitas ſancta requirit, vt & ego ſimiliter vadam ad aliquam remotam Prouinciam; maximè, vt Fratres ſuas neceſſitates, & tribulationes magis patienter valeant ſuſtinere, cum me illud idem audierint tolerare.* Noluit tamen, vt illud exemplum duceretur in præceptum, ſed voluit illud libertati, & zelo cuiuſque relinquere.

Voluit tamen, ne Prælati Prouinciales quempiam mitterent; niſi petentem & idoneum, *idoneitas hæc attendenda eſt* (ait Piſanus hic) *in litteratura, perſonæ ſanctitate, religioſitate, vita, fidei zelo, feruore, mundi abdicatione, & ſui perfecta abnegatione*, addit Bonauentura, *probati virtute, & ſemper irreprehenſibiliter conuerſati* debent eſſe mit-

tendi. O quantæ virtutes in mittendis requiſitæ! Certè non alias viuendi regulas præſcripſit Apoſtolus Paulus diſcipulo ſuo Tito, vt inter Cretenſes idoneus Chriſti miniſtet iudicaretur, cum dixit: *In omnibus præbe teipſum exemplum bonorum operum, in doctrina in integritate, in caſtitate; verbum ſanum & irreprehenſibile. Ep. c. 2.* In quibus vides non ſolam requiri doctrinam, & verbum ſanum, & irreprehenſibile; ſed etiam bonam vitam & exemplum, quod optimè norat Franciſcus, qui in ſua prima Reg. cap. 16. duos modos aſſignat ad conuertendum Deo infideles, vnum per Verbi Dei Prædicationem: alium per bonam vitam Chriſtiani, & bonum exemplum, qui modus priori non eſt inferior; ſuas enim habet voces vita ſancta, ſua prædicat lingua bonum exemplum. *Etenim bonam fidem in omnibus oſtendentes doctrinam ſaluatoris noſtri in omnibus ornant. Enimuerò ſi per honeſtam vitam, & bona exempla tales ſe præſtiterint ſerui Chriſti, Chriſtiano nomini gloriæ erunt; nam gentilis aliquis conſpicatus tam benè à Chriſti ſectatoribus ſubſtitutum, quo pacto poterit ad Chriſtianam doctrinam obſtupeſcere,* ait Theophil. in cap. 2. ad Tit. & ad illam quam obtupeſcit, & laudat non conuerti? Hunc conuertendi modum non parum efficacem eſſe demonſtrat Chriſoſt. Serm in Oſiam Chriſti exemplo dicens: *Sicut Chriſtus Deus, & omnium Dominus in carne manſuetus nobis apparens, ſanctoſque Angelos cum hominibus concordes effecit, qui quaſi bello quodam à nobis diffidebant: ita & manſuetus homo Gentiles, & paganos cum Chriſtianis, qui inter ſe diſcordes ſunt, conciliat, & reuereri leges, & præceptum fidei, abiectiſque inimicitijs in gratiam mutuam redire facit.* Vnde ſancti Patres, & inter illos idem Chriſoſtom. Serm. de Cruce & hom. 6. in 1. ad Corinth. ſæpè aſſerunt Apoſtolos, & primos concionatores Euangelij ad fidem Chriſti ſuſcipiendam, plus ſanctis operibus quàm prædicatione, & miraculis Etnicos incitaſſe, vt multis exemplis apud hiſtoricos Eccleſiaſticos narratur, quibus oſtenditur populorum multitudinem ſanctitate vitæ prædicatorum, & Chriſtianorum ad fidem Chriſtianam veniſſe. Legantur Euſebius, & Sozomenus, ille hiſtor. lib. 9. cap. 8. & alijs: hic in hiſtor. Trip. lib. 2. cap. 21. & certè ſi Chriſtianorum & prædicatorum vitæ ſanctitas, & manſuetudo animas Etnicorum trahit ad fidem; è contrario litigioſi, & ſcandaloſi retrahunt, & faciunt blaſphemare Verbum Dei. *Credent enim,* ait Caietanus, in cap. 2. ad Tit. *qui ex aduerſo ſunt, quod Euangelium pareret hæc monſtra, & quod daret libertatem peccandi.*

Hos igitur vt minimè idoneos non debent prælati mittere ad infideles; alios autem, vt potè idoneos mittere obligantur iuxta ſententiam Franciſci in 1. Reg. cap. 16. ſic ſcribentis. *Miniſter verò det eis licentiam, & non contradicat, ſi viderit eos eſſe idoneos ad mittendum; nam tenebitur Domino reddere rationem, ſi in hoc, vel in alijs proceſſerit indiſcretè.*

§. *QVINTVS.*

PRÆLATI DEBENT IMPEDIRE ſubditos, ne prædicent Epiſcopo contradicente; niſi aliter faciendum mandauerit Papa, aut Concilium Generale.

FRANCISCVS hanc legem ſuis ſubditis ſub mortali poſuit cap. 9. ſuæ Reg. dum ſic pronunciat, *Fratres non prædicent in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, cum ab eo illis fuerit contradictum;* Quam legem ipſemet obſeruauit, vt notat Bonauentura cum alijs in legenda cap. 6. cum enim perueniſſet ad Ciuitatem Imolenſem, & adijſſet vrbis Epiſcopum, humiliterque popoſciſſet, vt cum illius beneplacito poſſet populum ad audiendum Verbum Dei conuocare, cui Epiſcopus durè reſpondens dixiſſet, *Sufficit frater, quod ego prædicem populo meo.* Inclinaſſetque caput verus humilis, & foras egreſſus, & poſt modicum tempus denuo regreſſus eumdem conueniſſet. Cumque Epiſcopus quaſi turbatus requiſiſſet, quid iteratò petere vellet; humilique tam corde, quam voce reſpondiſſet, *Domine ſi pater filium vno pepulerit oſtio, alio ſibi reintrandum eſt.* Qua humilitate victus Epiſcopus alacri vultu eum amplexus eſt, dixitque, *tu & omnes Fratres tui de cætero in Epiſcopatu meo Generali mea licentia prædicate, quia illud humilitas tua ſancta promeruit.*

Idipſum faciendum eſſe à ſuis docuit vir ſanctus, dum facta ſibi relatione à quibuſdam Fratribus eorum, quos miſerat in omnem terræ Regionem ad diſſeminandum Dei Verbum, quod à quibuſdam Epiſcopis fuerant repulſi, & in eorumdem diœceſibus prædicare prohibiti, necnon iniurijs affecti, & ſupplicatione per eoſdem ad eumdem ſanctum interpoſita, vt à Pontifice ſupremo Priuilegium impetraret, quo eis liceret etiam contradicentibus Epiſcopis prædicare, piè eos increpans, ait, *O fratres mei Dei voluntatem ignoratis, & mihi inſipienter auferre vultis mundi victoriam. Vult etenim Dominus Ieſus Chriſtus, vt mundum in profunda ſubiectione, & humilitate vincam, & magno opere omnes animas ad ipſum traham per humilitatis exemplum. Fratres mei omnes verbo conuertetis, ſi omnibus factis vos humiliatis, &c. Decet ergo prius per ſanctam humilitatem, & reuerentiam populorum conuertere Prælatos, vt conuerſi videant & ament vitam veſtram laudabilem, & reuerentiam illis exhibitam. Ipſi tunc rogabunt vos, vt populo prædicetis, & omnes veſtris intereſſe iubebunt concionibus. Plura præſta-*

bit humilitas quam poſſit elargiri Priuilegium, &c. Sic refert cum alijs 1°. conf. 10. memb. 2°. Piſan.

Nec ſolum prohibuit ſuis ne prædicarent contradicentibus Epiſcopis, verum etiam ipſe nolebat prædicare in Eccleſijs, Sacerdotibus earumdem contradicentibus, vt in ſuo teſtamento legimus, & ad ſui imitationem ſuos hortabatur ne eis contradicentibus prædicarent. Refert enim poſt alios Sedul. in comment. ad cap. 6. vitæ Franciſci. §. 8. Quod hic ſanctus ſic fratribus ſuis loquebatur. *In adiutorium Clericorum miſſi ſumus (fratres chariſſimi) ad animarum ſalutem, vt quod in illis inuenitur minus ſuppleatur à nobis. Quilibet recipiet mercedem non ſecundum authoritatem, ſed ſecundum laborem. Scitote fratres quod Deo eſt gratiſſimum animarum lucrum. Hoc conſequi melius poſſumus cum pace clericorum, quàm cum diſcordia. Si autem ipſi ſalutem impediunt, Dei eſt vltio, & ipſe retribuit eis in tempore. Ideoque eſtote ſubiecti Prælatis, ne quantum ex vobis eſt, malus zelus conſurgat: Si filij pacis fueritis clerum & populum lucrabimini: & hoc acceptabilius Deo erit, quam populum ſolum clero ſcandalizato lucrari.* Certè benè interrogauit Eccleſiaſticus 34. *Vnus ædificans, & vnus deſtruens, quid prodeſt illis, niſi labor?* Si quem vnus Eccleſiæ miniſter verbo & exemplo ædificauerit ad exemplum bonum, alter diſſidiorum, & diſcordiæ ſcandalis deſtruxerit ad malum; quid ſupererit niſi labor & dolor? quis erit in animarum conuerſione profectus? ſi autem ad eumdem finem vnanimiter tendant, & Regulares, & Præsbiteri Sæculares, ſi inita pace, & concordia incumbant animarum profectui, ingentem profectò referent ſui laboris fructum: Sin vero inter ſe diſſideant, omnino perdent, quod lucrari debuerant. Miſerum certè eſt inter eiuſdem Eccleſiæ viros, eiuſdem Officij Miniſtros verſari diſcordias. Pudendum ſanè ſanctam Eccleſiam plus aliquandò turbari filiorum diſſidijs, quàm Hæreticorum moleſtijs; & plus aliquando laborare ſub domeſticorum æmulationibus, quam timere ſibi ab hoſtium inſidijs, *Aliquando pacem habet Eccleſia apud extraneos, ſed filij nequam, filij ſcelerati ſæuiunt in eam; qui propriam matrem euiſcerant, vt ſe pariant in honorem*, ait Bernard. Serm. ad Paſtores in Synodo. Hunc ſibi præſcribere æquum erat honorem, in hunc collimare ſcopum deberent, vt habitantes vnanimiter in domo Dei cum conſenſu, opus Dei perficerent, & errantes ad Deum reuocarent: malum puto Regularem, qui Sæculares odit præsbiteros, & vilem iudico clericum, qui laborantes ſecum in Euangelio Regulares velut ſuos cooperatores, ſi quibus poteſt non perſequatur beneficijs.

Noluit tamen Franciſcus ſuos cooperari in Euangelio clericis ipſis diſſentientibus, vt ſpecialiter contradicentibus Epiſcopis, prædicare Regularibus prohibetur, cap. *Excommunicamus* de Hæretic.

Dixi in §. niſi Pontifex aut Generale Concilium aliter decreuerit; nam huic authoritati potius eſt parendum, quam prohibitioni Epiſcoporum & Clericorum, & huius mentis erat Franciſcus, qui obedientiam pro ſe ſuiſque Fratribus Papæ, & Eccleſiæ Romanæ præſtitit, & eos ſubiectos pedibus eiuſdem ſic ſummopere deſiderabat, vt protectorem, correctorem, & gubernatorem ſui Ordinis voluerit habere Cardinalem, vt eum ad illam ſubiectionem cogeret ſi reniteret. In quo Ordini ſuo optimè conſuluit, oſtenditque, ſe non ita à ſuo arbitrio pendere voluiſſe, vt à nullo retinaculo cohiberi poſſet, ſi aliquando à recto itinere deuiaret, erat enim vir humilis, quare nullo prætextu potentiam infinitam, & independentem optabat.

Et certè mihi admodum videtur verum viro ſancto adhuc viuente, huic iuri antiquo de non prædicando in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, ipſo contradicente, pro ſuo ordine derogatum fuiſſe; alioquin quomodo potuiſſet Franciſcus ferre ſequentem legem videlicet. *Nullus fratrum prædicet contra formam, & inſtitutum ſanctæ Eccleſiæ, niſi conceſſum fuerit ſibi à ſuo miniſtro, caueat ergo ſibi miniſter, ne alicui indiſcrete concedat.* cap. 7. Reg. 1. forma autem & inſtitutum Eccleſiæ erat, vt nullus prædicaret in Epiſcopatu alicuius Epiſcopi, ipſo contradicente, nec video aliam fuiſſe formam & inſtitutum. Oſtendit ergo Franciſcus ex Papæ mandato poſſe Prædicatores annunciare Dei Verbum, etiam Epiſcopis & Clericis contradicentibus; nec in illius muneris exercitio ab illis pendere, niſi in illis caſibus, in quibus Papa poteſtatem eiſdem minime fecit. In quibus autem caſibus ab Epiſcopis & Clericis pendeant, in quibus vero non, habetur pluribus Bullis Pontificijs, & Clement. *Dudum* de Priuileg. ſemper tamen eos pendere voluit Franciſcus in illius muneris exercitio à ſuis Prælatis dum eodem cap. Regul. ſic ſcribit: *Et nullus prædicator approprieт ſibi Officium Prædicationis; ſed quacumque hora ei iniunctum fuerit ſine omni contradictione dimittat ſuum Officium.* Quid melius circa huius muneris exercitium poterat decerni? certè nihil. Quibus cæterorum Ordinum Prælatos docet, quid faciendum circa ſuos prædicatores deceat. Vnde ſi quis Regularis renitente Epiſcopo prædicaret, Prædicationis Officio priuandus eſſet, & alia grauiori pœna mulctandus, iuxtà Ordinis Minorum conſtitutiones, quas pœnas ſimiliter ſuſtinere deberet ille, qui renitente ſuo Prælato Regulari prædicaret; nam prædicatio non debet eſſe occaſio ſcandali & inobedientiæ, ſed è contrario ædificationis, & obedientiæ miniſterium, vt ſic omnes Verbum Dei, eiuſque auctorem ſummo honore, cum copioſo fructu proſequantur.

§. SEXTVS.

§. SEXTVS.

PRÆLATI DEBENT CONARI, VT ſubditi laborent, ad otioſitatem vitandam, ad bonum exemplum procurandum, & ad prouidendum ſibi de neceſſarijs ex laboris mercede.

NOVERAT Franciſcus humanam imbecillitatem non valere in ſubditis continuam ad Deum orationem, & obſequium indefeſſum ad ſalutem animarum procurandam operari, & ſuſtinere; cum ſicut arcus ſemper intenſus, & vibrans ſagittas debilitatur, & demum frangitur; ſic quoque hominem exercitijs ſpiritualibus continuò intentum, & occupatum debilitari, & frangi neceſſe ſit; laxandus eſt ergo hominis animus, laxandæ hominis vires ne deficiant, non tamen ita, vt otientur; quoniam otioſitas, vt docet Bernard. lib. 2. Conſiderat. cap. 13. *Mater eſt nugarum, & nouerca omnium virtutum. Ipſa eſt, quæ virum fortem fortiſſime præcipitat in reatum, facit ſuffocare virtutem: & viam conſtruere ad gehennam.* Cuius vltimum pernicioſiſſimum effectum egregia ſimilitudine Serm. de S. Andrea oſtendit, dum ſic fatur: *Sicut per rimam ſentinæ aqua latenter intrat, donec nauis per nautarum incuriam demergitur: ita ex otio atque ignauia cogitationes prauæ, & concupiſcentiæ multiplicantur, donec nauis cordis eis ſuccumbens in peccato periclitetur.* Quid dico periclitari? Imò ex Auguſtino affirmo viuum hominem otio ſepeliri, ſic enim ait: *Quid enim eſt otium, niſi viui hominis ſepultura?* Legerat Franciſcus Eccleſiaſticum cap. 33. vbi ſic loquitur: *Multam malitiam docuit otioſitas*, & idcircò ab illa cauere docet ſubditos in ſua prima Reg. ſic ſcribens c. 7. *Otioſitas eſt animæ inimica*, cui ſtatim vt optimus medicus iuxtà eumdem Eccleſiaſt. remedium adhibens addit. *Idcircò ſerui Dei ſemper orationi, vel alicui bonæ operationi inſiſtere debent.* Idipſum etiam in ſecunda Reg. cap. 5. docuit, dum ſic ſcribit: *Fratres illi, quibus dedit Dominus gratiam laborandi, laborent fideliter & deuotè, ita quod excluſo otio animæ inimico, ſanctæ orationis & deuotionis ſpiritum non extinguant, &c.* Demum fuſius hoc ipſum remedium dilectis ſuis ſubditis tradidit in ſuo teſtamento, in quo ſic habet: *Et ego manibus meis laborabam: & omnes alij fratres mei volo quod laborent de laboritio, quod pertinet ad honeſtatem: & qui neſciunt, addiſcant, non propter cupiditatem recipiendi pretium laboris; ſed propter bonum exemplum; & ad vi-*

tandam otioſitatem ; & quando non daretur nobis pretium laboris: recurramus ad menſam Domini petenda eleemoſinam oſtiatim. In quibus vides tria ex labore honeſto intendere Franciſcum, vnum ad vitandam otioſitatem; nam vt ait Seneca Epiſt. 31. *Generoſos animos labor nutrit. laborem ſi non recuſes parum eſt ſpoſce. Non eſt viri timere ſudorem*, maximè cum *homo*, vt ait Iob. 5. ad laborem naſcatur, *quia inde mens ad ſumma euolat, vbi caro in infimis duriùs laborat*, docet Greg. 6. Moral. cap. 7. Mentem enim, ait Phocylides Poëm. 6. *Labor ad virtutem valdè iuuat.*

Alterum quod intendit Franciſcus ex laboritio eſt bonum exemplum, quod ex labore datur Regularibus, ac Sæcularibus, qui propterea antiquitus erat in more apud omnes Iudæos, quorum quilibet artem aliquam laboritiam agebat, ſicut etiam his ſæculis, quilibet ex Turcis, licet impijs, etiamſi dignitate Imperiali fulgeat: Necnon etiam ſinguli ciues apud quaſdam Chriſtianorum reſpublicas, aliquam artem laboritiam profitentur, & exercent.

Tertium quod Franciſcus ex labore optat, eſt eiuſdem laboris pretium, vt ſubditi ſint Sæcularibus pro querendis ſuis neceſſitatibus minus importuni; ac ſic etiam imitantur Apoſtolos, qui vt otium deuitarent, & vt ſuis neceſſitatibus prouiderent, ibant poſt Chriſti reſurrectionem ad piſcationem, tamquam ad laboritum honeſtum, cui quoque Paulum incubuiſſe legitur, dum de illo dicitur, quod ſuis manibus laborabat, & certè Franciſcus totus Apoſtolicus imitatus Apoſtolos, ſic ſuos laborare volebat, vt fratrem non laborantem, ſed otio vacantem, fratrem muſcam nominandum cenſebat: teſte Bonauent. in eius vita cap. 5. Didicerat quantum valeret labor in via perfectionis, ſciebat, quod Antonius Monachorum pater audierat à Deo: *Antoni cupis Deo placere ora, & dum orare non poteris, manibus labora, ſemper aliquid facito, fac quod in te eſt, age quod potes; & non deficiet auxilium de ſancto.* Sciebat quod ex labore tædium vitæ ſpiritualis à religioſo longè arcebatur. Sciebat quod labor arcet ab homine concupiſcentias, quod labor ligat cogitiones hominum fluctuantes, ſicut anchora nauim in medio fluctuantis maris. Sciebat quod minores occaſiones habet Diabolus tentandi homines occupatos, quàm otioſos, ſicut Hieronimus monet, cum dicit: *Semper te Diabolus inueniat occupatum, &c.* Occupatus enim à dæmone vno impugnatur, otioſus verò ab innumeris dæmonibus deuaſtatur. Sciebat denique labotem admonere Regularem de peccato, & lapſu ſuo per primum hominem; nam ex Auguſt. ſuper Geneſ. homo in ſtatu innocentiæ laboraſſet quidem; ſed non cum fatigatione, ſicut nunc, ſed cum quiete, & dulci Dei contemplatione.

Nolebat tamen Franciſcus ſuos ſubditos, niſi laboritio honeſto;

non autem imperioſo, aut inuidiæ expoſito, vel ſcandaloſo incumbere. Vnde in cap. citato 1. Reg. ſic loquitur: *Omnes fratres in quibuſcumque locis fuerint apud aliquos ad ſeruiendum, vel ad laborandum non ſint Camerarij, nec Cellarij, nec præſint in domibus eorum, quibus ſeruiunt, nec recipiant aliquod Officium, quod ſcandalum generet, vel animæ ſuæ faciat detrimentum.* Honeſtum autem laboritium iuxtà mentis illius interpretes, exiſtimabat docere, ſcribere, libros componere, miſſas, & alia diuina Officia celebrare, confeſſionibus audiendis incumbere, alicui arti corporeæ, honeſtæ tamen, & cæteris huiuſmodi operam dare. Semper tamen à Sacerdotibus aſſumendus eſt labor ſpiritualibus exercitijs conuenientior, vt docet Bernardus, qui ponit in exemplum, quod ſacrarum Sciptur. deſcriptio Sacerdotibus conuenit, & meritò illud dicit Bernardus; nam plures ſanctorum Patrum ſcriptores huiuſmodi extitere. Omnes diſcipuli, & fratres in Monaſt. S. Martini ſcriptores erant. Hieronimus inter cætera manualia Rusticum admonet de opere Scripturæ. Ambroſius proprios libros, quos dictabat, propria manu ſcribebat. Idem Hieron. ſemper aut ſcribebat aliquid, aut docebat.

Nolebat tamen Franciſcus, vt pretium laboris fratrum ſuorum ſollicitè, & ex debito peteretur, ſed humiliter, ſicut pauperes mendici petere ſolent eleemoſinam, & ea denegata volebat, vt ad *menſam Domini recurrerent petendo eleemoſinam oſtiatim.* In quo etiam cæteros Regulares docet, ne immodeſtè pretium ſui laboris extorqueant, cum hoc viros Regulares non deceat.

Meritò autem vult, vt recurrant ad menſam Domini, quia cum ſint Domini verè famuli, debent de illius menſa alimenta recipere. Hanc autem menſam intelligit liberalitatem diuitum, quæ talis dicitur 1°. quia quæ pauperibus erogant, à Deo acceperunt, iuxtà illud Auguſt. Serm. 5. de Verbis Domini: *Dicit tibi Chriſtus: da mihi ex eo, quod dedi tibi. De meo quæro. Da, & redde, habuiſti me largitorem, fac me debitorem.* 2°. Dicitur menſa Domini, quia cum pauperibus huic menſæ Dominus aſſidet, & in pauperibus eleemoſinas recipit, iuxtà illud Hieron. Epiſt. ad Demetr. Virgin. *Menſulam tuam pauperes, & peregrini nouerint, tu cum illis Chriſtum conuiuam noueris.*

Quam autem ad hanc menſam recurſus oſtiatim factus ſit ſublimis, & excelſus, ac Chriſto pauperi gratus, ſatis docet Franciſcus, dum ſic loquitur, referente poſt alios Vading. collat. 7. quam ferè integram, vt potè egregiam refero, his verbis exaratam: *Chariſſimi fratres, & filioli mei, nolite verecundari ire pro eleemoſina, quia Dominus ſe pro nobis fecit pauperem in hoc mundo, cuius exemplo elegimus viam veriſſimæ paupertatis, ſi enim pro ſuo amore viam paupertatis elegimus, non debemus confundi pro eleemoſinis ire. Arrham cæleſtis hæreditatis erubeſcere ne-*

quaquam conuenit regni Cælorum hæredibus. Hæc eſt enim hæreditas noſtra, quam acquiſiuit, & reliquit nobis Dominus Ieſus Chriſtus, & omnibus, qui ſuo exemplo viuere volunt in ſanctiſſima paupertate. In veritate dico vobis, quod multi ex nobilioribus, & ſapientioribus huius ſæculi, venient ad iſtam congregationem, & pro magno honore, & gratia habebunt ire pro eleemoſina. Vos ergo qui eſtis illorum primitiæ, lætamini & gaudete; nec renuatis facere, quæ ſanctis illis facienda tranſmittitis, &c. Quibus vides Franciſcum hortari ſubditos ad eleemoſinam, deficientibus rebus neceſſarijs à Sæcularibus oblatis, aut denegato laboris pretio oſtiatim petendam ex quinque motiuis. Primum eſt imitatio Chriſti, qui pro nobis egenus factus eſt, & oſtiatim eleemoſinam petijt, petitque continuò in pauperibus. Secundum quod ſit Arrha hæreditatis Cœleſtis, & ipſemet hæreditas. Tertium quod futuris temporibus ſapientiores, & nobiliores huius ſæculi hunc quæſtum eleemoſinæ honorificum, & glorioſum æſtimaturi eſſent. Quod re ipſa fuit comprobatum. Nam ſpretis mundi, diuitiarum, & ſcientiarum honoribus, reiectis etiam ſceptris, & diadematibus contemptis in omni ætate multi principes, nobiles, diuites, & doctores huic pauperrimo Ordini Minori mendicanti ſe aſcripſerunt. Quartum motiuum quod adducit Franciſcus eſt, quod fratres illius temporis erant primitiæ eorum omnium, qui ad ſuum Ordinum venturi erant, & quæſtus, quem oſtiatim ipſi agebant, illis faciendus tranſmittebatur, ſicut & nunc ad futuros tranſmittitur faciendus. Quintum quod plus dant Minoritæ oſtiatim amore Dei eleemoſinam petentes, quàm dent illi, qui eleemoſinam largiuntur, quoniam, vt ait hic ſanctus cit. loco amor Dei tantus eſt, vt *eius comparatione nihil ſit Cælum & terra.* Vnde Chriſoſt. Hom 33. hunc quæſtum conſiderans ſic pronunciat: *Ars eſt omnium artium quæſtuoſiſſima eleemoſina.*

Cur autem Paulus noluerit eleemoſinam oſtiatim quæritare, & mercedem, ſeu ſtipēdium prædicationis accipere, ſed voluerit de ſuo laboritio viuere? Reſpondetur id feciſſe, non quia illis medijs vti ad viuendum, non eſſet licitum & ſanctum, ſed tribus de cauſis aliter facere iudicauit, videlicet gratia maioris ædificationis, meriti, & exempli, vt lubet colligere ex 1. Corint. 9. & ex 2. ad Theſſalon.

Ex quibus omnibus poſſunt addiſcere Prælati omnes Regulares, quomodo docere debeant ſubditos Euangelizantes, videlicet, vt non otientur, cum otium ſit cauſa tot malorum, ſed eos cogere ad laborem, vt fructus præmemoratos ex illo percipiant. Et inſuper illos inſtruere, vt in neceſſitate, deficientibus oblatis, & pretio laboris, ad menſam Domini recurrant, petendo eleemoſinam oſtiatim, & ſic Chriſtum, & Apoſtolos imitabuntur, & ſalutaris Franciſci conſilij erunt prudentes ſectatores.

Digitized by Google

§. SEPTIMVS.

PRÆLATI DEBENT SVBDITOS vtiliter, & non inutiliter occupare.

LICET hæc lectio ſequi videatur ex præcedenti nihilominus de ea ſeparatim agere duximus, cum etiam in ſe ſit diuerſa. Prælati enim poſſunt honeſto laboritio, & ſpiritualibus exercitijs ſubditos deputare, & aliquādo vtiliter, & ſæpè inutiliter. Apoſtolus hāc inutilem ex multiplicibus actionibus occupationem denotat, docetque fugiendam, dum Coloſſ. 4. ſic docet. *In ſapientia ambulate, tempus redimētes.* Et iterum Epheſ. 5. *Videte fratres quomodo caute ambuletis, non quaſi inſipientes, ſed vt ſapientes, redimentes tempus, quoniam dies mali ſunt.* Tempus ex Hieron. quaſi captiuum eſt, cum male expenditur; quippè quod à Deo datum ſit, vt bonis operibus ſeruiat: vt etiam docet Franciſcus, dum dicere ſolebat ſubditis: *Fratres dum tempus habemus operemur bonum.* Ideò per bona opera ex eodem Hieron. ex captiuitate redimitur, & in libertatem ſuam adducitur.

Tempus autem, & præteritum, & præſens, ac futurum dicit, atque iuxtà Patrum interpretationem Paulus ſecundum omnem temporis differentiam de illo loquitur. De præterito opportuna eſt ſententia Anſelmi: *Tempus* (inquit) *redimimus, quando anteactam vitam, quàm laſciuiendo perdidimus flendo reparamus.*

Præſentis quoque temporis habenda eſt ratio. *Redimentes tempus* iuxtà græcum ſumitur pro *ementes*, quaſi moneat Apoſtolus ſtudiosè emere quantouis pretio, & difficultate, ac rerum iucundatum diſpendio, tempus, & occaſionem bene operandi, quam ſemper captare oportet. Quam egregiè Auguſt 24. de Verb. Apoſt. hoc dixit: *Redimere tempus hoc eſt, quandò aliquis tibi infert litem, perde aliquid, vt Deo vaces, non litibus; perde ergo, ex eo quod perdis, pretium eſt temporis.* Quod ſimilitudine probat, & poſtea concludit, *quando autem aliquid amittis, vt aliquid habeas, tunc emis, quod habes emptum eſt, quod amittis pretium eſt.* Id ſimiliter docet hom. 1. ex 50. *Quid eſt redimere tempus, niſi cum opus eſt etiam detrimento temporalium commodorum, ad æterna quærenda, & capeſcenda ſpatia temporis comparare.* Hanc artem optimè callebat Franciſcus, de quo Bonauentūra in ipſius vita, cap. 13. *Mos erat Franciſco, numquam otiari à bono, quin potiùs inſtar ſupernorum ſpirituum in ſcala Iacob, aut aſcendebat in Deum, aut deſcendebat ad proximum. Nam tempus ſibi conceſſum ad meritum diuidere ſic prudenter*

Digitized by Google

didicerat, vt aliud proximorum lucris laborioſis impenderet, aliud contemplationis tranquillis exceſſibus dicaret. Vnde cum ſecundum exigentiam locorum, & temporum alienæ condeſcendiſſet procurandæ ſaluti, inquietationibus derelictis turbarum, ſolitudinis ſecreta petebat, locumque quietis, quò liberius Deo vacans, extergeret, ſi quid pulueris ſibi ex conuerſatione hominum adhæſiſſet.

Debent ergo Prælati conari, vt ſubditi bene tempus impendant, & illud emant, quod tantum eſt, & tanti pretij, vt Bernardinus Senenſ. dicat: *Tempus tantum valet, quantum Deus; quippè in tempore benè conſumpto comparatur Deus.* Quam imprudenter ſe gererent Prælati, ſi ſuos ſubditos, præcipuè illos, qui ſaluti animarum incumberent, varijs, & multiplicibus actionibus, etiam ſpiritualibus & ſanctis applicarent, cum operatio huiuſmodi, & ſubditorum, & aliorum, quos ad viam ſalutis docent, profectum impediant, quocirca ſapiens Eccleſtic. 11. optimè conſulit, dicens: *Fili ne in multis ſint actus tui.* & cap. 29. *Qui conatur multa agere, incidet in iudicium.* Appoſitè ergo Chriſtus, Marthæ in multis occupatæ dixit: *Martha, Martha ſollicita es, & turbaris erga plurima, porro vnum eſt neceſſarium*, rationem reddit Gregor. lib. 1°. Dialog. cap. 4. *Cum animus diuiditur ad multa, fit minor ad ſingula, tantoque ei in vna qualibet re ſubripitur, quantò latiùs multis occupatur.* Aptiùs S. Iſaac. Presby. de contempt. mund. cap. 7. ad hanc rem loquitur, cum ſic fatur: *Meretricis non manet amicitia penes vnum, & anima, quæ colligata eſt rebus pluribus, in diuinis non permanet documentis.* Vbi vides hunc ſanctum hanc multiplicem occupationem apellare meretricium, animamque ſic colligatam, Dei documenta tranſgredi, & hæc eſt ratio cur Franciſcus voluit ſic ſtudijs, lectioni, prædicationi, labori honeſto, & alijs bonis exercitijs ſuos incumbere, dummodo ſpiritum Domini, & ſanctam eius operationem, & orationis ſpiritum non impedirent, & præ multitudine confunderentur, & certè meliùs eſt paucis benè, & perfectè agendis occupari, quàm multis obiter, & imperfectè operandis; vt optimè Baſilius ad hoc propoſitum ſic loquitur: *Multò eſt præſtabilius vnum, modò ſolerter, & induſtriè confeciſſe, quàm multa attentaſſe, quæ neceſſariò poſteà ſint relinquenda. Si quidem, quæ ad res plures animi fit diſtractio, & mentis identidem modò ad hanc, modò ad illam applicatio, præterquam quod, opus nullum perfectè perduci ad exitum ſinit, etiam morum leuitatem, vel ſi ineſt, arguit: vel ſi non ineſt, ingenerat.* Debent ergo Prælati diligenter cauere, ne nimijs occupationibus ſubditos, præcipuè verò illos, quos leues animo eſſe agnoſcunt, grauent, ne ab illis occupationibus leuiores fiant, ne exulet ſpiritus Domini, & ſanctæ eius operationis, ne denique in infirmitates corporeas, vel peccata, quæ mortem citiùs accirent, labantur, & ſic facient, vt ſubditi redimant tempus

futurum. Quod bonis operibus in loguos annos prorogabunt.

Certum eſt enim quod Deus, tempus, quòd ſecuendum naturæ curſum homines viuere deberent, propter peccata ſæpè minuit iuxtà illud Pſal. 54. *Viri ſanguinem, & doloſi non dimidiabunt dies ſuos.* Quàm ob cauſam illis centum & viginti annis, quos vſque ad diluuium præſcripſerat, viginti annos detraxit. Cum igitur Deus ſoleat tempus vitæ propter peccata minuere, is qui bene agit, rectè dicitur illud redimere, quoniam illud vitæ ſpatium, quod alioqui ſi peccaret, erat ſibi iudicio Dei detrahendum, quaſi bonis operibus redimit, impletque dies omnes ſibi ad viuendum à natura definitos, itaque moritur plenus dierum ſicut Abraham. Qui autem de die in diem bene agere differt, tot ſibi dies de vita minuit, & inde videmus multos iuuenes de ſæculo, ac etiam quoſdam de Regularibus, etiamſi bonæ valetudinis, citius, quàm putabant vita excidiſſe. Occupatio laudabilis, moderata, & ſancta, non eſt vt mercatura, quæ nundinas expectat, non vt meſſis, quæ æſtate fit, nullum tempus non commodum, vt bene agatur, ideò non procraſtinandum: ſed ſemper benè agendum. Ad id Prælati hortari debent ſubditos, illud Theodori Studitæ Cathec. 130. ſic loquentis vſurpantes. *Fratres, & patres alia alijs præfinita eſt tempeſtas; alia eſt enim ſementis, alia meſſis, alia pacis, alia belli, alia quæſtus, alia feriarum, animi ſaluti nulla non idonea, omniſque commodus dies, ſi velimus. Ergo irrequieti ſimus ad honeſta, pernicies nouitij dicta in opus educentes.* Semper igitur Prælati debent curare, vt ſubditi tempus debitè, & moderatè, & non indebitè, & immoderatè impendant.

§. OCTAVVS.

PRÆLATI REGVL. CERTAM DE ſubditis, non verò omnimodam cognitionem habere debent ad bonum eorumdem regimen.

HVNC §. de quo aliquid ſparſim in præcedentibus §. §. tetigi, hic adiungo, ad maiorem dictorum, & in ſequentibus diſcendorum elucidationem, quare in aditu, quod omnibus euidentiſſimum eſt, ſuppono ad rectam gubernationem requiri, vt qui præſunt, aliquam eorum cotum cognitionem habeant, quorum directioni inuigilare tenentur, vt & ipſorum in virtutibus profectum curare, & bono communi prouidere poſſint; idcircò hoc loco pauca de ea hic notanda putaui,

quæ ſaluo aliorum iudicio, videtur cum recta ratione, & legitimo, ac humano gubernandi modo conſentanea preſunt enim Superiores Religioſi, homines hominibus, quare ſubditos ſuos ſæpè viros & doctrina, & prudentia, & rerum ſpiritualium cognitione, longâque experientia ipſis longè commendabiliores non agere debent, ac gubernare, quaſi omnibus illis dotibus carentes, ac meros in vita Religioſa nouitios, nec omnibus illorum actibus ita præeſſe velle, quaſi illi omni lumine, ac cognitione careant, & vt cæci continuo ita lumine Superioris indigeant, vt eo inſcio ne paſſum quidem vnum promouere audeant, ſine illorum ductu. Id enim eſt Superiorem de alijs omnibus humiliter & abiectè, de ſe verò nimis præclarè ſentire. Nam & ſi Prælati, ex eo præcisè quod Superiores ſunt, infallibiles eſſent, & ex eo prudentiores, doctiores, magis ſpirituales, & omninò perfecti euaderent, quod omninò procul eſt à veritate poſitum, (licet non deſint fortè, qui id ſubditis perſuaſum vellent) non tamen inferioribus ità imminere deberent, quaſi illi nihil ſecurè agere poſſent, ſine eorum ductu, hoc enim eſſet in mente ſua eis omnem rationis vſum adimere, & eos velle inſtar pecudum irrationibilium agere.

Primo itaque neceſſarium puto, vt Superior eam cognitionem habeat eorum, quæ à ſubditis ſuis aguntur, quæ neceſſaria eſt, vt ipſi conſtare poſſit ab illis ſeruari Regulas, aut violari, quantum id ſciri poteſt ex ijs, quæ exterius apparent, ratio eſt, quia Superiores eo maxime fine creantur, vt ſuorum inferiorum perfectioni inuigilent ei, quæ ex Regularum, & Inſtitutorum, ac decretorum, & conſuetudinum Ordinis obſeruatione ſperari poteſt, & expectari: at id fieri nequit, niſi Prælatus ea adhibeat media, quibus id ſciri poteſt; ergo ea tenet adhibere, atque ita, aut per ſe videre, an omnia fiant ex Regula, aut per alios, à quibus id inquirere poteſt, aut etiam aliquos deputare, qui ipſi ſignificent, quo modo quiſque in Regularum obſeruantia ſe gerere deprehendatur, an choro præſens adfuerit, an in eo omnia ex præſcripto modeſtè, & deuotè executus fuerit, quantum id ſignis externis dignoſci poteſt, quæ cum interiori animi ſenſu coniuncta fuiſſe, bona de fratribus æſtimatio perſuadere debet, ſine cauſa enim nemo conſtanter hypocriſi vti cenſeri debet. An tempus orationi deſtinatum impendat, an præſcriptis diebus confiteatur, & Euchariſtiam ſumat, an in recreationibus Religioſè ſe habeat, an charitatem fraternam colat, aut lædat, an in ſæcularium viſitationibus in ſermone, aut opere ſe Religioſum præbeat, quod à ſocijs peti poteſt, qui de re tota Superiorem certiorem facere tenentur: ſi cum domeſticorum, aut externorum offenſione familiarior ſit alicui, quàm expediat, an verbo aliquo, aut facto teſtetur ſe male affectum eſſe erga ea, quæ perfectionem Religioſam apertè, & ſine vlla dubitatione

alunt,

alunt, fouent, & perficiunt, an ſe ſuperbum ſatis, aut verbis oſtendat, de ijs omnibus enim, & ſimilibus cognitionem habere debet Superior, vt muneri ſuo ſatisfacere poſſit, efficaciter curando, vt quilibet in officio ſuo ſe contineat, maximè autem in ijs omnibus inuigilare debet Religioſis iunioribus, minus enim ſollicitus eſſe debet de ijs, quos videt iam ſeniores, & longa vitæ Religioſæ experientia Religioni probatos, cuiuſmodi cenſeri debent, qui maioribus Ordinis præfecturis potiti ſunt, de quorum vita nil vnquam graue Religio inaudiuit, ratione cuius, de eorum virtute, ſinceritate & pietate dubitari poſſit, quare eos inſtar nouitiorum, aut iuniorum haberi à Superioribus, etiam quibuſcumque, vt iunioribus, & nulla experientia inſignibus, neſcio an id cum ratione, charitate, & obſeruantia debita ſatis conueniat, & tyrannicum quid non ſapiat?

2°. Neceſſarium etiam puto ad rectam gubernationem obeundam, vt ſubditorum ſuorum capacitatem & inclinationes, ſeu propenſiones eas norit, quorum cognitio ei neceſſaria eſt, vt periculo peccandi probabili eos non exponat, ijs aut illis muneribus, aut locis eos applicando, & ijs eòs muneribus applicare poſſit, quæ norit eos melius & maiore cum animi ſui ſatisfactione obituros, debet enim curare Superior, vt ipſius inferiores, quantum id Religioſa perfectio pati poteſt, verificent de ſua gubernatione, quod ipſa ſit Chriſti iugum illis impoſitum, de quo Chriſtus ipſe teſtatur Matt. 11. quod ſuaue ſit, vt & onus ſuum leue, & certè vt nec Dei mandatorum executio, in qua tamen charitas Dei probatur onerosa eſt, cum Dei mandata grauia non ſint, vt teſtatur Ioannes Ep. 1. cap. 5. ita nec conſiliorum executio difficilis, & moraliter intolerabilis reddi debet, ſed quantum fieri poteſt præſtanda facilis, & media ad eorum executionem promouendam, ea ſumi non debent ſine omnimoda neceſſitate, quæ difficiliora ſint, quàm ipſa conſiliorum executio, ſic enim rationabilia non eſſent, nec conſequenter eis defferretur obſequium planè quidem indebitum, quod teſte Paulo Rom. 12. rationabile eſſe debet. Denique ſcire debent Superiores, ad quæ præſtanda parati ſint inferiores, pro Dei gloria, vbi Religio in difficilioribus eorum opera indigeret, item an in ſua vocatione firmi ſint, an verò circa eam graues patiantur tentationes, propter quas exponendi non ſint occaſionibus ab ea excidendi; ea autem cognitio maximè de iunioribus habenda eſt, in ſenioribus enim non eſt quod de eo dubitetur, niſi aperta fuerit occaſio dubitandi, ea autem omnia ab ipſomet Religioſo à Superiore meritò exquiri poſſunt, qui & in ijs tenetur candidè ſe Superiori ſuo aperire, cum id, & commune bonum, & ipſa ipſius perfectio exigat, dūmodò in ijs fatēdis non ſeſe infamet, quod cum iure naturali pugnare videtur, nam & ſi aliquis ab alijs iure

aliquando infamari poſſit, vt tamen ipſe ſeipſum infamet non minùs crudele videtur, quàm vt ipſe iubeatur mortem, ſibi inferre, quæ ab alio ei iuſte, vt pote eam merenti inferretur, eſt enim homini interdùm grauiùs infamiam ſubire, quàm mortem, vt experientia euincit in ijs, qui fortitudinem profitentur, qui ſe mortis periculis potiùs obijciunt, quàm vt notam aliquam infamiæ ferant. Scriptura certè cuilibet commendat, Eccleſiaſtici 41. *Curam habe de bono nomine*, & Prouerb. 22. Spiritus ſanctus, ſic ait. *Melius eſt nomen bonum quàm diuitiæ multæ.* Imò Eccleſ loco citato rem deffinit, dum bonum nomen præfert bono vitæ. *Bonæ vitæ numerus dierum, bonum autem nomen permanebit in æuum.* Et certè qui ſeipſum infamat, infert ſibi per ſeipſum malum morte peius, quod vt dixi crudele eſt. Præterea ex conſequenti priuat ſe potentia ſeruiendi Deo in aliorum ſalute procuranda, & talenta, ſi quæ à Deo ad id præſtantia accepit, inutilia reddit, itaque ſi ſine ſua infamia malis ſuis mederi poteſt, non tenetur tale medium ſumere, quod præter alia, quæ ſecum trahit incommoda, difficilius eſt, quam ipſa in bonum voluntaria, & libera conuerſio. Et hæc eſt rationabilis illa conſcientiæ ſubditorum cognitio, quam à Superioribus haberi vult Bonauentura mentis Franciſci interpres lib. de ſex alis Seraph. cap. 7. ea enim ſufficit ad pericula peccatorum præuidenda, & præcauenda, maximè reſpectu virorum doctorum, & in lectione caſuum conſcientiæ, aut librorum, qui de vita ſpirituali, deque modis tentationes vincendi, propè omnes Religioſi, vt omittam ſeniores viros ſpirituales, aut etiam ex officio in domibus Religioſis præfici ſolitos, quos iuniores facilè, & tutò, ac ſine formidine conſulere poſſunt, aut eos etiam, quibus confitentur, qui communiter ſalutaria monita impertiri ſolent ijs, quorum peccata audiunt. Maiorem autem ſui manifeſtationem Superioribus faciendam nolebat Hieronimus tom. 9. cap. 9. in Reg. Monachar. qui poſtquam docuit moniales ſingulis hebdommadis de commiſſis contra præcepta & Regulam ſe proprio ore criminari debere, ſubiunxit: *Nec tamen propter hoc occulta cogitamina cordium prodantur, nec occulta peccata, quæ ſolis debent Sacerdotibus confiteri, ſed ſolum quæ præceptis obuiant publicis, & exempla peccandi ſororibus præbent.* Maiorem quoque hac manifeſtationem viſus eſt ſapienter, & conſultò Clemens VIII. deffiniuiſſe intollerabilem eſſe, & non neceſſariam dum ſeuerè prohibuit, ne Superiores ſubditos cogerent ad confitendum ipſis, licet tam arcta ſit, & ſecura ſigilli ſecreti illius conſeruatio. Quare ſi ſummus Pontifex periculum in illa ipſa manifeſtatione tale eſſe iudicauerit, vt eo voluerit in poſterum ſubditos liberare, niſi me mea mens fallat, & ſaluo meliori cuiuſcumque alterius iudicio, cui libenter meum ſubmittere paratus ſum, multo magis peccatorum mani-

feſtationem extra tanti ſecreti obligationem periculoſam, & non exigendam cenſuit, cuius mentem, cum & eum ſecuti Pontifices ſuo ſaltem ſilentio confirmauerint, libenter ſanctæ ſedis illius iudicium ſequor; non enim video cui vſui tanto, poſſit eſſe Superioribus cognitio internorum peccatorum, à quibus nec ſcandalum, nec damum aliquod proximi ſequitur, vt propter illum ſubditi, etiam viri graues docti, ac ſeniores debeant Superiori, etiam iuniori ea manifeſtare, & intolerabilem prope difficultatem ſubire, non ſine ſua infamia, nullo, qui appareat fructu, certè ſi ſuperior peccatum aliquod ſcire velit ſine neceſſitate, & ſolùm, vt curioſitati ſuæ ſatisfaciat, hunc ego grauiſſimè peccare crediderim contra charitatem. Ipſiuſque curioſitatem à grauiſſimo peccato non excuſarem. Quod ſi dicatur neminem teneri eam manifeſtationem facere ſi velit extra Confeſſionem Sacramentalem; ergo ex mera curioſitate, & ad torquenda ingenia exigetur cum nefas ſit vti ea cognitione in gubernatione, cui obiectioni, quid reſponderi valeat, non video?

Verum ſi qui ſint Prælati, quibus hoc ſit in praxi, crediderim eos rationes habere, quæ me fugiunt, quaſque Authores hactenus ſilentio premendas putauerunt.

At inquiet aliquis, ea fuit antiquorum Monachorum praxis, vt liquet ex Baſilio Reg. 26. ex fuſioribus. & ex Benedicto in cap. 7. ſuæ Regulæ. & cap. 46. & ex Caſſiano pluribus locis eius operum. Sed 1°. reſpondeo Baſilium dare ſolum conſilium fratribus manifeſtandi, ſuas tentationes, & propenſiones illis fratribus, qui deputati erant ad eorum infirmitates animi curandas, ſic enim loquitur. At de Superiore nil dicit, etſi eo tempore Superiores non eſſent ita ſua authoritate timendi, ac nunc, vix enim aliam habebant auctoritatem à doctrina.

2°. Benedictum id non præcipere, ſed ſuadere volenti certum gradum humilitatis, quem ipſe proponit, obtinere, & in hoc ipſo, vt docet Turrecremata, loquitur de Confeſſione Sacramenti, verum etſi temporibus illis conſilium illud eſſe potuerit vtile, & commodum, nunc tamen cum neceſſarium non ſit, & incommoda maxima inuehere poſſit, non eſt fortè præcepto huic ſtandum, vt mox patebit.

3°. Ad Caſſiani loca reſpondeo illum loqui de ſolis iunioribus, quibus ſuadebatur, vt in omnibus ſuis tentationibus, & inclinationibus, ac motibus animi, ſeſſe ſuis ſenioribus manifeſtarent, non itaque de Superioribus loquitur, qui omne prope ius ſe putarent habere in ſubditos, vt nunc fit, ſed de ſenioribus, qui ſolam directionem habebant, quique ſecreto tenebantur, vt notat ipſe Caſſianus, & à Monachis, quibus præerant deſeri poterant: at longe facilius eſt, vt quis ſpontaneè homini amico, & à quo nihil mali timere poſſit,

ſe credat, quàm habenti in ſe ius ſummum: at quod ſeniores mittantur ad iuniores, vt ipſis omnia peccata ſua manifeſtent, vt ab ijs dirigantur, corrigantur, & inſtruantur, hoc omninò antiquorum nulli venit in mentem ſuadere. Videant itaque qui ſeniorum nomine ſemper Superiores intelligunt, quàm apertè à vero aberrent, & quàm apertè ipſi ſeipſos, & alios in eo fallere ſatagant, quidquid de ſenioribus dicitur de Superiori dictum arbitrantes.

Verum & ſi ea antiquorum conſilia, ad omnes iuniores Religioſos pertinerent, & ſi quæ conſilia fuerunt, apud eoſdem verè, præcepta fuiſſe fingamus, non tamen hoc tempore idem rationabiliter præcipi poſſe videtur, cum non ſit eadem ratio præcipiendi, & innumera incommoda executionem huiuſmodi ſecutura ſint, quæ tunc non ſequebantur. Quod non ſit eadem id præcipiendi ratio, probatio 1. aſſumitur ex eo quod antiqui illi Monachi, illiterati erant, qui in iudicando de veris virtutibus, aut medijs ad eas comparandas facilè falli poterant, & plura illicita ſibi licita perſuadere, quare admodum erant erroribus, & dæmonis fallacijs opportuni, alieno itaque ductu indigebant; quare ad ſeniores mittebantur probatæ vitæ, & longæ experientiæ, at nunc multum abeſt, vt Superiores communiter Doctiores ſint, aut prudentiores, aut ſeniores, cum paſſim contingat oppoſitum, ſunt enim ſæpe iuniores, indoctiores, minùs prudentia, aut experientia præſtantes, quàm plures è ſubditis. Ad eos itaque ex præcepto mittere ſeniores, doctiores, & prudentiores internæ directionis cauſa, quid aliud eſſet, quàm ea præſtare, quæ non videntur ita probari lumini rationis. 2. Ex eo quod cum nunc Religioſi, vt plurimum docti ſint, & caſus conſcientiæ norint, & librorum ſpiritualium copia abundent, è quibus intelligunt, quæcumque ad ſpiritualem directionem pertinent, & media omnia norunt, quibus & tentationes vinci, & virtutes acquiri poſſunt, quare cum eo medio vti poſſint, & viros doctos ſecurè conſulere, & à confeſſarijs ſuis moneri, ac dirigi, nulla ratio eos verè obligare poteſt, vt aliud medium teneant, graue, difficile, ac vix tolerabile, cuiuſmodi apparet obligatio ſine neceſſitate ſua peccata omnia, etiam occulta Superioribus manifeſtandi, atque ita, cum illi frequenter mutentur breui tempore, ſeipſos apud omnes præcipuos Prouinciæ Patres infamandi. 3. Quod illis antiquis temporibus, ea, ſi quæ contingebat apud ſuos ſeniores ſui diffamatio, eos non priuabat vllis miniſterijs Dei gloriæ, & proximorum ſaluti vtilibus, nulloque vſu inſignium talentorum, nec eos apud externos cum graui ſcandalo infamabat. At nunc ex illa manifeſtatione fieri poteſt, vt ob aliquod peccatum etiam ſine ſcandalo commiſſum, ita imminuatur, aut profligetur alicuius fama, vt non ſolum in vno Monaſterio latenti, ſed in

omnibus Prouinciæ domibus infametur, ſi hæc manifeſtatio fiat: atque ita ille à muneribus ſuis amoueatur, & inutilis reddatur, non ſolum pro aliquo tempore, ſed tota vita ſua, ſaltem ſi in Ordine aliquo inordinata illa ratio agendi graſſetur, ſecundum quam, ſi quid ab aliquo peccatum ſit, huius facti memoriam Superiores, ad ſuos ſucceſſores tranſmittant. At id ſane vix alicui accidere poteſt ſine ſæcularium etiam ſcandalo, magnoque illius malo, qui facilè reſipiſcere, & in virum vtilem euadere potuiſſet. 4. Quod illi ſeniores tenebantur ſeruare ſecretum, cumque eorum quælibet domus vix vllam haberet cum alijs rerum participationem, nec conſequenter prætextu boni communis, potius alicuius Ordinis, ſecretò accepta euulgare tenebantur. At nunc, ex colorato illo prætextu non creditur ſecretum naturale ſeruandum, id enim Turrianus tom. 1. in 2. 2. diſp. 89. dub. 4. docet, dum loquitur de monitione facta, vt patri, & ſola monentis depoſitione firmata, ait enim poſſe Superiorem, rem cum ſuis conſultoribus communicare, & à fortiori cum Prouinciali, & Generali, & illos cum ſuis etiam conſultoribus, quæ opinio cum à nullo refutetur recentiorum, cenſetur ab illis probari, quidni itaque dici idem poterit de ea manifeſtatione ſui à Reo facta? ea enim aperta ſubditi infamia colorabitur prætextu boni communis, quod certè ſæpiſſimè nullum eſt, quinimo indè ſæpiſſimè oriri poſſunt ſcandaloſæ deffectiones, eſt enim aliquid humanis viribus maius, perpetuam tota vita infamiam ſuſtinere, cum apparet aliqua via, eam aliqua modo euitandi. Quod itaque aliquis tantum ſibi ipſi malum creare teneatur, aut eius ſubeundi periculo ſe exponere, cum ipſe per ſe malo ſuo mederi poſſit, & bono communi conſulere, id certè mihi durum apparet, nec videtur quemquam teneri, difficillimum, & nocentiſſimum medium inire reſipiſcendi, cum in eius ſit libera poteſtate facilè, & ſine vllo ſuo damno ſe corrigere, & in meliorem frugem recipere, & ita ſe infamia liberare. Itaque cum Superior non teneatur ad ſuorum ſubditorum gubernationem, alia cognitione ab ijs, quæ initio propoſuimus vti, mihi certè non apparet neceſſitas ei manifeſtandi omnia ſua delicta, nil celando eorum, quibus quis Deum etiam puro actu interno offenderit.

Quarè ea manifeſtatio mihi certè tam rigoroſa neceſſaria non apparet, de quo tamen aliorum iudicium, non condemno, licet illud mihi non probetur, de eo igitur iudicent alij, quibus liberum fuerit de eo ſentire libere, nam mirum eſſe non poteſt, ſi plurium Authorum ſententia longe alia à mea ſit, ſi contingat, vt illis licitum non ſit aliter ſentire, ſed potius teneantur omnia, quæ excogitare poſſunt comminiſci, ad oppoſitam ſententiam ſtabiliendam. At certè in ea grauia reperiri incommoda ipſi fateri debent, imo & aliquo,

quæ non videntur rationabiliter deffendi poſſe, in quem enim finem vſque ad vltimam diem ſuæ Prælaturæ Prouincialis, Viſitator, Prior, Guardianus, Rector, aut Correctorius habebit exigendi manifeſtationem internorum peccatorum ab illis, quibus ſæpè præuidet ſe nunquam amplius præfuturum, quid neceſſe eſt, vt homines graues, ac ſeniores teneantur eo tempore huiuſmodi homini omnia à ſe peccata, etiam actibus purè internis manifeſtare; id certe non alio vſu fiet, niſi vt cum maxima difficultate, illius curioſitati ſatisfiat. Eleuabis forte illa omnia dicendo, ſeniores illos indigere hoc medio, vt à Superiore, etiam iuniore modum accipiant, ſe à peccatis ſuis expediendi, cum illum ipſi ignorent, & à Superiori ſolo, vt pote diuino quodam, & infallibili lumine illuſtrato, illum ediſcere poſſint, verum hæc euaſio figmentis ſcatet; nam & ſi in aliqua graui perturbatione, & affectione, aliquis iudicium ſuum ſuſpectum habere poſſit, tamen communiter homines docti, & rerum ſpiritualium periti ſciunt, quid & ipſi, & alij in ſimili caſu agere debeant, nec conſilium aliorum in euidentibus querere debent; nec in dubio ipſo, niſi ab ijs quos prudentia pollere ſciunt, & doctrina: non verò à quibuſcumque alijs; itaque cum ſæpè in domibus ſint alij Superiore longe doctiores, ac peritiores, eos faciliùs adire poterunt, & ſecurius; Illa autem infallibilitas Superiorum, à qua habent, vt iudicium ſuum aliorum iudicijs pluribus præferre poſſint, ſalua virtute humilitatis, non videtur ita hactenus rationibus, aut experientijs euicta, vt ei ſit obſequendum, de quo alibi fuſius diximus. Abundet interea quilibet in ſenſu ſuo, per me licet, qui ſi vel in eo ipſo à veritate aberrem, libenter in aliam ſententiam iuerim, ſi ea, argumentis mihi hactenus incognitis, aliquandò affulgeat. Cui nunquam erit in animo quidquam minuere de rationabili, legitima, & neceſſaria Superiorum authoritate. Infinita certe, & nullis repagulis coërcita, quæ omnia ex puro ſuo arbitrio facere poſſit, mihi nunquam probari poterit, donec homines hominibus præerunt, de quorum infallibilitate non conſtabit. Eamque meam ſententiam in eo ita æquam iudico, vt qui illimitatam probant, teneantur omni arte velle alijs perſuaſum, ſe viros eſſe perfectos, qui nil humanæ fragilitatis patiantur, & in omnibus Spiritu ſancto agantur, quod opto ab illis ſine mendacio, & nullis humilitatis legibus concuſſis dictum. Immenſa certe ex innato quodam corruptæ naturæ ductu, eſt in hominibus etiam Religioſis, pro puro ſuo arbitrio omnia cupiditas agendi, in eaque vna ſuas omnes vires impendunt, maximè in quo velificantes ſibi, habent eius participes, vt nil ipſis de infinita authoritate decedat, nihil legibus, aut decretis limitetur illius, aut legitimis finibus coërceatur, ſed ſemper creſcat, & potentiùs inferioribus immineat, nulluſque ſit, qui

vel mutire audeat contra omnimodam illius infinitatem, quod ſi vel Sæculares Principes obtinere nolint, vix video, quomodo ea cupiditas homines mundo mortuos inuadere poſſit, ſed ea prætextu boni communis coloratur, quaſi vero illimitata poteſtas, in arbitrio hominis poſita, tuta ſit, & certis legibus temperatæ præferenda, quod nulli ſine perturbatione ſentienti, probari vnquam poterit; nec hæc mea ſententia, Franciſci documentis aduerſatur, qui in omnibus ſuis Regulis, quas primo, ſecundo, & tertio Ordinibus dedit, nullam aliam cognitionem ſubditorum à Prælatis habendam voluit, præter illas duas præmemoratas, de quibus in præcedentibus multa diximus, & inferiùs aliqua dicemus; aliam verò, peccatorum ſcilicet manifeſtationem, voluit ſolis confeſſarijs reſeruari, vt habentibus poteſtatem ea abluendi; nam iuxtà iuris tritam Regulam, quod in iure non inuenitur conceſſum, cenſetur eſſe denegatum: Franciſcus autem ius quærendi eam manifeſtationem Prælatis non conceſſit; cenſetur igitur eis eſſe denegata. Illud dumtaxat poſſet aliquam difficultatem inijcere, quod Franciſcus docuit eſſe in Prælatis Generalibus requiſitum (videlicet.) *Ad eum maximè pertinet latentes conſcientias diſtinguere, & ex occultis venis eruere veritatem*, ſed ſi quis examinet illius documentum reperiet Franciſcum ibi loqui de diſtinguendis ſubditorum iuridicè accuſatorum conſcientijs, vt indè veritas habeatur. Deinde eſto quod vniuerſaliter tam de accuſatis ſubditis illud pronunciaſſet, non indè concluderetur, quod ſubditus peccata occulta manifeſtare deberet, ſed quod Prælatus ijs duabus vijs, de quibus ſupra, eam cognitionem habere conari debent, & ſubditos ad eam habendam oculatè obſeruare.

Denique Filliucius tom. 2. tract. 4. cap. 9. concl. 2. benè notat, præcepta eſſe debere humanæ conditioni accommodata. At certè nimis durum, ne dicam intolerabile videtur, vt quis cum ſua infamia, & periculo plurimorum malorum, quæ inde ſub prætextu, & colore boni communis ei creati poſſunt à Superiore, teneatur ſeipſum infamare, & prodere, idque ſæpiſſime ſine vlla omninò neceſſitate, cum ipſe non ignoret media, quibus vti poteſt ad ſuos deffectus corrigendos, idque videat in ſuo omninò arbitrio eſſe, nec ad hoc indigeat vlla Superioris ſui cura, aut induſtria, ea certè ſui proditio ita viſa eſt lumine naturali ab humanitatis ſenſu aliena, vt leges Ciuiles noluerint quemquam teneri, vel contra ſuos conſanguineos teſtificari, vt habetur, l. ff. de teſtibus, & conſequenter, nec contra ſeipſum, cum nemo vlli alteri magis ſit conſanguineus, quam ſibi ipſi, quod certè maxime valere debet in ijs quæ per accidens omninò ſecreta ſunt, vt actus exteriores, & multò magis in ijs, quæ per ſe ſecreta ſunt, cuiuſmodi ſunt actus interiores, qui ſoli Deo

noti ſunt, nec vllius mortalium iuriſdictioni ſubſunt, nam Eccleſia non iudicat de interiori. Quare qui eorum cognitionem ſibi arrogarent, plus ſibi ſumerent, quam quod Chriſtus Eccleſiæ ſuæ permiſit, cui tamen animarum directionem ad ſalutem, & perfectionem credidit. Quod ſi Chriſtus de Iure diuino poſitiuo eſſe voluerit confeſſionem peccatorum etiam interiorum Sacerdotibus faciendam, idipſum eo ſigillo munitum voluit, quo nullum maius, ac ſanctius poteſt excogitari, vt ea via rem alioquin Heroïcam temperaret, & humanæ conditioni accommodaret, at manifeſtatio internorum actuum nullo huiuſmodi propugnaculo tuta, ex qua Superior poſſit anſam ſumere ſub aliquo titulo colorato nocēdi ei, qui ſeipſum ita infamaret, abhorrere certe videtur à ratione & damnatur l. *nimis graue.* ff. de teſtibus, vbi dicitur, neminem teneri contra ſe exhibere id per quod ſibi negotium fiat. Quare tot retrò ſæculis nunquam auditum eſt, quantacumque fuerit perfectionis acquirendæ obligatio, tale quid aliquandò ſancitum. Sed fortè inquiet aliquis, ſi quid tale aliquando conſtitueretur, id rationabile eſſet, ſi inferiores iuri, quod habent ad bonum famam renunciarent. Verum reſpondeo 1°. non eſſe probabile, vt aliquis aliquandò re probè expenſa, ſine neceſſitate vlla, ſe eo iure ſpoliet, quidquid ſit de ijs qui æſtu cuiuſdam nouitij feruoris abrepti, omnia inexpensè deglutire videntur, ex difficultatum ignoratione. Reſpondeo 2°. videri talem renuntiationem, nullatenùs fore conformem huic præcepto Spiritus ſancti; *habe curam de bono nomine*, & conſequenter non fore laudabilem, aut probandam, atque hæc ſic à me hoc loco diſputata ſunt, vt veritati quæ mihi apparet, ſuus ſit locus, non autem quod exiſtimem praxim oppoſitam alicubi ſub præcepto teneri, quam tamen ſi quis laudabiliter introduci poſſe putet aliquandò, abundet ille in ſenſu ſuo; nam fortè meliores ijs rationes me latent, quæ meis meritò præferri poſſint, de quo lectoris æquitatem arbitram facio. Qui in hac mea ſententia nihil aliud quæro, quàm proponere Prælatis ea, quæ maiori Dei gloriæ, bono Ordinum vniuerſali, & priuato eorumdem, ac etiam ſubditorum conferunt; non enim dubito quin ea ſit apud Deum voluntas, vt in regimine Regularium, vetum, & iuſtum vnicuique ius ſeruetur, tum Prælatis cum ſubditis, pater eſt enim omnium illorum, nec eſt acceptor perſonarum, vt plus vni tribuit quàm alteri, & poteſtatem impertiatur Prælatis ad ſubditos opprimendos, & diffamandos, vtroſque enim æquè diligit, vt pater & illos præponit, vt ſuos miniſtros ad regendum, hos autem ad obediendum eorumdem præceptis, non plus diligens illos, quàm hos, ſed quia id vult iuxtà ſuæ diuinæ, & inſcrutabilis ab hominibus prouidentiæ iudicium.

CAPVT

CAPVT VNDECIMVM.

DE IIS QVÆ PRÆLATI REGVL. DEBENT AMOVERE A SVBDITIS, CONSECVTIONEM FINIS COMMVNIS ORDINIS, CVI PRÆSVNT, IMPEDIENTIBVS.

§. *PRIMVS.*

PRÆLATI DEBENT AMOVERE A SVBditis conſortia, & familiaria colloquia mulierum.

CONVERSATIONEM, aſpectum, ac familiaritatem mulierum eſſe viro famulanti Deo nociuam, & acutiſſimum Diaboli telum, teſtantur inter alios Chriſoſt. Hom. 15. ex varijs in Matth. tom. 2. & Hierom. Epiſt. 22. tom. 1. Teſtantur etiam fortiſſimi hominum pietati deditorum Sanſon, Dauid, Salomon, & alij hoc telo acutiſſimo percuſſi. Heu non eſt fortitudo, quæ huic fragilitati reſiſtat, nec durities, quæ contra naturæ ordinem huic mollitiei non cedat cum opprobrio. Hanc veritatem perfectiſſimè agnoſcens Franciſcus, vt hoc malum quod virum Regularem, & ipſius Ordinem penitus labefactat, à ſuis fratribus auerteret, tria ſub peccato mortali incentiua ad voluptatem in cap. 11. ſuæ Regulæ illis prohibet. Primum ſuſpecta conſortia, & conſilia mulierum. Secundum ingreſſum in monalium monaſteria. Tertium compaternitates cum mulieribus, ac etiam cum viris. & cap. 12. alterius Regulæ, ſic ſcribit: *Omnes fratres vbicumque ſunt, vel vadunt, caueant ſibi à malo viſu, & frequentia mulierum, & nullus cum eis conſilietur ſolus, Sacerdos honeſtè loquatur cum eis dando pœnitentiam, vel aliud conſilium, &c.* Quibus & aliquibus alijs, quæ ſequūtur in dicto

capite Franciſcus prohibet ea, quæ ſupra, & ex conſequenti antiquam quorumdam regularium conſuetudinem fœminarum ſæcularium curam ſuſcipientium, ad quorum nutum, & præceptum illæ ſe victituras ſpondent, quas vulgo Beatas dicunt, alij filias ſpirituales: alij matres, deuotas, vel ſorores vocitant; nomina ſancta, ſi conuerſatio caſta. Sed heu quam verè dixerit Hieronimus in Reg. Monach. ad Paulam, & Euſtoch. cap. 20. *Argumenta ſunt diaboli & mortis æternæ indicia, filiationes, & maternitates, quibus vocabulis ſub velamine ſpiritus, inter ſe vtuntur mares & fœminæ.* Et idem Hieron. aduerſus Vigilant, cap. 6. *Matres vocamus ſorores, & filias, & non erubeſcimus vitijs noſtris nomina pietatis obtendere.* Sanctum & laudabile exercitium mulieres docere, & in via Dei inſtruere; ſed in ſecreto, ſine arbitris, & cum aſſiduitate periculoſum. Nec mulieris quantumcumque deuotæ ſanctitati fidendum eſt, quæ ex fragili ſexus conditione illecebroſum propendit ad crimen, vt citatus Hieron. indicta Reg. docet, dum ſic fatur: *Sanctior mulier vltra quam dici liceat, ſi viro ad hæreat quantumcumque ſpiritualis, inſtinctu naturali inclinatur tandem ad nefas. & tacitè paulatimque*, ait idem Hieron. cap. 2. ad Titum *per amorem ſanctum fit non ſancta dilectio, quæ illos pertrahat ad gehennam*, quàm egregiè totam hanc materiam, & ea pericula expendit Franciſcus in quadam collat. num. 6. apud Vading. in opuſc. tom. 3. *Mulierum familiaritates, colloquia, & aſpectus, quæ multis occaſio ſunt ruinæ, eò ſollicitius vitare debemus (fratres chariſſimi) quò ſæpius per huiuſmodi videmus debilem frangi, & fortem ſpiritum infirmari. Harum contagionem euadere conuerſantem cum eis, niſi probatiſſimum virum, tam facilè iudico, quam iuxtà ſcripturam in igne ambulare, & non comburere plantas. Non enim ſecurum puto earum formarum introrſus haurire imagines, quæ poſſunt, aut edomitæ carnis ſuſcitare igniculum, aut pudicæ mentis maculare nitorem: friuolum profectò eſt quodcumque mulieris colloquium, excepta ſola confeſſione, vel inſtructione breuiſſima iuxtà quod ſaluti expedit, vel congruit honeſtati, quæ ſunt quæſo cum muliere Religioſo tractanda negotia, niſi cum ſanctam pœnitentiam, vel melioris vitæ conſilium Religioſa petitione depoſcere. Ex nimia ſecuritate non cauetur hoſtis, & diabolus, ſi de ſuo poteſt capillum habere in homine, cito excreſcere facit in trabem, nec enim ſolum mortificari debent vitia carnis, aut eius incentiua frænari; verum etiam exteriores ſenſus, per quos mors intrat ad animam ſumma vigilantia decet cuſtodiri.* Quid meliùs in hoc genere dici poteſt? nihil certè.

Quibus vides Franciſcum docere ſuos, ac etiam aliarum Religionum Prælatos, & ſubditos, quam cautè cum mulieribus conuerſari debeant, niſi velint in ſordida labere crimina, per gehennam ſempiternam conſtiganda, quàm autem acutè id exprimat, agnoſcere eſt ex terminis huius collationis, & præcipuè in illis verbis: *Diabolus ſi de*

ſuo poteſt capillum habere in homine, citò creſcere facit in trabem. Quibus docet minimulas cogitationes ſuperfluas, quæ per capillos iuxtà patrum ſententiam intelliguntur, eſſe vitandas à Chriſti Atleta, quoniam ſi capillum, aut cogitationem aliquam ſuperfluam poteſt habere diabolus in illo, cito tranſit in trabem, videlicet in peccatum, vel deſiderium carnale, ſignificatum per trabem in ſacris Paginis; ſubtilis eſt enim admodum capilli cogitatio: Peccatum autem trabes; quia ſub vitio, quaſi ſub trabe gemit peccator, & omnem ei exprimit ſuccum deuotionis moroſa cogitatio, ſeu deſiderium carnale, quod ad ſolam de fœmina cogitationem repentè exoritur. Vnde Arſenius, cum rogaretur à nobili, & pudica virgine Romana ad ſuos pedes proſtrata, vt pro ea preces funderet Deo, reſpondit: *Orabo Deum meum, vt deleat tuam ex meo corde memoriam.* Sic primò cauendum animæ putauit, ne virginis pudicæ leuis cogitatio illum impudicè læderet.

Sed fortè ex incauto viſu, aut leui cogitatione, *Quid* inquid aliquis *hinc mali poſſit oriri? Quid? Ex hoc amor velut ignis excitatur. Vt enim ignis, vbi fœnum aliquod, aut culmum arripuerit, nihil moratur, ſed ſtatim vt attigit materiam, lucidam accendit flammam: Itidem & ignis concupiſcentiæ, quæ eſt in nobis, ſimul atque per intuitum oculorum elegantem, ac venuſtam attigerit formam, protinus exurit animum.* Fœlix, qui cum Iobo pepigit fœdus cum oculis ſuis, vt non cogitet quidem de virg. Infœlix verò, qui cum Holoferne ſtatim in oculis ſuis captus eſt, fugiat conſortium mulierum non neceſſarium, & non capietur. Quàm egregiè Bonauent. Franciſci diſcipulus 1. p. ſpec. part. 4 cap. 4. loquitur: *Vitanda eſt cum mulieribus, non continuanda præſentia, ſed quaſi tranſeunter fœminis exhibenda eſt acceſſio quodammodo fugitiua. Tutius eſt non poſſe perire; quam iuxtà periculum non periiſſe.*

Vnde ſanctiſſimam, & omni laude digniſſimam Prælatorum Regularium conſuetudinem prædico, qui ad conſeruandam ſubditorum pudicitiam, & famam, & ad vitanda ſcandala non mittunt ſubditos, niſi binos; in quo ſequuntur Chriſti exemplum, qui miſit ante faciem ſuam diſcipulos binos: ac ſimiliter Apoſtolos ad prædicandum etiam binos, vt perpetuos haberent actionum ſuarum teſtes, & ne malè quis ſolitudinem interpretaretur, quaſi ideò ſoli eſſent, vt liberiùs ſine teſte peccarent, quod etiam ea de cauſa miſit duos diſcipulos ad ſoluendum aſinum, quo veheretur, ſicut ad parandam vltimam cœnam duos quoque miſit. Imitantur etiam in hoc Prælati Baptiſtam, qui cum eſſet in vinculis duos ex diſcipulis ad Chriſtum legatos miſit.

Didicerat hanc lectionem à Ioanne, & à Chriſto Hieronim. Vnde ſalubre conſilium, dat non ſolum Regularibus; verum etiam Sæcu-

laribus Eccleſiaſticis, dum dicit: *Solus cum ſola abſque arbitro, & teſte non ſedeas, etiam ſi aliquod ſecretum interſit*, & longè poſt ipſum Cantipratenſis, ſic loquitur: *Nec ſocius ſocium debet deſerere, maximè in colloquio mulieris.* Quod ſi illum rogaueris, quid cauſæ tantæ ſeueritatis vt à ſocio non abſcedat ſocius? Reſpondebit: *Quam vera ſit hæc vox, væ ſoli, ego noui qui triginta annis, & ampliùs vices Epiſcopi, in diuerſis Prouincijs, & Diœceſibus habui, qui in hoc articulo, quo Religioſi ſoli vadunt in vijs, vel ſoli manent in curijs, horrendâ mala, horrendaque pericula frequenter audiui, quæ numquam ſuſtinuiſſent, adiuncto ſocio, vel feciſſent.*

Tantus erat rigor antiquitus obſeruantiæ illius diſciplinæ in conuerſatione cum mulieribus, vt Clemens, tertius poſt Petrum Pontifex Ordinauerit, vt *ad viſitandam mulierem infirmam nullus Clericus ingrederetur, niſi cum duobus, aut tribus, & nec breſbyter ſolus cum ſola adiungeretur, ſed duobus adductis teſtibus viſitaret infirmam*, quem rigorem Auguſtinus ſeruauit, dum eſſet Epiſcopus; nam vt refert Poſſidonius, *ſi fortè ab aliquibus fœminis, vt videretur, vel ſalutaretur rogabatur, numquam ſine Clericis teſtibus ad eas intrabat, vel ſolus cum ſolis vmquam eſt locutus, nec ſi ſecretorum aliquid intereſſet*, & hæc de hac materia ſufficiant; quocirca aliud addam nihil, niſi illud Hieronimi aduerſus illos, qui nimium ſibi confidunt citata Hom. 15. dum ſic loquitur: *Iſtiuſmodi homines Salomon in prouerbijs ſpernit dicens: Alligabit quis in ſinu ignem, & veſtimenta eius non comburentur? aut ambulabit ſuper carbones ignis, & pedes illius non ardebunt.* Sic Hieron. à quo exiſtimo Franciſcum partim ſuam præfatæ collationis hauxiſſe doctrinam; ac proindè cum ita ſit periculoſa familiaritas, non mirum quod ſuis prohibuerit compaternitatem mulierum, vt potè nimis periculoſam.

Minus periculoſa eſt viris ad ſalutem animarum deſtinatis familiaritas virorum ſæcularium, vt plurimum ſapiens carnem, nociua nilominus. Quapropter illam arcet Franciſcus à ſuis, dum illis prohibet compatres fieri virorum; exiſtimabat enim quod ſecedentes à ſæculo per ſuæ Religionis votum, in ſæculo, & cum ſæculo nihil commune habere debebant; conuerſatio autem inter ſæculares parturiens amicitiam, parturit etiam illud amicitiæ ſpecialis teſtimonium, videlicet compaternitatem, quam autem periculoſa ſit, & ſcandalis expoſita, ſciunt illi qui rerum, & morum ſæculi non ſunt ignari. Ideo Franciſcus illam ſuis ſubditis prohibuit, ac etiam ex conſequenti familiaritatem cum Sæcularibus nimiam; & vt facilius illud mandatum exequerentur, inſtituit Eremitoria, in quibus morari poſſent à frequentia virorum ſæcularium ſegregati, ſicut & ipſe ſæpius morabatur, ſciebat enim vir ſanctus ferinam eſſe hominum conuerſatio-

Digitized by Google

nem, quarè inter ferarum Siluestrium cauernas volebat, vt ſæpè ſui vitam Eremi ciues degerent. Sciebat inſuper, quod à viris exules voluntarij, imperterriti facti fuerant ferarum conſortes; & qui homines timuerant ratione præditos, fidenter ſe credebant irrationabilibus creaturis. Sciebat denique, quod plus laborat inter homines virtus, quàm inter fera animalia. Hinc illa Hieronimi vox Epiſt. 4. ad Ruſtic. *Mihi oppidum carcer & ſolitudo paradiſus eſt, quid deſideramus virorum frequentiam, qui de ſingularitate cenſemur.*

Nolebat tamen ſuos ſic eſſe ſegregatos à viris, & fœminis ſæcularibus, vt non intenderent eorumdem ſaluti, ſed ſolummodo eos ſegregatos illo tempore volebat, quo eorumdem ſaluti non incumberent, alio vero, cum de eorumdem ſalute eis agendum foret, eos in medijs virorum, & mulierum cœtibus habitare: eoſque, accepto à ſe exemplo, conformes fieri in cibo, & potu ſe ſuſcipientibus deſiderabat. Et ne ipſius voluntas eos lateret, hanc libertatem poſuit expreſsè in ſua Reg. cap. 3. his verbis: *In quamcumque domum intrauerint, primum dicant pax huic domui, & ſecundum ſanctum Euangelium de omnibus cibis, qui apponuntur eis liceat manducare.* Quibus omnibus Franciſcus edocet ſuos, ac etiam alienos Prælatos, vt amoueant à ſuis ſubditis has occaſiones, vt potè admodum nociuas, non ſolum eorumdem propriæ, verum etiam ſæcularium Chriſtianorum, & infidelium ſaluti procurandæ.

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATI MAIORES DEBENT SIBI reſeruare quædam grauiora peccata abſoluenda: nec facere poteſtatem presbiteris Sæcularibus ad ea abſoluenda.

INTER ea quæ magis nocent ſaluti animarum procurandæ incumbentibus, eſt iactura famæ eorumdem: nam ſicut fama eſt Verbi Dei vehiculum, aperitque oſtium Euangelio, ſic iactura eiuſdem claudit oſtium eiſdem Euangelio, verbumque Dei detinet alligatum; quocircà Apoſtolus vult Euangelizantem, non ſolum caſtum, &c. Verum etiam irreprehenſibilem eſſe Franciſcus illius veritatis doctus præter illa, quæ in §. proximè præpoſito ad famam ſubditorum conſeruandam, & infamiam repellendam diximus ordinaſſe, alia duo vult ſubditis Prælatis imponi, vt ſic eorumdem, & Religionis fama conſeruetur.

Primum eſt, vt Prælati maiores ſibi aliquos, publicos caſus, apud fratres reſeruent abſoluendos, & ad pœnitentiam pro illis iniungendam. Secundum eſt, vt caſu, quod illi Prælati non eſſent Sacerdotes, ſubditos illis fœdatos ad alios Sacerdotes Ordinis abluendos, ſeu ab illis abſoluendos remittant. Vt habetur cap. 7. Reg. Quoad primum, certum eſt medium eſſe efficaciſſimum ad amouenda à Regularibus peccata, & ex conſequenti ad remouendam eorumdem, & Religionis infamiam; nam aliquando apud quemdam Regularem amor Dei frigere poteſt; ac æternæ, cum non cenſeatur proxima, timor pœnæ, apud quem ſemper viget, & vigilat, ſi peccet, timor Præl. ad quem tamquam ad Iudicem licèt non crudelem, neque aſperum, tandem recurrere, & corã eo ſiſtere obligatur, vt peccati patrati, pœnitentiam, & abſolutionem recipiat, qui proculdubio velut frænum equum indomitum à peccato patrando efficaciter retinet; nam labes ſuas quilibet auribus priuati hominis facilè pandet, ſed difficilimè Prælato; vnde ſedes Apoſtolica de hac difficultate ſapiens Prælatis Regularibus edicto prohibuit generali, ne confeſſiones ſubditorum audiant, niſi liberè volentium, ac niſi peccatis reſeruatis eſſent ligati. Peccatum enim etiam grauiſſimum ab indeuoto, & prauo Regulari facilè clam poteſt committi, quia iacturam famæ non timet, quod palàm perpetrare non audet ob famæ iacturam: Reſeruatum verò nec clam, nec palàm, quoniam propriam veretur infamiam, licèt de fama Religionis parum curet, & ſic grauiora peccata, & infamia Religionis, & Religioſi cauentur.

Secundum quod decernit Franciſcus ad famam prædictam conſeruandam, eſt medium valdè proportionatum, videlicet, vt non à preſbyteris Sæcularibus, ſed ab illis de ſuo Ordine à reſeruatis abſoluantur peccatores publici; nam ſicut filij Noë damnantur, eo quod ſui verenda patris reuelauerint, & illi, qui ea pallio operuerunt laudantur, & benedictionem reportant, ſic illi, qui verenda matris ſuæ, (peccata ſcilicet licet publica Religionis) à quibuſdam patrata ſæcularibus reuelant, meritò damnantur, & caſtigantur à ſacrarum Prælatis Religionum, qui in ſuis conſtitutionibus hoc ſcelus ſubditis ſtrictiſſimè prohibent, & qui ea ſilentio, & alio quouis licito modo abſcondunt, iure optimo laudem, & benedictionem merentur, & è contrario alij maledictionem, quam alibi diximus in ſubditos per ſua peccata Religionem ſcandalizantibus, & diffamantibus pronunciaſſe. Verum non ſufficiebat hoc medium ad famam ſui Ordinis conſeruandam, & ad infamiam cauendam; Idcircò ſuperaddidit, quod Prouinciales non poſſint peccantem ſubditum pro peccatis publicis reſeruatis abſoluendum ad Sacerdotem Sæcularem mittere, ſed tantum ad ſui Sacerdotem Ordinis, ſi ipſi Prouinciales non eſſent Sacerdotes,

ſicut ipſe Franciſcus ex ſumma humilitate ad Sacerdotium non aſcenderat, licet enim Sacramentum pœnitentiæ ſummo ſecreto obſignetur, attamen ſi non nocere Religioſi, & Religionis famæ exiſtimanda eſt declaratio, quæ per confeſſionem peccati reſeruati apud vnum virum grauem fieri ſolet, potiſſimum illis, in quibus non leue dubium eſt, quod Sæculares presbyteri charitate frigeant erga Regulares, ſaltem illis admirationis cauſam præbere, qui meritò de Regulati ſibi de reſeruatis confitenti vſurpare poſſunt, illud Iſaiæ, cap. 14. *Quomodo cecidiſti de Cœlo Lucifer, &c.* & in illo prætereà totum Ordinem deſpicere, in quo profeſſionem emiſit, ſolitum eſt enim hominibus, etiam de aliqua prudentia benè meritis, non conſiderare, quod ſicut in cætu Chriſti ex duodecim, Iudas illum tradidit, Petrus negauit, & Thomas fidem reſurrectioni illius adhibere recuſauit, ſic in Regularium cætu aliquis reperitur, qui ab obſeruantia ſuorum recedit votorum. Quapropter Clemens IV. vt ſimilis infamiæ occaſionem à Religione præſcinderet vniuerſis Eccleſiæ Prælatis, & alijs, quibuſcumque prohibuit, ne fratrum Minorum, inuitis eorumdem Prælatis, confeſſiones audirent. Ex quibus docentur omnium Regularium Prælati, quid circa hoc faciendum ſit, ne eorumdem Ordines infamentur.

Diximus maiores Prælatos debere ſibi reſeruare grauiora peccata publica à ſemetipſis abſoluenda; nunc videndum quid ſentiendum de grauioribus peccatis occultis; Dicimus igitur Maiores Prælatos debere ſibi etiam grauiora peccata occulta reſeruare, facultatem tamen ab eis abſoluendi communiter alijs relinquere debere, abſque obligatione pœnitentibus ſe coram ipſis præſentandi. Ratio huius veritatis quoad primam partem eadem eſt, quàm ſuperiùs expoſuimus circa reſeruationem peccatorum publicorum, & hoc munus Præl. fundatur in praxi totius Eccleſiæ, ac etiam in poteſtatis ſecularis vſu; videmus enim Pontifices Romanos non ſolum publica, ſed etiam occulta ſibi reſeruare, ac ſimiliter facere Epiſcopos; Idem videmus fieri apud poteſtates Sæculares; Reges enim ſibi quædam crimina occulta reſeruant, quæ non committunt conſiſtorio Conſilij Supremi, & Parlamentis, &c. Sic fieri etiam videmus in Ordinibus Regularibus, atque hanc reſeruationem faciendam vniuerſaliter, approbat Tridentinum. & Clemens VIII. apud Regulares certò modo faciendam præſcribit. Num autem non ſolum occulta, verum etiam interna peccata voluntatia poſſint ſibi reſeruare ſub Iudice lis eſt, audiui tamen à Santorio Melphienſi ſacræ Pœnitentiariæ Lateranenſis præfecto, dum anno 1637. eſſem Romæ, Vrban. VIII. ſibi reſeruaſſe hæreſim internam, ſeu mentalem. Crederem tamen apud Regulares non debere fieri huiuſmodi reſeruationem, nec etiam de occultis, quæ

nullo prorſus præſente, niſi ſolo tantùm penitente, ſine complice patrata ſunt.

Quod autem Prælati non debeant cogere ſubditos, vt ſe coram ipſis de occultis præſentent abſoluendi, ſed committere ordinariè facultatem alijs, conuenientiſſimum iudicabit quiſquis bene ſentiet de iure naturali, quod quilibet Regularis habet tuendi ſuam famam, quam facilè exponeret, ſi commiſſo peccato occulto ad Prælatum maiorem perſonaliter recurreret, vnde factum eſt, vt Prælati maiores hanc ſuam auctoritatem localibus Prælatis iure vniuerſalis delegationis committant, vt non deſit remedium peccatoribus, & famæ eorumdem iactura caueatur, debent ergo huiuſmodi Prælati, ac etiam maiores quoad hoc concedere ſuam facultatem confeſſario illam poſtulante, non expectata pœnitentis petitione, ſeque faciles ad hoc oſtendere, ſiue per ſe, aut per alium illam pœnitens poſtulet. Nam hæc iuriſdictio datur in commodum, & vtilitatem pœnitentis, & non in vtilitatem auctoritatis Prælati, quare quoties pœnitens petit facultatem abſoluendi, tenetur Superior infirmitati pœnitentis conſulere, qui renuit ſua peccata aperire, alias exponeret ſubditum periculo peccandi, aut non integrè confitendi; Vnde D. Thom. opuſc. 19. & 4. diſtinct. 12. quæſt. 3. art. 3. q. 4. ad 4. docet peccare Prælatum, qui ſe in hoc præſtat difficilem. *Quia inquit multi ſunt adeò infirmi, vt potiùs ſine confeſſione moriantur, quam tale peccatum tali Sacerdoti confiteantur.* & poſteà ſubdit; *Vnde illi qui ſunt nimis ſolliciti, vt conſcientiam ſubditorum per confeſſionem ſciant, multis laqueum damnationis inijciunt, & per conſequens ſibi ipſis.* & poſt pauca, *quamuis ex tali licentia nonnulla mali occaſio ſequatur, per eam tamen multis maioribus occurritur.* Hæc Thomas: cum quo multi alij graues Doctores ſentiunt. Chriſoſtomum in huius ſententiæ confirmationem adducere non erit abs re, qui Hom. 43. in Matth. cap. 23. ſic fatur: *Si erramus modicam pœnitentiam imponentes, nonne melius eſt propter miſericordiam rationem dare, quam propter crudelitatem, vbi enim pater familias largus eſt, diſpenſator non debet eſſe tenax, ſi Deus benigus eſt, vt quid Sacerdos eius auſterus? vis apparere ſanctus? circa tuam vitam eſto auſterus, circa alienam autem benigus, audiant te homines parua mandantem, & grauia videant facientem.* Vbi vides hunc ſanctum facilitatem, & benignitatem erga pœnitentes commendantem, ſicut & poſt ipſum eam commendauerat Franciſcus, vt vidimus ſæpiùs. Et Clem. VIII. in quadam conſtitutione, quam edidit ad inſtantiam procuratoris generalis Carmelitarum, qua facultatem abſoluendi ſubditos à reſeruatis, per priuilegia conceſſam temperauit, & totum hoc negotium ad Prælatorum Regularium diſpoſitionem mandauit eſſe ſubiectum, nilominus præcipit eiſdem Prælatis, vt in vſu huiuſmodi poteſtatis

ſe

ſe cum ſubditis faciles exhibeant. Imò in decreto vniuerſali pro Regularibus de caſibus reſeruatis, pro rationibus mouentibus ipſum Pontificem, ad eximendum pœnitentem ab onere comparendi coram Prælato, vt abſoluatur à reſeruatis,modo ibi deſignato,adducitur Prælatorum rigiditas, & aliquorum ſubditorum infirmitas. Et Paulus V. in adiuncta declaratione ad decretum præfati Clement. declarat, quod ſi Prælatus Confeſſario licentiam negauerit pro pœnitente abſoluendo petenti, nilominus ipſemet pro illa vice beneficium abſolutionis impendere poſſet, quæ dictio *pro illa vice*, non ſolùm debet intelligi pro vna vice tantum, ſed probabile eſt, quod intelligitur pro pluribus, ideſt quoties negatur, facultas abſoluendi ita Bordon. tom. 1. var. reſol. 39. n. 50. & Auerſa de Sacrament. pœnit. quæſt. 17. ſect. 4.

Cauſa autem concedendi faciliùs hanc facultatem eſt nullam ſpecialem cauſam occurrere ad eam negandam, vt docet Filliucius de Confeſſ. tract. 7. cap. 10. n. 294. quod ſi præuideat peccaturum pœnitentem,ſi neget,ex charitate tenetur illam concedere,vt docet Suares de Pœnit. diſp. 30. Sect. 4. Imò etiam tenetur ex iuſtitia, vt ait Card. de Lugo de Pœnit. diſp. 20. ſect. 10. n. 233. quod tamen limitatione indiget; nam ſi peccatum tale ſit, vt vergat in damnum communitatis, vel tertiæ perſonæ, cui Prælatus remedium ſeruato ſigillo adhibere poterit, & non alius, non poteſt, nec debet Superior, vt inquiunt Suar. & Filliuc. citati dare facultatem: hoc tamen præ oculis ſemper habendum eſt, ait Lugo, quod in dubijs ſemper in benigniorem partem eſt inclinandum, ad quam decreta præſertim Clem. VIII. inclinare videntur, quare niſi conſtet de graui pœnitentis, & aliorum damno, videtur concedenda facultas,ſemper tamen prudenti confeſſario, qui vtiliter poſſit animæ pœnitentis conſulere.

Dices ſi Præl.magis debet in partem concedẽtem,quam in negantem inclinare,nullius roboris putanda eſt reſeruatio, quia in tantũ reſeruatur auctoritas, in quantum æſtimatur medium opportunum ad præcauenda peccata. Reſpondetur ex citatis Suar. Filliuc. & Lugo tunc eſſe denegandam facultatem in caſu particulari, quando moraliter timetur, ne futura ſit vtilior pœnitenti; ponderet ergo Prælatus vtramque partem, & damnum pœnitentis, tam ex facilitate, quam ex rigiditate oriturum, in generali tamen ſemper eſt inclinandum in benigniorem partem.

Dices iterum, iſta facilitas nequit eſſe in Religionis vtilitatem; quia multi infirmi ſpe facilitatis arripient occaſionem incidendi in reſeruata. Reſpondetur hoc zelo multos Prælatos ex nimia rigiditate peccare, & trahere infirmos, & debiles ſubditos ad peccandum, ex ignoratione doctrinæ D. Thom. citati docentis, *Quod non eſt bo-*

num in toto mundo, quo creatura humana abuti non poſſit, ſi quidem etiam Dei bonitate abutitur. Cautè tamen Prælatus hanc facultatem concedendo debet procedere, nec illam dare generalem ſubdito, vt eligat confeſſarium, quem voluerit, vel propoſitum à pœnitente eligere, licèt idoneum; ſed debet illam committere alteri prout iudicauerit expedire ad pœnitentis vtilitatem; verumtamen Prælatus non debet eſſe difficilis ad concedendam facultatem Sacerdoti poſtulato à pœnitente, quando vel ſubditus eſt prudens, & timoratus, & Sacerdos reuera eſt idoneus, imò aliquando erit neceſſarium iuxtà Regulas ſupertiùs datas, quæ hic applicari poſſunt. Ita Suar. citat. & partim Auerſa vbi ſupra, qui addit, quod Prælatus poteſt præfigere certa remedia, & taxare certas pœnas, quas confeſſarius iniungere teneatur. Poterit etiam interrogare, quodnam ſit peccatum, de quo licentia poſtulatur, & non ſiſtere in ſola generali notitia, quando non adeſt periculum detegendi pœnitentem.

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI NON DEBENT PERmittere ſubditis immoderatas auſteritates, ijs maximè qui ſaluti animarum incumbunt, quibus infirmantibus maxima ſollicitudine prouidere debent, vt ſanitati reſtituantur.

SOLITVM eſt ſanctis Patribus mortificationem cum morte comparare, eamque aſſerere maxime neceſſariam viro Religioſo, ipſiuſque eſſe Officium, ſicut mors eſt Officium mortalium, quod omnes obire tenentur. Ideò Climachus Monachum deffinit violentiam naturæ, dum ſic ſcribit: *Hoc noſtrum penſum eſt hoc munus noſtrum, hæc militia noſtra vim ipſi naturæ inferre. Per nos regnum Cœlorum vim pati debet; nam violenti rapiunt illud.* Quare Auguſtinus optimè dixit Serm. 13. de Verb. Dom. *Hoc eſt opus noſtrum in hac vita actiones carnis ſpiritu mortificare quotidiè, affligere, minuere, frænare, interimere. Hæc eſt actio noſtra, hæc eſt militia noſtra, &c. Hoc non ſolum Officium, ſed ſtatus noſter deſideria ſæculi opprimere, iugulare appetitum, trucidare omnem motum naturæ. Ad hoc autem Religioſa vota emiſimus, &c.* Idque probat ſimilitudine artificis, qui ſuſcepta aliqua arte, quærit inſtrumenta apta ad rectè laborandum in illa, alioquin ineptus eſſet ſuſcipere ar-

tem exercendam ſine inſtrumentis, Regularis artem mortificationis ſuſceperunt, illius artis inſtrumenta ſunt tria vota, ieiunia, macerationes corporis, vigiliæ, &c. Certè ineptus eſſet ille Regularis, ſi illis inſtrumentis non vteretur, artemque ſuam non exerceret, ſicut artifex, qui otiatur in arte ſua, ſuiſque non vtitur inſtrumentis, ineptus iure meritò affirmatur.

Prudenter tamen illam artem exercere debent Regulares, & iuxtà vires, præcipuè ij, qui ſaluti aliorum incumbunt, nec aliter quam ferant ſui Ordinis conſtit. & inſtituta, aut Prælatorum iudicium, & facultas, hanc prudentiam requirunt ſancti Patres: Fulgentius ad Probam Epiſt. 3. ſic ait: *Porrò ieiunijs ſic eſt adhibenda temperies, vt corpus noſtrum, nec ſaturitas excitet, nec inedia immoderata debilitet. Talis igitur, tantaque Virginis ieiunium refectio ſubſequatur, vt nec ſuauitate corpus illiciat, nec ſaturitate ſuccendat. Saturitas facit, vt inaniter ieiunemus: debilitas facit ne ieiunare poſſimus.* Sic etiam vniuerſaliter docuere, non ſolum de maceratione per ieiunium alij antiqui ſancti, quorũ iudicium ommitto, vt ad monita per Angelum S. Elizabethæ moniali facta veniam relata in cap. 7. & 16. ſuarum viſionum, vbi poſt taxatam imprudentem macerationem corporis per ieiunia, vigilias, genuflectiones, flagella, & grauiſſimas quaſlibet afflictiones, vt potè corpori, & ſpiritui, ac etiam ſaluti nociuas, tandem ſic concludit. *Bona eſt vexatio carnis, quia aduerſatur concupiſcentijs, ſed ſi menſuram exuperet, inutilis eſt, quia ſuffocat deuotionem contemplationis, & lumen eius extinguit.* Corpus ſocius eſt animæ, & in diuinis ſua præſtat obſequia, aliquando ſuo terreno pondere ad mundana inclinat ſolatia, à quibus, ne & anima inquinetur, & ipſum, frænandus vtique luxuriantis appetitus exceſſus abſtinentijs, vigilijs, eaumenijs, & ſuper addenda, quandoque flagella. Cohibenda tamen petulantia non mactanda natura; puniatur non occidatur corpus; ſubijciatur animæ, non occidatur ab anima caro; viuat aliquantulum, vt ſeruiat; attenuetur, non omninò ſubtrahatur annona.

Quam eximiè Franciſcus hanc moderationem in auſteritatibus docuit, qui licèt eſſet admodum ſibi auſterus, quippè, qui vt ait Bonauentura in eius vita. *Experientia certa didicerat dæmones aſperitate terreri.* & licèt pro viribus ad vitam auſteram fratres induceret, *non tamen ei placebat diſtrictionis ſeueritas, quæ pietatis non induit viſcera, nec eſt diſcretionis ſale condita. Cum enim quadam nocte, vnus ex fratribus præ nimietate abſtinentiæ admodum fame cruciatus, nullam poſſet habere quietem, intelligeretque pius paſtor, oui ſuæ imminere periculum, vocauit fratres, appoſuit panem, & vt ruborem illi tolleret, cæpit prior comedere, eumque ad manducandum dulciter inuitare. Depoſuit frater verecundiam, ſumpſit cibum, gauiſus quàm plurimum, quod per circumſpe-*

Digitized by Google

ctam condeſcenſionem paſtoris, & corporis euaſiſſet diſpendium, & non modicum accepiſſet ædificationis exemplum. Sic Bonauent. cap. 5. quibus vides Franciſcum immoderatas aſperitates vitæ odiſſe, & tamen in fratre ex illis infirmante paternæ condeſcendiſſe, ſic quoque in Regula ſe geſſiſſe videmus, in qua cum aſperam vitam ſuis ſequacibus præſcriberet, ſtatim condeſcenſione erga eos vſus eſt, diſpenſationem multorum præceptorum in neceſſitate apponendo, & Prælatis facultatem faciendo ad diſpenſandum in neceſſitate ſuper illis. Eiuſdem ſententiæ planè eſt Ignatius de Loyola in Reg. 46. in qua ſic habet: *Corporis caſtigatio immoderata eſſe non debet, nec indiſcreta in vigilijs, & abſtinentijs, & alijs pœnitentijs externis, ac laboribus, quæ & nocumentum afferre, & maiora bona impedire ſolent.* Vbi eadem Regula vult, vt Prælati ſuæ ſocietatis condeſcenſione in ſubditos auditis, vel cognitis eorumdem neceſſitatibus vtantur, ipſiſque prouideant.

Nec eos retinere debet ab huiuſmodi charitate præſtanda neceſſitas, aut infirmitas per imprudentiam ſubditorum incurſa, ſicut nec retinuit Franciſcum imprudens, & immoderata ſubditi abſtinentia, ſed ad omnes qualeſcumque ſint, & quomodolibet cauſatæ, paternè condeſcendere, eiſque ſollicitè prouidere, quam piè & ſollicitè hoc munus exercebat ille ſocietatis Ieſu inſtitutor Ignatius, qui ita erga ſuos ægrotantes erat affectus, vt electus in præpoſitum generalem prædictæ ſocietatis, præfecturam valetudinarij alteri committere noluerit, quam ita ſollicitè per ſe agebat, vt etiam ſi cui è vena ſanguis miſſus eſſet, ipſe nocte ſequenti eum inuiſeret, vt caueret, ne vulneris ſoluto forte ligamine, ille periculum aliquod vitæ ſuæ adiret. Quæ exempla condeſcedentiæ Charitatiuæ duorum inſtitutorum Ordinum præpoſitorum Generalium erga infirmos, ab omnibus Prælatis minoribus, illiſque inferioribus ſequenda proponuntur, qui cum negotijs minoribus gerendis ſint occupati, facilius eam curam, ſi non per ſe, quod forſam eſſet nimis difficile, ſaltem per ſubditos ſollicitè exercere poſſunt.

Nolim profectò Religioſos viros ſuæ naturæ nimis indulgere: Nolim delicatiùs, & molliùs tractari velle: Nolim meliora ab eis expeti remedia & pretioſiora, quam ratio, & ſtatus paupertatis Regularis poſtulet, ſed nolo eis ea deeſſe ſubſidia, quæ communiter in ſæculo deeſſe non ſolent, ſi ea habendi, impotentia, eos qui ægrotis inſeruiunt, non prohibeat ab eis exhibendis.

Ac propterea 1°. rationi conſentaneum eſſe puto, vt homini cui propter Chriſti obſequium contingit, vt obſequijs, & officijs patris, & matris, fratrum, ſororum, coniugis, cognatorum, eorumque grata præſentia careat, non careat officijs, & præſentia continua alicuius, qui non minori eum charitate aſſiduam ei operam præſtet: in

neceſſarijs opituletur, & beneuolè eius infirmitatibus compatiatur; ille autem ad hoc deſtinatus miniſterium, niſi vir ſpiritualis ſit, & magna polleat charitate, ab illo iuxta debitum exercendo retardabitur, cum aliundè nullo conſanguinitatis, & propinquitatis ſenſu alliciatur, & ab ipſa miniſterij neceſſariò præſtandi natura repellatur; Vnde Prælati ad hoc omnem cogitatum admouere tenentur, vt deligant virum pium, infirmitatibus alienis naturaliter compatientem, in quo ſit probata patientia, & fraternitatis charitas; alioquin ſi non ſatis pius, & qui neſciat compati, ſitque naturaliter iracundus, periculum foret, ne aſperis ægrotantes læderet verbis, ne eis debita ſubſidia præſtaret, & ne ſæpiùs dies penè totos ſine auxilio illius cum ſummo animi dolore ſoli degerent; Curare itaque debent Prælati, ne infirmi auxilijs huiuſmodi neceſſarijs ex defectu Infirmarij, ad illa obſequia exhibenda incapacis, aut ſaltem parum apti, aut minùs quam par ſit ad illa propenſi careant; & vt non minùs aſſidua, & beneuola ægrotis ſuis ab eo præſtetur opera, quàm præſtari ſoleat hominibus ſæcularibus tenuioris fortunæ, cum eis matres, ſorores, aut coniuges, non deſunt, videlicet, vt numquam ægrotos febre laborantes, aut graui alio morbo affectos, ſolos in valetudinario decumbere ſinant, aut ita ab infirmario diſiunctos, vt non facilè audiri poſſint, aut ab alio qui ipſis neceſſariam operam præſtare valeat. In quo Franciſcus multum laudandus eſt, qui ſpeciale præceptum in ſua Regula poſuit, quo ſub letali deſtinatus ad illud miniſterium obligatur ſeruire infirmis ſuæ curæ commiſſis, ſicut vellet ſibi ſeruiri, ſi infirmus eſſet. Laudandi etiam Prælati ſui Ordinis, qui mira cura in deſignandis præpoſitis infirmariæ præcipuè vero Itali, & Hiſpani vtuntur, quos in capitulis Prouincialibus deſignant, & tabulantur, quaſi eſſent Religionis Prælati. Non minori pietate. & charitate Prælati eiuſdem Ordinis reformati in Gallia erga infirmos feruntur, licèt in Capitulis Prouincialibus illos non eligant. Et ſic obediunt præcepto Franciſci ſibi facto, quo ſub mortali tenentur curam habere ſollicitam infirmorum. Neque aliquem Religioſum Ordinem, in quo aliquid obſeruantiæ Regularis, aut Chriſtianæ charitatis reſideat eſſe exiſtimo, qui aliter agat cum ijs, qui infirmantur, alioquin apertè daretur eis grauis querendi occaſio.

2°. Eſt etiam æquum, & ad hoc ius habent Regulares fundatum in obligatione, quam quiſque habet tuendi vitam ſuam, quando id ſine diſpendio ſalutis animæ, ac diuinæ gloriæ fieri poteſt, vt eis in morbis non deſit medicorum auxilium, quale communiter ſibi procurare ſolent ij, quibus ad hoc non eſt impedimento extrema paupertas, aut quale ijs procurari ſolet ab ipſorum parentibus, retinendæ vitæ eorum cupidis; horum enim locum tenere, & operam præ-

ſtare debent Prælati, ita vt non plura poſſit apud prophanos homines ſenſus humanitatis, quàm apud viros Religioſos ardor charitatis, in quo ex defectu tantæ virtutis peccaretur 1°. ſi quis Prælatus alienæ infirmitatis mala parum aptehendens (aut quod ſimilia expertus non ſit, aur quod à natuta barbariem quamdam, aur acerbitatem habeat, quæ eum debito humanitatis ſenſu exuat, aut quod per ſummam auari animi peruerſitatem bonis Religionis parcat, quaſi ipſorum ad ipſum proprietas pertineat) remedijs neceſſarijs ægrotum priuet, quæ ſibi tamen ægrotanti libenter adhiberi curaret.

2°. Peccaret ille Prælatus, qui vt medicum à feria ægrotantis curatione retardaret, ita ei loquendo de ægrotante, vt ille eius verbis conciperet parui fieri eius reſtituendæ ſanitatis curam: eumque plus eſſe oneri Religioni, quam eſſe illi vtilem, aut ſi vt eius morbi aprehenſionem apud medicum leuaret, imaginationi, melancoliæ, aut ſimili huiuſmodi poſſioni eius morbum tribueret; medico enim ſuum relinqui debet de morbi qualitate iudicium, & Regulari dicenti ſe ægrotare omninò credendum eſt, nec oppoſitum ſine magna temeritate iudicari poteſt. Si ſecùs agat Prælatus haud dubium, quin periculum ſit, quod & infirmus tædio maximo afficiatur, & Religio ſcandalum patiatur.

3°. Non minùs ius naturale expetit, & quantum commodè id fieri poteſt, vt cibus is non deſit Religioſis ægrotantibus, qui eorum & nutritioni, & conſeruationi ſit accommodatus, quod dum Prælati per ſe, aut per alios, quorum numquam charitas deeſſe ſolet, præſtare negligunt, iure de ſubditis conqueri nequeunt, ſi illi hæc ſubſidia ſibi à parentibus ſuis, vel ab amicis ſæcularibus procurent, licèt in eo plurimum imminuatur opinio de charitate religioſa; Prælatorum potiùs culpa, quàm ſubditorum, qui ſuo iure vtuntur. Etenim horrendum omninò, & vix vlla pœna digna potens elui facinus, quod committur, vt Prælati (ſi qui ſint) qui eis prouidere tenentur, & id poſſunt ſine vllo proprio ſuo incommodo, id præſtare recuſant, per apertam iniuriam; cum bona totius communitatis, ita ad omnes pertineant, vt æqualirer quiſque ius habeat ijs vtendi pro menſura ſuæ neceſſitatis, & hic eſt Inſtitutorum Ordinum Regularium ſenſus; is omninò Fundatorum omnium animus; hoc omnium, qui bona largiuntur intentum.

Neque verò ea volo ita intelligi, vt de ijs tantum dicta velim, qui graui morbo percuſſi cum mortis periculo luctantur, ſed & de ijs etiam qui conualeſcunt, quos ſæpè, niſi Prælati inuigilarent, contingeret, vt præfecti infirmorum curæ, ex deuotionis, & charitatis defectu, aut potius ex tædio laſſi eis miniſtrare, è valetudinario nondum confirmata valetudine eos exire, & communi aliorum bene

valentium victui reſtitui procurarent. Velit Deus, vt nuſquam mala huiuſmodi Regulares infeſtent Ordines, quæ ſicut teſtari poſſum apud noſtros non animaduerti: ita negare non poſſum, quin ea mala grauiſſima eſſent, ſi ea apud quędam aliquando contingerent, quod de nulla Religioſa communitate ſuſpicari velim, in qua tamen, & Regularis ſpiritus, & fraterna charitas vigeat. Qua Franciſcus percitus, & fratribus omnibus, & maximè Prælatis, & infirmarijs curam ſollicitam, & charitatiuam erga infirmos ſtrictè commendauit, vt ex cap. 4. & 6. ſuæ Reg. manifeſtè conſtat. Quam curam ita video obſeruatam in Prouincijs, in quibus eiuſdem Regulæ viget obſeruantia, vt in ſubſidijs habendi medicos, pharmaca, cibos, miniſtrantes, & alia huiuſmodi nihil penitus deſit infirmis, vnde fit vt illa Prælatorum cura alacriores faciat ſubditos ad animarum ſalutem procurandam, & eos doceat non parcere labori, & ſtudio illam procurandi. Secus autem facientes Prælati ſubditos ad illud munus agendum, ſi non prorſus ineptos, ſaltem minus habiles, deſides & puſillanimes efficiant.

Dixi non debere Prælatos permittere ſubditis immoderatas corporis afflictiones, quod intelligi debet, vt plurimum; nam ſæpè poſſunt illas permittere, vt factitatum vidimus Franciſci tempore, & in ſuo Ordine ſucceſſiuè fieri ſolitum fuit, ac etiam nunc fieri videmus, ſicut etiam in alijs Ordinibus, ſed nonniſi ſubditorum probatis viribus, & ſpiritu, quod neceſſarium eſt fieri. Plura de hac materia in §. ſequenti.

---

§. *QVARTVS.*

PRÆLATI DEBENT IMPEDIRE, NE à ſubditis mortificationes, & auſteritates indebitè aſſumantur.

PROBAVIMVS in precedenti §. debere Præl. impedire, ne ſubditi nimias aſperitates amplectantur, nunc oſtendendum eſt Prælatos debere contendere, ne vllas aſperitates, & mortificationes indebitè, id eſt alio modo quam virtuoſè amplectantur, multi enim in hac agendi ratione priſcis ex ignorantia decepti ſunt temporibus, ac nunc etiam aliqui errant, vt ergo hic error à clauſtris exulet.

Sciendum eſt dupliciter ſpectari poſſe obiecta, circa quæ voluntas ſeu libertas humana verſari poteſt, ſiue ea volendo, nolendo, aut non volendo, ſiue ea eliciendo, nam voluntas ſeu principium liberum circa ſuas operationes ferri dicitur, dum eas præco-

gnitas elicit, aut ab operando abſtinet, idipſum prius natura cognoſcendo.

1°. Modo ea obiecta conſiderari poſſunt Phyſicè, ſecundum ſe præciſè, citra vllam conſiderationem, quod bona ſint moraliter, aut mala, laudabilia, aut reprobabilia, honeſta, aut turpia moraliter; ſed præciſè ſecundum ſe, vt ſunt voluntati operanti bona, ſuauia, commoda, aut mala, nociua, eius deſtructiua, vel ei moleſta ſiue ea huiuſmodi ſint formaliter talia, vt actus voluntatis operantis, ſeu operationes ipſius, ſiue ſint obiecta eiuſdem voluntatis, cuiuſmodi ſunt ea, quæ extra eam ſunt, circa quæ ipſa fertur, nolendo, volendo, aut non volendo, vt ſunt diuitiæ, honores, & alia, quæ commoda ſunt, aut nociua. Ea itaque obiecta, aut præciſè ſumpta ſunt bona, aut mala, aut indifferentia. Phyſicè bona ſunt formaliter ea, quæ per ſe ſuauiter, & commodè afficiunt principium, cuius ſunt actus. Extrinſeca verò, ſeu obiectiua ea, quæ per ſe amari, & expeti poſſunt naturaliter, licet extrinſeca ei, qui ea appetit. At verò Phyſicè mala ſunt ea, quæ per ſe malè afficiunt Principium, cuius ſunt actus intrinſeci, vt potè illi moleſta, acerba, ſeu incommoda. Obiectiuè verò mala ea ſunt, quæ ſecundum ſe amabilia non ſunt, ſed fugienda, vt potè quorum exiſtentia eſt principio libero cauſa triſtitiæ, doloris, aut iniuſtitiæ. Indifferentia autem obiecta formaliter ſunt actus principij liberi, qui nec ſecundum ſe ei expetendi ſunt, nec fugiendi. Obiectiuè verò indifferentia, ad quæ voluntas appetenda, aut fugienda inclinationem non habet, vt quæ ei nec commoda eſſe poſſunt, nec nociua.

Eadem rurſus ſpectari poſſunt comparatiuè ad alia citra vllam conſiderationem, quod bona ſint, aut mala, aut indifferentia moraliter, ſed prout illis vtilia ſunt, ſiue commoda: & hoc modo ſumpta, quæ ſecundum ſe præciſè bona ſunt, poſſunt eſſe alteri mala, & quæ ſecundum ſe ſunt Phyſicè mala, poſſunt eſſe alteri bona, ſic minutio ſanguinis eſt de ſe mala, & dolorem afferens, & continui ſolutionem, at poteſt eſſe bona ægrotanti, & expetenda propter ſanitatem, quam cauſare apta eſt, ſic potare eſt bonum, & commodum ſitienti, at propter incrementum hydropiſis, quod cauſat, poteſt eſſe malum petenti, & ita de reliquis.

2°. Modo obiecta principij liberi, ſeu voluntatis conſiderari poſſunt, vt per ſe ſunt actus illius principij, à quibus illud bonum eſt, aut malum moraliter, atque ita laude, aut vituperio dignum, aut certè obiecta actuum liberorum, quæ liberè cum laudè, aut vituperio ſecundum ſe expeti poſſunt, aut vitari, ſic colere Deum, honorare parentes, ſuum cuique tribuere ſunt actus honeſti, & ijs oppoſiti moraliter mali. Similiter velle, vt alij Deum honorent, vt non occidant

dant iniuſtè, vt eleemoſinam dent egentibus, ſunt actus boni moraliter, & eorum obiecta bona moraliter obiectiuè.

Nonnulla verò huiuſmodi obiecta principij liberi per ſe præcisè ſumpta, nec bona ſunt moraliter, nec mala, ſed propter aliud per ſe bonum, cui inſeruire poſſunt, ſunt bona moraliter, licet ex ſua natura, ne quidem ſint bona Phyſica, ſed mala, & odibilia, vt potè bono quieto, & iucundo naturæ rationalis ſtatui nociua, ſeu incommoda, cuiuſmodi ſunt dolores, triſtitiæ, metus, & ea omnia, quorum exiſtentia eſſet incompoſſibilis cum fœlici, & iucunda vita naturali, aut etiam ſupernaturali, vt carentia neceſſariorum bonorum ad placidè, & iucundè viuendum. Denique carentia actuum ſuauiter animam afficere natorum ſine vlla corporis, aut compoſiti læſione, & incommoditate malum Phyſicum dici poteſt, cum ſit carentia boni, & ad quod natura innatam habet inclinationem, & ex quo benè illi eſſe poteſt.

Huiuſmodi tamen mala Phyſica per ſe minimè amabilia, ſed potius odibilia, poſſunt fieri bona Phyſica, cum aſſumuntur, vt vſui alicui bono Phyſico, quo modo ſcarificatio, quæ malum eſt Phyſicum, fit bonum Phyſicum ſanitati quam præſtat, ſeu quæ hoc medio acquiritur. Poſſunt item & fieri bona moralia, non quod ſolitariè ſumpta, expeti: aut vitari, vſurpari, aut non vſurpari poſſint cum laude aut vituperio; ſed quod expeti, & vſurpari poſſint propter aliud per ſe expetibile, aut vitari, & non vſurpari propter aliquod bonum, cuius adeptionis eſſent impeditiua, ſic matrimonium eſt bonum aliquod Phyſicum, imò ſecundum ſe etiam expetibile, at teſte Chriſto eo abſtinere propter commoditatem, quam dat prædicandi Euangelium, aut quod partem cordis ſic alliget alteri coniugi, vt illud minus liberum ſit, ad omnes ſuos affectus Deo perfectè dicandos, ſine ſollicitudine eorum, quæ ſunt mundi, vt loquitur Paulus, id bonum & honeſtum, atque multum laudabile. Sic paupertas malum eſt Phyſicum, imò & per ſe ſolum non expetibile, at ſi aſſumatur, vt medium ad acquirendum aliquid per ſe bonum: hoc modo fit obiectiuè moraliter bonum, vt & eius praxis bona moraliter formaliter. Hoc modo teſte Paulo 2. Cor. cap. 8. Chriſtus elegit vitam pauperem, non quod illa ratione paupertatis præcisè, eſſet eligenda, ſed quod paupertatis vſus eſſet aliqua pœna apta ad ſatisfaciendum Deo, & comparandas nobis diuitias ſpirituales: *Chriſtus propter vos egenus factus eſt, cum eſſet diues, vt illius inopia vos diuites eſſetis.* Similiter ieiunium, quo bono corporis habitui nocetur, & dolor famis cauſatur, ac virium debilitatio, per ſe malum eſt Phyſicum, ratione ſui non expetibile; ſed potiùs odibile, quod ſecundum ſe præcisè, & ità putà de alijs huiuſmodi, nec rationabiliter, nec laudabiliter vſurpari po-

teſt. At verò ſi aſſumatur in ſatisfactionem peccatorum, aut paſſionum, & corporis immoderatorum motuum cohibitionem, laudabiliter vſurpatur, & in hunc finem à ſcriptura laudatur. Ita Dan. 9. *Poſui faciem meam Dominum meum rogare in ieiunijs, ſacco, & cinere.* ſic Ioel. cap. 1. præcipit ſanctificationem ieiunij ad agendam pœnitentiam: & Ionæ 3. Niniuitæ ieiunio indicto Deum placauerunt. Ita laudatur Anna vidua à Luca cap. 2. quod non diſcederet de templo, ieiunijs, & obſecrationibus ſeruiens nocte, ac die: ſic Paulus caſtigabat corpus, vt illud in officio contineret. Scatet innumeris huiuſmodi auctoritatibus ſcriptura, quibus afflictiones corporis, macerationes, iniuriæ pro fidei deffenſione, atque adeò tormenta, & mors ipſa eodem motiuo tolerata laudantur. Denique nemo negare poteſt ſine errore in fide, quin plurima, quæ Phyſica modo ſunt, & odibilia fiant amabilia, & laudabiliter vſurpabilia, quatenus vtiliter aſſumi poſſunt propter alia per ſe amabilia, ad quorum aſſecutionem conducunt, aut quatenus vtilia ſunt, ad faciliùs ea euitanda, quæ mala eſſent moraliter; non facere autem malum morale, ſed ab eo abſtinere liberè, hoc ipſum moraliter bonum eſt.

Sciendum 2°. ea quæ Phyſicè mala ſunt, aſſumi non poſſe laudabiliter, aut amari, niſi facta amabilia ex aliquo per ſe bono, cui inſeruiunt, aut inſeruire poſſunt: nec poſſe placere Deo, vt ea amentur propter ſe, cum id ſit irrationabile, atque ita non poſſe eorum amorem, aut vſurpationem Deo offerri, vt ei placentem, Deus enim malis etiam Phyſicis ſecundum ſe præcisè ſpectatis non delectatur; Hoc enim crudele eſt, vt quis delectetur malo ſecundum ſe præcisè ſpectato, vt nulla poſſit maior, & irrationabilior crudelitas fingi, quàm, vt quis alieno malo, quatenus tali delectetur; Dico qua tali præcisè conſiderato; non autem ſi ſpectetur, vt pœna peccati, aut vt aliquid ad aliquod bonum conſequendum idoneum, aut neceſſarium.

Ex quo ſequitur, vt licèt quis ieiunare poſſit laudabiliter ad ſatisfaciendum Deo pro peccatis, aut ad nimiam, & periculoſam vitæ corporis bonam habitudinem alterandam, idque ex intentione placendi Deo: non tamen immediatè ieiunare poteſt, aut cilicio ſe macerare, aut flagellis & diſciplinis in ſe ſæuire ad Deo placendum; Deus enim malis illis non delectatur; niſi ſumantur in aliquem finem, ad quem conſequendum idonea ſunt media. Quare ſi peccatum nullum fuiſſet, ſed homo vixiſſet in perfecta innocentia, vt à Deo creatus fuerat, cuius auxilio, & vi ſuas omnes paſſiones domitas placidè continuiſſet, nullis huiuſmodi homines Deum coluiſſet; & indè fit, vt ea mala, nec vſurpentur, nec deſiderentur in cœlis, quia nullo illic fine amabili; ea quæ per ſe mala ſunt, bona per ſe fieri poſſunt. At-

Digitized by Google

que hæc veritas, quæ certiſſima eſt, Suarem non latuit, vt patet ex tom. 4. de Relig. lib. 9. cap. 5. arr. 23. vbi ſic ſcribit: *Difficile videtur cum æquali Dei gloria, & ſpirituali profectu, eligere paupertatem præ diuitijs, contemptum præ gloria, &c. nulla enim ratio virtutis, vel honeſtatis in ea electione apparet; nam illa, quæ alioquin ſunt naturæ incommoda, non ſunt per ſe eligibilia ſecundum rectam rationem; ſed ſolum propter ſpiritualia commoda, vel quodlibet Dei obſequium, ſed hic finis ceſſat in eo caſu, qui ſupponitur æquale obſequium Dei, & ſpirituale commodum ſine ijs malis naturæ contrarijs, cur ergo ad perfectionem ſpectat, tunc illa eligere? Nec ſatisfacit, quod inſinuatur de imitatione, vel ſimilitudine Chriſti; nam imitatio hæc non eſt in ijs rebus materialiter ſumptis, ſed formaliter, quatenus ad Dei gloriam conferunt; non legimus autem Chriſtum æquali Dei gloria paupertatem præ diuitijs elegiſſe, ſed propter maiorem Dei gloriam paupertatem elegit, & mortem; ergo ad eius imitationem ſolum debemus nos ſimilem affectum exercere, non verò ad hæc affici abſque vlla vtilitate ad gloriam, vel obſequium Dei, imò videtur clara repugnantia, quod ſit maior perfectio, hoc eligere præ illo, & tamen quod in illo non ſit maior Dei gloria; nam quidquid perfectius eſt in ratione virtutis, eo ipſo ad maiorem Dei gloriam pertinet.* Sic Suares doctè more ſuo. Sed non ita in omnibus verè; nam licet fatear non poſſe cum æquali gloria Dei præcisè eligi paupertatem præ diuitijs, contemptum præ gloria, &c. exiſtimo tamen ex ſolo imitandi Chriſtum, & ſimilitudinis illius acquirendæ motiuo, paupertatem, & contemptum, &c. præ diuitijs & gloria, &c. cum Dei gloria maiori eligi poſſe, nam perfectio inſeparabilis eſt ab hac electione, & ex conſequenti gloria Dei cum nulla ſit perfectio, nec actus perfectionis, quin ſit coniunctus, cum gloria Dei. Sic cenſuit Franciſcus, cum reddens rationem cur Deus dederit Eccleſiæ ſuæ Religionem Minorum ſuperplenam (vt ego ita loquar) huiuſmodi malis Phyſicis, ſic fatur: *Fratres Minores dati, & vocati ſunt à Deo, præcipuè vt repræſentent Chriſtum Ieſum Dominum noſtrum; & tanta ipſius beneficia, tunc à mundo quaſi oblita, & contempta, vel neglecta in memoriam Chriſtianorum reducant. & propter hæc ab ipſo filio Domino noſtro Ieſu Chriſto poſtulati ſunt à Deo Patre ſuo.* Qui ſucceſſiuè ſpecificando in quibus debeant Chriſtum repræſentare enumerat præcipua mala Phyſica, quæ Chriſtus propter nos libenter aſſumpſit, vt referunt Vbertin. lib 5. vitæ Chriſt. cap. 3. & Sedulius, lib. 1. Apolog. cap. 2. n. 1. & 2. ergo aſſumere hæc mala ad imitationem Chriſti, vel ad ſimilitudinem eius adipiſcendam, perfectum eſt, & ad Dei gloriam, cum Deus nihil faciat, quod non ſit ad ſui gloriam, quod ex Scriptura noui Teſtamenti confirmatur, in qua ſæpiùs hortantur homines ad Chriſti imitationem, & ſimilitudinem, tamquam ad quid Dei gloriæ conducens: nec vllo modo gloria Dei ab illa ſimilitu-

dine, quam quis ſibi proponit per mala Phyſica acquirenda, ſeparabilis eſt. Quibus ſic ſtantibus concludimus mala Phyſica, vt talia non eſſe cum maiori gloria Dei eligibilia præ bonis Phyſicis, aliundè tamen eſſe cum Dei maiori gloria eligibilia, vt ſit cum vſurpantur in finem aliquem, cui vtilia ſint, vt eſt factum à Chriſto.

Ex doctrina in toto hoc §. poſita quædam corollaria ſequuntur. Primum eſt pœnitentias, corporis macerationes, ieiunia, ciliciorum vſus, & ſimilium propter ſe rationabiliter vſurpari non poſſe; laudabiliter tamen aſſumi 1°. ad ſatisfaciendum pro peccatis, aut proprijs, aut alienis. 2°. ad conſtituendum corpus in obſequio animæ, & ad impetus eius coërcendos, aut impediendos, quibus anima ad volenda illicita incitaret. 3°. Poſſunt etiam aſſumi ad mouendos aliorum animos ad pœnitentiam, qua ipſi indigent. 4°. mediatè etiam valent ad ea obtinenda, quæ à Deo petuntur, quantenus petentes Deo gratiores efficiunt, cum illi per ea ſibi diuinam maieſtatem placatiorem faciant ei ſatisfaciendo, & maiorem gratiam merendo, ſi in gratia vſurpentur, quæ omnia verbo & exemplo docuit Franciſcus.

Secundum corollarium eſt ea mala Phyſica eſſe actus generoſæ virtutis, atque ita per ea homines plurimum apud Deum mereri, cum cæteris paribus, ex difficultate creſcat meritum, nec dubium eſt, quin quò maiora & difficiliora ſuſcipiuntur ex deſiderio ſatisfaciendi Deo, & ab occaſionibus offenſionum eius recedendi, eò perfectior ſit ſtatus eorum, qui talem vitam profitentur, ſi aliundè ea non impediant alia munera, quibus Dei gloria, & animarum ſalus ſperatur; imò experientia liquet, cum exempla potentius, quam verba moueant, eos qui huiuſmodi vitam aſperam profitentur, ex eo cæteris paribus potentiores fieri ad principia Euangelica in hominum animos inſinuanda; ipſa enim virorum mortificatorum modeſtia, magnum eſt ad compunctionem cordis intuentium illicium, vt docuit Franciſcus.

Tertium illa mala Phyſica per ſe præcisè ſpectata non eſſe laudabilia, aut honeſta, ſed ex motiuis huiuſmodi fieri talia, atque ita falli eos, qui Deum illis ſecundum ſe præcisè ſpectatis delectari putant; & in illis virtutem conſtituunt, id enim ſi verum eſſet, ſummis, & Heroïcis virtutibus præditi eſſent innumeri, qui caſu, aut ſua culpa, & dolores longuos, & acerbos, & morbos propè continuos patiuntur, graui intereà preſſi rerum omnium indigentia, omnique humano ſolatio, in frigore, & nuditate, alijſque malis Phyſicis, quibus plurimi hominum diuexantur, nemo itaque ea eligere debet, aut amare, niſi in bonum finem, cui inſeruire poſſunt, & non aliter.

Quartũ eſt pœnitentias, vt placeant, Deo rationabiles eſſe debere, nec debere eſſe huiuſmodi, vt maiorem eius gloriam impediant, &

vires tollant neceſſarias ad Dei obſequium, & animarum ſalutem procurandam, aut ad munera alia Religionis obeunda, nec aliquis ea huiuſmodi ſic eligere debet, quibus videt fore, vt ipſe Religioſis muneribus obeundis euaſurus ſit ineptus, ita vt potius Religioni ſit oneri, quam ſubſidio, quam etiam agendi rationem obſeruare teneri videntur Prælati, nec pati, vt aliquis ex nimio animi feruore in eo excedat, vireſque ſibi neceſſarias frangat, vt in præcedenti §. diximus, horum enim omnium nos monere voluit Apoſtolus, cum dixit, *Rationabile obſequium veſtrum.*

Quintum eſt ita amari debere infamias, contemptus, iniurias, irriſiones quatenus interdum contingere poteſt, vt propter Deo præſtitum, aut præſtandum obſequium inferantur, cum per ſe illa amabilia non ſint, nec procuranda, nec enim vllus eorum vſus aſſumi debet, qui præceptum illud Spiritus ſancti impetat, quod habet Eccli. 41. *Curam habe de bono nomine.* Itaque nec ij contemptus procurandi ſunt, qui cum alieno peccato coniuncti ſunt, nec qui contemptum hominem, minùs idoneum faciunt ad procurandam animarum ſalutem, quod nemo facilè aſſequetur, niſi ſit bona eius æſtimatio apud eos, quos ad virtutem hortatur. Quare hinc denique conficitur, vt nullum malum qua tale, ſit propter ſe amandum; nullumque bonum, qua tale, ſit propter ſe fugiendum, ſed propter aliud per ſe expetendum, cui obtinendo impedimentum præſtaret. In quo ex ignoratione peccatur ab illis, qui putant ferè omnia bona creata debere haberi odio: nec aliquem poſſe Deum amare, niſi qui ſe omnibus bonis, ac gaudijs ex rerum creatarum vſu naſcentibus ſe priuauerit, id enim falſum eſt, ijs enim homo ſe dumtaxat priuare debet, quæ ſunt diuino amori oppoſita. Quibus ſumere poteſt occaſionem amandi Deum, & ei gratias agendi, iuxtà intentionem, quam Deus habuit, cum honorum creatorum vſum creaturæ rationali conceſſit, atque huius doctrinæ eſt Franciſcus 1°. cum in 2. cap. Reg. ſuis ſequacibus, ſic loquitur: *Quos moneo, & exhortor, ne deſpiciant, neque iudicent homines, quos viderint mollibus veſtimentis, & coloratis indutos, vti cibis, & potibus delicatis.* 2°. dum ſic ſcribit, cap. 3. *de omnibus cibis, qui apponuntur eis liceat manducare.* In quibus vides Franciſcum ſupremum ſui Ordinis Prælatum docere ſuos ſequaces bona Phyſica eſſe verè bona, poſſeque aſſumi etiam à ſæcularibus, vt talia, nec damnandos, ſi ijs vtantur, ac ſimiliter poſſe aſſumi à Regularibus, etiam laudabiliter.

Ex quibus omnibus docentur Prælati, quomodo ſe gerere debeant erga ſubditos, dum bonis & malis Phyſicis vtuntur, aut eos, illis vti permittunt, aut præcipiunt.

Kk 3

§. QINTVS.

PRÆLATI REGVLARES CAVERE debent, ne ſubditi ſpecie pietatis falſæ deludantur, & ne ipſi alios deludant.

HÆC diſputatio hic expenditur, quoniam vix vlla eſt cura Prælatorum vtilior, cum ſpiritus ille, qui teſte Paulo 2. Corinth. cap. 11. *Transfigurat ſe in Angelum lucis*, ſpecie pietatis ſæpè multos Regulares deceperit, & per eos multos alios eorum ductum ſecutos, quare rectè ſic monet Ioann. Epiſt. 1. cap. 4. *nolite omni ſpiritui credere, ſed probate ſpiritus, ſi ex Deo ſint.* Cauere ergo debent, ne inducantur in eam fallaciam, quæ ſæpè, & facilè ingenia infirma, & illuſionibus oppotruna inuadit, & in ijs cum tanta pertinacia inhæret, vt nullis rationibus expugnari poſſit, & deturbati, nimitum ne ea corripiantur inſania, quæ omnia ad reuelationes, ad motus animorum internos, & ad ſimiles imaginationes reuocat, qui enim ea ſemel correpti ſunt, licèt ſæpiùs falſa prædixiſſe, aut decepti fuiſſe clariſſimè euincantur, numquam tamen induci poſſunt, vt id ſibi perſuadeant, aut ab illa mente, & agendi ratione recedant. Et ijs hominibus ſi regimen mulierum committatur, mitum eſt quàm miſetis modis eorum curioſa ingenia, & rerum huiuſmodi cupida eludant, & ſæpè ad inſaniam ducant, ita vt nihil ſolidi, nihil de virtutum ſolidarum praxi, deque vera, & germana pietate audire poſſint.

Itaque per ſe, aut per alios rerum ſpititualium apprimè gnaros inuigilate debent, ne ſe hic ſpiritus in ſuorum ſubditorum animos inſinuet, vel vnus enim plures alios in perniciem ttaheret ſpecie pietatis; qui enim huiuſmodi ſunt, id cum ſummo ſtudio ſatagunt, vt nonnullorum auctorum libros legant, qui aut ex ignoratione modorum ſeſe clatè, & ſimpliciter explicandi, vt quibuſdam pijs mulieribus contigit, quæ nullis, niſi metaphoricis tetminis vtuntur, & phraſibus prorsùs à communi hominum etiam Theologorum vſu alienis. Aut qui ex induſtria eos loquendi modos vſurpauerunt ad Etnicorum animos percellendos, qui Doctrinam Euangelij ſpernebant, quod ſimplici loquendi modo ex inſtituto, & praxi Chriſti traderetur, & hoc Dyonifio propoſitum fuiſſe multi autumant, qui aliundè cum Platonicus eſſet, facilè in eos loquendi modos erupit, aut qui (vt ſatis probabiliter de multis præſumi poteſt) Chymicorum, Spagyricorum, ſeu Hetmeticorum more, vt mirabile aliquid dicere vide-

rentur, & ſua cariùs venditarent, & eas locutiones inſolitas elegerunt; in eo apertè à Chriſti, & primorum Eccleſiæ Patrum moribus recedentes, imò & à modo loquendi ſanctorum Eccleſiæ Patrum, ac Doctorum, ac etiam Franciſci qui tum ſuos, tum ſæculares docendo ſimplici loquendi modo vſus eſt, vt ipſe in ſuo teſtamento de Regula à ſe tradita fatetur. Qui itaque eo vitio laborare deprehenduntur in meliorem mentem ſeriò reuocandi ſunt, & à mulierculàrum regimine amouendi; qui enim ſunt huiuſmodi, niſi quamprimum contineantur in officio, ac comprimantur, in eum errorem labuntur 1°. vt vbique in rebus ſpiritualibus, domum Regularem, ſeu familiam ducere conentur, ſeque ipſos, vt earum rerum magiſtros venditent. 2°. vt alios ſolidarum virtutum amantes, & ab illis illuſionibus alienos, ſpernant, & à catalogo hominum ſpiritualium expungant, in quo ne apud ſæculares quidem linguam aliquandò continent, vt ipſi ſoli ſpirituales habeantur. 3°. vt ſuis omnibus commodis ſtudeant, interea mortificationem identidem, & rerum omnium creatarum contemptum in ore habentes. 4°. vt paſſim dicant non alijs præfecturas committi debere in Religione, niſi viris ſpiritualibus, quales ipſi ſe ſolos putant, & alios ſuis illuſionibus adhærentes. 5°. vt ſuorum iudiciorum tenaciſſimi ſint, & in omnibus, quæ volunt fieri, promouendis, pertinaciſſimi. 6°. vt ſi Prælati fiant, cum paſſiones indomitas habeant, & alios facilè ſpernant, prætextu tamen Regularis diſciplinæ tuendæ, omnes, qui ſuas imaginationes improbant, dirè habeant, & intolerabiles fiant, quod tamen non in immoderatos paſſionum ſuarum impetus, ſed in ſubditorum immortificationem refundunt. 7°. vt ſi quis eodem modo illos duriùs habeat, id virtutis, & ſpiritualitatis perſecutioni impudentiſſimè tribuant, idem puta ſi à præfectutis amoueantur. 8°. Mulierculas à directorum ſuorum regimine ad ſe hac arte abducunt, eis, ſi fortè contigerit, vt abſente proprio directore, illos adeant, ſignificantes, intelligere ſe peculiari aliquo, & interno Dei motu, non caſu, ſed diuinitus factum, vt eæ illos adierint: noſſe ſe eas ad ſublimem ſtatum à Deo vocari, ſed illis hactenus defuiſſe ductorem ad hoc idoneum, itaque vt bono ſint animo, inſpirari ſe ad earum directionem ſuſcipiendam. Illæ verò hoc audito, vt ſunt pietatis amantes, putant Cœlum ſibi tales homines procuraſſe, quare illis ſtatim adhærent. Taceo hypocriſim, & ſimulationem motuum diuinorum, qui nihil ſunt, quàm pura figmenta, aut ad ſummum vana eorum imaginatione conficta, quæ ideò hic notanda putaui, vt ita omnibus innoteſcant, vt facilè ſit notare homines illos ſui amantes, & æſtimatores, à vera pietate, cuius fundamentum eſt humilitas, aberrare.

Primò itaque illis ſolenne eſt verbo ita rerum omnium creatarum

amorem damnare, imò & rationabilem eorum vſum aſſumpto prætextu inhærendi Deo vnico, vt eos, quos dirigunt, nolint etiam erga virtutes bene affectos eſſe, quarum praxim ad imperfectos pertinere volunt, cum perfecti vnico Dei amori continuo vacent, ſunt rerum creatarum immemores, deque illis omnibus nihil ſolliciti; neque dixeris eos exceſſum dumtaxat affectus erga creaturas prohibere, qui poſſet cum Dei amore pugnare; id enim omnes admittunt, exceſſumque illum damnant. At eorum hominum loquendi ratio in terminis falſa eſt, & diuinis mandatis oppoſita, imò & illius intentioni, quam mundum condendo habuit: eſt & familiarum deſtructiua, cum neceſſariam, & mutuam charitatem deſtruat, eaque officia, quibus ſocietas humana in pace placidè conſeruari ſolet, quæ ordine probabuntur, ac 1°. contra Dei præceptum agit, quicumque nullum elicit amoris actum circa proximum, quem Deus diligere præcipit. Item contra Dei mandatum facit, qui actus fidei, & ſpei nullos elicit. Item impoſſibile eſt, vt is perfectè diligat Deum, qui non omnia eius mandata exequitur, eum teſte Ioanne Apoſtolo *Charitas Dei in eo poſita ſit, vt mandata ſeruentur*; Mariti profectò præceptum habent diligendi vxores, idque non quocumque modo, ſed vt *Chriſtus dilexit Eccleſiam, qui pro ea mortuus eſt.* Et *vxores debent timere viros, & eis in omnibus ſubijci*; Velle autem moderatam amoris paſſionem inter coniuges pietatis prætextu extinguere, irrationabile eſt, & ſocietatis illius intimæ deſtructiuum? Fleuit certè Chriſtus ex occaſione mortui Lazari, vnde Chriſti amorem in illum Apoſtoli notauere. Fleuit & ſuper Hieruſalem futurum eius excidium præuidens. Beata item Virgo amiſſam per Chriſti triduum præſentiam non ſine dolore ſuſtinuit. Chriſtus certè eo amore ita ſignis extrinſecis noto ferebatur in Ioannem, vt ille ſe diſcipulum vocitet, *quem diligebat Ieſus.* Ita & peculiarem huiuſmodi amorem de Chriſto teſtatur Ioannes cap. 11. vbi ſic habet: *Diligebat autem Ieſus Martham, & ſororem eius Mariam, & Lazarum.* Plorabat certè iuxtà ſepulchrum Magdalena, teſte Ioan. 20. infirmabatur certè Paulus, ſi alij infirmabantur, & ſi quis ſcandalizabatur, ipſe vrebatur, vt habet 2. Corinth. cap. 11. Iacob certè licèt Deo chariſſimus Rachelem intentiſſimè dilexiſſe legitur, nec ex eo cenſura vlla notatur à Scriptura. Chriſtus etiam ſine vlla imperfectionis labe, triſtitia vſque ad mortem preſſus eſt, & ex metu intenſiſſimo ſanguinem per poros effudit, nec proptereà ab amore Deo debito deſtitit, aut à debita reſignatione eius voluntati. Ex quo intelligo, quam vana ſit, & Dei voluntati, ac rationi contraria illa apatæia, quam illi homines contra veritatem, ſe habere perſuaſum, alijs eſſe volunt, alijſque impensè commendant.

Quod autem actus virtutum amari debeant, & omni cura procurari

Digitized by Google

rari, vel ex eo patet, quod illi ſint per ſe amabiles, imò & ſi de ſupernaturalibus ſit ſermo, ſint certiſſima ſalutis media, & id propter quod nos eſſe Deo charos, & æterno præmio dignos teſtatur Scriptura. Tantumque abeſt, vt nos à Deo diſiungant, vt per eos illi coniungamur,& adhæreamus, quodſi creaturarum huiuſmodi amor perfectioni eſſet oppoſitus, vnicum Deus de ſui amore præceptum dediſſet. Dauid certè non ſolum Deum, ſed & eius mandata diligebat ſuper aurum & Topazium, iiſque ita delectabatur, vt dulciora ei eſſent ſuper mel & fauum.

Cœterum cum Deus vſum creaturarum magna delectatione perfuderit: eoque illicio voluerit homines ad ſuæ bonitatis cognitionem pertrahere. Nonne pura putà illuſio eſt, quod aliqui perſuadere conantur omnes voluptates etiam licitas, etiam à Deo actibus præceptis affixas, oppoſitas eſſe perfectioni, quaſi Deus eas inuideat, nec poſſit cordi habere eos, qui illis cum gratiarum actione vtuntur. Norunt animarum directores, quanta hæc inſania peccata cauſauerit, quanta diuortia, quanta iuramenta, & odia, quantas mortales inobedientias: quantas contra Pauli præceptum matrimoniorum, quoad eorum debita diſſentiones: quantas ſimultates,&querelas,&c.

2°. Illis etiam licèt ſint ſuæ æſtimationis amantiſſimi, ſolenne eſt hortari alios ad bonorum omnium Phyſicorum odium, & amorem malorum, quo nihil irrationabilius dici poteſt; nam bona amanda ſunt, & mala odio proſequenda, id autem ſe facere profitentur, ſpecie ſe perfectè Deo vniendi, at bonorum perceptio cum debita gratiarum actione coniuncta, tantum abeſt, vt nos à Deo diſiungat, quin potiùs ei fortiſſimè animas alliget. Fateor equidem bona non quidem odio haberi poſſe, aut debere, ſed poſſe propter maius aliquod bonum, cuius facilem executionem impedirent deſeri; vt & mala non amari; id enim fieri nequit, ſed tamen aſſumi propter aſſecutionem magni alicuius boni, aut propter vitandum maius aliquod malum, ſic ægri ſcarificationes patiuntur, & potiones amaras ebibunt, vt ſanitatem ſibi comparent, & mortem euitent. Quare non omnia quæ quis rationabiliter ſubire debet, & pati, propterea amare debet; amor enim verſatur tantum circa bona per ſe, quorum vſus ſuauis eſt, & delectationem aliquam parit, vt notant Theologi, & ad quæ naturalis eſt inclinatio, ſeu innata propenſio.

At inquies Chriſtus Luc 14. præcipit patris, matris, fratrum, & ſororum, & animæ propriæ odium, cur ergo, & reliqua non licebit odiſſe? Reſpondetur ex verbis, & ſenſu conſtare, id de perſonis non intelligi, ſed de iniquis eorum oppoſitionibus; & de ſollicitatione de non audienda, aut abijcienda Chriſti doctrina, & fide; hæc enim odio haberi debent, ſicut & omnes propriæ animæ in malum impul-

Ll

ſus, & hoc ſenſu illi talia agentes, odio eſſe poſſunt, licet ſecundum ſe, & coli; & amari debeant ex charitate, & mandato Dei. At bona ſecundum ſe ſpectata nihil habent, vt in precedenti §. diximus, & probauimus, quare odio haberi debeant; nec mala quare amentur. Sufficit ergo ſi propter maius bonum, minus bonum cum illius aſſecutione incompoſſibile relinquatur, & vt malum, aut patienter feratur, aut etiam aſſumatur, ſi id neceſſe ſit ad magnum aliquod bonum obtinendum, aut maius malum vitandum.

Neque verò ſuam illam doctrinam deffendunt, dum mala Phyſica amari volunt propter Chriſti imitationem; nam 1°. in eo etiam falluntur apertè, quia Chriſtus mala non amauit, ſed pertulit ad Deo ſatisfactionem præſtandam, & ſalutem hominibus comparandam, quod & triſtitia de futuris in paſſione doloribus, & affectus vitandæ illius mortis, ſi id fieri potuiſſet, liquidò conficiunt; non enim de propinquitate eorum, quæ amamus, triſtamur, nec vllus eſt, qui ea euitare velit, quæ amat.

2°. Falſum eſt etiam imitationem Chriſti in ipſius paupertate, infamia, & doloribus eſſe ſtudioſam, & opus virtutis (ſi poſſibile foret viro Chriſtiano illam præſcindere ab aliquo ſancto motiuo) niſi ea eodem, aut non abſimili motiuo tolerentur, aut aſſumantur; neque enim ea Chriſtus tolerare voluiſſet, niſi fuiſſent apta ad obtinendum id propter quod ipſe in mundum venerat. Ita Franciſcus paupertatem illam ſublimem non propter ipſam amauit, cum ſit malum Phyſicum, quod homines omni conatu, vt propè malorum huius mundi peſſimum, vitare volunt, ſed quod ea ſollicitudinibus ſuos liberaret, quas ipſe finis ſui inſtituti impeditiuas exiſtimauit. Idem puta de alijs mortificationibus, quas nullas admiſit, niſi quatenùs neceſſarias, aut vtiles ad finem aliquem per ſe amandum conſequendum. Quare cum illi homines multa huiuſmodi falſa diſſeminent, quæ auidè ab eorum auditoribus arripiuntur (vt eſt naturæ hominis ad ſingularia amplectenda propenſio) Prælati cauere debent, ne huiuſmodi homines animarum directioni præficiantur; nec ad eos tolerandos adduci debent ſpe meliùs, & faciliùs ſubueniendi neceſſitatibus ſubditorum eorum ope, qui ab illis diriguntur.

3°. Solenne illis eſt, vt animos abducant à meditatione rerum ſpiritualium, eiſque perſuadeant conatus animæ veritatibus inquirendis, aut expendendis, aut profundiùs in animo inculcandis eſſe impeditiuos diuinæ operationis, quaſi Deus eam ſanctam occupationem, ad quam mille locis ſacræ Scripturæ nos inuitat, ita improbet, vt ea ſtante ipſe donis ſuis animam proptereà priuet.

Ex qua ſcola audias mulierculas abiectè loquentes de ijs, qui potentias animæ ad Dei, eiuſque voluntatis inquiſitionem incitant, &

cum ex ignoratione, tum ex glorio la, qua ſub huiuſmodi directoribus timent, profiteantur ſe nihil omninò agere dum orant, ſed ſuum Deo intellectum ſubmittere, ſuamq; voluntatem, quaſi verò Deus (qui facienti quod in ſe eſt non denegat gratiam) ipſis promiſerit, ſe quoties ipſæ otiari vellent in earum intellectu, & voluntate operaturum.

Verum ſi ab illis quæras, cum ab oratione diſcedunt, quem profectum fecerint, aut de quo cogitauerint, audacter fatentur ſe neſcire, quid in ipſis actum ſit, ſeque ex eo colligere bonum orationis ſuæ ſucceſſum, quod eæ non egerint prorsùs quidquam, & Deus in ipſis, quod illi placuit, etiam ipſis ignorantibus egerit, quod perfectæ illuſionis notiſſimum eſt argumentum. Hæc porrò ridicula nullum habent in ſacris Paginis fundamentum, ſed ex huiuſmodi horum illuſorum imaginatione, qui hac arte veris & ſolidis cognitionibus animas priuant, imò & meritis, quæ nulla ſunt; niſi quando anima liberè, & à ſe determinata operatur.

4°. Solenne illis eſt, vt ſunt ſingularium, & à communi directione aberrantium viarum ſectatores, vt votis implicent animas earum ſtatui, & conditioni oppoſitis; vnde ſæpè iurgia inter coniugatos reperiuntur: Iuniores puellæ, aut viduæ laqueis ſe implicent, quos poſtea cum ſcandalo, & cum peccato diſſoluunt. Item, vt ſibi obedientiæ nexu eas deuinciant, vt hoc modo eas paulatim vanis ſuis, vt minimum ſpoliare poſſint, vt ipſi earum opibus paupertatis incommoda vitare valeant. In quæ eas tandem conijciunt, cum & parentum ipſarum iniuria, & proximorum ſcandalo. Quod dum Prælati Regulares permittunt, & à fortiori ſeculares, iuſtam dant Ordinarijs anſam, in eorum ſubditos inquirendi, eoſque coërcendi: Et ipſi meritò inde infamiam contrahunt, eorumque directorum fallaciæ, ex auaritia complices habentur.

Debet itaque Prælatus & ſuæ, & familiæ, cui præeſt, famæ, & æſtimationi conſulere iuxtà illud Eccleſi. 41. *Habe curam de bono nomine.* Fieri enim nequit, vt fama perdita, aliquis potens ſit ad ſalutem aliorum procurandam. Quare Chriſtus ſæpè præcepit Apoſtolis, vt operibus bonis omnibus prælucerent, vt ex eo Deus gloriam conſequeretur.

5°. Solenne etiam illis eſt, vt indecentem ſtatui, & conditioni earum, quas dirigunt habitum eis perſuadeant, cum magno parentum ac familiarum pudore, ad quod obtinendum illis perſuadent, nullam habendam eſſe decori rationem animæ ad perfectionem aſpiranti; Imò eſſe ſummi meriti, ac excellentis virtutis ſemet aliorum vſui propinare: Imò & ridiculis actionibus ſibi ſtulti æſtimationem comparare; quod certè ineptum eſt. Etſi enim ſancti bona opera præſtando, & ea propter Chriſtum ſubeundo, quæ omnes horrori habere

ſolent parum curauerint, quam de ſe, ex eo facto homines opinionem habituri eſſent, ridicula tamen & irrationabilia numquam ſumpſere vt media ad perfectionem acquirendam, nec cum ipſi ſanæ mentis eſſent, ſtulti haberi voluerunt, & hoc modo ſeipſos infamare, & alios in errorem inducere, cum proximorum detrimento, qui in eo quod ſtultum putant, bene viuendi exemplum ſumere nequeunt: nec ex ſuis monitis progreſſum facere. Quod ſi qui ex antiquis aliter ſe geſſiſſe legantur, ſi quod de ipſis iactatur verum ſit, non autem commentum alicuius minùs ſani, dicendum eſt id ab illis factum ex ignoratione mediorum veræ perfectionis, aut mirabili aliquo ductu, alijs non imitabili. At illi ipſi ſi qui fuere, operibus mirabilibus ab illa falſa de ſe æſtimatione homines facilè deducebant, vt ex vita multorum illorum conſtare poteſt.

Etſi verò ridiculum videri poſſit Religioſorum virorum aliquos; imò & Sæcularium ſub regula Tertij alicuius Ordinis militantium ſacco veſtitos incedere, malè etiam, & inornatè confecto; experientia tamen liquet cum habitum virum Religioſum, & mundo mortuum, vel virum ſæcularem pœnitentiæ ex voto addictum decere, qui hominem ſæcularem riſui exponeret. Itaque ſi quis bene, & ſapienter operando ſtultus habeatur, id æquo animo pati debet. At ſtultè agere ad comparandum ſibi nomen ſtulti, & ad aliquos hoc facto in errorem inducendos hoc ego, & à recta ratione alienum, & quod conſequens eſt Deo exoſum puto. Neque verò irrationabile hoc medium, quod cum proximorum errore coniunctum eſt, honeſtari poteſt ex eo, quod aſſumatur ad humilitatem comparandam; nam in eo humilitas poſita non eſt, vt quis ſe fatuum haberi velit, & vt hoc ipſum ſibi procuret volens, & de induſtria, ſed potiùs in affectu, vt maior, aut melior non æſtimetur, quàm de facto ſit, & eo modo, quo eſt apud Deum, apud quem non eſt veritatis diſſimulatio.

Hæc mala quæ in directione animarum euenire poſſunt, & aliquando eueniunt, detegenda iudicaui, vt Prælati Sæculares, & Regulares quique in directoribus ſibi ſubditis ea deprehendere valeant, & remedium applicare, quod non ſegniter, nec tardè facere debent, ne vt vipereum venenum poſt directores, & alios ſubditos, & ſemetipſos inficiant, & remedio careant; vidimus enim noſtris temporibus aliquos, ſic huiuſmodi faſcinationibus fuiſſe infectos, vt aut in magnos errores, & à bonis, & Chriſtianis operibus agendis defectiones lapſi fuerint, aut quod omnibus peius eſt, Dei vocationibus, & gratijs abutentes, à fide apoſtauerint.

§. SEXTVS.

PRÆLATI DEBENT AMOVERE diſpenſationes in vita Regulari: nec niſi neceſſarias concedere.

NON dubium eſt, quin in Ordinibus Regularibus neceſſitates occurrant ad diſpenſandum in Regularum præceptis, & in rigore obſeruantiæ Regularis, quibus, præcipuè euenire ſolitis occurrens Franciſcus, in quibuſdam præceptis ſuæ Regulæ expreſſam appoſuit diſpenſationẽ in alijs verò non appoſuit, vt in Superioribus, & alibi fusè diximus, ſed ea diſpoſitioni iuris communis reliquit, edoctus, quod facultate omnimoda Prælatis ad diſpenſandum in præceptis relicta, vice diſpenſationis diſſipatio Regulæ introducitur, ſicut hi, qui legendis Cronicis Regularium incumbunt, aut qui ſenio in Religionibus confecti ſunt, ſatis norunt Vndè optimè D.Thom.1.2.q 95.art. 1. docet, vtilius eſſe Reip.gubernari optimis legibus, quàm hominibus, licet hi ſint res animatæ, illæ verò inanimatæ, eo quod cum in mundo plures ſint proterui, & ad vitia proni, neceſſarium fuit per vim, & metum à legibus inflictum, à malo eos cohibere, non per homines, qui ſæpe amore, vel odio affecti, iudicio perturbantur, vnde in iure multis in locis cautum eſt, vt quam pauciſſima iudicum arbitrio relinquantur, ſed ſecundum leges omnia iudicentur. Et certè legibus ſemper ſtandum eſſe, niſi magna vrgeat neceſſitas, ſic decere iudicant illi, qui aliqua vitæ Regularis experientia potiuntur, vt niſi illis mordicus ſtetur, decor & pax Religionis, imò & ipſa Religio pereat.

Ex quibus facilè deduces quàm perperam agerent Prælati, qui ſibi ius in leges Regulares vſurpantes, & ſæpe ſine ratione, ex inordinaro affectu, & aliquando ex vano timore paſſim in illis diſpenſarent, quos non diſpenſatores, ſed diſſipatores vocandos meritò iudicarem.

Vetuit hanc Religionis peſtem Franciſcus, tum in ſua Regula, & Teſtamento, tum alibi, dum ſubditis, ac etiam Prælatis obſeruanriam Regulæ purè ad literam, & ſine gloſa, ac ipſius vitæ Regularis communis obſeruantiam præcipit. Qui ſic diſpenſariones ſuæ Regulæ deteſtabatur, vt referente Piſano lib. 1. conſ. 9. memb. 2. Honorio III. ſummo Pontifici Franciſcum hortanti, vt aliqua ſuæ Regulæ præcepta dura nimis,&humanæ infirmitati,incõmoda,&grauiora ſibi viſa mutaret, alia mitigaret, & alia tolleret, ipſe reſpondit: (*Beatiſſimè pa-*

ter) præcepta, ac verba illa in Regula non poſui, ſed Chriſtus, qui omnia vtilia, & neceſſaria ſaluti animarum, ac fratrum, & bono ſtatui, & conſeruationi Religionis melius omnibus nouit: cuique omnia, quæ ventura ſunt in Eccleſia, & Religione noſtra præſentia ſunt; & patent. Non ego debeo, nec poſſum Chriſti verba mutare, aut omninò abolere. Vbi vides, quàm exactè voluerit hic ſanctus ſuam Regulam obſeruari, & quantum oderit præceptorum illius mutationem, & mitigationem, quam ſubditi debent odiſſe: & profectò videretur eſſe admodum ridiculum, quod Regulares ex eo, quod vacarent quibuſdam exercitijs ex Regula præſcriptis, ab alijs eiuſdem Regulæ abſtinerent: Ridiculum quod prædicatores concionibus habendis incumbentes à cœteris exercitijs ſpiritualibus, quæ cum actuali prædicatione non repugnarent, abeſſent. Ridiculum quod lectores, ex eo quod lectionibus ſuis ſcholaſticis faciendis occupati, ab alijs exercitijs in ſuo Ordine fieri ſolitis diſpenſarentur, quos & alios Franciſcus monet, ne propter ea, & alia huiuſmodi exercitia à vita Regulari agenda deſiſtant; ad quam ex ſuis officijs, & muneribus, plus quàm alij propter exemplum, quod fratribus ſuis debent, ſtrictè obligantur.

Hanc diſpenſationem, ſeu potius diſſipationem plurimis ſubditis à Prælatis conceſſam, vel ab eiſdem Prælatis, & ſubditis pro libito, nullo diſpenſante, ſumptam occaſionem Franciſco ſui Ordinis Generalatus exercitio renunciandi dediſſe exiſtimo, vt ipſemet videtur teſtari in quadam collat. quam multi referunt, & inter illos Marianus lib. 1. cap. 28. in qua ſic loquitur: *Quouſque enim habui prælationis Officium ſuper fratres, & ipſi permanſerunt in vocatione, & profeſſione ſua; licet à principio meæ conuerſionis ſemper infirmus fuerim cum parua mea ſollicitudine ſatisfaciebam eis exemplis, & prædicationibus. Sed poſtquam conſideraui, quod Dominus multiplicauit numerum fratrum, & ipſi propter tepiditatem, & inopiam ſpiritus incipiebant declinare à via recta & ſecura, per quam conſueuerant ambulare, & per ampliorem viam, quæ ducit ad mortem incedentes, non attendebant vocationem, & profeſſionem ſuam, & bonum exemplum; nec volebant dimittere iter periculoſum, & mortiferum, quod cœperant propter prædicationem, & admonitionem meam, & exemplum meum, quod illis continuè oſtendebam, ideò recommendaui Ordinis Prælationem Domino, & Miniſtris.*

Vnde autem in Regularibus prouenianthuiuſmodi diſpenſationes notat multis Bonau. quæſt. 19. ſuper Reg. quæ omitto: notat etiam Franciſcus, dum dicit quod tepiditas, & inopia Spiritus (ſcilicet) diuini illas operantur; illa autem inopia, & tepiditas à natura hominis plurimùm prona ad malum, & quæ bonum facilè faſtidit, ſuam ducit originem, ex quo factum eſt, vt nulla fuerit fermè Religio, quæ vel in ipſo limine non haberet, qui impingerent; nec fuit vllum

tam ſanctum inſtitutum, quod non etiam in ferventi ortu, de quorumdam ſectatorum tepiditate doleret. Adfuit Chriſtus ſuis perpaucis diſcipulis verbo, exemplo, & obſeruanda præſentia, tamen in conſpectu tanti ſolis fuit, qui de ſua fragilitate præmonitus magiſtrum negaret, fuit, qui traderet; nec fuit, qui traditum non relinqueret, non fuit, qui in comprehenſione non fugeret. Habent hoc homines, vt interiore auxilio aliquando excitati aſpirent ad ſancta, ſed dum inter ſanctos degunt, dum duram eorum vitam exercent, dum labores ſanctorum ſubire coguntur, ſtatim tepeſcunt, & paulatim à ſuſcepto inſtituto declinant. Multi ſunt, qui feruidè ad perfectionem aſpirent; ſed pauci ſunt, qui perfectioni perſeueranter adhærent: Accedunt ad viam ſalutis, ſed facilè proh dolor! declinant à via cœpta perfectionis. Anguſta eſt illa, lata eſt hæc, proindè per illam, mole carnis circumdati, pauci ambulant, per hanc multi tripudiant. Caueant igitur Prælati, ne ſubditos in hac via per diſpenſationes non neceſſarias detineant: eaſque ſi introductæ fuerint prorſus amoueant, & reſecent, neceſſarijs dumtaxat, & quæ nonniſi læſa charitate, & iuſtitia reſecari poſſunt, relictis.

---

§. *SEPTIMVS.*

PRÆLATI DEBENT A SVO ORDIne amouere, & eijcere ſubditos incorrigibiles.

NON carent Prælati remedijs ad remouenda ea, quæ ſubditos impediunt à communi ſui Ordinis fine obtinendo, extremum proculdubio eſt eiectio proteruorum ab Ordine, quo poſt alia omnia vti poſſunt, & debent, illud docet Franciſcus licèt mitiſſimus in Regula, quam fecit pro ſuo Tertio Ordine cap. 16. dum ſic ſcribit. *Incorrigibiles verò, ac inobedientes monitio trina præueniat. Qui ſe corrigere non curauerint, de ipſius congregationis conſortio expellantur omninò de conſilio diſcretorum.* Quibus videre eſt, hunc ſanctum docere, & velle contumaces, de quorum reſipiſcentia deſperatur, expelli ab Ordine, ne ſuos inficiant ſodales. Sed ſecundum Euangelicam doctrinam, præmittendam ait trinam monitionem; nec hac præmiſſa voluit ſtatim expelli abſque adhibito ponderoſo, & graui diſcretorum conſilio.

Nouerat enim quanto pretio fidelium animas Chriſtus redemerit, & quam irreparabile damnum ſit, ſi perdantur, probabiliter autem in perditionem abeunt, qui à fratrum ſuorum Regularium conſortio ſeparantur. Proindè admonendi multoties, corrigendi leniter, cor-

ripiendi etiam aſperiùs, & ſi opus fuerit, plectendi ſeueriùs, in publicum quoque producendi, coram omnibus reprehendendi, vt quod mite conſilium non præſtat, extorqueat ſupplicium, & quod ſupplicium non valet, efficiat publica verecundia. Nihil non intentandum, nullum non excogitandum infirmæ mentis remedium, vt ad ſe redeat, vt tandem reſipiſcat, quantumcumque eius contumacia omnem reſpuat diſciplinam, quod etiam nouerat faciendum in cœtu bene ordinato Philo Iud. lib. de Sacrif. Abel, & Caim, dum ſic ſcribit: *Conandum eſt, vt etiam certò perdendos à ſuis vitijs ſeruemus, quantum poſſumus, imitando bonos medicos, qui quamuis videant, haud poſſe ægrum à ſe ſeruari, tamen libenter omnem curationem admouent, ne per ipſorum negligentiam videatur res non ſucceſſiſſe ex ſententia.* In hoc ipſo tamen caueri seriò debet, ne (prætextu boni communis contra charitatem religioſam, & manſuetudinem ita Eccleſiæ propriam, vt etiam ſine crimine, defectu tamen lenitatis incurratur irregularitas. Sic puniantur huiuſmodi, vt crudele quid aut ſœuum in correctione deprehendi non poſſit: eſt enim minimè ferendum, ſi quæ à iudicibus Sæcularibus ſola reprehenſione, aut retractatione publica puniantur, ea Regulares atrociùs puniant; ex quo fit, vt citra ſpem correctionis, huiuſmodi pœnæ infligantur, quæ potius animum rei exacerbant, & in odium Religionis, & votorum ſuorum deteſtationem impellant, & alios ſæpè in eamdem mentem inducant, ita vt eos pœniteat, quod ſe votorum nexibus Religioni alligauerint. Quocirca cauendum eſt, ne ea punitio, quæ alijs deberet eſſe exemplo, ſimul & ædificationi, & ſit ſcandalo, & lapidi offenſionis, quam Ignatius de Loyola vir incomparabilis prudentiæ, & mira in ſpiritualibus luce perfuſus, ita vult & puniri, & eijci, vbi nullæ charitatis viæ prodeſſe potuerunt, vt tamen amici remaneant ſocietatis, & hoc expreſsè ſanciuit. Denique ſimul, & bono communi, & bono particularis prouidendum eſt, & cum non liceat facere mala, vt inde eueniant bona, nihil certè crudele fieri debet, & rationi parum congruum, ſpecie curandi plurium ſalutem: nec vnum in apertum deſperationis, & damnationis impelli periculum, vt alijs metus aliquis incutiatur, qui faciliùs ad bonum impellerentur viſa punitione, nec demeritum, nec leges charitatis, & lenitatis excedente; Vnde nullomodo ea vſurpanda ſunt pœnarum genera, quæ nec cum fructu animæ eius, qui punitur, nec cum aliorum ædificatione coniuncta ſunt, in quo ſæpè moraliter peccari poteſt.

Quod ſi iam nulla in reo ſuperſit ſpes ſalutis, omniaque iudicauerint Prælati vnà cum diſcretis, & pijs Regularibus eiuſdem Ordinis remedia inutilia, abſcindatur de ouili pecus morbidum, ne ſanum inficiat; miſericordiæ genus tunc eſt, eſſe crudelem, vt docet Hieron.

ron. tom. 9. cap. de correct. in Reg. Monach. dum ait. *Non eſt crudelitas pro Deo crimina punire, ſed pietas.* Miſericordia eſt amputare membrum, ne corpus pereat: In vnius pœna cauere multorum damna, in vno expulſo multa profligare flagitia. Commiſerandum eſt naturæ, ſed non parcendum eſt culpæ; non intenditur hominis ruina, ſed Religionis integritas; non peccantis interitus, ſed bene viuentium ſecuritas, vt optimè docet Seneca 1. de ira cap. 15.

Hanc putridorum membrorum à ſanis abſciſionem præcipui Regularium Legiſlatores ſuaſerunt. Baſilius in Regul. fuſiùs diſputatis reſponſ. ad interrog. 28. & reſponſ. ad interrog. 47. Auguſtin. in Reg. ad ſeruos Dei tom. 1. Hieronim. in Reg. Monach. idem ſtatuit de Monialibus cap. 4. tom. 9. & Benedictus in Reg. cap. 15. eſtque hæc doctrina communis inter ſacros Legiſlatores: eamque præ cœteris Clerici Regulares ſocietatis Ieſu amplectuntur, qui eo integriorem ſuum conſeruant ſplendorem, quo accuratiùs triticum à palea emundant, & indignioris vitæ homines à ſuo conſortio penitus diſiungunt.

Cœterum niſi crimina tanta eſſent, vt nonniſi cum infamia Religionis poſt eam eiectionem reſtitui poſſe viderentur, ita eſſent dimittendi, vt ſpem aliquam, & affectum ſeruarent mutandi mores, & aliquando in eumdem Ordinem redeundi, vt votis ſuis ſatisfaciant, inde enim fiet, vt & ipſi faciliùs reſipiſcant: & recordatione charitatis Prælatorum eos pœniteat datæ occaſionis, quæ eos impulit ad vtendum eo extremo, & vltimo remedio: bonum in Religionem affectum conſeruent, ſe ipſi incuſent, non Religioſum Ordinem, quod non contingit ſine magna imminutione ſtatus Religioſi, quem infenſi, & irati, cum magno animarum ſuarum malo, calumnijs infamare ſolent, aut etiam veris expoſitis multis, ex ijs, quæ aliquando in ſanctiſſimis etiam cœtibus à particularibus committi poſſunt. Ex eo verò quàm imminuatur opinio, quam Sæculares de viris Religioſis habere debent, vt illorum eis opera prodeſſe poſſit, vix credi poteſt. Ex ea autem imminutione iniqua æſtimationis, quam illi habent, quorum animas ſuas gubernationi committunt, quanta mala oriantur, aut bona impediantur, notius eſt, quàm vt clarius explicari debeat, quare in eo grauiter peccari poteſt.

Adde tales eiectiones nonniſi raro vſurpari debere, nec niſi eorum iudicio interpoſito, quos liquet nec malè affectos eſſe erga eos, de quibus agitur, nec præoccupatos informationibus, ab ijs datis, quos ille rationabiliter recuſare poſſet, aut quod ab illis in alijs lœſus fuerit, aut quod in aliqua occaſione illos offenderit; eſt enim mirum quanta ſit paſſionum vis ad iudicia peruertenda, vt nec ijs credendum ſit, qui aliquando læſerunt, aut læſi ſunt: nec ijs, qui ab huiuſmodi hominum arbitrio pendent; conſiliarij enim hominis infenſi,

& aliundè ab eiuſdem arbitrio pendentes, facilè in eorumdem mentem labuntur: eorumque ſequuntur affectus, ijs enim placere volunt, à quibus aut bona, & commoda ſperant, aut mala, & incommoda metuunt. Quare ij iure naturali culparum, & teſtium examinatores eligi debent, qui ſint omni exceptione maiores. Nec in eo habenda eſt ratio probitatis tantum eorum, qui huic muneri deſtinantur, alioquin ij, quorum admitteretur exceptio, meritò grauiter offenderentur, ſic enim notarentur, vt minùs probitatis homines, quam vt eis negotium committi poſſit; Itaque attendendum eſt ſolum, an aliquid inter ipſos, & reum, aut inter reos, & accuſatores interceſſerit, propter quod periculum ſit ex natura rei, vt ex paſſione aliqua, aut prauo affectu de re iudicium ferant.

§. OCTAVVS.

PRÆLATI DEBENT SEIPSOS A Prælatura amouere, quando ſic infirmantur, aut ſic vniuerſaliter inutiles ſunt, vel odio habentur, vt non valeant ritè, & pacificè ſubditos regere.

NON eſt ita intrinſecum caput morale in corpore morali, vt phyſicum in corpore phyſico; nam hoc non poteſt præſcindi abſque interitu totius, at vero illud ſeparari poteſt à ſuo corpore, ſine ipſius præiudicio; imò & cum ipſius beneficio, ſatis hoc agnouerat Franciſcus; vnde experientia doctus, quod & ſuis ſalutaribus monitis, & exemplis Ordini ſuo minimum prodeſſet, & quod ſic infirmaretur, vt eidem eſſet inutilis, è Prælati Generalis exercitio ceſſit, & Petro Cataneo ſuo diſcipulo illud exercendum impoſuit, vt ſuprà vidimus, & legitur in Cronicis illius Ordinis; ſciebat enim vir ſanctus, quod prælatura eſt impoſita propter vtilitatem ſubditorum, quam Prælatus non valens procurare, debet ſe prælatura exuere, ſi alius non ſit apud ipſum modus illam procurandi; nam ſi vt ait Gregor. Nazianz. 1. Apol. n.19. *Hic ſpiritualis omnis imperij finis eſt, vbique priuata vtilitate neglecta, commodis aliorum conſulere*, proculdubio Prælatus priuata ſua vtilitate, quæ in prælatura reperitur, vbique neglecta ſeipſum ea priuando ſubditorum paci, quieti, & bono conſulere debet, & ſi nolit debent illi ad quos ſpectat, cum illa ſpoliare, vt alibi ex Franciſco diximus. Sic ſimiliter fecerat multis retrò annis ante hunc ſanctum Benedictus, qui inobedientum, & turbulentorum fratrum curam ab-

iecit, an verò rectè id fecerit, & deſerere fratres debuerit, quos ſemel ſuſceperat, interrogat Petrus Diaconus, & quæſito Gregor. lib. 2. Dialog. cap. 3. reſpondet, quod ſic; vnde idem Greg. in Regiſt. in Epiſt. ad Eleuterium reddens rationem, cur hæc abiectio curæ liceat, debeatque fieri, & ſucceſſor eligi, ſic fatur: *Languente paſtore, ne grex inſidiatoris laniandis dentibus exponatur.* Vnde ad preces infirmi Ariminenſis Epiſcopi, alium iuſſit in eius locum aſſumi, de quo vide ius, Canon 7. q. 1. cap. *Qualiter ordinati.* Prudenter igitur, & iuxta conſtitutiones Apoſtolicas in Ordine Minorum ſancitum eſt, vt habetur in illorum ſtatutis cap. 4. §. 2. quod *Miniſtri, Cuſtodes, Guardiani, ac eorum Vicarij cum Fratribus in Conuentu, in Eccleſia, in menſa, & in cibis, veſtibus, & lectis, quandiu fortes, & ſani fuerint, eiſdem fratribus ſe conforment, & vitam communem ſequantur, ſin minus officijs priuentur, & inhabiles ad alia cenſeantur, ſi verò infirmitatis cauſa id agere non poſſent, & infra quinque menſes non fuerit ſpes roboris, & firmæ valetudinis in ipſis ad communem vitam ſequendam, ab Officio omninò arceantur.* Quocirca mirandum certè eſſet, ſi quis Prælatus Regularis ob infirmitates corporis, aut animæ, vel ob alia huiuſmodi ſubditis ſe inutilem agnoſcens, vellet tamen in prælaturæ poſſeſſione perennare, & mirabilius ſi Prælati maiores, ad quos ſpectat, eum ab officio, vt potè etiam Ordini nociuum, non deponerent: nec vtrique eſſent excuſandi à peccato lethali; cum ſubditis, & Religioni per eiuſmodi Prælatorum inſtitutionem, & per eorumdem in ſuis Officijs conſeruationem, & permanentiam graue damnum inferatur; vnde relaxationes in vitam Regularem introducuntur, murmurationes oriuntur, ac fouentur, & ſcandala non mediocria generantur.

Poſſunt autem Prælati facilè agnoſcere, ſi à ſubditis odio habeantur, & inutiles ſint, ex ſucceſſu ſui regiminis, quod ſi Philautia obcœcati non agnoſcunt, imitentur Chriſtum ſummum Prælatorum Prælatum, qui licet perfectè cognoſceret, ſe in nullo delinquere, gregique ſibi à patre credito, ſe eſſe ſumme vtilem, attamen interrogabat diſcipulos, quid de ſe ſentirēt homines, quidue ipſi etiam exiſtimarent Matth. 16. imitentur etiam plures Reges, & Principes, qui hoc Chriſti exemplum imitati ſunt, & præcipuè quidam Obertus Thuſciæ Marchio, vt refert Petrus Damiani, lib. 7. Epiſt. 12. Epiſt. Interrogent ergo fratres ſubditos, & alios non adulatores, quos Eunopius vocat homines natos ad annuendum, & omnia quamuis abſurda probantes, vt placeant eis, quorum potentiæ lenocinantur, non ſine ſpe ad clauum ſemper ſedendi. Sed pios zelotes, & veridicos, quam ſubditi, & alij opinionem habent de ſua perſona, & regimine: vel habeant apud ſe monitores, non murmuratores, aut detractores, qui eos de defectibus in gubernio, & alijs moneant, vt

ſic aut corrigantur, aut ſi ſpes non affulgeat proſperi, & vtilis regiminis, ab illo ſe amoueant, atque alteri vtiliori cedant.

Debent inſuper exiſtimare ex Franciſco prælaturam eſſe illis potius oneri, quàm honori, & quod pellem pro pelle, animam pro anima ſubditorum, ſi non benè gubernauerint, in ſtrictiſſimo Dei iudicio reddituri ſint, & ſic faciliùs, & liberiùs ſe à prælatura amouebunt, imitantes plurimorum ſanctorum exempla, qui ſimiliter à ſe prælaturam abdicauerunt, & alios, qui ne prælaturam ſuſciperent latitabant, vt de Saule 1. Reg. legitur, de quo, & alijs Gregor. lib. 4. in 1. Reg. cap 5. *Abſconduntſe, ne inueniantur, quia ſubire dignitatem refugiunt, cuius oneri ſe impares eſſe arbitrantur, cum honoris principio, cauſa naſcitur oneris; quia vnde honor à rectore percipitur, inde illud recipit, quo grauetur.*

CAPVT DVODECIMVM.

DE QVIBVSDAM ALIIS PRAELATORVM OFFICIIS ERGA SVOS ORDINES, ET SVBDITOS.

§. PRIMVS.

PRÆLATI DEBENT SÆPE HORTARI ſubditos ad ſuam Regulam, & conſtitutiones ſeruandas.

DIVINI obſequium numinis, & perfectio Chriſtiana; nec tam indigna occupatio eſt, nec tam leuis, vt illam aggredi niſi generosè, & magnanimiter deceat. Virtutis enim tum eminentia, tum difficultas, magnum cor poſtulant, & nobilem, ac ingenuum animum requirunt; tantus honos eius eſt, vt totis viribus, & ampliſſimo corde

appeti debeat; tantus labor, vt niſi iiſdem viribus, & ingenti corde acquiri nequeat: Accedit infinita Dei magnitudo, cui ſeruitur; Accedit infinita obligatio Chriſtianorum, quam cum re, & affectu ſoluere non valeant, animo ſaltem, & nobilitate cordis ad id conari debent. Rogabat Propheta Regius, vt ſpiritu principali videlicet ſpiritu nobili ſpontaneo, & planè regio confirmaretur, illo ſpiritu confirmati Chriſtiani debent viriliter agere, vt ait idem Propheta, & ex animo operari, vt ait Paulus Coloſſ. 3. & Epheſ. 6.

Quod ſi Chriſtiani retribuentes Deo magnaminè illi obſequi tenentur, multò magis Regulares, & inter ipſos Prælati eorumdem, qui non ſolum magno debent pollere animo in Dei obſequio exhibendo; ſed etiam in prælaturæ munere exercendo. Cauere debent ne de illis dicatur, quod de quibuſdam Principibus affirmatur Oſeæ 5. *Facti ſunt Principes Iuda, quaſi aſſumentes terminum: ſuper eos effundam, quaſi aquam iram meam.* Sunt enim quidam Prælati, quibus ſufficere videtur, ſi temporalibus neceſſitatibus ſubditorū prouideant, & hi ponunt Dei obſequio terminum. Alij verò præter illud curant, vt conſtitutiones obſeruent, nec de alijs ſollicitudinem gerunt, & hi etiam metas ponunt debito diuino obſequio, metas ponunt debito zelo. Alij ſibi pluſquam ſufficere arbitrantur, ſi præter illa viſitent ſubditos, moneant, & corrigant, & hi etiam præſcribunt terminos cordi magnanimo ad ſeruiendum Deo, ac propterea effundet ſuper illos omnes quaſi aquam iram ſuam.

Quid igitur Prælatis faciendum? Certè illud, quod Paulus docet Prælatum Timothæum 2. cap. 4. *Prædica verbum, inſta opportunè, importunè: arguè, obſecra, increpa in omni patientia, & doctrina.* Prædicare debent Dei verbum ſubditis, inſtare opportunè, & importunè vt Deo ſeruiant, illos arguere, obſecrare, & increpare non impatienter, & ignoranter, ſed in omni patientia, & doctrina. Prælatis aliter facientibus meritò illud Oſeæ 7. improperari poteſt: *Factus eſt Ephraim, quaſi columba ſeducta non habens cor.* Corde enim, & animo carent illi Prælati, qui inter ſubditos ſunt veluti piſces muti, cum deberent eſſe corde Leones, ad inſtar Chriſti ſummi Prælati, qui Leo propterea nuncupatur, & ad inſtar Eſdræ, Nehemiæ, Mardochæi, & Iudæ Machabæi, de quibus ſic Micheas 5. cap. *Erunt reliquiæ Iacob in gentibus in medio populorum multorum, quaſi Leo in iumentis Syluarum, & quaſi catulus Leonis in gregibus pecorum.* Quid dicam ad inſtar illorum antiquorum veteris teſtamenti? Numquid infinitos habemus in nouo? quos taceo, vt ad Franciſcum veniam, cuius magnitudo cordis, vt ignis ardet in Dei obſequio, qui proximus morti in quadam Epiſtola ad Beatam Claram, & alias eiuſdem inſtituti ſorores directa, ſic fatur: *Ego frater Franciſcus paruulus volo ſequi vitam, & pauperta-*

tem altiſſimi Domini noſtri Ieſu Chriſti, & perſeuerare in ea vſque in finem. Qui vt ait Bonauent. cap. 15. leg. maior. *Etiam in morte proponebat Chriſto duce, ſe facturum ingentia, & fatiſcentibus membris, ſpiritu fortis & feruidus, nouo ſperabat certamine de hoſte triumphum. Neque enim languor, vel deſidia locum habet, vbi amoris ſtimulus ſemper ad maiora perurget.* Vnde illo ſpiritu æſtuans ad omnes omnium ſtatus homines, etiam Principes, & Reges Epiſtolas ad feruens obſequium, & famulatum amplectendum excitatorias diregebat.

Vnde etiam coram ſummo Pontifice, eiuſque eminenti curia, coram Regibus, & principibus etiam infidelibus Verbum Dei, eiuſque famulatum intrepidè prædicabar.

Vnde illo ſpiritu eructans ſuis ſubditis incipiendum eſſe in obſequio diuino aſſiduè prædicabat, dicendo *Incipiamus.* Vnde tot frequentes exhortationes eius rei gratia, tum ſcriptis, tum verbo, quas ipſe in Spiritus Diuini feruore apud ſuos ſubditos habebat, vt notat ſæpiùs Bonauentura in eius vita. Piſanus in ſuis conformitatibus. Marianus lib. 1. cap. 18. Marcus Vliſſiponens. 1. part. Chronic. lib. 1. cap. 10. 19. 20. & ſæpè alibi, & ipſe Franciſcus clariùs expreſſit collat. apud Vading. 25. his verbis: *Propter prædicationem, & admonitionem meam*: & iterum, *emendare & corrigere, prædicatione, admonitione, & exemplo non poſſum.* Quocirca eodem ſpiritu impulſi ſui Ordin. Præl. ſupremi, ter in Hebdommada qualibet capitulum locale à Prælatis localibus celebrandum perpetua conſtitutione præcipiunt, in quo & culpas communes, & particulares fratrum redarguunt, eoſque breuiter hortantur ad Regularem diſciplinam obſeruandam, & præterea ſemel in menſe exhortationem non breuem ad illos habent in explicandis Regulæ difficultatibus, ad quam ſeruandam illos etiam hortantur.

Non dubito quod in alijs Ordinibus frequens ſit, hic exhortandus fratres modus, ab antiquis Patribus, & ſanctis Ordinum inſtitutoribus originem ducens. Vnde tot collationes, tot Sermones ad fratres, tot Epiſtolæ ad eoſdem directæ. Quorum exemplis Prælati huius ſæculi, quaſi calcaribus excitati, hunc morem erga ſubditos magno animo gerere debēt, nec verecumdari, nec puſillo fieri animo, quidquid ipſi dixerint ſubditi; nam proculdubio plurimum proficuæ erunt huiuſmodi exhortationes, ſi ex corde fiant, cor enim Prælatorum corda ſubditorum feriet, & ſic vtrique Domino corde principali, & diuino famulabuntur. Vtinam Prælati omnes hoc Franciſci documentum intimis cordis viſceribus imprimerent! Vtinam valedicerent verecundiæ, puſilloque animo, & non audienti renunciarent! fulgerent ſine dubio ſicut ſol inter ſubditos: fulgerent Ordines Regulares, vt ſplendor firmamenti.

Digitized by Google

§. SECVNDVS.

PRÆLATI PRO SE, ET PRO GREGE ſibi commiſſo debent multum ad Deum orare.

LONGISSIME' abſumus à Deo 1°. quia Deum non videmus, nec videre poſſumus, cum *lucem habitet inacceſſibilem*, 1. Timot. 6. nec *ſufficientes ſumus cogitare aliquid de Deo ex nobis, tamquam ex nobis*, 2. Corint. 3. multò minùs illum affectu pio tangere, illique inhærere valemus, niſi nos ſuſcipiat, & ad ſe trahat dextera eius. Ideò enim Dauid cum dixiſſet: *Adhæſit anima mea poſt te*, continuò ſubiunxit: *Me ſuſcepit dextera tua*, Pſal. 62.

Secundò non ſolùm abſumus à Deo, quia neque illum videre poſſumus, neque facilè de iſto cogitamus, neque illi per affectum inhæremus: ſed etiam, quia occupati temporalibus bonis, aut occupationibus, qui nos vndique circumſtant, & obruunt, facilè Deum obliuiſcimur, & corde arido vix nomen Dei in Pſalmis, & ſacris precibus per linguam firmamus. Hæc igitur cauſa eſt, cur Spiritus ſanctus in ſacris Literis nos ſæpè hortetur, vt quæramus Deum.

Porrò ſollicitudo hæc quærendi Deum, quamuis omnibus fidelibus communis eſſe debeat: tamen magis propriè ad Prælatos pertinet. Quod ſancti Patres Auguſtinus, Grægor. & Bernard. præter cœteros teſtantur; ij ſi quidem diſertis verbis ſcribunt, non poſſe ſibi, & alijs prodeſſe, niſi in meditationem rerum diuinarum, & propriæ mentis refectionem diligenter incumbant. Auguſtin. in lib. 19. de ciuit Dei, cap. 19. ſic ſcribit: *Otium ſanctum quærit charitas veritatis: negotium iuſtum ſuſcepit neceſſitas charitatis. Sed nec ſic commodè veritatis delectatio deſerenda eſt, ne ſubtrahatur iſta ſuauitas, & opprimat illa neceſſitas.* & idem ſanctus 10. confeſſ. cap. 40. de ſeipſo loquens, & de ſua meditatione. *Sæpè* (inquit) *iſtud facio, hoc me delectat, & ab omnibus actionibus neceſſitatis, quantum relaxari poſſum, ad iſtam voluptatem refugio.* Gregor. in lib. de cura Paſtor. 2. par. cap. 5. ait: *Sit rector ſingulis compaſſione proximus, præ cunctis contemplatione ſuſpenſus: vt per pietatis viſcera in ſe infirmitatem cæterorum transferat, & per ſpeculationis altitudinem ſemetipſum quoque inuiſibilia appetendo tranſcendat:* Additque exemplum Moſis, & Chriſti; Moſes enim frequenter tabernaculum intrabat, & exibat: Intrabat videlicet, vt arcana Dei conſideraret, & oraret: exibat, vt proximorum infirmitates portaret. Et Chriſtus ipſe per dies concionando, & miracula pa-

trando proximorum ſaluti vacabat, ſed noctes inſomnes orando, & contemplando docebat; nam vt Lucas, cap. 6. narrat: *erat pernoctans in oratione Dei*

Porrò Bernardus, vt Eugenium Papam, ſuum quondam diſcipulum ſeriò admoneret, vt non totum ſe actioni daret, ſed quotidiè certò tempore ſe colligeret, ac ſancto otio, & cœleſti pabulo frueretur, ſcripſit libros quinque de conſiderat. Neque admittit excuſationem, quam ille oſtendere poterat, & quam multi hoc tempore oſtendunt, nimias videlicet occupationes, quæ Prælaturæ Officium comitantur, non relinquere tantum otij, vt meditationi rerum diuinarum Prælatus vacare poſſit. Certè enim nemo tenetur externis negotijs ita totum ſe tradere, vt non relinquat ſibi tempus corpus reficiendi cibo, & potu, & captandæ per ſomnum quietis. Et ſi corpus hanc refectionem, & quietem iuſtè petit, quantò magis ſpiritus cibum, & ſomnum ſuum iure optimo petet: neque enim ſine hac refectione rectè fungi officio ſuo in tanta mole maximorum negotiorum vllo modo poteſt. Porrò cibus animæ oratio eſt, & ſomnus contemplatio, per quam diſponuntur aſcenſiones in corde, vt videatur Deus Deorum in Syon; quomodo in hac valle lachrymarum videri poteſt. Quibus videre eſt Prælatos debere multum pro ſe ad Deum orare.

Debent etiam multum pro grege ſibi commiſſo ad Deum orare; vt illum promoueat, & tueatur, vtramque orationem à Prælatis faciendam docet Franciſcus in collat. apud Vading. de conditionibus Prælati Generalis, de qua ſuperiùs ſæpè mentionem fecimus, in qua ſic habetur: *Prælatus Generalis debet eſſe homo, qui ſanctæ orationis ſit amicus, ita tamen quod certas horas animæ ſuæ, certas gregi ſibi commiſſo diſtribuat; primò mane debet ſanctiſſimum Sacrificium Miſſæ præmittere, & ibidem longa deuotione ſeipſum, & gregem diuinæ protectioni affectius commendare.* Confirmant autem Franciſci ſententiam, qui de Prælatorum regimine ſcripſerunt, præcipuè Ignatius ſocietatis Ieſu Inſtitutor in pijs ſuis conſtitutionibus, vbi ſic ſcribit: *Officium Prælati eſt totam domum, ſeu familiam Orationibus, & ſanctis deſiderijs ſuſtinere.* & Laurentius Iuſtinian. lib. de regim. Prælat. cap. 11. *Expedit* (inquit) *illi, qui Paſtorale gerit Officium, Dei, iugiter orando, aſtare conſpectui, & nunc piè interuenire pro populo, nunc humiliter ſupplicare pro ſe, & ſi detur interdum Deo adhærere in ſpiritu, debet ſua vota offerre; prout idem paracletus tangendo mentem imbuerit, Paulo atteſtante, qui poſtulat pro ſanctis, facitque interpellare Deum gemitibus inenarrabilibus.* Aduertant Prælati, quod antiquitus ſummus Sacerdos dum ſancta ſanctorum ingrederetur, vt oraret, & ſacrificaret pro populo, ferebat ſuper humeros nomina duodecim Tribuum, vt earum coram Domino recordaretur,

retur, & illius auxilium imploraret ad earumdem onera (prout tenebatur) ſuſtinenda, quod autem ille ſemel in anno faciebat, vult Franciſcus, vt ſingulis diebus illud Prælati faciant, & toties illud facere debent; Donec quod petierint impetrarint; nam iuxtà Paulum Hebræ. 5. *Omnis Pontifex ex hominibus aſſumptus pro hominibus conſtituitur in ijs, quæ ſunt ad Deum;* Quocirca orationis dono illos pollere neceſſe eſt, ac etiam fiducia, quod Deus ſuas preces pro ſubditis effuſas exaudiet. *Ille* inquit Gregor. 1. part. Paſtor. cap. 10. & 11. *Bonus Prælatus eſt, qui longo orationis vſu didicit experientia, quod omne, quod à Deo petierit obtinere poteſt.* Et Bernardus poſt Greg. lib. 4. de conſider. iudicat Prælatos tales eſſe debere, vt in ſuis omnibus negotijs magis in oratione ad Deum, quam in ſua dexteritate, & labore confidant. Videant Prælati, ſi in hoc Franciſci, & aliorum ſanctorum conſilio deficiant, & certò ſciant ſe multum deficere in ſubditorum regimine. Cogitent quod oratione Moyſes populum à dura Ægiptiorum ſeruitute liberauerit, quod per Pauli orationem multæ animæ è naufragio ereptæ fuerint.

Scio quod non eſt neceſſarium, vt plus orationi dediti in Prælatos eligantur, ſed prudentiores, vt factum fuit in fratre Elia, qui omnium votis ad Generalatum Ordinis Minorum aſſumptus eſt, ac etiam à Beato Franciſco, vt alibi diximus in ſuum Vicarium Generalem, licèt non eſſet valdè pius, ſed admodum prudens, deputatus; quoniam, vt ait Rebolledus 2. part. lib. 10. cap. 8. *Non ſolam ſanctitatem ad Reipub. regimen requiri ſimò multoties in multis rebus publicis gubernandis non ſimplici ſanctitate ſagacem, ſed ſynceram præſtare prudentiam* Quod egregiè, & luculenter docet Chriſoſt. lib. 3. de Sacerdot. ad med. tom. 5. Scio tamen quod huiuſmodi Prælati parum ſubditis erunt vtiles, niſi prudentiæ iungant preces, & ſacrificia; erat ſapiens, & prudens admodum Dauid, & tamen à Deo poſtulat iudicium ad benè iudicandum populum, dum ſic orat: *Deus iudicium tuum regi da*: non minus ſapiens, & prudens erat Salomon, cui cum eſſet data optio petendi quidquid vellet, ipſe tamen poſtulauit ad Deum oratione ſapientiam ad regendum populum. 2. Paralip. 2. *Da* inquiens, *mihi ſapientiam, & intelligentiam, vt ingrediar, & egrediar coram populo tuo, quis enim poteſt hunc populum tuum dignè, qui tam grandis eſt, iudicare.* Vnde Bernardus in hæc verba. *Ecce nos reliquimus omnia*, ſic fatur: *Vtilis lectio, vtilis eruditio eſt Paſtori, ſed magis vnctio ſpiritus ſancti neceſſaria, quippè, quæ ſola docet de omnibus. Vnde autem ſcire videbitur, quæ ſit voluntas Dei bona, & beneplacens, & perfecta, qui nec pulſare, nec quærere, nec petere conſueuit, qui donec alienarum curam ſuſceperit animarum, nunquam ſuæ geſſiſſe curam, ſed in vano viſus eſt eam accipere.* Certè cum Prælati Regulares debeant in omnibus voluntatem Dei,

tum erga ſeipſos, tum erga ſubditos exequi, quomodo eam agnoſcent, ſi illius cognitionem precibus non obtineant? & quomodo illam executioni mandare curabunt, ſi eam non agnoſcant! Denique ſi agnoſcant, qua vi adimplebitur, niſi ad id gratiam à Deo precibus impetrauerint, cum ipſius voluntas, illorum, & ſubditorum vires penitus ſuperet. Debent inſuper ad hunc effectum obtinendum mediatores Dei amicos adhibere, videlicet ſanctos. Sic Franciſcus, Michaëlem, Petrum, & Paulum, & præcipuè Virginem matrem, quam ſui Ordinis fecit Patronam, & Dominam, in eiuſdem Ordinis conſeruationem, & proſperum, ac ſalutare augmentum mediatores aſſumebat, & aſſumendos voluit à ſuis; ſic etiam alij inſtitutores ſuos Ordines, aliquibus ſanctis commendarunt, ſequentes in hoc ſanctam Eccleſiæ vniuerſalis conſuetudinem, quæ Eccleſias priuatas, Parochiales, & Epiſcopales aliquibus ſanctis commendat.

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI DEBENT SEMPER ESSE ſubiecti Papæ, & Eccleſiæ Romanæ: & obligare ſubditos ad ſubiectionem.

SIC docuit, & fecit Franciſcus edoctus à multis Patribus, & præcipuè ab Ireneo, lib. 3. cap. 3. vbi ſic loquitur: *Ad Romanam Eccleſiam propter potentiorem principalitatem neceſſe eſt omnem conuenire Eccleſiam, & eos, qui vndique ſunt fideles, tanquam ad matrem, & caput recurrere.* Rationes autem, cur illi ſe ſubijci debeāt ſui Minoritæ, enumerat in quadam collatione, quam cum alijs refert Floretum in cap. de humilitate. 1. eſt quia Romana Eccleſia mater eſt omnium Eccleſiarum, & domina Religionum. 2. quia ipſa protegente non erit malus occurſus in ſuo Ordine: nec filius Belial per vineam Domini tranſibit impunis. 3. quia paupertatis minoritanæ ipſa ſancta Eccleſia æmulabitur gloriam: & humilitatis præconia per ſuperbiæ nubilum offuſcari non ſinet. 4. quia charitatis, & pacis vincula in ſuo Ordine conſeruabit illæſa, cenſura ſtrictiſſima percutiens diſſidentes. 5. Euangelicæ puritatis obſeruantia ſacra continuè in eius aſpectu florebit, nec odorem vitæ, vel ad horam elabi patietur. Certè hæc beneficia experti ſunt Ordines, qui ſpecialiter Papæ, & Eccleſiæ Romanæ ſe ſubiecerunt, ac præcipuè Ordo Minorum, cuius protectionem habere oſtendit. Deffendendo hanc familiam multoties virga oris ſui, percellendo maleuolos eius hoſtes, & iniquos detractores: Liberauit eam

ſæpius à labijs iniquis, & à lingua doloſa, & à verbo aſpero: Scapulis ſuis obumbrauit eam: & dedit in interitum inimicos eius in perpetuum, Guillelmum illum de ſancto amore, qui teneram plantam voluit ſtatim, vt ſuccreuit, eradicare, & Giraldum de Abbatis villa percuſſit ſuæ diſtrictionis gladio, & impios illorum condemnauit libellos. Cum Richardo Rodulphi Armachano Antiſtite, & Hiberniæ Primate, acerrimo Mendicantium hoſte, paulò poſtquàm obſtinatè cauſam vrgeret in conceſſu Cardinalium Auinione è viuis ſublato, iniuſtas criminationes ſepeliuit. Moleſtos, & infeſtos Minorum hoſtes Fratricellos, & Begardos ſuppreſſit, & tum demum ab omnibus ſuis inimicis deffendit, nec aliquando pia mater ſua deerit tutela, dum Ordines Regulares non defecerint in promiſſa, & debita ſubiectione: Niſi membra ſupponantur capiti, vitam non hauriunt; niſi Religiones ſubijciantur Eccleſiæ, Dei ſpiritum vnde recipient! Nam vt ait Bernard. Serm. 1. de ieiunio, *quæcumque portio capiti non cohæret, vnde & iam ſenſus, aut vita? Fælix membrum, quod huic adhæſerit per omnia capiti.*

Non immeritò ergo Franciſcus in 1. cap. & in vltimo ſuæ Regulæ Papæ, & Eccleſiæ Romanæ ſe ſuumque Ordinem humiliter ſubmittit, ſic ſcribens: *Frater Franciſcus promittit obedientiam, & reuerentiam Domino Papæ Honorio, & ſucceſſoribus eius Canonicè intrantibus, & Eccleſiæ Romanæ, &c. & vt ſemper ſubditi, & ſubiecti pedibus ſanctæ Romanæ Eccleſiæ, ſtabiles in fide Catholica, &c.* Quibus docet cœteros Prælatos Regulares reuerentiam, & obedientiam Papæ, & Eccleſiæ Romanæ præſtare debere. Quare non debent ægrè ferre Prælati Regulares recurſum ad Papam, nec eos infamare, vt inquietos, qui eidem proponunt, quæ vident bono ſui Ordinis regimini eſſe neceſſaria, etiam ſi de nimia ipſorum potentia in omnibus pro ſuo arbitrio agendis, fiant expoſtulationes: & Papæ arbitrium ſequi, cum magno humilitatis, & obedientiæ ſenſu. Eſt enim horrendum, ſi ſuperior planè erroribus obnoxius, velit ſua decreta, etiam inexpenſa à ſubditis ſeruari, ipſe verò ſummi Eccleſiæ præfecti, qui peculiari Spiritus ſancti cuſtodia impeditur, ne in ſanciendo à vero aberret, iudicium nonniſi ægrè, & inuitus ſequatur, & nullum non moueat lapidem, vt eius decreta abrogari curet, quod facere nequit, niſi ea improbando, & vt nociua damnando, quod ſi quis in ipſius beneplacita quid committeret, eum ille vix in Ordine ſuo tolerãdum putaret: Itaque vt Franciſcus vult ſubditos ſui Ordinis, Prælatis ſuis eſſe morigeros, ita & illius Prælatos decreta ſummorum Pontificum venerari, & cum Chriſtiana ſimplicitate obſeruare, licèt occaſione eiuſmodi obedientiæ Papæ præſtitæ, plurima non ſuccedant eis ex voto.

§. QVARTVS.

PRÆLATI MAIORES, ET MINORES ſe mutuò in ſuis miniſterijs exercendis iuuare debent.

HÆC veritas patet, ex diſpoſitione, quam Deus optimus maximus inter creata poſuit, voluit enim ſic ea inter ſe copulari, vt maiora, & ſuperiora, minorum & inferiorum, & è conuerſo minora maiorum auxilio indigerent. Hunc reciproci auxilij Ordinem in Cœlis experimur, in quibus videmus inferiores, ſeu minores indigere ope primi mobilis, quod eos ab Oriente, ad Occidentem ſpacio vnius diei voluat, eiſque beneficos influxus impartiatur, & è conuerſo illud eorumdem ope indigeat, vt ſuos influxus in vniuerſum orbem temperatos mittat: Eodem penè modo Planetæ, Stellæ, & Aſtra ſuperiora inferioribus indigent, & è conuerſo inferiora ſuperioribus.

Illud quoque experimur in Elementis; quorum hic eſt natiuus neceſſitatis ſtatus, vt vnum ſine alterius ope, conſeruari, & ſubſiſtere non poſſit; conſeruatur enim, & ſubſiſtit ignis ſupremum Elementum, per aëris, & terræ auxilium, & eadem Elementa per illius, & aquæ virtutem, quæ ſimiliter eorumdem adiumento ſubſiſtit.

Maximè autem propoſitam veritatem, docet experientia in corporis humani Oeconomia, de quo Paulus egregiè pronunciat pro inuicem ſollicita ſunt membra, naturali enim impetu ſe inuicem iuuant; nam videmus caput primum ſupremumque membrorum, cœtera corporis membra, & partes, non ſolum regere, verum etiam influxus beneficos eiſdem, & ſenſitiuæ vitæ munia impertiri, & è conuerſo; nam ſicut ipſum ſpiritus animales in omnia corporis membra, & partes effundit, ſic Cor in ipſum ſpiritus vitales, & Iecur ſanguinem puriorem pro alimento miniſtrant. Sique ipſum ſupremum membrum, cœtera membra, & partes corporis iuuat, ab illis etiam in omnibus iuuatur, & vt ſupremus ſuperior agnoſcitur, nec ſui iacturam facere pertimeſcunt, vt illud integrum, & incolumè conſeruare, & protegeret valeant, vt paſſim experimur, præcipuè in manibus, quæ ſe naturaliter abſciſioni exponunt, vt illud incolume tueantur.

Quod ſi hæc mutui auxilij inter maiora, & minora, ſuperiora, & inferiora rerum naturalium ratio, neceſſaria eſt, multò magis in rebus moralibus, & politicis, quid enim eſſet Monarchicum Impe-

rium, ſi Princeps non iuuaret, ſubditos, illoſque ab inimicis perſequentibus non deffenderet, & tueretur? Quid ſi ſubditi Principi non parerent, & auxiliatrices manus non præberent? Certè de illo nihil penitus ſperandum foret, niſi integra, & extrema deſolatio, deſtructio, & omnimodus (ſi ita loqui liceat) interitus.

Quid ſimiliter ſperandum foret de ſupremo Eccleſiæ Principe, ſi ipſe in ſubditos, tamquam caput in membra, non influeret, eoſque vt Paſtor ſupremus non regeret? Si ſubditi præcipuè Epiſcopi eiuſdem mandata non ſuſciperent, & ab eius obedientiæ iugo recederēt? Certè non deſtructio capitis, aut Eccleſiæ timenda foret, cum portæ inferi aduerſus eam præualere non poſſint, ſed ſchiſmata, hæreſes, & perturbationes? Quæ ab hoc principio tamquam à fonte originem ducere pronunciauit à multis ſæculis Cyprianus.

Quod ſi inter illos politicos ſtatus hæc mutua inter Superiores, & ſubditos auxilia neceſſaria ſunt, quid cenſendum de politico Regularium ſtatu? Certè illud idem, quod de illis omnibus diximus, nec quidquam melius ſperandum eſt, imò peius, quàm in illis, ob minorem præfectorum maiorum in minores efficacem potentiam; Vnde illud gubernium Babylonicum, & veluti Murium verè dixerim, ſi maiores non iuuentur à minoribus, & è conuerſo.

Itaque ſicut Prælati maiores debent iuuare minores, vt in decurſu huius operis oſtendimus: nec licitè ab auxilio eis præſtando ceſſare poſſunt, ſic Prælati inferiores mutuam ſollicitudinem, & adiumentum maioribus continuo præſtare tenentur.

Illud autem præſtabunt 1°. ſi conſtitutiones Regulares in Regula Inſtitutoris Ordinis, cuius ſunt, necnon ſtatuta generalia, & prouincialia obſeruent, & faciant obſeruare.

2°. Si mandata, & literas obedientiales eorumdem incunctanter exequantur, & à ſubditis executioni mandare ſollicitè curent.

3°. Si omnia conſilia, & cœtera huiuſmodi, quæ ad eoſdem veniunt, cum reuerentia, & perfecta obedientia ſuſcipiant.

4°. Si de eiſdem ſemper reuerenter loquantur: & ſubditos ſuos de illis ſermonem habere irreuerentem nullatenus permittant.

6°. Si eos de ijs, quæ aduerſus eos fiunt, & dicuntur, ſicut & de defectibus ſuis, præcipuè de ijs quæ committunt in regimine ſuorum ſubditorum, eos commonitos faciant.

6°. Si colligationes aduerſus eos in ſuis primordijs ſupprimant; vel iam exiſtentibus funditus euellant.

Si autem ſecùs faciant, & non ſeruent, nec ſeruare faciant Regulares Regulæ, & Prælatorum conſtitutiones; ſed ſuas eiſdem præferant, nec curent de eorum mandatis, ſi retineant literas obedientiales, non ſecuto effectu, ſi irreuerenter ea, quæ ab ipſis veniunt, re-

cipiant, & irreuerenter de eis loquantur, & loqui permittant, ſi de ijs, quæ aduerſus eorumdem gubernium dicuntur, deque eorumdem defectibus, quoad hoc eos non moneant, ſi faciant contra eos colligationes, & factas foueant? Si inquam hæc omnia agant, quid aliud faciant, quam inſtituti Regularis peruertere Ordinem Hierarchicum, diſſipare inſtitutum Regulare, & ſic illius ſe indignos exhibere miniſtros.

Dolebat Franciſcus hunc Ordinem in ſua Religione à ſe ſtabilitum confundi; Vnde aduerſus huiuſmodi Prælatos, ſic inſurgebat loquens, cuidam fratri deuoto, in colloq. apud Vading. 13. de quo alibi etiam locuti ſumus: *Sunt quidam de numero Prælatorum, qui dum antiquorum exempla proponunt, alta conſulunt, & aliò ducunt, & trahunt, mea præcepta floccipendunt, & ſalutaria monita contemnunt. Quæ verò modò faciunt, ſi benè, ſi perperam conſulant, ipſarum rerum exitus, & temporis decurſus comprobabunt. Væ tamen illis Prælatis, qui mihi ſunt contrarij, quos Dei voluntati repugnare liquidò mihi conſtat. Dolor mihi eſt, & afflictio magna (frater) quod ea, quæ per magnum orationis, & meditationis laborem à Domino per ſuam miſericordiam obtinui, & quæ in magnam totius Religionis, & fratrum præſentium, & futurorum vtilitatem redundant quidam ex Superioribus auctoritate ſua, & mundanæ ſcientiæ prouidentia euertere conantur, dicentes: Iſta ſunt tenenda, quæ ego contemnenda puto; & quæ ſeruare iubeo, tamquam inania, & negligenda deſpiciunt.* Hæc Franciſcus: quibus oſtendit ſe iure merito dolere: docetque quàm malè agant Prælati inferiores, ſi in ſuis miniſterijs non iuuent Prælatos maiores, ſibi ſuperiores.

Certè in hac materia nihil aliud dicere poſſum, niſi quod negatio illius auxilij Ordines ſacros dedecorat, & eſt infinitorum malorum, & corruptionis eorumdem origo; Vnde in eam libenter accedo ſententiam, vt exiſtimem non ex tranſgreſſione Obedientiæ, neque ex Paupertatis, & Caſtitatis votis violatis ortum habere Ordinum Regularium relaxationes; ſed tantum ex mutui huiuſmodi Prælatorum defectu auxilij, maximè cum maiores Prælati Machiauellum agentes, vt maiori imperio, & quaſi deſpoticè regnent, diuiſiones ſubditorum aduerſus minores Prælatos non extingunt, ſed fouent, & è conuerſo, cum hi diuiſiones ſubditorum aduerſus maiores Prælatos nutriunt, & inſuper augent; nam inde votorum, & Regularis diſciplinæ tranſgreſſiones, tamquam ex copioſſimo fonte abundanter emanant, ac vtrique, vt ſuam auctoritatem conſeruent, atque augeant, omnia à ſubditis ſine correctione fieri permittere coguntur.

Ita tamen illud mutuum auxilium putare debes neceſſarium, & debitum, vt non exiſtimes Prælatos obligatos eſſe illud reddere in ijs, quæ ad miniſteria ſua exercenda non ſpectant; nec etiam in ijs,

quæ miniſteriorum ſuorum violentam executionem (ſi qua eſſet) reſpiciunt; nam tunc tantum abeſt, quod illud præſtare teneantur, quin imò denegare obligantur. Opprimit exempli gratia Prælatus localis ſubditum, aut ſubditos, iuuat illum in oppreſſione Prouincialis, iniquè procul dubio auxilium illi præſtat, quod ei denegare tenetur. Opprimit Prouincialis ſubditum, iubet locali Prælato, vt ſibi quoad hoc auxilium præſtet, paret inferior Prælatus; iuuat Prouincialem Prælatus Generalis, vtrique peruersè agunt; debent enim denegare illud auxilium, quod omni iure illi denegare tenentur, cum apertam ſapiat violentiam, & iniquitatem.

Vult Generalis Prælatus morem violentum in Prouincijs gerere; & deſpoticè ſubditos gubernare; auxilium multis modis, ac etiam forſan iniquis, vt placeant, & partem habeant in regimine, præbent Prouinciales, & Prælati locales, iniquè procul dubio agunt, & violentiæ participes fiunt, cum non Prælaturæ, nec eiuſdem miniſterijs; ſed paſſioni, & iniquitati Generalis, (ſi quis talis eſſet) qui ità ſe gereret (quod de aliquo Prælato præcipuè Ordinum illorum, qui iuxtà ſui inſtituti puritatem viuunt, non auderem cogitare)opem miniſtrent, quod aſſero etiamſi prætextu obedientiæ cœcæ tegant illud obſequium irrationabile, & ſeſe excœcantes diſſimulent præcepti illius iniquitatem, profitentes nolle ſe expendere rationem mandati tanti Prælati, quod tamen, vt timendum eſt, non ex alio præſtant motiuo, quam ex metu, ne ab eius, aut eorum, qui ſunt à ſuis conſilijs gratia excidant, aut ex affectu aucupandi illorum fauorem, quare maxime verendum eſt, quantumque ſuam intentionem diſſimulent, ne aut ipſorum ambitio pateat, aut palàm fiat (ſi quæ in oppoſitum concepere)Deum tamen fallere nequeunt, qui penitiſſimos nouit cordium receſſus, imò nec hominum de ipſis æſtimationem, quam tamen illi parum curant, dummodò intentum obtineant, ijſque placeant, à quibus honores ſperant, & præfecturas, quare palàm ſe ad omnia eorum iuſſu audenda paratos profitentur, nefaſque dicunt eorum placita expendere, aut ab ijs diſſenſum aliquem oſtendere, etſi videant innocentes ab ijs opprimi, & indignos ad dignitates promoueri, ſed hæc omnia vident ſe in hac vita impunè poſſe præſtare, & hoc malum facile in omnibus Ordinibus Regularibus graſſari poteſt, niſi Capitulorum, aut ſummorum Pontificum auctoritate cohibeatur, quod tamen ſuauius, & melius impendentis diei iudicij, & horæ mortis recordatio impedire deberet.

Quantæ autem vtilitatis ſacris Ordinibus ſit mutuum huiuſmodi Prælatorum in ſuis exercendis miniſterijs ſanctum auxilium ex eo patet, quod ſicut à ſancta vnione, quam Chriſtus diſcipulis Eccleſiæ Prælatis enixè commendauit, omnis boni diſcipulatus, & Apoſtolatus

fuit origo; ita vnio legitima, & ſancta inter Regulares Prælatos maiores, & minores omnis boni prælaturæ annexi radix exiſtit. Itaque verè dixerim eam eſſe perfectæ obedientiæ in ſubditis originem, acutiſſimum obſeruantiæ diſciplinæ Regularis in eiſdem ſtimulum: humilitatis, & aliarum virtutum, ac omnis ſanctitatis fontem: & denique totius ſtatus Regularis immobile firmamentum.

CAPVT DECIMVMTERTIVM.

DE MEDIIS EXTRA ORDINES REGVLARES A PRÆLATIS EORVMDEM AD SALVTEM ANIMARVM PROCVRANDAM ASSVMENDIS.

§. PRIMVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT ſibi adhibere aliquas Sæculares perſonas auxiliatrices ad ſalutem animarum procurandam.

NVLLI Chriſtianorum dubium eſſe poteſt, quin Chriſtus ſit exemplar Prælatorum, ad cuius intuitum ſua opera effingere, illi præcipuè debeant, qui ſaluti animarum procurandæ ſedulò incumbunt, Franciſco ſanè illud notum erat, qui imitatus Chriſtum in natiuitate, & in vita priuata, eumdem etiam in Officio ſaluandi homines, vt exemplar ſemper habuit. Vidimus in præcedentibus quomodo vitam ſuam, & ſuorum ad inſtar vitæ Chriſti compoſuerit; vidimus media intra ſuum Ordinem ad ſalutem animarum procurandam eadem aſſumpſiſſe, quæ Chriſtus ad illud Miniſterium pro ſe, ſuiſque diſcipulis aſſumpſerat; Verum quoniam vir ille ſanctus, cum ſe, ſuoſque ad illius exemplar omninò efformare in votis habe-

ret,

Digitized by Google

ret, & Chriſtus præter Apoſtolos, & diſcipulos, quos ſibi ad illud munus exequendum ſocios adhibuerat, viros & mulieres cooperarios illius miniſterij elegerat. Franciſcus ſimiliter præter ſuos Minores, & Moniales, aliud hominum genus, ex vtroque ſexu mixtum elegit, vt tum ſuæ propriæ, tum aliorum ſaluti procurandæ incumberent, & illud eſt Ordo Pœnitentium, ſeu Tertius Ordo, in quem, & ſoluti viri, ac mulieres, quæ vel ob corporis debilitatem, vel quia vinculo matrimonij ligati Ordinis Minorum, vel Monialium S. Claræ iugo ſuſcipiendo non erant idonei, ingredi poſſent. Illudque omne optimè expendit Bonauent. in legend cap. 2. in quo indicat Tertium hoc Inſtitut. Franciſci, cum alijs duobus Minorum, & Sanctimonialum præfiguratum in illa trina Eccleſia ab eo reparata, vt quemadmodũ illas tres reparauit materialiter, ita ſpiritualiter per três Ordines, vel triplici pietatis ſubſidio vniuerſam iuuaret, & repararet Eccleſiam. Verba eius ſunt: *Diuinæ prouidentiæ nutu, qua Chriſti ſeruus dirigebatur in omnibus, tres materiales Eccleſias erexit, vt ſenſibilibus ad intelligibilia, à minoribus ad maiora, ordinato progreſſu conſcenderet; Verum etiam, vt quid eſſet facturus in poſterum ſenſibili foris opere myſterialiter præſignaret. Nam inſtar reparatæ triplicis fabricæ ipſius ſancti viri ducatu, ſecundum datam ab eo formam, regulam, & doctrinam, Chriſti triformiter renouanda erat Eccleſia, trinaque triumphaturus militia ſaluandorum; ſicut, & nunc cernimus eſſe completum.* Sic ille. Eum autem Ordinem inſtituit, dum cœleſti feruore, & cumulato fructu in multis Italiæ locis prædicaret, ſed præcipuè in Oppido Canarij, quod in Vmbria in valle Spoletana per quatuor millia paſſuum ab Aſſiſio diſtat, Oppidani omnes, & ex alijs pagis, & ciuitatibus turmatim ad virum Dei eius prædicationis igne ſuccenſi, vndique confluebant, nullo pauore ſuſpenſi, nulla cura diſtracti, & ſe nouis pœnitentiæ legibus vincire velle ſignificabant, quorum zelo maturè conſiderato, & quod non omnibus omnia miniſteria conueniunt, & quod non omnes in Dei Eccleſia ſunt Apoſtoli, non omnes Prophetæ, non omnes diſcipuli, & quod cum ſit vnum corpus Eccleſia, è diuerſis membris compoſitum, alius Capitis munus obit, alius oculorum; ille linguæ, hic manuum, ille pedum, ac non omnes vnum actum, ſed diuerſum habent; ideò Minores ſuos ad Apoſtolorum munia peragenda, vt vidimus deſtinauit, Moniales ſuas non ad eadem, ſed ad propriam ſuam ſalutẽ operandam, & vt præcibus, ieiunijs, vigilijs, & alijs corporis macerationibus aliorum ſalutem procurarent, vt teſtatur de B. Clara, prima illius ſancti diſcipula, & aliorum monialum præfecta, Cardinalis Huguolinus in Ep. quam ad eam ſcripſit, relata in Annal. Seraph. Ordinis ann. 14. n. 21. vbi ſic poſt aliqua ante expenſa loquitur: *Modò pro certo didici, quod tot peccatorum ſum ſarcina prægrauatus, & in tantum vniuerſæ terræ do-*

minatorem offendi, quod non ſum dignus electorum eius conſortio aggregari, & alijs occupationibus terrenis auelli, niſi lachrimæ, & orationes tuæ, mihi veniam impetrent pro peccais. Committo igitur tibi animam meam, & ſpiritum recommendo, vt in die iudicij mihi reſpondeas, ſi de ſalute mea non fueris ſollicita, & attenta. Facto etiam illud ipſum oſtendit hæc Virgo ſacra, dum Infideles è ſuo Monaſterio ſuis, & Sororum precibus fugauit, & profligauit. At verò Tertium illum Ordinem inſtituit, ad propriam prædictorum hominum, & ſimilium, ac aliorum ſalutem, quem dixerim ferè ſimilem illi Ordini virorum ab Apoſtolis electorum (ſi ſacram Ordinationem ad Diaconatum excipias) de quorum numero erat Stephanus; Nam cum Apoſtoli ab oratione, & Verbi Dei Miniſterio per alia quotidiana erga Chriſtianos, & alios Miniſteria diſtraherentur: *Conuocantes diſcipulorum multitudinem dixerunt, Non eſt æquum nos derelinquere Verbum Dei, & miniſtrare menſis.* Act. 6. ſic etiam Franciſcus, ne Minores ab exercitijs Prædicationis Verbi Dei, longè inferioribus agendis, diſtraherentur, hunc Ordinem in ſubſidium illius inſtituit, vt quemadmodum Stephanus, & alij per Apoſtolos electi, eos in inferioribus miniſterijs iuuarant ad ſalutem animarum prócurandam, ſic & iſte, vel ſua auctoritate, vel iuriſdictione, vel miniſterijs inferioribus iuuaret ſuum Ordinem in eumdem finem.

Nec inanis fuit, & contra expectationem huiuſmodi inſtitutio; nam & proprium ille Ordo obtinuit finem, cum 24. vtriuſque ſexus ex illo in ſanctorum Catalogum fuerint redacti, quindecium beatificati, & infiniti ſaluati; ſicque fuit in partu fœcundus, vt illius ſe profiteantur progenies, quinque Reges, decem Reginæ, Regum filiæ: ſeptem Duces: quatuordecim Duciſſæ: duodecim Marquiſij, & totidem Comites: nouemdecim Comitiſſæ, & numerus ſine numero Pontificum, Cardinalium, Archiepiſcoporum, Epiſcoporum, Comitum ſtabuli, & aliorum huiuſmodi nobilium perſonarum. Imò hac etiam noſtra ætate plurimi ſub illo militant Principes, Cardinales, & Prælati, ita vt ſolùm in Carpentana Hiſpaniæ Mantua, ſeu Matrito Curia Regis Catholici ſexageſimum excederent numerum anno 1623. Domini Titulares, & magni Principes ſub hoc iuſtituto degentes, vt refert Vading. in Opuſc. Franciſci in Argum. Reg. eiuſdem 3. Ordin. & infiniti de honeſta, & plebeia inter homines conditione huic Ordini nomen dederunt, & ferè impoſſibile eſſet numerare omnes illos ſub vexillo illius Ordinis militantes.

Quorum omnium ingenium fuit, & nunc eſt, ſalutem animarum ſedulò procurare. Taceo Ludouicum Regem Galliarum, cuius Curia erat Ordo Regularis: cuius zelus Albigenſem hæreſim omnem profligauit, & extinxit, & linguas blaſphemantium Dei nomen per-

ſorandas Edicto mandauit; Nec non in Orientis plagis, in quibus extincta erat Chriſti Religio, Crucis inſignia erexit, ac plurimos ad illius fidem conuertit; Sileo Elzearum Comitem, Virginem, licèt matrimonij vinculo ligatum, cuius vita, & verba in Curijs Regum Galliæ, & Neapolis fuerunt incitamenta Curialibus, & alijs mutandæ prioris vitæ in meliorem, Sileo inquam, vt veniam ad Tertiarios noſtri huius ſæculi, quorum ſeptemdecim apud Indos, dum Fratres Minores Prædicationi Verbi Dei incumberent, miniſterijs Chriſtianæ Religionis agendis Cathechizando, docendo, Miſſæ ſacrificio miniſtrando, & alia huiuſmodi exercendo occupati, vna communi ſententia ſupplicio Crucis ſubeundo damnati fuerunt, illudque generosè ſuſtinuere. Nouerant enim ij fratres ex cap. 1. ſuæ Regulæ, ſicut Minores ex ſua, ſe eſſe deſtinatos ad fidem diſſeminandam, & ad ſuſtinendum mortis ſupplicium, ſi opus foret, pro veritatis illius confeſſione. Nouerant Ordinem ſuum eſſe inſtitutum, in Minorum auxilium, agnoſcunt quoque illud omnes quotquot ſunt illius profeſſores, & ideò non ceſſant à bonis operibus, ex directione Minorum exercendis, ieiunijs, exhortationibus, veſtimentorum modeſtia, bono exemplo, curantes lites inter omnes componere, & eos ad pœnitentiam adducere. Nouerant etiam eadem mulieres eiuſdem inſtiſtituti, inter quas duæ Elizabethæ, & Margarita de Cortona quæ ſuis miniſterijs Eccleſiam, eiuſque membra non mediocriter iuuarunt.

Eamdem quoque mentem Franciſci plures Ordin. inſtitut. habuerunt, aut imitati ſunt, qui vel Tertium Ordinem erexerunt, vel Confraternitates, ſeu Congregationes, quibus ij Ordines, tamquam brachijs, & manibus apprehendunt, & amplectuntur Sæculares, vt eos ad æternam fœlicitatem trahant. Quot nunc gemerent in medijs inferni flammis, ſi tot Tertij Ordines Eccleſiæ defuiſſent? Quot à fœlicitate æterna eſſent nunc exules? Quot à gratia, quam nũc in terris poſſident, longè abeſſent, ſi etiam Eccleſiæ defuiſſent Cõgregationes Scapularij, Corrigiæ, Cordæ, Roſarij, Beatæ Virginis, quas Patriarchæ Ordinum, aut Succeſſores erexerunt? Quot fructus huiuſmodi ſanctæ ſocietates in cellam Chriſti contulerint, ſciunt illi, qui lectionĩ Hiſtoriæ incumbunt? Aut qui eiſdem nomen dederunt? Norunt etiã illi omnes quibus manifeſtum eſt, quantum ſit efficax ſocietas malorum ad mala, & bonorum ad bona agenda: *Cum ſancto ſanctus eris, & cum viro innocente innocens eris, & cum peruerſo perueteris*, ait Pſalmiſta. Accedit quod vitæ ratio eadem maximè iuuat ad animarum conuerſionem; Vnde ſcimus plurimos concionatores Regulares ſe exuiſſe veſtibus ſui Ordinis, ac vt ſæculares ſe geſſiſſe, vt ſic ijs ſimiliores effecti, faciliùs infidelium, & hæreticorum cõuerſionem operarentur: Nec feſellit eos hæc veſtium mutatio, vt conuerſiones indè ſe-

cutæ manifeſtè demonſtrant, de quibus forſam alibi. Vnum dicam de huiuſmodi confraternitatibus, quod inueniantur multæ Vrbes, & Oppida, in quibus ferè omnes vtriuſque ſexus vni ex illis aſcripti ſunt. Et alterum de confraternitate Cordæ Franciſci omnibus humiliore, ſicut res, & nomen abiectius, quæ in tantam gloriam euecta eſt, vt non ſolum nobiles, ſed & nobiliores, & illuſtriores, ſexus feminei, perſonæ, etiam Principiſſæ, & Reginæ ſua ſtemmata, ſeu inſignia ea corda, tamquam ſuæ gloriæ corona, inuiolabili conſuetudine circumcingant, & ornent. Ex quibus liquet quàm ſalutares ſint Eccleſiæ Ordines Regulares, & quàm inique ij Eccleſiam impugnent (quocumque prætextu inuidiam qua aguntur, tegere velint) qui Religioſos Ordines quantum in ipſis eſt, à ſalute animarum curanda omnibus modis auertere ſatagunt, (pro quibus Chriſtus mortuus eſt) ſperato miſero alicui lucello, aut imaginario honori poſtponentes, ſi qui tamen huiuſmodi reperiantur, etiam nunc, cuiuſmodi alias multos repertos eſſe teſtantur Bullæ ſummorum Pontificum. At certè Religioſis viris, ſaccos, peram, victum tenuem, & vilem veſtitum, flagellationes, ciliciorum, geſtationem, & durum decubitum non inuident, ſed ex his vberes fiunt, vnde animæ, gratos fructus colligunt, & æſtimationem, quam apud bonos omnes ij obtinent, obtinebuntque, quandiu pie, ac ſancte pro Dei gloria propaganda deſudabunt.

§. *SECVNDVS.*

PLVRES CONDITIONES REQVIRUNTUR in eo, qui Tertio Ordini vult nomen dare, vt idoneus ſit ad procurandam animarum ſalutem.

NON minores conditiones requirit Franciſcus in admittendis ad ſuum Tertium Ordinem, ijs, quæ ad admiſſionem ad quotidiana miniſteria Apoſtolici miniſterij inferiora exercenda, erant requiſita, cum eos ad formam eorumdem, & ad eadem peragenda miniſteria, licet non omnia, vocant. Conditiones autem ſequentes in illis requirunt Apoſtoli, cap. 6. *Conſiderate fratres viros boni teſtimonij ſeptem plenos Spiritu ſancto, & ſapientia, quos conſtituamus ſuper hoc opus, & elegerunt Stephanum virum plenum fide, & Spiritu ſancto, &c. Hos ſtatuerunt ante conſpectum Apoſtolorum, & orantes impoſuerunt eis manus.* Quibus conſtat eligendos ad hæc miniſteria debuiſſe pollere fide diuina, fidelitate in adminiſtratione; ac fiducia in Dei prouidentiam,

quæ omnia hoc nomen ſignificat, debuiſſe plenos eſſe Spiritu ſancto gratia ſcilicet iuſtificante, & Spiritus ſancti donis. Debuiſſe 3. pollere ſapientia in conuerſatione, & 4. debuiſſe eſſe boni teſtimonij, ſeu probatæ, & commendabilis vitæ. Has conditiones, & quaſdam alias in admittendis ad ſuum Tertium Ordinem requirit. Ac 1°. fidem, dum in capite 1. Regulæ ſic ſcribit: *Si qui voluerint hanc vitam obſeruare, & illos ad eam obſeruandam aſſumi contigerit, antè aſſumptionem, ſeu receptionem ipſorum de fide Catholica, & obedientia erga Eccleſiam, diligenti examinationi ſubdantur. Et ſi eas profeſſi firmiter fuerint, veréque crediderint, admitti, ſeu recipi tutè poterunt ad eamdem.*

Magnam adhibuit curam Catholicus, & Apoſtolicus Legiſlator, vt ad ſuos Ordines accedentes Catholica, & Apoſtolica inſignirentur fide, in tribus etenim Religionum ab ipſo fundatarum Regulis, primam hanc apponit conditionem, vt recipiendi examinarentur de fide Catholica, nec immeritò: Nam *accedentem ad Deum oportet credere, quia eſt, & quia remunerator eſt.* Hebr. 11. primus hic eſt greſſus Deum accedentis: Primum, & potiſſimum eſt ſpiritualis ædificij fundamentum: *Hoc eſt humanæ ſalutis initium, ſine hoc nemo ad filiorum Dei numerum poteſt peruenire, ſine hac omnis labor hominis vacuus eſt.* Inquit auctor. lib. de Fide ad Petrum: Imò non erit, qui ſine hac vel aliquantulum in ſua vocatione laborare, illius onera perferre, aut aſperitatem tolerare, niſi credat tolerati laboris ſibi præmium creddendum. *Fide omnia humana, & ſpiritualia conſtant. Neque agricola ſine ea incidit terræ ſurculum. Neque mercator paruo ligno ſuam ipſius animam inſano maris Pelago committit: non nuptiæ fiunt, non aliud quidquam in terra ſine fide.* ait Damaſcen. lib. 4. Orthod. fid. cap. 12. Tantam autem fidem in aſſumendis ad illum Ordinem, quaſi ſibi ſocios ad ſalutem animarum procurandam deſiderat, vt nollet ingredi in illum, non ſolum hæreticos apertè, ſed nec etiam, de fide ſuſpectos, quos iubet tradi Inquiſitoribus, quod in primi, & ſecundi Ordinis Regulis non appoſuerat. Sic enim habet in prædicto, cap. *Præcauendum eſt tamen ſollicitè, ne quis hæreticus, vel ſuſpectus de hæreſi ad huius vitæ obſeruationem quomodolibet admittatur, & ſi talem inueniri contigerit extitiſſe receptum, aſſignetur ille quantocius Inquiſitoribus prauitatis hæreticæ puniendus.* Quibus conuincitur error eorum, qui exiſtimant ſacrum Inquiſitionem eſſe nouum Eccleſiæ Romanæ figmentum, cum ſit antiquiſſima, quæ de iure ad Epiſcopos ex Officio ſpectabat, ſed cum alijs negotijs implicarentur, nec poſſent ſedulò, & ſollicitè huic negotio, tam arduo ſimul incumbere, conſultò prouidit Eccleſia de iudicibus delegatis, qui ex Officio, & vulgari nomine, atque ex ipſa ſua inſtitutione Inquiſitores apellantur, vt ſolùm res fidei, & quæ ad illas ſpectant, curarent. A quo verò tempore incœperint, alij

ab ortu Dominicanorum,& Minorum inchoaſſe: Alij autem antiquiores faciunt; illud certum tempore Franciſci extitiſſe, qui licet huius Ordinis Tertij Fratres hæreticos ad Inquiſitores mitti iuſſerit, vtpotè Sæculares; ſuos tamen Minores Hæreticos ad Cardinalem Ordinis protectorem mittendos præcepit, quia Regulares exemptos.

2°. Requirit Franciſcus in Tertiarijs recipiendis, ne ſint *infamati*; ſic enim ſcribit præmiſſo cap. *aut etiam infamatus*, non dicit ſimpliciter *infamis*, ſed *infamatus*; nam non tam latè patet nomen *infamis*, ille enim dicitur infamis ab infamia, quæ *eſt læſæ dignitatis qualitas reprobata, quantum ad mores, ſiuè exiſtimationis apud probos viros facta commaculatio.* Quæ cùm exurgit ex veris propriè vocatur infamia, & ille qui eam patitur infamis vocatur; Cum autem contingit ex parum æquis cõiecturis, aut ex iniuſta detractione, vel ex hoſtium inſidijs, tunc impropriè dicitur infamia, & eam patiens non propriè infamis, propriè tamen infamatus dicitur, & licet temporis lapſu æſtimatio iniquè amiſſa reparetur, vt ait Hieron. Epiſt. ad Marcell. *Falſus rumor citò opprimitur, & vita poſterior iudicat de priori. Si anno præterito mentita eſt fama, iſto ceſſabit rumor*, non vult tamen Franciſcus in hoc ſodalitium iniuſtè infamatos recipi; Quocircà quamuis opulentam habeat quis ſubſtantiam, quamuis arrideat fortuna, quamuis eum reſpiciant, & obſeruent vndique populi, bonum tamen non habeat nomen, non admittatur: Præſtat horum Tertiariorum probo cœtui pœnitentum eſuries, & tenuis facultas, quàm locupletum ſupellectilia, vel potentiam ſibi communicari cum dedecore: *Melius eſt nomen bonum, quam diuitiæ multæ: ſuper argentum enim, & aurum gratia bona.* Et ex aduerſo nihil deteſtabilius dedecoratione. Vnde ſecutus Franciſcus Apoſtolos, qui boni teſtimonij ſocios ad ſalutem animarum elegerunt, vult vt ſocij ſui Ordinis ad eumdem effectum ſint boni teſtimonij, probatæ, & irreprehenſibilis vitæ.

3°. Requirit Franciſcus in ijſdem ſocijs Conditionem, ſic enim ſcribit, cap. 2. *Miniſtri ad receptionem talium deputati, eius Officium, Statum, & Conditionem ſolerter explorent.* Qualitas enim, & ſors ſociorum admittendorum ad propagationem Euangelij, & ad procurandam aliorum ſalutem conſideranda eſt, ne viles homines, ſeruile, & proboſum hominum genus in hanc ſocietatem introducantur; quorum quò vilior conditio, eò rarior virtus, & perfectio. Vilium quoque, & triobolarium dedecore vileſcet benè inſtituta ſocietatis opinio: & ex indiſcriminata improbæ colluuiei admixtione tota dicetur ſocietas ex infima plebis fœce coaleſcere; vnde vir ſanctus addit eodem cap. *Sibi eiuſdem fraternitatis onera, præcipuè aliorum reſtitutionem apertiùs exponentes.*

Nolebat enim vir ſanctus viles, ſed nec fures, nec vindices ſocijs

huius inſtituti aggregari perſonas; quocirca ſubiunxit *ſeque nilominus proximis reconciliare procuret.* Qui Verbo Dei,& Euangelio ſeminando miniſtrat, totus debet eſſe Chriſti, fur alterius eſt, eſt enim illius, cui debet, nec alienum retinens veram poteſt agere pœnitentiam, vt docet Auguſtin. Epiſt. ad Macedonium: *Si res aliena, propter quam peccatum eſt, reddi poſſit, & non redditur, pœnitentia non agitur, ſed ſimulatur.* Similiter docuit Ambroſ. Serm. 3. poſt Dom. 1. Quadrag. *Homo qui non ſtudet reddere homini, quod iniuſtè ab eo abſtulit, non timet adhuc Deum, & ignorat quid ſit vera pœnitentia.* Qui hominibus ad ſalutem ex charitate prodeſſe deſiderat, non debet facere contra charitatem proximo debitam, non debet alere in pectore inimicitias aduerſus proximos, eſſet enim Chriſti inimicus; cum non poſſit habere concordiam cum Chriſto, nec cum eo amicitiæ fœdus inire, qui diſcors voluerit eſſe cum Chriſtiano, & cum, eo pro quo ipſe ex amore ſanguinem ſuum copioſè fudit, vt latè, & optimè expendit Auctor. oper. imperf. hom. 11. in cap. 5. Matth. vbi poſt multa, ſic concludit: *Conſidera qualem habet Deus conſcientiam circa nos, & quomodò fidem ſeruat hominibus: quia nos perfectè diligit; ideò inimicis noſtris non vult eſſe amicus, quia illi amicus eſt: & ideò illi non vult eſſe amicus, quia tibi amicus eſt; Ergo te diligens illi eſt inimicus, & illum diligens, tibi eſt inimicus.* Si ergo quis in hanc ſocietatem conuolare deſideret, procuret proximis ablata reſtituere, & cum illis reconciliari, & ſic amicitiam Dei ſibi comparabit, ſine qua, nec ſibi, nec proximo prodeſſe poterit.

Plures alias conditiones exigit Franciſcus ab hominibus huiuſmodi 1°. quod non ſint vllis aſſueti iuramentis,& quod iurantes pœnitentiam, quam illis taxat, exequantur. Exceptis iurantibus in caſibus in iure expreſſis, quibus illis licitum eſt, & meritorum iurare, ſicut & cœteris hominibus. 2°. Quod faciant teſtamentum, qui de iure illud facere poſſunt. 3°. Quod certis diebus ieiunent, & abſtineant à carnibus. 4°. Quod veſtimentis, & alijs corporis ornamentis, honeſtis tamen, & modeſtis vtantur, illis præſcribit, & hæc omnia, vt Deo liberius, & perfectius famularentur, ac Sæculares non ſolum verbo, ſed etiam exemplo ad pœnitentiam inducerent, eſſentque idonei cooperatores ſalutis proximorum. Quibus docet tum Prælatos Regulares, tum cœteros, qui ſaluti animarum incumbunt, eos non omnibus ad hoc miniſterium agendum, vti debere, ſed ijs, qui huiuſmodi dotibus ornati ſunt. Certè de Paulo legimus, quod omnes qui iuuabant eum in Euangelio erant ſcripti in libro vitæ: *Adiuua illas, quæ mecum laborauerunt in Euangelio cum Clemente, & cæteris coadiutoribus meis, quorum nomina ſcripta ſunt in libro vitæ,* ait ille Epiſt. ad Philipp. quæ dicere non poterat, niſi huiuſmodi vtriuſque ſexus per-

ſonæ fuiſſent ſpectatæ, & laudabilis vitæ.

Quare non mediòcriter arguendi ſunt ij, qui oneri procurandæ ſalutis animarum præſunt, dum perſonis vilibus, infamatis, aut non ſatis in fide, fidelitate, & alijs præmiſſis virtutibus probatis vtuntur, quoniam Religionis Chriſtianæ ſplendorem dedecoranr, & vilem exiſtimant ij, ad quos Euangelium prædicatur, & pœnitentia annunciatur; cum videant eos aſſumere in ſacri Socios Miniſterij homines huiuſmodi.

Sunt 2°. admodum reprehenſibiles, dum in miniſterio verbi aſſumunt mulieres. Fateor equidem, & Chriſtum, & Apoſtolos mulieres ad miniſterium conuertendi animas aſſumpſiſſe; ſed non legimus eas miniſterio verbi incubuiſſe, numquam enim hoc legitur de Maria Virgine, numquam de Martha, & Magdelena, numquam de alijs, quod ſi vna Catharina, aut aliqua alia reperiatur, finis vitæ earũ extraordinariæ miſſionis vocationem ad hoc probauit. Mulieres ergo aſſumendæ, vt antiquitus in bellis Iudaïcis ad ea, quæ neceſſaria ſunt viris Apoſtolicis pro victu, veſtitu, & pro obſequio ſeruanda. Vocãdæ ſunt ad ea curanda, paranda, & miniſtranda viris Apoſtolicis, quomodo Martha, Magdalena, & alia Maria erga Chriſtum, & aliæ mulieres erga Apoſtolos faciebanr. Circumducendæ ſunt ad miniſterium orandi pro conuerſione animarum, vt bono exemplo, magis quàm ſermone peccatores ad pœnitentiam moueant, vt eleemoſinis pauperes iuuent, vt obſequio infirmos ſubleuent, non autem vt in ſuggeſtum aſcendant, quod planè omninò ridiculoſum eſt, & imbecillibus in fide, & pietate penitùs ſcandaloſum, ſicut ego à quibuſdam audiui in hoc ſcandalum patientibus.

---

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI REGVLARES DEBENT ſibi conciliare Magnatum Sæculi, & Eccleſiæ beneuolentiam, vt iuuentur in procuranda animarum ſalute.

POTERAT procul dubio Chriſtus veniens in mundum Regio, & magnifico Comitatu incedere, noluit nilominus, vt ſic ſua humilitate, & paupertate mundi ſuperbiam, & arrogantiam confunderet, attamen cum pro eo mundo conuertendo veniſſet, voluit eos, quibus vt auxiliatoribus ad animas peccatorum conuertendas poſteà erat vſurus, natus ad ſe vocare, Angelos ſcilicet, qui continuò, & indeſinenter

Digitized by Google

indeſinenter animas ad meliorem vitam mouent: Prælatos per Paſtores ſpiritualiter ſignificatos. Qui ſicut hi præeſſent gregi ſuo, illum regerent, ad paſcua ducerent, & ſaluti gregis eiuſdem ſibi crediti proſpicerent. Ac vltimò Reges, vt ſicut eorum potentia vtitur ad homines in temporalibus regendos, ſic etiam ea vteretur ad eos ſpiritualiter in Ordine ad ſalutem animarum eorumdem gubernandos. Nec fruſtrà id voluit Chriſtus; nam ſuprema Potentia temporalis Dei miniſter eſt, vt docet Paulus, eique non ſolum in temporalibus miniſtrare apta eſt, ſed etiam in ſpiritualibus; nam ſicut corpus miniſtrat animæ, & auditus eidem ad fidem recipiendam, ſic ea potentia ad ſalutem animarum procurandam. Quare ſicut Deus cum ſit prima cauſa Phyſica ad producendas, & gubernandas res naturales ſecundis vtitur cauſis; ſic ipſemet cum ſit prima cauſa moralis, ſine qua homo nihil eorum, quæ naturam ſuperant facere valet, voluit vti cauſis ſecundis moralibus, inter quas ſuprema temporalis poteſtas non mediocrem obtinet locum, ad ſalutem animarum procurandam. Quantæ autem id efficaciæ foret, agnoſcentes Apoſtoli paſtores hominum facti, præcepto ſibi à Chriſto impoſito, vt vniuerſum orbē ad procurandam animarum ſalutem percurrerēt, confeſtim Magnates aggrediuntur, vt eis fidem Chriſti prædicent, vt prædicatione conuertātur, & ſic conuerſos ſibi beneuolos faciant, ſic Hieroſolimæ Principes Sacerdotum, Scribas, & Phariſæos accedunt, ſic ad Reges, Imperatores, & Principes audenter eunt, & ea de cauſa ad maiores vniuerſi Vrbes, in quibus poteſtas Sæcularis reſidebat properant. Sic Petrus Anthiochiam, & Romam: Marcus Alexandriam: Dioniſius Pariſios: Marcialis Burdegalam, & Lemouicam, & cœteri tum Apoſtoli, tum diſcipuli alias vrbes, orbis maiores, vt ſibi in Chriſti obſequium poteſtatem ſæcularem deuincirent. Quales autem ea habuerit effectus coniuncta cum operarijs ſalutis animarum, ſciunt ij, qui lectioni Eccleſiaſticæ Hiſtoriæ incumbunt. Sciunt illi, qui vitam Conſtantini, & Caroli Magni Imperatorum, vt cœteros taceam, lectitarunt, quorum beneuolentia, & potentia freti, infinitam ferè meſſem animarum in Chriſti horrea congregarunt viri Apoſtolici. Franciſcus vtilitatis huius medij ad ſalutem animarum procurandam non ignarus, ad hoc miniſterium à Deo vocatus, confeſtim poteſtatem ſpiritualem, Paſtores ſcilicet Eccleſiæ ſibi beneuolos facit, & præcipuè ſummum Pontificem Innocentium III. cuius tantus erat erga eum, ſuumque Ordinem affectus, vt de illo dicat Bonauent. in legen. cap. 3. *Verè, inquit, hic eſt ille, qui opere, & doctrina Chriſti ſuſtentabit Eccleſiam. Inde præcipua deuotione repletus, petitioni eius ſe per omnia inclinauit, ac Chriſti famulum ſpeciali ſemper amore dilexit. Proinde poſtulata conceſſit, & adhuc plura concedere promiſit. Approbauit Regu-*

lam, dedit de pœnitentia prædicanda mandatum, & laicis Fratribus omnibus, qui ſeruum Dei fuerant comitati, fecit coronas paruulas fieri, vt verbum Dei liberè prædicarent. Sic etiam beneuolum ſibi effecit Honorium, Innocent. Succeſſorem, Cardinales, & Epiſcopos, vt Reſcripta, & ipſius legenda manifeſte teſtantur.

Verũ quia non ſufficiebat ſibi beneuolos habere Eccleſiæ Paſtores, Magnates ſæculi aggreditur, deſtinat literas ad omnes Eccleſiæ Catholicæ Clericos, & alias ad omnes Poteſtates, Conſules, Iudices, atque Rectores vbique terrarum exiſtentes: adit Soldanum Babyloniæ: Caſtella, Ciuitates, Prouincias, & Regna, cum ſuis peragrat, vbique beneuolos facit receptores, etiam ipſummet Soldanum, vt inferiùs videbimus, quam artem ſecuti ſunt, eius diſcipuli, præcipuè Martinus à Valentia, & Petrus Baptiſta Indiarum Apoſtoli, & alij Ordines Regulares, eius ſecuti veſtigia, qui beneuolum Regum in animarum ſalutem ſibi conciliarunt affectum.

Non putes tamen me eſſe illius ſententiæ, quam tenet vir alioquin doctus, & pius, ac in conuerſione animarum verſatiſſimus Acoſta, lib. 2. cap. 8. qui quamuis munus Euangelicum, Euangelico, & Apoſtolico more annuntiandi Dei Verbum laudet, alijſque Euangelizandi modis longè ſuperius commendet, tamen hanc Euangelium promulgandi methodum non poſſe ſeruari inter Barbaros Principibus Chriſtianis non ſubiectos, niſi miniſtri Euangelij, humanis præſidijs, & copijs iuuentur, duabus rationibus non contemnendis probat. Nam exiſtimo hoc ſæculo eo modo, quo cœteris præteritis Verbum Dei ſeminandum eſſe inter omnes homines, & Chriſti, & Apoſtolorum in hac arte agenda, ſequendum eſſe exemplum. Conſtat enim Apoſtolos non inferendo Regibus bella, non præſidijs militaribus ſtipatos, non inuadendo Principum ciuitates, non occupando per vim alienas terras, non mortem minitando, non tormenta inferendo, Eccleſiam plantaſſe, ac per orbem terrarum longè latéque propagaſſe, ſed obediendo, patiendo ſupplicia, martyria, mortes tolerando, ſanguinem ſuum fundendo, ſancta ſtabiliáque Eccleſiæ Chriſti initia dediſſe. Chriſtus enim non armis, aut humana virtute, ſed humilitate ſubijcere ſibi orbem voluit: hancque vim, & efficaciam Deus ſanguini Martyrum, ſanctorumque afflictionibus dedit, vt ſemina eſſent multorum bonorum. Et ſicut granum frumenti cadens in terram, ſi mortuum fuerit, multum fructum affert: ita ex morte Martyrum magna ſementis fiebat nouorum Chriſtianorum copia. Plenæ ſunt hiſtoriæ ad vnius Martyris mortem multa gentilium millia quandoque in Chriſtianæ Religionis lucem conceſſiſſe, atque inter eos, credentes, aliquando etiam carnifices ipſos fuiſſe. Perſecutionibus namque creſcit Eccleſia, non tollitur. Admirabilis pugnandi ratio, &

nouum genus potentiæ, ſuſtinendo cædere hoſtem: moriendo proſternere hoſtem: iacendo triumphare de hoſte.

Conſtat 2°. Apoſtolos non ſolum ad gentes humanitate, & ciuilitate vtentes, ſed ad alias etiam Barbaras progreſſos fuiſſe. Sanctus enim Andreas Scythis prædicauit, vt ſcribit Origenes in Geneſ. lib. 3. cap. 1. Sophronius in Catalogo addit non tantum Scythis, ſed & Sogdianis, Saccis, atque etiam Æthiopibus verbum Dei prædicaſſe. Philippus in Aſia ſuperiore Scythis, vt Niceph. hiſt. lib. 2. cap. 39. & Metaphr. in actis ipſius: Ioannes in Aſia, vt Hieron. Chryſoſt. & ceteri teſtantur. Parthis etiam Euangelium annuntiaſſe, vetus illa inſcriptio eius Epiſtolæ ad Parthos ſignificat: & Indis, vt declarant literæ Patrum Societatis Ieſu, qui nuper in illis regionibus ſacrum Euangelium dilatarunt, datæ anno Domini 1555. Thomas Parthis, vt Euſeb. hiſt. lib. 3. cap. 1. Ruffin hiſt. lib. 1. cap. 9. Medis item, Hircanis, & Brachmanis, vt Chryſoſt. Homil. in 12. Apoſt. & alij Patres affirmant. Addit his Indos Hieronym. Oſorius Siluenſis, grauiſſimus Indicarum rerum noſtri temporis Scriptor, lib. 3. Præterea non tantum Brachmanis, ſed & Taprobanæ inſulæ Euangelium annuntiaſſe, ſcribit Niceph. hiſt lib. 2. cap. 50. ante eum idem affirmare videtur Theodoretus de legibus. Bartholomæus Indis, lato ſecum volumine Euangelij Matthæi prædicauit, teſte Euſeb. hiſt. lib. 5. cap. 10. Mathæus Æthiopibus, vt idem Euſeb. hiſt. lib. 3. c. Socrat. lib. 1. c. 15. & alij retulerunt. Matthiam denique, præter ea quæ de ipſo leguntur in Actib. Apoſtolorum, non tantum in Iudæa, ſed & in vlteriori Æthiopia Euangelium prædicaſſe ſcribit Sophronius apud Hier. de Script. Eccleſiaſt.

Atque hæc eſt Franciſci ſententia in 14. cap. ſuæ primæ Reg. expreſſa, in qua docens ſuos ſubditos, quomodò deberent ire per mundum poſtquàm prohibuit illis humanis vti ſubſidijs, ſic ſcribit: *Non reſiſtant malo, ſed ſi quis eos in maxillam percuſſerit, præbeant alteram: & qui auferret eis veſtimentum, & tunicam non prohibeant. Omni petenti ſe tribuant, ſed ſi quis auferret quæ ſua ſunt, non repetant.* & cap. 16. eos docens quomodo ſe gerere deberent euntes ad Infideles, ſic fatur: *Et omnes fratres vbicumque ſunt, recordentur, quod dederunt ſe, & reliquerunt corpora ſua Domino noſtro Ieſu Chriſto, & pro eius amore debent ſe exponere inimicis, tam viſibilibus, quàm inuiſibilibus.* Quibus vides docere Franciſcum præſidia humana non eſſe ad animarum conuerſionem aſſumenda, ſed contemnenda, & exponenda morti pro Chriſto corpora. Fecit vir ſanctus, quod docuerat faciendum, nam vt ait Bonauentura in legend. cap. 9. Ter agreſſus eſt Infidelium partes, ſine vllis humanis Præſidijs, ſpretis etiam illis, quæ eis Soldanus Babyloniæ obtulerat: Accipe verba illius ſancti Scriptoris ab omni-

bus Euangelij, miniſtris in intimis cordis inſigenda: *Verùm charitatis ardore ſpiritum ipſius ad martyrium perurgente, tertia adhuc vice pro fide Trinitatis effuſione ſui ſanguinis dilatanda, verſus infideles proficiſci tentauit. Tertiodecimo namque conuerſionis ſuæ anno ad partes Syriæ pergens, multis ſe periculis conſtanter expoſuit, vt Soldani Babiloniæ poſſet adire præſentiam. Inter Chriſtianos enim ac Sarracenos tunc bellum tam implacabile erat, exercituum caſtris hinc inde in campo cominus ex aduerſo locatis, vt via mutui tranſitus ſine mortis diſcrimine non pateret. Exierat namque à Soldano edictum crudele, vt quicumque caput alicuius Chriſtiani afferret, Byzantium, aureum pro mercede reciperet. At intrepidus Chriſti miles Franciſcus, ſperans in proximo ſuum adipiſci propoſitum, diffiniuit iter arripere, mortis pauore non territus, ſed deſiderio prouocatus. Oratione namque præmiſſa confortatus à Domino, confidenter illud Propheticum decantabat: Nam etſi ambulauero in medio vmbræ mortis, non timebo mala, quoniam tu mecum es. Aſſumpto igitur ſocio Fratre Illuminato nomine, viro vtique luminis, & virtutis, cùm iter cepiſſet, obuias habuit oniculas duas: quibus viſis, exhilaratus vir ſanctus dixit ad ſocium: Confide Frater in Domino, nam in nobis Euangelicum illud impletur: Ecce ego mitto vos ſicut oues in medio luporum. Cùm autem proceſſiſſent vlteriùs, occurrerunt ei ſatellites Sarraceni, qui tamquam lupi celeriùs accurrentes ad eos veluti ad oues, ſeruos Dei feraliter pertractarunt, afficientes conuitijs, affligentes verberibus, & vinculis alligantes. Tandem afflictos multipliciter, & attritos ad Soldanum, diuina diſponente prouidentia, iuxta viri deſiderium perduxerunt. Cùm igitur Princeps ille perquireret, à quibus, & ad quid, & qualiter miſſi eſſent, & quomodo adueniſſent; intrepido corde reſpondit Chriſti ſeruus Franciſcus, non ab homine, ſed à Deo altiſſimo ſe fuiſſe tranſmiſſum, vt ei & populo ſuo viam ſalutis oſtenderet, & annuntiaret Euangelium veritatis. Tanta verò mentis conſtantia, tanta virtute animi, tantòque feruore ſpiritus prædicto Soldano prædicauit Deum trinum & vnum, & Saluatorem omnium Ieſum Chriſtum, vt Euangelicum illud in illo clareſceret veraciter eſſe completum: Ego dabo vobis os, & ſapientiam, cui non poterunt reſiſtere, & contradicere omnes aduerſarij veſtri. Nam & Soldanus admirandum in viro Dei feruorem ſpiritus conſpiciens & virtutem, libenter ipſum audiebat, & ad moram cum eo contrahendam inſtantiùs inuitabat. Chriſti verò ſeruus, ſuperno illuſtratus oraculo, Si vis, inquit, conuerti tu cum populo tuo ad Chriſtum, ob illius amorem vobiſcum libenter commorabor. Quòd ſi haſitas, propter fidem Chriſti legem Mahumeti dimittere, iube ignem accendi permaximum, & ego cum Sacerdotibus tuis ignem ingrediar, vt vel ſic cognoſcas, quæ fides certior & ſanctior non immeritò tenenda ſit. Ad quem Soldanus: Non credo, quòd aliquis de Sacerdotibus meis ſe vellet igni propter fidem ſuam defenſandam exponere, vel genus aliquod ſubire tormenti. Viderat enim ſtatim quemdam de Preſbiteris ſuis,*

virum authenticum & longæuum, hoc audito verbo, de ſuis aſpectibus aufugiſſe. Ad quem vir ſanctus: Si mihi velis promittere pro te, & populo tuo, quòd ad Chriſti cultum, ſi ignem illæſus exiero, venietis, ignem ſolus intrabo. Et ſi combuſtus fuero, imputetur peccatis meis: ſi autem diuina me protexerit virtus, Chriſtum Dei virtutem & Sapientiam, verum Deum & Dominum, Saluatorem omnium agnoſcatis. Soldanus autem optionem hanc accipere ſe non audere reſpondit, quia ſeditionem populi formidabat. Obtulit tamen ei multa munera pretioſa, quæ vir Dei, non mundanarum rerum, ſed ſalutis animarum auidus, ſpreuit quaſi lutum.

Non tamen dubito Franciſci mentem fuiſſe, hæc præſidia humana adhibenda aduerſus hæreticos contumaces, vt apertè conſtat ex dictis alibi, vbi oſtendimus Franciſcum præcepiſſe, ſuos Tertiarios hæreticos contumaces repertos inquiſitioni eſſe tradendos; Nec hæc Franciſci mens à Chriſti mente aliena eſt, vt colligere lubet, ex cap. 6. Lucæ, in quo vides quoſdam vocatos fuiſſe ad Cœnam, alios adductos, alios verò impulſos, vt oſtenderet trinum modum hominum ſalutem procurandi. Primus eſt per ſimplicem eorũ vocationem ordinariam: Alius per aductionem varijs medijs, etiam humanis, ſed non violentis: Tertius eſt per compulſionem, & vim, armis, & igne, &c. quem procurare, vt adhibeatur, contendere non debent miniſtri Euangelij, niſi in extremis. Illum autem tunc exiſtimo ſic neceſſarium, vt nulla hæreſis poſſit omninò extingui ſine eo, vt conſtat ex Hiſtoria Eccleſiaſtica, in qua legiur per leges nullã hæreſim fuiſſe in vniuerſum eradicatam, niſi ijs mediantibus. Lege Victor. Pouilhot in quodam libello, in quo hanc materiam fusè examinat, & iuxtà noſtram ſententiam reſoluit.

Plura alia aſſumpſit media Franciſcus ad ſalutem animarum procurandam, vt nullus ad eam aſſequendam deſtitueretur auxilio, propterea ipſe pauperes, & derelictas Eccleſias in vſum fratrum accipiebat, & reædificabat; in montibus, & locis deſertis cum ſuis habitabat, ac etiam in vrbibus, vt ſic facilis ad miniſtros verbi Dei, & reconciliationis cum Deo apud omnes, pauperes, & diuites, nobiles, & ruſticos etiam, pateret aditus, & ne infirmos lateret ſubſidium Xenodochia etiam, & infirmos ipſe cum ſuis frequenter viſitabat, ac obſequio etiam eis in ſordidioribus erat, Leproſorum ſaniem mundando, vulnera lambendo, & faciem oſculando, vt ſic Deo eos lucraretur. In quibus docet vir ſanctus, quid miniſtri Euangelij, ac etiam Prælati facere debeant, vt homines ad ſalutem adducant, & quod nullum non mouere debent lapidem, nec vllum charitatis Officium omittere, vt homines Chriſto lucrifaciant, etiamſi vitam periculo mortis exponant.

§. QVARTVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT prouidere, vt ij quorum ſaluti iucumbunt non ſolum à peccati culpa eruantur, ſed etiam à pœna.

DVO ſunt vincula, quibus peccator ſtrictiſſimè ligatur. Primum eſt culpæ vinculum; Secundum eſt vinculum pœnæ, vtrumque venit ſoluere Chriſtus, & ad vtrumque ſoluendum ſe ſuoſque deſtinat Franciſcus. Vidimus in Superioribus media, quibus vſus eſt ad ſoluendum primum vinculum, ſupereſt, vt iam videamus ea, quibus ſecundum ſoluendum velit. Tria autem inuenio apud eum, quorum duo vult intra clauſtra à ſuis fratribus aſſumenda, tertium extra eadem. Primum eſt oratio, quam præcipuè pro defunctis vult fundendam in tribus trium Ordinum Regulis. Secundum eſt corporis maceratio, quæ proculdubio cum ſit in ſuis fratribus haud communis, non ſolum ſufficit pro ſatisfactione ſuorum propriorum peccatorum, ſed etiam pro aliqua ſatisfactione alienorum, videlicet Sæcularium, ita vt dicere poſſint illud Pauli, ſicut multi aliorum Ordinum Regulares: *Adimpleo ea, quæ deſunt paſſionum Chriſti in carne mea, pro corpore eius, quod eſt Eccleſia.* Coloſſ. 1. Tertium medium quod de foris aſſumpſit Franciſcus eſt Indulgentia, ab ipſo vocata remiſſio peccatorum, quam pro ſalute hominum enixè à Chriſto poſtulauit, ac obtinuit, cum enim vir ſanctus æſtuaret zelo ſalutis eorumdem, & ea media adhiberet, quæ opportuna erant eos liberandi à culpa, timens ne pœnæ ſolutione retardarentur à gloria poſſidenda, vt ab ea liberarentur, poſtulauit à Chriſto Indulgentiam Plenariam, ſeu plenam omnium peccatorum remiſſionem, quam ab eo obtinuit: Sic enim vera fertur hiſtoria, videlicet oranti nocte Franciſco diuinitus ſignificatum fuiſſe, Dominum Ieſum, & eius Matrem in Eccleſia B. Mariæ Angelorum, ſeu Portiuncula, cum multitudine Angelorum eſſe præſentem, & viſibilem, quo nuntio incredibili affectus lætitia, & ſumma cum Religione ædem ingreſſus, Chriſtum adorauit. Quem Dominus benigniſſimè apellans admonuit, vt ab eo aliquod beneficium pro ſalute hominum peteret. At ille adiutus patrocinio matris, cuius opem implorauerat, ſupplex petijt, vt omnibus Eccleſiam illam introeuntibus concederet veniam, & indulgentiam peccatorum ſuorum, quorum confeſſionem Sacerdoti feciſſent. Reſpondit Domi-

nus id ſibi placere. Nec miror Franciſcum eam petijſſe, qui illius efficaciam maximam ex Chriſti ſanguine acceptam, probè nouerat; cumque eſſet peccatorum amicus, & ob amicitiæ vinculum amicus ſuſtinere nequeat, vt amicus per ſententiam à crimine abſolutus, de quo erat accuſatus, aut conuictus in carcere incluſus detineatur, quin omnibus viribus contendat eum ab illo quamcitiùs liberare: ille pati non poterat peccatorem abſolutum à criminibus per pœnitentiæ Sacramentum, pœnæ pro eiſdem luendæ ſubijci, quin ipſum precibus, corporis aſperitatibus, & gratia indulgentiarum, ab ea liberare tentaret, quocircà eam indulgentiam, quæ nihil aliud, quam ingreſſum in dictam Eccleſiam exigebat, pro peccatoribus poſtulauit.

Nec quis apud me zelum Franciſci deprimat, obijciendo Catharinam Senenſem, laudatam eo quod ita ſeueritatis diuinæ Iuſtitiæ, ſe ancillare voluerit, vt nullam indulgentiam, vnquam lucrata ſit, ſed potius omnem pœnam corpori & animæ pro commiſſis peccatis debitam voluerit ſuſtinere; nam præter, quod Clara non minoris ſanctitatis, & luminis ſuperni ſplendore illuſtrata, aliter ſenſerit, quæ dum in extremis laboraret à Pontifice Romano Indulgentiam Plenariam poſtulauit, & obtinuit, fortè non ita laudandus eſt ille Catharinæ zelus, cum videatur minoris perfectionis, quàm zelus impetrandi Indulgentias, eaſque lucrandi, Deus enim Pater miſericordiarum eſt, cuius miſericordia ſuperexaltat iudicium, vultque magis de miſericordia laudari, quàm de iuſtitia, cum illa ſit opus ſuum hoc verò alienum, certum autem exiſtimo magis placere Deo eum, qui ſe conformem facit voluntati diuinæ, ſibi vt ſuprà manifeſtatæ, quam eum, qui ſe ei non reddit conformem, ac ex conſequenti perfectius operatur, qui Indulgentias proſequitur, quam qui eas ex iuſtitiæ zelo reſpuit. Accedit non minùs honorari Dei iuſtitiam, cum ei per Indulgentiam ſatisfit, quàm cum ei per propriam pœnam fit ſatisfactio; nam per illam ſatisfit ei per ſatisfactiones, & pœnas filij, quæ ſunt infiniti valoris, non autem pœnæ humanæ cum ſint finiti valoris. Denique vt verum fatear non ita æſtimandus eſt, vt poſſit aſſumi in exemplum, quod è contrario de miſericordiæ zelo in ordine ad Indulgentias poſtulandas, impetrandas, & aſſumendas, affirmandum eſt, ex ſanctorum Patrum, tum veteris, tum noui teſtamenti, doctrina, & ex praxi non interrupta Eccleſiæ Dei, cuius Franciſcus optimè gnarus, & zelo charitatis erga perfectam, & integram peccatorum ſalutem ſuccenſus, hanc Indulgentiam à Chriſto poſtulauit, & docuit cœteros Ordinum Regularium Prælatos ſimiles poſtulandas pro animarum ſalute, cuius quidem in copioſam animarum ſalutem, imitati ſunt exemplum, præcipuè illius Succeſſores, vt videre eſt, ex multitudine Indulgentiarum per eoſdem à ſede Apoſtolica impetra-

Digitized by Google

tarum, de quibus vide Compendium Priuil. Mendic. & non Mendic. Verb. Indulg. quoad Sæcular. 1. 2. 3. 4. 5. 6. 7. & 8.

Quantæ autem efficaciæ ſit hoc medium ad ſalutem animarum procurandam, ſatis ex effectibus demonſtrant concurſus populorum ad Eccleſias, quibus gratia Indulgentiarum eſt conceſſa. Demonſtrat ipſa Eccleſia Portiunculæ, ad quam ex omnibus vniuerſi Orbis partibus confluunt vtriuſque ſexus fideles, vt diceres eſſe nundinas, verè enim tales ſunt, ſed ſpirituales, maximè die ſecundâ Auguſti profeſto illius Eccleſiæ, ad quam tantus fit concurſus populorum in vijs ad eam tendentibus, vt eæ per ſpatium decem leucarum videantur forum: & Ciuitas Aſſiſij, à qua dumtaxat ſemileuca diſtat, cum locis circumuicinis non ſufficiat ad mediam partem illorum capiendam, ita vt ſub dio alij pernoctare cogantur. Vnum dicam in illius medij ad ſalutem animarum procurandam commendationem, quod ego ipſe ea die expertus ſum, videlicet, tantam fuiſſe multitudinem Sacerdotum celebrantium, vt quamuis adeſſent ſaltem triginta altaria præparata ad celebrandum, abſque alijs altaribus in diuerſis illius Ordinis Eccleſijs, & ij à media nocte inceſſanter celebrare cœpiſſent, attamen cùm plurimis alijs in ea celebrare non potui, coactuſque fui propè meridiem præ ſtomachi anguſtia ſacram Sinaxim ſumere, vbi quod mirum omninò eſt, à fratribus illius loci accepi, deuotionem huiuſce diei non eſſe ſolennem, ſi ſaltem centum mille ad communicandum non accederent. In quo vides Franciſcum medium optimum elegiſſe ad ſalutem animarum efficaciter procurandam, quod certè ſciunt omnes, quibus notum eſt praxi, quantum eiſdem proſint Indulgentiæ, ſine quibus plurimi abſque confeſſione è viuis decederent, aut certè multos annos abſque ea tranſigerent, quos Indulgentiæ impellunt ad pœnitentiam, non ſecùs, ac pueri Saccaro ad Pharmacum ſummendum mouentur. Nec mireris Franciſcum Plenariam Indulgenriam ad ſolum ingreſſum Eccleſiæ ſine precibus, & eleemoſinis lucrandam petijſſe, & obtinuiſſe; nam cum ea Eccleſia ſit admodum anguſta, vir ſanctus Prophetico ſpiritu tantam populorum multitudinem interfuturam præuidebat, vt preces in ea effundere, & in ea moram gerere, non eſſet poſſibile, quod ipſe vidi; nam concurrentes ad illam cogebantur, vt breuiori ſpatio caperentur, ſine mora, eleuatis in altum brachijs, per eam tranſire, ingrediendo per vnum illius oſtium, & per alterum exeundo.

Hic autem addam in fauorem Indulgentiæ Portiunculæ à Franciſco impetratæ, eam Indulgentiam Plenariam iam communicatam eſſe omnibus Fratrum Minorum Eccleſijs, in ipſamet, die 2. Auguſti à primis veſperis vſque ad ſecundas omnibus Sæcularibus, & Regularibus aliquam illarum viſitantibus, & orantibus pro fidei Catho-

licæ

licæ exaltatione, & hæreſum extirpatione, lucrandam toties quoties vt ſuprà intrauerint, & orauerint; cum verba literarum Greg. XV. quæ incipiunt, *Splendor paternæ gloriæ*, id expreſsè habeant: & multis probet Martin. à S. Ioſepho citatus; ita vt ſi quis centies vnam ex Eccleſijs Minorum ea die ingrediatur, & oret vt ſuprà, toties quoties ingreſſus fuerit, & orauerit Indulgentiam Plenariam conſequutus erit.

Petes qui fieri poteſt, vt quis ſemel in die lucratus Indulgentiam Plenariam, poſſit eam eodem die iterum lucrari. Reſpondeo id poſſe 1°. ſi iterum peccet. 2°. poſſe etiam eam lucrari pro viuis, aut defunctis, ſi ad id à Papa habeat poteſtatem, videbimus autem inferiùs quaſnam Indulgentias Plenarias, & alias pro eiſdem applicare poſſit.

§. *QVINTVS.*

INDVLGENTIÆ PRO SÆCVLARIBVS & Regularibus vt ſuprà impetratæ, etiam nunc vigent.

HOC medium à Franciſco in ſalutem animarum aſſumptum occaſionem miniſtrat agendi de validitate indulgentiarum, vt ſuprà à Prælatis Regularibus impetratarum. Primò igitur liquet Paulum V. Indulgentias vt ſuprà Regularibus conceſſas, fuiſſe reuocatas, & nouas quaſdam eiſdem conceſſas. 2°. Etiam poteſt dici viuæ vocis oraculo conceſſas à Greg. XV. & Vrbano VIII. fuiſſe reuocatas. His tamen nonobſtantibus exiſtimo 1°. cum Hieron. Roder. in compend. Q. Q. R. R. reſolut. 77. n. 45. & cum Martino à Sancto Ioſepho in declarat. Breuis eiuſdem Pauli, quod incipit, *Romanus Pontifex* de anno *1606*. Omnes Indulgentias vtriuſque ſexus Regularibus conceſſas, ab eiuſdem prædeceſſoribus in ſua vi ſubſiſtere. Ratio eſt, quia hic Pontifex, dum Priuilegia Minorum confirmat, aſſerit in ſuis literis, de quibus alibi diximus plura, ſe confirmare *Indulta ſpiritualia*. Quorum verborũ declarationem extra eas literas committendo Fratri Ludouico à S. Ioanne, illius Ordinis Cõmiſſario, ſeu Procuratori Generali in Romana Curia exiſtenti dixit, ſe per ea verba intelligere Indulgẽtias, cui, cum eidem Pontifici inſtaret, vt per nouas literas expreſsè eas confirmaret, reſpondit non conuenire propter Reuerentiam dignitati ſupremæ debitam, quæ cum decore ſuas literas paulò antè Indulgentiarum illarum reuocatorias editas, non poterat expreſsè reuocare; ne leuiter mutare ſententiam videretur; ſed ſufficere ea quæ

ſupra, & confirmationem à ſe factam literarum Clementis VIII. Priuilegiorum Minotum confirmantium, in quibus Indulgentiæ expreſsè confirmantur. Verba autem prædictarum literarum Pauli immediata cõnfirmationi literarum Clement. ſic habent: *Cum omnibus, & ſingulis, in eo* ſcilicet Clement. Breui. *contentis clauſulis, ſub quacumque forma, & expreſſione verborum.* Ex quibus conſtat, omiſſis alijs rationibus, Breue reuocatorium Pauli non officere Indulgentijs, à prædeceſſoribus Regularibus omnibus conceſſis, cum ſint confirmatæ ex confirmatione Indulgentiarum vnius Ordinis, qua aliæ aliorum Ordinum debitè cenſentur confirmatæ, vt alibi probauimus, & tenet citatus Martinus cum alijs, qui etiam meritò exiſtimat ſubſiſtere Indulgentias ab eodem Paulo reuocante, vt ſuprà, conceſſas, ratio eſt, quoniam hic Pontifex confirmat abſolutè omnes Indulgentias conceſſas; ergo & ſuas etiam confirmare cenſetur, vt manifeſtum eſt ex trito axiomate iuris.

Exiſtimo 2°. Indulgentias viuæ vocis oraculo Regularibus, & Sæcularibus conceſſas, vbi literæ Prædictorum Greg. & Vrb. fuerunt debitè publicatæ, certò valere, vt conſtat ex eorumdem Pontificum literis, quæ nullatenùs de Indulgentijs loquuntur, ſed tantum de Indultis, & Gratijs ſpiritualibus, quas reuocant; nomine autem indultorum, & gratiarum ſpiritualium non veniunt Indulgentiæ, vt optimè multis probat Portel. Verb. Indulgentia in dub. Regular. n. 13.

Exiſtimo 3°. Indulgentias Sæcularibus, intuitu etiam Regularium conceſſas à fortiori valere, quoniam huiuſmodi literæ Pauli, Greg. & Vrbani eas non reuocant, vt probat optimè Portel. Verb. Indulg. Verum vt Regulares ad magnum illum Theſaurum Indulgentiarum ſibi apertum, pro ſemetipſis, & viuis, ac defunctis Sæcularibus, & Regularibus lucrandum, ardentius moueantur, Indulgentias hic maiores ex citatis compend. Priuileg. & Martino Collectis, apponam. Sunt autem hæ, quæ ſequuntur.

Primò itaque Minoritarum habitum ſuſcipientibus conceſſa eſt Indulgentia plenaria duplex, à Sixto IV. & Iul. XI. eo die quo eum habitum ſuſcipiunt: & in die, quo vota emittunt: Eadem duplex Indulgentia plenaria ſimiliter conceſſa eſt, à Sixto IV. & Paulo V.

2°. Omni die Dominico Fratribus Euchariſtiam ſumentibus conceſſa eſt Indulgentia plenaria ab Innocent. VIII.

3°. Sacerdotibus celebrantibus Miſſam plen. Indulg. conceſſa eſt ab Innocent. VIII. Sixto IV. & Leone X.

4°. Sumentibus Euchariſtiam diebus Feſtis Sanctorum Ordinis, indulg. plen. ab Innocent. VIII. Similiter confeſſis, & ſacra Euchariſtia refectis in diebus S. S. Petri & Pauli. B. Magdalenæ, Sanctorum 40. Martyrum. S. Luciæ, & S. Alberti, ind. plen. à Greg. XIII. conceſſa eſt.

5°. Dicentibus, vel audientibus Miſſam Conceptionis Immaculatæ, & orantibus pro ſua ſanctitate, & pro vniuerſali Eccleſia, indulg. plen.

6°. Quater in anno de conſenſu ſuperioris proprius cuiuſlibet confeſſarius poteſt ei dare in confeſſione indulg. plen. eumque abſoluere, ac eidem innocentiæ, qua potiebatur in Baptiſmate reſtituere: Benedictionemque Apoſtolicam nomine Papæ ei impartiri ex Leon X. Sicut etiam eamdem pleniſſimam, vt ſuprà in die S. Catharinæ Martyris ei concedere ex eodem.

7°. In omnibus Feſtiuitatibus Domini noſtri, & B. Virginis. S. S. Petri & Pauli, S. Franciſci, & omnium Sanctorum, & in tota hebdommada ſancta, confeſſarius poteſt cuilibet Minoritæ dare in confeſſione indulg. plen. ex Leon X.

8°. Fratres recitantes quauis die hora, quouis loco, etiam extra conuentum, ſex *Pater noſter*, & ſex *Aue Maria*, dicendo in fine, *Gloria Patri, &c.* lucrantur omnes indulgentias Stationum Romæ, Hieruſalem, Portiunculæ, B. Iacobi in Galicia, ex conceſſ. Alexandrij VI.

9°. Fratres viſitantes ſuas Eccleſias, orando pro exaltatione Sanctæ Eccleſiæ, extirpatione hæreſum, & pro pace inter Chriſtianos Principes, lucrantur omnes indulg. plen. & non plenar. Vrbis Romæ quolibet, tempore, die, & cuilibet Eccleſiæ conceſſis. ex Sixto IV.

10°. Ijdem recitantes *Coronam Saluatoris*, ex 30. *Pater, &c.* & totidem *Aue, &c.* compoſitam, lucrantur indulg. plen. ex Leon X. ac ſimiliter lucrantur indulg. plen. Recitantes *Coronam Virginis*, ex 70. *Aue Maria*, & 7. *Pater noſter* conſtantem, addendo inſuper vnum *Pater noſter*, & vnum *Aue Maria*. Ex Iul. II. & Leon X. Infirmi quoque vtramque lucrantur, dicendo pro prima corona Pſalmum, aut Hymnum Domini, & pro ſecunda Hymnum Virginis.

11°. Ijdem viſitantes Eccleſiam aliquam Ordinis ſui, dicendo tres *Pater noſter*, & totidem *Aue Maria*, vel Pſalmum *Exaudiat te Dominus*. lucrantur omnes indulgentias conceſſas, & concedendas quibuſlibet Eccleſijs, & locis, orando pro anima Clement. VII. qui autem legitimè impediti non valent eam Eccleſiam viſitare, poſſunt dictam indulg. lucrari in quolibet alio loco ex eodem Clem.

12°. Recitantes Pſalmum *Miſerere*, & Orationem, *Deus qui inter Apoſtolicos Sacerdotes*, in quibuſcumque ſui Ordinis Eccleſijs lucrantur indulgentias Romæ, & totius mundi ex Innocent. VIII. & Alexand. VI.

13°. Recitantes tres Antiph. videlicet *Angelus Domini, &c. Ecce Ancilla, &c. Et verbum caro, &c.* & tres *Aue Maria*, dum pulſatur ſalutatio Angelica, lucrantur indulg. plen. ex Adriano VI. 14. Confeſſarius cuilibet Minoritæ in articulo mortis poteſt concedere indulg.

plen. Ex Mart. V. Eug. IV. Nicol. V. Calixto III. Pio II. & Sixto IV.

14°. Prædicti Fratres poſſunt applicare omnes has indulgentias pro defunctis *per modum ſuffragij*. Ex Leon X. & Sixto V. Imò etiam, & eas, quæ conceſſæ fuerant ante annum 4. Pontificat. Clem. VII. videlicet annum. 1516. poſſunt pro viuis applicare ex eod. Clem. & probat Henricq. lib. 7. de indulg. cap. 8.

Sunt & aliæ indulgentiæ à Paulo V. conceſſæ prima eſt quod fratres viſitantes ſuas Eccleſias in diebus, in quibus Romæ fiunt ſtationes lucrantur eaſdem indulgentias, quas in eadem vrbe facientes ſtationes lucrantur, dummodò orent pro pace inter Principes Chriſtianos, extirpatione hæreſum, exaltatione ſanctæ Matris Eccleſiæ, & pro ſummi ſalute Pontificis.

Secunda eſt indulgentia plenar. cuilibet Sacerdoti primam Miſſam celebranti, & alijs Regularibus confeſſis, & ſacra Euchariſtia refectis, eamdem audientibus.

Has indulgentias recenſere volui, vt Regularis quiſque ſciat, quos fructus pro ſe, & pro alijs ex Chriſti theſauro colligere poſſit. Occaſione tamen illarum, quædam notanda veniunt, ac 1°. Non eſſe neceſſariam aliquam cauſam adæquatam ad conceſſionem indulgentiæ, ſed ſufficere cauſam piam, ac propterea valere omnem indulgentiam, cum nulla reperiatur conceſſa; niſi ſuppoſita cauſa pia, videlicet liberatio hominis viuentis, aut defuncti à pœnis, quas illius peccata merentur, quæ ſemper interuenit licet aliæ multæ ſoleant interuenire; vnde mihi videtur grauiſſimorum quorumdam doctorum diſceptatio inutilis, dum cauſam aliam neceſſariam requirunt, cum vſus Papæ in illis concedendis eam non depoſcat, vt manifeſtum eſt petentibus eas, dat enim oſculanti ſibi pedes indulgentias, & in alijs ſimilibus occaſionibus, nulla alia præter prædictam exiſtente cauſa.

2°. Notandum eſt indulgentiam poſſe abſenti, & neſcienti, imò nolenti concedi; cum ab eius volũtate, præſentia, & ſcientia non pendeat ſatisfactio pro peccatis ſuis, vt de Chriſti pro hominibus ſatisſtione conſtat, ac propterea ſi Papa Romæ exiſtens aperit theſaurum indulgentiarum, mihique Burdegalæ exiſtenti inſcio, ac etiam nolenti applicaret, valeret indulgentia; Vnde falluntur ij grauiſſimè, qui exiſtimant debere indulgentias ſcribi, & ſigillari, vt valeant, maius enim eſt abſolui à peccatis, & cenſuris, quorum abſolutio nec ſigillum, nec ſcripturam requirit; ſed ſolam verborum pronunciationem. Vnde conſequenter non requiritur in eas lucrante intentio eas lucrandi, ſed ſufficit ea opera facere, quæ indulgentia præſcribit. Quod optimè norat Franciſcus, qui propterea noluit literas indulgentiæ Portiunculæ ſibi oblatas accipere.

3°. Nullam diſtinctionem eſſe inter indulgentiam plenam, plenio-

rem, & pleniſſimam, ſed pro vna, & eadem ſumi: vocarique aliquandò pleniſſimam, quia cum ea coniuncta eſt poteſtas abſoluendi à cenſuris, & caſibus reſeruatis, vt videre eſt in dicto compend. Priuilegior. Mendic. Verb. *Abſolutio extraord. quoad Fratres*, & Verb. *Indulgentia quoad Fratres.*

4°. Notandum eſt differre multum indulgentiam viuis conceſſam ab indulgentia, quæ defunctis conceditur; illa enim per modum abſolutionis datur, hæc verò per modum ſuffragij, vt autem hi duo termini intelligantur, ſciendum eſt tria in bono hominis opere reperiri. 1. eſt bonitas, & rectitudo conformis Regulæ rationis, qui facit bonum habentem. 2. eſt vt illud opus ſit dignum laude, & gloria ſaltem humana. Sic verò procedat ex gratia, eſt meritum dignum gloria diuina, quia iuxtà Matth. 6. homines ob ea opera glorificant Deum Patrem. 3. habet ex virtute pœnitentiæ, vt ſit ſatisfactorium pro pœnis debitis peccato. Si ergo opus bonum eſt 1. honeſtum mihi. 2. Delectabile Deo in gloriam eius. 3. Vtile mihi. Hæc omnia Chriſti operibus applicari poſſunt, erant enim honeſta, Deo delectabilia in ipſius Dei gloriam, & ſatisfactoria, non ſibi, qui nulla ſatisfactione indigebat, ſed hominibus; cumque propter perſonam ſuam infinitæ perfectionis, eſſent infiniti valoris, per redemptionem, & Sacramentorum applicationem non exhauſta eſt eius ſatisfactio, ſed remanet ſemper infinita in theſauro Eccleſiæ, non in aliquo loco materiali, ſed in acceptatione Dei, cum autem Papa ſit ſupremus diſpenſator illius theſauri per applicationem Sacramentorum, ſic etiam eſt illius, per applicationem indulgentiarum diſpenſator, & ſicut per abſolutionem Sacramentalem applicatur pars ſatisfactionis à peccatis abſoluto, ita vt ab aliqua pœna debita ſoluatur, ſic per indulgentiam viuis per modum abſolutionis applicatur, aut ſufficiens ſatisfactio pro pœna debita peccatori, pro peccatis patratis, eo modo quo Papa ex theſauro illo diſpenſauerit; vnde infallibilem conſequitur effectum, niſi peccator obicem ponat.

Non tamen ita ſe res habet, cum Papa dat indulgentiam defunctis; nam eam dare eis non poteſt, niſi per modum ſuffragij, quod ita eſt intelligendum; videlicet, vt ille, qui lucratur indulgentias pro defunctis offerat Deo iuſtam ſatisfactionem pro pœnis debitis animæ in purgatorio exiſtenti, rogetque eum, vt illam acceptare dignetur, quam acceptare, vel non acceptare eſt in ipſius arbitrio, cum non promiſerit eam ſe acceptaturum, nec ex vllo pacto ad id ſe obligarit.

Improbabilis autem mihi videtur ea quorumdam etiam grauiſſimorum doctorum ſententia, arbitrantium indulgentias prodeſſe defunctis eo modo quo viuis, videlicet infallibiliter, & per modum

abſolutionis,quos citat, & ſequitur Diana tract. 12. de Indul.& Iubil. Nam 1°. Concilia, & Pontificum reſcripta vtuntur terminis, *per modum ſuffragij*, & non terminis *per modum abſolutionis*. 2. Id probat conſenſus communis fidelium, qui poſt applicatam alicui animæ indulgentiam, nilominus pro ea ſacrificare, & orare pergunt, quaſi ipſo facto ſignificantes indulgentiam, etiamſi eius conceſſio iuſta cauſa ſubnixa videatur, non habere tamen infallibilem effectum. Nec dicas aliquandò poſitum fuiſſe obicem ex parte illius animæ, quippè quæ cum eſſet corpori iuncta pietatem, & curam erga animas purgatorij non habuerat; ac propterea non meruerat iuuari per indulgentias, vt ait Caiet. Nam præter quod hoc per ſe abſurdum videtur; fundamentum communicationis ſuffragiorum non eſt aliquod peculiare meritum animæ, ſed ſolùm ſtatus gratiæ, vt tenet citat. Diana poſt alios, ea autem non poteſt ponere obicem indulgentiæ lucrādæ, ſicut homo dum viuit ei obicem ponere poteſt. 3°. Quod ex contraria ſententia ſequeretur fundationes pro defuncto ceſſare, ſi ei vna indulgentia plenaria eſſet applicata, nec obligari ampliùs Capellanum fundationis celebrare pro eo Miſſas ex fundatione debitas, ac ex conſequenti hæredem illius defuncti non teneri ſoluere legatum ex fundatione, quod aſſerere non ſolum eſt penitus abſurdum, verum etiam pœna dignum, quam inflictam fuiſſe cuidam audiui Romæ, qui deferendo Iubilæum per Italiam, ſcripto nonnulli hæredi promiſerat, Patris animam è purgatorio ſtatim liberandam, ſi pro ea illud Iubilæum, pro defunctis indulgentiam plenariam continens, curaret lucrandum, quod cum ab hærede factum eſſet, & Capellanus legatum, ſeu ſtipendium de Miſſis annuis pro anima patris celebratis ab eo poſtularet, hæres recuſauit, ſcriptum oſtendendo, & dictam indulgentiam applicatam probando, ac ex conſequenti animam patris ab eo tempore à pœnis purgatorij liberam extitiſſe. Lite autem ſuper hoc negotio Romam delata, huiuſmodi ſponſor per ſententiam ad Triremes damnatus fuit. Ex quibus videre eſt ſententiam infallibilis effectus in indulgentijs pro defunctis, non eſſe Romæ approbatam, ſed reprobatam.

5°. Notandum eſt ſatisfactiones ſuperabundantes ſanctorum reponi in theſauro Eccleſiæ, ſicut & Chriſti ſatisfactiones, diuerſimodè tamen concurrere ad Indulgentiam; Nam hæ concurrunt, vt cauſa vniuerſalis, illæ autem vt cauſa particularis, quæ mota à Chriſto, virtute eius cauſat immediatè totum effectum indulgentiæ, & pars hæc conſumitur ea applicatione ſatisfactionis. Et ſi quandò conſumeretur tota ſanctorum ſatisfactio, ſatis eſſet ſola Chriſti ſatisfactio, applicata per vim clauium: vt ſola applicatur immediatè per Baptiſmum ad remiſſionem totius culpæ, & pœnæ. Hæc autem ratio cauſæ

vniuerſalis auget efficaciam, vt enim valor noſtræ ſatisfactionis, dum coniungitur Sacramento pœnitentiæ, creſcit ex ſatisfactione Chriſti: ita valor ſatisfactionis ſanctorum per claues, & indulgentiam coniunctus ſatisfactioni Chriſti, fit auctior & efficacior.

Indulgentijs, Sacrorum Ordinum Prælati quamdam aliam veluti indulgentiam ex his, quæ intra clauſtra habentur; videlicet participationem, ſeu communicationem bonorum operum ſuorum ſubditorum in Sæcularium ſalutem conuinxerunt; quam ipſis conferunt, vt ad eam multiplicatis interceſſoribus, & auxilijs faciliùs perueniant. Notum eſt enim ijs, qui Theologicis incumbunt ſtudijs, dupliciter nos prodeſſe alteri de bonis noſtris ſpiritualibus. 1. Per viam meriti. 2. Per viam ſatisfactionis. Via meriti conſiſtit in aliquali dignitate habendi, ſeu impetrandi ſibi, vel alteri aliquid, tamquam aliqualem mercedem, ſeu præmium operis, quod dicitur meritorium. Via autem ſatisfactionis conſiſtit in exſolutione, ſeu redditione æquiualentis ad pœnam, quæ redimitur in toto, vel in parte.

Proſumus autem per viam meriti dupliciter 1. cum per charitatis vinculum cum alijs Chriſtianis in gratia exiſtentibus coniuncti ſumus, & de illa participatione proximi in noſtris operibus bonis loquitur Symbolum Apoſtolorum, cum exprimit *Sanctorum Communionem*, & Regius Propheta, cum dicit: *Particeps ego ſum omnium timentium te, & cuſtodientium mandata tua.* 2. Proſunt merita noſtra proximis per viam meriti, non ſolum in charitate exiſtentibus, ſed etiam peccatoribus, ratione ſpecialis intentionis noſtræ, ſeu dum applicamus bona noſtra meritoria aliquibus diſtinctè, ſiue confusè.

Proſumus verò proximis per viam ſatisfactionis, dum opera noſtra facienda dirigimus in peccatorum eorumdem ſatisfactionem, diximus facienda; nam facta, ſi pœnæ peccatis noſtris debitæ ſuperabundent, tranſeunt in theſaurum Eccleſiæ, ſicut & Chriſti, & ſanctorum ſatisfactiones; Intentionem ſeu applicationem, vt proſint addidimus, ad differentiam meritorij operis, quod vt vidimus 1. modo communicatur, ſine applicatione omnibus in gratia exiſtentibus; nam ſi hæc ſatisfactio ſine applicatione proximis prodeſſet, nullus eſſet, qui propriæ ſatisfactione indigeret, cum ſint infinitæ ſatisfactiones ſuperabundantes, vt illæ Chriſti, & ſanctorum, ac etiam viuentium, quarum auxilio à proprijs debitis pœnis ſolueretur, nec quidquam ab eo ſoluendum ſupereſſet.

Præmiſſis ex doctrina communi ſuppoſitis, dicimus Prælatos Regulares poſſe ſubditorum bona ſpiritualia proximis communicare, tam quoad vim ſatisfactoriam, quàm quoad vim meritoriam, (nam dubium non eſt, quin quilibet Regularis illud facere poſſit) Ratio eſt, quia qui bona temporalia ſubditorum communicare poſſunt, &

ſpiritualia etiam poterunt; poſſunt autem illa communicare ergo hæc quoque communicare valebunt, quoniam eo ipſo quod habent curam Congregationis, ſeu Conuentus, habent quoque auctoritatem diſpenſatiuam communium bonorum eorum, qui in ijs morantur vt conſtat cap. *Quanto*. de tranſl. & 24. q. 1. cap. *Quocumque*. Illud etiam tenet D. Thomas in 4. diſt. 20. q. 4. Palud. Richard. & Doctores in 4. diſt. 45.

Non putes tamen omnimodam Prælatos Regulares habere auctoritatem ea diſpenſandi; nam non poſſunt diſpenſare Sæcularibus, aut alijs ea quæ neceſſaria ſunt ſubditis pro ſuorum ſatisfactione peccatorum; niſi ipſi conſentiant, quoniam bona particularia pro ſeipſis facta, vel alijs à ſe ſpecialiter applicata, non ſunt bona communitatis, & propterea non poſſunt Prælati de illis Regulariter eis inuitis diſponere; cum non in omnibus abſolutè ſubdantur ſubditi Prælatis, neque in omnibus eius bonis ſpiritualibus ipſi habeant poteſtatem plenariam; ſed in ſpiritualibus tantum ſuperabundantibus communicabilibus, vt dicunt Doctores, & probat Corduba quæſt. 42. de Indulg. dict. 3. Diximus regulariter loquendo; nam poteſt contingere caſus, & tales vrgentiſſimæ circumſtantiæ concurrere, quod poſſent ipſi Prælati bona ſatisfactoria, & meritoria ſuorum ſubditorum, quantumuis ipſi ſubditi illis indigerent, alijs communicare, vt ſæpè ſæpiùs in Religionibus contingere ſolet; vndè Prælati ex hoc iure iubent fieri diſciplinas, orationes, ieiunia, & alia ſimilia extraordinaria, vt proximis applicent, licèt ſubditi ipſis indigeant. Nec Franciſcus alienus fuit ab hac ſententia, imò & ſuffragatur, vt ſatis apertè conſtat ex 5. ratione, quam affert, quærēdo cur ſuos Minor. in mundum miſerit Deus; poſtquā enim reddidit illius miſſionis rationem 4. videlicet, vt eſſent teſtes, & ſequaces verbo, & opere Chriſti charitatis, & affectionis ad ſalutem omnium animarum, &c. poſteà ſubdit: *vt ſint teſtes, & imitatores ſuæ ſobrietatis, mititatis, condeſcendentiæ, & miſericordiæ, atque puritatis, per moderatam abſtinentiam, & ieiunia, ac labores, & per piam, ac charitatiuam condeſcenſionem, ac ſubleuationem afflictorum, & receptionem, ac ſanationem infirmorum peccatorum, ac corporis & animæ nitiditatem, ac puritatem.* Hæc ille: quæ profectò dicere non poterat, niſi illius fuiſſet ſententiæ, quomodo enim quis imitari Chriſtum poteſt in corporis macerationibus, & cæteris antedictis; niſi ſicut Chriſtus per ea pro peccatis ſatisfaciendo, aut per ea gratiam, & alia bona ſpiritualia pro ipſis impetrando? quocircà ij Prælati verè Franciſcum, eiuſque doctrinam ſectantur, qui & meritoria ſuorum ſubditorum opera pro peccatoribus ad impetrandum à Deo aliquid pro eis applicant, aut eadem etiam vt ſatisfactoria ex ſuperabundanti applicant, ad ſatisfaciendum pœnis peccatis eorumdem debitis.

Eumdem

Eumdem miſericordiæ affectum præſtare debent ómnes Regulares erga peccatores, tum viuentes, tum defunctos, maximè verò Confeſſarij erga ſuos pœnitentes, quos experiuntur ad ſatisfaciendum pro peccatis ſuis difficiles, quod plurimos ſcimus præſtare, qui non ſolum de ſuperabundantibus bonis operibus ſuis eis diſtribuunt, ſed voluntariè corporis macerationes ad hunc effectum aſſumunt.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

DE SPECIALIBVS OFFICIIS PRAELATORVM REGVLARIVM ERGA MONIALES.

§. *PRIMVS.*

PRÆLATI REGVLARES NON DEBENT admittere puellas in Monaſterium ad habitum monialium ſuſcipiendum; niſi venientes liberè, & non coactè.

SVPERERAT, vt expenſis Prælatorum Regularium erga ſubditos Officijs, quæ etiam vt plurimum moniales illis ſubditas reſpiciunt, aliqua ſpecialia officia, quæ ad illos, vt potè viros non poſſunt pertinere expenderemus; quocirca hoc caput appoſuimus: & in aditu ſupponimus, quod ſicut virorum Religioſi conuentus ad vitanda mundi pericula ſunt inſtituti, ita & maiori conſilio, ac prouidentia mulierum, quæ fragilioris ſunt ſexus, fuerunt inſtitura Cœnobia. Sciendum igitur eſt, quod ab incunabulis Eccleſiæ mulierum monaſterijs fuerunt in eremis erecta, quæ Monachorum regimini ſubiacebant; quinimò non defuerunt ſanctæ mulieres, quæ tonſocrine, habituque virili ſuſcepto, inter Monachos, incognito, dum viuerent ſexu, Religioſam vitam degerunt: Poſtquam

vero in ciuitatibus monaſteria Religioſorum fuerunt conſtructa: Illud idem de Religioſis fœminis factum eſt à beata Scolaſtica Sancti Benedicti ſorore; à beata Monica S. Auguſtini matre, quæ Ordinem Canonicarum inſtituit: & à beato Franciſco, qui Ordinem S. Claræ erexit, ita vt pauci ſint Ordines Regulares virorum, qui ſuas moniales non habeant, licet non omnes ab inſtitutoribus Ordinum ſuam originem, ſeu inſtitutionem habuerint, vt de Carthuſianis monialibus legitur, quæ poſteriori à B. Brunone tempore inſtitutæ fuerunt, vt cui volenti Deo longè à ſæculo famulari, non conueniret vna monialium Religio, non diſpliceret alia, & ſic diuerſorum inſtitutorum poſſet fieri electio, quam proſus liberam eſſe debere docet Franciſcus, in cap. 2. Reg. S. Claræ his verbis: *Si qua mulier diuina inſpiratione venerit ad ſorores volens vitam iſtam accipere*: Exprimit autem perfectè vir ſanctus conditiones libertatis, qua mulier moueri debet ad ingreſſum Religionis, ad quam oculatè intendere tenentur Prælati Regul. 1°. debet moueri illa mulier inſpiratione diuina, quæ non cogit libertatem, ſed eidem ſuadet ingreſſum, motiuis deſuper, non terrenis, neminem enim cogit Deus, cui hominis libertas eſt in pretio, illi tamen inſpirationi non aduerſatur inductio, quæ à parentibus, aut ab alijs motiuis deſuper fieri ſolet. Nec illa ſuaſio, quæ fit per teſtamentum, in quo fœmina inſtituitur hæres, aut dotatur ea conditione, vt fiat monialis, vt referunt decisum Armend. in addit. ad recopilat. leg. Nauarr. lib. 2. tit. 18. & lib. de Religion. n. 62. & Azor. inſtit. moral. p. 1. lib. 13. cap. 9. q. 2. verſ. *quæres*. Nec 3°. illa ſuaſio, quæ fit à parentibus, etiamſi fiat importunis precibus, ſaltem vt ſentiunt Doctores aliqui, quibus tamen multi contradicunt, qui non immeritò iudicant auctoritatem, & importunitatem patrum, & matrum maximam vim inferre, præcipuè ſi puella, quæ importunis illis precibus fatigatur iunior, & nondum nubilis, & adhuc incapax præuidendi difficultates vitæ illius durioris, & ignara impetus naturalis, ſiue conſtitutionis, multò verò magis, ſi in hunc finem domi ſuæ deſpiciatur, negligatur, vt duriùs quam alij liberi tractetur, ac compellatur, quæ omnia Prælati ſeriò expendere tenentur, nec rem illam monialium diſcretioni permittere debent, quas cõſtat aliquãdò vix ad aliud attendere, quàm ad puellarum receptionem, aut dotem, nulla habita ratione diuinæ vocationis, quam agendi rationem Thereſia plurimis in locis grauiſſimè improbat, & damnat, cuius votis vtinam monialium omnium præfectæ obtemperarent, & hæc ſententia tutior eſt, & melior, & in praxi ſequenda.

Nec 4°. Si parentes illi manifeſtent ſtatum monachalem ſibi conuenire: & quod non habeat dotem pro matrimonio: vel quod non ſit illi ſecurum manere in ſæculo abſque matrimonio, vel abſque mo-

nachatu, vt exiſtimant Riccius in praxi tom. 1. reſol. 599. n. 4. Porrel in addit. ad dub. Regular. verb. *Moniales*. n. 11. & Villalob. in ſumma.

2°. Debet moueri propria voluntate, non aliena, vnde vir ſanctus hanc conditionem poſuit videlicet *Volens*. hæc autem talis erit, ſi conſideratis viribus proprijs ſtatum Regularem amplectatur, vt ſibi conuenientem, & ſuis eiſdem viribus non ſuperiorem, non eſſet autem volens, ſi voluntate ſola parentum, qui eam nondum natam, aut in infantia Deo monialem obtuliſſent, illum amplecteretur, niſi ipſa in adulta ætate conſtituta oblationem de ſe factam acceptaret, non enim voluntas parentum eſt filiarum adultarum voluntas, licèt ſit talis, dum in infantia, & pueritia degunt, vt inferius dicemus.

3°. Debet mulier ad ſtatum Regularem non mitti, non duci, aut trahi, ſed venire, quod eſt actus maximæ libertatis, quem volens exprimere Franciſcus addidit, hoc verbum: *Et venerit ad Sorores*. hanc autem libertatem in puella, aut muliere agnoſcent Prælati Regulares, ſi vel ipſa ſine comite, cui reuerentiam exhibere teneatur, ad monaſteria petens habitum Religionis accedat, vel ſi ſcripto, aut per ſuum confeſſarium poſtulet, vel importunis precibus ad hunc effectum apud parentes ſæpius inſtet.

Hanc autem libertatem, quam ex tribus prædictis commendant Iura, & maximè Tridentinum, quamuè exploratam vult ab Ordinario, ſemel ante habitus Regularis receptionem, & ſemel ante votorum ſolemnium emiſſionem, non exigit maſculis induendis, & ad profeſſionem recipiendis.

Ex quibus colligere eſt Prælatos Regulares non debere admittere ad habitum Regularem, ſeu ad ordinem fœminam coactam; nam ſi plenè libera poteſt tantum ad illum admitti, procul dubio eſt conſequens, vt coacta non debeat admitti. Coactam autem declarant Iura, & Doctores illam, quæ metu, vel vi compellitur ad Monaſticam vitam amplectendam, vt nimis frequenter contingit, in domibus Magnatum, parentes enim, vt vnum, aut alterum è ſuis progenitis, diuitijs potentem poſt ſe in ſæculo relinquant, filias minis, verbis, & aliquando verberibus, & carcere cogunt ad ingreſſum, in monaſteria, cum ſalutis illarum, & ſuæ aperto periculo, nec non etiam ſalutis Prælatorum Regularium, ſi huiuſmodi vim animaduertentes, ad receptionem illarum conſilium, aut conſenſum dederint, ac anathemati, ſicut parentes ſubijciuntur iuxta cap. 18. Seſſ. 25. Trident. de Regul.

Quare Prælati prædicti aduertere tenentur, ſi quid coactionis in muliere recipienda interfuerit; illud autem facilè ſuſpicabuntur 1. ſi audierint à domeſticis, aut à parentum conſanguineis eam ad Religionem ſuſcipiendam fuiſſe à parentibus vi, aut metu impulſam, ipſa

ſæpius ingreſſum, maximè ſi ſit Clauda, Gibboſa, aut Cocles, aut ſimilem patiatur diſformitatem. 3. Si parentes ſint nimium de ingreſſu ſolliciti, & repulſi turbentur. 4. Si copioſa ad hunc effectum munera offerant. 5. Si grauiter ferant, dum audiunt filiam cogitare de mora in ſæculo, aut de regreſſu ad ſæculum. 6. Si Prælati ſpiritus feruore eam carere experiantur; Denique ſi ea omnia, vel aliqua, aut ijs ſimilia deprehendant, poterunt prudenter (vt dixi) ſuſpicari mulierem huiuſmodi fuiſſe vi, aut metu ad monaſticam vitam ſuſcipiendam impulſam: ac proptereà illi valedicere, ſeu repulſam dare tenentur, cum illa inditia de vi, & metu, à parentibus adhibitis, ſint multum probabilia, vrgeantque humanum intellectum ad ſententiam illam ferendam; alioquin ſi eam non ferant, de illius ad profeſſionem admiſſione, nil aliud ſperare queunt, niſi perpetuam in ipſis conturbationem, cum monaſterium, vota, & diſciplinæ Regularis obſeruantia ſint illi onera intolerabilia, quæ cum alijs ſint deliciarum Paradiſus, ſunt illi quotidianus infernus, è quo, ſi etiam cum ſumma monaſterij inquietudine, & Religioſæ pacis priuatione, ac Sæcularium ſcandalo, de quibus parum curat, non poſſit exire, vt à vinculo votorum per ſententiam iudicis ſoluatur, ad alium, niſi Deus ſuo efficaci auxilio affulgeat, præcipiti peccatorum curſu, deſperata tranſibit.

§. *SECVNDVS.*

PRÆLATI REGVLARES DEBENT mulierum, aut puellarum, quæ ad profitendum habitum Religionis ſuſcipiunt, capillos tondere: & impedire ne poſteà è Monaſterio, niſi in quibuſdam caſibus exeant.

CAPILLOS tondere ijs, qui nouam viuendi formam in ſæculo, & extra illud amplectebantur, antiquitus conſuetum fuiſſe teſtatur cap. *Clericus* de vita, & honeſtate Cleric. & cap. *Si quis* eodem, tit. & Clement. *Attendentes*, de ſtatu monachorum, cuius tonſionis myſteria videre poteris apud Thomam Aquinatem in 4. diſt. 24. q. 2. Franciſcus hunc antiquum morem ſecutus, præcipit monialibus ſuis inducendis capillorum tonſionem his verbis: *Poſtea capillis tonſis in rotundum.* Hoc autem iuſſit, vt ſignificaret 1. mulierem veſte Regulari indutam debere quæcumque temporalia, & ſuperfluas mundi diuitias, quæ

Digitized by Google

per capillos deſignantur, iuxtà Auguſt. tract. 5. in Ioannem, omninò dimittere, vt pauperem ſponſum liberiùs imitentur, & æquius amplectantur. Æquæ equidem ſortis decet eſſe ſponſum & ſpónſam; in quibus, & amorem mutua conciliat æqualitas, & dilectionem minuit quæcumque imparilitas. 2. vt ſignificaret debere illam cogitationes ſuperfluas, ac deffluentes, à mente reſecare, quæ iuxta Origen. hom. 8. in Leuit. Ambroſ. lib. de Spiritu S. in Prologo. Greg. lib. 2. moral. cap. 26. & alios, per capillos ſignificantur. In quo video Franciſcum arguere prudentiam Sæcularem, à quibuſdam recentioribus monialibus obſeruatam, in quibus capilli velantur quidem, ſed non tondentur, niſi profeſſione ſecuta, quod non auſim in illis, nec in earumdem Prælatis arguere; licet hic mos videatur ſæculum nimis ſapere, & occaſionem reſpiciendi retrò non reſecare. Mulier enim, quæ in capillis ſuis, vnum ex præcipuis conſtituit ornamentum; illis remanentibus intonſis, faciliorem ſibi ad ſæculum parat reditum, quem veretur cogitare, dum ſe agnoſcit illo ornamento carere. Nec dicas mulierem tonſam pudore potiùs, quàm amore Dei, illo ornamento depoſito in Religione retineri, ac propterea illius profeſſionem non eſſe virtutis Heroicæ, ſed tantum humani reſpectus actum; Nam alius eſt, & ſimilis illi qui peccata, & peccandi occaſiones ex pudore euitat; quem pudorem Deus ad hunc effectum poſuit in homine, qui quidem ſi ſimpliciter eſſet humanus, non haberet meritum, ſed in Chriſtiano vix à merito ſeparatur, cum concomitante Dei auxilio ex motiuo ſupernaturali, in actum etiam ſupernaturalem tranſeat. Vnde ſæpiſſimè videmus viros, & fœminas, contraria ſæculi fortuna, ac etiam neceſſitate impellente monaſterium petijſſe, & inibi vitæ reliquum ſanctiſſimè degiſſe; vincula enim ſunt temporalia huius mundi bona, aliaque hominum, præcipuè mulierum ornamenta, quæ ſoluere Chriſtus ſequentibus ſe, iubet, vt ijs ſolutis abſque impedimento currat ſponſa ad ſponſum in odorem vnguentorum ſuorum, quod ignotum non fuit Franciſco. Vnde de abdicatione bonorum, & aliarum ſæculi rerum ſuis ſequacibus, & de tonſione capillorum ſuis monialibus legem promulgauit.

Non ſufficit tamen mulierem veſtibus Regularibus indui, tonderi, & in monaſterio reſerari, niſi etiam ad perſeuerantiam in propoſito auxilium admoueatur, hoc cogitans Franciſcus, & gnarus, quod mora in eodem loco iuuaret ad earundem perſeuerantiam, prohibuit mulieri iam admiſſæ egreſſum è monaſterio, his verbis: *Deinceps extra monaſterium ſine vtili, manifeſta, & probabili cauſa eidem exire non liceat.* Nouerat profectò vir ſanctus clauſuram mulierum fuiſſe omni tempore commendatam, nec immeritò, cum Deus Deuter. 16. præcipiendo viris, vt ter in anno templum adirent, mulieres ad id, neque

quidem ſemel in vita obligare voluit, cum perfectè agnoſceret periculum egreſſuum huiuſmodi, quod infœlici experientia probatum fuit in Dina Iacob filia, quæ ſemel egreſſa, & ſui ſuæque vrbis deſtructionis cauſa extitit. Nouerat idem ſanctus, quanta hic egreſſus è monaſterio rum monialibus profeſſis, tum in probatione exiſtentibus afferet damna. Quantis ſanctæ vocationis dimittendæ periculis moniales exponeret. Nouerat inſuper, quod mulieres Deo in monaſterio dicatæ theſaurus Chriſti ſunt, cum iuxtà Cyprianum ſint *Illuſtrior portio gregis Chriſti*, Theſaurus autem, vt cuſtodiatur abſcondi debet; nam dum publicæ portatur in via, prædonibus, dæmoni ſcilicet, mundo, & carnis illecebris furandus exponitur, ad quem, cum è monaſterio egreditur mulier Deo conſecrata, accedunt, iterque illius obſident, vt bonum propoſitum, & cœleſte illius deſiderium capiant, ac ſæpè contingit, quod Coruo per Noemum ab arca emiſſo; qui ex illa egreſſus non eſt amplius reuerſus Geneſ. 7. vt ex obedientia Prælati monialis egreſſa, tentationibus ſæculi ſuperata, non redeat, aut ſi redeat lingua illius nouis rerum ſæculi, quæ illius cordi per affectum inſita fuerunt, in monaſticæ viræ contemptum ſermonibus eructet. Ac proptereà de illa appoſitè illud Pſal. 40. dici poteſt, quod de Iudæis aduerſus Chriſtum proffert Spiritus ſanctus, *& ſi ingrediebatur, vt videret vana loquebatur, cor eius congregauit iniquitatem ſibi.* Ingrediendo enim ſæculum ſtatim vana loquitur, congregatque iniquitatem ſæculi, & ſtatum Regularem in corde, & verbis deſpicit: quare Franciſcus de his perfectè edoctus, ac de illo effato Greg. Homil. 11. in Euangelio videlicet, quod *Deprædari deſiderat, qui theſaurum publicè portat in via.* Hunc egreſſum ſuis prohibuit, quod nullus ante ipſum fecerat, ſed monialibus licebat extra monaſterij clauſtra nonnunquam exire. Subinde Vrbanus IV. cap. 2. Regulæ, ſtatuit quomodo moniales profeſſæ illius Ordinis ſanctæ Claræ modo ſequenti clauſuram ſeruarent: *Omni namque tempore vitæ ſuæ, hanc vitam profitentes, clauſæ manere firmiter teneantur intrà murorum ambitum, ad intriſecam clauſuram monaſterij deputatum*, & ab eo tempore præfatæ moniales, votum clauſuræ huiuſmodi ſeruandum emiſerunt ſimul cum obedientiæ paupertatis, & caſtitatis votis ſolemnibus.

Poſtmodum verò Bonifacius VIII. cap. *Periculoſo*, de ſtatu Regul. in 6. cauſa deſuper memorata, & alijs iuſtè animum ſuum mouentibus, illum egreſſum omnibus monialibus vetitum voluit, renouatum etiam per Tridentinum Seſſ. 25. de Regular. cap. 5. & in Conſtit. Pij V. incipient. *Circa Paſt.* & *Decori*, & ſucceſſiuè à Greg. XIII. inchoata, *Deo ſacris.*

Adiecit tamen Franciſcus illum egreſſum licere: *Ex vtili, manifeſta, & probabili cauſa*, quam 1. præfatus Vrbanus, citat. 2. cap. Regul.

Digitized by Google

expreſſis, his verbis: *Niſi forſan (quod abſit.) ſuperuenerit ineuitabilis, & periculoſa neceſſitas. Sicut ex*[*]*ſtionis ignis, ſeu incurſus hoſtilis, ſeu alicuius huiuſmodi, quæ dilationem nullo caperet modo, ad egrediendi licentiam poſtulandum.* Succeſſiuè pro omnium vniuerſaliter monialium licito egreſſu Pontifices ſigillatim cauſas explicuerunt, præcipuè vero Pius V. Bulla citata *Decori*, quæ quia ſatis notæ, non hic apponam hoc dumtaxat dixerim, non ſolum ob illas cauſas, quidquid dicant Roder. Et Miranda; ſed etiam ob ſimiles poſſe Prælatos Regulares licentiam exeundi concedere, & ex vi illius moniales exire, vt cenſet maior Doctorum pars, & etiam alibi Roderic.

Ex quibus videre eſt perperam agere Prælatos Regulares, vbi hæ conſtitutiones Apoſtolicæ, quæ pœnam excommunicationis latæ ſententiæ in contrarium facientibus infligunt, receptæ ſunt, & præcipuè Prælatos monialium, quæ clauſuræ ex voto tenentur, nec non & Prælatos aliarum monialium; vbi prædictæ conſtitutiones non vigent, dum ex leui cauſa, quam ex prædictis concedunt ſuis monialibus exeundi licentiam: ac eaſdem moniales cum huiuſmodi facultate exeuntes perperàm etiam agere.

Non tamen illos peccare credideris, qui monialem in monaſterio infirmantem ſine ſpe valetudinis recuperandæ, quandiu moram faceret in monaſterio ex medici ſententia, illam extra monaſterium apud parentes ſanandum mittunt. In quo ſæpè contra ius naturale, quod quiſque habet ſeruandæ vitæ peccari poteſt ex vanis prætextibus, quod enim fit propter cauſam legitimam, de ſe non inducit ad idem præſtandum ſine cauſa legitima, ſed ſuperiorum eſt inuigilare, vt in eo nullus naſcatur abuſus, qui ſi quis contigerit, ab eorum culpa erit, non ab obedientia præſtita iuri naturali, & charitati; quæ ratio ſi expenderetur, non tam ſæpè contra ius naturale peccaretur, & conſequenter contra Deum eius Auctorem; etenim quandò duobus iuribus obtemperari poteſt, vtrique ſatisfaciendum eſt: atqui eſt de iure naturali, vt moniales vitæ ſuæ conſulant, & Superiores obligationem habent non eamdem concedendi facultatem illis, quæ ea non indigent, & in eo ſe conſtantes, & Regulares præbere; ergo vtrumque præſtari debet. Itaque ſi quis dicat, inde laxari diſciplinam. Reſpondeo id à veritate eſſe prorſus alienum non enim ex ea legitima, & conformi facultati, iuri naturali laxatur diſciplina, ſed ex culpa eorum Prælatorum, qui idem permitterent alijs ijs medijs ad vitam tuendam neceſſarijs non indigentibus, vt ergo charitatem exercere, ita immortificationem debent comprimere, non autem vt ſe aliqua difficultate liberent, quaſi violentas manus illis inferre, quibus media ad vitam neceſſaria denegant, quæ miror parùm expendi à multis. Suares certè vir, & doctrina, & vitæ Religioſæ ſanctitate in-

ſignis hanc noſtram ſententiam docet, tom. q. de Relig. tract. 1. lib. 1. cap. 9. n. 9. & 1. eius ratio eſt, quia cauſa illa vitæ tuendæ ſufficit iuxta Tridentinum, cui non eſt probabile Pium V. voluiſſe derogare per Bullam, in qua oppoſitum ſentire videtur. 2. eſt, quia forte etiam idem Pius ſuppoſuit hunc caſum non poſſe contingere, ſitamen de facto (inquit Suares) conſtet de ea neceſſitate, ita vt ex egreſſu à monaſterio ſperetur vita, & ſine illo moraliter deſperetur, lex Pij V. non obſtat, quo minùs illa cauſa legitima cenſeatur, quia *Lex fundata in præſumptione non obligat; quandò veritas non correſpondet præſumptioni.* 3. Eiuſdem ratio eſt, quia leges humanæ non obligant ad ſui obſeruationem cum graui periculo mortis, niſi aliundè honor fidei, aut Religionis, vel magna neceſſitas boni communis intercedat, nil autem (inquit) horum in hoc caſu interuenit. 4. Ratio eſt, quia leges hominum debent eſſe tolerabiles, & humanæ, atque ita non poſſe ab vllo homine imponi tam graue onus, maximè (inquit) cum in hoc caſu neceſſitatis, non periclitetur bonum commune, nec patiatur graue detrimentum. 5. Idem confirmat ex declaratione Cardinalium, quam citat ad longum, quæ ſic incipit: *Curandæ valetudinis cauſa ad balnea moniales exire poſſe, ſedes Apoſtolica conceſſit.* Pro eadem citat & Nauar. comment. 4. de Regular. n. 49. Eamdem tuetur & Diana tract. 2. de dubijs Regul. reſol. 105. qui & alios citat. ſuæque ſententiæ has affert rationes. 1. Quia non eſt credendum ſummos Pontifices, cum tanto diſpendio voluiſſe moniales ad clauſuram obligare. 2. Quia leges Eccleſiaſticæ numquam obligant cum tanto periculo. 3. Quia quod pro charitati inuentum eſt, contra eam militare non debet. 4. Quia deffenſio naturalis vitæ ſuæ nemini iuſte adimi poteſt. Ex quibus intelligi poteſt ſæpè contingere poſſe, multa præcipi contra ius naturale, ex falſo prætextu, quod inde ſequerentur aliqua mala, quod erroneum eſt; nam ex agendi ratione, conformi rectæ rationi nullum ſequitur malum, ſed ſi quod ſequatur, aliundè ſequitur, ex culpa nimirum eorum, qui ſalua obedientia debita iuri naturali, poſſent, & deberent hoc malum impedire. Deus certè non abſtinuit à dando libero arbitrio, nec à danda lege, licet ex illa occaſione peccetur, quoniam non ex illis peccatum ſequitur, ſed hominum culpa eſt, quod peccent; ſalua enim lege, & ſaluo libero arbitrio à peccato abſtinere poſſent; multò autem minùs, ex licentia moniali data à ſuperioribus, de conſilio, & iudicio medicorum egrediendi è Monaſterio, vt eæ quæ hoc medio ad vitam tuendam non indigent, eamdem debeant obtinere facultatem, ſi quam enim illegitimam obtinent laxatæ diſciplinæ cauſa Prælato concedenti imputari debet; non autem iuris naturalis obſeruationi, quod non modo tyrrannicum eſt violare, ſed etiam vel ſolo affectu velle illud in ſubditis extinctum,

vt

vt Prælatus poſſit ſuo mero arbitrio illis, quaſi ſuo iure abuti, in quem effectum lapſi meritò iudicarentur illi Prælati, ſi qui reperirentur huiuſmodi, qui ſuam gubernationem nullis circumſcribi legibus vellet, quique nil antiquius haberent, quàm non pati, vt de eo quidquam in Generalibus Capitulis tractaretur ex metu, ne quid in ea ad iuſtam moderationem adduceretur, vt ſæpè experientia, & decurſus temporum neceſſarium euincunt.

Denique, vt huic §. finem imponam, nolim credere peccare nouitiam proprio nutu ad ſæcularem vitam, vt priùs dicendam, è monaſterio exeuntem; cum hic exitus illis omnibus iuribus ſit licitus; niſi ex oblatione, & voto parentum in infantia fuiſſet tradita monaſterio, vt fieret monialis, quod licitum, & ſanctum eſt; nam talis cum ad ætatem pubertatis peruenerit, à Prælato moneri debet, vt ſi nolit votum parentum approbare; ſeque Religioni aſtringere, licentia exeundi è monaſterio, & redeundi ad ſæculum eſt illi conceſſa, quod ſi ſemel conſenſerit, non eſt ei ampliùs locus pœnitendi, iuxtà cap. *Illud* 20. q. 1. niſi ab illo tempore vſque ad tempus, quo emittenda eſſent vota, redderetur inhabilis ad Religionem, aut Prælatus Regularis, vel Monaſterium eam ob rationabilem cauſam dimitteret.

Notabis hic in fine huius §. parentes ſemel traditam virginem Religioni, vt fieret monialis, non poſſe amplius reuocare, quia iuri ſuo ceſſerunt, poſſe tamen Prælatum Regularem Monaſterij, illam dimittere, vt tradunt Doctores.

§. *TERTIVS.*

PRÆLATI REGVLARES POSSVNT puellas in infantia, educandas in Monaſterio monialium recipere: Nec non etiam alias mulieres in quibuſdam caſibus.

LAVDABILIS erat à principio naſcentis Eccleſiæ deducta conſuetudo virgines, & puellas in tenera ætate Deo conſecrandi, vt colligere eſt ex Tertulliano lib. de Veland. Virginibus ex Clem. Alexandrino in ſuis de Pædag. libris, Chriſoſt. contra vituperat. vit. Monaſt. & Hieron. ad Lætam de Inſtit. Paulæ, cui inter cœtera hæc exorauit: *Poſtquam ablactaueris eam cum Iſaac, & veſtieris cum Samuele; redde pretioſiſſimam puellam cubiculo Mariæ, & cunis Ieſu vagientis impone: nutriatur in monaſterio, ſit inter virginum choros, iurare non diſcat, mentiri ſacrilegium putet, neſciat ſæculum, viuat Angelicè, ſit in carne ſine*

carne. Iuuenculas has ita Deo conſeruandas longè ante vaticinatus eſt Dauid Pſal. 44. *Adducentur Regi Virgines poſt eam* alij legunt, *adoleſcentulæ*, in quem locum Bernardus Serm. 14. in Cant. *virgines dico illas, quæ ante Chriſto fœderatæ, quam fœdatæ mundi amplexibus, ipſi firmiter perſeuerant; cui ſe tantò faciliùs, quantò maturius deuouerunt.* Maturè ſæculum fugere laudabile ſine dubio eſt, cum ſic hæ puellæ dicantur potiùs ſæculum neſcire, quàm reliquiſſe. Hanc laudabilem conſuetudinem non ſpreuit Franciſcus, ſed ſecutus eſt, illamque ſupponit; ac propterea modum, quo Prælati, & Abbatiſſa erga iuuenculam receptam ſeruare debeant in dicto antea 2. cap. Reg. S. Claræ præſcribit, his verbis: *Iuuenculæ in monaſterio receptæ tondeantur in rotundum, & depoſito habitu ſæculari induantur panno Religioſo, ſicut viſum fuerit Abbatiſſæ.* In quo vides duo præſcribere, tonſionem videlicet capillorum, & habitus ſæcularis depoſitionem, ac habitus Religioſi geſtationem. Prudenter ſine dubio hic ſanctus eam legem conſtituit; nam quæ conuentio lucis ad tenebras, vanitatum ſæculi ad mortificationem clauſtri, in qua omnia, quid alienum à ſæculo, & ſæculi moribus, & habitu ſapere conſuenit. Quid enim, quæſo, ſunt illi capilli, & Sæculares veſtes in clauſtro, niſi ſpeculum monialibus ſæculum fugientibus, in quibus eaſdem vanitates repreſentatas inceſſanter intueantur, & illicium ad illas? quid aliud niſi vana temporis plurimum pretioſi amiſſio? quantum illius in capillis mundandis, cincinandis, calamiſtrandis, & criſpandis! Quantum in veſtibus tergendis, & ad morem vanitatis ſæculi tunc vigentis coaptandis impenditur, quod dignioribus exercitijs, & actionibus impendi poſſet! Quot moniales huiuſmodi puellas comitantes prauæ cogitationes, & vtinam non deſideria, aggrediuntur! Sacra certè Cardin. Congregatio aliquantum morē gerendo huic clauſtrali conſuetudini, vt tamen huiuſmodi mala prouidè præcaueret, decernit, vt in illis monaſterijs, in quibus puellæ detineantur, & educantur, ſeparatæ à monialibus degant, & habitum modeſtum geſtent, ſic enim habet: *Peculiaris habitatio à dormitorio, & habitatione monialium profeſſarum, & nouitiarum, vbi interdum opus facere, & exercere, ac noctu quieſcere poſſint, pro eis exiſtat, &c. ingrediantur ſolæ, modeſto vtantur veſtitu*: Vnde etiam Pontifices in diplomatibus, quibus ingreſſum in monaſteria prædicta mulieribus ſæcularibus permittunt, eis vt ſolæ, & in habitu modeſto, & decenti, ne ſcilicet alius ab illo moniales offendat, præſcribunt: Nec dubium eſt, quin Pontificibus, & Cardinalibus ſit in optatis, vt lex Franciſci quoad veſtes, & capillos obſeruetur.

Licet autem Franciſcus vellet iuuenculas in prædicta infantia educandas in monialium monaſterio recipi, non tamen id volebat, niſi in Ordine ad induitionem habitus monachalis, & vſque ad tempus,

Digitized by Google

quo legitimam ætatem ad illam attigiſſent; ſic enim poſtquam legem ſuprapoſitam poſuit pro receptione earumdem in monaſterio, ſcribit: *Cum verò ad legitimam ætatem peruenerint ns induta iuxtà formam aliarum, faciant profeſſionem ſuam.* Quod expreſſius in eodem cap. decernit, dum ſic ſcribit: *Nulla cum ſororibus reſidentiam faciat in monaſterio, niſi recepta fuerit iuxtà formam huius profeſſionis.* Volebat ergo hic ſanctus, vt illæ puellæ, iduerentur ſicut aliæ nouitiæ. Legitimam autem ætatem ad induitionem huiuſmodi eſſe 12. annorum declarauit Congreg. Cardin. nec poſſe Prælat. Regul. ætate minores ad illam admittere abſque ſedis Apoſtolicæ facultate. Finito verò probationis anno profeſſionem emittere tenerentur, aut ſi nollent induere habitum Nouitiarum, aut profiteri, vt ſuprà, è monaſterio, vt ſæculariter degerent, exirent, quod certè æquum iudicari debet, vt quid enim in Ordine Regulari moram agerę ſine affectu ad Regularia illius inſtituta? Quid enim anima ſæcularibus vincta nexibus habet commune cum ſolutis ab illis? Gaudia Virginum Deo ſacrarum, & Sæcularium non ſunt eadem: hæ mundana, illæ ſpiritualia ſectantur: *Alijs* inquit Auguſtin. de bono viduitatis cap. 17. tom. 4. *alia ſunt; ſed nullis talia, qualia ſunt Virginum ſanctarum*, quæ ſoli Deo patent. Conuiuere puellas huiuſmodi cum monialibus perículoſſimum eſt; nam vt Hieronimus ait de educatione Placatulæ infantulæ Epiſt. ad Gaudent. *Quantò licentiùs puellæ ſæculares ſacras adeunt virgines, & tantò difficiliùs euitantur; & quod didicerunt in ſæculo, docent ſecretò, incluſamque Danaem, vulgi Sermonibus violant.* Hæ etenim ſunt illæ Idumææ, Sidoniæ, & Hetthææ, ſuper quibus Deus dixit filijs Iſraël 3. Reg. 11. *De illis non ingredientur ad veſtras, certiſſimè enim auertent corda veſtrarum.* Virgines, quæ aquilas fugerunt, non admittant accipitres, præſertim cum & hinc aliud oriatur malum, vt cum hæ puellæ, aut mulieres ad ſæculum redierint, facilè ſi quid viderunt in monialibus minùs laude dignum, aut defectuoſum, alijs denuntient, & ita apud exteros bonis odor monialium deperiret. Prudenter igitur Franciſcus vt ijs occurreret malis noluit Puellas in monaſterijs ſuis educari.

Nolo tamen damnare illos monialium Ordines, quibus inſtitutum habet educationem puellarum; non enim me latet ſanctiſſimè Seſſ. 25. cap. 5. iuxtà Cardinalium interpretationem, Epiſcopis facultatem eſſe commiſſam, vt in monaſterijs, quibus hoc non interdicitur ſub ſpeciali præcepto, vel ſtatuto, licentiam tribuant puellis ſæcularibus in caſibus neceſſarijs commorandi, aut reſidendi; de quo videndus Nauarr. in c. *Statuimus* n. 66. & Miranda tom. 1. Manual. q. 52. artic. 6. Quocirca Prælati Regulares poſſunt recipere in illis monaſterijs puellas educandas, etiamſi non habeant intentionem Religioſi

ſtatus ſuſcipiendi; non autem alij in monaſterijs, in quibus ex Regula, aut ſtatuto huiuſmodi receptio prohibetur. Vt autem hæc receptio debitè fieret, appoſitæ ſunt certæ conditiones.

Prima vt Prælati eas non recipiant, infrà ſeptimum ſuæ ætatis annum, ſed illum excedant, & ſint infrà 25. Secunda vt legibus clauſuræ, monialium inſtar ſint obtrictæ, & ſi vnquam è monaſterio egreſſæ fuerint, ad illud, vel aliud monaſterium redire non permittantur, abſque ſacræ Card. Congregationis licentia, cum egreſſus huiuſmodi expreſſione, niſi habitum Regularem ſuſcipiendi animo eſſent reuerſuræ. Tertia, vt in receptione earum non ſtetur ſimpliciter relationi Abbatiſſæ, ſed requiratur conſenſus omnium monialium ſingulariter præſtitus: Plures aliæ conditiones fuerunt pro hoc ingreſſu appoſitæ, de quibus partim ſuprà: Experientia autem conſtat paucas, aut ferè nullas earum in monaſterijs monialium Galliæ obſeruari, ſed puellas indiſcriminatim in eis recipi, exire, & redire, quod etſi non auſim approbare, & laudare, non auſim etiam de graui peccato damnare; niſi ille exitus, & reditus ita paſſim, & frequenter fieret, vt cenſeretur meritò clauſura violata.

Poſſunt inſuper Prælati Regulares in neceſſitate admittere in monaſterio famulatus occaſione mulieres, dummodo ſint honeſtæ vitæ, & è monaſterio non egrediantur, vt docent Roder. tom. 1. q. 47. ort. 7. & 8. Campanile, Sanches, Miranda, Suares, & Bonaccina. Conſultius tamen eſſet conuerſas ad illud admittere, quibus exire ex illo non licet; niſi ad eleemoſinas quæritandas, vbi cõſuetudo eſt quæritare; non autem ex alijs monaſterijs, in quibus ſufficientes ſunt redditus, debentque quæritantes excedere 48. aut 45. ætatis annum, ac extra clauſuram minimè pernoctare, niſi in caſu neceſſitatis, in quo hoſpitari debent in ædibus proximorum, conſanguineorum, aut aliarum piarum, matronarum: debentque cauere Prælati, ne ſint pulchræ, vt ſacra Cardin. Cong. monet.

Denique Prælati Regulares poſſunt admittere quaſdam alias mulieres in monaſterio moraturas ſine ancillis, licet non habeant animum ad vitam Regularem ſuſcipiendam, quales ſunt mulieres, quæ venerunt in ſuſpicionem maritis, timentes, ne aliqua vis ſibi ab ipſis inferatur, dummodò ad receptionem Abbatiſſæ, ſeu Præfectæ monaſterij coniunctim cum monialibus conſentiant, & ceſſante cauſa huiuſmodi egrediantur, deciſum referunt Zerola in praxi Epiſc. part. 2. Verb. Moniales. §. 12. Ioannes de la Cruz. de ſtatu Relig. lib. 1. cap. 5. dub. 2. conc. 3. Campan. in diuerſis Iuris Canon. rubr. 12. cap. 16. ex num. 24.

Item videtur quod in Gallia mulieres, quæ ſunt in diſcordia cum maritis, timentes eorum ſæuitiam, ſi extra culpam ſint, poſſint recipi

in monaſterio, & ibidem morari durante timore: Item, quod in Gallia viduæ honeſtatis cauſa, modo ſint bonæ æſtimationis, & famæ, legibuſque monaſterij pareant, poſſint recipi, vt ibi in perpetuum permaneant, atque has ſententias colligo ex decisionibus relatis à Doctoribus citatis à Barboſa Iuris Eccleſiaſt. lib. 1. de monialib. cap. 44. num. 94. & 101. Quibus decernitur mulieres occaſionibus prædictis in monaſterio receptas, poſſe in eodem moram agere, ſed non poſſe in poſterum recipi: Igitur ante deciſiones illas poterant recipi, cum factum non reprobetur; ergo etiam poſt illas poterunt recipi, cum hæ deciſiones in Gallia vim minimè habeant: Nec video in dicto regno diſtinctionem fieri inter moniales ſanctæ Claræ, & Conceptionis, & alias, nam omnes, & puellas educendas, & mulieres ad famulatum, & alias mulieres, vt proximè diximus ſuſcipiunt, exceptis monialibus Carthuſianis, Carmelitanis, & S. Claræ, ſub cura Patrum Capucinorum, & Recollectorum exiſtentibus, quæ puellas educandas non ſuſcipiunt.

§. QVARTVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT omnium monialium vota ad receptionem mulieris, in Religione requirere: nec illi velum ante profeſſionem concedere.

ETVIT aliàs controuerſum inter Doctores admiſſionem ad habitum Regularem, & ad profeſſionem pendere à Prælati Regularis ſolo arbitrio, vel ab illius, & Religioſorum Monaſterij coniunctim arbitrijs: Franciſcus in cap. ſuæ Regulę hoc ius ſubtrahit à Pręlatis localibus; illudque Prouincialibus reſeruat, vt alibi diximus, & ex verbis ipſius videtur, quod ij ſoli poſſint ad Ordin. recipere, ſic enim habet c. 2. Reg. Minor. *Mittant venientes ad ſuos Miniſtros Prouinciales, quibus ſolummodo, & non alijs recipiendi fratres licentia concedatur*, Et inferiùs. *Poſtea concedant eis pannos probationis* (videlicet) *duas tunicas, vnam cum Caputio, & alteram ſine Caputio, &c.* Sed reuera Franciſcus non fuit illius ſententię, ſicut nec alius quiuis inſtitutor alterius Ordinis, nam etſi illa verba ſignificent receptionem, & ad habitum admiſſionem ſpectare ſollummodo ad Prouinciales, & non ad alios Monaſterij Fratres, quoad auctoritatem Principalem recipiendi; non tamen ſignificant ad eoſdem ſolummodo ſpectare quoad modum, & formam recipiendi. Videlicet quod ipſi ſoli poſ-

ſint per ſua vota ſingularia, non adhibitis fratrum ſubditorum votis; tanquam non neceſſarijs eos recipere; nec ea verba illos excludunt à ſuffragio ferendo tanquam non requiſito. Quare conformiter ad illius ſancti mentem Statuta Generalia Ordinis Minorum præſcribunt, debere Prouinciales requirere vota ſubditorum Conuentus, alioquin receptionem nullam.

Verum omnem difficultatem mentis Franciſci ſoluit lex, quam poſuit pro monialibus in cap. 2. Regulæ S. Claræ ferè eiſdem verbis concepta, ac prædictum cap. 2. Reg. Minorum, dum ſic habet: Abbatiſſa ſororum omnium conſenſum requirere teneatur, & ſi maior pars conſenſerit, habita licentia Domini Cardinalis, (& nunc Prælati Prouincialis) poſſit eam recipere, quibus vides Franciſcum docere ſuos, ſuaſque moniales, & alias, alioſque Prælatos Regulares debere exquirere vota omnium monialium ad receptionem monialis in ſuo Ordine, & certè iure merito; nam in receptione monialis ad habitum, aut ad profeſſionem interuenit mutuus contractus, & mutua quædam obligatio, inter monialem, quæ recipitur, & conuentum recipientem: quo fit, vt nullo pacto iuri communi, & rationi naturali ſit conſonum, quod monialis, aut quilibet alius ad habitum, aut profeſſionem recipiatur, ex ſola Prælati voluntate, abſque conſenſu, & voluntate ſui Capituli, cum Religioſi, qui illud conſtituunt, mutuam obligationem contrahant. Et huius ſententiæ eſt Nauar. in ſuis conſil. lib. 1. de conſtit. conſ. 9. & lib. 3. de Regul. conſil. 76. & 62. & turba Doctorum poſt ipſum.

Vnde perperam agerent Prælati, ſi ad habitum, aut ad profeſſionem admitterent monialem abſque dicto conſenſu; & factum eſſet omnino nullum auctore Miranda in Manual. Prælat. tom. 1. q. 15. art. 2. in fine; non autem annullanda, vt vult Roder. tom. 3. Q.Q. Reg. q. 17. art. 7.

Poſſunt tamen emiſſa profeſſione, & non antea moniali velum concedere, vt habet Franciſcus in proximè dicto 2. cap. in quo ita legitur: *Nulla infra tempus probationis veletur*, vbi poſt Mirandam, de ſacris monialibus, & alios notandum eſt, quod omnes Religioſæ fœminæ caput ſuum velare conſueuerant ex antiqua Eccleſiæ conſuetudine, deſumpta ex doctrina Apoſtoli docentis, quod *mulier orans, aut prophetans non velato capite deturpat caput ſuum*. 1. Corinth. 11. & eodem loco interrogando, quaſi de re, in qua omnes poſſent ferre iudicium, ſic loquitur: *Numerum decet mulierem non velatam orare?* & alibi dicit: *Velari debere fœminas propter Angelos*. Quare Linus Papa, primus à Petro ſanciuit, ne qua mulier, niſi velato capite, in Eccleſiam introiret, quod ſemper ſaltem à Religioſis fœminis eſt ſeruatum, vt docent Patres, & ſacra Concilia 20. q. 1. & 2. per totum.

Occaſione autem huius veli notandum eſt, ſex diuerſa vela, ſeu velamina monialium numerari. Primum (de quo non facit mentionem Franciſcus) eſt probationis, quod antiquitus dabatur, ac etiam nunc datur nouitijs ante profeſſionem, nec hodiè datur ante annum 12. ætatis.

Secundum velamen eſt profeſſionis, de quo Franciſci lex eſt poſita: eſtque nigri coloris, quamuis olim purpurei coloris fieri poſſet, ex Concil. Tolet. X. hoc tamẽ non datur hodiè, niſi 16. ætatis anno cõpleto ex decreto Trident. Seſſ. 25. de Regul. c. 15 & ex Armend. id addit. ad recopil. leg. Nauarr. lib. 7. de Relig. n. 41. Olim verò anno 12. completo dari poterat, & profeſſio fieri cap. *Puella.* 20. q. 2. Atque hoc velum, etiam ſi monialis fornicetur, nuſquam dimittit cap. *Omnes fœminæ* 27. q. 1.

Tertium eſt velum conſecrationis, quod dabatur olim 25. ætatis anno iuxta c. *Placuit* 20. q. 1. in quo ſequentia verba diſertè habentur: *Placuit vt ante vigeſimum quintum ætatis annũ, nec diaconi ordinentur, nec virgines conſecrentur.* Differt autem hæc conſecratio à profeſſione in nonnullis; nam profeſſio, & à Virginibus, & à viduis emittitur, vt habetur dicto cap. *Omnes.* Conſecratio verò in ſolis virginibus locum habet, iuxtà proximè citatum cap. *Placuit.* Item à ſolo Epiſcopo poſſunt virgines conſecrari iuxta cap. *Sanctimoniales* diſtinct. 23. profeſſio verò in manibus Sacerdotis liberè fieri poteſt. cap. *Vidua* 20. q. 1. Item conſecranda eſt ſola profeſſa, non tamen omnes; nam profeſſa Ordinis mendicantium, nec omnis alia, nec corrupta conſecrantur, vide citatum Mirandum, & Barboſam Iuris Eccl. de Monial. cap. 44. n. 16. vbi plura alia dicunt.

Quartum eſt Ordinationis, cum ordinatur præpoſita ad inchoandũ officium, & homilias legendas, quod aliàs non licet; talis autem ordinata, olim, vt quidam volunt, Diaconiſſa dicebatur, cui hoc velum ante 40. annum non dabatur, vt in cap. *Diaconiſſam* 27. q. 1. habetur. Hodie autem illud velum non porrigitur, nec monialis eo modo conſecratur; niſi Carthuſiana monialis. Crederem tamen poſſe Monialem, non conſecratam canere in Choro Epiſt. imò & Euangel. dum miſſa cantatur; cum hoc nullo iure prohibeatur, ſitque cõſuetudo talis apud Carthuſianas, & apud quaſdam alias non conſecratas, quoad Epiſtolam: Conſecratio autem huiuſmodi non digniorem ad hoc munus facit monialem. Non conſulerem tamen hoc fieri, niſi de conſenſu Epiſcopi, præcipuè in locis, in quibus non eſt huiuſmodi conſuetudo.

Quintum eſt velum Prælationis, quod olim Abbatiſſis 60. annorum ætatis dabatur, vt habetur cap. *Iuuenculas* cum gloſa 20. q. 1. Poſteà verò 30. impleto id fieri potuit cap. *Indemnitatibus* de Elect.

in 6. ſed hodie Trident. Seſſ. 25. de Regular. cap. 3. 40. requirit, niſi magna eſſet inopia perſonarum.

Poſtremum velum eſt continentiæ, & obſeruationis, quod erat viduarum iuxtà cap. *Vidua* 27. q. 5. ſed poterat etiam dari virginibus, licèt virginale non poſſet dati viduis, etiam ex Epiſcopi diſpenſatione cap. de votis 20. q. 1. vbi ſequentia verba habentur: *Viduas autem velare Pontificum nullus attentet*, quæ ex communi expoſitione intelligenda ſunt de velamine Virginum.

Hæc autem conſuetudo benedicendi, & conſecrandi, & velandi non eſt ampliùs in vſu; niſi velandi nouitias, & profeſſas, velo ſimplici abſque benedictione, & conſecratione. Si qua autem Religio illam haberet, vt Carthuſianæ, ſicut ſuperiùs diximus, ſeruandam eſſe declarat Sacr. Card. Cong. Mendicantibus autem monialibus ex eiuſdem decreto conſecratio eſt interdicta, licèt hanc benedictionem, & conſecrationem in Abbatiſſam, & Monialem requirat Reg. S. Claræ, cap. 11.

Franciſcus autem in ſuo Monialium Ordine nullum aliud velum agnoſcit; niſi velum profeſſarum, quod iuxtà Caſſalium quondam Ordinis Minorum Generalem Miniſtrum in ſuis conſtitut. cap. 2. quas videre poteris in Firmam. Ordin. part. 4. ab Abbatiſſis primæ Regul. S. Claræ ſuis monialibus dari poteſt. Ex quo colligo voluiſſe Franciſcum, quod ſolæ virgines poſſent eſſe Abbatiſſæ, cum cap. *Viduas* 27. q 1. Vidua, aut corrupta velum alijs dare prohibeatur. Et certè meritò velantur ſtatim profeſſæ; nam cum per votum in Dei Dominium omninò tranſierint, cumque omne Deo conſecratum maximè ſit pretioſum, ne ſuis pateat hoſtibus ſacrilegè fœdandum, propterea velandum eſſe conuenientiſſimum eſt, non ſecùs ac pretioſæ imagines, quæ ne puluere, aut aëris iniuria, aut ſolis radijs, & ardore fœdentur, velo teguntur. Certè Franciſcus pretioſas huiuſmodi virgines Deo ſacras arbitratus, non ſolum, vt eas abſconderet, velo tegendas duxit, ſed etiam eas voluit cuſtodiri, cratibus, pannis, & oſtio ligneo, diuerſis, vel duabus ſeris ferreis, valuis, & vectibus optimè coniuncto, duabus obſerato clauibus, quarum vnam Abbatiſſa, aliam verò Sacriſta haberet, tectis, & vallatis. Et inſuper ſic eas cuſtodiendas iudicauit, vt noluerit eas in Locutorio ſecularibus loqui, niſi præſentibus duabus ſororibus, & audientibus, panno ſemper interpoſito, ne videri poſſent. In crate verò rarò loqui voluerit panno ſublato, & id dumtaxat præſentibus, & audientibus tribus ſororibus ab Abbatiſſa, vel Vicaria aſſignatis, de illis diſcretis, quæ ab omnibus monialibus electæ ſunt pro Abbatiſſæ conſilio, vt habetur cap. 5. Reg. S. Claræ. In quo Franciſcus formam dedit Prælatis abſcondendi moniales ſibi ſubditas.

§. *QVINTVS.*

§. QVINTVS.

PRÆLATI REGVLARES DEBENT curare,vt præfecta Monaſterij ſæpiùs Moniales in Capitulo congreget.

NON minimi momenti eſt coactio Capituli Monaſterij, cum maximè vtile ſit ei, & perſonis Regularibus in eo ſimul moram agentibus. Vtilitatem hanc agnoſcentes Ordinum inſtitutores illud cogendum in quolibet ex ſuis monaſterijs voluerunt; imò & Canonicorum Sæcularium inſtitutores illud idem in illorum cœtibus ordinarunt. Franciſcus vtilitatis huiuſmodi minimè ignarus, cum ſuo Ordini Minorum Capitula Generalia, Prouincialia, & Cuſtodialia facienda præſcripſiſſet, nec quidquam de Capitulo Monaſterij faciendo decreuiſſet, tandem in Regula S. Claræ cap. 4. illud ab Abbatiſſis cogendum inſtituit, his verbis: *Semel in Hebdommada ad minus Abbatiſſa ſorores ſuas teneatur ad Capitulum conuocare.*

Quas autem vtilitates ex eo moniales colligere voluerit, exprimit vir ſanctus. Primam his terminis: *Vbi tam ipſa, quàm ſorores de omnibus, & publicis offenſis, & negligentijs debeant humiliter confiteri.* Eximiæ equidem vtilitatis eſt confeſſio defectuum publica, quæ ſua humilitate fructum emendationis, & melioris vitæ in confitentibus producit, nec inſolita, nam Hieron. tom. 9. cap. 9. in Reg. Monachar. illius, vt apud eaſdem ſolitæ, mentionem facit. *Non pudeat* (inquit) *ſingulis hebdommadis de commiſſis contra præcepta, & Regulam ſe proprio ore criminari, ac diſciplinam ſubire quatenus ſtimulata mens cogitationis ſtimulo accuſationis, ac verborum, caueat accuſanda pudendaque committere.* Medicis detegenda ſunt vlcera, vt apponant medicinam, quæ ſi taceantur, inueteraſcunt, & latius per cæteras ſorores latenter graſſantur. Debet ergo monialis, quæ per certa monaſterij loca commiſit in capitulo per veram, & humilem ſui abiectionem in ſeipſa condemnare: quos leues alibi perpetrauit defectus, hic confitendo citius abſtergere: *Nec tamen propter hoc* (vt in Reg. proximè citata habetur) *Occulta cogitamina cordium prodantur, nec occulta peccata, quæ ſolis debent Sacerdotibus confiteri, ſed ſolum quæ præceptis obuiant publicis, & exempla peccandi ſororibus præbent.* Si quæ ſunt vera crimina, & quæ vlteriori Sacramentali indigent diſcuſſione, ad Sacerdotem protinùs accedere non prætermittat, in vtroque trubunali de peccatorum ſordibus triumphaturam. Ecce primam, quam ex illa confeſſione pu-

blica Monialis refert vtilitatem, ſi qua autem alia Monialium Religio hanc in capitulo accuſandi ſe conſuetudinem habeat, laudo, & ad perſeuerentiam exhortor; ſi qua autem non habeat imitandam propono, nec ſolum moniabus; verum etiam viris omnibus Regularibus; experientia enim longua diſcitur apud eos, in quibus illa eſt in praxi, quantum vtilitatis attulerit. Illud certè legimus in vita S. Dominici, quod cum diabolus ei apparuiſſet, & narraſſet peccata, in quæ eas ſubditi in Eccleſia, dormitorio, & locutorio, ex ſua ſuggeſtione perpetrarent, tandem cum ventum eſſet ad capituli locum, dicendo, quod hic omnium, quæ alibi aduerſus eoſdem lucratus fuerat, accuſatione, & admonitione iacturam faciebat, ſtatim aufugit, & euanuit.

Secunda, quam exprimit, vtilitas eſt, vt in capitulo cum omnibus Sororibus conſerat Præpoſita ea omnia, quæ pro vtilitate, & honeſtate Monaſterij ſunt neceſſaria, ſic enim habet in prædicta S. Claræ Reg. eod. cap. 2. *Et quæ tractanda ſunt pro honeſtate, & vtilitate Monaſterij, ibidem conferat cum omnibus ſororibus. Sæpè enim dominus, quod melius eſt, minori reuelat.* Hanc vtilitatem potiſſimam inter moniales arbitror; eum enim ſub eodem tecto perennare teneantur, iniquum certè foret, præfectam ea omnia, quæ ad monaſterium ſpectant abſque monialium conſilio peragere; ageret enim, quaſi non eſſet vnius corporis cum illis; & quaſi Monaſterij omnia eſſent ei proprio, & non communi omnium iure ſubiecta. Accedit quod ſæpiſſimè ſimplicioribus monialibus Dominus quod melius eſt reuelat, nam *cum ſimplicibus ſermonatio eius.* Prou. 3. & ſæpiſſimè Deus quod meliùs eſt. *A ſapientibus & prudentibus abſcondit, & reuelat paruulis.* Matth. 11. vnde appoſitè ad hoc propoſitum Bonauent. cap. 11. leg. *Simplicibus & paruulis ſua ſolet pandere myſteria Doctor excelſus, ſicut priùs apparuit in Dauid Prophetarum eximio, & poſt in Apoſtolorum principe Petro, & tandem in pauperculo Chriſti Franciſco. Hi enim cum eſſent literarum imperitia ſimplices, facti ſunt ſancti Spiritus eruditione illuſtres. Is quidem paſtor vt gregem paſceret Synagogæ de Ægypto eductum, iſte piſcator vt ſagenam repleret Eccleſiæ multiformitate credentium. Hic autem negotiator, vt margaritam emeret Euangelicæ vitæ, venditis omnibus propter Chriſtum.* Qui ergo Dei voluntatem in faciendis ſcire deſiderat, huiuſmodi minores, & humiliores conſulere non omittat. Præcipuè verò monaſterij Præfectæ; nam præter quod ſexus ille nimio non pollet iudicio, compenſatur defectus ille multitudine conſiliariarum, & vnitas mutuæ dilectionis, & pacis inter eaſdem conſeruatur; quocirca ea de cauſa voluit Franciſcus eodem cap. *Vt à monialibus monaſterij octo ad minus ſorores de diſcretioribus eligerentur, quarum in his, quæ forma vitæ ſororum requirit, Abbatiſſa ſemper vti conſilio teneretur.* Et quod valdè notandum eſt, ad dilectionem mutuam conſeruandam, vir ſanctus

voluit, vt ſi quæ Officiales, & diſcretæ a ſororibus monaſterij iudicarentur non eſſe vtiles, ab illis Officijs, & Miniſterijs poſſent ab eiſdem amoueri; & aliæ loco ipſarum eligi, quod certè expedire iudico.

---

§. *SEXTVS.*

PRÆLATI REGVLARES CVRARE debent ne moniales grauibus debitis ſua monaſteria onerent, & ne vllum faciant, niſi de ſororum communi conſenſu, & in neceſſitate manifeſta.

ETSI hoc loco de monialibus tantum agatur, ex occaſione tamen notandum puto, eſſe admodum optandum, vt quod hic de illis dicetur, à viris etiam Religioſis ſumma diligentia cuſtodiretur; fit enim cum ſummo Regularis diſciplinæ malo, ac hominum ſæcularium ſcandalo, vt etiam virorum monaſteria ſæpè alieno ære obruantur, quod à triplici capite, oriri poteſt, ac 1°. quidem ſi Regulares legem Trident. impunè tranſgrederentur de non pluribus in Monaſterijs admittendis, quàm quos commodè monaſteria alere poſſunt. 2°. Si iuniores, & nulla experientia præditi homines in Prælatos, & Sindicos, ſeu Procuratores eligerentur; vnde fieret, vt etiam imprudenter omnia dilapidarent. 3°. Si ex affectu independentiæ, aut ex nimia potentia illi ipſi ſine conſilio, aut etiam contra conſilium agere poſſent, quod omninò fieri non deberet; hinc enim fieret, vt lites ſæpè malè intentarentur cum totius Ordinis infamia, vt inutiles, & immoderatæ, & parùm cum paupertate Religioſa congruæ ædificationes ſuſciperentur, vt innumeræ expenſæ inutiliter fierent in immutandis ijs, quæ aliorum iudicio cõmodè ædificata fuerant, & diſpoſita. vt quoq; minùs commodè annona compararetur, fructus Monaſteriorum minùs vtiliter diſtraherentur. vt villarum, & beneficiorum prouentus malè locarentur ex affectu præſentis pecuniæ, dum Superiores illi de futuro nihil curarent, dummodò monaſteria ſub ipſis periiſſe, aut egeſtate preſſa fuiſſe non viderentur; quæ mala ſæpè graſſari poſſunt apud eos, quorum paupertas abundantiam bonorum communium non excludit. Maximè ſi contingat nullo præſenti obice, Prælatorum arbitrium impediri poſſe, vt in ijs monialium domibus contingit, vbi præfectæ ſummo iure, & à monialium cœterarum voluntate, & def-

finitione independenter omnia agunt. Franciſcus certè ſapienter hanc legem poſuit in prædictis Reg. & cap. vbi hæc verba diſertè, & expreſsè habentur: *Nullum debitum graue fiat, niſi de communi conſenſu ſororum, & manifeſta neceſſitate, & hoc per procuratorem.* Quanti momenti ſit hæc lex, non ſolum pro ſuis monialibus, verum etiam pro alijs omnibus norunt omnes, qui aliquam de regimine Monialium cognitionem habent. Norunt quod præfectæ Monaſteriorum, vt in ſuis Officijs perennent, aut à ſuis delictis impunitæ abſoluantur, immenſa munera Directoribus ſuis, aut alijs erogant. Norunt in tantum exceſſum, & ſuperfluitatem, ſiue in muneribus erogandis, ſiue in conuiuijs opiparis parandis, ſiue etiam in fabricis, & Eccleſiæ ornamentis faciendis veniſſe, vt ſumma egeſtate moniales in illis premi, & è monaſterijs exire, vt apud parentes, & conſanguineos victitarent, cum grauiſſimo omnium ſcandalo, & ſuorum Ordinum infami opprobrio, coactæ fuerint; vndè quia eiſdem indecorum quæritare pro victu fuiſſet, aliena ope ad quæritandum per ciuitates & parochias, ſuæ indigentiæ non omninò, ſed aliquantulum ſatisfactum fuit. Ex quo fit, vt ſplendore monialium eorumdem Ordinum obtenebrato de illis, nonniſi cum infamia, & contemptu apud Sæculares ſermo habeatur; qui de ſuis Virginibus monachandis non ſolum non ſunt ampliùs ſolliciti, verum ne quidem de illis cogitant. Et ita fit vt moniales anteà fœcundiſſimæ in puellarum virginum receptione, fiant penitùs ſteriles, & infœcundæ.

Debent itaque Prælati efficaciter procurare, ne huiuſmodi onerosa debita fiant, & vt præſcriptam à Franciſco formam in illis faciendis moniales ſtudioſè obſeruent. Expediret, ni fallor, ad hoc, vt ſæpiùs Prælati exactè inquirerent de expenſis, redditibus, & debitis monaſteriorum, & ſeueriſſimè vſque ad depoſitionem, præfectas eorumdem, aliaſque officiales complices, ſi deliquiſſe conuincerentur, caſtigarent, vtpotè fures bonorum Religionis, quæ ad hæc illicita non ſunt deſtinata, ſed ad monaſteriorum, & perſonarum in eiſdem commorantium vſum Religioſum, & vtilitatem.

Ex quibus etiam ſequitur, id debere etiam facere eoſdem Prælatos in Conuentibus virorum Regularium ſibi ſubditis; nam de facili fieri poteſt, vt Prælati inferiores in vanis, inutilibus, & ſuperfluis, & aliquandò in opiparis conuiuijs, & vt etiam in Prælatura perennent bona ſuorum monaſteriorum expendant, & debita oneroſa contrahant, non ſine nimia moleſtia, & tolerantia multa ſubditorum, quippè qui ob id ſani, & infirmi in victu, veſtitu, & alijs plurimum patiantur, vnde laudandum venit illud Minorum Recollectorum Prouinciæ Immaculatæ Conceptionis ſtatutum, quod prohibet Prælatis localibus debitum graue contrahere abſque Prælati Prouin-

cialis expreſſa facultate.

Adiungit Franciſcus in eodem cap. Reg. Monial. S. Claræ legem aliam videlicet. Quod *Abbatiſſa caueat cum ſororibus ſuis, ne depoſitum aliquod recipiat in monaſterio; ſæpè enim de his turbationes, & ſcandala oriuntur.* Vbi vides hunc ſanctum rationem ſuæ legis ſtatim apponere, quam experientia certa eorum, quæ ob id in quibuſdam monaſterijs euenerunt, veram profiteor. Taceo quod moniales gnaræ illorum depoſitorum poſſunt non mediocriter tentari ad furtum, vt audiui factum in duobus virorum monaſterijs; vndè etiam horum Prælati ſapienter quidem agunt, dum illa depoſita reſpuunt, & ſuis prohibent, ne ea recipiant, quod ſtatuto ſpeciali prohibitum habetur in prædicta Recollectorum Prouincia, ſub proprietatis pœna, niſi neceſſitas illud poſtulet, & accedat Prælati conſenſus.

§. *SEPTIMVS.*

PRÆLATI REGVLARES DEBENT libertatem dare Monialibus, vt ſibi præfectam, & Officiales Monaſterij eligant.

PLVRIMVM differt monialium regimen à virorum Regularium gubernio, ideò hanc differentiam meditatus Franciſcus, in modo eligendi ad Prælaturas in vtriſque differentiam poſuit; nam in his voluit electionem ad illas à Prælato Generali pendere, excepta ipſius electione, at verò in illis præſcripſit, vt tum Præfectæ electio, tum aliarum Officialium à monialibus omnibus exiſtentibus in monaſterio penderet, vt ipſe ſcribit in 4. cap. Reg. earumdem, quod longum eſſet hic apponere. Cauſam autem cur hanc differentiam poſuerit, vir ſanctus declarat, dum loquitur de electione Officialium Monaſterij, his verbis: *Ad conſeruandam autem vnitatem mutuæ dilectionis, & pacis, de communi conſenſu omnium ſororum omnes Officiales Monaſterij eligantur.* Vbi vides vnitatem mutuæ dilectionis, & pacis eſſe modi illius electionis cauſam, & meritò; nam mutuis Officijs, & beneficijs vinculum amicitiæ, & pacis conſeruatur; Summa autem beneficia, quæ moniales ſuis ſororibus præſtare queunt, eſt eas numeribus ſui Monaſterij dignas iudicare: & in fauorem earumdem votum in electione conferre; ex eo etiam fit, vt electæ fortiori nexu dilectionis erga eligentes copulentur, & maiora ſolitis beneficia eis conferant; vnde pax ſumma reſultat.

Nec dicas quod eadem ratio pro viris Regularibus militat; nam

multum profectò diuerſa eſt; ij etenim non ſemper ſub eodem commorantur tecto: poſſuntque ſi dilectione careat Prælatus, aut pax exulauerit à monaſterio, ad aliud tranſire Monaſterium, quod moniali minimè permittitur, ſed opus ei eſſet præfectas, & officiales ſibi aduerſas, & maleuolas qualeſcumque ſibi datas ſuſtinere, quod non leue patientiæ genus eſt.

Nec iterum dicas hanc formam electionis multas diſcordias, & auerſiones in monaſterio parere, cum moniales ſoleant partes ſibi facere, & aliæ pro alijs aperto marte, vt fiant præfectæ, militare; nam etſi illud aliquandò eueniat, per accidens valdè eſt, ac huic malo Prælati Regulares ſuauiter, fortiterque mederi poſſunt, videlicet cenſuris, & pœnis factionarias huiuſmodi plectendo: eaſque voce actiua, & paſſiua priuando. Dignas profectò omni laude exiſtimo moniales S. Claræ Ciuitatis Santonarum in Gallia, quæ in primordijs ſuis monaſterij, huiuſmodi factionum malum conſiderates, ſe letali obligarunt peccato, ſi de votis dandis, aut datis huic, aut illi, ante, vel poſt electiones ſermonem haberent. Ac ſtatuto perpetuo moniales futuras in profeſſionis emiſſione, illud onus in ſe ſuſcipere etiam voluerunt, ex cuius ſtatuti obſeruantia ſumma dilectio, & pax inter ipſas in dicto monaſterio reſultat.

Accedit quod moniales, quæ omnibus propter Chriſtum ſponſum ſe ſpoliauerunt, hoc iure ſpirituali donandæ erant, vt ſic aliquomodo ad bonum monaſterij regimen omnes vnà concurrerent. Taceo alias cauſas, ob quas Pontifices Innocent. IV. Bonifacius VIII. Nicolaus V. & Vrbanus IV. hanc Franciſci legem approbarunt; imò idem Bonifacius illam in legem omnibus monialibus communem poſuit, cap. *Indemnitatibus.* de elect. in 6. Moneant tamen Prælati Moniales, quibus commiſſa eſt electio Abbatiſſæ, aut Præfectæ, vt debitè, & capacem eligant, talem, qualem Concilium Cabilon. II. cap. 25. requirit, dum ſic fatur: *Puellarum monaſterijs tales præferri debent fœminæ, & Abbatiſſæ creari, quæ & ſe, & ſubditum gregem, cum magna Religione, & ſanctitate nouerint cuſtodire, & his, quibus præſunt prodeſſe non deſinant, ſed & ſe, & illas ita obſeruent, vt pote vaſa ſancta, in miniſterio Domini præparata, talem enim ſe debet Abbatiſſa ſubditis exhibere in habitu, in veſte, in communi conuictu, vt eis ad cœleſtia regna pergentibus ducatum præbeat; ſciat etiam, ſe pro his, quas in regimine accepit, in conſpectu Domini rationem reddituram.*

Notum eſt tamen omnibus, electionem omnium præpoſitarum non eſſe iuris monialium, nam præpoſitæ monaſteriorum Conſiſtorialium, ſiue ſint Abbatiſſæ, ſeu Prioriſſæ à monialibus minimè eliguntur; ſed aut à Papa immediatè, aut præſentatæ à ſupremis Principibus ab eodem inſtituuntur; ſuntque perpetuæ, & aliquando pa-

rum pietate, zeloque Religiones inſignes; vndè & moniales non leuia tolerant incommoda, & diſciplinæ Regularis obſeruantia à ſuo ſplendore recedit; quocircà optandum eſſet modum aliquem præſcribi, ne huiuſmodi malis moniales opprimerentur, neuè facer monaſteriorum ſplendor per inſtitutiones huiuſmodi detrimentum pateretur, qui fieri enim poteſt, vt puellæ delicatiſſimæ, vt iuniores, vt alterius Ordinis moniales (vt fit) alias doceant, quod ipſæ ignorant, aut ea obſeruari curent, ad quæ obſeruanda à Deo vocatæ non fuerant. Mitto earum ab aliarum conſilijs idependentiam, à qua habent, vt in parentum ſuorum commoda Religionis bona dilapidare valeant, & ſub habitu Religioſo, in victu, cœteriſque commodis vitam Aulicarum Dominarum etiam ſuperare. Velit Deus, vt aliquandò hæc ſanctè ab ijs aprehendantur, qui ſoli tanto malo mederi poſſunt. Prælati verò illorum monaſteriorum omnem ſollicitudinem adhibere tenentur, vt aliæ officiales virtute præſtantes debitè eligantur aut ſi tales electæ iam ſint, conſeruentur.

Perperàm autem agerent Prælati, ſi in prædictis electionibus partes facerent, vel minis, aut promiſſis moniales ad hanc, & non illam eligendam inducerent; quocircà debent illud ſuper omnia cauere, ſicut etiam earumdem Confeſſarij. Non minùs etiam abſtinere tenentur à tranſgreſſione Regularum earumdem monialium, in præmiſſis, & alijs faciendis, alioquin ſubornatorum, mutuæ dilectionis, & pacis inter eas perturbatores: & denique tyrannorum nomen ſibi meritò acquirerent: & occaſionem eis miniſtrarent apellandi de abuſu ad Sæculares Tribunalia, vt vidi fieri.

§. *OCTAVVS.*

PRÆLATI ET PRÆFECTÆ REGVL. debent contendere ne moniales multum cum Sæcularibus loquantur: neuè ſcribant literas, aut recipiant.

SILENTIVM eſſe maximè neceſſarium Regularibus perſonis docuit Bonauent. in Reg. Nouit cap. 15. vbi ſic loquitur: *Quia diuina conſolatio ſæpè per multiloquium denegatur, toto tempore vitæ tuæ ſtrictum tene ſilentium in locis, & temporibus opportunis, & ad hoc ordinatis. Nam, teſte ſcriptura in ſilentio, & in ſpe erit fortitudo noſtra, &c.* Plura de illius neceſſitate vide ibidem apud eumdem, & de perfect. vitæ ad Sorores cap. 4. & apud Nigron. in Reg. 26. Societ. Ieſu. Ac ſic ne-

ceſſarium Inſtitutores Ordinum iudicarunt, vt nullum putem fuiſſe, qui ſerio illud non fecerit, tamen alibi dum (videlicet) doceret ſuos vitam in Eremitorijs ducendam, ſilentium præſcripſit his verbis: *Studeant tenere ſilentium.* Nec ſolum in Eremitorijs, verum etiam alibi: *Euangelicum volebat à fratribus obſeruari ſilentium*, narrat Bonauent. in eius vita cap. 5. ratio autem potiſſima in promptu redditur, quia illud eſt obſeruantiæ diſciplinæ Regularis fundamentum, quocircà ferè omnes Ordinum conſtitutiones, certis horis, & locis illud præſcribunt obſeruandum: Audiamus ſuper hoc citatum Bonauenturam, illud ſtatuentem: *Sileas ſemper vbicumque fueris, in diuino Officio celebrando, in comedendo, in quolibet ſeruitio faciendo, & vbicumque fuerint multi fratres; & etiàm à completorio quotidiè vſque ad tertiam non loquaris; niſi interrogatus, vel aliqua neceſſitate, vel vtilitate coactus.*

Maiori tamen conſilio Franciſcus ſilentium præſcripſit Monialibus cap. 5. quod totum eſt de ſilentio, & de cuſtodia linguæ ſeruandis; cum enim ſexus ille ſit maximè loquax, & curioſus, ſilentio illius lingua frænanda erat; non ſolum intra Clauſtri ambitum; verum etiam, & maiori cum ratione in Ordine ad Sæculares, ad quos ſermonem, niſi raro haberi præſcripſit vir ſanctus; quæ ſe enim intra monaſterij ſepta, & ferrearum cratum cuſtodiam Virgo concluſit, vt mundi fugeret inquinamenta, vt quid quotidiè ad cratem redeat, ad locutorium accedat, vt ſæculi audiat vanitates, turbulentos percipiat motus, hominis confabulantis familiaribus attrahatur illecebris? Tutiùs certè in ſua permanebit cuſtodia: *Periclitatur enim fama virginis, crebra certè alicuius ſalutatione, periclitatur, & conſcientia. Nam quantò ſæpiùs eumdem viderit vultum, vel vocem audierit, tantò expreſſiùs eius imago illius memoriæ imprimitur*, ait auctor lib. de vita Eremit. ad Soror. cap. 10. in Append. tom. 1. Auguſt. nam ad impreſſam imaginem caſtæ cogitationis ſequitur plerumque ruina, caueat ergo docente Franciſco caſta, & clauſa Virgo, ne propter inane conſortium, non contemnendum ſubeat diſcrimen. Quod ſi de ſua confidat conſtantia, & de ſuis ſecura virtutibus cadere non timeat; timeat illius, quem quotidiana allicit conuerſatione, & blanda loquela inuitat facillimam ruinam, caueat inſuper ſollicitè eodem Sancto docente Religioſa fœmina, vt quam fugit mortem paternis laribus valedicendo, mundum contemnendo, & ſe perpetuo carceri mancipando, in ipſa cuſtodia, in ipſa Religionis turri, rimulas quaſcumque callidè circumeuntem, incautè non admittat; & quæ per portas non poteſt, *non intret mors per feneſtras*, Ier. 9. Animæ feneſtræ oculi; Monaſterij verò locutoria. Vtraſque tenuis panni valido præſidio vallare iubente Franciſco neceſſe eſt, Virgines Clauſtrales: *Circumducant vallum verecundiæ, murum ſexui ſuo ſtruant, qui nec illarum*

emittat

emittat oculos, nec admittat alienos, monet Tertull. lib. de Veland. Virg. cap. 16. O quàm timuit ſecretum oculorum virus Clara Franciſci diſcipula: de qua Greg. IX. ſic loquitur: *Clauditur velut tumulo, nequam ſubducta ſæculo, patet in hoc ergaſtulo ſolùm Dei ſpectaculo.* Verùm quàm longè à ſpiritu Claræ, & Franciſci ſunt moniales illæ, quarum Crates, & Loquutorium eſt velut forum publicum, ad quas omnes liberè accedunt, quæque à mane vſque ad veſperam Sæcularium oculis ſunt ſpectaculo, à quibus, ſi quid noui in tota ciuitate addiſcitur, quæ nihil minùs cogitant, quàm ſolum Dei ſpectaculo patere; nihil minus quam de ſilentio, deque cuſtodia in cella ſeruandis, curam habent. Quàm longè à Spiritu Eccleſiæ, quæ c. *Peruenit.* c. *Diffinimus.* & c. *In nullo* 18. q. 2. cauit, ne niſi rarò cum Sæcularibus, ac Regularibus colloquerentur; imò quod maius eſt Concil. Hiſpalenſe II. 657. eis præcepit, vt rarò cum ſuis Prælatis loquerentur, ſic enim ait: *Ita, vt rara ſit acceſſio, & breuis omninò locutio.* Quàm longè denique ſunt à ſpiritu Claræ, & Franciſci Virgines illæ, quæ dimiſſo capitis, & faciei velamine, & panno è crate auulſo, veris pudicitiæ clypeis, muris, & præſidijs ſic abiectis, faciem ſuam venalem oſtentant inimicis. Veſter ô Virgines præueniendus eſt lapſus, Sæcularium ſpectantium timenda ruina. Vide Virgo, ne *etſi ipſa non pereas, alios tamen perdas, & velut gladium, & venenum videntibus te præbeas,* ait Cypr. lib. de hab. Virg. Contendant igitur totis viribus Prælati, contendant, & Monialium præpoſitæ hunc periculoſiſſimum abuſum à ſuis monaſterijs, ſi cœperit, aut quod peius inoleuerit, extirpare.

Nec minùs contendere expedit, ne moniales literas mittant, aut quidquam recipiant, aut extra monaſterium dent, ſine Abbatiſſæ licentia, ſic enim Franciſcus eas docet, cap. 8. Reg. S. Claræ: *Non liceat alicui Sorori litteras mittere, vel aliquid recipere, aut extra Monaſterium dare ſine licentia Abbatiſſæ.* In quo vides virum ſanctum omnes præcluſiſſe vias, quibus inimicus homo, aut dæmon ſupplantare poſſet moniales, quæ laqueos ſæculi, vt cœleſtes auiculæ fugerunt. Lenonibus, amatoribus inhoneſtis crates præcluduntur, & valuæ: horum ad fores, ſi quæ eſt, fremit libido; limen non tranſgreditur: Epiſtola domos penetrat, interiora rimatur, virginem vndique præcluſam, muris circumſeptam accedit, blandè inuadit, nihil timenti ſe offert, animo quietam perturbat, ſanctis intentam cogitationibus mutat, amatorijs allicit verbis, ſuadet, perſuadet, vt cuius concupiſcentiæ non poteſt, ſaltem deſiderijs ſatisfaciat. Hinc incipit pudoris ruina, vota votis correſpondent, dum periculi ignara, ingratitudinis notâ nolit inuri. Gratias agit, gratam ſe eſſe reſcribit, mittit & recipit literulas frequenter, paulatim mundanus amor, expulſo diuino, ingreditur, & poſſidet. Dehinc promiſſa mutua ſuccedunt; redduntur,

munuſcula, retribuuntur, & rependuntur, & tunc contempto Chriſto ſponſo *cogitat quomodo placeat* huic *viro*, quem diligit, *& diuiſa eſt*. Quid dico diuiſam, imò non ampliùs Dei ſponſam; ſed potiùs totam in hominis tranſijſſe obſequium, & ſanctum in non ſanctum totum abijſſe deſiderium. Illius periculi Auguſtinus non ignarus longè anteà Monialibus ſuæ curæ ſubiectis, ſtrictiſſimè huiuſmodi literarum miſſionem prohibet, Epiſt. 109. cuius prohibitio 12. q. 1. cap. *Non dicatis* refertur. Aperiant, legant, examinent Epiſtolas Monialium Prælati, & Præfectæ earumdem, ne quas alti parietes cuſtodiunt, feris obfirmatæ valuæ defendunt, ſecretis intereant ſubditæ literis; & quæ de mundo triumpharunt, ad mundi illecebras, quas per literas norunt, velint aliquandò redire. Hanc legem Franciſci, & pericula, ac mala, quæ ex huiuſmodi literis oriuntur, altè meditatus Franciſcus Gonzaga, quondam Ordinis Minorum Prælatus Generalis, & poſteà Epiſcopus Mantuæ per omnia Italiæ Cœnobia ſtrictiſſimè prohibuit Monialibus ſuæ curæ ſubiectis emittere, aut admittere vllas literas etiam propinquorum, aut parentum, quin cenſoriam ſubijſſent Abbatiſſæ diſcuſſionem.

§. *NONVS.*

PRÆLATI REGVLARES, ET MOnaſteriorum Præfectæ debent Monialibus capaces, & beneuolos Confeſſarios, quoad fieri poteſt, concedere.

PRÆCIPVAM, quam de Monialibus Prælati, & Præfectæ Monaſteriorum curam habere debent, eſſe propriam earumdem ſalutem docent omnes, nullum autem medium magis eidem procurandæ proportionatum exiſtimo, quàm capacem & beneuolum confeſſarium. Capacitas autem ex tribus conflatur. Primum eſt doctrina, quæ non debet eſſe Scolaſticorum, ſed Doctorum (videlicet virorum) qui ſciant diſcernere inter lepram, & non lepram, & inter illa, quæ peccata vocantur, & ea quæ imperfectiones dicuntur, qui norint ſpeculatiuè, & practicè omnia vitæ purgatiuæ & illuminatiuæ, pariter & contemplatiuæ exercitia, vt cuilibet in ſtatu vitæ, in quo Deus illam voluerit, ea exercitia miniſtrare valeant; eſſet enim abſurdum, ſi purgandæ exercitijs illuminandæ, & illuminandæ exercitijs contemplationi proprijs vacarent; vnde in eiſdem maxima requiritur ſcientia diſcretionis ſpirituum, morborum animi, quos patiuntur, ſicut etiam gratiarum

quas in exercitijs ſpiritualibus ſentiunt, vt probè illis mederi, & has cum eadem (iuuante gratia) augere valeant. Nollem tamen huiuſmodi confeſſarios, ſcientia non communi, & Etheroclita, ſeu Phantaſtica, curioſa, aut etiam ſcrupuloſa laborare, quia huiuſmodi homines infinita ferè dubia, ſcrupulos innumeros, anxietates animi intolerabiles, ac continuum mentis martyrium, & denique inchoatam in vita ſpirituali aſſequenda deſperationem in monialibus, quas in confeſſione audiunt, producere omninò apti ſunt.

Secundum, ex quo capacitas Confeſſariorum Monialium conſurgit eſt prudentia, quam eximiam debere eſſe nemo inficias ibit, qui animaduertere voluerit, infinitos eſſe ſinus, & ſcopulos in animabus monialium, qui eiſdem in vitæ ſpiritualis progreſſu maximè ſunt nociui, quales ſunt defectus iudicij, inconſtantia naturalis, puſillanimitas, amor inordinatus, ſicut & cœteræ animæ paſſiones, vehemens imaginatio, & alia huiuſmodi, quæ apta ſunt effectus innumeros producere, qui importunè, & non opportunè probare ſolent prudentiam Confeſſariorum, maximè verò 1°. dum ſcrupulis agitantur, de quibus infrà, aut dum ſibi perſuadent ſe ad aliquem perfectionis gradum non communem aſcendiſſe, & ſe quid ſublime, & cœleſte ſentire, aut viſiones videre. 2°. dum Zelotiphiæ morbo laborant, exiſtimantes, non ſatis, aut minùs à confeſſarijs curari, aut diligi, quam cœteræ curentur, & diligantur; quocirca ſic earum directioni prudenter intendere debent, vt nec plus curæ, aut affectus erga vnam, quàm erga aliam, niſi exegerit neceſſitas, impendatur.

Tertium, ex quo capacitas Confeſſariorum conſurgit eſt pietas, quam maximè requirit illorum Miniſterium; nam qua ratione illam infundere poterunt in monialibus, ſi ea careant, certè ſicut tenebræ lucem, & ciſterna ſicca aquam non effundunt, ſic nec anima pietate vacua eam effundere poteſt; cum iuxtà tritum prouerbium *nemo det, quod non habet*. Quinimò periculoſum eſt, tum monialibus, tum ipſis Confeſſarijs illud officium abſque pietate Miniſterium. Monialibus quidem; nam mores ſuos componunt iuxtà exemplar Confeſſariorum, quos ſi viderint laudabiles, aut minùs perfectos imitantur. Confeſſarijs verò periculoſiſſimum, quoniam difficile eſt, ſi non impoſſibile indeuoto, & non pio viro, cum monialibus continuò verſari, ſine euidenti incontinentiæ periculo; pietatem igitur Prælati in eligendis Monialium Confeſſarijs debent maximè attendere, ipſis, & Monialibus multum proficuam: *Pietas enim ad omnia vtilis eſt.* 1. Timoth. 4. mirabileſque producit effectus.

Denique ſi Concil. II. Cabilonenſe ſuperiùs citatum tot dotes in Abbatiſſa, aut Præfecta Monaſterij requirit, quantas in Confeſſarijs earumdem requiſitas putare debemus, cum maioris dignitatis,

& ponderis ſit horum munus, quippè totum ſpirituale: *Penetrabilius omni gladio ancipiti, pertingens vſque ad diuiſionem animæ, ac ſpiritus, compagum quoque ac medullarum, & diſcretor cogitationum cordis.* Vt cum Apoſtolo, de Dei Sermone loquente, Hæb. 4. loquar. Et certè, vt verum fatear tot requiruntur ad illud miniſterium, vt vix quis reperiatur, qui omnibus illis polleat, aut ita polleat, quin aliquando decipiatur, Teſtem apello Ludouicum Granatenſem, quem omnes norunt in vita ſpirituali, & directione animarum ſuo ſæculo facilè Principem, qui tamen in dirigenda vna moniali ſumme deluſus, & deceptus fuit, quales autem voluerit Franciſcus Confeſſarios monialium directioni præponi, conſtat ex ſtatutis Ordinis Minorum, quæ ab eodem ſancto originem ducere minimè dubito, in quibus diſcrtè, & appoſitè habetur: *Singulis Monialium Monaſterijs in Capitulo Prouinciali confeſſores præficiantur viri quidem ætate graues, qui nimirum ad quinquageſimum annum, vel circa appropinquent, & in Religione vigeſimum excedant, virtute præditi, moribus conſpicui, diſcreti, & exemplares Canonum ſcientia periti, & iam ad ſæcularium audiendas confeſſiones conſtituti, quibus etiam ſocij, & ætate, & virtute pares aſſignentur.*

Si ad illud munus eligerent viros indoctos, imprudentes, & indeuotos, ac ſi exiſtimarent, huic miniſterio exercendo ſufficere quoſcumque, dummodò aures haberent ad audienda peccata, & linguam ad abſolutionem proferendam, in ipſo, & Tridentini decreto, & Cardinalium deciſionibus aduerſarentur, quibus maior capacitas deſideratur in Confeſſarijs Monialium, quàm in alijs, cum hos examinatos, & approbatos ad Confeſſiones ſæcularium audiendas, velint iterum examinari, & approbari, dum ad audiendas Monialium Confeſſiones deputantur.

Dixi in §. Confeſſarios debere dari beneuolos monialibus; nam alioquin periculum eſſet, ne vice medicorum, tortores eſſent earumdem. Medici profectò munùs debent agere Confeſſarij, & quemadmodum medicis infirmantes aperiunt morbum, aut vulnus, vt Pharmacum, aut Cataplaſma morbo, & vulneri curando debitè applicent; quod facere minimè valent, ſi morbus & vulnus tegatur, ſic ſimiliter confeſſarijs moniales morbos, & vulnera peccatorum ſuorum curanda aperire debent, vt diuina illis remedia tamquam cœleſtes medici adhibeant, ſed quomodò adhibebunt, niſi à monialibus eis detegantur? quomodo detegent, ſi eum non gratum, & beneuolum, ſed non gratum, & aduerſum prætendant? Sanè ſicut infirmus medico ſibi minimè bene viſo non aperit morbum, nec ab eo poſtulat medicinam, ſic imminens eſt periculum, quod monialis confeſſario, quem prætendit non gratum, ſed aduerſum, ſua peccata non pandat, aut ſi aliqua, non tamen omnia, & indè ſacrilegia non

pauca, quæ pericula Prælati, & Præfectæ monialium totis viribus à Clauſtris arcere tenentur.

Certè vt non diſſimulem in eo, quod verum eſt, tantum onus, ac tam heroïcum opus eſt peccatorum confeſſio, vt totius poteſtatis Eccleſiæ, ac etiam temporalis limites omnes excedat, quod ſolus Chriſtus hominibus imponere potuit, quid enim quæſo durius præcipuè ſexui fœmineo, non ſolum peccata externa, ad quorum cogitationem erubeſcit, verum etiam cogitationes ipſas, etiam immundiſſimas coram confeſſario, etiam infirmo, & peccatore aperire? Quid autem crudelius, quam aliud iugum, huic iugo imponere? Quod fit, dum volunt Prælati, & Præfectæ Regulares: quod moniales confiteantur confeſſarijs ſibi non gratis, & beneuolis. Debent ij certè Chriſtum imitari, cuius ſunt cooperatores, & quemadmodum ille iugum ſuum non ſolùm leue, ſed etiam ſuaue ſuo diuinæ gratiæ auxilio efficit, ita per confeſſarios eis gratos, & beneuolos illud iugum leue & ſuaue reddere debent. Quos etiamſi tales habeant, tamen ſæpè à Monaſterijs eos abeſſe expedit, & eis alios gratos, & beneuolos dare, vt ſic libertate conſcientiæ plena fruantur.

Optimè ſucceſſores Franciſci illud ſolatium monialibus dandum eſſe iudicantes, ſtatuerunt cap. 5. §. 4. ſuarum conſtitutionum, vt ſequitur: *Deſignentur præterea etiam à Miniſtris in noſtris Conuentibus Religioſi Sæcularium Confeſſores, qui pro Monialium conſolatione, quando ab earum præfectis poſtulentur, poſſint interdum illas confiteri.* Nec debent Præfectæ eſſe in hoc difficiles: nec expectare, vt poſtulent, ſed eis illos offerre. Graue autem nimis, & intolerabile penitus, ne dicam omninò tyrannicum foret, ſi Præfecta vellet, aut permitteret, ſibi à monialibus exponi peccata, & alia, quæ conſcientiam earumdem reprehendunt, & iuberet illa confiteri, & non alia, quod ſæpè factum eſſe à Præfectis quarumdam Monialium, vt nimis certè conſtat, quod omninò ferri non debet, cum tyrannicum ſit, & ita iniquum, vt nihil irrationabilius fingi poſſit, quia præter quod hæc agendi ratio eſſet iniurioſa monialibus, & ſacramento, quod de occultis eſt, eſſet quoque contraria inſtitutioni huius ſacramenti, & intentioni Chriſti, qui noluit mulieres eſſe huius Sacramenti Miniſtras; vnus autem ex præcipuis actibus huius miniſterij, eſt iudicium ferre inter lepram, & non lepram, quod Præfecta ſibi hoc modo vſurparet.

Debent inſuper, vt ſaluti Monialium prouideant dicti Prælati, & Præfectæ, bis aut ter in anno Monialibus, alium confeſſarium ab ordinario offerre, iuxtà Trident. decretum Seſſ. 25. de Regular. cap. 10. Quod etiam prædicti Succeſſores Franciſci citatis conſtitutionibus Ordinarunt his verbis: *Vltrà verò Ordinarium Confeſſorem alius extraordinarius, &c. bis, aut ter in anno Monialibus offeratur, qui omnium Con-*

feſſiones audire debet, tempore verò, quo in eodem miniſterio occupatus fuerit, teneatur Ordinarius Confeſſor, ad Fratrum Conuentum ſe conferre, & in eo commorari. Crederem autem illum confeſſarium non debere eſſe de familia illius conuentus, & loci, in quo ſitum eſt monaſterium monialium, quæ illi cōfiteri debent, ſed alterius conuentus, vt ſic ſuſpicio omnis, & verecundia à mentibus monialium prorſus tollatur; imò cum Tridentinum nihil determinet ſi confeſſarius debeat eſſe Regularis, vel Sæcularis, putarem id relinquendum eſſe optioni earumdem monialium, vt ſic iugum illud reddeœtur leue, & ſuaue, atque in confirmationem huius ſententiæ facit idem Concilium, dum decernit Epiſcopum poſſe monialibus, ſubditis Regularibus Prælatis, dare Confeſſarium, cum induci non poſſunt ſua peccata confiteri Regularibus Confeſſarijs illius Ordinis, cui ſubijciuntur, non enim ita decerneret, niſi libertati monialium ad ſua peccata pandenda vellet conſulere. Neque huic ſententiæ contrarius eſt Franciſcus; nam ſicut non prohibet ſuis Minoribus confiteri Præsbiteris Sæcularibus, niſi de reſeruatis in ſuo Ordine, quæ iubet confitenda Sacerdotibus eiuſdem Ordinis, cap. 7. Reg. ſic nec etiam ſuis Monialibus, quibus, cum vt plurimum peccata non reſeruentur, ex mente Franciſci Sæcularibus poſſunt confiteri. Imò non tantum offerendi videntur huiuſmodi extraordinarij confeſſarij, ſed omninò omnibus prædictis temporibus dandi, vt hoc modo conſulatur timori, quem habere poſſunt, ne ſuis ordinarijs confeſſarijs diſpliceant, videanturque illis diffidere, ſi alios poſtulent, & hoc eſt conſideratione digniſſimum, & ſeriò à Superioribus expendendum.

Non putes tamen ita gratos debere concedi Monialibus Confeſſarios, vt eiſdem liberum ſit eos poſtulare, vel eligere, nam ſæpiùs fieri poſſet, vt ex inordinato earumdem affectu, ſibi pernicioſos, & nocentes poſtularent, vel eligerent, vt experientia certa vide fieri à quibuſdam Monialibus, Prælatis Regularibus non ſubditis petitos, & electos meque conſulente, meritò denegari. Debent ergo à Prælatis & Præfectis proponi idonei, ſed beneuoli, & grati, facta priùs inquiſitione de earumdem inclinatione, quam ſi rationabilis fuerit, ſequi debent, vt ſic propoſitio eorumdem prudenter, & acceptabiliter fiat, in quo non leuiter peccant Prælati, & Præfectæ huiuſmodi, dum nulla inclinationis, ac forſan neceſſitatis Monialium habita conſideratione, quaſi dominantes in Clero, deſpoticè illis Confeſſarios proponunt, è offerunt, eaſque cenſuris, & pœnis cogunt, vt eiſdem confiteantur; & inde ſacrilegia, murmurationes, diſſenſiones non modicæ, ac etiam deſperationes, & Tribunalia ſæcularia, quaſi de abuſu Iuriſdictionis exercitæ apellationes.

§. DECIMVS.

PRÆLATI. REGVLARES DEBENT per ſe, aut per Confeſſarios mederi Monialium ſcrupulis.

ETSI hic §. communis videatur tum viris, tum fœminis Regularem vitam profitentibus, attamen cum Regulares viri, minùs à ſcrupulis vexentur, & maiora ad illos arcendos habeant auxilia, quam moniales; ideò illum pro eiſdem tantum poſuimus, ex quo tamen Regulares viri doctrinam vniuerſalem ad ſeipſos, omneſque ſcrupuloſos ſanandos, facilè poterunt haurire: vt ergo à radice incipiamus, ſciendũ eſt Deum vnicuique mortalium lumen rationis cum anima rationali inſeparabile ab eadem infudiſſe, vt ſicut lumen corporeum dux eſt in homine actionum corporearum, ſic quoque illud lumen omnium actionum, quæ à libero hominis arbitrio procedunt, ducatum præbeat, ſitque quaſi Pedagogus, aut gubernator hominis; fecit enim Deus eo prorſus modo, quo patres erga filios adhuc pueros, ac ſicut eos tradunt pedagogo, vt eos virtutem doceat, & à vitijs amplectendis arceat: ſic ille optimus hominum progenitor, vnumquemque à pueritia proprio rationis Lumini, Synderesi, & Conſcientiæ commiſit, vt cum continuò ad benè agendum doceret, & dum malè ageret, eſſet reprehenſor, & à prauè agendo diuerteret. Verũ vt omnis illa animæ Oeconomia clariùs eluceſcat, in eorum, quæ in hac materia deinceps ducẽtur, vtilitatem, quædam inter Theologos certa præmittenda ſunt. Primum eſt differre notionem Syndereſis à notione huius termini Cõſcientia; nam Synderesis eſt habitus, ſeu habituale lumen menti noſtræ competens à natura, ſeu potius à Deo auctore naturæ, quo clarè percipit prima principia practica, ex quibus poteſt ratiocinando iudicare in particulari de eo, quod voluntati, aut libero arbitrio ſequendum eſt tamquam bonum, vel fugiendum tamquam malum: ſicut de eo, quod approbandum eſt, vt verum, vel reijciendum vt falſum iudicat ratiocinando ex primis principijs Theoreticis, quæ per intelligentiam, tamquam per habituale item lumen innoteſcunt ſola terminorum, ex quibus conſtant, apprehenſione. Conſcientia verò eſt ſcientiæ applicatio ad actiones in particulari: ſeu particulare iudicium, quo mens noſtra ſecundum ea, quæ per Syndereſim nouit, ſtatuit aliquid agendum, vel non agendum eſſe.

Secundum præmittendum, eſt Syndereſim in ordine ad peccatum

opponi ſenſualitati: cum hæc alliciat voluntatem ad peccatum, à quo illa eam retrahit. Ex quo retrahendi munere, Syndereſi ipſi conuenit, quod eſſe non poſſit principium peccati; nam ſi de ſe, naturáque ſua reſiſtit peccato, ab eoque retrahit, fieri non poteſt, vt ad illud inducat, & ſit illius principium. Conuenit etiam conſequenter, quod errorem in ſe recipere non poſſit: quandoquidem illum recipiendo, aut bonum aliquod tamquam malum fugiendum eſſe dictaret, aut malum aliquod tamquam bonum ſequendum, quod quidem eſſet ad peccatum ſaltem materialiter inducere.

Tertium eſt Syndereſim, quia naturalis eſt animæ noſtræ tamquam lumen à Deo inditum ad cognoſcenda bona, ſicut & intelligentia ad cognoſcenda vera, non poſſe quidem extingui quoad ſe: vt patet ex eo, quod maneat in damnatis, poſſe tamen impediri quoad actum ſuum inducendi ad bonum, vel retrahendi à malo: ſicut lumen Solis, quod nequit quoad ſe extingui, per Lunæ interpoſitionem impeditur quoad effectum ſuum illuminandi.

Tribus autem modis quoad effectum illum illuminandi obſcuratur Syndereſis (obmiſſa obſcuritate ex ſtultitia, aut phreneſi ortum habente) 1°. Ex incultis progenitoribus Syndereſis quaſi ex natiuo ſemine multum obtenebratur, ſopita enim eſt ſub illa natiua ignorantia, filij enim ex illis originem ducentes, aliud ſcire nequeunt, niſi quod ab illis didicerunt; vndè experimur homines huiuſmodi nonniſi tantilla Syndereſi, & rationis lumine apud nouam Galliam, & alias nationes conuicinas vitam agere, & in reliquis à vita brutorum, nonniſi in corporis forma, & loquela differre, ſunt enim velut ij homines, qui degunt ſub orbis cœleſtis Polis, qui Solem numquam intuentur, ſed dumtaxat crepuſculum, nuſquam lumen Syndereſis, & rationis videntes, & ſentientes, ſed aliquod illius crepuſculum videant, & ſentiant.

2°. Obtenebratur illud Syndereſis, & rationis lumen ex multiplicatione lapſuum in peccata, præcipuè verò in illa, quæ circa obiecta turpia, vel circa arcana diuina nimis curioſè ſcrutata verſantur, vt Spiritus ſanctus in diuinis paginis teſtatur; nam quemadmodum intuitu alicuius corporis, maximè luminoſi, vt potè ſolis, vel maximè tenebroſi, vt tenebrarum denſiſſimarum, obſcurantur oculi, ſi non penitùs excœcantur; ſic oculi mentis lumen (ſcilicet rationis) lapſibus peccatorum, vt ſuprà multiplicatis obſcuratur. Hoc videre eſt in Salomone ſapientiſſimo, qui in idololatriam prolapſus eſt, hoc in Phariſæis, & legis antiquæ Doctoribus, hoc in Hæreticis eorumdem ſectatoribus, qui lucentem veritatem non viderunt, erat lux vera quæ illuminat omnem hominem, quam tamen illi non viderunt, nec iſti vident. Simile certè in peccatoribus huiuſmodi accidit, ſicut operario

tatio recens in officinam Papyriacam conducto , nam quemadmodum hic ex continuo malleorum rumore ſomnum capere nullatenus poteſt , ita vt cogatur noctes integras inſomnes ducere, paulatim tamen rumori huiuſmodi aſſuefactus ſomno quietè, vt antea,reficitur; ſic homo viam peccandi ingrediendo,illo conſcientiæ ſtimulo inceſſanter tortus non quieſcit mente , ſucceſſiuè tamen peccatis perpetrandis aſſuefactus , fit cœcus , & ſurdus, cœcus ad videndum ſuorum peccatorum fœditatem, & perniciem, quam anteà lumine rationis illuſtratus, perſpicuè intuebatur ,ſurdus ad audiendam continuum conſcientiæ dictamen, quo anteà arguebatur, ita vt videns non videat, & intelligens non intelligat.

3°. Obſcuratur illud lumen tentationibus præualidis , quæ concupiſcentiam, & paſſiones animi ita commouent , vt lumen rationis obtenebrent , non ſecùs ac Solem excitati vapores obſcurant, ſuntque ſic tentati , vt Ægiptij tenebris palpabilibus percuſſi, qui quidem ſeipſos cognoſcentes, vbi eſſent, aut quò irent, non agnoſcebant. Vna autem ex tentationibus , quæ mentem maximè obſcurat, eſt ſcrupulus : *Scrupulus* autem, vt ab illius definitione ordiamur *eſt motio animi , poſtquàm firmam de aliqua re opinionem concepit , in contrariam partem: quæ ipſum promptum & alacrem , hilarėmque in agendo eſſe non ſinit : ſed angit , perturbat , anguſtijſque quibuſdam premit, & hærentem cuntabundumque reddit.* In qua vides differentiam , quæ inuenitur inter conſcientiam, dubium, & ſcrupulum,quod multi non aduertentes,ſumũt pro ſcrupulo dubium, ac etiam opinionem, quæ ſemper habet coniunctum timorem de contrario, & eis quaſi eſſet ſcrupulus, eadem remedia apponũt, quæ adhibenda eſſent ad dubium, tollendum, & opinionem ſeu conſcientiam firmandam, & vice verſa,quæ vt clarius pateant , ſciendum eſt, quod Conſcientia eſt,quando iudicium de agendo,aut non agendo firmatum eſt in vnam partem potiùs quàm in alteram oppoſitam ; ſique fuerit iudicium verum , recta : ſin falſum, erronea conſcientia dicitur. Dubium verò propriè eſt, quando tale iudicium non fuerit firmatum in vnam partem potiùs, quàm in alteram : ac demum ſcrupulus propriè eſt, non quidem iudicium ſicut conſcientia, ſed potiùs apparentia contra iudicium , cuius non tollit certitudinem, ſicut tollit dubium,ſed ſolum mẽtem ſollicitat ad illud exuendum, vel nouum inducendum. Is autem contingit, quando antegreſſa deliberatione iudicatum eſt aliquid eſſe faciendum, aliud ſe offert in contrarium, itá vt mens fluctuet. Quæ fluctuatio interdum ſic augetur, vt de concepta opinione mentem deijciat : atque contingens ante rei iudicatæ executionem, faciat, vt aliud agatur, quàm ante agendum videbatur: aut certè cœptum opus intermittatur, ac deſeratur. Contingit verò poſt executionem , vt poſtquàm

aliquid factum, aut dictum, aut cogitatum eſt, orietur in nobis peccati admiſſi ſuſpicio, ac indè animus ſic pulſatur, vt licèt putemus nos non peccaſſe, in ea tamen opinione conſtantes non ſimus, nec ſecuri; ſed inquieti, & timore perculſi, moleſtia afficiamur. Quæ aliquandò tanta eſt, tum antè actionem, tum in actu illius, & poſt, vt ſudorem, trepidationem, palloreni, & quandoque deliquium in ſcrupuloſis parturiat: mentemque illius ſic obnubilet, vt timeat vbi non eſt locus timendi, & videat peccatum vbi actionis virtute ſplendenti fulgor elucet; ac denique eum ſæpè in ſtultitiem, & aliquandò in deſperationem præcipitem agat, cogatque eum miſeram penitus degere vitam.

Cauſas autem numero plurimas huius faſtidioſi morbi enumerant Theologi, & viri, qui de ratione animæ ad perfectionem Chriſtianam, & Religioſam dirigendæ diſſeruerunt, quas, licèt ſatis notæ ſint, obiter inferius recenſebo. Vnam dumtaxat illarum hic apponam, quam exiſtimo eſſe fere omnis ſcrupuli originem; hæc autem eſt Phiſica (videlicet praua corporis humani complexio) huius autem meæ ſententiæ prima ratio eſt, quod rarò videmus mulierem, aut virum hoc morbo ſemel infectum omnino curari, imò potiùs in deterius ire, maximè ſi Monialis ſit, vel Religioſus, quorum vita, meditationi, ſilentio, & ieiunijs, alijſque mortificationis dedita, complexionem corporis Phiſicam, in principio male affectam, paulatim deteriorem reddit, qui licet auxilia artis medicæ, conſilia Doctorum, & Prælatorum adhibeant, ac continua preces, & ſupplicationes ad Deum, & ad ſanctos, vt ab hoc curentur morbo, effundant, attamen in eodem permanent, imò peiorant, ac perennant. Secunda ratio deducitur ex eo, quod in nobis quotidiè experimur, ſiue bona, ſiue infirma valetudine gaudeamus, videmus enim mentem noſtram firmiter adhærere obiectis, ad quæ natura propenſa fertur inclinatione, vt ſi læta lætis, biliofa iracundis, triſtiſtriſtibus, ex quo fit, vt mens ſequendo naturam, ea cogitando, ſic firmiter, mentem Angelicam imitata, eis adhæreat, vt ab eiſdem ſeparari vix poſſit, vnde nimia correpta conſideratione, ſicut ex eadem nimia conſideratione videmus, inſurgere dubia, vehementer angitur: & inde inſurgunt ſcrupuli. Tertia ratio deducitur ex eo, quod dum aliquis potitur complexione naturali bene diſpoſita, nec corrupta, caret omninò ſcrupulis, licet à dæmone impugnetur, vt videre eſt in antiquis illis patribus, & præcipuè in Antonio, Hilarione, & Martino, qui ſcrupulos à dæmone ſibi propoſitos contemnentes, auctorem eorumdem (gratia Dei auxiliante) quæ nemini deficit, irridebant; quibus enim generoſa, & bona data eſt complexio, timere huiuſmodi apparentes rationes timendi, cum ipſius gratiæ auxilio non contingit. Quar-

tam rationem ex eo deduco, quod ſicut nobis etiam inuitis, diuerſæ cogitationes mentem, noſtram imbecillitate naturæ humanæ id agente, impugnant, ſic videmus cogitationes complexionem illius ſequi, ſi quis enim complexione ſit lætus, vel triſtis, aut iracundus ſimiles cogitationes vigilans & dormiens, inuita voluntate patitur, ita vt huiuſmodi cogitationis ſint veluti proles complexionis, ſicut motus obſcœni naturæ per peccatum originale corruptæ.

Non dubito tamen, quin aliundè creſcant ſcrupuli, ex varijs enim fontibus habent ſuam originem, videlicet ex tentatione diaboli, ex ignorantia, ex conſortio ſcrupuloſorum, ex immoderata viuendi ratione, ex inconſtantia, & inſtabilitate animi in ijs, quæ ſemel ſeriò deliberata ſunt: & ex nimia ſollicitudine cauendi omne illud, quod malum eſt, & denique ex quadam mania in anteriori cerebri parte reſidente; Non exiſtimes tamen eos ex illis vt cauſis; ſed ex illis velut copijs auxiliaribus complexionis principaliter prouenire; & dumtaxat concomitanter ad hac, quæ eſt principalis cauſa, quæque eo deterior redditur, quo pluries ex prædictis cauſis ſibi habet coniunctas, quarum ferè omnium ipſa eſt mater; cauſam igitur principalem ſcrupuli puta eſſe complexionem deprauatam, cœteras autem eſſe concauſas minus principales, quæ ſcrupulum augent, illumque ſæpè intolerabilem reddunt.

Dices ſi hæc ita ſe habeant, nullum ſcrupulo curando poteſt adhiberi remedium; nam cum à natura complexio ſit indita, & naturam, & illud, quod eam comitatur, nemo poſſit expellere, ex conſequenti fit, vt ſcrupulus ab ea proueniens omni remedio, quod ab homine pendeat, penitus careat: niſi mutata, aut ſaltem temperata complexione. Reſpondeo argumentum non bene concludere; nam tripliciter contingere poteſt remedium ſcrupulo adhiberi, 1. Eo modo vt totaliter ſcrupulum amoueat, 2. Eo modo vt leniat, & temperet complexionem, & conſequenter ſcrupulum, 3. Eo modo vt ipſo ſcrupulo in mente perſeuerante remedio impediatur, ne ſcrupuloſus in peccatum labatur: quoad primum fateor non poſſe niſi raro adhiberi, hoc enim Dei opus eſt, poſſe tamen aliquando videlicet per immutationem complexionis, quam aliquandò immutari videmus, & ipſa immutata ſcrupulos exulare, non enim complexio ſic naturæ connexa eſt, vt immutari non valeat. Cœterum cum complexio non ſit alligata ita vni obiecto, vt animam illi teneat alligatam, fit ſæpè induſtria viri ſpiritualis, vt ita ſcrupuloſo oſtendatur vanitas ſcrupuli, & periculum ei adhærendi, vt anima ſui amans omninò ab eo declinet, & vero adhæreat.

Quoad verò ſecundum adhiberi facilè poteſt; ſicut enim huiuſmodi efferata complexio ferocior non eſt beſtiarum volucrum, fer-

pentium, & cœterorum natura, quæ teſte Iocobo in ſua Epiſt. cap. 3. ab homine domatur, non tamen tollitur, lenitur non deſtruitur, ſic quoque ſcrupulus à complexione ortum habens, per aliqua remedia, de quibus infrà non totaliter tollitur, ſed plurimum lenitur, & temperatur, ac ferocitatem ſuam aliquomodò deponit, & domeſtica redditur, quemadmodum huiuſmodi animantium natura.

Quoad denique tertium remedium fateor eſſe plurimum vtile, & ab omnibus Theologis ad hoc probatum, vt autem de ijs omnibus aliquid dicamus, notandum eſt tribus modis poſſe conſiderari illud quod communiter vocatur ſcrupulus, 1. Quando illius quod menti inijcitur, vt animum in contrariam partem eius, de quo habet firmum iudicium, rapiat, vt videatur ei eſſe improbabile, quod anteà probabile iudicabat, 2. Quando illud quod à mente concipitur, leuiter eam mouet, 3. Quando eſt quidem alicuius roboris, non tamen tanti, vt excitare poſſit in mente fidem tam firmam, quàm priùs oppoſitè conceptam, aut quæ illam vincat. Primò autem modo nonniſi impropriè dicitur ſcrupulus, cum iudicium in priori ſententia non remaneat firmum: Secundò autem, & tertiò modo propriè ſcrupulus dicitur. Qui qua ratione poſſit cum iudicio firmo conſiſtere oſtendunt Doctores ſimilitudine deducta à naturali, & ſupernaturali certitudine ad moralem; Demonſtrationem enim, & fidem de aliquibus rebus cum rationibus eiſdem oppoſitis, quas ſoluere minimè poſſumus, in eodem intellectu, ſine amiſſione ſcientiæ, & fidei coniunctim permanere experimur, quod ſimiliter de ſcrupulo, opinione, & iudicio certo circa aliquod obiectum poſſe affirmari iudicandum eſt.

Remediorum autem primum Generale occurrit pia per Prælatos, aut Confeſſarios vices eorumdem gerentes, ſcrupuloſorum conſolatio, quam Franciſcus deſiderat à Prælatis Generalibus adhiberi: *Conſoletur* enim ait *piè afflictos, cum ſit vltimum remedium tribulatis*, didicerat hoc remedium à Spiritu ſancto prouerb. 31. dum parabolica loquendi forma ait: *Date ſiceram mœrentibus, & vinum his, qui amaro ſunt animo*, in quem locum habet gloſa: *Pœnitentibus qui priſtinorum actuum mœrore, atque triſtitia deprimuntur, ſpiritualis ſcientiæ iucunditatem, vt vinum quod lætificat cor hominis, affluenter infundite, ne abundantiori triſtitia abſorbeantur, qui huiuſmodi ſunt.* Quibus docentur Prælati attenuandam eſſe afflictionem ſcrupuloſorum, non augendam, ſuaui lenimine medicandam, non aſperiori remedio pœnæ huiuſmodi nouam pœnam ſuperaddendam eſſe, *ne* vt ait idem Franciſcus *deſperationis morbus præualeat in infirmis.* Non benè proculdubio ij ſanitatem huiuſmodi infirmorum procurant, qui eos, & præcipuè moniales verbis excipiunt aſperis, & aſperitate, tamquam Chirurgus crudelis, gladio putant ſe huic morbo mederi, non enim animus

gladio, & inciſione ſicut corpus medetur, alia eſt natura corporis, alia animi; Illud medicamentis, quibus tota illius complexio mouetur, ſanitatem recuperat, hic ſuaui lenimento ſanatur. Quam egregiè Franciſcus non ſolum verbis, vt ſuprà, ſed etiam factis illud oſtendit in Fratribus Leone, & Rigerio, quos quaſi in deſperationem ſcrupulis adductos, piè, & humaniter, vt pater, ac etiam vt mater eſt conſolatus, & ſic eorumdem ſcrupulos temperauit. Certè cum ſcrupuli ex complexione colerica, & melancolica præcipuè naſcantur; nihil eſt quod magis illos temperet, & eorumdem ferociam molliat, quam pia conſolatio, cum experiamur nihil magis mollire melancoliam, & iram, quam verba mollia iuxta illud *reſponſio mollis frangit iram: ſermo durus ſuſcitat furorem*, Prouerb. 15.

Secundum generale remedium ſcrupulis ſanandis eſt oratio, illa enim eſt malleus dæmonum, quo eorumdem capita, ſeu tentationes atteruntur, eſt magnes, quo Deus dum nobis gementibus ſub afflictionibus ferreus videtur, ad nos trahitur, nobiſque fit propitius. Quàm benè Franciſcus hoc remedium docet referentibus Piſano, & Celan. in legen. cap. de Orat. dum ſic fatur: *Seruus Dei pro aliquo conturbatus, illicò ad orationem debet confugere, & tandiu coram ſummo patre perſiſtere, donec reddat ei ſui ſalutaris lætitiam. Si enim in mæſtitia moram fecerit, adoleſcet Babylonicum illud, quod tandam, niſi per lachrymas expurgetur, maximam in corde generabit rubiginem.* Quid melius quæſo de prauo ſcrupuli effectu ſi quantocitiùs per orationem non expellatur, dici poterat? Verum ne factis aliud doceat ſua oratione ſcrupuloſam mentem Rigerij deliniuit, ſic pro ſemetipſo repetita ſæpiùs oratione ſcrupuloſam cogitationem, quæ eum ſumma affecerat mœſtitia ſuperauit, vnde conſtat quam vtilis ſit oratio, & quod ſi ad omnia vtilis ſit, maximè tamen vtilem ſcrupulis mitigandis, & aliquando penitus euellendis agnouerant patres, qui de vita ſpirituali ſcripſerunt, quorum doctrinæ exponendæ, quia omnibus nota eſt, non immoror. Moneant ergo Prælati Moniales, & ſubditos, ſcrupulis tentatos, vt ſedulò orationi incumbant, & ſi ea omninò non tollantur, ſaltem eorum ferocia delinietur. Certè ſi alicui experientiæ meæ in hac arte credendum ſit, dicam hoc medium ad hoc efficaciſſimum exiſtere; probaui enim ſæpiſſimè ſcrupuloſum antè orationem, quemadmodum tempeſtate Oceeanum ſummè turbatum, ea peracta maxima in mente donatum fuiſſe tranquillitate, nec immeritò, nam cum Deus ſit *pater miſericordiarum, & Deus totius conſolationis, qui conſolatur nos in omni tribulatione noſtra*, qui fieri poſſit, vt quis ad eum per orationem deſolatus accedat, & inconſolatus recedat.

Tertium generale remedium eſt, mentem auertere ab ijs cogitandis, quæ ſcrupulos ipſi inijciunt, ea enim eſt mentis noſtræ infirmi-

Digitized by Google

tas, vt ſequendo natiuum naturæ rationalis omnia ſcire cupientis, impetum, curioſè nimis ſcrutetur ea obiecta, circa quæ ſcrupuloſè verſatur, putans ſe omninò cunctas difficultates in ijs incluſas ſoluere,& ſic ſe à ſcrupulis expedire, cui contrarium contingit, maioribuſque difficultatibus ſe implicatam videre cogitur; non ſecùs, ac ille qui putans vnum, aut alterum ab aceruo lapidum ſegregare, plurimos cum eo congregatos, & coadunatos ſegregat, ac ſimile ei accidit quod Euæ, cui conſideranti curioſè nimis fructum ligni, quod erat in medio Paradiſi, & verbis ſerpentis aures præſtanti, caſus ab originali iuſtitia contigit. Omnis quidem rerum ſpeculatio, & contemplatio pulchra, & honeſta eſt, ſed ea quæ mentem turbat, vt hæc, illa honeſtate caret, qua mens vt quietè, & ſuauiter viuat, ſe priuare, & quaſi obcæcare debet, & ſtatim ſe ab illis obiectis auertere, & ad alia cogitanda ſe applicare. Certè ſicut Eques ad equum ferocem,ne ſe præcipitem agat, continendum, illius oculos claudit, & quaſi eum excæcat, & ſic eius ferociam domitam habet, ſaluuſque & incolumis iter peragit, ſic Monialis, aut quilibet alius erga ferociam ſcrupuli ſe habere debet, excæcãdo mentis oculum,ne nimis ſcrutando ſcrupuli obiecta, præceps in peccatum ruat. Et hoc remedium vniuerſale tradunt quotquot de mente ſcrupuloſa quietanda ſcripſerunt.

Quartum generale remedium ſcrupulis ſanandis eſt parùm, aut nihil ſibi credere, & multum, aut totaliter confeſſario, proprius enim amor ſui, mentem ſcrupuloſi ſæpiſſimè fallit,illique bonum pro malo, & malum pro bono proponit; Vnde eum timere, vbi non eſt timendum, quaſi cogit. Quod euaneſcente ſcrupulo apertè cognoſcit: ſeque deluſum fuiſſe per ſcrupulum ridet; debet ergo ſuo ſenſui; atque etiam arbitrio renunciare ſcrupuloſus, & illud in obſequium iudicij ſui Superioris, aut Confeſſarij captiuare: eique in omnibus promptam, & cæcam, depoſito omni prorsùs timore, obedientiam præſtare. Nec vmquam à ſemel habita illius concluſione recedere, quid quid aduerſus eam reclamet ſcrupulus, quod fallatur, aut poſſit ipſe falli director; nam & ſi falleretur, non tamen fallitur ſubditus, aut pœnitens, cuius iudicio omni iure tenetur parere, maximè ſi ſimul ſit Prælatus. Quare ſcrupuloſus ita iudicio ſuo renunciare debet, etiam ſi adire non valeat directorem, vt ex ſententia, quod ſit ſcrupuloſus contra illum agere poſſit; niſi contrarium legiſſe apud probos auctores euidenter recordetur; imò ſi ſcrupuloſus tanta laboret ex ſcrupulis mentis cecitate, vt quid agere ſine peccato valeat, non agnoſcat, poteſt facere tunc temporis illud omne, quod ſibi legique Dei conuenientius iudicauerit, maximè dum contingit ſcrupulus in actione; quæ differri nequit, vel incohata relinqui: ac præstereà iudicatam ſemel actionem licitam debet proſequi, nec ab illa deſiſtere

quidquid obmurmuret ſcrupulus; alioquin nullam in mente quietem ſperate poterit, ſe quę multorum peccatorum laqueis colligatum agnoſcet, vt docent omnes, qui addunt ſcrupuloſum ſibi certò perſuadere debere legem Dei non eſſe vinculum ad iniquitatem, ſed ſtimulum ad pietatem, & ad charitatem erga Deum, & proximum augenda: nec eſſe talem, vt cogat hominem ita agere, vt appareat fatuus, aut à curialitate honeſta, quæ virtus eſt, alienus. Docent inſuper ſcrupuloſum ſibi perſuadere debere Deum eſſe ſummè bonum, non autem iudicem inexorabilem, vel tyrannum, aut carnificem, qui velit homines perdere, & non ſaluare, cui ex conſequenti totaliter confidere poſſit: docent denique directores, cum erga ſubditos ſcrupuloſos, tum non ſubditos debere practicè ſequi eas opiniones, quæ magis libertati fauent conſcientiæ.

Plura alia ſunt remedia generalia, quæ aut complexionem immutant, aut ſaltem mitigant, ac ex conſequenti ſcrupulum ex ea ortum, vt ſunt artis medicæ opera, & auxilia, recreationes moderatæ, exemptiones à ieiunijs, vigilijs, macerationibus corporis, orationibus, & lectionibus aſſiduis, & alijs huiuſmodi, quæ vires corporis, & animæ augent, & reficiunt, quæque prudentes directores Monialibus, & viris Regularibus ſcrupuloſis, dum opus eſt, ſeriò & beneuolè adhibere debent.

Non deſunt etiam apud viros ſpirituales ſpecialia remedia, quæ ſcrupulis ſpecialibus applicare debent directores, de quibus proximè agendum eſt, & vt ordiamur materiam, proponendæ ſunt ſpecies ſcrupulorum, vt ijs remedia ſpecialia applicanda proponantur. Quidam enim ſcrupulis grauiter anguntur, quod non integrè, nec debitè peccata ſua confeſſi fuerint; quod horas Canonicas, & Miſſam non ritè perſoluerint, aut dixerint, quod denique in confeſſionibus audiendis, & cœteris munijs exercendis illicitè ſe geſſerint: quibus hoc remedium ſpeciale eſt applicandum à directoribus (videlicet) eis perſuadendo (ſi timorata conſcientia eos potiri nouerint) non deliquiſſe; eaſque cogitationes eſſe meros ſcrupulos, niſi in ijs defectum, ita euidenter agnouerint, vt vellent iureiurando affirmare, ſe peccatum letale, in his agendis perpetraſſe, nam qui fieri poteſt, vt vir timoratæ conſcientiæ, ſicut ſunt vt plurimum ſcrupuloſi, vellent peccare confitendo peccata ſua, & aliorum peccata audiendo, Miſſam celebrando, vel audiendo, horas Canonicas perſoluendo, & alia munia huiuſmodi exercendo, certè hoc mortaliter non eſt credibile: eſſet enim ſimul in eodem arbitrio ſupponere actualem voluntatem non peccandi, cum voluntate peccandi, quod penitus abſurdum eſt, imò & impoſſibile.

Alij ſcrupulis agitantur, exiſtimantes ſe contra fidem, vel ſpem,

vel charitatem, aut alias virtutes peccaſſe; aut aliquando peccare, quibus etiam mederi debent directores eis ſuadendo, ſe non obligari ad aliud explicitè credendum præter Simbolum Apoſtolorum, rudi minerua (id eſt) prout verba ſonant, intellectum, nec aliud ſperandum, quàm vitam æternam, etiam confusè cognitam; nec venire quidquam amandum ſuper omnia præter Deum, etiam confusè cognitum, & proximum ſicut ſeipſum. Et quod harum virtutum, & aliarum actus expreſsè eliciendi rariſſimè contingat obligatio, vnde quidam arbitrantur, quod ſufficit in vita ſemel eos elicere, licèt de tempore, quo eliciendi ſunt, non conueniant. In quo directores debent ab eiſdem timorem illum vanum, videlicet, quod contra has virtutes peccauerint, à mente excutere; nam qui fieri poteſt vt timens ne ſit hæreticus, cum ei deſit contumacia, quæ intrinſeca eſt hæreſi? Qui fieri poteſt, vt totis viribus ſperans in Deum, quem cognoſcit fidelem, eum infidelem, & immiſericordem iudicando, in deſperationem ſit lapſus? Qui denique fieri poteſt, vt is cui ſumme Deus dilectus eſt, & victimam vult eſſe pro Dei dilectione conſeruanda, fecerit contra præceptum de amando Deum, & odio eum habuerit? Quam ſimiliter cautelam; ſeu remedium debent adhibere animabus dirigendis excubitores ijs, qui timent ſe cenſuras incurriſſe; nam cum eæ non poſſint incurri ſine contumacia; & eam ſummè oderint ſcrupuloſi, non eſt credibile, quod eas incurrerint.

Quidam alij ſcrupulis anguntur quod Deo votum emiſerint, & alias obligationes contraxerint, aut eiſdem contractis non ſatisfecerint, quibus ſemel examen de veritate earum diſcernenda, cum mediocri deligentia à prædictis excubitoribus pro remedio eſt iniungendum, & ſi conſtiterit eiſdem, ad aliquos earum eſſe obligatos, declarent obligationem ſcrupuloſis, aut diſpenſent ſi poſſint. Quod ſi dubia conſtiterit obligatio, iniungant, vt ſcrupulos deponant; cum in dubio melior ſit pars poſſidentis, ipſique eæcè pareant. Doceant inſuper illos, ne credant vllam obligationem ſe contraxiſſe, dum inter orandam ſubito contigit venire in mentem, quod tunc vouerint, aut quid ſimile deliberarint, aut intentionem in aliquem prauum finem direxerint, quoniam non eſt credibile, quod ſcrupuloſus ſic orans, ad hæc emittenda mentem, & voluntatem applicuerit; ſed potius, quod ſint dæmonis tentationes, ad fructum orationis euacuandum.

Nonnulli alijs ſcrupulis vexantur, videlicet quod in hoc, aut illo opere agendo, aut omittendo, non ſolum venialiter, verum etiam mortaliter peccauerint, quibus remedium applicare debent directores prædicti, vt hæc cogitatio, quæ mentis pacem omnino conturbat, ab eorumdem mentibus exulet. Hoc autem tale erit, ſi ijs ſuaſerit

ſerit, primò penitus abſtinere ab examine ſuorum operum; niſi eo tempore, quo aut confeſſionem emittere, aut Miſſam celebrare contingit, ſerò autem, aut dum aliquod Sacramentum miniſtrandum eſt, ſola contritione animam purgare. 2. Debent ijs ſuadere, non debere credere ſe mortaliter peccaſſe; niſi ijſdem conſtet de euidentiſſimo conſenſu ad mortale; & niſi vellent iurare ſe læthaliter peccaſſe; nam dubio pendente de peccato mortali commiſſo, non debent timere illud fuiſſe mortale; quocircà tunc ſecurè agere poſſunt, & debent in omnibus, eo modo, acſi certi ſint de poſſeſſione gratiæ nullatenùs amiſſæ. 3. Huiuſmodi directores eos docere debent ſe debere exiſtimare, nullatenùs peccaſſe; ſed potius non mediocre meritum adeptos eſſe; ſi cognoſcant habitualiter ſic eſſe diſpoſitos, vt mori potiùs parati ſint, quàm mortaliter peccare; maximè verò ſi hanc actualem diſpoſitionem habebant eo tempore, quo ſcrupulo angebantur. 4. Directores illis ſuadere debent, ſe penitus non peccaſſe mortaliter, nam vel eo tempore, quo vrgebat ſcrupulus, libera mente, & voluntate, ſeu plenè, & cum delectatione ſcrupulo conſentiebant, vel mente, & voluntate turbata, & confuſa, ac cum mentis anguſtia, ſi primo modo, certum eſt quod peccarunt mortaliter, verum non eſt credendum, quod viri timorati eo modo ſcrupulis ſuccumbant, ſi ſecundo modo, peccati tantum venialis rei cenſendi ſunt, cum iuxtà omnium ſententiam, non plenè voluntarium peccatum letale facere non valeat.

Multi denique ſcrupulis ſic agitantur, vt ferè ſingulis etiam bonis actionibus, & operibus faciendis letaliter peccare timeant, ſicque illa cogitatio menti inhæret, vt eam ab illa vix, ne vix quidem eradicari valeat, quibus ſuadendum eſt. 1. Non debere eos vſquam formare iudicium practicum de malitia operis faciendi, ſed potius contrarium, quod ad libitum formari poteſt; niſi conſtiterit per euidendem rationem illud opus eſſe mortale, & quamuis hæc ſententia, quod ad libitum poſſit, quis formare iudicium parcticum, & licitè operari à multis impugnetur, attamen præter Caietanum, ſeptem alios graues habet Doctores, illam ſuſtinentes, quam indubitatam exiſtimo, nitor huic rationi (videlicet) id licitum eſt agere viro ſcrupuloſo, quod humanæ libertati rationabiliter conuenit, & ad eius ius ſpectat, in eo autem caſu agere rationabiliter conuenit libertati, & ad illius ius ſpectat; ergo viro ſcrupuloſo eſt licitum in eo caſu agere; prima propoſitio eſt euidens; nam libertati rationabiliter operari ſemper cõuenit. Secunda propoſitio probatur, nam quid obſtaret libertati, vt non licitè operaretur non video? Peto enim ſi illa dictamina non occurriſſent, poterat ne operari licitè nec ne? Non poteſt dici quod non poterat operari, ergo etiam ijs occurrentibus poterat

operari, ergo etiam ijs occurrentibus poterat operari, eo modo quo quis cogitationibus prauis agitatus, iiſque in mente permanentibus, dummodo ijs non conſentiat, poteſt licitè operari, alioquin fatendum eſſet legem Dei multis impoſſibilem; ijs videlicet, qui tot cogitationibus prauis, ac etiam ſcrupuloſis obruuntur, vt vna per iudicium repulſa, occurrant innumeræ, quas ſi quis ſigillatim vellet per iudicium repellere, antequam operaretur, totam vitam in huiuſmodi repulſis inſumeret, nec poſſet minimam illarum partem exhaurire, ac ſic nunquam operaretur. Concludendum igitur eſt, poſſe ſcrupuloſum ad libitum, vt ſuprà operari. Accedit quod omnes fatentur quemlibet ſcrupuloſum ex eo ſolùm, quod ſcrupuloſus eſt, in materia, in qua ſcrupuloſus eſt, pro libito poſſe operari, quod idem eſt ac ad libitum, vt ſuprà operari; nec video vllam rationem efficacem in contrarium adduci, niſi Doctores confundant, vt videntur confundere, dubium ex aliqua vrgenti ratione conceptum, cum ſcrupulo, debent igitur Directores huiuſmodi ſcrupuloſos docere, vt agant, ſcrupulum deponendo ad libitum, vt ſuprà; & eos à confeſſione huiuſmodi ſcrupulorum, & cogitationum penitus cohibere. Verum vt in praxi directores poſſint multa ex ijs remedijs prudentius, & facilius ſcrupuloſis applicare, exemplum de quodam Sacerdote mediocriter docto hic afferre iudicaui, qui vt infrà ſcrupulis angebatur.

1°. In omnibus ſuis operibus etiam ſanctiſſimis dictamine continuo peccati letalis patrandi torquebatur.

2°. In dictis operibus faciendis, & ſuis muneribus exequendis continuo reflectendo, timebat ſe aliquam intentionem habuiſſe mortalem, aut venialem, vel forſan alicui mortali peccato conſenſum præbuiſſe.

3°. Cum ipſe à iuuentute ſua habuiſſet ſemper propoſitum non peccandi, & ſua opera ad Deum dirigendi, continuò eos actus non peccandi, & omnia agendi propter Deum eliciebat, vnde illi contingebat aprehenſio, ſeu timor continuus, quod in actionibus, etiam pijſſimis venialiter deliquiſſet, & ex conſequenti peccaret mortaliter, ſi actiones venialiter peccaminoſas ad Deum dirigeret, ac etiam mortaliter, ſi eas non dirigeret ad Deum, cum ſic agendo denegaret Deo, quod eidem debitum eſt.

4°. Timebat continuò ſe eſſe coinquinatum peccato mortali, ac proinde metuebat ſe peccare mortaliter bona opera faciendo, aut preces fundendo intentione merendi, aut Deo placendi, indulgentias lucrandi, vel denique orando pro defunctis, & pro proximis viuentibus, cum opera huiuſmodi in ſtatu peccati mortalis facta, nullum prædictorum effectuum ſortiri valerent.

5°. Veritus ne eſſet in peccato mortali, timebat ſe peccare morta-

liter ſi pſalmos, quaſi pro ſeipſo compoſitos, recitaret, eo quod ſibi plurima applicaret, quæ nulli niſi in ſtatu gratiæ exiſtenti conuenire queunt.

6°. Timebat recitando horas canonicas, errare in aliquo Pſalmorum, & ſcripturæ verbo, & ſi cogitatio occurreret, quod forſan non ita vt pronuntiauerat, legendum erat, timebat ſe in hæreſim lapſum, & excommunicatum.

7°. Continuis abnegationibus ſuorum ſcrupulorum, & intentionum, timendo ne fortè prauæ forent, vtebatur, ac ſimiliter continuis actibus non peccandi, & contritionis, atque in continua ferè mentis occupatione in præmiſis actibus iterandis verſabatur, & licet plurimos libros, qui de hac materia agerent legiſſet, & doctorum conſilium, & medicorum certamina adhibuiſſet, non tamen quieſcebat.

8°. In conuictu, & conuerſatione audiendo proximum, aut cum eo loquendo, timebat cooperari detractionis peccato, aut alijs huiuſmodi peccatis proximi.

9°. Timebat narrare cum complacentia ſua præterita opera, veritus, ne in eiſdem faciendis, forſan mortaliter, aut venialiter peccaſſet, ac ex conſequenti veritus ne in complacentia in eis eſſet mortalis, aut venialis.

10°. Non poterat, niſi cum magno labore, & agonia peccata ſua confiteri, cum ea confeſſario pandendo, perpetuo dictamine; quod peccaret letaliter, laboraret. Ijs ſummariè expenſis ſcrupulis, ille Sacerdos angebatur, quibus ab inſignibus Theologis reſponſum fuit, opus eſſe continuas ad Deum preces fundere, vt à prædictis tentationibus eum liberare dignaretur, & ſuum iudicium directoris iudicio, in omnibus omnino ſupponere, nec habito ſemel reſponſo, eum ampliùs interrogare. Et in particulari primo ſcrupulo reſponſum fuit eodem tempore, quo huiuſmodi cogitationes ſcrupuloſæ menti occurrunt, debere eas contemnere, & laudabiles, ac etiam indifferentes actiones inchoatas proſequi, aut nondum cœptas incipere, nullo præmiſſo examine de bonitate, aut malitia earumdem, ſi in eodem inſtanti non recordetur, ſe apud probos auctores legiſſe eas peccato letali ſubiacere; nam credere non debet, mortali, aut veniali peccato ſubiacere, cum de harum malitia non ei conſtet, ſibi autem manifeſtum eſſe agnoſcat, habitu exiſtimandi illud peccatum eſſe, quod non eſt, importunè grauari, & ſic generosè eas contemnendo, contrarium habitum facilè acquiret, & inſuper ei dictum fuit, quod licèt, non ineſſet ei obligatio recitandi horas canonicas, & alias orationes vocales obligatorias, cum tanta animi anxietate, nilominùs ſatiùs illi erat, eas recitare, & ſua alia munera exercere.

quamuis plura verba etiam in verbis conſecrationis ad ſcrupulos fugandos miſceret alioquin ſi ab his exercendis, & agendis deſiſteret, periculum immineret, ne tanta puſillanimitate opprimeretur, vt tamdem ab omnibus indifferentibus, ac etiam bonis operibus penitùs abſtinere cogeretur.

2°. Scrupulo dictum fuit eum ſcrupuloſum, non debere reflectere mentem ad ſua opera ſancta, aut alia, donec ſero faciendum eſſet examen, & ſibi perſuadere, ſe neque mortaliter, neque venialiter peccaſſe, neque intendiſſe quid prauum, niſi eodem tempore, abſque alio examine vellet iureiurando affirmare ſe peccaſſe, atque ità debere opus cœptum proſequi, licèt mentem ſic tenebris obſcuratam patiatur, vt nullo fundamento, aut ratione ad agendum nitatur, cum ad id notitia habitualis ſui ſcrupuli ſufficiat.

3°. Eum ſcrupuloſum non abligari ſua opera actualiter ad Dei amorem dirigere, & cogitationi importunæ ad ea ſic dirigenda reſpondere poſſe, ſe nolle: Inſuper eum ſua omnia opera poſſe ſic dirigere, in quibus, nullo adhibito examine, non animaduerteret peccatum, melius tamen fore, cum ea, ſcrupulo imperante ſic eliceret, illum amoris actum in ſuis operibus non elicere: ſibique ſufficere ſemel in matutinis vniuerſaliter pro omnibus operibus eum producere.

4°. Hunc Sacerdotem debere abſque alio examine poſitiuè credere, ſe eſſe in ſtatu gratiæ, niſi eo tempore ei de contrario euidenter conſtaret, & vellet iurare ſe in hoc letaliter peccaſſe, cum ſe in hac materia agnoſcat ſcrupuloſum, & huiuſmodi ſcrupuloſæ cogitationes ſoleant in ſanctis operibus occurrere, cum ipſe ſæpius ſolitus ſit proteſtari ſe nolle Deum offendere, ſeque ab huiuſmodi cogitationibus, dum mens quieſcit, deceptum experiatur: cumque ſicut de proximo, dummodo non ei conſtet de contrario, optimè iudicare debeat, de ſeipſo ſimile iudicium ferre teneatur.

5°. Eum poſſe recitare pſalmos eo modo, quo ſuprà, licet peccato mortali laboraret, nec propterea ſic recitantem peccare, quoniam etiamſi non ſit in ſtatu, qui per verba pſalmorum exprimitur, habet tamen vel deſiderium illum exprimendi, aut ſi eo caret, interrogatus reſponderet, ſe velle illud habere. Accedit, eum hanc recitationem facere, vt Eccleſiæ membrum, ac propterea, quamuis illud quod per verba Pſalmorum ſignificatur, in eo non exprimatur, attamen in alijs eiuſdem membris exprimitur, & poſito quod nihil eorum fieret, niloſminus non peccaret, niſi recitando Pſalmos ea intentione, qua ſuprà, vellet mentiri.

6°. Neminem in hæreſim labi, niſi contumacem id eſt probè certũ de deciſione Eccleſiæ circa aliquod obiectum, illa autem dubia, ſeu ſuſpiciones, ſcilicet, quod forſan aliter habeatur in Pſalmis, aut Script.

vel quod fortè ipſe aliter recitet, quàm ſcriptum ſit, vel denique quod ipſe legat, vt videat, ſi ità, aut aliter ſcriptum ſit, non ſunt peccata contra fidem, ſed ſimpliciter ſcrupuli originem ex naturali ipſius timiditate trahentes.

7°. Eum non debere reuocare ſuas intentiones, ſeu volũtates, niſi eo inſtanti abſque examine vellet iurare ſe peccaſſe letaliter, aut venialiter, imò etiamſi vellet iurare eas fuiſſe huiuſmodi, non debere propterea ceſſare à cœptis operibus, nec teneri illis dare nouum finem, cum ex natura ſua ſint licita, & praua intentio per illam aprehenſionem, quæ ſine diſplicentia eſſe non poteſt, interrumpatur. Denique cum licet in mortali exiſtentem poſſe licitè elicere actus merendi, & cœteros huiuſmodi in ſuis operibus faciendis, quoniam eius intentio actualis, virtualis, aut habitualis, non fertur ad faciendum aliquid, quod ſit contra inſtitutionem Dei, aut Chriſti, ſed ad illud faciendum eo fine, quo pij, & boni Chriſtiani ſolent ſua opera facere.

8°. Eam cogitationem cooperandi peccatis proximi contemnendam eſſe ex tribus titulis, 1. ex bona æſtimatione, quam de proximo habere tenetur, 2. ex iure poſſidendi ſuam libertatem in conuerſatione, ſicut in alijs actionibus & rebus, 3. ex eo quod non teneatur examinare actiones, & opera ſui proximi, alioquin hoc illi eſſet iugum intolerabile, imò licèt agnoſceret, eos cum quibus verſatur, etiam ſubditos, ſæpè in hoc mortaliter peccare, non tenetur ſe priuare libertate loquendi, confabulandi, &c.

9°. Eum poſſe ſuas præteritas actiones, & opera cum complacentia, & laude recitare, nec eum teneri ante eorumdem recitationem ſi bona, aut mala fuerint examinare; niſi ei conſtiterit manifeſtè, illa fuiſſe ſuapte natura mortalia, aut venialia, licèt per accidens, & ratione alicuius circũſtantiæ fuerint huiuſmodi, quoniam in eiſdem in formali ratione peccati non complacet, aut laudem ſumit, ſed ſolum in materiali, alioquin continuæ torturæ cõſcientia eius expoſita eſſet, & cogeretur circa ſua opera præterita perpetuum ſeruare ſilentium.

10. Eum non teneri emittere confeſſionem integram peccatorum ſuorum, ſed ſufficere confiteri vnum, aut aliquot peccata, quæ ſine illa tortura poteſt dicere, cum enim præceptum confeſſionis integrè faciendæ ſit affirmatiuum, non obligat, niſi concurrentibus debitis circumſtantijs, quarum vna eſt, vt fiat commodè, & non cum tam graui incommodo, & mentis anxietate. Hæc ſunt reſponſa grauiſſimorum Doctorum, quibus ille Sacerdos minimè quieuit, vt potè complexione melancolica prægrauatus, quæ eum libertate circa hæc obiecta ſcrupulorum priuabat, non propterea tamen de illius, ſicut nec etiam de aliorum huiuſmodi ſalute deſperare debent directores, cum hæc omnia non ſint voluntaria, & ad ſummum ſint tantum ve-

nialia, ex vehementi illa complexione organum imaginationis inſicienti ortum habentia. Quocirca conſolari eos debent, & eis ſuadere Deum ex dilectione, qua erga eos fertur, volens eos à multis imperfectionibus purgare, eos ſic tentare, vt ſic illi ſint gratiores, & maioribus meritis erga illum, ac ex conſequenti mercede cumulentur.

§. *VNDECIMVS.*

PRÆLATI NON DEBENT RELINquere iudicio præfectarum monialium impoſitionem pœnitentiarum, & pœnarum, niſi in caſu inobedientiæ contumacis.

FRANCISCVS hanc lectionem fecit Prælatis, dum in Reg. S. Claræ, cap. 9. libertati imponendi pœnas, & pœnitentias ſororibus delinquentibus non reliquit, ſed ipſemet faciendas præſcribere, & taxare voluit, ac ſi quæ forent augendæ, conſilium ſororum diſcretarum adhiberi voluit, vt in contumaciæ delicto conſtar, his verbis: *Si qua ſororum contra formam profeſſionis noſtræ mortaliter inimico inſtigante peccauerit, per Abbatiſſam, vel alias ſorores bis, aut ter admonita, ſi non ſe emendauerit: quot diebus contumax fuerit, in terra panem, & aquam coram ſororibus omnibus in refectorio comedat*: Plures huius legis cauſas ſuſpicor. Prima eſt quia cum facilis ſit naturæ corruptæ vindicta, quæ etiam ſub ſpecie legitimæ punitionis, etiam in ſubditis delinquentibus grauibus pœnis, & pœnitentijs non iuſtis, ac ſæpè iuſtis ſatiatur, illiuſque corruptionis probè doctus eſſet Franciſcus, ac gnarus ſexum fœmineum (quia minùs generoſum) propenſiorem eſſe ad vindictam virili ſexu, vt ſacræ, & prophanæ paginæ ſatis teſtantur; ideò cum huiuſmodi pœnitentias, & pœnas ſuis Minoritis delinquentibus non taxaſſet, eas penitus taxauit, & determinauit pro monialibus delinquentibus, ne zelus mulieris trāſiret in furorem. 2. Illud egit, vt pacem, & concordiam inter eas ſeruaret, excuſationem enim habent manifeſtam, præfectæ ſuas caſtigantes ſubditas, dum non in proprium arbitrium, ſed in regulæ præſcripta referunt punitiones; ac ipſæ ſubditæ nullam conquerendi occaſionem habent, ſicut nec infantes dum ex aluo matris egreſſi, pœnas humanæ conditionis ſuſtinent; cum hæ ex lege generali ſint eis impoſitæ, quare ob hanc rationem Franciſcus à Paula ſuis ſubditis delinquentibus pro delicti qualitate pœnas taxauit, quas correctores facere exequi indiſpenſabiliter obligantur. 3. Quoniam vir ſanctus nouerat ſexum fœ-

mineum eſſe maximè flexibilem, ac à debita ſeueritate in correctione ſeruanda, blanditijs, & adulatione eſſe facilè amouibilem; vnde debita ſeueritas Religioſa, ſi ab arbitrio illius penderet, periculosè laboraret. 4. Quia taxatis & in ſpecie impoſitis pœnis, & pœnitentijs adimitur omnis occaſio murmurationis inter moniales; quæ facilè contingit, dum ab arbitrio præfectarum pendent huiuſmodi pœnitentiæ; nam quæque pro libito iudicat, præfectam in puniendo, aut moderationem exceſſiſſe, aut infrà debitum, pœnam impoſuiſſe, quocirca prudenter vir ſanctus pœnas aliquas quibuſdam delictis in ſpecie impoſuit, reliquas verò Abbatiſſæ cum octo ſororibus diſcretis à Monialibus Monaſterij electis diſpoſitioni reliquit. Nec vllam ſoli illius arbitrio commiſit, niſi eam, quæ inobedientiæ contumaci eſt impoſita, cum enim Franciſcus pœnam, de qua ſuprà, huiuſmodi delicto impoſuiſſet, addit poſteà, *& grauiori pœnæ ſubiaceat, ſi viſum fuerit Abbatiſſæ.* Quare autem hoc fecerit? mihi perſuadeo feciſſe, quia hoc delictum ita graue eſt, vt non ſufficienter caſtigari queat: quocirca illius caſtigationem, ſi non ſufficiat à lege impoſita, mulieris diſcretioni commiſit. Et inſuper voluit, vt toto cōtumaciæ tempore pro contumace moniali oraretur, ſic enim habet: *Interim dum contumax fuerit, oretur, vt Dominus ad pœnitentiam cor illius illuminet.*

Non debes tamen illud ſic intelligere, vt putes præfectam monaſterij nullam per ſe ſolam, poſſe, ac debere imponere pœnitentiam ſuis monialibus ſubditis; nam leues imponere illis concedit vir ſanctus, ſed graues non vult, vt imponantur, niſi de diſcretarum conſilio; nam cap. 4. Reg. S. Claræ; ſic ſcribit loquens de ſororibus diſcretis: *Quarum in his, quæ forma vitæ ſororum requirit, Abbatiſſa ſemper vti conſilio teneatur.* Et cap. 9. eiuſdem Reg. loquens de ſororibus extra monaſterium pro quæſtu faciendo egreſſis, poſtquam ijſdem prohibuit, ne de ijs, quæ intra monaſterium aguntur, quæ poſſent ſcandalū generare, cum ſæcularibus loquerentur, & ne reuerſæ de ijs, quæ in ſæculo fiunt, coram ſororibus intra clauſtrum morantibus confabularentur, decernit quod ſi in his duobus ſimpliciter peccaret monialis, Abbatiſſa miſericorditer illi pœnitentiam iniungeret: *Si autem ex conſuetudine vitioſa haberetur, iuxtà qualitatem culpæ, Abbatiſſa de conſilio diſcretarum illi pœnitentiam iniungat.* Et certè ſatis mirari non poſſum prudentiam viri ſancti, qui tanta volebat ſollicitudine elongare moniales à ſcientia rerum ſæculi, vt ordinauerit, ne huiuſmodi ſorores ſeruientes reuerſæ ad Monaſter. cum Sæcular. intrantibus loquerentur, ſic enim ſcribit c.8. eiuſdem Reg. *Aliæ verò ſorores licentiatæ monaſterium intrantibus loqui non audeant, niſi præſentibus, & audientibus duabus diſcretis ſororibus per Abbatiſſam, & eius vicariam aſſignatis. Hanc formam loquendi teneantur per ſe Abbatiſſa, & eius Vicaria*

obſeruare. Et ſi de illis duobus delictis videlicet de loquutione eorum, quæ in monaſterio aguntur, aut de relatione eorum, quæ extrà monaſterium à ſæcularibus fiunt conuincerentur, coram eiſdem ſororibus ſeuerè punirentur.

Ex quibus Prælati Regulares cognoſcere poſſunt, quantam diligentiam & vigilantiam adhibere debeant, ne præfectæ monialium pœnitentijs grauibus ſuas ſubditas onerent, quas ipſi ſoli præſcribere debent, ſi à Regula earumdem non ſunt præſcriptæ, & attendere pro quibus culpis eas imponere ſit æquum, ne zelus præfectarum tranſeat in furorem: neue pax, concordia, & iuſtitia exulet è monaſterio, & rixa, & murmuratio, & iniuſtitia vices earumdem aſſumant.

Certè Patres Ordinis Minorum naturæ humanæ ad exceſſum in caſtigando propenſione in Capitulis Generalibus conſiderata, non ſolum culpis Monialium grauibus pœnas taxauit, verum etiam culpis Regularium, quas etiam noluerunt à Prælatis localibus, ſed nec etiam à Prouincialibus, & Generali infligi; niſi de conſilio, & aſſenſu diffinitorum. Quod maturè conſiderare debent aliorum Ordinum Prælati, qui cum ſint Patres ſubditorum paterna charitate vti debent erga eos, ſicut etiam erga moniales ſibi ſubditas; ac propterea pœnas graues, & pœnitentias pro modo culpæ, non ex nimio zelo taxare, & imponere: & ex ira, aut ex imprudenti zelo impoſitas, ex manſuetudine relaxare, aut ſaltem mitigare.

§. *DVODECIMVS.*

PRÆLATI DEBENT IMPONERE Monialibus mitiores obligationes ijs, quas Regularibus viris imponunt.

DEVS optimus, cuius prouidentia in ſui diſpoſitione non fallitur ſicut in Phyſicis ſuos Ordines præſcripſit, vt quodlibet non plus oneris in agendo, aut patiendo ſuſcipere cogatur, quam commodè poſſit, ne & ſub eo deficiat, aut certè ægrè ſuum opus exequatur, ſed illud ſuauiter, fortiterque iuxta ſuauem, & fortem Dei diſpoſitionem perficiat: Sic in ijs, quæ ad finem naturam ſuperantem diriguntur, ita ſuos Ordines diſponit, vt ſuaue, atque leue illius iugum habeatur.

Notum eſt omnibus ſexum virilem ſuperare fœmineum corporis robore, & dexteritate, prudentia, & magnanimitate, alijſque multis animi, & corporis dotibus; ac propterea illum ad grauiora ferenda onera hoc aptiorem; idcircò Deus huius vniuerſi pater familias

lias ſapientiſſimus, & optimus, illis maiora impoſuit onera, huic minora. Quem ſapientiſſimum Ordinem diuinæ prouidentiæ legimus, tum in lege naturæ, tum in lege Moſaica, ſed præcipuè in lege Chriſtiana obſeruatum, in qua videmus Chriſtum plurima onera impoſuiſſe viris, à quibus liberas eſſe voluit mulieres. Præcepta enim plurima illis dedit, vt eundi per orbem vniuerſum cauſa ſeminandi Euangelium, Baptizandi, & alia Sacramenta miniſtrandi, ſine pecunia, ſine pera, ſine calceamentis, ſine bacculo, vna ſolùm induti tunica, quæ mulieribus non impoſuit; vt potè ad hæc onera ferenda minus idoneis. Ad cuius imitationem ſtatus Politici ab oneribus Belli, Cuſtodiæ Oppidorum, & vrbium, & aliorum huiuſmodi eximunt mulieres, eaſque viris imponunt.

Franciſcus probè gnarus differentis vtriuſque ſexus conditionis, Minoritis, vt potè viris, aſpera impoſuit onera, quæ certè homini virtute, deique gratia vacuo videntur non ferenda, vt ſunt tot præcepta carni, & libertati humanæ ſummè inimica, à quibus liberas eſſe voluit moniales, vt potè fœminas; cum itaque 1°. vir ille prudentiſſimus, de induendis Minoritis locutus eſſet in ſua Reg. & duas eis tunicas dumtaxat permiſiſſet, profitendo ſe cum ſuis illius temporis vna tantum tunica intus, & foris repetiata contentum fuiſſe, agendo de veſtimentis Monialium cap. 2. Reg. S. Claræ iubet eis concedi tres tunicas.

2°. Cum in ſua Reg. Minoritarum curam infirmorum, & obſequium eis præſtandum commendaſſet, nec quidquam circa ea ſpecialiter præſcripſiſſet, ſed id totum prudentiæ & charitati Prælatorum reliquiſſet, in dicta Reg. Monialium cap. 8. poſt eamdem curam, & obſequium ardenter commendatum, ſpecialiter ad alia deſcendit; præcipitque Abbatiſſæ, vt eis prouideat de eibarijs, & alijs neceſſarijs, quæ requireret earum infirmitas; vult enim, vt infirmæ *iaceant in ſaccis, & paleis, & habeant ad caput capitalia cum pluma, & quæ indigent pediolis laneis, & culcitris vti poſſint.*

3°. Cum in ſua Regula præſcripſiſſet caſus apud ſuos Minoritas eſſe reſeruandos, pro quibus abſoluendis ad Miniſtros Prouinciales illis habendus eſſet recurſus. Attamen in dicta S. Claræ Regula noluit vllum reſeruari caſum apud ſuas Moniales, ſed omnia peccata iure communi à Confeſſarijs abſoluenda reliquit.

In quibus vir ſanctus manifeſtè declarat non eodem iure regendas eſſe mulieres, ac viros, ſed hos aſperiori, illas mitiori. Ex quo ſatis condemnat morem eorum Prælatorum, qui non diſcernentes inter conditiones ſexus, obligationibus, & alijs huiuſmodi eas onerant, arbitrantes ſe eodem prorſus iure vti poſſe erga Moniales, ac erga viros Regulares; vndè defectiones earumdem, aut ſi non deficiant,

Digitized by Google

ſaltem querelis, murmurationibus, detractionibus, & aliquando apellationibus ad Maiores Prælatos faciendis eas exponunt; cautè ergo procedere tenentur erga eas, nec plus præceptis, & obligationibus onerare, quam par ſit, & poſſit ferre ſuauis earum ductus, & delicata nimis muliebris complexio.

Neque tantum monialium hæc habenda eſt ratio, verum etiam quorundam virorum Regularium, mente, & corpore, aut vno illorum ita debilium, vt parum diſtent à muliebri conditione corporea, vel ſpirituali; vnde quantum fieri poteſt, & permittit Regula, ſuauiter ducendi ſunt, & in cibis, veſtimentis, & lectis ſubleuandi, exemplum habemus in Arſenio, qui licet magno polleret animo, prudentia, ſcientia, & zelo, nec quid in hac fœmineum ſentiret; attamen quia corpore debilis, & delicatus, à ductore delicatioribus cibis præ alijs quandoque paſtus, cuidam ſcandali Phariſaici occaſionem miniſtrauit, quem hanc prouidentiam ductoris paternam, ipſumque Arſenium arguentem, ductor allegata complexione Arſenij iam ſenis debilis, & delicata, & aliundè arguentis complexione ruſtica, eumdem murmurantem compreſſit. Et merito equidem, nam aliter prouidendum eſt ijs, qui ex illuſtri proſapia ſunt orti, & in delicijs, & cibis lautioribus enutriti, vt ille, & aliter alijs, qui communi viuendi more educati fuerunt; nam quod illis neceſſitas eſt, in his, qui ruſtico, aut etiam communi viuendi more fuerunt educati, ſuperfluitas veraciter iudicatur. Hæc omnia in gratiam Prælatorum Regularium dicta ſufficiant. Ex quibus manifeſtè liquet Franciſcum fuiſſe verum, & perfectum Prælatum; nec dumtaxat talem, verum etiam Prælatorum omnium Regularium exemplar, & Doctorem; ac etiam illuſtrem ſui Ordinis Patriarcham, quippè qui non ſolùm proprium ſubditorum finem, ſed finem quoque ſui Ordinis communem attigerit, vt etiam ex factis ab eodem, ſuiſque ſequacibus in §. ſequenti videbimus.

§. *DECIMVSTERTIVS.*

INSTITVTORES ORDINVM VTRVMque finem ſibi propoſitum adepti ſunt.

PRVDENTIS eſt media proportionata ad finem ſibi propoſitum aſſequendum eligere, non verò illum attingere, aut adipiſci; cum aliud ſit opus adeptio finis, ab electione mediorum, hæc enim ab humana prudentia pendet; illa à prouidentiæ humanæ diſpoſitione, quæ ſicut ſua-

uiter, ita fortiter media illa ad finem aſſequendum reddit efficacia. Sanctum proculdubio ſuis Ordinibus ſacri Inſtitutores præfixerunt finem, mediaque proportionata ad illum aſſequendum elegerunt, quem diuina prouidentia illorum Ordinum auctore ducente adepti ſunt. Poſſemque enumerãdo omnes Eccleſiæ Ordines, eorumdemque geſta hanc veritatem probare, ſed quoniam ſatis eam probant cuiuſque Ordinis propria monumenta, propterea ſufficiet illud obiter probare in Franciſco, quem in exemplar Prælatorum, & in perfectum Ordinis Regularis Inſtitutorem in hoc opere adduximus, & probauimus.

Franciſcus itaque in ſuæ conuerſionis exordio, de fine, quem ſibi proponeret dubius, & cunctabundus, ante crucem, cum lachrimis humiliter proſtratus vocem ex ea exeuntem ter repetitam audiuit ſibi dicentem: *Vade Franciſce repara domum meam, quæ labitur.* Quæ verba Eccleſia hoc modo in Officio diuino canenda proponit: *Crucis vox hunc alloquitur, ter dicens tu te præpara: Vade Franciſce repara domum meam, quæ labitur.* Quibus vir ſanctus diuino lumine perfuſus, non ſolam Eccleſiam S. Damiani, de qua & verba literaliter intelligebantur, ſed etiam Eccleſiam vniuerſalem per ſuum Ordinem reparandam eſſe iudicauit, atque hunc Chriſti, & Franciſci finem confirmauit diuina in ſomnis facta viſio Pontifici Innocentio, dum in ipſa intuitus eſt pauperculum Franciſcum ſuſtentare ſuis humeris Eccleſiam Lateranenſem Eccleſiarum totius Orbis caput, & forſan occaſione illius viſiones, Minoritæ in eam Eccleſiam à Pontificibus Romanis, vt pœnitentiarios Apoſtolicos permanenter agerent, vocati ſunt.

Duobus autem modis reparatur Eccleſia Dei vniuerſalis, vel quantum ad fidem, vel quantum ad opera, non poteſt reparari quoad fidem, quia eam nec in toto, nec in parte amittere poteſt, cum ſit fidei columna, & aduerſus illam portæ inferi præualere non poſſint: illam tamen reparauit per doctrinam, qua multa fidei dogmata maiorem apud Chriſtianos obtinuere euidentiam. Certè ſine Alenſi, Bonauentura, Scoto, Aureolo, Licheto, Ochamo, & Lyrano, & infinitis alijs Doctoribus non ita ſplenderet Eccleſia, de ſola Lyrani doctrina legitur prouerbialiter prædicatum, *Si Lyra non Lyraſſet Eccleſia tantum lumen non haberet.* Illud probè nouit Europa, nouit Aſia, nouit Affrica. Norunt Indiæ vtriuſque incolæ; norunt omnes, cum trito prouerbio habeatur. *Non eſſe latinè fandum in præſentia Minoritarum*, vt potè virorum de literis optimè meritorum, ac in edocendis Chriſtianis non mediocriter capacium.

Reparauit 2. verbo, & exemplo praua fidelium opera. Etenim eo tempore, quo Chriſtus vocauit Franciſcum ad vitam Apoſtolicam, Eccleſia ſic fidelium peccatis opprimebatur, vt ſi Hiſtoriæ ferè

omnibus notæ fides adhibenda ſit.(vt meritò adhiberi debet) Chriſto aduerſus eam irato, & ad vindictam de peccatis eorumdem ſumendam pararo, Maria pia Mater Franciſcum eiſdem reformandis, & conuertendis idoneum Miniſtrum cum Dominico obtulerit, & ſic iratum filium placauerit. Itaque vir ille ſanctus ſciens ſe ad hoc Miniſterium implendum à Chriſto deſtinatum per ſe, ſuoſque aduerſus fidelium peccata ſtrenuè, & generosè militauit, eaque in innumeris Orbis terrarum locis profligauit, & exulare fecit. Qui hanc veritatem ſibi manifeſtam fieri voluerit legat res geſtas Franciſci, & ſuorum ſequacium, & ſciet quod in Italia in illius miniſterij gratitudinem quoties à pauperibus, & alijs aliquid petitur poſt inuocatum nomen Chriſti, & Matris, nomen quoque Franciſci inuocatur: Sciat inſuper quod in Hiſpania aduentantium, aut tranſeuntium Minoritarum, omnes etiam Principes, & Reges ea de cauſa, cum ſumma veneratione eorumdem habitum deuotè oſculantur. Et denique quod vniuerſus Chriſtianorum Europeus Orbis, ſit veluti Orbis Minoritarum,ob,ea de cauſa,multiplicatos eorumdem Conuentus, ſintque domus eorumdem quaſi Minoritarum itinerantium hoſpitia. Hoc vnum indubitata ſcientia cognoſco, quod ſi præcedenti, & hoc ſæculo Ordines Regulares ad ſui Inſtituti debitam obſeruantiam venerint, Minoritarum ſuam Regulam rigidè ſeruantium exemplo plurimùm debere. Scio inſuper plurimas in Gallia, Germania, Hiſpania, Italia, & Belgio Prouincias, ſi quid pietatis, & deuotionis habeant ex Minoritarum exemplo, & verbo hauſiſſe,& in dies haurire,ita vt,à vero alienum minimè ſit affirmare Franciſcum reparaſſe Eccleſiam, & mandatum Chriſti de ea reparanda fideliter adimpleuiſſe.

Verùm non ſolùm ad hunc finem, ſed etiam ad propriam, & ſuorum, & adhuc ad alienorum Hæreticorum (ſcilicet,) & Infidelium ſalutem vocatus fuerat Franciſcus, quam copiosè adeptus eſt, ac 1°. quod ſuam, ſuorumque ſequacium ſalutem ſit aſſecutus. Reſcripta Pontificia, quæ & Franciſcum, & multos alios in ſanctorum retulerunt cathalogum,quoſque Dei Eccleſia veneratur,& orat,eorumque interceſſione plurima obtinent beneficia Chriſtiani probãt:Illud tum propræ illius Ordinis Chronicæ, tum exterorum teſtantur. Teſtatur Martyrologium Franciſcanum ad inſtar Martyrologij Romani compoſitum, in quo ſicut in iſto leguntur diebus ſingulis multi beati, nec pauciores, licèt non ſic illuſtres, quàm in illo. Teſtatur etiam Nauarrus cum alijs, qui eius ſententiam amplectuntur, exiſtimans omnes Minoritas ſuæ Regulæ obſeruatores, vt ferè infiniti ſunt, eſſe veros Martyres. Teſtatur Samuel Buriette, qui ſcripſit 1628. referens Auguſtinum de Vitte ex ſolis Indijs numeraſſe ducentos quadraginta duos ſupra mille beatos, quorum maior pars Martyrio vitam coro-

narat, quibus ipſe addit quinque alios Martyres in Iapponia illuſtres de anno 1622.

2°. Manifeſtum eſt, Franciſcum cum copioſo prouentu per ſuos Hæreticorum, & Infidelium ſalutem obtinuiſſe, quem Tabulæ Hiſtoriæ Eccleſiaſticæ, Chronicæ exterorum, & Ordinis Minorum, non minùs verè, quam apertè teſtantur. In quibus (præter eos, qui viuente Franciſco ſanguinem in partibus Infidelium profuderunt) legimus Ioannem Capiſtranum in Germania duodecim mille Hæreticos, ad fidem Catholicam reduxiſſe, & in finibus Hungariæ ab octo Minoritis bis centum mille ad fidem ſpatio quinquaginta dierum conuerſos fuiſſe. Nec non etiam Hieronimum Eſculanum ſuo zelo, & prudentia Imperatorem Orientis, ſimul cum ſuo Imperio ex Schiſmate ad ſummi Pontificis Romani obedientiam, reduxiſſe, qui propterea, & ob alia ſumma merita ad ſupremum Pontificatum euectus, nomenque Nicolai IV. ſortitus eſt. Sileo fructus innumeros, quos Frater Ioannes cum ſocijs fecit apud Tartaros. Taceo conuerſiones animarum, quas Albertus à Sarciano in Oriente mira celeritate fecit, quæ tot fuerent, vt in fauorem conuerſorum in Candia, Conſtantinopoli, Hieroſolimis, ac in Syria, Græcia, Ægipto, & alibi plurima Monaſteria ædificarit. Nec dumtaxat Orientis loca per Minoritas ſalutem receperunt, ſed etiam Meridionalia, ad quæ profectus frater Odoricus tanta vitæ ſanctitate commendabilis, quod ſuſcitare mortuum meruerit, vt baptiſmum ei conferre poſſet, qui in modico temporis ſpatio 20. mille homines conuertit ad fidem, quorum aliqui martyrium pro eadem fortiter ſuſtinuerunt. De Bulgaris etiam narratur, quod regnum eorum penitus à fide Chriſti defecerat, ſi anno 1366. Minoritæ illud ad eamdem non reduxiſſent. Non memoror eas, quæ Gonzales Lauretus apud Armenos, conuerſiones fecit: neque eas, quas Paſchalis, & Gentilis apud Medos, & Perſas procurarunt, & ad exitum fœlicem duxerunt. Mitto alios innumeros, qui in omnibus mundi partibus, & præcipuè in Septemtrionalibus innumeras Hæreticorum animas ad ſalutem traxerunt, vt ad vtramque Indiam veniam, ad quam Minoritæ imperterriti, vt Ioſue dum terram promiſſionis intrepidè ingreſſus eſt, terram illam auro, quidem & argento pinguiſſimam, ſed infidelitatis impietate ſuperabundantem, primi ſalutis animarum operarij ingreſſi ſunt, vt illarum incolas in fidei Chriſtianæ obſequium captiuos facerent, eoſque tandem ad perennem ducerent fœlicitatem. Certè à vero non aberrabo ſi dixero Romanos potentia, armis, conſilio non tot de ingentibus partis victorijs trophæa reportaſſe, quod in Indijs duodecim Minoritas, quorum vnus eorum ſcilicet Martinus de Valentia erat Superior, anno 1524. qui ita ſe extrenuos, & zelotes aduerſus infidelita-

Digitized by Google

tem oſtenderunt, vt anno 1531. quiſque eorum ſupra centum mille Infideles ad fidem Chriſti adduxiſſe, & baptizaſſe dignoſcatur. De Fratre Toribio Mutolinia alius ab illis legitur, quod quadringentos mille conuerterit. Et de Ioanne de Villeconte, à Rege Luſitaniæ illuc 1540. miſſo, quod vt Regem Regni de Zelamo ad Chriſtum adduceret, propoſuerit ſe flammis præcipitem daturum, & in medios ſerpentes ſe proiecturum, & illæſum euaſurum, ſi hoc facto, Chriſto vellet fidem dare, cuius labor fructu nequaquam vacuus fuit; nam & Regem illius ſucceſſorem & Reginam, ac ferè totum illud regnum Chriſtianum fecit; ac etiam Regem Candiæ ad eumdem cultum vocauit. Omitto alios Reges, Reginas, Principes ab eiſdem ad fidem adductos. Propterea Frater Ioannes Tapis Quinquimiſtas ad ſalutem adduxit. Petrus Garobily multos dies in euertendis Idolis conſumpſit, quæ erant in tanto numero, vt ſingulis diebus ſuprà mille contereret. Franciſcus Ximenes plurimos in noua Hiſpania conuertit, qui propter prædicationis libertatem plures Epiſcopatus recuſauit. Sileo autem Minoritas, qui Regionem Scibolæ conuerterunt, & multiplices alios, qui in intima, & extrema Indiarum, videlicet Regna Mexicanum, Mechoacanicum, & Xaliſcorum, Cibolam, Zacatecas, Gaſtecam, ſeu Panucum, Floridæ conterminum, Chichimecas, Culiacanum, Iucatam, Peru, Panama, Tucuman, Quito, Popaianum, Guatemala, Nicaragua, Coſtaricum, Chile, in hæc inquam regna, & alias ampliſſimas totius Indiæ Occidentalis, & alia plurima regna Indiæ Orientalis, quæ enumerare eſſet nimis oneroſum, penetrantes innumeros populos ad fidem traxerunt, ſileo inquam hos omnes, vt veniam 1°. ad Fratrem Petrum de Gandauo profeſſione Laïcum, cum quibuſdam Minoritis Sacerdotibus illuc profectum 1523. qui tot Indos ad fidem adduxit, vt in illis partibus ſupra centum Eccleſias erexerit, ac recuſata Sacerdotij, & Archiepiſcopatus Mexicani dignitate, à Papa ſibi oblata, maluit permanere in humili Laïci profeſſione, arbitratus ſe maiorem ſaluti animarum opem præſtiturum exemplo, quam præfatæ dignitatis Eccleſiaſticæ miniſterio. Vt veniam 2°. ad Petrum Baptiſtam, Iapponenſem Apoſtolum, cum ſocijs, quorum recens memoria in benedictione eſt, qui in Indijs plurima hominum millia conuerterunt, miraque pro ſalute animarum fecerunt, & tandem Martyrium fortiter ſuſtinuerunt; vnde in ſanctorum numerum ab Vrbano VIII. aſſumpti ſunt, & quod prorſus mirabile eſt in ſola vrbe de Meaco quatuor mille reperti ſunt Indi, qui ad Martyres, vt Martyrium cum ipſis ſubirent, certatim accurerent, & ad hoc Miniſtris iuſtitiæ violentiam facerent, qui propterea coacti fuere, eos expellere. Taceo denique reliqua omnia ab operarijs huiuſmodi ad ſalutem animarum egregiè geſta. Vt veniam 3°.

ad Archiuia Caroli V. Imperatoris, cuius Imperij tempore Clerici Regulares Societatis Ieſu, nondum Indias penetrarant, in quibus auctore Surio ad annum 1524. legitur vnum quemdam Sacerdotem ſepties centena hominum milla baptizaſſe: alium ter centum millia: alium centum millia: alios plures: alios pauciores. Illud etiam teſtantur Ioſeph. à Coſta, Sedulius & Daça. Vnde non mirandum eſt, ſi tanta fuerit erga Minoritas deuotio, vt eos non ſolum in Paſtores, & Epiſcopos, & Oratores Regios receperint, & poſtularint, verum etiam multiplices conuentus eiſdem ædificarint, & in tanto numero, vt plures habeat India Prouincias Minoritarum, quam ſimul habeant Gallia, Germania, & Belgium, quarum vnaquæque Conuentibus abundat, non in minori numero, nec in minori capacitate continendi, & alendi Fratres, quam Conuentus aliorum Regnorum, & cœteri Europei, ſi quoſdam maiores excipias.

Quocircà de Franciſco, eiuſque Ordine meritò dixerim, quod de Beniamin narrat Spiritus ſanctus in ſacris Paginis videlicet Ioſephum prætuliſſe Beniamin inter fratres ſuos minorem, ita vt dederit illi quinque partes præ fratribus ſuis. Quis neſciat Ioſephum figuram eſſe Chriſti? Quis neſciat Franciſcum, & ſuum Ordinem eſſe & nomine, humilitate, paupertate, & contemptu cœteris Patriarchis, & Ordinibus Minorem? Attamen abſque vlla vanitatis ſuſpicione Chriſtus quinque portiones, quas alijs minimè eſt impartitus, Franciſco eiuſque Ordini copioſè conceſſit. Primam, vt eſſet Chriſti Stigmatum in proprio corpore à Chriſto ſignatorum vexillifer, quæ illius Ordo depicta pro inſignijs ferre ſolitus eſt. Secundam, vt eius Ordo ſit in vniuerſum Orbem magis diffuſus, quàm cœteri omnes Ordines ſimul, vt etiam quidam grauis auctor exterus fatetur? Tertiam quod ex ſola Dei menſa, abſque redditibus, & proprietate in cõmuni, etiam belli, & famis temporibus alatur, nec vllus neceſſitate opprimatur, cum Dei prouidentiam habeat pro theſauro, & pro fœcunda, & amoroſa nutrice. Quartam, quod ipſe ſolus ſit Terræ ſanctæ cuſtos. Quintam, quod illi commiſſa fuerit clauis ad aperiendam ſalutem Indiarum, ac etiam Virginiam, Floridam, & Canadam; Vndè de illo verè pronunciatur: *Maiorque pars venit Beniamin, ita vt quinque partibus excederet fratres ſuos.* Parcus tamen minimè fuit, nec inuidiæ liuore laborauit; nam ſicut de Beniamin dicitur, *quod manè comedet prædam, & veſpere diuidet ſpolia.* Sic de Franciſco eiuſque Ordine illud idem habet, mane enim, ſeu in principio Infideles plurimos Indiarum, & cœterorum locorum ad fidem adduxerunt, & veſpere, ſeu ſucceſſiuè partem ad conuerſionem animarum alijs Ordinibus fœcerunt: habitacula, & collegia illis dederunt, vt certa conſtat apud ſcriptores narratione.

Ex quibus quilibet manifeſtè colligere poterit Franciſcum, alioſque Ordinum Inſtitutores vtrumque finem ſui Ordinis attigiſſe, nec feciſſe, vt multi oratores, quorum finis eſt perſuadere dictione, qui nilominus nuſquam auditoribus id quod intendunt, perſuadent, neque ſibi propoſitum finem attingunt, ac propterea Inſtitutiones Ordinum Regularium eſſe à Deo, & non ab hominibus, nam ea quæ ſola prudentia hominum fiunt, rarò optatos conſequuntur effectus; Deus enim prudentiam prudentium reprobat, & deſtruit: fouetque conſeruat, & ad fœlices perducit effectus, quæ ipſe ædificauit, ſuperando omnes difficultates, quas infirma prudentia humana ſuperare non valet.

Demum huic operi finem imponendo, toto cordis affectu hortor, & obſecro ſubditos Regulares, vt iuxta Franciſci conſilium cap. 10. Reg. recordentur, quod propter Deum abnegauerunt proprias voluntates; vndè obedire debent ſuis Prælatis in omnibus, quæ promiſerunt Domino obſeruare, eorumque ductum cum ſinceritate & ſimplicitate ſequi, ſibi vt debent perſuadentes ſe ſuperiores audiendo, eiſque tum in ijs, quæ ad ſpiritualem profectum, & ad applicationem Officiorum ſui Ordinis, quæcumque illa fuerint ſpectant, ipſum Chriſtum Dominum audire, eique obedire, cuius intuitu obedientia præſtatur, & ex vero ei ſeruiendi, & placendi deſiderio; nam ſicut Prælati, vt ſuauem, & nilominus efficacem poteſtatem exerceant præ oculis habere debent, ſe filijs Dei imperare, in quos ipſi aliam non habent auctoritatem, quàm eam, quam radicaliter ab ipſorum pia voluntate, & deuoto propoſito ſeruiendi Deo acceperę, ita & ſubditi ad Prælatorum ſuorum conditionem, eorumque generis humilitatem, aut ad alios naturæ, ſeu etiam morum defectus attendere non debent, (vt oſtendemus in libro quem, ſi Deus dederit, edituri ſumus ſub titulo *Subditus Regularis*) ſed Deum intueri in cuius gratiam ipſi ſe eorum regimini tradiderunt: nec curare vtrum merito auctoritatem illam obtinuerint, aut gratia, & artibus quorumdam cum hoc ad illorum rem nihil faciat, ſed omninò ſit ſupremo Chriſti iudicio relinquendum.

FINIS.

Laus Deo Virgini deiparæ, Franciſco, cæteriſque Ordinum Regularium Inſtitutoribus.

INDEX

INDEX CAPITVM ET PARAGRAPHORVM.

CAPVT PRIMVM.

De neceſſitate & dignitate Prælatorum, ſeu Superiorum: nec non de conditionibus in ſuſcipientibus munus Prælaturæ requiſitis.

§. *Primus.*
Neceſſaria eſt inter homines Prælatura, ſeu ſuperioritas. pagina 1.

§. *Secundus.*
Prælatura in homines eſt admodum ſublimis, ac propterea Prælatus debet eſſe pluſquam homo. pag. 5.

§. *Tertius.*
Prælati debent pietate pollere. pag. 7.

§. *Quartus.*
Prælati debent profeſſionem emiſiſſe in illo Ordine, cui præſunt. pag. 9.

§. *Quintus.*
Prælati debent eſſe prædicti virtute humilitatis. pag. 10.

§. *Sextus.*
Prælati manſuetudine, zelo iuſtitiæ, & patientia pollere debent. pag. 12.

§. *Septimus.*
Prælati debent ſcientia, & amore erga ſubditos præſtare. pag. 15.

§. *Octauus.*
Prælati debent præſtare magna prudentia. pag. 16.

CAPVT SECVNDVM.

De neceſſitate Prælatorum in Ordine Regulari: de Generali Prælato Ordinis Regularis, & de quibuſdam ad eum ſpectantibus.

§. *Primus.*
Neceſſarij ſunt Prælati in Ordinibus Regularibus. pag. 24.

§. *Secundus.*
Vnus, & non plures debet eſſe cuiuſlibet Ordinis Prælatus Generalis, temperatam habens auctoritatem. pag. 27.

§. *Tertius.*
Debet eligi Generalis Ordinis Regularis à quibuſdam grauibus perſonis illius Ordinis, cuius eſt. pag. 35.

§. *Quartus.*
Generalis Ordinis Regularis debet eſſe magnis virtutibus ornatus. pag. 37.

§. *Quintus.*
Prælatus Generalis Ordinis debet eſſe perpetuus, ſi caſus aliquos

Aaa

excipias. pag. 39.

§. *Sextus.*
Prælatus ſupremus, & eius ſocij debent eſſe munerum, & pecuniæ execratores. pag. 42.

CAPVT TERTIVM.

DE Prælatis Prouincialibus Cuſtodibus, & Guardianis, ſeu Prælatis localibus.

§. *Primus.*
Generalis Prælatus debet habere ſub ſe alios Prælatos. pag. 44.

§. *Secundus.*
Prælatus Prouincialis multis dotibus pollere debet. pag. 45.

§. *Tertius.*
Prælatus Prouincialis, Cuſtos, & localis Prælatus, eligendus eſt à Generali Prælato, adiunctis quibuſdam conditionibus. pag. 46.

§. *Quartus.*
Electiones huiuſmodi à prȩſcripto tempore, & loco pendere debent, non autem depoſitiones. pag. 70.

§. *Quintus.*
Nullus ex prædictis Prælatis debet eſſe perpetuus. pag. 52.

CAPVT QVARTVM.

DE obſeruandis à Prælatis in admittendis venientibus ad Ordinem Regularem.

§. *Primus.*
Admiſſio venientium è ſæculo ad Regularem Ordinem eſt maximi ponderis. pag. 53.

§. *Secundus.*
Maiores Prælatos non autem alios facultate ordinaria ad admiſſionem huiuſmodi pollere neceſſe eſt. p. 55.

§. *Tertius.*
Exactè examinandi ſunt ad Ordinem Regularem admittendi. p. 57.

§. *Quartus.*
Nouitij exactè per annum integrum probandi ſunt; antequam ad profeſſionem admittantur. p. 59.

§. *Quintus.*
Prouinciales finito probationis anno debent nouitios ad profeſſionem admittere. pag. 61.

CAPVT QVINTVM.

DE his quæ debent Prælati ſuis ſubditis, in Ordine ad illorum neceſſitates.

§. *Primus.*
Prælati debent ſua miniſteria fideliter exercere. pag. 63.

§. *Secundus.*
Per paupertatem optimè prouiſum eſt Ordinib. Regular. pa. 64.

§. *Tertius.*
Prælati Regulares debent ſubditis ſanis, & infirmis prouidere de veſtimentis, & alimentis, & alijs neceſſarijs. pag. 66.

§. *Quartus.*
Prælati Regulares debent de neceſſarijs ſuis ſubditis prouidere, vt tamen non ſit exceſſus in eleemoſinarum quæſtu, & in ſubſidio. pag. 68.

§. *Quintus.*
Prælati debent inter ſe & ſubditos, & inter eoſdem diſponere de bonis Ordinis iuxtà menſuram iuſtitiæ diſtributiuæ. pag. 71.

INDEX.

CAPVT SEXTVM.

DE medijs neceſſarijs quæ Prælati debent adhibere, vt ſubditi ſuum finem, propriam ſcilicet ſalutem conſequantur.

§. *Primus.*

Diuerſus eſt Ordinum Regulariũ finis communis. pag. 75.

§. *Secundus.*

Prælati debent prouidere ſubditis de medijs ad tria vota ſubſtantialia obſeruanda. pag. 79.

§. *Tertius.*

Prælati ſuper omnia procurare debent, vt ſubditi ſuas conſtitutiones Regulares obſeruent. p. 81.

§. *Quartus.*

Prælati conari debent, vt à ſubditis diuina debite, & exacte perſoluantur. pag. 83.

§. *Quintus.*

Prælati debent facile recipere ſubditos ad ſe venientes, & cauere à vitio exceptionis perſonarum recurrentium. pag. 89.

§. *Sextus.*

Prælati debent recipere ſubditos afflictos, & quærelas eorumdem audire cum maxima dilectione, & charitate, & ſecreto ſeruato, eoſque conſolari. pag. 91.

§. *Septimus.*

Prælati ſubditos peccatores ad ſe venientes, etiam refugas ab Ordine ſuo, benigne recipere debent. pag. 93.

§. *Octauus.*

Prælati debent abſtinere à præceptis, & potius exemplo, quam rigore ſuis ſubditis præeſſe. p. 96.

§. *Nonus.*

Prælati debent facere ſubditis rationabile mandatum, & ab eiſdem rationabile obſequium poſtulare. pag. 95.

§. *Decimus.*

Prælati non debent murmurationibus, calumnijs, & alijs ſubditorum iniurijs offendi, ſed illas patienter ſubſtinere. pag. 106.

CAPVT SEPTIMVM.

DE Miniſterijs Prælatorum erga ſubditos, vt ab eiſdem viſitatos.

§. *Primus.*

Prælati Regulares debent viſitare ſubditos Regulares. pag. 110.

§. *Secundus.*

Prælati debent monere ſubditos viſitatos bonos & malos. p. 114.

§. *Tertius.*

Prælati debent ſubditorum ſuorum defectus corrigere, ſed humiliter & charitatiuè. pag. 115.

§. *Quartus.*

Prælati debent ſuos ſubditos à ſubditis detrahentibus defendere. pag. 119.

§. *Quintus.*

Prælati debent habere omnes accuſationes ſuſpectas in principio, qui propterea tenentur habere probationes. pag. 121.

§. *Sextus.*

Prælati non debent facere graues punitiones, niſi de conſilio, & aſſenſu ſuorum conſiliariorum, & patrum grauiorum. pag. 123.

§. *Septimus.*

Prælati non debent ſemper caſti-

gare notoriè malos, ſed debent eos aliquando tolerare. pag. 124.

§. *Octauus.*

Prælati minores, & ſubalterni debent iuuare ſubditos, dum volunt de iure ad Prælatos maiores recurrere. pag. 127.

§. *Nonus.*

Prælati non debent ſubditis aliquid præcipere, quod ſit contra animam, & regulam. pag. 132.

§. *Decimus.*

Prælati Regulares tenentur ſubditis pacem procurare. pag. 133.

§. *Vndecimus.*

Prælati ſerio inuigilare debent, vt nihil à quocumque impunè fiat quod fraternæ charitati aduerſetur. pag. 138.

§. *Duodecimus.*

Prælati ita æqui eſſe debent, vt nihil omnino, aut pauciſſima gratiæ tribuant, plurima vero, ſeu omnia meritis. pag. 140.

§. *Decimus-tertius.*

Prælati Regulares ſerio curare debent, ne vllus ea facultate abutatur, quam ſubditi habent in certis tantum caſibus defferendi ad ipſos aliorum peccata. pag. 141.

§. *Decimus-quartus.*

Prælati Regulares curare debent, vt omnes ſubditi ſeruata moderatione cuiuſcumque ſtatui conueniente ſeſe honore proſequantur. pag. 146.

§. *Decimus-quintus.*

Prælati Regulares debent eadem charitatis, & Religionis Officia erga ſubditos hoſpites excercere, ſicut erga ſuos ſubditos. pag. 148.

§. *Decimus-ſextus.*

Prælati Regulares debent contendere, vt alia charitatis Officia, erga fratres hoſpites exerceantur. pag. 152.

§. *Decimus-ſeptimus.*

Prælati maiores debent diuiſiones, & factiones prouinciarum ſopire, & curare, vt electiones debitè fiant. pag. 155.

CAPVT OCTAVVM.

DE prouidentia Prælatorum circa recipiendos, in Ordine ad finem ſuæ Religionis conſequēdum.

§. *Primus.*

Studium procurandi ſalutem animarum eſt præſtantiſſimum, quod Prælati ſuis ſubditis commendare debent. pag. 160.

§. *Secundus.*

Prælati Regulares debent prudenter conari, vt ſubditi multiplicentur. pag. 164.

§. *Tertius.*

Prælati recipientes nouitios in Religione, non debent illos admittere, niſi qualitatibus ad illum finem aſſequendum ornatos. pa. 166.

§. *Quartus.*

Prælati debent adhibere media proportionata, & efficacia; vt ſubditi communem Religionis finem aſſequantur. pag. 168.

§. *Quintus.*

Prælati debent conari, vt ſubditi ad ſalutem aimarum procurandam deſtinati, ſint bonæ, & laudabilis conuerſationis exemplaria. p. 173.

§. *Sextus.*

Prælati debent ſtudere vrbanitati extra clauſtra, & conari, vt ſubditi illi ſtudeant. pag. 176.

§. *Septimus.*
Prælati debent vitare nimiam vrbanitatem intra clauſtra, & docere ſubditos, vt ab illa abſtineant. pag. 183.

§. *Octauus.*
Prælati debent impedire, ne ſubditi litibus, aut alijs huiuſmodi in curijs ſæcularibus implicentur. pag. 188.

§. *Nonus.*
Prælati debent receptis ad Ordinem ſtabilitatem in ſua vocatione cõmendare, & præſcribere. p. 191.

CAPVT NONVM.

De hijs quæ Prælati Regulares facere debent erga ſubditos recens profeſſos, & erga ſtudentes antequam ad Sacerdotium promoueantur, vt habiles reddantur ad illum finem.

§. *Primus.*
Prælati debent curare, vt profeſſi fiant docti in ſacris litteris, dummodo non extinguant deuotionis ſpiritum. pag. 193.

§. *Secundus.*
Prælati debent ſubditis ſtudentibus prouidere de idoneis lectoribus, conuentibus & locis. pag. 198.

§. *Tertius.*
Prælati Regulares debent relinquere lectoribus ſui ordinis libertatem docendi eas opiniones, quas veriores iudicauerint. pag. 200.

§. *Quartus.*
Prælati debent exactè examinare ſubditos ſtudentes antequam ad Sacerdotium, & ad audiendas peccatorum confeſſiones promoueantur. pag. 203.

CAPVT DECIMVM.

De ijs quæ ad Officium prædicandi pertinent.

§. *Primus.*
Prælati Generales debent admittendos ad Prædicationem Verbi Dei examinare. pag. 209.

§. *Secundus.*
Prælati Generales debent repertos capaces approbare: & Officium prædicationis eis concedere: & docere formam iuxta quam prædicare oporteat, vt in prædicando ſint vniformes. pag. 212.

§. *Tertius.*
Prælati monere debent ſubditos prædicatores ijs, quæ illos poſſunt iuuare ad ſalutem animarum procurandam: & de ijs quæ eiſdem nocere poſſunt. pag. 215.

§. *Quartus.*
Prælati non debẽt præcipere prædicatoribus, vt eant prædicatum infidelibus, nec petentes ire ad illos, niſi idoneos mittere. pag. 220.

§. *Quintus.*
Prælati debent impedire ſubditos, ne prædicent Epiſcopo contradicente; niſi aliter faciendum mandauerit Papa, aut Concilium Generale. pag. 222.

§. *Sextus.*
Prælati debent conari, vt ſubditi laborent, ad otioſitatem vitandam, ad bonum exemplum procurandum, & ad prouidendum ſibi de neceſſarijs ex laboris mercede. pag. 227.

§. *Septimus.*
Prælati debent ſubditos vtiliter, & non inutiliter occupare. p. 229.

§. *Octauus.*

Prælati Regulares certam de ſubditis, non vero omnimodam cognitionem habere debent ad bonum eorumdem regimen. pag. 231.

CAPVT VNDECIMVM.

De ijs, quæ Prælati Regulares debent amouere à ſubditis, conſecutionem finis communis Ordinis, cui pæſunt, impedientibus.

§. *Primus.*

Prælati debent amouere à ſubditis conſortia, & familiaria colloquia mulierum. pag. 241.

§. *Secundus.*

Prælati maiores debent ſibi reſeruare quædam peccata grauiora abſoluenda, nec facere poteſtatem presbiteris ſæcularibus ad ea abſoluenda. pag. 245.

§. *Tertius.*

Prælati non debent permittere ſubditis immoderatas auſteritates, quibus infirmantibus maxima ſollicitudine prouidere debent, vt ſanitati reſtituantur. pag. 250.

§. *Quartus.*

Prælati debent impedire, ne à ſubditis mortificationes, & auſteritates indebitè aſſumantur. p. 255.

§. *Quintus.*

Prælati Regulares cauere debent, ne ſubditi ſpecie pietatis falſæ deludantur, & ne ipſi alios deludant. pag. 267.

§. *Sextus.*

Prælati debent amouere diſpenſationes in vita Regulari: nec niſi neceſſarias concedere. p. 269.

§. *Septimus.*

Prælati debent à ſuo Ordine amouere, & eijcere ſubditos incorrigibiles. pag. 271.

§. *Octauus.*

Prælati debent ſeipſos à prælatura amouere, quando ſic infirmantur, aut ſic vniuerſaliter inutiles ſunt, vel odio habentur, vt non valeant rite, & pacificè ſubditos regere. pag. 274.

CAPVT DVODECIMVM.

De quibuſdam alijs Prælatorum Officijs erga ſuos Ordines, & ſubditos.

§. *Primus.*

Prælati debent ſæpè hortari ſubditos ad ſuam Regulam, & conſtitutiones ſeruandas. pag. 276.

§. *Secundus.*

Prælati pro ſe, & pro grege ſibi commiſſo debent multum ad Deum orare. pag. 279.

§. *Tertius.*

Prælati debent ſemper eſſe ſubiecti Papæ, & Eccleſiæ Romanæ: & obligare ſubditos ad ſubiectionem. pag. 282.

§. *Quartus.*

Prælati maiores, & minores ſe mutuo in ſuis miniſterijs exercendis iuuare debent. pag. 284.

CAPVT DECIMVM TERTIVM.

De medijs extra Ordines Regulares à Prælatis eorumdem ad ſalutem animarum procurandam aſſumendis.

§. *Primus.*

Prælati Regulares debent ſibi adhibere aliquas perſonas ſæculares auxiliatrices ad ſalutem animarum procurandam. pag. 288.

§. *Secundus.*

Plures conditiones requiſitæ ſunt in eo, qui tertio Ordini vult nomen dare, vt idoneus ſit ad procurandam animarum ſalutem. pag. 292.

§. *Tertius.*

Prælati Regulares debent ſibi conciliare Magnatum ſæculi, & Eccleſiæ beneuolentiam, vt iuuentur in procuranda animarum ſalute. pag. 296.

§. *Quartus.*

Prælati Regulares debent prouidere, vt ij quorum ſaluti incumbunt non ſolum à peccati culpa eruantur, ſed etiam à pœna. p. 302.

§. *Quintus.*

Indulgentiæ pro Sæcularibus, & Regularibus, vt ſupra impetratæ, etiam nunc vigent. pag. 309.

CAPVT DECIMVM QVARTVM.

DE ſpecialibus Officijs Prælatorum Regularium erga moniales.

§. *Primus.*

Prælati Regulares non debent admittere puellas in monoſterium ad habitum monialium ſuſcipiendum; niſi venientes liberè, & non coactè. pag. 313.

§. *Secundus.*

Prælati Regulares debent mulierum, aut puellarum, quæ ad profitendum habitum Religionis ſuſcipiunt, capillos tondere: & impedire ne poſtea ex Monaſterio, niſi in quibuſdam caſibus exeant. p. 316.

§. *Tertius.*

Prælati Regulares poſſunt puellas in infantia, educandas in Monaſteria mulierum recipere: nec non etiam alias in quibuſdam caſibus. pag. 321.

§. *Quartus.*

Prælati Regulares debent omnium monialium vota ad receptionem mulieris, in Religione requirere; nec illi velum ante profeſſionem concedere. pag. 325.

§. *Quintus.*

Prælati Regulares debent curare, vt præfecta Monaſterij ſæpius moniales in capitulo congreget. pag. 329.

§. *Sextus.*

Prælati Regulares curare debent ne Moniales grauibus debitis ſua Monaſteria onerent, & ne vllum faciant, niſi de ſororum communi conſenſu, & in neceſſitate manifeſta. pag 331.

§. *Septimus.*

Prælati Regulares debent libertatem dare Monialibus, vt ſibi præfectam, & Officiales monaſterij eligant. pag. 333.

§. *Octauus.*

Prælati & præfectæ Regulares debent contendere, ne Moniales multum cum Sæcularibus loquantur: neuè ſcribant litteras, aut recipiant. pag. 335.

§. *Nonus.*

Prælati Regulares: & Monaſteriorum præfectæ debent monialibus capaces, & beneuolos confeſſarios, quoad fieri poteſt, concedere. pag. 338.

Digitized by Google

§. *Decimus.*
Prælati Regulares debent per ſe, aut per confeſſarios mederi Monialium ſcrupulis. pag. 343.

§. *Vndecimus.*
Prælati non debent relinquere iudicio præfectarum Monialium impoſitionem pœnitentiarum, & pœnarum, niſi in caſu inobedientiæ contumacis. pag. 358.

§. *Duodecimus.*
Prælati debent imponere Monialibus mitiores obligationes ijs, quas Regularibus viris imponũt. p. 360.

§. *Decimus-tertius.*
Inſtitutores Ordinum vtrumque finem ſibi propoſitum adepti ſunt. pag. 362.

FINIS INDICIS CAPITVM
& Paragraphorum.

EPIGRAMMA
IN LAVDEM
AVCTORIS.

QVIS QVIS pauperibus dare iura Minoribus ambit;
Quiſquis amat ſtatu nobiliore frui,
Perlegat hoc opus; hoc meditetur mente volumen;
Nec vana impenſi cura laboris erit
Deponet nimio turgentia pectora faſtu,
Et fiet minimus qui fuit ante Minor.

GREGORIVS DE CHABERT,
Minorita Recollectus.

INDEX

INDEX RERVM NOTABILIVM QVAE IN HOC VOLVMINE CONTINENTVR SECVNDVM ORDINEM ALPHABETICVM.

A

AARON Sacerdotium magnum ſignificat. 196.
Abbatis eſt Monaſterium gubernare. 71.
Abbatum & Priorum electio, à quibus pendet. 49.
Abbatiſſa & Vicaria obſeruare debent vitam communem in omnibus. 74.
Abbatiſſa ſanctæ Claræ conſecratur & benidicetur ex Regula. 328.
Abbatiſſa non permittat ſororibus in locutorio loqui, niſi præſentibus duabus ſororibus. 328.
Abbatiſſa tenetur ſemper vti conſilio. 330.
Abbatiſſa apud iuuenculas quædam ſeruare tenetur. 322.
Abbatiſſa debet requirere vota omnium monialium ad monialis receptionem. 326.
Abbatiſſæ velum prælationis olim dabatur. 327.
Accuſatio omnis non eſt ſtatim credenda. 121.
Actus motiuus obedientiæ quid ſit. 105.
Acceptator perſonarũ quis dicitur. 90.
Accuſatio in principio ſuſpecta habenda. 121.
Adulatores non ſunt oratores apud magnates. 179.
Afflictus verbo ſuaui conſolatur. 92.
Amplectitur ordo Seraphicus congregationes in aditorium. 293.
Amor verſatur circa per ſe bona. 265.
Animæ in hoc mundo æquari nihil poteſt. 162.
Angeli ſeruiunt homini. Ibidem.
Animarum conuerſio mirabilis eſt. Ibidem.
Angelica conuerſatio præcipitur Regularibus. 174.
Angeli cuſtodiunt bonos. 186.
Anguſta porta eſt ſtatus Regularis.
Annus probationis nouitiorũ. 59.
Annulus eſt quodam modo victa tentatio. 92.
Apoſtoli fuerunt primi Eccleſiæ Prælati. 109.
Apoſtolici viri pro vtilitate animarum multis indigent rebus. 178.
Apoſtolos ſibi ſocios Chriſtus adhibuit. 289.
Apoſtolorum miſſio ad omnes gentes. 299.
Apoſtoli otium deuitabant. 226.
Approbatio à quibus pendet. 224.
Auxilium mutuum inter maiora, & minora eſt neceſſarium. 284.

Bbb

B

Beneuolos ſibi fecit Franciſcus Paſtores Eccleſiæ, & magnates ſeculi. 297.
Benignitas ſine diſciplina mater vitiorum eſt. 117.
Binos Prælati ſuos ſubditos mittere tenentur. 243.
Bonus vir eſt prudens. 21.
Bona ordinatio qualis debet eſſe. 42. 72.
Bonus miniſtet quis dicitùt. 64.
Bonum eſt domate carnem. 251.
Bonus mercenarius non ceſſat à labore. 164.
Bonorum abnegationem Regularis facere debet. 168.
Bona ordinis debent Prælati diſtribuere ſecundum iuſtitiam. 72.

C

Calicem Domini accipere quid ſit. 161.
Canonici Regulares qualem gerebant vitam. 76.
Calceamenta rarò Chriſtus derulit. 171.
Capilli, & habitus Sæculares quod pariunt malum in clauſtro. 322.
Capitulum in Monaſterio eſt maximè neceſſarium. 329.
Capacitas confeſſariorum cõſtat ex tribus. 338.
Capacitas confeſſariorium monialium qualis requiritur. 339.
Caput morale à toto morali præſcindi poteſt hoc fieri nequit in Phiſico. 274.
Cauſa adæquata confeſſionis indulgentiæ non eſt neceſſaria, bene tamen pia requirirur. 308.
Canonum obſeruatio in Regularibus iudicijs requiritur. 130.
Chriſtus tam Apoſtolos, quam mulieres aſſumpſit ad animarum conuerſionem. 296.
Chriſtus tàm cauſis Phiſicis quam moralibus vtitur, vt eueniant bona. 297.
Charitas ita alijs impartitur, vt ſibi non curet. 191.
Charitas fraterna maximè ſplender in Ordinibus Regularibus. 192.
Charitas fidelium excitar animos. 161.
Charitas quando viget in Regularibus. 153.
Clauſura monialium fuit ſemper commendata. 314.
Clerici coram Deo dicant Officium. 84.
Cæçitas obedientiæ quando eſt neceſſaria. 101.
Cæci ſunt Prælati ignorãtes. 117.
Corda ſuorum inferiorum debent poſſidere Prælati. 16.
Conſiliarij prudentia prouidentia eſt. 21.
Corpus morale non eiuſdem eſt naturæ, ac Phiſicum. 44.
Commiſſarius generalis quis dicitur. 40.
Confeſſio ſancti Franciſci oſtenditur. 85.
Conſilium perant Prælati in punitionibus, quas faciunt. 12.
Computa eleemoſinarum videant viſitatores. 114.
Concordiæ bonum à Trinitate oritur. 175.
Conſtitutiones non obligantes ſubditos, quales ſunt. 82.
Corona fratri Laïco aliquandò concedebatur. 163.
Conuerſatio Fratrum Minorum qualis debet eſſe. 176. 177.
Concertatio ſcolaſtica vtilis eſt. 203.
Colloquium cum mulieribus friuolum, & periculoſum. 242.
Cogere ſubditos, vt manifeſtent occulta, Prælatis non licet. 248.
Corpus animam ſociatur. 251.
Corporis immoderata caſtigatio non exerceatur. 252.
Confeſſariorum ætas requiritur. 340.
Confeſſarij monialium debent eſſe eiſdem beneuoli. Ibidem.

INDEX.

Conſcientia eſt ſcientiæ applicatio ad actiones in particulari. Ibid.

Confeſſarius extraordinarius monialum non ſit de familia illius conuentus,ſed de alio loco,in quo non eſt ſitum monaſterium monialium. 342.

Compromiſſarius qui non bene ſe gerit in electiobus priuandus eſt Officio. 159.

Conuerſatio curioſa ſplendorem vitæ obtenebrat. 177.

Concertatio Doctorum illuminat Eccleſiam. 203.

Conditiones requiſitæ in perſonis, quæ tertium ordinem ingrediuntur. 292.

Conſtitutio irrefragabilis qualis ſit. 116.

Contumaces ab ordine expelli poſſunt. 271.

Cor magnum expoſtulat virtus. 276.

Cor Prælatorum ferire debet animum inferiorum. 278.

Conditiones boni operis quales ſunt. 309.

Communio eſt cibus animæ. 85.

Conuentus & cœnobia omnium Regularium ad quid inſtituuntur. 313.

Conditiones libertatis in muliere, vt poſſit in monaſterio recipi. Ibidem.

Contractus mutuus requiritur inter monialem receptam, & conuentum. 326.

Confeſſio publica in capitulo eſt valde vtilis. 329.

Confeſſarij pietas eſt neceſſaria. 339.

Confeſſarius prudentiam habeat. Ibidem.

Confeſſarius ſit doctrina ornatus. 338.

Confeſſores Monialium omnibus præficiendi monaſterijs in capitulo Prouinciali nominentur. 340.

Concordia ſubditorum quomodo à Prælatis læditur. 136.

Cor debet manifeſtare occulta cogitamina. 329.

Crudelitas eſt non miſericordia. 116.

Curioſitas à grauiſſimo peccato non excuſatur. 237.

Curialitas multipliciter ſumitur. 188.

Curias & Palatia Principum debent fugere Regulares. 180.

D

DEus replet appetitum hominis. 1.

Deus non agit deſpoticè erga homines. 37.

Deus noluit crimina reo inaudito: & indiſcuſſa iudicare. 122.

Deus ſe ſolo noluit ſaluare homines. 179.

Deus dedit in ſubſidium Eccleſiæ Religionem Minorum. 259.

Deus multo magis de miſericordia, quàm de iuſtitia laudatur. 303.

Delicta aliqua debent diſſimulari. 158.

Depoſitio Prælatorum non certum habet tempus determinatum. 51.

Detractionis vitium quid eſt. 120.

Delatores quod operantur malum. 242.

Denuntiatio non debet fieri in caſibus occultis. 144.

Delicta aliqua ſunt diſſimulanda. 158.

Defectu lenitatis incurritur irregularitas. 272.

Debitum nullum faciant Moniales, niſi de conſenſu ſororum Monaſterij. 336.

Dæmones nihil agunt, niſi de prouidentia diuina. 181. 186.

Dignitas naturæ humanæ qualis ſit. 1.

Dignitas naturæ humanæ adhuc colligitur. 2.

Diuerſitas vocationum ab vno ſpiritu operatur. 77.

Diuerſitas Doctorum non minuit fidem. 203.

Digitized by Google

INDEX.

Diuina quæ obſeruare debent Regulares. 83.
Diſpoſitiones requiſitæ in venientibus ad ordinem. 58.
Directio animæ pendet à libero arbitrio. 102.
Diſcordiarum ſeminator diabolo comparatur. 135.
Diſcordiarum ſeminatores non ferant Prælati. 147.
Diuiſio in veteri lege qualis fuit vitanda. 148.
Dilectio indiſcreta erga hoſpites vitanda eſt. 159.
Diuiſiones & factiones multum nocent Prouincijs. 255.
Diſſolutio immodeſtiam ſequitur. 186.
Diſpenſare poſſunt Prælati ſuper Regulari obſeruantia data neceſſitate. 269.
Diaconiſſæ nomen quid importat. 327.
Diſcutere mandata Prælatorum licet. 108.
Dotes Prælatorum quales requirantur. 89.
Domeſticos ſe fratres oſtendant. 143.
Doctrina ſuper omnia eſt amore digna. 196.
Doctrina in Prælato, & magnanimitas eſt omnimodè neceſſaria ad monendum. 114.
Duo ſunt vincula quibus peccator ligatur. 72.

E

ECcleſia non populus eligit Epiſcopum. 41. 78.
Eccleſia Ordine Regulari indigebat. 76.
Eccleſiaſtica officia captare muneribus malum eſt. 141.
Egreſſus è monaſterio, damnum parit Monialibus. 316.
Egreſſus è Monaſterio, aliquandò Monialibus licet. 316. 319.
Eiectiones ab ordine rarò faciendæ. 273.
Elequentiæ effectus eſt audientium approbatio. 219.
Eliæ licet imperfecti electio ad generalatum. 127.
Electio Generalis quo ad tempus determinatur, non tamen ipſius depoſitio. 50.
Eleemoſina ſuperflua quæſita furtum dicitur. 68.
Electus ad prælaturam quid cauere debet. 89.
Electus factionarius non eſt confirmandus. 15.
Electio Prælatorum à quibus pendeat. 47.
Electio cuſtodum quo tempore deber fieri, non eſt determinatum. 71.
Electio indebita multum ordinibus nocet. 196.
Eleemoſina manualis promiſſis celebrandis poreſt accipi. 88.
Eligere Prælatos de iure ad generalem pertinet. 47.
Epicheia ſuper Regulam Minorum de nouo non eſt admittenda. 185.
Error de ſe non ſequendus. 166.
Erubeſcens bona facere à rectitudinis ſtatu recedit. 184.
Euangelizans regnum Dei qualis debet eſſe. 169.
Examinandi ſunt, qui ad prædicationem admittuntur. 211.
Examinandi ſunt venientes ad Ordinem. 57.
Examinandi ſunt qui ad Sacerdotium deſtinantur. 207.
Exemplum multum mouet ad bonum. 165.
Extraneus in monaſterio nullus dicitur. 142.

F

FAcere contra charitatem proximi quod malum parit. 295.
Facilitas credulitatis qualis ſit. 122, 123.
Factiones quantum nocent Ordinibus. 156.
Factionarius puniendus eſt. 158.

Digitized by Google

INDEX.

Factionaria pœna plectatur. 334.
Factionarius in alienas Prouincias mittatur. 159.
Fœlicitas ciuitatis in quo conſiſtit. 125.
Fama eſt Verbi Dei vehiculum. 24.
Famam alterius demigrans quomodo puniendus. 121.
Fama quomodo conſeruanda. 246.
Familiaritas parit contemptum. 147.
Familiaritas multum nocet. 244.
Familiaritas mulierum periculoſa. 241.
Fœmina coacta non recipiatur in monaſterio. 317.
Fides primùm debet prædicari apud magnates ſæculi. 297.
Fidem debet habere, qui eam annuntiat. 168.
Fidelitas in Officijs requiritur. 46.
Fines quos ſibi proponere debet Regularis. 81.
Franciſci ſanctitas detrehantes arguit. 127.
Franciſcus præter ſuos Minores, & Moniales, aliud hominum genus ex vtroque ſexu mixtum elegit. 289.
Frater adiuuetur à fratre in rebus, tam vtilibus, quam neceſſarijs. 51.
Fratres Minores prædicent & confeſſiones audiant. 208.
Fratres Minores quomodo ſolebant ad Ordines à Clero vocari. 76.
Fratres Minores inſtituuntur ad fidem ſeminandam. 291.
Fratres nec ſint cellarij, nec camerarij in domibus ſæcularium. 227.
Fulienſes quomodo procedunt in ſuis electionibus. 49.
Furtum eſt querere eleemoſinam ficta paupertate. 69.

G

Galilei rerum contemptores nominantur. 71.
Gaudium Virginum in quo conſiſtit. 327.
Genera duo gubernationis Regularis demonſtrantur. 28.
Geſta ſancti Ludouici Regis declarantur. 290.
Gloriam ſuper omnia reſpiciat Regularis. 81.
Gradus ſummæ perfectionis in quo conſiſtit. 71.
Grauamen factum contra ſubditum dat ius ad Prælatos Maiores eſt appellandi. 128.
Gubernator & protector Minorum poteſt Generalem Ordinis corrigere. 74.
Gubernationis commoda, in quo conſiſtant. 29.
Gubernatio recta quid deſiderat. 233.
Gubernij differentia oſtenditur. 333.

H

Habere ductorem neceſſarium eſt in Religione. 24.
Hierarchia Eccleſiaſtica cœleſtem debet imitari. 202.
Hominis miranda calamitas quid ſit. 3.
Humana prudentia eſt neceſſaria ad ſalutem animarum. 299.
Honor mutuus Chriſtianis omnibus commendatur. 146.
Horæ canonicæ quomodo recitandæ ſunt. 85.
Hoſpes in Eccleſia Chriſti nullus dicitur. 149.
Hoſpitalitas quale habet meritum. 151.
Hoſpites ex eadem Religione cum charitate, & ſine expenſis recipiantur. 150. 151.

I

Iactura famæ claudit oſtium Euangelio. 245.
Ieiunia ſint temperata. 251.
Illicitum præceptum quale ſit. 103.
Illuſio eſt, perſuadere licitas eſſe voluptates. 265.
Immoderatæ corporis afflictiones

ſubditis non permittantur. 255.
Indulgentia nomine indulti, & gratiæ ſpiritualis non eſt vſurpanda. 306.
Indulgētia pleniſſima non diſtinguitur ab indulgentia plenaria. 309.
Indulgentia pro viuis conceſſa differt ab illa, quæ defunctis applicatur. Ibidem.
Indulgentia non prodeſt defunctis eodem modo quo viuis. Ibid.
Indulgentia quibus poteſt applicari. 308.
Indulgentiæ Minoritis conceſſæ ampliſſimæ. 306.
Indulgentia neſcienti, abſenti, ac etiam nolenti poteſt concedi. 308.
Indulgentia Franciſco à Chriſto cōceſſa magna eſt. 302.
Indulgentiæ illius extenſio. 304.
Indulgentiæ vtriuſque ſexus Regularium adhuc ſubſiſtunt. 305.
Infamiam ſibi cauſare nulli licet. 145.
Infamiæ quomodo ſunt amandæ. 261.
Infamis quis dicitur. 294.
Infidelium terras quis petere deber. 200.
Infidelis miniſter quis dicitur. 115.
Infidelium Regiones idonei, & non alij debent petere. 220.
Informationes debent fieri de ijs, qui ad prælaturam ſunt eligendi. 48.
Inſtitutum Eccleſiæ de non prædicando Epiſcopo contradicente. 224.
Iuriſdictio datur in commodum ſubditorum. 248.
Ius naturale requirit, vt cibus ægrotantibus non deſit. 254.
Ius eligendi quis habet. 48.
Iuſtitia Dei mirabilis. 303.
Iuſtitia de ſe quid poſtulat. 72.

L

LAbor Regularibus non ſolum commendatur, ſed etiam præcipitur. 226.
Laudabile teſtimonium debet dari de ijs, qui ad Ordines mittuntur. 208.
Laudabile exercitium, mulieres ſapienter docere. 242.
Laudabiliter auſteritates aſſumuntur, non ſemper rationabiliter. 260.
Laudabile eſt Prælatorum voluntates præuenire. 205.
Laudem propriam non quærat prædicator. 218.
Lectores debent habere zelum, ac ſpiritum orationis. 198.
Lectores debent eſſe ætate maturi. Ibidem.
Lector indoctus digniori non præferatur. Ibidem.
Lectores ad docendum apti habeant neceſſarios libros. Ibid.
Lectores aliquando debent ex alienis Prouincijs conuocari. 159.
Libertas ad quid commendatur. 201.
Libertatis iuri renūciarunt Regulares, ſecundum in quod præcipitur ex vi Regulæ ſuæ. 129.
Licentia concedatur idoneis Regularibus ad eumdem ad Infideles. 221.
Licentia ad abſoluendum à reſeruatis quomodo danda, & retinenda. 249.
Licitè incapax in neceſſitate eligi poteſt ad prælaturam. 38.
Litteræ obedientiales quid ſint. 46.

M

MAgiſter nouitiorum qualis debet eſſe. 60.
Maiores Prælati debent ſibi grauiora peccata reſeruare. 247.
Mala Phiſica non ſunt per ſe amāda. 257.
Mala Phiſica quomodo ſint bona. 257. 258.
Mala Phiſica ſunt actus generoſæ virtutis. 260.
Mala Phiſica ex quibuſdam motiuis

debent laudari. Ibidem.
Mala Phiſica volunt aliqui amari. 266.
Mala quæ euenire poſſunt in directione animarum. 266.267.268.
Mandata Regularibus facta debent ſeruari ſine additione, & minutione. 96.
Manſuetus homo aptus eſt paganos Deo conciliandos. 227.
Matris affectum Prælati erga ſuos ſubditos afflictos habeant. 92.
Maximus inimicus hominis eſt caro. 4.
Martyrium non æquiparatur zelo ſalutis animarum. 74.161.
Medicus Philoſophus cur Deo comparatur. 18.
Media ad ſalutem animarum præſtātur Regularibus. 301.
Menſa Domini ad quam recurrunt pauperes eſt liberalitus diuitum. 227.
Mercenarius debet ad ſuas operas attendere. 163.
Meſſis non parua dicitur, ad quam Regulares mittuntur. 164.
Militantes ſub Ordine Seraphico qui ſunt. 296.
Milites dicuntur Regulares propter ſua Officia. 77.
Militia eſt ſtatus Regularis. 91.
Miniſter bonus ædificat malus vero deſtruit. 223.
Miniſteria deuotè ſuſcipiantur. 63.
Miſericordia vtantur Prælati erga peccatores. 94.
Miſericordia in iudicio exerceatur. 116.
Miſſam debent frequenter celebrare Sacerdotes Regulares. 85.
Miſſa celebranda non acceptetur, ſi non poſſit dici tempore debito. 88.
Miſſa applicari poteſt à ſubditis Regularibus pro ſuo arbitrio. 87.
Myſteria ſimplicibus Deus pandere ſolet. 330.
Monachus ſuarum cauſarum non ſit defenſor in curijs Sæcularibus. 189.
Moniales de quibus culpis accuſare ſe tenentur. 234.
Moniales rarò cum Regularibus, & Secularibus loquantur. 337.
Moniales nec mittant litteras, nec recipiant. Ibidem.
Moniales confiteantur confeſſarijs gratis, & beneuolis. 341.
Monialibus offeratur confeſſarius extraordinarius, bis aut ter in anno à Prælatis. Ibidem.
Monentur Regulares ſacrum facere ſecundum formam ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. 87.
Monitio fraterna quas requirat conditiones. 114.
Monitio trina incorrigibilem præueniat. 271.
Mors & mortificatio ſimul conueniunt. 250.
Mortificatio Regularibus eſt omnino neceſſaria. Ibidem.
Mulieres non admittuntur ad miniſterium Euangelij. 296.
Mulieres Sacerdotes honeſtè alloquantur. 208.
Mulier infirma quomodo debet viſitari. 244.
Mulier quæ intonſis crinibus capitis in monaſterio remanet ad ſæculum parat reditum. 315.
Mulier ad Regularem ſtatum liberè accedat, nec ad illum trahatur violentia. 317.
Mulieres honeſtæ admittantur in monaſterio, ſine ancillis. 324.
Mulier velato capite orare debet. 326.
Multitudo venientium ad Ordinem Regularem deſignatur. 165.
Mundus vincitur ab humili corde. 222.
Mundus quando declinat à fratribus. 66.
Muneribus Officia Regularibus non tribuantur. 141.

N

Naturæ eſt valdè commiſerandum. 273.

INDEX.

Neceſſitas electionis quādo eſt vſurpanda. 41.
Neceſſaria eſt moderatio in auſteritatibus. 251.
Neceſſariū eſt,vt Superiores & inferiores ſibi inuicem auxilium præſtent. 285.
Negat Chriſtus ipſum negantes. 187.
Noluit Deus ſua ſapientia homines immediatè regere. 1.
Nomen bonum quid importat. 234.
Nouitia poteſt è monaſterio exire. 321.
Nouitius quod videt facere hoc ipſum imitabitur. 97.
Nouitius quomodo probandus eſt. 60.
Nouitij habitum Religionis antiquitus non geſtabant. 60.166.
Notitia humana quid ſit. 201.
Notitiam diuinam exprimit ſacra ſcriptura. Ibidem.
Nubes ſunt prædicatores verbi veritatis. 218.
Nuditas pedum aliqui male damnant. 170.
Nuditas pedum eſt pœna aſpera. Ib.
Nullus hæreſi ſuſpectus ad Ordinem Regularem admittatur. 293.

O

OBedientia vera in quo conſiſtit. 147.
Obedientia Chriſti oſtenditur. 147.
Obedientia ſubditorum qualis debet eſſe. Ibidem.
Obedientiæ actus ex diuerſis motiuis ad diuerſas ſpecies virtutum pertinet. 107.
Obedientiæ votum libertati opponitur. 79.
Obediens corpori mortuo comparatur. 99.
Obediens perfectus non debet expectare quod ſecundò, aut tertiò idem præcipiatur. 101.
Obſequium & præceptum ſunt relatiua. 99.
Obſequium rationabile debet eſſe. 107.
Oculus eſt feneſtra animæ. 336.
Occupatio laudabilis qualis eſt. 231.
Occupatio meretrix appellatur. 230.
Occupationibus non debent ſubditi grauari à ſuis Prælatis. Ibid.
Octo virtutes principaliter in Prælatis requiruntur. 8.
Octo in prudētia agnoſcuntur oculi. 17.
Odibilis valde dicitur in Regulari inobſeruantia. 270.
OEconomia corporis quomodo ſit. 284.
Officium ab efficiendo dicitur. 63.
Officiū ſuum quiſque fideliter exercere tenetur. 116.
Officium Prælati eſt totam domum ſuis orationibus ſuſtinere. 208.
Officia & munera Religionis ſunt tribuenda meritis. 136.
Officia & miniſteria quiſque deuotè ſuſcipere tenetur. 63.
Onus verè heroïcum eſt confeſſio. 341.
Opiniones diuerſas, & oppoſitas docere vtile eſt. 202.
Orationes ad Deum fundant Prælati pro grege ſibi commiſſo. 280.
Oratio quomodo ſit facienda. 83. 164.
Oratio eſt animæ cibus. 28.
Ordinem Regularem amplecti eſt mittere manum ad aratrum. 192.
Ordinem Fratrum Minorum ad quid Deus ſuſcitauit. 163.
Ordinis mutatio ſcandaloſa dicitur. 192.
Ordo minorum in omnibus mundi partibus ſalutem animarum procurauit. 363.
Ordo Minorum proprium finem ſcilicet ſuorum ſalutem attigit. 364.
Ordo Minorum diuiditur in prouincias, & conuentus. 44.
Ordo Minorum poſitus eſt ſub regimine vnius generalis. Ibidem.
Otioſitas hominibus ad ſalutem animarum deſtinatis nocet. 174.
Otioſitas mater eſt nugarum, & nouerca virtutum. 225.

Otium

Otium ſanctum quid. 279.

P

Paci veræ plurima opponuntur. 155.
Papa eſt ſupremus diſpenſator meritorum Chriſti. 309.
Papæ perpetuitas in Eccleſia colligitur eſſe de iure diuino. 345.
Papæ mandato poſſunt prædicatores Verbum Dei ſeminare Epiſcopo contradicente. 224.
Parcere, & punire ſunt contraria. 125.
Paſtores dicuntur Prælati non percuſſores. 93.
Paſtores ſuorum domeſticorum ſunt patres familiæ. 70.
Paſtor ſexcetis debet pollere oculis. 17.
Pater quis verè dicitur. 78.
Paternus & maternus affectus quid ſit. 108.
Patientia in rebus omnibus habenda. 109.
Patriarcha, & alij paſtores Eccleſiæ debent influere in ſuos ſubditos. 47.158.
Paupertas eſt malum Phiſicum. 257.
Paupertas diuitiæ Minorum. 65.
Paupertas quomodo ſit tuenda. 80.
Paupertas eſt promiſſio & portio magni exercitus Religioſi. 65.
Paupertas præ diuitijs difficile eligitur. 259.
Paupertas propter ſe non eſt amanda. 266.
Pax eſt vnitas completa. 133.177.
Peccatores ſubditi benigne à ſuis Prælatis recipiendi. 93.
Peccata grauia debent puniri. 158.
Pecuniæ vſus Minoribus interdicitur. 42.
Perdit corpus ſuum, qui vouet obedientiam. 101.
Peregrini cum maxima charitate recipiendi. 150.
Perpetuitas Superiorum Minoribus interdicitur. 52.
Pietas quid ſit videatur. 8.
Pietas in Prælatis & ſubditis perneceſſaria eſt. 81.
Pietas ad omne bonum opus perficiendum vtilis. 330.
Poteſtas Monarchica quid ſit. 47.
Poſtulantes ſtatum Regularem exactè probandi ſunt. 166.
Prauitas deſtruit vitam quam doctrina ædificat. 216.
Præceptum rationabile quale ſit. 102.
Prædicare Verbum Dei quale ſit miniſterium. 209.214.
Prædicator non ſibi approprięt Officium prædicationis. 224.
Prædicator debet ſua examinare eloquia. 214.215.217.
Præfectura eſt res ſacra. 6.74.
Prælati poſiti ſunt quaſi ſignum ad ſagittam. 10.
Prælati præcedentes ſuos ſubditos meliori portione, mala exemplo præcedunt. 72.
Prælati tenentur ſactos ſeruare canones in ſuis iudicijs. 129.
Prælati cauere debent, ne ipſi & ſubditi in nimiam vrbanitatem impingant. 178.
Prælati tenentur ſuis ſubditis exhibere conſolationem. 91.
Prælati Regulam ſuam obſeruare debent. 81.
Prælati curare debent, ne delicta Religiouis appareant exra Ordinem. 125.
Prælati ignorantes cæci ſunt. 115.
Prælati debent corrigere ſuos ſubditos peccantes. 116.
Prælati in ſuis punitionibus non ſint carnifices. 125.
Prælati fraternè corrigant ſuos ſubditos. Ibidem.
Prælati non debent ſibi dare manus pro officijs prælaturæ vſurpandis. 136.
Prælati ex æquo & bono munera diſpenſare tenentur, 140.
Prælati debent ſuos ſubditos dirigere ad ſuum finem. 81.
Prælati faciant ſeruare diſciplinam

Regularem. Ibidem.
Prælati debent caſtigare cum miſericordia. 119.
Prælati prætextu boni cõmunis delatores aliquando fouent. 122.
Prælati nihil niſi æqum præcipiant. 101.
Prælati videant quos eligere debent ad dignitates. 137.
Prælati debent dare ſubditis ſtudentibus neceſſaria. 199.
Prælati debent ſubijci ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. 283.
Prælati maiores debent minores iuuare. Ibidem.
Prælati per paſtores ſignificantur. 297.
Prælati Regulares proximis bona ſpiritualia communicare debent. 311.
Prælati iudices ſunt ſicut Dei imagines. 119.
Prælati per ſua vota ſingularia ad ordinem non poſſunt quemquam admittere. 326.
Prælati debent facere inquiſitionem de expenſis redditibus, & debitis conuentuum. 332.
Prælati indigent aliorum conſilio pro ſuo gubernio. 20.
Prælati debent præſtare ſubditis ad ſe facilem acceſſum. 89.
Prælati Regulares debent ſuis ſubditis oſtendere paternum, & maternum affectum. 108.
Prælati non debent negare veniam fratri reſipiſcenti. 96.
Prælati non debent præcepta multiplicare. Ibidem.
Prælati rarò per ſanctam obedientiã præcipiant. Ibidem.
Prælati quales eſſe debent tam in ſe, quam in ſuo gubernio. 97.
Prælati debent potius ſuis ſubditis præeſſe exemplo, quàm præcepto. Ibidem.
Prælati aures non præbeant loquacibus. 121.
Prælati in quibus rebus grauare poſſunt ſuos ſubditos. 128.
Prælati inferiores debent concedere ſuis ſubditis facilem acceſſum ad maiores Prælatos in ſuis appellationibus. Ibidem.
Prælati in ſuo gubernio non debent facere contra ius naturale. 129.
Prælati conari debẽt vt ſubditi tempus bene impendant. 130.
Prælati nihil præcipere poſſunt præter actus externos. 105.
Prælati curare debent, vt non deſint medici ægrotantibus. 254.
Prælati curare debent, vt infirmis neceſſaria præſtentur. 253.
Prælati iuſtitiam diſtributiuam ſeruare tenentur. 71.
Prælati faciant Regulam ſuam obſeruare ſuis ſubditis. 81.
Prælati in zelo iuſtitiæ non ſint perſonarum acceptatores. 13.
Prælatorum exemplar eſt Chriſtus. 276.
Prælati infamiam ſubditis non procurent. 144.
Prælatura eſt ars artium. 16.
Prælatura potius eſt onus, quam honor. 276.
Prælatura quis indignus eſt. 136.
Prælaturæ onus multum eſt ponderoſum. 22. 94.
Prælatos impatientiam vitare debent. 110.
Prælatus deſtruit vita ſua deprauata bona quæ facit. 115.
Prælatus non lautè epuletur. 74.
Prælatus Generalis ſit homo ſanctæ orationis amicus. 280.
Prælatus ſuo Officio quando priuandus ſit. 274.
Priuari debet Officio prædicationis qui prædicat contra voluntatem Epiſcopi. 224.
Profeſſa ſola debet confecrari apud Moniales. 327.
Profeſſio emittatur finito anno probationis. 62.
Probatio fraternæ charitatis, in quo conſiſtat. 153.
Prouiſio, & portio Minorum eſt paupertas. 65.
Prouincialis Regularitatem ſeruet. 45. 53.

Prouincialis quando debet vocari ex aliena prouincia ad regendam prouinciam. 178.
Prudentes videntes appellantur. 17.
Prudentiæ natura quid eſt. 17. 125. 165.
Prudentia eſt ſcientia ſanctorũ. 17.
Prudentia per butirum, & mel intelligitur. 17.
Prudẽtia eſt actio conſilio facta. 20.
Prudentia ſæculi, in quo fugienda. 315.
Pudor ad quid homini datur. 184.
Puella mundanè apud moniales viuens non modicum malum operatur. 323.
Puella non admittatur in Monaſterium, niſi ſub quibuſdam conditionibus. 324.
Puella quæ in Monaſterio educatur à monialibus ſeparata degat, & modeſtum habitum gerat. 322.
Puniatur rigoroſè, qui charitatem ſcindit. 153.

Q

Qvalitates requiſitæ in ijs, qui ad propagationem Euangelij deſtinantur. 299.
Quantæ vtilitatis eſt Ordinibus auxilium fraternum. 287.
Quæſtores eleemoſinarum non nimiam neceſſitatem fingant. 69. 70.
Quomodo minoritæ debeant ire per mundum. 299.
Quomodo opprimantur à prælatis ſubditi. 287.
Quomodo ægroti debent iuuari. 19.
Quomodo adminiſtranda iuſtitia à iudicibus ſupremis. 27.
Quomodo fama eſt omnino neceſſaria in eo, qui ſalutem aliorum procurat. 267.
Quanto prætio Chriſtus redemit animas. 271.
Quotidianæ communiones quando fieri debent. 806.

R

Rancorem non debet habere prælatus contra ſuos ſubditos. 144.
Rationabiles debẽt eſſe pœnitentiæ impoſitæ. 260.
Recurſus ad prælatos eſt de iure naturali. 127. 131.
Redditus, pecunia, & alia humani dı non ſunt media ad ſalutem animarum vtiliora. 170.
Regulares retribuentes Deo magnanime illi ſeruire tenentur. 277.
Regulares iuri libertatis non omninò renuntiarunt. 129.
Regularibus nocet appetitus recipiendi nouitios. 166.
Regularis ſtatus à tempore Chriſti, & Apoſtolorum initium habuit. 75.
Regularium inſtitutores quam olim vitam gerebant. Ibidem.
Regularium ſuperiores non eximuntur à iure communi. 129.
Regularium ſtatus ab vno Generali ſit dependens. 33.
Regularium vita, quæ militia dicitur, ab omnibus Religioſis tenenda. 71.
Religio Minorum piſcatori aſſimilatur. 165.
Religio non tenetur factionarios electos acceptare. 159.
Religio habet apoſtatas & tepidos, quos reſpuit. 95.
Religioſi debent eſſe cor vnum. 171.
Religioſi naturæ ſuæ prauæ indulgere non debent. 252.
Renuntiatio iuri naturali vtrum ſit licita. 145.
Reſecandi mala quæ media adhibenda. 158.
Rex eſt propter regnum. 13.
Ridicula aliquando datur diſpenſatio in Regulari obſeruantia. 270.

S

Sacerdos qualis debet eſſe. 86. 75. 198. 205.

Sacerdos quomodo cadit à ſua perfectione. 197.
Sacerdos monetur vt Miſſam celebret. 85.
Sacerdotium in quantum honorem habuerit ſanctus Franciſcus. 205.
Salus animarum omnes virtutes ſuperat. 161.
Sanctitati mulieris non eſt fidendum. 242.
Sanctificatio ieiunij præcipitur. 158.
Sanctis aliquibus eſt ordo quilibet commendandus. 282.
Satisfactio Chriſti concurrit ad indulgentiam, vt cauſa vniuerſalis. 310.
Satisfactiones ſubditorum poſſunt proximis applicari, non tamen ipſis inuitis. 312.
Satisfactiones ſuperabundantes ſanctorum reperiuntur in theſauro Eccleſiæ. 310.
Satisfactio pro iniuria illata debet fieri. 138.
Scientia quam laudabilis eſt. 195.
Scientia cum amore in prælato eſt neceſſaria. 15.
Scriptura ſacra quid ſit. 196.
Sæculum quancitiùs fugere laudabile eſt. 322.
Sententiarum diuerſitas vnde oritur. 202.
Sexus fœmineus debet mitius gubernari & puniri. 361.
Silentium Regularibus eſt valde neceſſarium. 335.
Sincera prudentia in gubernatione requiritur. 281.
Sindereſis notio differt à notione conſcientiæ. 343.
Sindereſis qualis ſit habitus. Ibid.
Sindereſis tribus modis obſcuratur. 344.
Socij prælatorum quales debent eſſe. 43.
Specie pietatis multi deluduntur. 262.
Status Regularis in quo conſiſtit. 53.75.79.71.
Stipendium pro miſſis celebrandis poteſt accipi. 88.
Subditi Regulares debent ſubijci ſanctæ Romanæ Eccleſiæ. 282.
Subditi Regulares debent ſuis prælatis præſtare obedientiam. 7.
Subditi debent ſtabilitatem ſeruare in ſua profeſſione. 191.
Subditi vtrum teneantur occulta ſuperioribus manifeſtare. 234. 237.238.239.
Subditus prælatum non vt hominem conſiderare debet. 7.
Subditus ſuas proprias ſatisfactiones poteſt proximis applicare. 312.
Subditus in omni præcepto tenetur prælato ſuo obedire. 106.
Subditus ad petendum eleemoſinam hortatur. 228.
Suffragantes in electionibus aliquãdo non poſſunt, nec debent dare ſua vota. 74.
Superbiam omnino Minores vitare tenentur. 175.
Superbiam omnem vitare debet prælatus. 52.
Superior cognitionem habeat eorum, quæ à ſubditis aguntur. 232.
Superior non plus exigat à ſubditis, quam Chriſtus, & Eccleſia. 105.
Superior non poteſt dici infallibilis in ſuo regimine. 238.

T

Temerarius non debet eſſe prælatus in ſuis præceptis. 96.
Templum Chriſti eſt anima. 69.
Tentationes manifeſtare extra confeſſionem eſt tantum de conſilio. 235.
Tentatus à quibus conſolari debet. 235.236.238.
Ter ſanctus Franciſcus eſt aggreſſus Infidelium partes. 299.
Tertiarius Hæreticus contumax inquiſitioni tradendus eſt. 301.
Teſtium ad iudicium admiſſio. 129.
Tirannidis cuiuſlibet ſpeciem vitent prælati. 101.
Theſaurus Chriſti eſt mulier in monaſterio dicata. 316.
Tonſio capillorum nouam viuendi

formam indicat. 318.
Tonſo capite, & virili habitu mulieres aliquando incognito ſexu apud monachos vixerunt. 313.
Totus Apoſtolicus eſt Ordo Minorum. 78.
Totus mundus non eſt animæ æqualis. 3.

V

VÆ dicitur prælatis Minorũ ſancto Franciſco contrarijs. 286.
Væ prælatis annunciatur, qui ſua ſunt quærunt. 73.
Varia & diuerſa eſt regularium conditio. 18.
Velum moniali conceditur emiſſa profeſſione. 326.
Variæ opiniones de ſolę. 16.
Veſtimentorum vilitas malè damnatur. 172.
Via meriti in quo conſiſtit. 311.
Via ſatisfactionis qualis ſit. Ibid.
Via meriti in quo prodeſt. Ibid.
Vicarius generalis quis dicitur. 41.
Victus, & veſtitus quomodo diſtribui debent inter Regulares. 73.
Vidua, aut corrupta Monialis virgini velum dare non poteſt. 328.
Viduæ honeſtatis cauſa poſſunt recipi in Monaſterio Monialium. 325.
Vincitur mundus in profunda ſubiectione. 222.
Vincula ſunt bona temporalia huius mundi. 315.
Vinculum culpæ, & pœnæ multis medijs ſoluitur. 302.
Vindictam fugiant omnino Prælati. 137.
Vir præfectus quis dicitur. 64.
Vir Regularem vitam ſequens tres amplectitur vitas. 81.
Virga iuſtitiæ ſubditos percutere debet. 118.
Virgines, & puellæ Deo olim conſecrabantur. 321.
Virtus pietatis in Prælato eſt neceſſaria. 8.
Virtus humilitatis in Prælato requiritur. 10.
Virtus manſuetudinis in Prælato deſideratur. 12.
Virtus zeli iuſtitiæ prælatum decet. 13.
Virtus patientiæ prælato eſt neceſſaria. 14.
Virtutes ſuorum inferiorum, & adhuc eminentiores debet habere prælatus. 8.
Viſitare multipliciter ſumitur. 113.
Vitam contemplatiuam ducunt monachi pro fine principali. 76.
Vocantur mendicantes ad vitam mixtam ducendam. 77.
Voluit Deus homines ab hominibus doceri. 26.
Voluntas parentum circa filias adultas quando vigeat. 317.
Voluntas humana circa quæ verſari tenetur. 255.
Vrbanitas diuerſis modis vſurpatur, quæ amplectenda, quæue vitanda docetur. 176. 107. 185. 186.

Z

ZElotes Prælati tenentur fodere peccatorum crimina, vt ea clarè cognoſcant. 118.
Zelus quantum neceſſarius. 117. 154. 161.
Zelus beata Catharinæ de non lucrandis indulgentijs examinatur. 303.
Zelus Prælati debet eſſe ſecundum ſcientiam. 154.

FINIS INDICIS
Alphabetici.

Digitized by Google

ERRATA CORRIGENDA.

Cum perfectio Typographiæ in eo præcipuè conſiſtat, vt literæ ſic inuicem inter ſe componantur, vt verba prout ſunt in quaternionibus Auctoris ritè referant, fit vt ex defectu perſpicacitatis oculorum componentis, & corrigentis, multa errata in Impreſſione librorum irrepant, pauca tamen in hoc opere reperire eſt, quæ notabilia ſint, ex quibus ea, quæ hic ponuntur ſelegi, quæ quis facile emendare potuiſſet, ſicut & ea, quæ hic non ſunt notata.

PAg. 17. lin. 4. in quibuſdam exemplaribus pro *enim* habetur *etiam*. pag. 20. lin. 8. pro *ardius* habetur *ardus*. pag. 23. lin. 10. pro *infallibilis* habetur *infaillibilis*, iſdem error habetur lin. 25. pag. 24. in 2. lin. 5. pro *Ordinibus* habetur *omnibus*. pag. 30. lin. 24. pro *ſentientium* habetur *ſententium* pag. 31. lin. 23, pro *inimicitijs* habetur *inidicitijs*. pag. 32. lin. 38. delendum *primò*. pag. 34. lin. 37. pro *confirmauit* habetur *coufirmauit*. pag. 40. lin. 10. pro *fungi* habetur *ſungi*. pag. 42. lin. 9. pro *ſtatuto* habetur *ſtatuo*. pag. 47. lin. 6. pro *illi* habetur *alij*. pag. 47. lin. 35. pro *latum* habetur *larum*. pag. 51. lin. 29. pro *pænitentiam* habetur *pænitentum*. pag. 56. lin. 2. pro *verbum* habetur *verbium*. pag. 57. lin. 23. pro *effectuum* habetur *effectum*. pag. 61. lin. antepenult. pro *poſſeſsiones* habetur *proſſeſsiones*. pag. 62. lin. 32. pro *nouitijs* habetur *nouitij*. lin. 37. pro *Religione* habetur *Religiode*. lin. 38. pro *poſtpoſito* habetur *poſtpoſita*. pag. 71. lin. 11. pro *tus* habetur *bus*. lin. 16. pro *loculos* habetur *loculi*.

Digitized by Google

Digitized by Google

Digitized by Google